Ч. 25. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 4. липня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. шад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА: В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

Зміст: Кріза демократії. — З церковно-релігійного життя. — Остання їзда брата Павла (фейлєтон). — Секта методистів. — Церковні справи на Вел. Україні. — Перед реформою супружа (фейлєтон). — Погромницька аґітація — Завдання укр. Заходу. — Франція на новому шляху. — Політичний огляд. — Зі студентського життя. — Новинки. — Оповістки.

Кріза демократії.

Визначний німецький католицький публіцист Др. Йосиф Еберлє помістив в останніх днях в одним католицькім тижневнику статтю: »Кріза демократії«. Ся стаття, хотяй узглядняє переважно німецькі відносини, має проте загальне значіння. Вона буде цікава та повчаюча також для української суспільности. Пригадуємо, що на порушену дром Еберлє тему, писалося в українській пресі вже доволі богато. З галицької преси займалося цим питанням передовсім »Діло«.

Зміст статті Дра Еберля такий:

Недавно помістила одна анґлійська ґазета передовицю під заголовком: »Европа горить«. Ґазета мала на думці безнастанні правительственні кризи в поодиноких державах. Справді, в Европі нестало майже всякої традиції й тривкости. Здається, начеби настав знов час, коли авантурники й вояки добиваються власти в державах. Німеччина не може вийти з правительственних кріз; теперішний кабінет є щось 15 чи 16 від 1918 р. Саме сими днями пережила німецька держава страшну внутрішню бурю з приводу плебісциту що до відшкодовання бувшим князівським домам. Не ліпше діється в Австрії. Парляментарне правительство знеможене боротьбою між християнсько-суспільною більшістю і соціяд-демократичною опозицією. Коли перша сторона хоче зробити якийсь енерґічнійший крок, то зараз друга сторона спинює його уличними демонстраціями. В чехословацькім парляменті поводяться часто вибранці народу так, як гості третьорядної кнайпи по одинайцятій годині в ночи. В Югославії закидували собі недавно міністри взаїмно брехню, обманство, ідіотизм і корупцію. Правительственна машина йде тут як пострілений корабель. Такий самий лад і в Угорщині, і тут всяку позитивну працю спинює безнастанна парляментарна боротьба.

Як погубні наслідки панования такої демократії! Здорове державне життя домагається сильного авторитету, послуху й пошани для державного авторитету. А як можлива тут пошана для такої державної управи? Навпаки, скільки корупції спричинює слабий авторитет, лихий приклад парляментів! Які величезні, діймаючі матеріяльні втрати поносить через те суспільність! Пригадаймо собі, скільки то соток міліонів золотих німецьких марок втратила Німеччина при ліквідації війни внаслідок запропащення воєнного матеріялу! Згадаймо на втрату 20 до 30 міліонів золотих марок пруською державою при голосній афері Бармат-Кутіскер; згадаймо на пошкодовання німецької держави на близько 20 міліонів золотих марок з приводу афери при будові великого залізничого двірця в Франкфурті над Одрою; згадаймо ще й на инші міліонові втрати Німеччини, спричинені нездарною господаркою теперішних правительств.

В Югославії закинув недавно Радіч югословянському міністрови комунікації Мілетічови, що за його відомістю аґрамська дирекція залізниць крала місячно 4000 тон вуґля вартости вісьмох міліонів динарів.

Які втрати понесла чехословацька держава в наслідок корупції хотяйби тільки при земельній реформі, цього й обчислити годі.

Це досягнення теперішної морерної абсолютної демократії! Показується, що є можливе й добре для малих міст, це не конечно надається для великих держав; показується дальше, що що иншого є демократія, яка удержується вже від віків, а що иншого демократія накинена насильно й нагло всупереч всяким звичаям і традиції якогось народу.

Многі вважають демократію чимсь новим і тому чимсь, що відповідає духови часу. Та в дійсности чимсь найновійшим не є демократія, а диктатура.

В Італії усунув парляментарну демократію Мусоліні, і нарід вдячний за це Мусоліньому. В Еспанії зробив те саме Прімо де Рівера; і тут нарід вдячний за це Рівері. В Португалії захопили власть два полководці і управляють краєм рівнож на вдоволення народу. В Франції підносить що раз дужше голову монархістичний рух, а в останніх часах дуже богато сторонників, передовсім між молодю, зеднав собі фашизм; в парляментаризм ніхто вже тут не вірить. В Бельґії намагається заступити парлямент „Union sacrée". В Греції панує неподільно ґенерал Панґальос. Що сталося недавно в Польщі і в чиїх тепер руках знаходиться тут власть, та в якім пониженню є польський парлямент — всі добре знаємо.

Тут місце навести одну промову маршалка Пілсудського, виголошену ним 29 мая ц. р. перед деякими послами. Маршалок сказав: »Головною причиною теперішного положення в Польщі, себто її нужди і внутрішної слабости, є корупція, партийний і приватний інтерес, некарані злочини й проступки. За відродженням держави не прийшло відродження народу. Коли я повернув з Маґдебурґу, тоді міг панувати при помочи нагайки. Та я покликав конституційний сойм. Наслідком цього настали партійні та особисті спори, до голосу прийшли брудні, продажні люде, запанувало шубравство. Через те демократію зненавиджено; та я, як демократ з переконання, не допущу до упадку демократії. Доси мали Поляки двох начальників держави. Мені затроювали життя безнастанними підозріннями й очорнюваннями найнизшого роду, коли я стояв на чолі держави. Я не піддався тільки тому, бо я сильнійший, як ви всі разом. Другий начальник держави (Войцеховський) впав під тягарем сойму й сенату. Нераз говорив він мені — коли я взивав його до опору партіям — що він боїться, щоби проти своєї волі не піддався вкінци тим партіям. Таке положення тих, котрих вибирають представниками держави! Сьогодня представляються діла так, що я мігби вас не впустити до соймової салі. Я мігби злегковажити вас і висміяти вас, але я хочу зробити ще раз спробу, чи можливо правити Польщею без нагайки. Я не хочу уживати пресії, але звертаю увагу, що сойм і сенат є в польськім народі найбільш зненавидженими інституціями... Під терором шубравців не в силі в Польщі ніхто панувати... Парлямент мусить відпочати, президент мусить незалежно від парляменту перевести найконечнійші реформи... Ви зробили з цеї держави предмет глузування... Ви маєте охоту лишитися (при владі), та мусите на якийсь час відійти. З того, що сталося, мусить зродитися щось нового. Конечно, щоби президент не мав якийсь час на карку ані сойму, ані сенату. Я видав війну шубравцям, лайдакам, вбийникам і злодіям«...

Говорять, що недуга модерного парляментарного демократизму це наслідок недуги часу. Коли так, то як може недужа народна воля правити державою? Чи з недужого народу може зродитися добрий провід? Чи не потрібно радше незалежного й сильного проводу, котрий мігби здержати недуги нашого часу?

Зрештою недуга демократії є не тільки наслідком недуги часу; чиста, абсолютна демократія є радше вже сама недугою. Вона є саме тільки перенесенням в область політики новітного індивідуалізму, що відпекується всякої суспільної, авторитативної й традиційної думки. Вона є побудована на оптимістичнім пониманню людської природи, на атомістичнім пониманню суспільности, що не признає орґанічного характеру суспільности, а з орґанічним характером конечности ерархічної будови тої суспільности.

Певно, демократія в змислі пошани достоїнства поодинокого чоловіка, в змислі безпартійної опіки над інтересами цілої суспільности, в змислі особлившого старання за третий і четвертий стан — є конечна; але хто цього хоче, цей потре-

буе передовсім авторитету, котрий бувби доволі сильний, щоби міг оборонити інтереси загалу супроти надмірних інтересів одиниць. Він потребує інститутів, котрі, так сказатиби, булиби втіленням традиційної думки, бо тільки певна тривкість державного проводу уможливлює справжню опіку над народом, а з вічного експериментования виходить тільки шкода. В теперішній демократії знайшла, щоби так сказати, втілення тільки автономія поодинокого чоловіка. Та здоровий державний провід домагається так само сильного втілення суспільного думки, думки авторитету й традиції.

Чи наші розважання проповідають монархізм? Зовсім ні! В розвитку нема ніяких наглих скоків. Деякі новійші династії звелися, їх поворот непожаданий. Іде тільки про те, щоби з купіллю не викидати й дитини, а приготовляти розвиток сильнійших, трівких державних авторитетів, здорових втілень суспільної й традиційної думки, чого недостача може викликати з часом односторонну диктатуру. Бо одно певне: діла, на які позволяє собі тепер в середущій Европі демократія, не стерпить довго ніякий нарід; хто знає хотяй дещо історію, для такого це наглядне. А ліпшою є система будучности, яка лучилаби гармонійно аристократичний і монархічний принціп з демократичним, як це було в середніх віках, як система тиранської диктатури, що виключалаби зовсім нарід.

Розуміємо, що в часах демократичної психози не є популярно виголошувати такі думки. Але поважні публіцисти не є на те, щоби плисти зі струєю, а щоби служити правді, хотяйби з небезпекою укаменування. А для розумних читачів певно милійше є визнання отверте, хотяйби навіть помилкове, як боязкий, лукавий опортунізм. Деякі бояться сьогодня всього, що є здорове консервативне, що є сильно авторитативне, не тямлячи, що недостача цих вартостей промощує тільки шлях плютократії, тій плютократії, що своїми банками й біржами, своїми трестами й великими фабриками далеко більше пожирає людське достоїнство народу й далеко більше його гнобить, як найгірші володарі 18. століття. Деякі проклинають передвоєнні династії, не звертаючи зовсім уваги на те, що вони тимчасом попали цілковито під владу плютократичних династий — якраз завдяки тому, що відцуралися всіх консервативних сил.

Знаменне, що головний орган німецьких католицьких републиканців, написав недавно такі слова: »Демократична держава стала сьогодня всюди державою капіталізму. Найгрізнійше виступає той капіталізм там, де бються за владу невідповідальні парляментарні проводирі... Певно, є ще й инші причини европейської кризи демократизму — вони лежать у духовій, культурній области — але теперішна демократична держава або мусить розвинутися в соціяльну державу, або невдовзі перестане істнувати«.

Певно, соціяльна держава це ціль будучности. Але де має бути всьо зроблене для народу, там не мусить всьо статися через народ. Правительства, що являються тільки функціями знікчемнілих парляментів, такі правительства нездарні. Проти грошевих династій мусять явитися династії народні, проти грошевої шляхти аристократія народу. Коли це не станеться, тоді найблизшою стадією німецького державного розвитку буде диктатура, можливо диктатура з ласки золотого інтернаціоналу.

З церковно-релігійного життя.

Папський лист до мексиканських епископів.

Папа оголосив лист до мексиканських епископів, в котрім згадує про заходи Апостольської Столиці у мексиканського правительства в справі порозуміння з ним і взиває мексиканське духовенство та вірних до католицької акції. Папа радить духовенству держатися здалека від всяких політичних партій, а також, щоби й самі не основували католицької політичної партії і тим самим не давали противникам Церкви оружя в руки й приводу до поборювання релігії під назвою партії.

Ватикан і совіти.

Часописи доносять про появу французької книжки о. Кенета під заг. »Мовчанка Риму«. Ця книжка є відповідю на заміти, будьтобби Апостольська Столиця не старалася використати свій моральний авторитет і не протестувала перед совітським правительством та перед світом проти релігійного переслідування в Росії. О. Кенет оголошує документи вимінювані між Апостольською Столицею і совітами в рр. 1918—1924, в котрих є зясовані зусилля Ап. Столиці в цілі освободження увязнених священиків і запевнення не тільки католикам, але й православним свободи виконування релігійного культу. З цих документів виходить, що вже 12 марта 1919 р. папа Венедикт XV. телеграфічно просив Леніна заперестати переслідования православного духовенства, а по довершенню замаху комуністки на патріярха Тихона, післав папа відручне письмо, в котрім іще раз просив заперестати переслідування. На цей лист патріярх Тихон відписав: »Всі вірні православні дуже врадувалися, коли довідалися з преси, що римський Архіпастир післав за посередництвом свого кардинала-секретаря Чічерінови протест проти переслідувань православної церкви. Прошу Вас, Еміненціе, предложити Його Святости мою найглибшу подяку«. Такий лист дістав кардинал Ґаспарі. — В часі ґенуенської конференції намагався кард. Пікардо окремим меморіялом в імени папи заінтересувати зібраних представників держав і спонукати до вимушення від большевиків свободи віри як для Росіян, так і для чужинців, що перебувають в Росії. Цей меморіял одначе спараліжував Льойд Джордж, уважаючи цю акцію втручуванням до внутрішних російських справ. — В р. 1922 жадав кард. Ґаспарі від Леніна звільнення з вязниці архіеп. Цепляка і увязнених з ним католицьких і православних священиків та домагався повернення церковних предметів, жертвуючи навіть фінансове відшкодования, яке зібралиби католики цілого світа. Совіти узалежнюють приняття протестів до відома і при-

Остання їзда брата Павла.

(Дальше.)

Та цей допуст, ця недоля його була, здавалося, важча, як він міг видержати. Бо голод і холод виснажили його й він одної днини впав обезсилений, зімлілий перед ворітьми одної місійної стації на границі індіянської области. Ще лиш тільки мав сили, що вспів задзвонити дзвінком на воротах.

Лагідні черці взяли його й їм визнав він велику вину свойого життя. Їм сказав він, що хоче відпокутувати за свій вчинок, за душу брата й виблагати навернення для твердого батьківського серця.

І так став він черцем — »братом Павлом«, що ніколи не нарікав, що всякий найважчий труд брав на себе з усмішкою, що найнизчу роботу сповняв радо, що нікого, хто з ним говорив, не відпускав без доброго слова, що свою власну скупу страву ділив із убогими, що до півночі стояв на вколішках у своїй келії та молився... брат Павло, що про нього тайком говорили, що він святий.

Трийцять і вісім літ сповняв так брат Павло велике завдання свойого життя. Аж одного дня спитав ігумен, хто з братів зголоситься добровільно до новоосновано місійної стації в індіянській области й із любови до людських душ готов зносити й голодування й холод і хуртовини й далекі небезпечні подорожі конем, чи санками запряженими собаками, чи на лещетах.

О. Амврозій і брат Павло відїхали до нової, ще тільки дуже вбогенько запасеної стації. Із ними поїхав один брат, що мав доставити на місце коника й новофундляндську собаку Герольда. Брат вернув, щоб подбати про санки та собак і за яких три місяці мав знов прибути. Так о. Амврозій і брат Павло, старець уже остали самі саміські на відлюдній стації в прерії.

І тепер лежав брат Павло сам самісинний у своїй келії, від коли о. Амврозій відїхав на лещетах із Герольдом до індіянської оселі. Від блеску білого снігу було в келії світло й ясно, хоч це було вже геть із полудня. Буря почала на ново гудіти й шуміти — грізно та люто. Брат Павло трівожився о. Амврозієм. Він боявся, щоб о. Амврозій не захотів вертати в таки заверуху, в сніговицю таку.

А тимчасом перед душею брата Павла переходило ще раз усе його життя... він чув, як буря шуміла в ялицях у його рідній верховині... перед ним пересувалися картини з його минулого... це були сливе самі невеселі картини... а одна з них була страшна, й досі вона страшна й жахлива, хоч саме цю картину бачила вже його готова до каяття душа сотки разів.

Перед кількома літами зважився він, за дозволом ігумена післати листа в рідну країну, в село рідне. Лист повернув із дописком: „Адресат помер!“

Брат Павло молився. Він жертвував своє життя за душі батька й брата. Ах, він так радо віддавби це життя в важкій смерти, в мученицькій. Та відай Господь не бажав цего, хоч як часто він благав Його про це.

Слухай! Чи не клик це чути з надвору серед бурі? Брат Павло підвівся на постелі й наслухав.

Так, хтось кликав. Клик підходив усе близше — і чи це не голос о. Амврозія. Ні, це був чужий голос, виходив із проміж долонь приложених до уст.

Може це заблуканий фермер, або ловець. а може післанець, що його вислав о. Амврозій?

Із трудом підвівся недужий із постелі. Потемніло йому в очах, як станув. Із великого в болю грудях, аж застогнав. Та всеж таки поплівся він хиткою ходою до замерзлого вікна. Він протер скоренько шибу розпаленою від горячки рукою. І побачив: якась людина у кожусі зближалася бистро на лещетах до місійного дому. Та це не був о. Амврозій.

Тепер стукала вона в зачинені двері. Його стукання було нагальне — видно щось дуже пильне наглило його. Брат Павло зняв ключі зі стіни й отворив прихожому, хоч болі й пропасниця трясли ним.

Прихожий відложив лещета й увійшов, а за ним хмара проникливої стужі Він поздоровив коротко й сказав спішно та скоро:

„Я приїхав, щоб панотець заразісінько їхали зі мною до ферми св. Івана в Смеречині. Там мій пан умирає, Ґабріель Корнельзен, фермер. Та не можна гаяти часу. „Я вмираю!“ казав він мені. „Приведи мені священика й окружного суддю. Маю їм зізнати дуже важне. Їдь і приведи їх мені як найскорше!“ І я прибув, щоб сказати це панотцеві й їду дальше до окружного судді.

— Як, як зовеся твій пан? — спитав брат Павло, що в його душі мигнуло, коли почув, що прихожий назвав пана Ґабріель Корнельзен, якесь прочуття, що лискавкою прояснило далекі життєві звязи. — Ґабріель Корнельзен, фермер у св. Івана в Смеречині. Так назвав він свою ферму, коли купив її.

Брат Павло побілів сливе так, як сяйво снігу в сумеркові, що був у келії.

— Чи не можеш сказати мені відкіля прийшов твій пан, як купив ферму?

(Дальше буде.)

ступлення до їх розгляду від признання Ватиканом совітського правительства. Папа відкинув цю пропозицію, і хотяй Тихон під натиском царгородського патріярха признав совіти, папа стояв дальше на своїм становищи. Про відносини Тихона до папи свідчать отсі слова Тихона, які він сказав до кореспондента нюйорського часопису в р. 1922: »Папа, чуючи про мою долю, спочував мені по братньому в благороднім значінню того слова«. — Про добродійну католицьку акцію в Росії в часі голоду не треба згадувати, бо вона всім відома. Сам папа жертвував на голодуючих з приватної каси понад міліон лірів і візвав католиків цілого світа до несення помочи. Папа отже ділав, а не мовчав.

З евхаристійного конґресу в Чікаґо.

Евхаристійний конґрес в Чікаґо розпочався д. 20 червня. Під технічним оглядом перевисшив він усі попередні конґреси. Серед величезного майдану побудовано величавий вівтар, а довкола нього 15 сиджень для кардиналів, 50 для архієпископів і 400 для єпископів. В часі Служби Божої співав хор зложений з 62.000 дітей. Отворення конґресу відбулося в катедрі в Чікаґо. Кардинал Мунделяйн повитав папського леґата. Службу Божу відправив кардинал Піфль (з Відня). В понеділок відправив Службу Божу на майдані кардинал Одопель (Ірляндія). На пленарнім зібранню виголосили промови: кардинал Дібоа (Париж) і кардинал Фавльгабер (Монахів). Ві второк відправив Службу Божу кардинал Чернох (Угорщина). Промови виголосили: кардинал Charost (Rennes), кардинал Піфль (Відень), кардинал Reig-y-Casanova (Толєдо) і кардинал Одонель. Конґрес закінчив промовою кардинал Hayes (Новий Йорк). В конґресі взяло участь понад міліон осіб. Слідуючий конґрес відбудеться в Sydney (Австралія) в р. 1928.

Про участь в конґресі представників гр.-кат Церкви подробиці ще не наспіли. Програма участи української гр.-кат. групи була така: 1) В кождій гр.-кат. Церкві в Чікаґо має бути відслужена Арх. Сл. Божа в дни 20. 6. Відтак проповіди. Вечером того дня в кождій церкві Владики візьмуть участь в адорації Св. Евхарастії і виголосять проповіди. 2) в понеділок 21. 6. всі владики і духовенство нашого обряду зійдуться у церкві св. Николая на Овксей Больд і Райд ст., де відправлять Арх. Соб. Сл. Божу. Проповідь виголосить Преосв. Н. Будка. 3) Того самого дня в церкві св. Николая по пол. 2 відчити для священства, вечером адорація Св. Евхаристії Проповідь виголосить Преосв. Гебей. Відтак два відчити для народу. 4) Вівторок рано Сл. Божа. Проповідь виголосить Преосв. В. Такач, а вечером Пр. Ніяраді. Відтак відчити На середу дня 23. 6. програма вироблена Орієнтальною Секцією з Арх. Сл. Божою, науковими відчитами для священства і для мірян.

З НІМЕЧЧИНИ.

Дня 2 мая ц. р. святкував »Католицький пресовий союз« в Баварії ювилей свого 25-літного істнования. Цей союз став взором для всіх майже орґанізацій подібного роду в инших краях (Чехії, Боснії, Угорщині, Сербії, Росії, Італії, Еспанії, Бразилії і т. д.). Союз удержує сьогодня 912 бібліотек з 669.805 книжками. В часі війни вислав союз до стрілецьких ровів і шпиталів 7,753.502 книжок. — В р. 1925 дав він 1875 відчитів. Досягнення союзу в области преси є просто величезні. Він є заанґажований фінансово в дванайцяти друкарнях і журналах.

Статистика Берліна під релиґійним оглядом представляється так: В р. 1924 було там 442.781 римо-католиків, 3,100.000 протестантів, 250.000 жидів і 242.000 старокатоликів; 39.000 належало до инших віроісповідань. Римо-католицьких церков було 55, протестантських домів молитви 244, жидівських божниц 13. Католицьких священиків було 187, протестантських проповідників 471, жидівських рабінів 13. В католицьких церквах уділено 4.119 хрещень, в протестантських 26.120; число вінчань в католицьких церквах виносило 2.175, в протестантських 10.363. Католицьких похоронів було 2.704, протестантських 25.123. До католицької Церкви перейшло 474 осіб, на протестантизм 2903; з католицької церкви виступило 1.120, з протестантської 8.054. Число всіх, що причащалися в тім році, було 2,608.225.

З АНҐЛІЇ.

Переходи на католицтво в Анґлії поступають останніми роками в прискоренім темпі. І так в р. 1924 перейшло до католицької Церкви 12.355 осіб (з того 2.753 в Льондоні й околици). Місячно переходить отже пересічно 1000 осіб. — В р. 1916 переходів було 8.501, в р. 1917 — 9.018, в р. 1918 — 9.402, в р. 1919 — 10.592, в р. 1920 — 12.621, в р. 1921 — 11.621, в р. 1922 — 12.404, в р. 1923 — 12.796, а в р. 1924 — 12.355. Протягом останніх 9 літ перейшло отже 99.311 осіб. Що до числа церков і священиків, то в р. 1841 було церков 443, а священиків 557, в р. 1850 — 581 і 798, в р. 1854 — 646 і 896, в р. 1908 — 1.796 і 3.524, в р. 1924 — 2.063 і 4.096. Крім того повстають там щораз нові монаші чини, так пр. Кармеліти будують що року новий дім.

Про католицьке шкільництво в Анґлії подають часописи таку статистику: В Анґлії є тепер 476 католицьких середних шкіл (в останнім році прибуло 5) з числом учеників 54.588. Народних шкіл є 1.257 (в останнім році прибуло нових 51) з 359.078 учениками. В пляні є тепер оснувати католицький університет. Досі мусять богослови відбувати свої студії за границею, бо в Анґлії нема католицького богословського факультету.

Число уродин з католицьких супруж перевисшає в Анґлії подвійно число уродин з протестантських супруж. Коли на 1000 протестантських супруж є уродин 17, то на католицькі припадає 35.

В Анґлії повстав між католиками сильний рух проти спіритизму. Спіритизм є тут дуже поширений. Всіх спіритистів начисляють до 16 міліонів. В окремих школах образується 1.700 дітей на медія. Спіритистами є переважно протестанти. Боротьбу з цею суспільною недугою мають вести при помочи відчитів.

Чин оо. Венедиктинів.

Чин оо. Венедиктинів числить після найновійшої статистики 88.176 членів (між тим 4.238 священиків, 1.350 клириків і новиків) в 180 монастирях. В порівнанню з роком 1920 прибуло 21 монастирів і 1.132 членів. Майже половина членів є німецької народности.

Конґрес протестантських церков.

В липни або в серпни 1927 р. має відбутися в Льозанні конґрес протестантських церков, щоби радити над питаннями віри. Програма конґресу обіймає: 1) Суть Церкви; 2) Визнання віри; 3) Пастирський уряд; 4) Єдинення церков.

Секта методистів.

Із сект, поширюваних американськими місіонарями в Східній Галичині, не останнє місце займає секта методистів.

„Батьком методизму“ є Іван Wesley (ур. 1703, † 1791 в Льондоні), син анґліканського пастора, від р. 1725 сам анґліканський пастор. Був це чоловік дуже сповідний, образований й релиґійний. В р. 1729 оснував він, як студент Оксфордського університету, враз зі своїм братом Карлом і иншими студентами релиґійне товариство, котре, не зриваючи з анґліканською церквою, поставило собі за ціль поглиблювати й удосконалювати моральність своїх членів при помочи означеної методи (способів, середників): спільної молитви, читання св. Письма, постів, щоденного Причастія і т. д. Від цеї методи названо членів товариства методистами.

Головним пропаґатором методизму був славний анґліканський проповідник Whitefield. На його проповідях було нераз до 50.000 народу. Методизм поширився дуже скоро.

В 1784 методизм зірвав зовсім з анґліканською церквою і виступив як самостійна секта. Від цього часу почав розпадатися на численні »підсекти«. Одні з цих »підсект« задержали епископів, инші відкинули. Число всіх методистів доходить до 30 міліонів, з чого дві треті живуть в Америці.

Методисти в своїй пропаґанді послуґуються дуже радо книжками, брошурами й часописами.

Наука методистів така: а) Св. Письмо є одиноким жерелом віри. Пресв. Трійцю й Божество Христа задержують. З св. Тайн признають тільки Хрещення й Евхаристію.

Відродження наступає перед хрещенням і довершується свобідним діланням Божої ласки, якщо чоловік звертається до Бога в вірі й покаянню. Через свідоцтво св. Духа доступає він опісля певности спасення. Хрещення проте не спричинює відродження, а тільки припечатує його.

б) На науку моральности кладуть методисти більший натиск, чим на науку віри. »Християнська звершеність«, звершена любов це »могуча ідея« методизму. Заборонено у них уживати горячих напитків, заборонена лихва, збирання земських скарбів, люксус і т. д.

в) На свою орґанізацію є методисти дуже горді. І справедливо. Вони кажуть: »По католицькій орґанізації є методистична найсильнійша«. Та орґанізація (загальні конференції, епископи, проповідники, проповідники кляс) уможливлює релиґійно-моральну контролю до найменших подробиць. Негідних членів виключається.

З огляду на те, що ми вже писали в »Новій Зорі« про св. Письмо і Хрещення при обговоренню секти »дослідників Біблії« і секти »баптистів«, нема нам потреби зясовувати ще раз становища католицької Церкви супроти двох перших точок науки методистів.

Щож до строгого релиґійно-морального життя методистів, то мусимо їх, як і баптистів, хиба тільки похвалити. Многі католики повинніби від них під тим оглядом брати собі примір. Методисти поклали також великі заслуги коло обучення й релиґійно-морального піднесення низько упавших кляс людської суспільности.

Церковні справи на Великій Україні.

Про церковні справи на Великій Україні дістали ми обширну допись від одного з наших людей, що пробуває там від довшого часу. В сій дописи говориться про неодно, про що ми вже писали в „Новій Зорі“, але є там також богато дечого нового, а при тім цікавого. Щоби отже не повторюватися, подаємо низше згадану допись тільки у виїмках, а коли згадуємо також коротко про річи вже нашим читачам знані, то тільки для заокруглення предмету й для цілости цілого образу.

Наш кореспондент пише:

Православна церква на Україні розбита на чотири части. Перша, се церква так зв. тихонівська. Її вірні признавали своїм головою патріярха Тихона, а тепер признають його заступника Петра Крутицького. Епископів сеї церкви усунено зразу з їх посад і увязнено, а відтак по двох літах випущено на волю, але або інтерновано, або вивезено в Москву чи в Сибір. Такими є епископи Амврозій з Винниці, Валеріян з Проскурова і ин. Нарід уважає їх праведниками. Крім сих вивезених в глиб Росії є ще на еміґрації митрополит Антоній Храповецький, Евлогій і инші. Тихонівцям закидають большевики контрреволюцію. З низшого духовенства мало полишилося сторонників Тихона. Сі тихонівські священики властиво не мають тепер своїх епископів, бо других епископів вони не признають і їм не підчиняються. В Могилеві Под. є такий священик в соборній церкві, хоч є тут уже новий епископ Лолій. Цілий округ Могилівський (здавних повітів Могилів, Ямпіль і частини Нової Ушиці) тепер в руках не Тихонівців, а Живістів, про яких буде низше. До української автокефалії ставляться тихонівці пасивно, як що не ворожо. Бого-

служення правлять по старославянськи, а проповіди голосять по російськи.

Друга церква на Україні се українська автокефалія. В сій церкві і правлять і проповідають по українськи. Ся церква, як і тихонівські парохії, є зареєстрована у власти. На сторонників автокефалії дивилися як на українських контрреволюціонерів і петлюрівців. Початок сеї церкви сягає ще року 1917. На всеросійськім зїзді духовенства й мірян видвигнули українські представники на дневний порядок відновленнє української автокефалії, навязуючи до часів Цамблака. Заява українських делеґатів звучала: „Якщо Україна стане самостійною державою, то й українська церква повинна бути автокефальною, автономною має бути й церква" Яка мала бути ся автономія, сього не знали й самі делеґати. Яснійше висказалася Всеукраїнська Церковна Рада під головуванням Володимирського архіепископа Алексія при кінци 1917 р. в Київі на соборі. Але й тут була постанова знестися з Москвою. Бо ще перед тим, 30. жовтня 1917 р., Всеросійський Собор видячи, що большевики забирають власть у свої руки, наскорі відновлює патріярхат і постановляє Тихона. Український Церковний Собор відкрито 7. січня 1918 р., але не під проводом київського митрополита, а епископа Пімена, вікарія Каменецького, Москвича. Можна було передбачити, які ухвали постановить сей собор під головуваннєм Пімена. Ізза тяжкого політичного положення (війна українсько-большевицька) Собор перервано. Московські централісти скористали з сеї перерви і зорґанізувалися. В маю 1918 р. зїхалося звиш сто чоловіка в Київі; вони постановили не розїжджатися аж до відкриття другої сесії Собору. Під натиском зорґанізованої партії московських централістів з митр. Антонієм Храповецьким, перевезеним з Харкова в Київ, зложили члени собору в многих повітах свої повновласти. Як в тих повітах, що зреклися голосу, так і в других, що не мали своїх делеґатів на Собор, переведено вибори членів Собору. Сі вибори ослабили партію українофілів, а скріпили московських централістів. Дня 7. липня 1918 р. виднійші і авторітетні члени першої Всеукраїнської Ради, яка скликала самий Собор, були позбавлені голосу й вийшли з Собору. Між сими були протоєреї Василь Липківський і Нестор Шараєвський, професор Київської духовної академії Міщенко, Кудрявців, Екземпярський і др.

В очах православних Українців не мав ніякого значіння Собор без Українців, ані проєкт принятий на тім Соборі 9. липня про автономну управу української Церкви під титулом: „Положечіе о временномъ Высшомъ Управленіи православной Церкви на Украине", вироблений попередно під вказівками патр. Тихона. Після сього пляну голові укр. Церкви, Київському Митрополитови, були полишені давні церковнослужбові відзнаки, належні лише головам автокефальних церков, а то: хрест на мітрі, ношення при богослуженню двох панаґій і несеннє перед ним хреста. Сі відзнаки названі давні тому, що Київський митрополит мав їх до р, 1685, значить, до свого підчинення московському патріярхови.

При кінци 1918 і з початку 1919 року була на Україні власть Директорії У. Н. Републики; вона то 1. січня 1910 р видала закон про Висший Уряд Укр. Автокефальної Православної Соборної Церкви, де в VI. точці сказано: „Українська Автокефальна Церква з її Синодом і духовною єрархією ні в якій залежности од всеросійського патріярха не стоїть". Се була перша повна офіціяльно проголошена автокефалія Укр. Прав. Церкви.

Щоби одержати благословенство на сю автокефалію, вислала Директорія окрему комісію, під проводом б. міністра Лотоцького, до царгородського патріярха. Патріярх відмовив свого благословення на нову автокефалію. Заступник патріяршого престола Доротей відповів дня 9. марта 1920 р.: „Приняти рішення по представленій нам просьбі по канонічному неможливо в сім часі" — і радить: „з повною надією ожидати виповнення свого бажання згідно зі святими канонами і правилами".

„Положеніе о временномъ высшомъ Управленіи Прав. Церкви на Украинѣ" не могло вдоволити Українців, бо воно полишало українську Церкву в зависимости від московського патріярха, а на просьбу о автономію прийшлося довго чекати на відповідь царгородського патріярха. Українці почали весною 1919 р. орґанізувати в Київі і по околиці українізовані парохії і з їх представників орґанізують Другу Всеукраїнську Церковну Раду. Рада поставила собі за ціль: автокефалію і українізацію. І робота Ради була успішна. Сьогодня має вона під собою більш як 1.500 парохій. В маю 1921 р. Всеукраїнська Церковна Рада скликала Собор в Київі. На Соборі було 412 делеґатів, але без епископа. Предсідником Собору був світський чоловік Микола Мороз. Звідси й називають сторонників сеї церкви Морозівцями. Собор потвердив ухвалену Другою Всеукр. Радою автокефалію з 5. мая 1920. Патріярх Тихон видячи, що Українці в церковній справі жиють і рухаються, і хотячи зліквідувати автокефалію української Церкви, назначає на Україну свого екзарха митр. Михайла, як предсідника на Собор української церкви.

На Покров Пресв. Богородиці 1921 р. відкрили Українці свій окремий Собор і через делеґатів просили митр. Михайла о рукоположення їм канонічного епископа. Коли екзарх був глухий на просьбу Українців, ба навіть погрожував їм доносом до Ч. К., тоді Українці зробили розпучливий крок: священики враз з мірянами висвятили собі на епископа протоєрея софійського собору Василя Липківського.

Тепер є Липківський митрополитом і має під собою кількох епископів, але всі вони не мають канонічного рукоположення і їх зовуть „самосвятами".

Другий відламок української автокефальної Церкви се Погорілківці. Сі мають правдиво рукоположеного епископа, яким є Павло Погорілко Він видячи, що Українці автокефалісти не можуть ніяк виторгувати від Москалів епископа, бо навіть Українець. епископ Партеній, що був колись в Каменци. не хотів висвятити їм епископа (делеґати їздили також до Грузинського митрополита по свячення, та большевики заарештували їх по дорозі), тоді Погорілко підійшов архіепископа Пімена в Каменци та як хитрий малорос удав сторонника живої церкви і дістав від Пімена поручаючий лист до московського митрополита Антоніна і від нього одержав руко положеннє в епископи. По висвяченню надійшов лист від Пімена, щоби його не святити, бо він обманець, але було вже за пізно. І погорілківці мають своїх вірних та епископів.

Маємо отже на Україні аж три церкви чи секти православної церкви: сторонників патріярхату або Тихонівців, самосвятів або Липківців і автокефалістів зі свяченнєм або Погорілців. Спитаєте: Котрих є найбільше? Ні перших не богато, ні других, ні третих, а найбільше є тепер сторонників четвертої партії: православної правительственної церкви, або так званої Живої Церкви, також Обновленческої, а по найновійшому названо: Синодальної Церкви.

(Дальше буде.)

Зеднуйте передплатник в „НОВІЙ ЗОРІ"!

Перед реформою супружа.

Упадок супружа і родини.

(Кінець).

Такий стан річей веде одначе не тільки до зменшення числа супруж і щораз частійшого зривання істнуючих звязків, але веде постепенно до руїни самої інституції супружа.

У тих, що будуть розводитися і знов женитися, загине вона цілковито. Бо не тільки після кодексу канонічного права, але після природного права супруже є нерозривне, супроти чого його зірвання є неважне, а всякі слідуючі звязки, заключувані тими особами, є рівнож неважні і являються тільки звичайними конкубінатами, котрим цивільний закон старається надати вид легальности. А серед широких кол заникне звільна поняттє поваги й святости звязку, легкодушність у його заключуванню і зриванню ослабить почуття обовязковости, слідом за тим піде нарушення супружої вірности, поневірка й лихе поведення, а нераз навіть наставання на життя.

З традиційного супружа, котре силою Божої установи мало бути досмертним звязком двоїх люблячихся людей, що подали собі руки в ціли переказання життя дальшим поколінням, полишиться тоді тільки тінь. Преці вже сьогодня дивимося подекуди на цю грізну прояву.

Завдяки розбиттю супружа — говорить оден французький учений (Біро) — впало в Франції його властиве поняття. З супружа полишилася тільки формулка«.

Люде не знають часто сьогодня, чого женяться; женщина задля назвиська мужа, мущина задля маєтку жінки; иншим разом іде о здобуття інтратної посади, або почесного суспільного становища, о получення двох великих маєтностей, о леґітимацію нешлюбної дитини, о забезпечення собі опіки на старі літа, часом тільки о низьку ціль заспокоєння пристрасти. Правдиве супружа, звязок мущини й женщини, злучених зі собою справджньою любовю, є рідке... Любов загалом є рідка, а любов в супружю є може так рідка, як краса або ґеній...

Тому ніщо дивного, що »молоді пари« множаться сьогодня в Франції і з Зединених Державах, як гриби по дощеви — але ті звязки трудно навіть нераз назвати супружям. Це радше щораз нові »проби«, роблені розвідками й розведеними; справжніх супруж там мало. Про це повинні тямити ті, що в високім числі вінчань, занотованих в урядових статистиках, хотіліби бачити додатну прояву й судити з них про високий моральний рівень краю.

В Франції ніхто, що знає місцеві відносини, не тішиться також з того.

Велике число супруж, заключуваних тепер в Франції — каже згаданий вже Біро — не є зовсім потішаючою появою: це переважно конкубінати й підприємства, що служать до заспокоєння пристрастей.

»Не тільки отже — каже дальше згаданий учений — не повинні ми тішитися на вид великого числа супруж, але навпаки, знаймо, що перший крок до здеформованння нашої супружої інституції, крок, якого ми повинні собі щиро бажати з любови до вітчини, повиненби вести до зменшення числа супруж признаних урядово; те зменшення не малоби в собі ніщо грізного, противно, булоби додатною проявою«.

Трудно про більш пригноблюючe свідоцтво. А одначе до такого стану мусіло прийти завдяки тому, що розводовий закон позволяє на зірвання одного звязку і на заключення нового. Бо наслідком того навіть найнеморальнійші одиниці, мущини й женщини, можуть заключати супружі звязки і зривати їх опісля довільно на те, щоби покинувши одну особу, шукати другої, а пізнійше й із тою поступити так само.

Завдяки цій практиці, якої годі оминути під загрозою ще гірших наслідків усюди там, де є розводовий закон, і завдяки загальному упадкови моральности, дійшло сьогодня в Франції до того, що її недуга сталася на довший час просто неулічима. Всі знають, що язва розводів є одною з головних причин її внутрішних нещасть, а тимчасом ту отрую годі тепер усунути без обави поважних потрясень. Бо представмо собі, який фермент викликалоби в суспільности нагле знесення розводового закону, в суспільности, в котрій

Погромницька аґітація.

Читачі пригадують собі певно нашу вступну статтю з 22. ч. під заг. »Жиди і ми«. У тій статті писали ми про напади жидівської преси на український нарід з приводу вбивства Петлюри російським Жидом Шварцбартом, перестерігали Жидів перед провокованням наших мас, радили жидівським воєвничим ґазетярам застановитися над причинами погромів і взивали Українців обходитися без Жидів, котрі нас зневажають, оклеветують перед цілим світом і безсоромно провожують.

Цю нашу статтю назвала українська ґазета (»Діло«) антисеміцькою, а друга ґазета (»Громадський Голос«) просто злаяла нас за ту статтю і назвала нас чорносотенцями та пропаґаторами погромів.

Чи справедливо?

Полишаємо на боці закид »Діла« що до антисемітизму. Ми розуміємо причини, що спонукали »Діло« так назвати нашу статтю. На кождий випадок відпираємо й цей закид. Ми антисемітами не є і в нашій статті ніхто антисемітизму не доглянеться. Супроти Жидів ми є тільки асемітами, а асемітизм не те, що антисемітизм.

»Гром. Голос«, соціялістично-радикальна ґазета, в статті »Проти чорносотенства« (ч. 25 з ц. р.) робить нам цілком неслушні закиди. Вона пише: »Деякі українські часописи, на чолі з чорносотенною (!), хомишинівською »Новою Зорею« використовують цю полеміку (між українською і жидівською пресою — з приводу вбивства Петлюри) для ширення погромницької аґітації. »Нова Зоря«, »Новий Час«, нагадують своїм читачам, що Жиди замучили Христа, забувають очевидно додати, що Христос походив теж з жидівського народу. Український працюючий народ мусить виразно відмежуватися від цього чорносотенного погромницького вереску«...

Такого дочитався »Гр. Голос« в нашій статті.

А що ми справді написали?

Ось наші слова:

»Замість мститися виключно тільки за українські погроми... ліпше зробилиби Жиди, колиби застановились над причинами тих погромів. Чи маємо пригадувати Зельманів? Чи маємо вичисляти ті міліони наших селян, котрі пішли з торбами завдяки жидівським пявкам?«...

А дальше: »Кождий чесний чоловік мусить осудити... погроми. Ми, з християнського становища, мусимо їх іще тим більше осудити... Погромів зовсім не оправдуємо. Ми тільки їх розуміємо, ми розуміємо тільки причину, що довела до них... Жидам, як чесним співгорожанам, як чесним сусідам, не спаде волос з голови на українській землі. Та Жиди, як лихварі, як большевицькі комісарі, як члени чрезвичайок, як корчмарі й галапаси, як посіпаки наших плянтаторів, будуть і мусять жити завсігди в страху перед неприємностями«...

Вкінци писали ми: »Стараймося обходитися без Жидів. Купуймо тільки в своїх кооперативах, оминаймо корчми, даваймо заробляти тільки своїм людям і збогачуймо тільки себе, а не ворожих нам людей«...

Деж тут, питаємо, чорносотенство, де погромницька аґітація, де погромницький вереск, де загалом якийнебудь антисемітизм? Де, зокрема, згадка про замучення Жидами Христа? Чи чорносотенством та погромництвом є заохочування наших людей купувати в своїх кооперативах, оминати корчми, давати заробляти тільки своїм людям і збогачувати тільки себе?

Так несовісно поступати зі своїми ідейними противниками, як поступають редактори »Гр. Голосу« з нами, можуть хиба люде, що морально стоять дуже низько. Кепсько мусить бути там, де треба воювати брехнею, злобою, клеветою, перекручуванням фактів, несовісністю й нікчемністю. Такі люде справді гідні пожалування.

величезне число звязків заключено з виглядом спроможности розводу, без глибшої надуми і пізнання себе, без правдивої трівкої любови, без готовости виконувати властиві обовязки! Вперед мусілиби всі ті недібрані пари розійтися і заключити нові звязки, оперті на підставах, чужих уже для споганілої части населення. Тому сьогодня ніхто й не думає того жадати, і знаменне, що такий проект не знайшовся в програмі ні одного католицького кандидата при останніх виборах, а тим менше в програмі якогонебудь вибраного посла.

Постепенний упадок інституції супружя є отже природним наслідком розводового закону в краях, де він знайшов ширше примінення.

Та одно питання: чи цей факт був зовсім ненамірений, хотяйби непредвиджений?

Можна припускати, що більшість творців розводового закону в Франції не сподівалася такого обороту річи — але инші, ці саме, що головно форсували закон, знали, що роблять. А. Накет стремів вже передше до знесення супружя. Про оконечні наміри Накета знали також инші.

А нинішні сторонники розводового закону серед нашої суспільности? І вони є свідомі цілі, до котрої зміряють. Преці в програмі соціял-демократів, чи пак у нас радикалів лежить також знищення родини й введення »нового ладу«. Та про це иншим разом.

Завдання українського Заходу супроти большевизму.

(Дальше).

Якаж є картина сучасного нашого національно-політичного життя? Атжеж се картина — запевняє В. Кучабський — смерти й розкладу. Хибаж говорить хто у нас тепер те, що справді думає? Аджеж спекулюється лиш на те, щоби за всяку ціну „бути популярним“ і „викликати симпатії“. Хибаж вірить хто у будь що і готов жертвувати собою для своїх переконань?... Аджеж сьогодня вже нема навіть тої молоді, що колись була авангардом. Є тільки „студентські дипльомати“, що по ріжних міжнародніх зїздах розщибаються і самі собі роблять рекляму у пресі. Всяка критична думка вбита. Аджеж за всяку ціну треба лиш „підтримувати настрої“.

Звідкиж той смертельний страх за „настрої“. Звідти, що вся наша суспільність поголовно є свідома того, що та національно-державницька, в даних умовах наскрізь революційна думка, на якої верхи була штовхнена наша національна свідомість у літах найвисшого нервового напруження підчас війни й революції, що ся думка сьогодня не має під собою ніякого ґрунту моральних сил. По своїй дійсній вартости наша суспільність сьогодня не доросла до принципіялізму державницьких змагань і тому так судорожно не хоче позбутися бодай принціпіялізму державницьких фраз. А се кладе сьогодня на ціле наше національне життя відпечаток всесильної брехні, під якою криється моральна пустка. Отже сього пустого місця так боїться та суспільність, бо знає, що нічим його заповнити не в силі, а не в силі також признатися до тої пустки, бо тоді требаби було витягнути консеквенції національного відступництва, а на се також треба деякої відваги.

Ось так по своїй психольогії наш Захід є сьогодня угодовський. Угодовість і повна підчиненість Польщі в особистому і приватному життю, а в публичному — орієнтація на Радянську Україну як сурогат національно-політичної думки, як оправдання суспільности самої перед собою, що вона нібито дальше змагається за українську державність.

Люде, що сьогодня на нашому Заході облизуються до „українізації“, оправдують свою тягу до большевицького сходу тим, що нібито „обєднання українських земель скріпить українство в його боротьбі проти большевизму за державність“ і в той спосіб нібито „приспішить виборення тої державности“. „Через соборність до самостійности“ — ось те гасло. Дехто йде навіть так далеко, що „соборництво“ вважає висшою ідеєю від державництва. Виходить воно від примітивного утожсамлення нації з етнічною масою і етноґрафічними границями.

Тимчасом нацією означається психічний стан своєрідного національного комплексу почувань, своєрідного національного світогляду і своєрідних національних бажань, на якому основується всесторонне творче змагання даної суспільности. Кожда нація виростає з якогось етнічного одностайного центру і захоплює головним чином етнічно одностайну масу, але межі нації ніколи не покриваються з етноґрафічними межами, лиш або не доходять до них, або сягають поза них, захоплюючи частини етноґрафічно чужих територій.

Про се, чи частину даної етноґрафічної маси слід зачислити до даної нації, рішає те, чи та маса почувається до творчої єдности з тою нацією, чи навпаки, хоче відмежуватися в окремішну творчу національну едність, або прилучитися до иншої.

Етноґрафічна маса є важна для нації лиш настільки, що нація завсігди вважає за слушне старатися поширитись до етноґрафічних меж. Таким чином етноґрафічні межі є лиш найприроднійшою ціллю для експанзії імперіялізму нації. Найприроднійшою, але ані найважнійшою, ані одинокою. Колиб українська нація, уформована в державу, мала до вибору поміж татарським Кримом або молдавською Бесарабією й етноґрафічно-українським Закарпаттєм, то очевидно вибралаби радше Крим або Бесарабію, бо се суттєво скріпилоби безпеку вільного розвитку української національної творчости.

Тож примітивна є фраза „через соборність до самостійности“, бо про сю „самостійність“, себто уформування національної держави, рішає не механічне зєднання етноґрафічної маси в межах одної чужинецької держави, лиш рішає те, чи на землях якоїсь етноґрафічної маси — без уваги на її державну приналежність до ріжних займанщицьких держав — вже уформувався психічний стан нації. Італійська нація й національна держава повстала так, що психічний стан італійської нації остаточно й найвиразнійше скристалізувався в одній з держав, що поділяли Італію, в Піємонті, і що сей Піємонт підбив решту Італії спершу своїм психічним національним розположенням, а пізнійше й своєю зброєю. Отже для того, щоби вибороти національну державність цілком не треба, щоби спершу стала національно-державницькою рівномірно вся етнічна маса. Треба тільки, щоби бодай на якійсь частині етноґрафічної території скристалізувався психічний стан нації, щоби суспільність тої території заявила себе центром і речником „усеї нації“, себто всеї своєї етноґрафічної маси, — і щоби твердо рішила в імя „національного визволення“ приєднати до себе — якщо не можна инакше, то — підбоєм усі етноґрафічні землі.

Етноґрафічні межі набирають лише для недержавного народу — а не для нації — значіння чогось „святого“, бо про істнування того народу рішає лиш його мова і в інстиктовнім почуттю, що перед ним може ще лежать у його майбутньому творчі завдання нації, сей нарід інстинктовно прагне також зберегти мову як той ґрунт, на якім колись у майбутньому може ще розвинеться нація. Привязування особливої ваги до етноґрафічних меж є таким робом признакою того, що даний нарід ще не скристалізувався

в націю, бо нація свідома того, що перед нею є куди важнійше завдання створення своєрідного національного світа, ніж само тільки завдання збереження мови на окраїнах етнографічної маси.

І так прилучення нашого Заходу до Росії тільки тоді моглоби приспішити виборення державности, колиби сей Захід приніс зі собою психічне розположення української нації, колиби він був духовим Піємонтом нашого державництва. Сьогодня одначе такого психічного стану на нашім Заході нема. Навпаки, він почуває большевицьку „українізацію" як добродійство й визволення, і колиб його прилучено до Росії, то не Піємонтом бувби Україні, тілбки навпаки льояльною для большевицьких „визвольників" національно-революційною Вандеєю, перешкодою для державницьких змагань решти України проти большевизму. (Кінець буде.)

Франція на новому шляху.

І ось уже в десяте обняв провід кабінету Бріян. Не має старий Бріян у французькій республиці конкуренції. Одними дверми виходить, а другими ввіходить наново. І як ніхто не знав, чому відійшов, так ніхто не знає, чому тай із чим повернув він.

Та так уже погіршилися відносини в Франції, що навіть така на око проста переміна одного правительства Бріяна в друге правительство Бріянда відбувається зі щораз більшими труднощами. В останнє тривала вона повних десять днів.

Так і видно, що щораз трудніще не тільки про премієрів, але й про звичайних міністрів. Передусім про міністра фінансів, про такого міністра фінансів, що зважився би забратися ратувати франка. Пошуканка за таким міністром забрала найбільше часу Бріяндові. Він перешукав усю лівицю й звернувся сміливо до правиці, до свойого головного політичного, ба й особистого противника Раймунда Поанкаре.

А Поанкаре, він завсіди вражливий на такі зазиви й рішився використати їх. Годився прийняти теку фінансів, але під умовою, що дістане ще й теку — судівництва. А це тому, що до цеї теки належить і адміністрація Альзації та Льотарингії, що отвирає широке поле до діяльности не фінансової, тільки політичної. Так за ціну відповідальности за дальший спад франка бажав Поанкаре відзискати передусім політичний вплив.

Та на це домагання піднявся на лівиці такий крик, що Бріян зрозумів, що з Поанкарем упавби на парляментарному терені при першому виступі.

І Бріян дав спокій пошукуванням на правиці тай звернувся знов до лівиці. А на лівиці одиноким, що зважився взяти на себе не легке завдання санації франка й французьких фінансів — це Кайо.

Він неначе прочував, що його потрібуватимуть й виголосив у свойому виборчому окрузі велику промову про положення Франції. Там він і виложив цілу свою політичну й фінансову програму.

»Положення наших фінансів — говорив він — це не недуга, а обяв. Хто думає, що фінанси можна направити самими тільки новими податками, робить мов цей лікар, що записує лік на горячку, а не журиться цим, відкіля ця горячка береться. Головним лихом, що ми на нього терпимо, це наш легкодушний і наївний егоїзм, що відтручує від себе всяку думку про конечність жертви та жде чуда. Усі похибки, що ми їх робимо, всі вони мають завсіди одно й це саме джерело. А саме ми в незвичайний спосіб — забрехалися. Від десяти літ усі наші правительства годують суспільність ілюзіями. Одинокою обставиною, що лагодилаб при осуді цего злочину може бути тільки це, що суспільність ілюзій переїдалася хлібом щоденної брехні. Не повторятиму старих літаній, що війна недовго потрівае, що перемога збогатить нас, що Німеччина заплатить усе й т. д. Сьогодні головною брехнею є віра, що нещастя тільки проминаюче, що вистане тільки так чи інакше наповнити державні каси, а все знову буде добре. Отже це в цій хвилині саме найпогубніща неправда. Бож побіч державних кас є ще питання кас приватних, є ще питання добробуту одиниць, суспільности, народу. Перед війною була Франція дуже богатою країною. Мала розложичених між народами 45 міліярдів золотих франків, що само приносило їй біля трьох міліярдів річної ренти. Усе це вже від богато літ пропало. Замість позичати іншим, ми взялися позичати в інших. Війна давно покінчилася, а ми позичаємо дальше. Усю нашу перемогу занесли ми в заставниче заведення. Та вкінці всьому мусить бути край! Приходить остаточна хвиля, в якій мусимо зрозуміти, що врятувати може нас тільки одно: коли зачнемо меньше видавати ніж заробляємо, а заробляти загалом як найбільше. Знаю, що політика, яку я поручаю не ефектовна, бо не дає безпосередних користей — її овочі мусять спіти поволи. Мусимо вчитися від Німців. Чиж справді не моглоб удатися це переможцям, що вдалося відносно досить легко переможеним?«

У пять днів після виголошення цеї промови, увійшов Кайо до кабінету Бріянда Х. як міністер фінансів і заступник премієра з широкими політичними повновластями. Навіть застеріг собі право висилати своїх комісарів до всіх инших міністерств для контролі їх фінансової господарки. Передусім гострій контролі мають піддатися міністерства війни та зовнішних справ.

Значиться Кайо кладе руку не тільки на фінансову політику, але й на заграничню. Давно відоме, що його ідеалом визвіл Франції з під фінансової зависимости Англії та Америки й що одиноким шляхом до цего вважає він всесторонне, тривке порозуміння й союз із Німеччиною. Факт, що Бріян у пошуканці за міністром фінансів по пробах довкруги: від лівиці до правиці й там аж до Поанкаре, вернув до лівиці, до Кайо — тільки скріплює його становище. Дає йому привілеї монополіста, підносить незвичайно авторітет його вказівок і запоряджень. Франція глядить на нього, що каже їй учитися в ворога, що бачить рятунок у трівкому союзі з цим ворогом, а в визволі від союзників, як свойого спасителя, що виведе її на новий шлях.

А чи вдасться йому, покаже будучина.

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ.

Інтерпеляція Українського Соймового Клюбу до міністра внутрішних справ у справі продажі майна »Народнього Дому« ві Львові.

Посол Назарук і тов. з Укр. Клюбу внесли дня 22 червня ц. р. інтерпеляцію до міністра внутрішних справ у справі продажі майна »Народнього Дому«, наміреної урядовим комісарем Фонду »Народнього Дому« Львом Черкавським. Інтерпеляція подає історію »Народнього Дому« від заснування аж до наших днів. Інтерпеляція звертається до міністерства зі запитом:

1. Чи він готов видати на протязі місяця від польського правительства як спадкоємця Австрії розпорядок, щоби припинити в урядуванні дотеперішніх комісарів і кураторів фонду „Народного Дому" ві Львові і товариства давно розвязаного, далі, щоби поставити цей фонд з його майном у законній формі при помочі статуту та Управи покликаної зпоміж львівських освітних товариств, якими є: 1) Ставропігійський Інститут, 2) Т-во ім. Мих. Качковського, 3) Т-во „Просвіта", 4) Наук. Тов. ім. Шевченка, 5) Українське Педагогічне Товариство, 6) Національний Музей ім. гр. Шептицького, 7) Богословське Наукове Товариство, 8) Українське лікарське Т-во, 9) Українське правниче Т-во, 10) Українське Технічне Т-во, 11) Т-во наукових викладів ім. П. Могили, 12) Галицько-руська Матиця?

Управа повинна бути складена шляхом вибору, на зразок християнських і жидівських віроісповіднух громад: з 12 представників цих освітних товариств, від кожного по одному, як комісія під проводом Митр. А. Шептицького або його уповноваженого. Ці представники повинні скласти спеціяльний статут для „Народнього Дому" з означенням, як українське населення Львова має цих представників на майбутнє вибирати як управу фонду, на який час. Ці члени повинні на протязі місяця предложити воєвідству статут, а воно, прийнявши його до відома, має віддати адміністрацію та фонд обох маєтків в руки управи, а покищо в руки 12 представників, які мають прийти на місце звільненого урядового комісарія та куратора Льва Черковського.

2. Чи є п. міністр готов аж до хвилини уконституування цього фонду видати теперішньому комісареві п. Черкавському заказ продавати якенебудь фондаційне майно та обтяжувати його, а на випадок, якби й Черкавський мав уже обіцяний дозвіл, чи його одержав від дотичної влади — дозвіл продати ґрунт та церков при вул. Зиблікевича, щоби такий дозвіл негайно скасувати.

Старі москвофіли пробують орґанізуватися.

Москвофільська »Русская Народная Организація« скликає на 29 ц. м. до »Народнього Дому« зїзд своїх мужів довіря. На програму зїзду складаються між ин. й такі точки: реферат про земельну справу, вибір нового »совіта« орґанізації та реферат про орґанізацію села. Зїзд скликує заступник голови орґанізації Г. Малець і секретар М. Марко. У зїзді має взяти участь і Москаль пос. Серебренніков, що став тепер провідником москвофільства серед українського народу, що під Польщею.

Повітовий Народній Зїзд у Мостиськах.

Дня 22 червня ц. р. відбувся в Мостиськах Повітовий Народній Зїзд УНДО. Було до 40 відпоручників із сіл, між ними 3 священиків, решта селяне й 1 селянка. Наради отворив др. Мир. Здерковський. Головою зїзду вибрано п. Гр. Старка з Гусакова. Секретарював дир. Ст. Байдала. Референтами були відпоручники Центр. Комітету Обєднання О. Черкавський, та М. Струтинський. До Повітового Народнього Комітету вибрані: др. Здерковський, голова, о. Петро Чавс, Антін Тарнавський, дир. Ст. Байдала, Ів. Федевич, Гр. Старко, о. Андрій Пшепюрський, Осип Федина, Микола Писко та Андрій Ґригин.

ПОЛЬЩА.

Сойм.

На початку засідання віцемаршалок сойму Дашинський повідомив, що правительство взяло назад цілий ряд ухвал, що їх внесли були попередні правительства. Потім палата приступила до вибору соймового маршалка. В першому голосуванні на важних 308 голосів пос. Ратай дістав 148 голосів, Ґломбінський 125, Домбський 25, Тарашкевич 8, Туґут 2, розстрілених 2. В другому голосуванні було важних голосів 333, отже абсолютна більшість 267. Ратай одержав 167, Ґломбінський 128, Домбський 30, Тарашкевич 20, Туґут 2. В третьому голосуванні, в якому голосовано вже тільки на Ратая та Ґломбінського, одержав Ратай 176 голосів, а Ґломбінський 128. Маршалком сойму вибраний Ратай. Він прийняв вибір.

Після цего відіслано проект новелі до закону про високі школи (в першому читанні) та проект закону про нечесну конкуренцію.

Опісля пос. Косцялковський референтував проект закона про доповнення буджетової провізорії на час від 1 травня до 30 червня 1926 і на час від 1 липня до 30 вересня 1926.

Після цего зголосив свою заяву нововибраний маршалок сойму Ратай. Потім промовляли пос. Вісліцький (Жид. Клюб), Квятковський (ХД.), Рогущак (Н. П. Р.), Липацевич (Визволенє), Поточек (Пяст), Морачевський (П. П. С.), Домбський (Хл. Стор.), Козицький (Укр. Клюб), Тарашкевич (Білор. Клюб), Прилуцький (Жид). Квятковський, Рогущак, Липацевич, Поточек і Прилуцький заявилися за провізорією, а всі інші проти. Приступлено до подрібної дискусії, в якій від Укр. Клюбу промовляв пос. Васильчук. В голосуванні прийнято в другому й третьому читанні буджетову провізорію в стилізації правительства. Всі поправки відкинено.

Пос. Хруцький (Укр. Клюб) інтервеніював у справі внесень про розвязання сойму. Маршалок відповів, що над цим радитиме слідуючого тижня конвент сеніорів.

Слідуюче засідання назначено на четвер 1 липня.

Міністер Станевіч про земельну реформу.

Міністер земельних реформ Витовт Станевіч виголосив на пресовій конференції в Вильні промову про земельну реформу. Він заявив, що в справі земельної реформи не обіцяє богато. Доси обіцяли аж надто богато, а зробили дуже мало. Він є за демократизацією відносин у Польщі, бо це звяже з польською державою широкі маси передусім на Сході. Переведення земельної реформи конечне теж із оглядів економічних та соціяльних. Перевести земельну реформу еволюційно, цебто вивласненням землі з певним відшкодуванням неможливе, бо на це не згодиться малоземельний хлібороб. Міністер трактуватиме примусовий викуп як карну санкцію супроти опірних землевласників й видасть небаром виконні приписи до земельного закону. Також управильнить він справи, що викликують невдоволення й підривають авторитет держави та розведе він широку діяльність у справі комасації й вскорі знесе на сході високі комасаційні оплати.

Віча П. П. С. за розвязанням сойму.

Польські соціялісти влаштували в неділю 27 ц. м. ряд віч за розвязанням сойму та за негайним розписанням виборів. — В кількох місцевостях ці віча довели до кривавих сутичок. В Іновроцлаві поліція била й колола байонетами вічевиків, що влаштували похід без дозволу властей. Командант поліції приказав стріляти. Трьох робітників убили, а девять ранили тяжко, девять легше. Поліцаїв ранених було 6. В Лодзі прийшло до сутички соціялістів із комуністами. Було ранених більш двацятки комуністів і незалежних соціялістів. В Барановичах поліція потурбувала богато вічевиків, одного ранила. У Варшаві прийшло до сутички між соціялістами й комуністами. Поліція арештувала кільканацять комуністів.

Чотири проєкти зміни конституції.

В соймі внесено доси чотири проєкти зміни конституції, а саме Пяста, ЗЛН, ХД і Х. Н. Проєкт ЗЛН зносить пропорціональні вибори, оставляє їх тільки в округах із мішаним населенням та предвиджує можливість окремих ґруп народніх і віроісповідних. Х. Н. хоче ввести державну раду та декретування правительством законів.

Новий міністер зовнішних справ.

Міністром зовнішних справ іменований Август Залеський.

Знесення міністерства публичних робіт.

Дня 26 червня відбулася в президії ради міністрів конференція, що мала завданням знесення міністерства публичних робіт. Міністерство мають перемінити в департамент публичних робіт при міністерстві залізниць, яке знов має перемінитися в міністерство комунікації. До зорґанізування цего міністерства комунікації рішилося правительство покликати визначного заграничного знавця залізничих справ.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Виступи проти Союза.

Еспанський міністер заграничних справ заявив, що Еспанія виступить із Союза Народів, коли не одержить постійного місця в Раді Союза й не візьме вже участи в грудневій сесії. Міністер додав, що становище Бразилії не мало впливу на рішення Еспанії.

Мадритські часописи подають, що при Зединених Державах орґанізується еспансько-американська ґрупа держав, що звертається проти Союза Народів та проти Европи.

Мусоліні й Союз Народів.

Орґан Мусолінія »Пополью д Італія« жадає перенесення осідку Союза Народів із Женеви до Відня. Ніби зза ощадности. В дійсности є це кампанія проти Швайцарії, що по думці фашистівського орґану не в силі охоронитися перед несподіванками Союза Народів.

Немила пригода на морській конференції в Женеві.

В часі засідання міжнародньої морської конференції прийшло до авантури між урядниками Союза Народів. В хвилі, коли посол італійського парляменту Ростоні виголосив промову про допущення на конференцію фашистівського делеґата, німецький відпоручник, що не розумів по французьки, спитав урядника Союза Народів про зміст промови. Урядник махнув легковажно рукою та відповів: »Е, макарони!« Ці слова почув один із фашистівських урядників і звернувшися до Француза, вдарив його в лице.

Союз Народів Південної Америки.

Конґрес республики Болівії прийняв резолюцію, якою поручає правительствам південно-американських держав, щоби утворили на зразок Союза Народів у Женеві, Союз південно-американських держав. Члени цего Союза булиб обовязані помагати собі в разі нападу на одного з них.

Відложення реконструкції Ради Союза Народів.

Постанова предсідника комісії для реконструкції Ради Союза Народів Моти відложення до неозначеного реченця слідуючого засідання, викликала в німецьких кругах надію, що так дасться усунути справу нових постійних місць у Раді Союза Народів.

ФРАНЦІЯ.

Санаційні пляни міністра Кайо.

Праці знавців над виготуванням фінансового пляну вже на покінченні. Мабуть вже з початком липня французький кабінет розглядатиме санаційний проект. Проект опертий на пропозиціях мін. Кайо, предвиджує: як найскоріщу ратифікацію вашінґтонського трактату в справі военних довгів Франції, затягнення позички в Америці та в Анґлії на стабілізаційні цілі. Франка слід устабілізувати на примусовому курсі, зректися дальше примусової конверзії довгу, а замість цего утворити спеціяльну касу для постепенної сплати цего довгу. Грошеві засоби черпатисяме з прибутків амортизаційної каси, що вже тепер істнує, а попередусім з залізничих і промислових обліґацій. Ці пляни прийняв однодушно комітет знавців, а також управа банку Франції. Кайо буде домагатися від »Французького Банку«, щоби станув на чолі французького фінансового світа й відгравав першу ролю в стабілізації франка. Що до договору заключеного між амбасадором Беранжером і держ. секретарем Мельоном, то Кайо бажає передусім, щоби Вашінґтон зрікся усталення висоти французького довгу. Повстало питання вислання до Зединених Держав нового повновласника до переговорів.

Дбали більше про власну користь, як про загальне добро.

Дотеперішний ґубернатор »Французького Банку« уступив із свойого становища, бо, як ствердив Кайо, виявилося, що урядники цего банку дбали більше про власні користи, як про загальне добро. Це уступлення ґубернатора »Французького Банку є одним із характеристичних обявів санаційної акції нового французького міністра фінансів. Іншим знаменним обявом є видання обіжника, який обмежує до мініма подорожі міністрів, що доси відбувалися в дуже великих розмірах і коштували дуже богато державний скарб.

Санація фінансів при помочі війська.

Кайо приготовляє буджет, що відповідатиме теперішньому фінансовому станові Франції. Тісна співпраця Кая з ґен. Ґійльонатом та з шефом булави викликала живі коментарі в політичних кругах. Кількох послів заявило дневникарям, що Кайо переводитиме фінансову санацію також при помочі війська, що пригадує 1848 рік, коли економічна кріза покінчилася військовою диктатурою.

АНҐЛІЯ.

Документи про пропаґанду радянського правительства в Анґлії.

Анґлійське правительство задумує видати »Синю книжку« з документами щодо останніх економічних переговорів із радянським правительством. Ці документи стверджують, що радянське правительство старалося впливати платною пропаґандою на хід переговорів і старалося закладати комуністичні осередки в великих промислових підприємствах Анґлії. Крім цего радянське правительство старалося поміщувати молодих комуністів в анґлійських поліційних корпусах більших міст.

Анґлії грозить знов залізничий страйк.

Ґенеральний секретар союза залізничників Кремп заявив, що коли залізничі товариства не сповнять домагань залізничих робітників щодо платень, то слід числитися з можливістю загального страйку залізничників.

Хочуть не пустити заграничного вугілля до Анґлії.

Кількадесять відділів союза залізничих робітників має почати акцію, що має відтяти довіз заграничного вугілля до Анґлії.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Закон про збіжеве мито.

Без огляду на спротив чеського робітництва, що дійшов аж до проливу робітничої крови на вулицях Праги, закон про збіжеве мито таки ухвалено. Мита будуть троякі: 1) найвищі на живність із держав, що з ними Чехословаччина не має торговельного договору; 2) середні й 3) мінімальні. Збіжеве мито має охоронити краєві живностеві продукти. Закон ухвалений уже парляментом і сенатом, має ще тільки підписати його президент республики.

Зі студентського життя.

Дня 24. червня відбулися студентські сходини скликані виділом „Студентської Громади“ в справі перебрання „Академічного Дому“. Участь студентства невеличка мимо того, що ця справа на стільки важна, що повинна була стягнути далеко більше студентства чим Збори „Студентської Самопомочі“. Причина тому ця, що виділ „Студентської Громади“ не зумів досі найти собі доступу до загалу студентства, піднестися на висоту заступника його інтересів та зі студентської маси виробити правдивих членів орґанізації. Наслідки цього занедбання ми бачимо на кожному кроці. Студентське Свято Франка уладжене тим виділом скінчилося ганьблячою бучею і свистами, в складаню вінка на гробі Франка брала участь дрібна студентська ґрупка — якуб хіба делеґацією можна назвати, а в походах на гроби героїв студентство було заступлене ледви кількома чвірками. А тих студентів ґуртує сама „Студентська Громада“ поверх пів тисячки! З другого боку виділ не все відчуває бажання студентства а на випадки хвилі або зовсім не відділовує, — або за пізно. Пращання М. Вороного, Пластова Академія, справа вбивства от. С. Петлюри нехай буде доказом цього. Краківська Громада зрозуміла свій обовязок — виділ львівської забувся.

Тому й не диво, що зацікавлення студентства так важною справою було так незнатне. Впрочім виділ, чи радше трьох його делеґатів до „Академічного Дому“ чувся на стільки сильним, що сходинам надав чисто інформаційний характер, а скликав їх не на те, щоб рахуватися з думкою студентсва, а щоб влекшити собі роздачу збірочних листків.

Ухвал річ ясна не було ніяких і бути не могло. Прозорий звіт тов. Боднаровича виложив сумний стан „Академічного Дому“, який без обстановки та щей з 50.000 зл. довгу має на той рік приняти 120 беззахистних студентів. Щоб його відповідно

пристроїти рішено (у „тріюмвіраті“ — не на сходинах) бити в дзвін, просити о доляри „Вуйка з Америки“ а краєві фінансові інституції і суспільність о злоті. Голоси, що піддавали думку, щоби до прохань о готовий гріш додати ще й працю студентства прогомоніли безслідно. Одно цікаве: тих, котрі счиняють в останніх часах богато гамору, яких головним завданням боротьба за матеряльний добробут усього людства — ми там не завважали. Цікаве воно тому, що справа „Академічного Дому“ торкається власне матеряльних інтересів студентства і повинна була їх в першій мірі зацікавити. Та слово одно — а уладження приміщення на 120 студентів вимагає таки трохи труду.

Насувається питання, чому воно так, чому на зазиви Виділу студентство не відгукається, а цей не відчуває настроїв і бадань студентства? Річ в тому, що Виділ цей вповні випадковий, вибраний тому, що при настроях, витворених на Загальних Зборах, годі було ліпший вибрати. Виділ цей, це вислід хвилевого компромісу, а люди, що в нього попали не можуть зжитися з собою так, щоби повести спільну акцію будь в якому напрямку. Місто вхопити керму студентського життя в краю, вони спорять чи лента на вінкові Франкові має бути червона чи синьожовта! Вже тепер треба остерегти перед новим компромісом на слідуючих Загальних Зборах. Компромісовий зліпняк не здібний до праці — бо члени його мають змогу перекидати всю відвічальність за працю на одну чи другу сторону. Слідуючий Виділ мусить дістати виразне лице, безоглядну на це яким воно буде.

В днях від 28. VI. — 2. VII. відбувається у Празі всеславянський З'їзд католицького студентства і інтеліґенції. На цей з'їзд мали виїхати і наші два делеґати, та старання о паспорти розбились о ідеальну справність поліції, що протягом двайцяти днів не в силі провірити, чи дана особа (ясна річ, лиш коли ходить о Українця — бо Поляки й Жиди дістають пашпорти на протязі кількох днів) заслуговує на ту ласку — чи ні! Та неприбуття нашої делеґації у Прагу зробить на З'їзді мабуть сильніще враження чим найдотепнійша промова. *Ст. Ст.*

НОВИНКИ.

Процес против 12 молодих Українців, обжалуваних за приналежність до „Української Військової Організації“ вже доходить до кінця. Переслухали вже всіх свідків, говорив уже прокуратор і з. оборонців д-р Ганкевич, д-р Михайло Волошин, д-р Шухевич і д-р Глушкевич. У розправі зайшла несподівана перешкода, бо один із присяжних суддів занедужав і не було вимаганого комплету — та це замітили аж пізніше й покликали заступника, якому прокуратор і д-р Ганкевич мусіли ще раз виголосити свої промови.

Народня Організація Українців міста Львова видала осьтаку відозву: Громадяне міста Львова! З кінцем і початком кождого шкільного року противники української дитини ідуть наступом на українську школу. Рівнож і тепер Магістрат міста Львова через Шкільну Міську Раду розіслав усім українським батькам накази, щоби записувати діти до державних районових шкіл. Свідомі батьки, члени свідомої нації, не дадуть себе нікому застрашити, а впишуть свої діти лише до українських шкіл. Дитина вписана до української приватної школи виповнює цілковито приписи закону про шкільний примус. Будучність Українського Народу наказує: ніодна українська дитина в чужій школі! Наші школи: 1. На Городецькім: а) 7-ми кл. хлопача школа УПТ. ім. Грінченка, вул. Городецька ч. 95.; б) 7-ми клясова дівоча школа УПТ. ім. Грінченка, площа св. Юра ч. 5. 2. На Стрийськім: 7-ми клясова дівоча школа ім. Т. Шевченка і хлопяча 5-ти клясова школа при дівочій учительській семінарії УПТ., вул. Мохнацького ч. 12. 3. На Личакові: 5-ти клясова мішана школа ім. князя Льва при мужеській учительській семінарії УПТ., вул. Крупярська ч. 15. 4. На Жовківськім: 7-ти клясова мішана школа УПТ. ім. кор. Данила, вул. Жовківська ч. 62. 5 В Клепарові: 4-ро мішана школа УПТ. ім. Франка (коло церкви). 6. В Левандівці: 4-ро клясова мішана школа УПТ., вул. Варшавська ч. 8. 7. На Вульці: Дівоча 7-ми клясова школа вправ при дівоч. семінарії СС. Василіянок, вул. Потоцького ч. 95. 8. В Середмістю: 7-ми клясова школа мішана міська ім. Шашкевича, вул. Скарбківська ч. 26. 9. В Середмістю: дівоча школа вправ 4-ро клясова при третій державній жіночій семінарії, вул. Сикстуська (Духовна Семінарія).

Львів, в Червні 1926.

Народня Організація Українців м. Львова.

Катастрофи та нещастя. Ріки Лаба та Одра постійно підносять свій рівень води в наслідок останніх злив. Великі простори піль залиті. — У Льос Анджельос, Каліфорнії, хтось динамітом висадив у повітря міський театр. Жертв не було, бо замах зроблено після вистави. — У поспішнім поїзді Нью Йорк-Чікаго загорів один ваґон і заки здержали поїзд, пять осіб згинуло — У Зединених Державах між містами Клярінда і Торінґтон перейшов буровій, який спричинив великі шкоди, вбив 2 людей, 41 осіб зранив. — Новий італійський літак, збудований на зразок Амудсенівського „Норґе“ згорів на римськім майдані. — Французький літак на лінії Париж-Берлін розбився з висоти 10 метрів, пасажирі цілі. — Повені в Чехословаччині дійшли до катастрофічних розмірів. У Празі та инших містах деякі вулиці залиті водою.

Військові крутійства. У перемиській військовій окрузі заробляв великі гроші якийсь лікар-капітан Ц., який довший час звільняв тих, що платили йому великі хабарі. Його арештували. Ясно, яка національність користала найбільше з цих ласк — та, що найбільше боїться війська, а є найбільше грошевита.

Самовбивство російського письменника. Російський письменник Андрій Соболь, що віддався льояльно тілом і душею на службу пролєтарській літературі та що один з перших помирився з більшовиками, наложив на себе руку в Москві. Йому більшовики всеж не довіряли. Ще не давно, бо на кілька днів перед катастрофою, був на Соболя поміщений донос у журналі „На літературному пості“, що він є реакціонер. Це було теж одною з безпосередних причин самогубства. Переслідування більшовиків і їх недовіря до письменника, що віддав себе їм на службу, вложили йому до рук зброю, для вкорочення свого життя.

Чотири присуди смерти в Коломиї. Коломийський суд присяжних засудив на смерть Марію Лукащик за злочинне вбивство свого мужа, Василя та Петра Лесиків і Х. Гаврилюка за змовлене вбивство господаря Миколи Янчука з Іпасса.

Невияснена любовна трагедія. В Озерянах трапилась любовна трагедія, якої мотиви дотепер нерозяснені. До тамошнього лікаря Леона Марґулєса прийшла молода пара: Хведір Аксентієв, студент і Катерина Гаєвська. Аксентієв, ждучи довго на лікаря, ввійшов до його ґабінету і стрілив до нього, а Гаєвська, вихопивши йому револьвер, стрілила вдруге до Марґулєса на землі, смертельно. Убийники самі дали себе арештувати, але не подали мотивів злочину. Є здогади, що Аксентієв мав з Марґулєсом порахунки в оборони своєї нареченої.

Катастрофальна повінь в Німеччині. 25. червня зірвало таму в середущому бігу Одри. Заподіяні шкоди годі покищо предвидіти. День передтим перервало вали в околиці Радґум і Нідер-Затен на ширині 100 метрів. Води розлилися на просторі 5000 моргів. Від катастрофи повені потерпіли головно округи Варти та Нотеці. Таких страшних повений там ще не було доси.

Крадежи тютюну в Коломиї. Коломийській поліції вдалося впасти на слід торговців тютюном, краденим із фабрики тютюну в Заболотові. Крали протягом кількох літ на широку скалю. В четвер 24. червня в 11 год. в ночі задержала поліція авто, що вертало зі Заболотова й заквестіонувала в ньому три мішки найкращого турецького тютюну, вартости кілька тисяч золотих. Арештовано кілька осіб. Здогадуються, що тут вмішані зайняті в фабриці люде.

Великий страйк у бидґоському окрузі. Назначена на 25. червня конференція роботодавців і робітників у Торуні не дала вислідів. Роботодавці відмовилися дати підвишку, наслідком цего на другий день у всіх промислових заведеннях і в фабриках бидґоського округа вибух загальний страйк. На загал нечинних є 18 більших фабрик. Число страйкарів доходить до 3000. В Торуні не функціонують трамваї, страйкує елєктрівня, ґазівня та в части водопроводи. Також 45 урядників елєктрівні й ґазівні прилучилося до страйку. Магістрат відмовився від якихнебудь переговорів зі страйкарями, а дирекція елєктрівні оповістила, що пошукує всякого роду робітників до елєктрівні, ґазівні та водопроводів, цебто хоче приймати нових робітників на місце страйкарів.

Чума в Радянщині. Із Москви доносять, що в південній части уральської губернії вибухла чума. Доси було понад 100 случаїв смерти від чуми. Влада запорядила ізолювання цеї губернії. Получення з Сибіром відбувається окружною дорогою.

Загадочна недуга в Німеччині. В Леопґрін у Німеччині виступила загадочна недуга. Зачинається вона запаленням горла, а потім недужий тратить зір, відтак слідує смерть серед важких болів. Уперше занедужали на цю недугу один робітник, девятилітний хлопець і 21-літна панна. Населення дуже стрівожене, бо лікарі покищо супроти цеї недуги безсильні.

З біржі.

Курс плачення банку польського.

Львів, 1 липня.

Доляр ам. зол. 9.60. Дол. кан. зол. 9.55. Фр. швай. зол. 180.70. Фр. фран. зол. 28.40. Фр. бельґ. зол. 28.00. Лір іт. зол. 35.40. Кор. чесь. зол. 29. Шіл. австр. зол. 138.65. Марка нім. зол. 233.30.

На чорній біржі платили 9.70—9.80 зол. за ам. доляр.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

Важне для 00. Катехитів!

VOR DEM SOMMER

Ein Buch vom innern Reifen für unsere künftigen Frauen von **Heinrich Fassbinder.** Zweite und dritte Auflage. (4.—7. Tausend.) 12° (^ u. 200 S.) Freiburg i Br. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M. 3·60

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Автор, довголітний катехит при середніх дівочих школах, видав розважання, котрі в першій мірі надаються для дорастаючих дівчат.

Порушує він питання, які не входять в обем шкільних підручників, а незвичайно важні є для тих панночок, котрі по укінченню середних шкіл мають вийти в світ. Гарним а живим представленням неначе змушує вдумуватися в питання, що дотичать самовиховання, особистого характеру і вироблення ясного християнського погляду на найважніщі проблєми життя.

В часах так великогоетичного занепаду, а і згіршень, на які тепер є наражені учениці у більших містах, така книжочка моглаби бути для них підоймою і захороною В кожнім разі оо. катехити дівочих середніх шкіл знайдуть в ній добірний предмет для шкільних егзорт.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung

Wien I. Wollzeile 33.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відповідальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 26. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 11. липня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сиктуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА:
В КРАЮ:
чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

Зміст: Діточі бібліотеки. — Церковні справи на Вел. Україні. — Остання їзда брата Павла (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. — Чи новий документ про Ісуса Христа? — Католицький хорватський рух (фейлєтон). — Завдання укр. Заходу. — Суд над 12. молодцями Україн. — Англія та Радяншина. — Про що пишуть часописи. — Політичний огляд. Новинки.

Діточі бібліотеки.

Недостача відповідної лєктури для сільських дітей, про яку згадується в 24 ч. „Нової Зорі" в статті п. з. „Важна справа" така діймаюча, що не від речі буде до цієї по правді важної справи ще раз вернутися. Не вважаю завданнєм цих кількох слів доказувати пекучу потребу заснування по селах діточих бібліотек, бо вона й без доказів наглядна. Хочу лиш зазначити, що на наші відносини найвідповіднійшими і з нашого погляду найкращими булиби т. зв. парохіяльні діточі бібліотеки.

Сільські бібліотеки можна творити при школах, читальнях і при кооперативних установах, та під нинішню пору найкращі успіхи можуть принести лиш парохіяльні бібліотеки. Шкільні бібліотеки сьогодні не можуть бути нашими навіть у тих селах, по яких учителями є наші люде. Діточі бібліотеки при читальнях — хоч і можливі тай подекуди й засновані — покищо не мають виглядів на справжній розвій. Читальняна установа сама собою ще не в силі згуртувати побіля себе й наших найменших. Вона щойно ледви подолує пригорнути до себе молоде парубоцьке й дівоче покоління. До дітей зрештою треба ставитися инакше, як до прочих членів. Треба знати їх душу, треба мати з ними безперервний виховний контакт і — що головніше — треба мати в них певнородний педаґоґічний авторітет. Бо правдивий розвій діточої бібліотеки залежний не так од числа читачів і прочитаних книжок, як радше від тієї розумної конверзації, що по прочитанні книжки повинна мати місце між дитиною а бібліотекарем. Той отже, що веде діточу бібліотеку, повинен знати діточу читаючу публику на виворіть, мусить прочитати всі книжки бібліотеки і проміж змістом дитячої душі і змістом книжки завжди провести відповідне відношення. Щойно тоді діточа бібліотека може мати вплив на маленьких читачів і — поза привязанням до книжки — будувати царство чесноти і духа в народі з самих основ будучого покоління. А хто знає несприятливе життє по наших читальнях та кооперативах з безнастанними сварами — цей покищо не повірить у справді великі успіхи діточих бібліотек у читальнях. Діти лакомо очима попроликують всі образки по книжках, в одному тижні десятками їх читатимуть — і по трьох-чотирьох місяцях, а може й скорше, остигне їх книжковий запал. Не буде кому підтримувати його, бо людину з належним підходом до діточої душі на селі важко піднайти.

Правда, і така бібліотека буде мати для нас якесь значінне, та цього за мало. Вона, з нашого погляду, під цю пору мусить бути — що так скажу — перехресним огнем між Божим і людським з одного, а рідними й чужими впливами на діточу душу з другого боку. Вона може мати далеко більше значіння, як ми собі думаємо! Бо може створити не тільки привязання до книжки між нашим молодим поколіннєм, але — що важніше — може вщіпити або скріпити книжкою в душі дитини тривалу любов до Бога, правди й рідного народа, а „раз добром налите серце в вік не прохолоне!"

Цю роботу осягаємо й іншими засобами, та якимжеж робом підтримаєте душу дітвака, що — покінчивши школу — чотири, пять або й шість дуже небезпечних років свойого життя тиняється з худобою по пасовищах. До церкви мало коли йде, бо пасе худібку. Може пішовби й частіше, та йому в голові перевернулося — зачинає парубочити, а татови й не сниться сина (чи доньку) по парубоцьки (чи дівоцьки) вбирати. Зрештою і в церкві на його вік начеб то забуто, нема відповідного місця й духовного корму. Між парубків не піде, бо за малий, між дітьми стояти — ніяково. І дійсно, цей період життя — сказатиб — ніяковий. І ніяковою теж є наша праця над ним. Якуж по просту величну прислугу зробилаби добра книжка, що наче боговгодний Боско пішлаби за нашим молоденьким поколіннєм на зарінки і пасовища, на розпуттє й незаорані стерні, на ті місця, де ми піти не можемо або й не хочемо, а де найчастіше прозябає сила гріха і проступку.

Треба нам отже чим скоріше братися до заснування діточих бібліотек по наших селах — і то бібліотек парохіяльних. Бо пар. бібліотеки мають кращі вигляди на успіх і здобуття правдивого впливу серед молоденького покоління вже хочби через те, що їх вестиме людина до цього найбільше відповідна. По друге — забезпечимо діточе село від лихої книжки, а вплив чисто позитивних книжок зрівноважимо, а то й переможемо чистою, здоровою й релігійною діточою лєктурою. Вкінці — закріпимо за собою на будуче вплив у народі, який малу по малу, з нашої таки вини — усувається з наших рук.

Недавно доводилося мені гостювати в селі, де є така бібліотека — саме в той час, як молоденькі читачі віддавали й позичали собі книжки. Щож за радість обхопила моє серце, коли — в пів години опісля їдучи звідтіля — бачив я вертаючих до другого, дочернього села кількацятьох хлопців і дівчат з книжками в руках. При дорозі, під хрестом, у червонявих сяйвах заходячого сонця, клячало двоє маленьких дівчаток. Між ними і хрестом — на зеленій муравці — лежали дві малі книжочки. Хто зна', може саме ті книжки зігнули їм коліна до молитви, привели їх до хреста!

Направду, як ми хотілиби, то тими маленькими книжечками неодну молоду душу завелиби до хреста!

о. В. Мельник.

Церковні справи на Великій Україні.

(Дальше).

Невжеж большевики, які стоять на точці неґації всякої релігії, які переслідують духовенство, називаючи його паразитами, які відобрали йому всякі права, навіть чоловіка, які вважають його непотрібним елементом, чи можуть вони попирати яку церкву або релігійну секту? Так, вони справді попирають »живу церкву«, бо ця церква є зовсім у їх руках, бо вона є послушним їх оруддєм.

Цею живою церквою (так вона себе перше називала, а як ця назва стала задля донощицьких і шпіонських діл на епископів, священиків і мірян, несимпатичною, тоді змінено її і заступлено назвою »Обновленци«), є ґрупа православних епископів і священиків, заснована в р. 1922 в Москві. В тім часі, коли патр. Тихон був присуджений на вигнання, ґрупа церковних служителів насильно захопила вище церковне управління, розігнала членів патріяршого управління і самовільно назначила своїх, не допускаючи до управління навіть заступника патріярха. По їхній програмі, напечатаній в журналі »Живая церков«, вся власть в церкві належиться тільки білому духовенству; монастирі касується. Як своє головне завдання постановили живісти вимести з церкви контрреволюцію. Результатом їх доносів було арештування епископів, священиків і мірян. Між иншими арештовано на їх донос київського митрополита Михайла й инших київських епископів і епископів Амврозія з Винниці та Валеріяна з Проскурова. По двох роках випущено їх вправді на волю, але не позволено вертати на їх давні місця і загалом на Україну.

Живоцерковники прийшли з Московщини і на Україну, бо на Україні знайшлися також приклонники живої, поступової церкви, і примінили ту саму методу терору та захвату, що і в Московщині.

Живоцерковників чи обновленців можнаби назвати модерністами, бо й вони вводять нові теорії до доґми, новий погляд на церкву та на відносини церкви до держави. Російські обновленці це модерністи грубої породи; вони не мають

таких визначних інтелектуальних сил, щоби поставити ясно свої теорії що до віри, церкви й держави, як це зробили модерністи західно-европейські.

В р. 1923 зібрали обновленці »поместний собор русской церкви«, осудили заочно патріярха Тихона і дозволили на зміну церковних канонів, позволяючи епископам женитися і вводячи »второбрачність« духовенства; в справах віри піднесли сумнів що до почитання мощів і чудотворних ікон. В підготовних роботах до собору признали необхідність перегляду таких точок віри, які признавалися всею християнською, отже й православною церквою, непорушимими, як наука про Божество Ісуса Христа, про Богородичне достоїнство Вседіви Марії, і других точок. Собор, що правда, не виніс покищо змінних постанов що до тих точок, але й не осудив спроб що до їх перегляду. Література обновленців, як »Христіянин«, видаваний під редакцією Евдокима, московського митрополита, предсідника синоду обновленців, переповнена поглядами, що треба перевести реформу в вірі.

Живоцерковники на Україні.

В р. 1922 зявилася ґрупка цих »захватчиків« у Київі. На їх чолі був священик Матвій Бережний. Зараз по їх приході зачалося і в Київі те саме, що в Москві: грубе насильство, страх, терор, арешти й зсилки. По арештованих епископах розігнали духовне правління і звязалися з Москвою, звідки дістали потвердження й благословлення на свої »богоугодні« діла. Хто не хотів їм підчинитися, проти цього уживали терору. Нище духовенство не приставало до них, а вірні не признавали їх власти. Зразу не ходили люде до їх церков, але вкінци не маючи де заспокоїти своїх релігійних потреб, мусіли до них піти.

В короткім часі стали вони правителями в українській церкві, захопивши всі місця епископів. Одна Винниця вірнійше винницькі баби не впустила живоцерковного епископа Лолія до свого собору. Винниця отже не має тепер ніякого епископа, бо тихонівець Амврозій арештований вже від двох літ, а Лолія, як сказано, не впущено до собору.

Живісти приняли і для церкви новий поділ України. Большевицька власть на Україні знесла стару форму адміністрації; ґубернії, повіти і волости скасувала, а завела трьохстепенну адміністраційну машину; над селами, що мали перше над собою безпосередно волость і старшину, поставили тепер, зібравши кілька волостей, район і начальника району. Замість повітів (уезд) завели тепер, зібравши кілька районів, округ. Округ підлягає безпосередно народному комісаріятови внутрішних справ, без ґуберній і ґубернаторів. На місце одної ґуберній є тепер кілька округів, але за те нема повітів і волостей. Де перше був оден епископ (на ґубернію), тепер намножили епископів на кождий округ, а навіть в однім окрузі є більше епископів так, що тепер в кождім місті є епископ. На Поділлю був перше епископ в Каменци і мав вікарних в Винниці і Балті. Тепер є епископи: 1) в Каменци, 2) в Проскурові, 3) в Винниці (синодальний епископ, жие на селі), 4) в Могилеві (займає церкву грецьку і до нього належить іще церква Покровська та полкова, бо в соборі священик Ясинський не признає над собою еписк. Лолія обновленця), 5) в Шаргороді (епископ Барський, Гавріїл) і 6) в Балті, отже разом шість. Крім того є ще епископи в Винниці (самосвят, автокефальний, в Хрінівці (Павло Погорілко) і на селі Ялащи (самосвят Карабіневич).

Приклонників патріярхату переслідує власть. І так священика Шуркевича взивав до себе начальник відділу культів в Могилеві, запитуючи його, чому він не признає епископа Лолія, обновленця. З цього ясно, що власть стоїть за Лолієм і за церквою, яку він репрезентує. Так само закликали до Могилева священика з Кричанівки і вговорювали, щоби признав Лолія. Цей священик, будучи ще діяконом, був зразу за Лолієм, але коли його Лолій висвятив, перейшов до Тихонівців і в Харкові його на ново святив епископ з табору Тихона, бо Тихонівці не признають священь обновленців.

Після конституції радянської влади церква на Україні є відділена від держави. Кождому громадянинови полишається

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

свобода визнавати або не визнавати якубудь релігію. Та це лише про око, для світа, для Европи. В дійсности переслідується всякого, хто служить при радянській владі за його релігійні переконання. Хтоби лише раз зайшов до церкви, або взагалі признавав яку релігію, такого віддаляють зі служби; він для радянської влади вже небезпечний. Нехай вкраде що, нехай убє кого, його освободять, але як визнає себе релігійним — то він ворог совітської влади. Дуже богато громадян радянської влади є льояльними і совісними працівниками, але вони не сміють зайти до церкви, щоби заспокоїти свої релігійні потреби душі й серця.

(Дальше буде).

ВАСИЛЬ ЛІМНИЧЕНКО.

Зі збірки „ВАВИЛОНСЬКА НЕВОЛЯ".

II.

Всі святощі світа
Стоптав їх злочин..
За ними фалянґа голоти:
Законний їх Чин

Де йдете?... Що з вами?..
Стрівайте, пождіть!
За ними вся гурма голоти
Й проклони століть!

За ними руїна
І молот гріхів
І люде без волі, без чести,
Без простих шляхів.

— — — — — — — — — — — — —

Повстаньте, збудіться
Христові сини!
Бо в світ несе пекло з гріхами
Закон сатани!

Остання їзда брата Павла.

(Дальше.)

— Чи ви священик? — спитав прихожий із невдоволенням — коли ні, то скажіть мені, де мені його найти. Тепер можемо тільки це робити, чого жадає мій пан. Нам ніколи тепер гаяти час на розмови про нього.

Та брат Павло не пускав його.

— Заклинаю тебе — благав він — скажи, чи знаєш що про минуле твойого пана?

— Знаю тільки, що він Українець із Галичини, з верховини. Часто говорить про Чорногору та про загороду, що її там продав, що стояла під смерековим пралісом й окружена була смереками. Здається, що він пережив там щось важкого та ніколи не згадував про це. Тільки раз згадав свойого брата Івана. — Тай часто западає він у важку задуму. Більше вам не скажу, бо не знаю! Та тепер треба йому помочі! Панотець... — Панотець поїхав до індіянської оселі — перебив йому брат Павло.

— Господи, то я мушу знов їхати назад, а крім цего ще й до телеґрафічної стації щоби покликати суддю. Та так не дібюся туди перед північю, а знов збіраєтся на хуртовину.

— Їдь ти до стації — а я поїду по панотця до індіянської оселі! О. Амврозій має повернути перед нічю, та я поїду напроти нього, щоб не гаяти часу!

— Та мені здаєтся, що ви недужі, або виздоровець. Вам годі пускатися в таку метіль!

— Іди — відповів брат Павло — не журися цим! Осідлай мені коня, що в стайні, я тимчасом зберуся!

Цими словами переміг він опір прихожого й повів його в стайню. Велике зворушення що обхопило його, додало йому смертельно недужому нових сил. Він вернув у келію. Там упав на вколішки перед розпяттям й закликав із блеском прояснення в очах, що зайснів сильніще від розпаленого горячкою погляду.

— О, Господи добра й милосердя, дякую тобі! Тепер візьми моє життя, та дай мені змогу прийти йому з помічю — бо це він, він! — і брат Павло з насолодою вимовляв: „Це він, це він!" з такою насолодою, як дитина в великій радости. А потім спішно зодягнувся в одяг та в кожух...

По кількох хвилинах стояв кінь осідланий перед домом.

— Тепер поможи мені ще на всякий припадок повідомити о. Амврозія, — сказав він, коли при помочі другого видістався зі стоном на сідло. — Напиши на цій карточці.

І він написав: „На фермі св. Івана в Смеречині лежить умираючий і просить священика. В індіянській оселі знає дорогу „Сірий Суп". Брат Павло сховав картку.

Тепер попращав брат Павло прихожого, що знов стояв перед ним на лещетах — і вони розїхались. Брат Павло поїхав на захід, щоби прикликати священика вмираючому, а лещетар на схід, щоб йому прикликати окружного суддю.

* * *

Усе ще рухалися уста брата Павла в тихій молитві. — Господи, візьми моє життя, як жертву за його душу, — так благав він — Господи Боже, допоможи мені, дай мені прийти йому з помічю — так говорив він раз за разом.

Він не відчував, який студенний та гострий вітер віяв прерією. Йому здавалося що він їде тудою в літню жару. Віддих його й його коня перемінялися в хмару лискучих хрусталиків леду у зимовому повітрі — та він мав враження, що його тіло в нутрі повне огня. Кінь скакав великими скоками по прерії — та чернець підгоняв його до ще більшої скорости, надавав йому пестливі імена й обіцяв йому багатий та добрий обрік, коли буде спішитися.

Кінь знав добре дорогу в індіянське село. Не раз і не двічі носив він туди тягарі з одягом та харчами, як в останньому році недописало Індіянам жниво. Брат Павло не потребував поводити конем. Він просив тільки його:

— Біжи, конику, біжи! Поспішайся!

Та поспішати в цю страшну хуртовину не легко було. Як міг слабосилий коник спішитися, коли він що хвилинки подавався й хитався під страшними ударами хуртовини, де йому що хвилини нова струя снігу вбивала малісінькі гострі шпильки леду в ніздря, що аж кров в них виступала та в очі, що аж сліпило їх.

Правда, його їздець не відчував уже бурі. Він чув як филя за филею горячо пропливали в його жилах, неначеб це було гаряче літо з невиносимою жарою. Він небачив густого снігу, не бачнв хмар ледяних шпильок... ьін бачив величаву квітчасту леваду прерій... безкрає море синяви й багру й лискучого золота... потім бачив величаві ліси... пестропері птиці перелітали з дерева на дерево й співали таких принадних пісень... срібні струмочки журкотіли... музика неслась цим зачарованим лісом...

Коник добував усіх сил.

Та тепер станув дуба... трохи їздець не випав із сідла. На хвилинку вирвався він із своїх горячкових маячінь. Одна думка прошила його, блимнула слабко, як світло, що вже гасне: заціпенілими пальцями добув він ізза пазухи листок паперу, вложив його в зуби й стиснув його там кріпко.

(Кінець буде.)

З церковно-реліґійного життя.

Закарпатська Україна.

Дня 27. червня було в Мукачеві велике свято. Переносили стародавній образ Матери Божої з Ужгорода до Мукачева. Цей образ був спершу в Царгороді Коли Турки 1453 р. напали на Царгород, побожні християне перенесли св. образ до Риму, до св. Отця Римського. Там був цей образ біля 600 літ. Теперішний св. Отець Пій XI. дарував цей образ закарпатським Українцям і велів помістити його в монастирській церкві оо. Василіян у Мукачеві. Це перенесення відбулося з великим торжеством. У святі взяв участь величезний здвиг народа й священиків, взяв участь і преосв. Владика. — Дня 13. червня відбулося в недавно заснованому монастирі СС. Василіянок в Ужгороді облечення чотирох нових новіціяток у прияві і благословенням преосв. Владики.

Рим (Ватикан).

Св. Отець вислав до ґенерала ордену Ісусівців О. Лєдоховського апостольське послання про св. Алойзія, що в цему році святкується двісталіття його канонізування на святого. Св. Отець підносить передусім чистоту його обичаїв, високість його духа та силу його характеру й висказує бажання, подавати його як приклад теперішній молоді. Св. Отець звертає увагу на конечність світліщого проводу молоді, що їй тепер ґрозить небезпека цего руху молоді, що в вихованні молоді плекає пересадний культ свободи й не хоче ніщо знати про авторитативний провід. Св. Отець вітає теж думку, що католицька молодь може підписуватися до цеї алойзіянської життєвої програми, що її римській алойзіянській виділ розіслав усім дієцезіям. — У посланні до всіх апостольських вікаріїв і префектів Китаю зайняв папа становище до питання місій. Папа хвалить великі духові здібности й високий культурний рівень китайського народу й збиває закиди, будьтоби католицькі місіонарі в Китаю мали політичні ціли в користь чужих держав і народів, а в некористь політичної независимости Китаю. Католицька Церква універзальна, що розтягається на всі народи землі й не знає ніякої ріжниці рас. Місіонарі Божі післанники, а не світських правительств. Доказом цего є й те, що Церква все старалася виховати клир із місцевого населення. Папа радіє, що чужокраєве духовенство враз із туземним згідно ширить слово Боже. Папа зазначує ще раз, щоб уважати на це, щоб не було ніяких основ до закидів, що Церква є оруддям світських правительств. Коли якесь правительство брало в охорону своїх християн у Китаю, то боронило їх як своїх громадян, а не як християн. Папа сподіється, що ці правди стануть загально відомі в Китаю й через це устане вся ворожнеча й жах та страх перед місіонарами. — 21. червня відбулася в Ватикані тайна консисторія. Св. Отець мав промову, в якій звернув головно увагу на вибір антіохійського патріярха Кирила IX. Могагдаха й затвердження його Конґреґацією Східньої Церкви. Потім сам папа зі свойого боку потвердив вибір і передав патріярхові палію. Потім відбулося йменування двох нових кардиналів і ріжних епископів для Італії. Після цего відбулася півявна консисторія, на якій грецький патріярх зложив свій поклін. 24. червня відбулася явна консисторія, на якій папа вручив двом новоіменованим кардиналам і колишньому нунцієві в Парижі Кардиналові Череттію кардинальські капелюхи. Катовицького еп. Гльонда іменував папа архієпископом Гнізна та Познаня, пралата Лістецького епископом Катовиць. Архієпископи Гнізна, Познаня, Вільна й Ковна одержали палії.

НІМЕЧЧИНА.

Тому що ширится думка, буцім то німецькі епископи заявилися односторонно за охороною княжих приватних посілостей, а не виступили рішучо проти соціяльних кривд, католицька преса подає таке з компетентного місця: „Епископат, щоби запобігти небезпеці використовування опертого на спаді валюти або несвідомому, а всеж таки нечесному пошкодуванню збіднілих довжників, звернувся 8. січня й 5. вересня 1924 року до німецького правительства зі застереженням, в чім покликався на правне почуття широких кругів населення, на домагання природного права щодо приватної власности, на вдержання поваги перед чесністю, вірністю й вірою в народі, на змисл і зміст умов заключених між вірителями й довжниками й на лихий вплив несправедливих рішень на народнє життя«.

Епископ Ротенбурґа Кеплєр видав обіжник, в якому виступає проти відбування весіль у суботу. Проти вінчань у суботу й коли весільне торжество обмежиться до обіду в крузі семї чи запрошених гостей, епископ не має нічого, однак виступає рішучо проти пиятики й танців, що тягнуться аж до неділі рано, так що й молодята й весільні гості не беруть участи в недільному богослуженні. Епископ звертається до духовенства, щоби відмовляло новоженців від суботішних весіль. Як може Господь благословити подружя, коли новоженці починають його занедбанням богослуження в неділю, Покликаються на втрату денного заробітку, та чиж не тратиться більше на пиятиці, що тягнеться аж до неділі рано. — Епископ др. Борневасер із Трієр видав обіжник, в якому говорить про велику недостачу священиків. Число молоді, що посвячуваласяб студіям богословія, в останніх роках дуже впало. Винна тут війна й економічна нужда. Епископ дякує свойому духовенству, що зобовязалося відступати частину своєї платні, щоби помогти в вихованні кандидатів на священиків, хоч відступили вже частину на вдержання епископської управи та на удержання вбогих священиків німецької діяспори, що ледво животіють. »Райніше Фольксвахт« завважує, що більшість духовенства береться, не як давніше, з сільського, тільки з міського населення. Із »Кірхліхес Гандбух« виходить, що число католицьких студентів богословії в останніх роках сильно підупало. В р. 1921 виносило це число 3423, в 1922 — 3161 а в 1924 — вже тільки 2898. Тому теж повстав у Белеке (Вестфалія) »Інститут для виобразування пізно покликаних священиків«. Зголосилося велике число кандидатів, так, що треба було строїти нові будівлі. Таким пізно покликаним до духовного стану є ґенеральний четар Райхліп фон Мельдеґ. Він був комендантом полку піхоти, а потім комендантом кріпости. У часі війни був начальником бриґади краєвої оборони на західному фронті. Тепер підготовляється цей високий військовий старшина в монастирі Францісканів Дітфурт до висвячення на священика. Такий самий случай є й із колишнім окружнім шефом у Нім. півд.-зах. Африці майором д. Р. ф. Брандом, що по скінченні війни вступив до закона Венедиктинів. Як о. Вілліґальд міг він на своїй першій Службі Божій причащати свої діти.

У Шарльотенбурґ-Берліні мають отворити католицьку ґімназію під проводом Ісусівців. До першої кляси цеї ґімназії зголосилося вже 120 учнів, між ними й кількох протестантів. Протестантські круги само собою стрівожилися цим.

„Acta Apostolicae Sedis“ подають, що баварський унів. професор д-р богосл. Іван Ген підчинився засудові на знищення його творів, а саме: »Жидівське розуміння Бога в світлі старо-орієнтальної історії віри«. »Шляхи до монотеїзму« та »Біблійна й вавилонська ідея Бога«.

В Бресляві відбудуться від 22—25 серпня ц. р. 65 загальні збори католиків Німеччини. Провідною думкою зборів буде: Христос цар.

Від 1—6 серпня будуть в Аахені наради »Союза стоваришень католицьких академиків«. Темою нарад буде: товариський улад і католицька думка. Між заповідженими відчитами є відчит про св. Франціска з Асісі, »Індивід і суспільність«, »Націоналізм і національна думка«, »Держава як життєва форма народу«, »Нація і спільність народів«, »Мирове післанництво католицької Церкви« і богато інших.

Зменшення числа уродин в Німеччині зближується до числа уродин у Франції. Це виказує отся порівнююча табличка: На 10.000 жителів було уродин:

в р.	Німеччина	Франція
1910	307	194
1913	283	191
1920	267	213
1923	216	194
1924	211	192

Замітне, що в Франції приріст уродин від 1910—1924 р. сливе ніщо не змінився, а в Німеччині за цей самий час сильно зріс упадок числа уродин. Що приріст населення всежтаки був досить замітний, то це тому, що зменшилося число смертностей із 15.8% на 12.9%, а в Франції осталo це число таке саме.

АНҐЛІЯ.

Епископ із Брентвуд сконстатував в одній із своїх промов, що реліґійний рух в Анґлії сильно зростає. У дієцезії Брентвуд посвячено богато нових католицьких церков. За протяг пяти літ побудовано 14 нових католицьких церков. Із архідієцезії Кардіф доносять, що там будують сім нових церков. У Лондоні будують пять католицьких церков. У Менчестері в процесії на святі св. Евхаристії взяло участь 30.000 осіб. У Глязґові взяло участь в святі 7000 католицьких пластунів. Із усіх сторін Анґлії й Шотляндії подають такі відрадні вісти про зріст реліґійного життя.

„Oservatore Romano“ подає дані про „Catholic Truth Society“ (Товариство католицької правди). Товариство випустило 1925 р. більше як міліон книжок, з чого продано 939.270. Цей зріст завдячує товариство організації ширителів, що почали сімдесятьма членами, а дійшла в цьому році до 360 членів. Загалом продано 294.000 книжок реліґійного змісту, 143.100 життєписів і 137.800 наукових книжок. Також і випозичальні книжок товариства могли в цему році похвалитися поступом. Число членів тепер 17.522. Чистий зиск дав 1.040 фунтів.

Відбулися річні збори товариства „Guild of Israel“ у монастирі II. Діви з Сіону в Бейсвотен. Орґанізація повстала 1917 р. й обіймає велику скількість католиків, навернених із жидівства. Діяльність товариства простягається й за море. В Палестині, в Америці — всюди працюють члени товариства з чималим успіхом.

В краях Британської імперії дуже ширится спіритизм. Має там бути до 16.000 людей, що занимаються спіритистичними дослідами. В самій Анґлії має бути 1.700 людей, що їх вишколюють на медія. Анґлійські католики й у церквах і в пресі сильно виступають проти цеї язви.

З діяльности Марійського Товариства Молоді.

Скорий розвиток та чисельне поширення в останніх літах межи нашою молодю Марійських Дружин, склонили Управу Мар. Т-ва Молоді до скликання у Львові Зізду Президіяльної Ради та загальнокраєвого Зізду всіх провідників Мар. Дружин (Ліґ), який й відбувся у днях 1 і 2 липня ц. р.

На зізд прибули делеґати всіх трьох наших дієцезій.

Завданням цих Зіздів було навязання тісного порозуміння межи Управою Мар. Т-ва Молоді а провідниками поодиноких дружин відносно надання цілій акції одного й одноцільного напряму, більшого її зцентралізування та обняття нею як найширших кругів нашої молоді.

Відповідно до цих завдань були дібрані реферати, яких темами було: 1) Звіт діяльности 1918—1926 р. (о. Т. Горникевич; 2) Духові й матеріяльні потреби Т-ва (о. д-р И. Маркевич ЧСВВ); 3) Як розвинути інтензивне життя й діяльність в Дружині (о. д-р Іван Фіґоль); 4) Жива централізація (о. д-р И. Маркевич ЧСВВ); 5) Ви-

конання річної програми (о. Й. Лучинський ЧСВВ). Над кождим із рефератів вивязалася незвичайно основна та оживлена дискусія, якої вислідом були відповідні дезідерати та резолюції, із яких всі йшли у напрямі уодностайнення точних назв, уживання в Мар. Т-ві Молоді більшого зацікавленняся справами Т-ва зі сторони самого Чина СВВ, при якому Т-во основане й з боку наших Ординаріятів та відповідне субвенціонування Т-ва, приділення до Управи Т-ва принайменше іще одної фахової сили, відзнак для членів Т-ва, вимог відносно самих провідників тай членів Т-ва й инші.

Особлившу увагу звернено на справу преси й видань Т-ва й порішено в майбутньому звернути більше уваги на справи самої орґанізації, але також й всіми можливими орудниками старатися вдержати пресу й видавництва Т-ва, як один із найважніщих чинників у напрямі пропаґування Марійської ідеї.

Із особлившим признанням та вдячностю піднесли оба Зїзди заслуги і повну посвяти працю для Т-ва о. д-ра Й. Маркевича, із якого імям так тісно звязана історія оснування Мар. Т-ва Молоді й дотеперішнього ведення. На загал вийшли оба Зїзди над всяке сподівання гарно, а жива участь у нарадах делеґатів всіх діецезій та поодиноких Дружин вказує наглядно, що Марійська ідея не тільки вже здобула собі межи нашою молодю право горожанства, але що вона починає вже входити в основу не тільки християнського, але й горожанського виховання нашої молоді.

Чи новий документ про Ісуса Христа?

Часопис „Новий Час“ помістив недавно (ч. 40 з 10. червня с. р.) статтю: „Новий документ про Ісуса Христа“, в котрім говорить про „цікаве відкриття англійського (властиво: американського) ученого“.

Ось та стаття:

Англійсько-американський вчений археольоґ, професор Микола Реріх зробив на далекому Сході цікаве відкриття. Він знайшов іменно в однім тибетанськім монастирі старинний рукопис, в якім описана подорож Ісуса Христа до Індії. Рукопис той написаний мовою Палі, відчитали англійські вчені покищо тільки частинно.

Професор Реріх від трьох років перебував в Індії. Він поставив собі за ціль вишукувати по індійських монастирях старинні культурно-історичні документи, що малиби якусь вартість для Европи. Таким вступив він на зовсім невідомий ще для европейських вчених ґрунт, бо індійські монастирі, в бібліотеках, яких є неоцінені научні скарби були досі перед европейськими вченими замкнені Англійському професорови вдалося добути довіря кількох поважних і впливових осіб із буддійського священства і завдяки їм дістати дозвіл на вступ до монастирських бібліотек.

Знайдений рукопис не походить з часів Христа але, по думці проф. Реріха, з першого століття після Христа. Оповідається в ньому докладно, що чоловік іменем Ісса з Вифлеєму, найліпший і наймудрійший чоловік в своїм краю, прийшов до Індії, щоб добувати науку в монастирях. Він прийшов до монастиря Гемі в Тибеті і пробув там богато місяців. Ісса лишив своїх батьків в Палестині і не налякався небезпечної дороги, щоб тільки здобути знання і мудрість. Після скінчення науки вернув знову до Палестини.

Між иншим говориться ще в тому рукописі, що Христос прийшов з палестинською караваною до Індії і проповідував людови, особливо тим, що належали до найнищих кляс людности, угнетеним і поневоленим. Після того можнаби не сумніватись що „наймудрійший і найліпший чоловік Ісса.“ і Ісус Христос то одна і та сама особа, тим більше, що при кінці рукопису написано ще й те, що Ісса після свойого повороту до Палестини, мусить станути перед трибуналом Римлянина Понтія Пилата

Цей документ, коли тільки вдасться його в цілости прочитати, буде ще одним доказом, що Ісус Христос був, для тих, що досі з ріжних причин те заперечували. Досі був тільки один світський документ, історична книжка, що згадувала про Ісуса Христа. Була це книжка жидівського історика Флявія п. з. „Жидівська вістка“. Але до тої книжки ставилися деякі вчені з недовірям. До наших часів прийшла та книжка в середновічнім латинськім перекладі. Отже ті вчені казали, що середновічні монахи, які перекладали цю книжку, самі вставили там вістку про Христа. Тимчасом недавно знайдено старинний старославянський переклад книжки Йосифа Фляфія і в тій книжці є ті самі місця про Ісуса Христа, що у латинському перекладі.»

Здавалосяби, що ся стаття нібито зовсім собі невинна. Тимчасом вона підкопує самі основи християнської віри й Церкви. Редакція „Нового Часу“ поміщуючи статтю без ніяких відповідних пояснень, представляє справу так, начеби Ісус Христос не був Богом, а звичайним собі чоловіком що свою науку зачерпнув від індійських „монахів“

Щож є в дійсности на річи?

Насамперед мусимо спростувати твердженнє автора, що з нехристиянських письменників з I ст. про Христа згадував тільки Йосиф Флявій. Згадував про Нього і про християн також Пліній Молодший (Epist. l.br. 10, ep. 96), Тацит, клясичний римський історик (Annales, XXV, 44) і Светоній, (Vita Claudii, cap. XXV і Vita Neronis, cap. XV). А новознайдений старинний переклад твору Йосифа Флявія знова свідчить про стару правду, що ніяке оружже проти Христа непридатне.

Але що з тим „індійським відкриттям“ американського вченого? От шкода, що він не є европейським вченим, бо в Европі його „відкриття“ вже тому 30 літ було звісне, й перейшла Европа над цим „до порядку дневного“.

В 1894 р. видав Москаль Микола Нотович по фрацуськи книжку, яка в кількох місяцях розійшлася в 7 накладах.

Книжка зараз вийшла і в німецькому перекладі під заголовком: „Die Lücke im Leben Jesu“ (Deutsche Verlagsanstalt Stuttgart, Leipzig, Berlin, Wien 1894). Була се небувала сензація! Автор оповідає, як то він в одному будійському монастирі Гіміс на Кашмирі біля міста Лєг відшукав старинний рукопис, написаний вже неживою мовою „палі“ (Palisprache), що подрібно оповідає про Ісуса (Ісса) з Назарету. Як то він, коли мав 13 літ, прийшов до Індії, щоби навчитись тамошньої мудрости; як вернув до Палестини, коли мав 29 літ і т. д. Ба, але европейські вчені приглянулися критично новому відкриттю, й признали його за звичайне „шахрайство“ тільки що одні думали, що шахраєм був сам Нотович, а другі — що були ним буддійські монахи, які здурили Нотовича (сам Нотович не знав мови „палі“). На всякий випадок відкритий рукопис був апокрифом. Уже 1895 р. вийшла книжечка професора віденського богословського факультету С. А Witz-a „Keine Lücke im Leben Jesu“ (Wien 1895), де автор, покликуючися на думки визначних знавців і критикуючи саму річ, наглядно виказує, що індійський рукопис є підроблений. Справа зовсім проста і ясна. В тому рукописови нема ні одної черти з історичного життя Христа, котра не булаби наведена в євангелію. Виходить, що його уложив хтось на підставі євангелій. Отже се рукопис куди пізнійший як євангелія і є підроблений.

Індійські черці, горді на індійську релігійну мудрість, не могли того стерпіти, щоби такий великий учитель релігії, як Христос, не вивчився своєї мудрости в Індії... І підробили відповідний апокриф.

Михайло Фірак.

Хорватський католицький рух.

Початки руху до війни.

На склоні минулого віку лібералізм, ворожий християнству і католицькій Церкві, дійшов в Хорватії великого впливу і поширився на всіх ділянках народного життя, Молодіж набралася на студіях в Празі раціоналістичних і позитивістичних ідей. — Масарикова школа — пересажувала т ідеї в реальне життє, випираючи з него христ. ідеї. Старша інтеліґенція неначе недобачувала небезпеки і спокійно приглядалась як у явнім життю чим раз більше розпаношуєся хвалькуватий і зарозумілий раціоналізм, а християнські ідеї меркнуть і тратять під собою ґрунт. Байдужим був і загал духовенства.

Перший вдарив у дзвін трівоги епископ на острові Крк д-р. Антін Махніч (родом Словенець). Ще як професор богословії в Гориці, він своїми ідеольоґічними і фільософічними статтями в журналі „Римський Католик“ прочистив культурну атмосферу між Словінцями, поставив ясну границю між лібералізмом і християнським світоглядом, між котрими не можна робити компромісу. Поділивши так Словінців на два непримиримі табори, він виробив словенським католикам ясну культурну і соціяльно-політичну ідеольоґію (цю останну довершив звісний соц. політик д-р. Крек) і так положив основу нинішній католицькій Словенії.

Ставши хорватським епископом на Крку і побачивши, що над хорватським народом налягає чорна хмара лібералізму і безвірства, затроюючи все національне життє, взявся д-р. Махніч до праці подібної до тої, котру покінчив у Словенії. 1902 року розпочинає при помочи кількох священників видавати місячник „Грватска Стража“ і в численних статтях вказує на затії молодої ліберальної інтеліґенції, зі строго християнського становища критикує всі новійші явища в літературі, публіцистиці і в духовім життю хорватського народу взагалі. В той спосіб думав отворити очи тим старшим „добрим католикам“, що в добрій вірі чи ізза неорієнтованости „тягнули ярмо з безбожниками“. Його ціллю було все обновити у Христі, цілому явному і приватному життю надати виразний христ. характер.

Та надії на старше поколінє як світської так і духовної інтеліґенції завели. Його заклики до активного виступу католицьких елємєнтів в явнім життю не мали успіху. Крім кількох священників, не здобув Махніч для своїх ідей майже нікого.

Тоді звернувся він до молодіжи середних і високих шкіл і молодь з захопленнєм приняла його ідеї. Вже 1905 р. повстає при віденськім університеті хорв. катол. академічне т-во „Hrvatska“, котре зараз видає студентський місячник „Луч“ що відразу став головним орґаном і підпорою молодого руху. На другий рік основуєся катол. академічне т-во „Домагой“ (імя славного хорватського князя в Загребі), котре згодом став головним огнищем хор. кат. руху. По цілім краю повстають ґуртки катол. ґімназійної молоді, в третім році має „Луч“ вже 3.200 передплатників. Пишуть у ній самі студенти, її характер в перших роках переважно літературний, а далі, коли в католицьких орґанізаціях назбиралося більше студентів і багато вже покінчили студії, „Луч“ дістає соціяльно-культурний характер. В ній молоде католицьке поколінє вироблює свій світогляд, програму праці на всіх ділянках народного життя.

До самої війни мав сей рух переважно студентський і культурно-соціяльний характер. Згодом на чоло вибиваються молоді сили, недавні студенти як д-р. Рогуля, д-р. Шімрак (греко-кат. священник), Петро Ґрґец, д-р. Макарович, д-р. Екерт, д-р. Дежеліць і др. Щоби запізнатися з модерними католицькими орґанізаціями в Німеччині і Бельґії, подорожують многі студенти по тих краях, пишуть про них в „Лучі“ і готуються до подібного орґанізования хорв. католиків.

Взагалі цілий той час до світової війни се період приготовування, вироблювання ідеольоґії кат. руху, виховування молоді, орієнтования у всіх проблємах модерного життя. У всій тій праці стоїть та ідеальна молодь самітна, ані помочі ані зрозуміння своїх взнеслих змагань вона не знаходить навіть серед духовних сфер. Одинокого прихильника, „батька“ має в особі епископа Махніча. А крім него ще кілька одиниць зі старшого покоління.

І треба дійсно подивляти той запал і витреваліть, з котрим та молодь ішла шляхом вказаним д-ром Махнічем, поборюючи всі труднощі.

(Докінченнє буде).

Нове відкриттє американського вченого тільки відгрібає стару річ. Се той самий рукопис, який опублікував був Нотович.

Видно, що таки не Нотович видумав „індійський рукопис про Христа", але індійські черці — може й дійсно десь у давних віках.

Так представляється ціла справа з тим „документом".

Булоби дуже пожадане, щоби на будуче совісні редактори дещо обережнійше й критичнійше ставилися до релігійних питань, які порушують у своїх часописах, і не брали поважно всяких качок американських „учених".

Завдання українського Заходу супроти большевизму.

(Кінець).

В даних умовах маємо покищо до вибору тільки поміж Польщею й Росією. Тимчасом річ це на підставі попереднього розділу цілком очевидна, що ні оден, ні другий союз у даних умовах до нашої державности не веде. Як доказав досвід 1920 року, теоретичний рахунок на те, що союз з Польщею на випадок польсько-російського воєнного конфлікту принесе нам створення якоїсь буферної української держави поміж Польщею й Росією, виявляється на практиці цілком хибний. Адже ніяка держава на світі не буде творити таких буферів, які пізнійше лише скріпилиби ірредснту на землях, на яких вона сама панує. А що до большевицької Росії, то навіть і теоретичний рахунок відпадає. Тому з погляду рації істнування української нації наше відношення до большевицької Росії не може бути инше, як до колишньої царської. Виходить, що наше відношення і до одного і до другого займанця мусить бути цілком однакове.

Орієнтація на Радянську Україну викривлює розуміння нашого чергового сучасного національно-політичного завдання. Бо вона ставить на порядок дня змагань нашого Заходу вжити всіх засобів — отже хочби й засобу большевицької революції — щоби тільки прилучитися до Росії. Тимчасом це, як ми вже бачили, нас до нашої державности не наближує, як довго на нашому Заході не скристалізувалося однаково вороже до всякого займання психічне розположення нації. Отже звертаючи всю увагу громадянства на прилучення до Росії і бачучи в цьому одинокий вихід з положення, орієнтація на Радянську Україну очевидно відвертає увагу якраз від того чергового завдання,яке єдино моглоби змінити міжнародний уклад сил на Сході Европи: від творення однаково небезпечного для всякого займання українського державництва як реальної сили.

Осьтак на порядку для нашої національної політики не є сьогодня здобування української держави, а творення й кристалізація українського державництва, цебто творення й кристалізація серед нашого народу щойно психольогії нації. Бо щойно тоді, коли це завдання буде успішно виконане, на Сході Европи зможе довершитися той суттевий здвиг укладу міжнародніх сил, який принесе зі собою можливість здобуття держави.

Цей шлях веде очевидно не через »настрої«, фрази і фальшиве зясовування становища України, а через творення позитивних національно-психічних вартостей. Тут наш Захід набирає сьогодня надзвичайної вартости для українського народу.

Ми вже зясували денаціоналізаційну небезпеку большевизму. Навпаки польонізація нам не страшна. Вона не в силі знищити українську націю, вона може лиш внести корективи в українсько-польське етнографічне межування.

Є це зі становища рації істнування української нації — бути може — щаслива випадковість, що бодай частина української народу є відділена від безпосереднього нівелюючого впливу большевизму. Кажемо: бути може, бо чи українська нація зуміє витягнути користи навіть зі свого теперішнього розшматування, залежатиме від самого таки нашого Заходу. Коли цей Захід зуміє скристалізувати в себе психічний стан нації, то розшматування України ще принесе своє жниво. Бо тоді націоналізм Заходу просякатиме без уваги на польсько-большевицький кордон на схід, допомагаючи й на Радянській Україні остаточній кристалізації того почуття української національної індивідуальности, без якого боротьба проти »українізуючої« большевицької нівеляції взагалі неможлива.

Ось сучасне історичне завдання нашого Заходу. Не значить воно ніякого повороту до таких »західно-українських концепцій«. Річ не в »західно-українській державности«, а в поширенню на нашому Заході всеукраїнського державництва.

Але що значить: кристалізувати почуття національної індивідуальности? Є ним змагання Українців проти займання і в иншому приватному і публичному життю не в імя матеріяльних користей чи соціяльних кличів і не в імя бунтарського гайдамацтва, але в імя чести й гідности української нації. І є ним прилучування тої гордої й свідомої своєї поваги суспільности до трівкого, обчисленого не на зовнішний ефект, опертого на справжніх власних силах, спільного, зорганізованого будівництва. Черговим завданням є плекання аристократизму нашого національного почування, для якого не всі шляхи є добрі, а лише ті, що скріпляють суспільно-творчі, орґанізаційні здібности населення і які на всю національну боротьбу кладуть відпечаток не сліпого, гістеричного бунту, а етично високого лицарського подвигу. На таких тільки подвигах будуються нації — а не на спогадах про ніяку »балканізацію«.

Точка тяжести будучности української нації пересувається сьогодня на молодь, на тих, хто в будучности буде речником і вождом нашої нації і самою тою нацією. Якщо національний аристократизм буде духом того грядучого покоління, то в будучність України нема чого сумніватися. Щоби тільки оте покоління дійсно переповнилося гордим, лицарським і життєрадісним, а боєвим всеукраїнським націоналізмом, націоналізмом, який буває лиш у державних і пануючих націй, а шлях отого націоналізму в маси українського народу і нові справді великі вожди того народу й державні мужі вже самі знайдуться. Щоби тільки оте молоде покоління перестало деклямувати про »віру в остаточну перемогу«, а так собі й без таких деклямацій і без таких спеціяльних вір ішло в боротьбу, ведене здобувшим почуттям розкоші боротьби. А там уже сам собою відкриється шлях-і до всесторонної національної масової орґанізації, до створення справді могутньої української національної культури — і до самої всеукраїнської національної державности.

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Суд над 12 молодими Українцями за приналежність до „Української Військової Орґанізації"

Процес проти дванацятьох молодих Українців обжалуваних за приналежність до »Української Військової Орґанізації«, за грабунки польських державних кас на цілі цеї орґанізації, що тягнувся через кільканацять розправ, покінчився. Самі присяжні судді, всі Поляки, не могли відмовити ідейних мотивів у вчинках обжалуваних, а всежтаки присуд випав дуже важкий, бо разом вісьмох обжалуваних засуджено на 35 літ тюрми.

Присуд проголошено в четвер 1 липня.

В середу після промови оборонця д-ра Глушкевича виголосив предсідник трибуналу резюме. Почав він резюме в середу по полудні та перервав його з огляду на пізну пору й докінчив у четвер рано. в 11 год перед полуднем. Після резюме предсідника лава присяжних суддів подалася на нараду.

Щойно в год. 5 і 15 хвиль впустили публику на салю розправ. Коли війшов трибунал і присяжні судді, один із суддів прочитав вердикт:

За 58 § (головна зрада): Володимир Люпуль 4 гол. так, 8 ні; Іван Паславський 8 так, 4 ні; Микола Бігун 7 так, 5 ні; Ярослав Барановський 6 так, 6 ні; Роман Барановський 5 так, 7 ні; Володимир Шумський 2 так, 10 ні; Микола Ковалисько 3 так, 9 ні; Ан. Медвідь 8 так, 4 ні; Микола Ясінський 9 так, 3 ні; Андрій Олинський 9 так, 3 ні; Дмитро Дубаневич 2 так, 10 ні; Антін Стефанишин 6 так, 6 ні.

За 190 § (напад на почту в Калуші): Мик. Ясінський 5 так, 7 ні; Іван Паславський 10 так, 2 ні; Яросл. Барановський 8 так, 4 ні; Ром. Барановський 8 так 4 ні.

За 81 § (стріляння до поліції в Темерівцях): Мик. Ясінський 4 так, 8 ні; Іван Паславський 9 так, 3 ні; Ярослав Барановський 6 так, 6 ні; Роман Барановський 7 так, 5 ні.

За 5 і 190 § (поміч в нападі і напад на почту в Калуші): Володимир Люпуль 6 так, 6 ні.

За 190 § (напад на почту в Калуші): Микола Бігун 9 так, 3 ні.

За 190 § (напад на почту у Львові): Микола Ковалисько 4 так, 8 ні; Андрій Олинський 2 так, 10 ні; Микола Ясінський 7 так, 5 ні; Ярослав Барановський 7 так, 5 ні; Р. Барановський 7 так, 5 ні.

За 171 § (розбиття каси в Долині): Мик. Ясінський 12 гол. так; Дм. Дубаневич 11 так, 1 ні; Антін Медвідь 10 так, 2 ні.

За 134 § (замордування поліціянта Громадки): Дмитро Дубаневич 3 так, 9 ні.

За 5, 171 §§ (поміч у розбитті і розбиття каси в Долині): Ант. Стефанишин 7 так, 5 ні; той сам за спроневірення: 2 так, 10 ні.

За 67 § (шпіонажа): Андрій Олинський 8 так, 4 ні.

За 140 § (вбивство поліц. Громадки без наміру): Дмитро Дубаневич 10 так, 2 ні.

По відчитанні вердикту звернувся провідник до трибуналу з просьбою видати легкий присуд, бо обвинувачені робили це не для власної користи.

Після двогодинної наради оголосив трибунал присуд:

Івана Паславського на 5 літ, Миколу Ясінського на 4 роки, Миколу Бігуна на 6 літ, Ярослава Барановського на 3 роки, Ром. Барановського на 3 роки, Антона Медведя на 3 роки, Андрія Олинського на 3 роки, Дмитра Дубаневича на 8 літ.

Всіх засуджено крім цего на загострену вязницю, враховуючи в кару слідчий арешт.

Волод. Люпул, Волод. Шумський, Микола Ковалисько й Антін Стефанишин увільнені від вини й кари.

Оборона зголосила що до всіх засуджених зажалення неважности.

Анґлія та Радянщина.

Вуглевий страйк в Анґлії, що трівае дальше, руйнує тамошній промисл і щораз більше утруднює життя. А заразом росте й поденервування серед загалу. Це продовжування страйку праві анґлійські круги приписують передусім грошевій підмозі Радянщини. Правительство заповіло, що предложить парляментові документи, які докажуть і факт радянської підмоги страйкарям тай викажуть висоту присилання сум. Ці документи предложило правительство справді та вони не викрили ні фактично цих підмог ні не причинилися до ослаблення закидів та до розпряження

атмосфери, що згущується щораз більше між Анґлією й Радянщиною

Гострі анґлійсько-радянські противенства в питаннях азійської політики творять головний і часто традиційний корінь спорів цих двох держав.

Подразнення, яке товаришить цему процесові спричинює, шо в Анґлії періодично вибухає неприхильність до Радянщини. Перед шістьма тижнями прийшло було знов до такого вибуху знетерпеливлення. Тоді теж говорили про конечність зірвання дипльоматичних взаємин з Радянщиною, бо вона чигає на цілість британської імперії засіває суспільну незгоду в її нутрі. Та вскорі розгорячення уступило місця розвазі, що таке зірвання не булоб ліком на радянську небезпеку, бо московський кабінет вівби дальше розкладову роботу в Азії. Комінтерн ніби то зогляду на робітницьку солідарність не кинувби своїх змагань і пропаґанду серед англійських робітників, потерпілоб тільки анґлійське правительство, бо без представництва в Москві не моглоб стежити за внутрішним життям Радянщини.

Тож Чемберлєн, на зчудування світа, заявив несподівано в палаті громад, що хоч Радянщина посилає страйкарям грошеві підмоги, та це зовсім не так лихо, бо всеж гроші приходять до Анґлії тай англійське правительство щадить при цьому, бо на стілько меньше платить безробітним.

Та по кількох тижнях, коли страйк докучав щораз більше, вернуло знов зденервування. Воно виявилося в двох нагальнх виступах анґлійських міністрів — Черчіля та Біркенгеда проти Радянщини. Черчіль оглядніще, а Біркенгед гостріще та нагальніще заповіли близке зірвання дипльоматичних взаємин із Радянщиною та прогнання з Анґлії всіх радянських торговельних місій. Ба, навіть Бальдвін в промові в Кінґсвей Галь говорив ширше про радянське питання та дійшов до оптимістичвисновку, що здоровий розум анґлійськик робітників це найкращий протилік на отруту, що плине з Москви.

Докола промов Черчіля та Біркенгеда зчинився великий шум. В англійській пресі дискусія на радянські теми стала ще горячіща як була доси. А в Москві влаштували навіть велику протианґлійську демонстрацію

І знов... лагідна розвага взяла верх над розгорячкуванням. На коронній раді значна більшість міністрів із Бальдвіном на чолі попрікнула надто велику гострість виступів Черчіля й Біркенгеда й зажадала від них рішучо, щоби на будуче в своїх прилюдних промовах примінювалися строго до політичних ліній правительства, що її в першому ряді встановляють премієр Бальдвін і міністер зовнішних справ Чемберлєн. Дуже замітне, що звідомлення з цего засідання коронної ради одержала до оповіщення Райтерова аґенція.

Після таких підготувань було ясно, що заповіджена велика радянська дебата на засіданні палати громад не буде льоґічним продовжінням ораторських виступів Черчіля та Біркенґеда. І справді Чемберлєн заявив, що хоч Англія моглаби мати оправдані підстави жалуватися на радянську політику, то одначе ані зірвання дипльоматичних взаємин із Радянщиною не булоб доцільне, ані правительство не думає робити цего, бо це викликалоб знов велику трівогу в Европі.

Так то в Англії вміють опанувати вибух неохоти до Радянщини — бо політичний розум холодних і розважних англійських політиків каже їм тепер не вириватися, бо Англія в теперішньому свойому соціяльному стані не чується в силах і не має засобів до безпосереднього виступу проти більшовиків. Тим гарячіще мусить вона бажати, щоби до такого безпосереднього ділання забрався хтось інший і то без огляду на себе самого, щоб вигрібав жар для англійської політики. Це безсумнівний факт, що Англія й Радянщина тепер це два крайно ворожі собі противники. І по лінії цего політичного противенства розвивається найважнійший сучасний процес у міжнародній політиці. Само собою, що не без ваги він і для нас...

Н. Р-а-ій.

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ.

Повітовий народній зїзд у Коломиї.

Дня 25 червня ц. р. був у Коломиї Повітовий Народній Зїзд УНДО. Було всіх 282 делеґатів, як представників 36 громад. Крім цего прибули на зїзд відпоручники Печеніжинщини під проводом адвоката радн. К. Шипайла. Був приявний також д-р Теофіль Окуневський із Городенки. Отворив зїзд о. декан А. Русин. До президії вибрано селянина Івана Фіцича й інжиніра Теофіля Дониґевича. Реферат про програму та орґанізацію УНДО виголосив відпоручник Центр. Ком. УНДО п. Олекса Черкавський. Наради трівали три ґодині. По скінченні нарад вибрано такий Повітовий Народній Комітет: о. А. Русин — голова, о. М. Ґоянюк, Мик. Ганущак, Михайло Ганущак Леся, Іван Симчич, Іван Костюк, Гриць Кукурба, Елєонора Гоптова, Микола Григорчук, Юра Чукур, Андрій Арсенич. Із печеніжинських відпоручників увійшли в комітет: радник К. Шипайло, о. Лев Левицький, о. Кость Левицький, Осип Андрійович, Дмитро Ровинчук і Василь Грабовецький Дмитрів.

Відрадним було це, що відпоручниками сіл були й жінки. Рішено, щоби покищо в обох повітах в Коломийщині й у Печеніжинщині переводити партійну орґанізацію під проводом спільної партійної управи.

Довірочна нарада УНДО в Збаражі.

Дня 28 червня 1926 відбулися в Збаражі в 12 годині в полудне довірочні наради членів УНДО зі Збаращини. Було шістьдесять кілька учасників, представників 15 ґуомад. Наради відкрив голова Повітового Народнього Комітету Андрій Гаврилюк. До президії вибрано о. Миколу Іванчука, предсідником, Іллю Бурака заступником, а Теодора Сокова секретарем. Реферат про політичне положення виголосив відпоручник зі Львова, головний секретар УНДО п. Володимир Целевич. Д-р Андрій Гаврилюк представив політичне положення повіту. В дискусії забірали голос: о. Пачовський, о. Гнатів, д-р Гаврилюк. Всі заявилися за потребою політичної орґанізації. Вибрали орґанізаційний комітет із пятьох людей під проводом д-ра Гаврилюка. Цей комітет має підготовити скликання Повітового Народнього Зїзду й великого політичного віча.

Віче УНДО в Борщеві.

Дня 29 червня ц. р. відбулося в Борщеві велике політичне віче. Віче отворив голова Повітового Народнього Комітету д-р А. Лунів. Реферати виголосили відпоручники Ц. К. УНДО, М. Струтинський про політичне положення та О. Черкавський про програму й орґанізаційний статут обєднання. Перший забрав голос у дискусії о. інсп. Василь Навроцький. Він говорив про значіння міста для нації. Кожен повіт мусить причипитися до скріплення міських верстов. Говорив також про значіння зросту та скріплення ремісничого стану. За почином місцевої орґанізації основано в Борщеві ткацькі курси, а ще йдуть приготування до отворення шлюсарських курсів. Цікаву й гарну промову виголосив старий господар Дмитро Ткач із Михалкова. Він зазначив, що сам інтерес селян вимагає, щоб селяне вчили своїх дітей у вищих школах та підготовляли так нові кадри інтелігенції. »Давніще — говорив він — учили ми дітей на урядовців. Тепер мусимо вчити їх на це, щоб були як найбільше освічені, бо без цего не осягнемо нашої мети, а станемо хіба погноє других. Коли посилаєте дітей у школу, то не питайте, що з них буде. Нехай учаться. Те, чого навчаться, не пропаде«. В дотепний спосіб представив теж шкідливість комуністичної акції. П. Ґораль із Борщева порушив справу відношення до Жидів і змельну справу. О. Юрківський навязав до промови о. Навроцького й заявив, що дарує свій варстат для шлюсарських курсів. В. Заґродський із Борщева питає відпоручників зі Львова в справі утворення Верховної Нзціональної Ради. Говорить про конечність боротьби проти переношення нашої інтеліґенції на Мазури. Не вірить у доцільність клича: »земля без викупу«. П. Мартюк, що політична орґанізація повинна нищити всякі рабські звички й хиби й пятнувати одиниці, що усуваються від народньої роботи. М. Галабурда зі Звягеля говорив про потребу поширення »Сільського Господаря«, що повинен стати великою професійною орґанізацією українського селянства. Іван Боднар із Борщева виступає проти нарікань на біду — на біду не нарікати треба, тільки боротися з нею. І. Олексин заявляється за кличем: »Свій до свого«. Андрій Стефанюк виступає проти партійних роздорів. Таксамо й М. Білорусюк. Загалом селяне виявили велике політичне освідомлення. Тільки С. Кушнір із Бодяковець повторяв оклепані фрази про »прихвостнів буржуазії« та закидав, що ці прихвостні »лизали патинки французьким буржуям«, замість станути по боці робітничо-селянського Союзу. Відповів йому о. Гуньовський. Пригадав, як більшовики примилюються тепер до цих західних буржуїв, чи там до їх мошонки. На кінці говорили ще оба референти зі Львова й відповідали на запити бесідників. По ухваленні резолюцій в політично-орґанізаційних справах, в справі політичних вязнів, та в справі кольонізації і самоврядування, закінчено наради.

ПОЛЬЩА.

Сойм і сенат.

Сойм ухвалив буджетову провізорію в третьому читанні 25. червня. Сенат повинен був ухвалити її до 1. липня та не зробив цего. Правительство оповістило деклярацію, в якій стверджує, що сенат не виповнив свойого конституційного обовязку. Один із варшавських часописів подає розмову між премієром Бартлєм і маршалом сенату Тромпчинським після покінчення засідання сенату. Премієр Бартель спитав у прияві міністра фінансів Клярнера доволі гостро марш. Тромпчинського, чому не покінчили нарад над провізорією. Марш. Тромпчинський відповів: „Я не знав, що вам, пане премієр так дуже залежить на ухваленні провізорії“. На це премієр Бартель: „Бачите, п. маршалку, що прийшов на наради ввесь кабінет і сидимо тут від початку“. На це марш. Тромпчинський: „Но, чейже нераз обходилися ви станом „ex lex“. Ніщо надзвичайного не сталося“. Прем. Бартель відповів: „За попередні правительства я не відповідаю. Я хочу йти легальним шляхом. Тимчасом на завтра не маю поладнаного закона й муситиму поки його не ухвалять здержати виплату платень“. Марш. Тромпчинський: „Приготовіть тимчасом...“ Прем. Бартель перервав йому: „Я на таку полагоду справи не йду“. Як бачимо розмова була не дуже парляментарна. Опісля премієр мав конференцію з марш. Ратаєм, а потім пішов до президента республики. Після такого гострого скартання сенат послухався й уже 1. липня в полудне прийняв буджетову провізорю в тексті ухваленому соймом.

А сойм почав уже наради над зміною конституції. В дискусії над правительственним проєктом промовляв перший посол Ґломбінський (З. Л. Н.) Він заявився за докладним розмежуванням компетенцій сойму, правительства та президента республики та не годиться на признання президентові права видавання декретів із законодатною силою. Клюб бесідника голосуватиме за відісланням проєкту до комісії. Посол Дашинський (П. П. С.) заявився за правом президента розвязувати сойм, та заповів поставлення внесень на відкинення правительственного предложения. Пос. Блажеевич (Х. Д.) є за зміною конституції, та тільки, щоби поробити найконечніші зміни. Пос. Дубанович (Х. Д.) заявився за прави-

тельственним проєктом. Пос. Косцялковський (Клюб Праці) заявив, що його клюб голосуватиме за відісланням закону до комісії. Пос. Полякевич (Хлоп. стор,) теж заявився за відісланням правит. проєкту до комісії. Пос. Станкевич (Білорусь. Клюб) прилучується до заяви посла Дашинського й заявляє, що, що його клюб голосуватиме проти правит. проєкту. На другий день (6. ц. м.) промовляв пос. др. Кєрнік (Пяст) захвалював проєкт свойого сторонництва. Потім промовляв мін. судівництва Маковський, якого комуністи привітали окликами з домаганням амнестії для політичних вязнів. Міністр Маковський говорив про конечність змін у конституції. Правительство хоче змін цих постанов, що їх влучна розвязка є умовою самого істнування держави".

По мін. Маковськім промовляв пос. Хруцький (Укр. Клюб). Він прилучився до внесення ППС. за відкиненням правительственного проєкту à limine. Промовляли дальше посол Столярський (Визволенє), пос. Ута (Нім. клюб), пос. Грінбавм (Жид. клюб), пос. Попєль (НПР.), пос. Сохацький (Ком. клюб), кс. Оконь, пос. Волошин (Білор. Громада) і Прилуцький (Жид). Всі заявилися проти проєкту зміни конституції. У голосованні прийнято правительственний проєкт в першому читанні Супроти цего висліду маршалок відіслав проєкт до конституційної комісії.

Потім прийняв сойм у третьому читанні проєкт закона про державну позичку в долярах Зединених Держав Півн. Америки.

Слідуюче засіданнє сойму визначено на 15. ц. м. На дневному порядку буде друге читання правительственного проєкту й посольських проєктів про зміну конституції та звідомлення буджетової комісії про звідомлення найвищої палати контролі за 1924 р.

А польські монархісти хочуть короля.

Оттак ведеться дебата над направою польської конституції, а польські монархісти не вірять у якунебудь направу в Польщі, поки в Польщі не буде короля. І шукають його. Зверталися, як ми вже писали до ріжних осіб із пануючих домів. Та найбільше заввялися на князя Сикста Парменського. Тричі він їм відмовив. Та вони не дали за виграну й звернулися до бувшої австрійської цісареви Зити, щоби посередничила. І як пише „Secolo" Зитине посередництво повелося. Князь Сикст дався перемовити сестрі й коли польські монархісти звернулися в четверте до нього, він не дав уже рішучої відмови, як доси. Кажуть, що б. ціс. Зита має тут свій інтерес. Вона хоче довести до утворення „наддунайської федерації" з Австрії, Чехословаччини й евентуально з Польщі, з виключенням Угорщини. Кандидатура Сикста на польський престіл відповідає її плянам.

Тека міністра просвіти.

Доси ще не вияснилося, хто буде міністром просвіти. Кажуть, що пос. Слівінський не прийняв пропозиції п. Бартля щодо обняття ним цеї теки.

ФРАНЦІЯ.

Франція знов перед зміною кабінету.

Доля десятого кабінету Бріянда непевна. Вже ясно, що й десятий кабінет не повівся Бріяндові й що думка дуумвірату: Бріян-Кайо не дасться здійснити. Бріян не годиться на намір Кая вжити металевого запису Банку до стабілізації валюти. А величезна більшість парляменту не годиться ні на підвижку податків, ні на позичку в Америці, бо Америка не пристає на клявзулю, що зобовязання Франції супроти Америки будуть мати силу настільки, на скільки Німеччина виконає точно Девсів плян. Дословним противником, вождом опозиції є Тардіє. Положення сливе безнадійне. Ясно всім, що теперішний парлямент не в силі розвязати труднощів, що накопичилися перед Францією. Та й новий парлямент слаба надія.

Три способи рятунку французької валюти.

Розвиток відносин у Франції довів до цего, що основні питання й головні труднощі дуже прості й тому саме здаються дуже скомпліковані. Французьку валюту можна врятувати тільки трьома способами: а) частинною конфіскатою майна, чого домагаються соціялісти, чому одначе противна більшість населення. Перевести конфіскату дібр моглоби тільки революційне правительство; б) наложенням нових податків на всі верстви, та це не пристануть ні соціялісти ні радикали; в) редукцією відсотків від внутрішних довгів бодай на половину. Зредукування їх на половину далоб державі яких десять міліярдів річно на цілі амортизації найпекучіших довгів. Та це перевести найважче, бо воно вдаряє в рентієрів, а рентієром в якійсь степени є кожний Француз.

Гарантія стабілізації Франка за зміни в пляні Девса.

Круги зближені до анґлійського банку подають, що пляни стабілізації французького франка вже оконечно опрацьовано. Плян творить непорушну цілість, а стабілізацію мається перевести в трьох етапах: 1) в тимчасовій стабілізації, що в часі її французький банк мусить збільшити свій запас золота; 2) удержання курсу при помочі інших банків; 3) залєґалізування вже переведених починань. Виконною інституцією пляну має бути »Французький Банк«.

Предсідники Анґлійського Банку Нормен, американського Фідрел-Резерв-Банк Строґ, та Банку Німецької Держави Шахт рішилися заґарантувати стабілізацію французького франка під умовою пороблення деяких змін у Девському пляні. От, химерна доля: переможена Німеччина береться рятувати переможну Францію!

АНҐЛІЯ.

Умови повороту вуглекопів до праці.

Анґлія все ще не поладнала з вуглекопами. Страйк вуглекопів треває дальше, вугілля треба спроваджувати з заграниці. Та правительство шукає виходу. Дня 5 ц. м. розплякатували по всіх вуглевих округах оповіщення про нові умови праці. А саме управи копалень видали повідомлення до робітників, що їх думають дальше затруднювати, як тільки закон про осьмигодинний день праці в копальнях ухвалить палата льордів і він увійде в життя.

У Шотляндії, південній Валії, Йорку й Форест ив Дін біля 60 відсотків робітників одержить передстрайкові платні за осьмигодинний день праці. В інших округах платні робітників будуть трохи зменшені.

Анґлійське правительство одержало продовження повновластей.

Палата громад мала дня 5. липня вечірнє засідання, що протягнулося до 5 год. рано. Опісля палата відложила засідання. Правительственне предложення, що домагається продовження повновластей для правительства про виїмковий стан ухвалено 181 голосами проти 74.

Анґлія знов запротестувала проти вмішання Радянщини.

Англійське правительство зголосило знов в правительстві Радянщини спротив проти вмішування Радянщини у внутрішні справи Аанґлії. Протест вказує, що рада радянських професійних союзів видала відозву протианґлійського правительственного проєкту введення осьмогодинного дня в анґлійських копальнях.

НІМЕЧЧИНА.

Справа вивласнення.

На засіданні парляменту 30. червня покінчено друге читання компромісового закону в справі вивласнення родин бувш. пануючих. Поодинокі точки прийнято при звичайній процедурі. Поправки соціяльних демократів відкинули голосами німецьких народовців, а поправки німецьких народовців голосами соціяльних демократів.

Кріза в Німеччині покищо поладнана.

На засіданні ради міністрів держави, канплєр др. Маркс здавав звідомлення з ходу переговорів із соц. демократами. Як доносять часописи, правитольство має намір розвязати парлямент, колиб він відкинув його проєкт. Колиб президент не дав дозволу на розвязання парляменту тоді кабінет подасться до димісії.

Заколот у політичному положенні ставав щораз більший. Здавалося, що розвязанне парляменту неминуче. Та покищо кріза правительства усунена. Канцлєр Маркс приготовлявся вже до димісії зглядно до розвязання парляменту. Та тут станув йому в пригоді през. Гінденбурґ. Він написав, що ні не розвяже парляменту, ні не прийме димісії праоительства. Щоби вийти з прикрого положення Маркс узяв назад із парляменту правительственний проєкт про вивласнення.

Про що пишуть часописи?

В католицькому есперантському органові „Katolika Mondo" за м. червень ц. р. помістив священик лат. обряду о. Як. Макара статттю під написом „Sur la margeno de la konvertigo de Rusujo". (На маргінесі навернення Росії).

На початку статті оповідає автор про теперішні православні церкви під більшовицьким ярмом і переходить до православних, що дісталися під Польщу.

„Російські (?) схізматики, що остали під польською владою" — пише він — утворили собі окрему церкву т. зв. автокефальну. Є великий наклін цих схизматиків пристати до правдивої Божої Церкви, цеб то до католицької Церкви. Хоч польська влада лишає свободу відносно релігійних віроісповідань, то часто бувають навернення до католицької Церкви. Визначні схизматицькі священики стають католиками враз із своїми парохіями. Ніхто їх не силує, тільки вони самі переходять до католицизму. Це ясне, що коли нема цивільної заборони, то схизматицьке населення переходить добровільно до католицької Церкви. У Польщі нема ніяких заборон, тому навертання вдається живіще. Справа ішлаб іще живіще, колиб латинські епископи позволили приняти латинський обряд. Схизматики воліють приставати до латинського обряду, як до східнього, хоч і католицького. Трудність лежить у цьому, що схизматицькі священики жонаті. А в латинському обряді недозволено мати жінок та дітей. Тому польські епископи не принимають їх до латинського обряду, тільки до східнього. Однак через це розвиток навертань трохи припізнюється. Схизматики не мають довіря до східного обряду й не бажають собі східньо-католицьких місіонарів. Із якої причини? Бо католики східнього обряду ставлять вище політику як спасення душ. А населенню вже забагато цеї політики, в цему случаю української. Вони хочуть бути католиками й не бачать іншого способу до цего, тільки латинський обряд. Тому нерозумно є вірити тільки східним місіонарям (їх є дуже небагато) тільки треба в цілі навернення усієї Росії звернутися до Поляків, бо їх роля така, що їх не заступлять ніякі заграничні місіонарі. Доси також в офіціяльних кругах споминали Поляків у справі навертання Росії й шукали інших місіонарів, які без помочі Поляків зискали дуже небагато. Польща сусідує з Росією й вона тому що католицька та славянська найбільш здібна до навернення Росії. Може побоюються, що польський вплив поширіться в Росії, та цим способом відкладають поворот російського народу до католицизму. Однак без Поляків не вдасться ніщо. Польська цивілізація дуже подобається Росіянам, тому вони радше вірять Полякам, як іншим. Тож коли хочеться щось зробити для навернення Росії, треба скомунікуватися з польським епископатом і помогти йому по католицьки. Це звісно, що на Заході не досить знають Польщу (Це може й правда? — Ред. Нов. Зорі.) Вонаж має багато ворогів, тому що вона католицька держава. Та коли ходить про поширення Божого Царства, треба вжити способів найближих до мети. Польська метода така: не робити ніщо насильством тільки приміром. Тому Поляки найбільше надаються до цілі навернення Росії. Коли читаємо чудасії про Польщу, то це походить від її ворогів Та католицизм заховав Польщу від соток літ і вможливив їй відзискання независимости. Не люблять Поляків, бо бояться їх католицизму. Шукають бунтарів і платять їм, та здобутки ворогів все сумніві й вкінці не вдаються. У цему важкому питанні, а саме в питанні навернення Росії, не слід оминати ролі Поляків. Це не є тільки інтерес Польщі, але й інтерес католицизму."

Ми зумисне навели докладно всі ці чванькуваті нісенітниці та теревені. У нас збивати їх не треба, бож усі знаємо їх вартість. Та на одно треба звернути увагу. Із цего бачимо, як Поляки вміють кожду нагоду використати для своїх цілей. Требаж і нам уміти це, а ще більше хотіти, треба давати бодай правдиві відповіди на такі інформації в світовій пресі.

Le Temps — французький республиканський тижневик з нагоди нових фінансових плянів свойого уряду хвалить Муссолінія за те, що передовсім дбає про розвиток рідної продукції.

„Всяка політика, що стремить до обмеження часу праці і зменшення прооукції, під якоюбудь формою і притокою, є політикою антинаціональною. Фашистівський уряд гаразд рвзуміє, що

восьмигодинний день праці є великою перешкодою для економічного піднесення... Піднесення Німеччини лише тому так швидко відбулося, що там ніколи не примінили правила 8-годинного дня праці. Нарід, що хоче жити і направити наслідки війни, мусить працювати і старатися самому собі вистарчити. В тім ціла суть...“

La Liberté підчеркує, що фашизм завів в Італії політичний, суспільний і фінансовий порядок:

„Одначе цей блискучий вислід (до якого Франції ще далеко, не зміг забезпечити ліри... Рівновага державних приходів і видатків є конечною умовою, але для устійнення монети не вистарчаючою. Також торговельний білянс повинен бути в рівновазі, а радше переважувати так, щоби менше привозити ніж вивозити. А щоби це осягнути, треба більше працювати, щоби дешевше продукувати, а разом з тим менше видавати... Чи можна жадати, щоби якийсь нарід добровільно згодився на таке зусилля? Чи не треба йому цього для йогож добра накинути? Для успіху так радикальної курації головною умовою є завішення режіму дискусії“.

На це додає Le Figaro:

„...Того рода змагання цікавить не лише Італію. Чи схочемо чи ні йти за її приміром, нам треба буде числитися з вислідом. А цей вислід можемо передбачити. Італія роботяща і маюча, Італія працююча девять годин а спотрібовуюча мало буде страшною суперницею для инших країв. Якщо не будемо її наслідувати на полі господарських і суспільних змагань, то рискуємо, що її промисл здобуде наші ринки і займе наше місце“.

НОВИНКИ.

Свято св. Евхаристії ві Львові. В неділю дня 4 липня в свято св. Евхаристії відправив Преосв. Еп. Йосиф Службу Божу в Преображенській церкві. По Службі Божій рушив похід із процесіями на ринок. На ринку були построені чотири престоли. Один із них біля дому »Просвіти«. Похід випав величаво. Взяло в ньому участь кілька тисяч вірних. У часі походу й відправи при престолах на ринку співав хор під управою п. Купчинського. Невідрадне одно, що мало взяло участи в поході української інтеліґенції.

Розправа проти 8 молодих Українців за державну зраду. Рівночасно з розправою проти 12 молодих Українців ві Львові, відбувалася в Перемишлі розправа проти 8 молодих Українців обжалуваних за державну зраду. Обвинувачували їх за пропаґанду комунізму. Дня 1 липня в четвер проголошено вердикт. Головне питання що до головної зради та додаткові питання що до заколочення публичного спокою присяжні судді заперечили до шістьох обвинуваченых більшістю голосів, що до двох однодушно. На основі цего вердикту звільнено всіх від вини й кари. Що прокуратор не вніс зажалення неважности, випущено всіх 8 обжалуваних на волю.

Подання на посади вчителів уселюдних шкіл. Міністерство просвіти повідомляє, що на будуче вчителями вселюдних шкіл будуть із правила йменовані тільки особи, що мають приписані кваліфікації до навчання в уселюдних школах. Усі подання слід посилати не до інспекторів, тільки до кураторії, в якій кандидат бажає працювати. До подань треба долучити крім инших вимаганих залучників, оригінальні шкільні документи, а не відписи, хочби й удостовірені. Подання без оригінальних документів звернуть нерозглядані. Із огляду на невелику скількість вільних посад є в інтересі кандидатів вносити подання на посаду в якій небудь місцевости або бодай назвати кілька місцевостей, де кандидат бажавби дістати посаду. Інформації що до вільних посад можна одержати в кураторіях шкільних округів. Міністерство просвіти не даватиме інформацій.

Землетруси. Із Падагу на Суматрі доносять, що там землетрус знищив сливе всі будівлі. Згинуло біля 100 людей, велика скількість людей ранених. Ранених перенесли до Форт де Кок, де теж завалилося богато будинків. У Форт де Кок згинула одна людина, а дві ранені. — Також західню частину Малої Азії навістив землетрус. — Із Ціріху доносять, що огнище землетрусу, як зазначив сейзмограф, лежало в околиці Фрибурґа. Крім цего зареєстрував сейзмоґраф у Ціріху біля 10 год. вечером землетрус у віддалі 310 км., мабуть в Італії й учера рано в віддалі 8610. — Із Фрибурґа доносять, що вівторок 29 м. м. в 11 год. в ночі відчули там нагальний землетрус у кількох филях із підземним лоскотом. Филя землетрусу захопила Швайцарію, пересунувшися від Боденського озера до Франції й поза Вогези. У Фрибурґу хиталися високі доми. — Із Атин доносять, що землетрус наробив там чималих шкід у музею в Кандії. 50 амфор розбив землетрус і ушкодив цілий ряд статуй. — Також у Каліфорнії відчули землетрус, а саме в Санта Моніка, Льос Анджельос і Санта Барбара. Трамваєві вози викинуло з шоп. — Після останніх вістей у Північньому Єгипті в часі в часі землетрусу згинуло 110 людей. У Паданзі на Суматрі згинуло до 200 людей. Як доносять »Дейли Нювс«, землетрус звалив 4.280 домів.

Винахід телефону для глухих. В Анґлії винайшли телефон для глухих. Як доносять із Лондону, при пробах 80 проц. досвідів виказалося, що глухі від уродження одержали вперше в житті слухові враження й почули людські голоси та тони музики. Винахідник цего телефона Кальвест подає, що його апарат передає звуки й голоси до внутрішних знарядів уха.

Катастрофа пасажирського літака. На лінії Кеніґсбурґ - Данціґ біля села Ліб у Східній Прусії впав 29 м. м. літак. Три особі згинуло, а пільот важко ранений.

Великий вилив Дунаю. У долині Дунаю була велика повінь. Місто Замбор опорожнили. У ратунковій акції бере участь цивільне населення та військо. Повисше Білгорода 12 тисяч робітників і 5 тисяч возів зайнятих день і ніч при будові тами, що захищає рівнину Бачкен.

Самоїзд марш. Тромпчинського переїхав двоє дітей. На Віляновому самоїзд марш. Тромпчинського наїхав на двох малих хлопців, дітей зарібника, що вибігли саме на шлях. Оба хлопці згинули.

Польська »радянська республика«. Як доносять часописи, радянський уряд має приступити до створення 3 нових радянських республик: польської, жидівської і монгольської. В Рад Союзі нараховують 1,200.000 Поляків. Польська Рад. республика обнималаби 11 повітів в околицях Могилева і Ямполя. Населення инших національностей малиби із цього району насильно виселити в инші сторони.

Фабрика фальшивих долярів. В місцевости Кальпарі в провінції Альберті викрила поліція в одній друкарни біля двох міліонів фалшивих банкнотів канадійських долярів.

Церква проти палення мерців. Конґреґація св. Офіції оповістила оречення в справі палення мерців, в якому заявилася проти палення а за хороненням у землі. Колиб хто в завіщанні виявив категорично волю, щоби його тіло спалити, то такого бажання не вільно виконати й слід уважати його неістнуючим. Колиб всеж таки тіло спалили, то попіл треба поховати в непосвяченому місці. В кожному разі спаленому мерцеві відмовляється християнського похорону й заупокійного богослуження.

Пригода на похороні грецької королеви Ольги. Із усіх членів бувшої грецької королівської родини одна тільки королева Ольга, що саме померла, не втратила своїх прерогатив. Тож грецьке правительство бажаючи виявити свій жаль із приводу її смерти, поручило своїому представникові при квіриналі Маврудісові висказати в імени теперішнього грецького правительства співчуття членам королівської родини й зложити на домовині королеви вінок із написом: „Греція — королевій Ользі.“ Крім цего Маврудіс мав узяти участь у похороні. враз з усім персоналом грецького посольства при Квіриналі. Знаючи про ці розпоряди грецького правительства, князь Юрий заявив, що він уважається тепер головою членів грецької королівської родини й як такий не може прийняти співчуття й почестей для покійної від правительства, що його він уважає нелеґальним. Само собою, що й Маврідіс обидився й не виконав поручення свойого правительства.

Віденська Національна Бібліотека обходить тепер двохсоті роковини свого заснування Карлом VI. Бібліотека числить 1,200.000 друкованих книг, 30.000 рукописів, не рахуючи карт, папірусів, нот ітп. До бібліотеки приходить понад 3000 журналів із ріжних галузей знання. Особливо цінні є збірки книг з 19-18 ст., особливо князя Евгенія Сабавдського, а як рідкости: „Tabula Pentingeriana“ — копія найдокладнійшої мапи Римської імперії, біблія Гуттенберґа, грецький рукопис Книги Битія та богато инших.

Із біржі.

Львів, 8. липня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·30—	9·35 зол.
Доляри кан.	9·20—	9·22 „
Кор. чеські	0·20·50—	0·26·75 „
Фран. фр.	0·25·80—	0·26·— „
Фран. швайц	1·70—	1·72 „
Фунти штер.	44·50—	45·— „
Ліри італ.	0·30—	0·35 „
Шіл. австр.	1·35—	1·45 „

ДОБРА ПЕДАҐОҐІЧНА СИЛА, СЕМІНАРИСТКА, що любить дітей — шукає місця домашньої вчительки **на цілий рік** до дітей із шкіл народніх та виділових. Близші відомости в редакції „Нової Зорі“.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

ECHTE JUNGEN

Eine Schülergeschichte von **Richard P. Garold**. Mit sechs Bildern. Aus dem Englischen übersetzt von K. Hofmann. Freiburg in Breslau. Herder & Co. G. m. b. G. Verlagsbuchhandlung.

„Веселе щасливе хлопяче життя!“ — співається в одній із наших пісень у такий світ уводить нас ця книжка. У такий і не такий, бо чужий анґлійський. Вводить нас у чужий світ, чужі відносини й обставини чужі. Та всеж таки хлопці, герої повісти не чужі будуть нам. Вони теж „веселі й щасливі“, повні життя, повні радощів, все готові до сміливих і веселих псот, такі як і наші діти запальні до спорів і таксамо скорі до перепросин, таксамо вірні в приязни — і таксамо мають свої журби, воиж учні. Та одно може не таке: вони плачуть тільки тоді, як їх ніхто не бачить, а кару, навіть різки приймають із повним стоїцизмом. Добра книжка. Подобається юнакам, запалить їх одушевленнем до героїв повісти, але й старші, особливо батьки й педаґоґи найдуть образи душ чотирнацятилітних хлопців, які в силі дати тільки справжній психольоґ і тільки цей, хто любить молодь.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung

Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 27. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 18. липня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА:
В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

Зміст: Плекаймо характери й силу волі — Церковні справи на Великій Україні. — З церковно-релігійного життя. — Остання їзда брата Павла (фейлєтон). — Зі студентського життя. — Хижі оборонці. — Евхаристійний конґрес у місті Чікаґо. — Політичний огляд. — Антисемітизм і християнство. — Дописи. — Новинки. — Нові книжки і видання. — Посмертна хроніка. — Біржа.

Плекаймо характери й силу волі!

(—) Говориться й пишеться в нас тепер про мале національне виховання в наших школах, а то й про повну недостачу його! І це правда До війни було це виховання доволі високе бодай по наших приватних школах, та тепер і в них воно занепадає. І тут треба нам доложити зусиль, щоб те виховання хоч у наших школах стояло коли не вище, то принайменьше так, як до війни.

Та самого національного виховання за мало! І те виховання остане пустим звуком, коли не плекати мемо в наших дітей, в молоді нашої сильної волі, характерів сильних. А цего не було в нас сливе й до світової війни. І здебільша тому так не повезло нам у здобутті кращої долі народові нашому.

Про плекання сильної волі й характеру в нашої молоді не дбали ні дома ні в школі. Або як часом і дбали, то дуже, дуже мало!

До війни, коли батьки посилали синів до школи то з малечку вбивали йому в голову, що він учиться на це, щоб дістати гарну посаду. І син учився в цій надії, що стане паном на гарній посаді. А коли синові не під силу була наука, то він ішов до батька, чи неньки з жалями, а то й просто посилав батьків, чи тіток, щоб ішли просити за нього. І батько, чи ненька, чи тітка йшли випрохувати добру клясу. І так ішло з року на рік, так ішло й при матурі. І переліз син школи: тепер давайте посаду! І як тої посади не було, а їх цих посад було для наших дітей таки мало — то син ставав безсильний та безрадний, руки опускав. Що йому діяти? Нема посади, а він більше нідочого не здібний, нідоякої праці! Та й нема в нього ні підприємчивости, ні охоти навіть взятися за яку небудь працю. І він сидів дома й ждав чей таки батько, чи який впливовий дядько, чи тітка „вироблять" йому цю посаду. І часом вдавалося. І він ішов на посаду та гнувся там, як ця лозина від вітру... А як не було посади, пропадав...

А колиб так у нього, у цего сина був характер, була сила волі, чиж не давби він собі ради, чиж сам не здобувби собі зайняття, становища, на якому бувби корисний і собі і сімї й народові! А тоді наскілько сильніщі булиб ми, наскілько краще підготовані до великої хвилі, яка настала, чи краще заскочила нас, заскочила неприготованих.

Не дбали ми про характерне виховання дітей наших, про плекання сильної волі.

А треба дбати, а мусимо дбати, коли хочемо бути народом живим і здоровим, а не погноєм для чужих!

„Молодь наша будуччина наша!" деклямуємо разураз. Та, коли ця молодь має справді стати борцями за кращу долю народу — то мусить бути здорова морально, сильна духом, сильної волі й характерна!

Клич про плекання сильної волі й характеру в молоді лунає тепер по війні скрізь — а вже найгрімкіще в Німеччині, в цій Німеччині, що переможена, понижена — вже кілька літ по програній війні наново здобуває силу й значіння на подив усего світа. А провідні мужі переможної Франції кличуть до свойого народу: „Учімся від Німців!" — від зненавиджених „бошів"...

Колиж сильні економічно й культурно Німці, державний нарід — закликають своїх земляків, щоб більше дбав про плекання характеру й сили волі в дітей, у молоді — то наскілько більше повинні ми про це дбати, ми нарід недержавний, економічно слабий.

Це не досить накопичити в діточих головах знання, не досить дати їм і національне виховання — все це нінащо не здасться, коли не подбаємо про викування в дітей наших сильної волі, характеру сильного.

Часи наші важкі, життя змушує до важкої, невсипущої боротьби й переможцями в цій боротьбі виходять і виходитимуть тільки люде сильної вдачі й сильної волі. Само собою, що мусять бути ці люде й морально сильні! Тому й іде тепер клич по світі: „Скріплюймо моральну силу, обичайну волю! Треба плекати більше моральну силу, сильну волю в нас самих і в дітей наших. Відкинути треба жіноче розніжнення, що тепер стало сливе патольогічним, а звернутися до плекання мужности! Учімся й ми самі й наших дітей учім хотіти! Хотіти можна навчитися й мусимо навчитися!*)" Так кличуть німецькі передові мужі до свойого народу — нехай же цей заклик і в наших серцях озоветься відгомоном.

Поставмо й у домашньому вихованні й у школах наших на першому місці обичайне скріплення сильної волі, виплекання сильного характеру в осередку змагань наших, а черпаймо цілющу й живущу воду до цего з невичерпаних джерел св. Церкви.

У других народів, а передусім в Англійців та в Німців на цю тему в останніх часах появляється чимало поважних наукових праць. У нас це поле ще сливе облогом лежить, тож треба нам користуватися цими чужими працями. Із німецьких праць на цю тему треба поставити на першому місці Фр. В. Ферстера „Religion und Charakterbildung". Наші педагоги повинніб її основно перестудіювати.

*) Ректор П. Гохе, Берлін, в статті „Mehr Willensbildung" в Allg. Rundschau з 12. червня ц. р.

Як живий народ, не можемо рішучо мати важнішого питання над це: „Як виховати наше покоління до більшої життєвої здібности?" Виховуймо молодь на метких, сильних характером людей, що не гнутимуться в життю як ця лозина, а ставитимуть сміло чоло хуртовинам і бурям, як дуб кріпкий!

Виховуймо молодь у національному дусі, але на першому місці ставмо плекання сильної волі й характеру. А тоді можемо бути певні кращої будуччини народу нашого.

Церковні справи на Великій Україні.

(Дальше).

Становище Обновленців до Самосвятів і Тихонівців.

Обновленці для приподобання владі викорінюють усюди мниму контрреволюцію і в кождій християнській вірі (православній) видять лише контрреволюцію. В постановах »Священого Собору епископів України й Криму« з 25—27 жовтня 1923 р. каже собор про Липківців, що вони являються ґрупою політикуючих, а часто й рівнодушних у вірі осіб, що стремлять до віднови У. Н. Р. Собор отже сповняє службу шпіона проти Українців. Цейже собор констатує дальше, що Липківці »во главу угла своей деятельности поставили узко национальние задачи и во имя служения им перешли всякие граници в определении участия народа в делах вери, постановив народ источником и самой благодати, в результате чего явился канонический незаконномерний акт 10 октября 1921 года, который и считать положившим начало глубокому разделению в украинской церкви« (натяк на те, що тоді священики й міряни рукоположили прот. Липківського на епископа).

Подібне становище заняли Обновленці і до Тихонівців.

»Собор признавая 1) что »тихоновщина« глубоко коренится в старом самодержавно монархическом строе как государственной так и церковной жизни России; 2) что революция и церковнообновленское движение вскрили и обнаружили ее; что 3) церковно-обновленское движение стоит на диаметрально противоположной стороне по отношении к ней и что 4) по етому о соглашательстве не может бить и речи, а только о преодолении ее. Священний Собор Епископов Украини и Крима горячо приветствует концентрацию церковно-обновленских сил, видя ее в обявленном Священичим Синодом Русск. Прав. Церкви об-единении всех церковних группировок возобновлении им канонического об

с Восточними Патриярхами; считая то и другое за действительние средства к ослабленню »тихоновщини«. Свящ. Собор Епископов Украини и Криму находит необходимим проводить в жизнь церковние преобразования признавало их как виявления вечной Христовой Истини применительно к современним историческим условиям. Все усилия православних верующих людей должни бить направлени к исцелению тех язв, какие образовались на теле церковном за долгий период союза церкви с государством, вследствие того, что церков занимала служебное положение в отношение государства«.

Про монахів і монастирі рішив Собор таке:

»Свящ. Собор Епископов в виду наступающего успокоения в церковной жизни (ми думали, що якраз противно, бо революція успокоюється в державі, а перенеслася тепер до прав. церкви!) по вопросу о монахах и монастирях полагает (власть свіцька скасувала в Росії і на Україні всі монастирі, а дозволила лиш колєктиви), что необходимо от имени Собора Епископов возбудить ходатайство перед центральной властю о разрешении восстановить по одному (мужескому и женскому) монастирю в каждой епархии и о разрешении подлежащим властям наделить их землей на равних основаннях с крестянами, из среди коих большинство монахов и виходит организовивая при етом трудовие артели. Откритие монастирей возможно при условии, когда епархияльная власть будет иметь опитного настоятеля, которому и поручить тщательную проверку каждого из желающих поступить в монастирь, даби не било оснований для заподозривання монастирей в том, что они являються центром контрреволюции (hier liegt der Hund begraben!) и тунеядства".

Умовами до нового приняття до монастирів старших вже монахів є: »Кто по испитании проявит добрую нравственность, понимание духовной жизни, трудолюбие и лояльность по отношению к советской власти«.

Цікавою є резолюція Всеросийского Предсоборного Совещания 10—18 червня 1924 р.: »Великое Предсоб. Совещание Росс. Прав. Церкви заслушав доклад еписк. Изюмского Иосифа об управлении Прав. Церкви на Украине, в связі с отпадением в самосвятство свише 1200 приходов, благословляет деятельность избраного Собором Епископов Украини в октябре 1923 года. Как висший законодательний, судебний и административний орган Всеукр. Прав. Свящ. Синода по укреплению православия среди украинского населения и по борбе с самосвятством, тихоновщиною и сектанством«.

Є це свого рода трибунал інквізиційний.

Достойне уваги є це, що живоцерковники, закидаючи Українцям самосвятам, що вони »перейшли границі в означенню участи народа в справах віри, а самі на засідання Соборів допускають не лиш світських, але і жінок, бо за радянської влади зістали жінки рівноправні з мущинами і це не лиш в життю громадянськім, але і в церковнім. Акти »III. Всеросійского Поместного Собору« з 6 жовтня 1925 підписали по при членах Собору митропольная Московським, Сибірським, Ташкентським, Воронежським, дальновосточним, Казанським, Тульським — також жінки: Софія Францевич Подгурская, Тверской епархии, Анна Вронская, Гомельской епархии, Московской епархии Валентина Михайловна Соколова і др. (Дальше буде).

З церковно-релігійного життя.

Рим (Ватикан).

Переговори між Ап. Столицею і радянським правительством після довшої перерви почалися наново. Рад. правительство згодилося на прийняттє дипломатичного представника Ватикану в Москві. Прийшло до згоди що до допущення католицьких місіонарів до рад. Союзу. Католицька релігія має дістати там рівні права з иншими, Рад. посол в Римі, Кершенцев, має бути заразом представником СРСР. при Ватикані і небавом буде просити послухання у св. Отця.

Старинній англійській Колєгії в Римі грозить небезпека. Її мають частинно розібрати, бо в тім місци хоче місто розширити ринок. Ректор Колєгії о. Гінслі запротестував проти цих плянів на Зборах Католицького Союза Великобританії. Віднеслися і до італійського правительства з проханням пошанувати Колєгію як одну із найстарших святощів Англії. Колєгія основана ще в VIII. ст. англосаським королем Іна. В XVI. ст. була вона прибіжищем переслідуваних і весь час була остовю англійського католицизму.

ФРАНЦІЯ.

Апостольським нунцієм в Парижі іменований о. Маліоне уроженець Кузорії (Неаполь).

В цілі ратування франка звернулося французьке правительство до своїх епископів, щоби ті поручили своїм вірним брати участь в т. зв. добровільній контрибуції. Лише деякі епископи зробили це. Між ними і кардинал Дібуа архієпископ Парижа, котрий при тім сказав: „Франка треба ратувати. Як в часі війни так і тепер католики сповнять свій обовязок. Але треба їх також слухати, коли вони просять помочі, щоби душі Франції рятувати! Моральні і релігійні сили це також богацтво. Ратуймо всі наші національні скарби!" Натомість инші епископи відмовилися від якої будь помочі, мотивуючи це покривдженням, яке католики терплять від правительства.

Французький часопис „Journal de la Grotte" подає урядову статистику паломництва до Люрд у 1925 р. Не числячи неофіційних паломників, число зареєстрованих паломників у 1925 році дійшло до 284.000. Найбільше було з Франції і Бельгії, з Італії було 1.235 паломників. В тім недужих прибуло 11.365. В часі цілого року відправлено там 52.000 Сл. Божих, уділено 895.000 Св. Причастій.

„La Vie Catolique" пише про католицький студентський тиждень в Парижі, який влаштувала молода, жвава „Національна Федерація Католицьких Студентів". Темою рефератів був ідеал католика в ріжних званнях, прм. католицький ідеал правника, лікаря, вчителя, інжиніра і т. д.

НІМЕЧЧИНА.

Релігійно-научні наради академічного союзу в Брухзалі.

З кінцем червня відбулися в Брухзалі релігійно-научні наради союзу католиків академиків Німеччини. Ґенеральний секретар д-р Мінх мав реферат на тему: „Сучасні духові течії, а завдання католицьких академиків". — Він

Остання їзда брата Павла.

(Кінець).

А потім знов попав у лискучі маячіння...

Грімко дзвеніла музика в зачарованому лісі, що ним він їхав... потім звуки музики тихішали й слабшали... тепер дзвеніли вже тільки як глухий шелест...

Відкіля йшов цей шелест?

Ах, тепер він бачить це... Смереки, темні смереки сторчали кругом нього... й крізь їх конарі й галузя проходив цей шум і шелест... зелений мягкий мох покривав землю, що по ній ніс його коник... та глянь... там на землі... пробі... там лежав його брат... його брат Гаврило.. і підніс руки в гору й благав:

— Поможи мені, рятуй мене!

І впав їздець із коня не мов... біля брата, що благав рятунку...

— Брате! — стогнав він — о, брате мій!...

Хуртовина розсатаніла над прерією з найбільшою силою саме в хвилині, як самітний їздець звалився в сніг із виснаженого коня. У горячковому маячінні здавалося йому, що він паде на шовковий мох у лісі під шумливими смереками рідної сторони. І неначе люта хуртовина думала, що вже зробила свою роботу — від цеї хвилини вона ставала все спокійнійша й спокійнійша, аж вкінці шуміла вже над снігами так тихісінько, начеб хотіла заколисати до сну цих, що пішли на спочивок.

Небо вияснювалося. На західньому обрію збіралися вечірні краски, сподом над самим снігом темна синява, над нею багор і горячо червона краска, а на самій горі золота. Появилися зірки й настав великий, тихий мир між сумерком і нічю.

— — — — — —

Коли буря вщухла, рушив о. Амврозій із індіянської оселі. Журба про брата Павла не давала йому ні хвилинки спокою.

Герольд, вірна собака, скакав знову попереду з голосним гавкотом. Два молоді, дужі індіянські хлопці товаришили місіонареві на лещетах, обвантожені харчами та ліками, що їх знають тільки сини пралісів і безмежніх степів. Один із них це був »Сірий Суп«, а другий »Певне Рамя«. Так звалися оба молоді Індіяне все ще, хоч давно вже носили християнські імення. »Певне Рамя« мав рушницю через плече — хотів недужому братові вполювати якусь дичину та зварити смачну юшку, щоби він знов прийшов до здоровля.

Нараз собака спинилася й із напруженою увагою гляділа на темну точку, що видніла в далі на сніжній прерії. А там і »Сірий Суп« зупинився в бігу. Хвилину ще підводив Герольд голову за вітром, а потім завив один одніський раз голосно й протяжно й пустився бігцем снігами до чорної точки. »Сірий Суп« пустився за ним. Тепер і о. Амврозій та »Певне Рамя« звернули на це увагу й пустилися за ними...

Там лежав кінь іще теплий, але вже з помутнілими очима... замерзливий, неживий... Там лежав брат Павло... вже зівсім холодний... Умер... замерз. Голосно заридали оба юнаки Індіяне — у глибокому зворушенні впав на вколішки о. Амврозій біля мерця в сніг.

Він кликав вмерлого по іменні — дарма! Шукав хоч за слабкою ознакою життя — ні сліду. Саме, як хотів відмовити за покійного молитву, замітив невеличкий шматок паперу, сильно заціплений між зубами мерця. Він добув папірець уважно й прочитав при світлі своєї невеличкої кишеневої ліхтарки:

— На фермі Св. Івана у Смеречині лежить умираючий і просить священика. Треба дуже спішитися. В індіянській оселі знає дорогу »Сірий Суп«.

— Добрий, хоробрий брате! — сказав о. Амврозій. — Дай Господи, щоби твоя геройська жертва не була даремна! Тепер мусимо спішитися!

»Певне Рамя« зі собакою остали на сторожі біля мерця. О. Амврозій і »Сірий Суп« пігнали на лещетах, щоби вмираючому на фермі, що була віддалена на три години бігу, приспіти з бажаною помічю. В бігу через індіянське село застукали до першої хати, щоби люде виїхали зараз саньми та привезли покійника. Коли сумна вістка йшла по хатах, о. Амврозій і »Сірий Суп« підїздили вже до ферми св. Іван у Смеречині.

»Певне рамя« пробував знов привернути до життя мерця, що його стеріг, та все дарма.

По двох годинах прийшли люде зі саньми, запряженими собаками й забрали тіло брата Павла тай повезли в індіянське село. Неживого коня закопали на степу.

зазначив, що нинішня Европа щораз виразніще розбивається на два табори. Один в життю знає тільки „матерію і силу", а у другім будиться туга за релігійним життям. Навіть у протестантських кругах дається зауважити нахил до релігійности. Чи скорше чи пізніще мусить прийти між тими таборами до рішаючої боротьби. Католицькі академики повинні у тій великанській духовій боротьбі стати у перших рядах. Другий реферат виголосив О. Лявх Т. І. на тему: „Змисл Христіянства". Відтак директор висшої школи в Норимберзі д-р Вегрлє промовляв про „відношення католицького академика до модерної суспільної реформи". А на конець д-р Бергман referував про христіянське вихованя, котрого програмою мусить бути: не зісвітщення христіянства а ухристіянізування світа.

Рим і Німеччина.

З нагоди свята св. Боніфатія у Фульді, берлінський нунцій Пачеллі у промові підніс ось такі великої ваги думки; „Гріб св. Боніфатія є виразом великої ідеї, ідеї котра оживляла всіх нас, коли ми нині рано перебували у церкві; думаю про ідею тісної злуки і єдности німецьких католиків з намісником Христовим на землі зі св. Отцем в Римі. І як раз це є характеристичне в особі св Боніфатія, що він своє велике діло будував на Петровій скелі і в тім підчиненню наслідникам Петра криється розуміння його успіхів. Історія св. Боніфатія є неначе взором історії католицької церкви в Німеччині. Кільки разів церква в Німеччині стояла перед яким тяжким положенням, все з Риму приходив рятунок. І тепер ми всі є свідомі, що сила й благословення плистимуть з тісної злуки німецьких католиків із Папою, длятого можемо спокійно і з великим довірям глядіти в майбутність".

ПОЛЬЩА.

Новий примас. Ап. Столиця іменувала примасом Польщі і архіеп. гнізненським та познанським дотеперішньо епископа в Катовицях Августа Гльонда.

МЕХІКО.

Протест проти викинення апостольського Нунція з Мехіку.

Архіепископ Мехіку Jose Mora y del Rio в імени цілого епископату звернувся з рішучим протестом до президента мехіканської республики проти викинення апостольского Нунція Каруана. В протесті підносить, що таке поступування правительства є у великій мірі обиджаюче для апостольської столиці і католицького населення Мехіку. Правительство на свій учинок не має найменшого оправдання. Апостольський Нунцій не дав найменшої притоки, щоби мож було примінити якісь правні постанови. Нехай не думають, що тим насильством зменшиться любов і привязання католицького населення до св. Столиці, противно вона ще зможеться.

ПАЛЕСТИНА.

Ректор мельхитсько-католицького Семинара св. Анни в Єрусалимі подає, що між тамошніми православними як духовними так і світськими помічується сильний нахил до католицизму. Перехід на католицизм так значний, що мелхитська єрархія ледви може справитися зі своїми обовязками. Будуються нові католицькі церкви і жадають більше священників.

На новий жидівський університет в Єрусалимі пливуть з цілого світа великі жертви. Варбург, представник гамбурської фірми Варбург в Америці, жертвував недавно пів міліона долярів. Товариство Приятелів єврейського Університету вислало з Берліна 77 пак книг для університетської бібліотеки. Бувший американський посол в Константинополі дарував 559 томів зі своєї приватної бібліотеки. Жидівський кагал Берліна вислав дуплікати своїх книг.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а**

Зі студентського життя.

Студентству під розвагу.

Останній рік нашого студентського життя перейшов під знаком завзятих змагань ріжних студентських ґруп, змагань, які останніми часами прибрали так різкі форми, що Збори студентів нічим не ріжнилися від бурливого віча вуличної товпи. Ми чули свисти і крики, ми бачили піднесені палки і пястуки на останніх Зборах „Студ. Самопомочі", ми бачили там щось далеко прикрійше: людців з поза студентських кругів, які брутальною силою мали піддержати своїх однодумців-студентів.

Та коли боротьба поміж студентськими ідеольоґічними ґрупами, це явище природне — а тим самим вповні оправдане і правильне — то способи цієї боротьби зовсім розходяться з почуттям студентської гідности і психікою молоді. Годі оправдати їх прінціпом клясової боротьби, бо в нашому студентству немає клясових ріжниць — воно почувало і почуває себе одною клясою, — клясою людий, що хочуть учитися. І тому студентська молодь, той вицвіт найкращих сил народу знаходила і на будуче мусить також найти спільну мову, яка лучулаб її без огляду на ідеольоґічні уґрупування. Студентство не сміє піддаватися хвилевим настроям, не може позволити надуживати себе кільком крикливим одиницям, не може дати спровокувати себе до некультурних буч. Кожний студент повинен зрозуміти, що погляди товариша, хочби видавалися йому незрозумілими, а навіть шкідливими — він мусить пошанувати, коли хоче, щоб і його думки шановано. Можна з ними не згоджуватись, але не можна за них грозити товаришеви буком. Та цю пошану думки другого треба посунути ще дальше Перебивання бесідникови, глузування, голосні сміхи підчас промови, це, панове студенти, не на те докази, що бесідник помиляється, а на те що в вас самих брак товариської культури. Про вуличну лайку, добирання „відповідних" висловів не буду говорити — бо хиба ніхто не буде стояти в бороні тих вуличних квіток.

А тепер кілька слів до тих, на котрих передусім тяжить відвічальність за правильний хід студентського життя. Провідники ідеольоґічних ґруп повинні тямити, що ціллю їхніх ґруп не розбрат, а прямування ріжними дорогами до спільних усім великих ідеалів. Думаю, що по досвідах останнього року легко прийдеться їм погодитися з думкою, що на студентські Збори годі приходити з демаґоґічними кличами, з відзивами до щирого українського серця, та зі згадкою на пролиту національну кров. Бо як одна, так і друга сторона уважає себе — і зовсім правильно — щирими Українцями. Виступати їм треба на будуче з річевими доказами, з ясними плянами праці, які промовилиб до розуму студента. А ще краще буде, коли промовлять за них не їхні слова — а їхні вчинки — бо словам не все безпечно вірити. Тоді не будуть предсідники розводити з безрадности руками, не будуть товкти палицями об стіл та втирати горячий піт із чола.

Шанувати думку другого, не горячитися, а розважати, не деклямувати а річево доказувати, не словами а ділами і не до серця, а до розуму промовляти — ось кілька основних засад, без яких відбування зборів культурним способом не мислиме.

Я не думав вичерпати у тій статті усі неправильности й в нашому громадному житті — звернув увагу лиш на ті, що разять кожну інтеліґентну людину. Думаю, що найдуться товариші, які в нашому чи иншому часописові доповнять мої спостереження і вплинуть у той спосіб на оздоровлення товариських відносин серед нашого розбурханого студентства.

Ст. Ст.

Хижі оборонці.

(Надіслана стаття.)

Євангельська „Віра й Наука" береться боронити дяків. Та ціль цеї „оборони" не добро дяків, а руйнування нашої Церкви. Треба кинути болотом на священство — добре! Треба висміяти й викпити а навіть богохулити — й це добре. Треба „боронити" дяків — чогоби ні, коли при цім можнаби й для себе дістати миску сочевиці. Це саме та жахлива, руїнна „обнова", що її голосять апостати з „Віри й Науки".

Замикаючи очі, щоби не бачити цего, шо ясне, як світ, євангелицькі прічери пруть цілою силою вперед по юдину заплату. Бо якжеж инакше назвати таке поступування, коли все, що зробили для дяків греко-католицькі священики, бачиться лиш в намірі прийти й визискати дяка. А хтож це, як не греко-католицькі священики заложили дяківські інститути, навчали в них і навчають і зробили дяків тим, чим вони є, себто подали їм науку й придбали для них належне становище в громаді? Коли тут і там відносини напружені — то не можна всего класти на карб священиків. Це так, як кождий біль в орґанізмі людськім кладеноби на карб мозку — болить нога винен мозок — болить палець, також. Таке пояснення можливе лиш у тих, що або цілком несвідомі, або шкідливо-злобні. Панове з „Віри й Науки" належать до других. Бачуть певне порушення між дяками й хочуть хитро-мудро на тім заробити. Ви, тягають кігті й приговорюють: ходіть, а мивас погладимо! — так само, як лисичка намовляла півня, щоби зліз з дерева.

Наші дяки знають, де їх пошанівок — де світло Євангелія! І хоча часом доля їхня тяжка — то чия доля тепер легка? Вони віддають „невсипущу працю" своїй Церкві, бо її люблять і Юдами не стануть!

О. С.

Тільки з трудом розлучили Герольда з могилою його приятеля, коня.

У глибокій мовчанці йшов похід із мерцем до індіянської оселі. Місяць світив, зорі миготіли у зимову ніч. Сніг скрипів, постаті людей кидали довгі мов примари тіни й щирі слези смутку замерзали їм на рясницях і на лицях у стужі, що в місячному сяєві в чистому повітрю мов вилискувалися.

* * *

О. Амврозій застав вмираючого фермера ще при житті. Він вислухав його сповіди та приготовив його на останній шлях, на смерть.

О. Амврозій знав історію життя брата Павла. Коли пізнав історію життя й велике життеве горе фермера Ґабріеля Корнельзена, міг потішити вмираючого, що знав особисто його брата Івана, що стояв на вколішках біля його тіла — і дав вмираючому ще на хвилю перед сконом запевнення, що ще сьогодні зустрінеться з братом Іваном, про якого він хибно думає, що він давно помер — у раї.

В індіянському селі похоронили Гаврила Корнельзена, фермера й біля нього брата Павла. О. Амврозій одинокий знав тайну обох могил — та він мовчав.

Окружний суддя прибув та, що не мав уже ніщо до діла, одержав свою належність і поїхав назад.

За д-ром І Клюґом.
Лотан.

Евхаристійний конґрес у місті Чікаґо.

Нераз почути можна в нас гадку, що католицька Церква насилує природні прикмети і нахили поодиноких народів, що вона занадто централізує, годностайнює, романізує. Як неправдивий цей погляд признасть кождий, хто цікавиться світовим католицьким церковно-релиґійним життям. Бо кат. Церква ті прикмети й нахили народів саме зберігає. Про це свідчить релиґійне життя ріжних кат. народів і такі його прояви як евхаристійні Конґреси. Кождий із попередніх 27 світових конґресів мав свою питому національну закраску. А останній конґрес в Шікаґо має всі ціхи своєрідного американського характеру.

*

* *

Переді мною лежить „The New-York Times“ з 21. червня. З цего найбільшого американського часопису подаю деякі важніщі моменти першого дня конґресу. Число учасників цього конґресу, найбільшого з усіх, які досі були, подає згаданий часопис на один міліон. Кардинал Іван Бонзано (бувший нунцій у Вашинґтоні, також особисто знайомий Ексцеленції Митрополитови) назначений св. Отцем леґатом на конґрес, відкрив формально конґрес в полудне 20. червня в катедрі Святого Імени на Службі Божій, яку відправив епископ з Намюр. Перед віртарем клячав Леґат, 12 кардиналів, 57 архіепископів, 300 епископів і множество монсіньорів та настоятелів монастирів. Перед Сл. Божою була незвичайно величава процесія до катедри. В часі богослуження відчитано лист св. Отця, в якім Христовий Намісник затверджує конґрес і назначує кардинала Бонзано Леґатом. Пій XI. простягнув руку приязни иншим віроісповіданням. У своїму листі висказує св. Отець переконання, що конґрес скріпить віру по цілому світови і конечність місійної праці для привернення відлучених братів так, щоби всі були „єдино“.

Кардинал Мунделяйн з Шікаґо в привіті від архіепархіяльного духовенства сказав: „ніякий король на землі, ніякий римський імператор не був ніколи так почитаний, як є почитаний нині Ісус Христос в нашім місті Шікаґо. Висказуючи потребу духового відродження, щоби ґнів і ненависть, які ще лишилися з воєнного часу, були викорінені і усунені, говорив; „права, що їх люде утворили, і всякі союзи не принесли поправи взаємин між людьми і народами“, а правдивий одинокий лік на теперішні відносини „лежить в повороті до Бога“.

У відповідь на це підніс кардинал Бонзано користи, які принесли инші евхаристійні конґреси, та з одушевленням говорив, як відповіла Америка на кличі Европи в часі світової війни і після неї, що примір цього народу був взором до наслідування для цілого світа. В кінці зібрав ціли конґресу, якими є: привести „Христовий Мир“, панування доброї волі між людьми і побіда правди над злом. — Кардинал закінчив тими словами: „Нехай трон Христа взносеться над усі сили землі. Хай Його царство буде в душах людей, а Його жезл признаний всіма людьми“.

„Бог Мира, що воскресив із мертвих Велиого Пастиря овець, нашого Господа Ісуса Христа, в крови вічного заповіту, хай наділить вас усім добром, щоби ви могли сповняти Його волю, творячи у вас це, що є угодно перед Ним, через Ісуса Христа, якому слава на вічні віки. Амінь.“

По скінченню промови Леґата, зібрані поза Церквою на дворі люде взнесли радісний оклик: „слава!“

Богослуження закінчилося уділенням кардиналом Бонзаном папського благословення. Відтак процесія відпровадила Леґата до архієпископської палати. Прочі кардинали відїхали до своїх кватир.

Пралат Ігнатій Сайпель, бувший канцлер Австрії, промовляв у німецькій секції конґресу до 700 слухачів. Він говорив, що лише Церква була тим, що могло закінчити війну. „Мира не можуть привести самі лиш слова. Ні змінення границь в цей чи инший спосіб переведене, хочби це діялося під покровом надправительства званого Ліґою Націй чи світового трибуналу не дасть мира. Одинока надія є, коли мир запанує в душах людей“.

„Не можна винувати за вибух війни цей чи другий нарід. Правдивий корінь війни находиться в злих серцях людей, що не люблять мира. Церква працює, щоби привести мир в серцях людськости — поодиноких людей, родин і народів“. — „Війна навчила людей, що не може бути мира між людьми, коли не шукають його через Бога“.

о. Л. В.

Політичний огляд.

Український Соймовий Клюб

Підписав ураз із білоруським клюбом та иншими нагле внесення в справі амнестії політичних вязнів. В цему наглому внесенні зазначують внескодавці, що в тюрмах карається доси кілька тисяч політичних вязнів, передусім Українців і Білорусинів і вносять, щоб сойм візвав правительство до негайного предложення соймові закона в справі амнестії та закона в справі знесення всіх протицерковних і протиробітничих кодексів: російського, австрійського й пруського, а також щоб правительство предложило негайно проект закона про знесення кари смерти та наглих судів у Польщі.

Із організаційного політично-партійного руху занотуємо

Віче УНДО в Грималові.

яке відбулося там дня 8. липня. Віче відкрив кандидат нотаріяльний п. Михайло Коцюбка. До президії вибрано пп. Олександра Пісецького, Павла Яремишина та о. Антона Свідера. Д-р Степан Баран виголосив реферат про теперішне політичне положення нашого народу. Про потребу політичньої організації говорив відпоручник центр. ком. УНДО зі Львова п. Олекса Черкавський. Про економічні справи говорив п. М. Коцюбка. Наради тривали чотири години. До Повітового Народнього Комітету вибрані: о. декан Іван Іванчук із Товстого, о. Теодор Пиндус і Олекса Пісецький із Зеленої, Михайло Коцюбка, Антін Свідер, Остап Хоростий і Микола Хруповіч із Буцин, Лука Навастка з Товстого і Степан Герман із Вікна.

Закарпатська Україна.

Закарп. Українці мусять боротися за права української мови в уряді й у школі. Тепер завзялися Чехи на укр. гімназію в Берегові. Хочуть її перемінити на чеську, а українську гімназію до Севлюша. Проти цего батьки українських учнів внесли протест. В протесті зазначується, що українська гімназія має велике культурне значіння в змадяризованому Берегові та, що фреквенція гімназій зростає з року на рік. Дальше зазначується в протесті, що закарпатські Українці найбільше покривджені на полі середнього шкільництва, бо коли одна чеська гімназія припадала на 44.000 Чехів, одна німецька на 47000 Німців,

---

Михайло Фірак.

Хорватський католицький рух.

(Кінець.)

І перед самою війною був катол. хорв. рух вже доволі сильний і розвинений. Окрім „Лучі“ має той рух вже свій дневник, свій літературний місячник і кілька тижневиків, по селах розпочато організацію селянської молоді, а вихованці студентських організацій, вже люди на становищах, зорганізовані в тайнім „Хорв. Кат. Сеніорати“ зазначують чим раз більше своє істнованнє в явнім життю.

Війна і по війні.

Світова завируха заскочила „Рух“ в найкращім розвою і впала на нього як лютий мороз. Все організаційне життя затихло, урвалося. Зараз на початку війни помер один із діяльних членів „Руху“, многонадійний д-р Екерт, багато молодих діячів опинилося на фронтах, а в краю був рух звязаний виїмковими зарядженнями воєнного часу. До того був „Рух“ задля своєї югославянської орентації для Австрії „politisch verdächtig“. Головний нерв „Руху“ „Луч“ обмежилася на річні випуски у формі альманахів.

Та тим краще, тим сильніще закипіло життя в хорв. кат. русі по світовій війні в новій, рідній державі Югославії.

Весною 1919 р. засновують молоді хорв. католики, вихована в дусі кат. руху, т. є. в дусі активного, творчого християнства, що хоче дати свою печать цілому життю як одиниць так і народу, — Хорватську Народну Партію. Так виступив „Рух“ на політичне поле. Головним проводиром, душею цеї католицької партії був рухливий і талановитий д-р Петро Рогула. Він зараз розпочав живу політичну акцію між хорв. народом і мав величезний успіх. Та нажаль, цей небуденний чоловік помер нагло вже в 1920 році в чужій сорочці, бо все віддавався на кат. акцію. Був то великий удар для хорв. кат. руху, але це не спинило його розвою. Хорв. Народня Партія ширилася надалі здобуваючи чимраз більші симпатії народних мас. Филя демагогії звісного Радіча в рр. 1921—24, потиснула її трохи назад та від минулого року настав знова зворот, хорватські селяни лишають Радіча і вертають назад під християнський стяг Народньої Партії і вже недалекий час, коли та партія буде мати таку ролю і таке значіння в Хорватії, яке має її посестра Слов. Нар. Партія в Словенії, чеська Нар. Партія в Чехословаччині, або центрум в Німеччині. Проводирами партії є д-р Шімрак, Ґрґец, Баріць, д-р Дулібіць, д-р Андріць, д-р Юретіць. При останніх громадських виборах в Дальматії наросла партія на 100% (а Радіча майже на тілько впала).

Друге поле на котрім виказав хорв. кат. рух великі успіхи по війні це організування селянської і міської молоді в просвітно-гімнастичних товариствах „Орел“. Ціль товариства є виховати молодь в християнськім дусі, зберігти її перед погубним вплином ліберальних соколів і инших вірі ворожих впливів. Організація росте з дня на день по містах і селах, вона має два свої органи, один організаційний а другий культурно-просьвітний. Без передвоєнного, тоді ще студентського кат. руху, така організація булаб нині неможлива.

На господарськім поли зазначився хорв. кат. рух основуванєм по селах кооператив. Всі ті кооперативи мають в Загребі свою централю „Кооперативний Союз“, котрий дуже гарно розвивається під совісним проводом людий з кат. руху. Окрім того заснували члени руху в Загребі свій кооперативний банк „Народна кооперативна Щадниця“, а кілька таких банків є на провінції.

Знаючи, що преса панує над світом заложили хорватські католики велике підприємство на кооперативних основах „Народня Просвіта“. Вона має велику модерну друкарню, переплетню і книгарню в Загребі. Крім того в руках людий з кат. ругу є ще кілька друкарень і книгарень на провінції.

Про хорв. кат. пресу я вже писав в „Новій Зорі“, тепер скажу ще то що всі ті періодичні видання не моглиб утриматися колиб не було кат. руху, котрий за двайцять літ свойого істнования створив свою католицьку публику. І то є власне головна задача кат. руху взагалі створити християнську суспільність, християнське середовище, мілье в котрім опісля можуть легко повставати

одна мадярська на 74.000 Мадярів, одна польська на 75.000 Поляків, а одна українська на 115.000 Українців. Українці повинніб мати бодай 10 гімназий, а мають тільки 4. Зазначується в протесті також, що колиб шкільний відділ зніс українську гімназію в Берегові, то зломивби постанови генерального статуту в якім сказано, що в шкільних справах має законодатну власть сойм Підкарпатської Руси.

ПОЛЬЩА.

Зміни в конституції.

Комісія конституційна перепровадила дискусію і голосования над змінами в конституції. Винято тільки арт. 5 урядового предложения, а саме: надання теперішньому урядови повновластей на час до кінця 1927 р. і то не дорогою зміни конституції, а осібним законом. На основі новищих рішень можна вже виробити собі погляд, як буде виглядати »реформа« конституції, о скільки не прийдуть які несподіванки, коли та справа прийде на повне засідання сойму й сенату. Рішаючим днем буде четвер 15 липня. З огляду на це, що богато ухвал переходило на комісії 13 голосами проти 12, а в соймі треба на це кваліфікованої більшости, то й несподіванки можливі і правдоподібні.

Важніщі ухвалені зміни в конституції є такі:

1. При виборах до сойму й сенату усунено слово »відносний«.

2. Вік виборців піднесено на 24 літ, а вік послів на 30.

3. Знесено вимогу, щоби при виборах до сенату, виборчий округ покривався з воєвідством.

4. Ограничено відповідальність послів так, що посол буде потягнений до відповідальности за виступ поза соймом. Карне поступованнє проти посла буде завішене тільки на час тревання соймової сесії а не на час тревання мандату. Також є можливе арештованнє посла, якщо зловлять його на якімсь злочині загалом.

5. В справі конфлікту між соймом а сенатом так вирішено: „Якщо сойм в цілости відкинене предложения закона сенатом ухвалить на ново більшостю 11/20 голосуючих, або зміни подані сенатом прийме звичайною більшістю, або відкине більшістю 11/20 голосуючих, тоді президент Річипосполитої зарядить оголошення закона в змісті усталенім поновним рішенням сойму".

6. Признано президентови право „veto„ але тільки в тім случаю, коли зайде дворазовий конфлікт між соймом а сенатом.

7. Президент Річипосполитої має право розвязувати сойм і сенат на внесення Ради міністрів, відповідно мотивованим письмом, але тільки оден раз з тої самої причини.

8. Ухвалено також, що президент має право розвязати і найблищий сойм, котрий, як відомо, має право доконати ревізію конституції без питання сенату. Якщо президент розвяже цей сойм в першому році його каденції, так цей дивний і фатальний привілей переходить на слідуючий сойм т. є. третий з ряду.

9, Час виборів продовжено на 90 днів.

10. Рішено признати президентови право в часі між каденціями двох соймів видавати розпорядження зі силою закона. А і між двома сесіями того самого сойму може одержати таке право, але на основі осібної повновласти. В обох случаях мають одначе ті зарядження бути предложені до 14 днів по зібраню сойму до затвердження. Виняті тут є зміни конституції, справи податкові, виповідження війни і устави о трибуналі стану.

11. Посол тратить мандат, якщо мимо заказу, купує або винаймає що від держави або дістає доставу і т. и. О тім рішає найвищий суд.

12. Голосованнє над недовірям до кабінету або до міністра, не може бути на тім самім засіданню, коли його зголошено.

Це ті головні зміни, що могли би наступити в польській конституції. Надто відкинено цілий ряд предложень і то дуже важних, як Ради стану і конституційного трибуналу. Загалом оцінюючи вислід голосования, видно виразно случайність ухвалених змін. Вирішено багато слушних справ, але цілість є без консеквенції і ясного пляну. Ухвалювано справи другорядні, а поминено основні. Предложения правительства вийшло дуже розводнене. Видно, що розмах правительства в перепровадженню змін конституції охляв, а хто знає, чи в соймі знайде кваліфіковану більшість до переведення і тих рішень комісії. Правительство не показало ані тої сили ані рішучости, як це з початку заповідало, а кождий день збільшує не вплив правительства, а сойму і сенату.

НІМЕЧЧИНА.

Заява президента Східної Прусії й данціґський коридор.

Із нагоди шестої річниці плебісциту в Вармії й на Мазурах, президент Східньої Прусії Цір виголосив промову, в якій заявив між иншим, що населення Східньої Прусії хоче жити в згоді з польським сусідом. Та до цего треба, щоби польська національна преса зірвала з дотеперішніми методами й покинула ідеї Дмовського влучення Східньої Прусії до Польщі. На перешкоді згідньому життю Німеччини з Польщею є істнування данціґського коридора. Коли хочуть утворити поле праці на Сході Европи, то треба усунути все що викликає непорозуміння, а передусім розірвання Німеччини на дві части. Німецька права преса прийняла цю Цірову заяву з великим невдоволенням. Вона жадає забезпечення східніх границь, а передусім поширення твердині в Кеніґсберзі та укріплення мазурських озер. Говорячи про переговори з Польщею, наводять слова Фридриха В.: „Переговори без оружя, це наче ноти без інструментів".

ФРАНЦІЯ.

Скріплення становища Кайоса.

Білянс третього дня фінансової дебати виявив безсумнівно сильні корисні висліди для правительства. Навіть правиця вдоволена з Кайоса. Його становище сильно скріпилося головно тому, що висказався проти соціялістичного проекту оподатковання капіталу, що дуже несимпатичне більшості послів.

Корисний хід французько-анґлійських переговорів у справі довгів.

Французько-анґлійські переговори в справі довгів прибрали в останніх днях дуже корисний оборот. Кайо виїде мабуть у суботу або в неділю до Лондону для покінчення переговорів.

Річні сплати Франції мають виносити 12.5 міл. фунтів, однак у перших літах ці сплати будуть значно зменьшені так, що Франція на самому початку одержить певного роду мораторію.

Підписания французького-анґлійського договору.

Кайо й Черчіль підписали дня 12 ц. м. договір у справі французького довгу. Дня 13 ц. м. Кайо вернув до Парижа з Лондону. Після донесень щоденників Кайо старався зеднати лондонські фінансові круги для справи стабілізації франка й відбув конференцію з Норманом, Мек Кейном та Кіндерлеєм.

Французькі комуністи проти Прімо де Рівери.

Дня 12 липня прибув Прімо де Рівера до Парижа. На двірці витав його Бріян, маршал Піхен та еспанський амбасадор. Коли Прімо де Рівера сів з Бріяном до самоїзда, комуністи з поміж юрби кричали: »Геть із Прімо де рівєрою! Геть із диктатором!« і наперли навіть на самоїзд. Прийшло до бійок. Ранено двох поліцаїв та кілька цивільних. Арештовано 30 людей.

АНҐЛІЯ.

Дальша підмога Радянщини анґлійським страйкарям.

Хоч анґлійський кабінет заборонив банкам виплату гірничим федераціям переказів із Радянщини, присиланих як підмога страйкарям, професійні союзи Радянщини рішили продовжати підпомогову акцію. Профсоюз СРСР проектує скликання радянсько-анґлійського комітету, що полагоджувавби всі справи звязані з високістю й зі способами підпомагання страйкарів. Кажуть, що за протяг цего тижня радянська підмога дійде до 700 тисяч фунтів штерлінґів.

Копальні вугілля починають працювати.

Урядово доносять, що почали вже працю в 400 копальнях вугілля. Загалом стануло до праці 11 тисяч вуглекопів.

Бурливі події в анґлійському парляменті.

Палата лордів прийняла вчера в третьому читанні проект закона про осьмигодинний день праці в копальнях вугілля. Нарадам прислухувалися робітницькі члени палати громад і в часі голосування викликали такий крик, що мусіли перервати засідання. Коли робітницькі депутовані вернули в палату громад, повторилися бурливі крики, а навіть дійшло до чинних виступів.

і розвиватися ріжні християнські орґанізації й установи. А на то треба деценнїв дрібної, незамітної, підготовчої праці.

Нині по двайцятьох роках може хорв. кат. рух з вдоволенням оглянутися назад на роки невсипущої праці над обновленням свойого народа в Христі. Хотяй ліберальний табор ще досить сильний, та зате мають нині католики на кождій ділянці національного життя свої міцні орґанізації і своїх діячів, мають свою, хотяй і не так велику але добре вихована і зорґанізовану публику і нині хорв. католики є поважним фактором в явнім життю з котрим кождий мусить числитися. А ще більшим був би успіх кат. руху, колиб до него зараз з початку пристало бодай духовенство. А так мусів той рух починати від самих початків, мусів сам виховувати собі діячів від гімназійної лавки. Та хотяй у тім є головна причина, що хорв. кат. рух не виказав до тепер ще більших результатів, все таки це добре відбилося на складі членів руху, бо таким робом до кат. руху можуть належати лише дійсні живі католики, замолоду вихованні в активнім, творчім християнськім дусі, або віддані ідеям християнської обнови. В той спосіб хорватський кат. рух витворив у своїх рядах окремий дух, атмосферу, котра не може знести півкатоликів або „також католиків" і зберігла його від шкідливого балясту.

Нині такі часи, що вся увага в явнім життю кладеся на політику. Політичні впливи є рішаючим чинником у всенароднім життю. Тому вплив і значіння хорв. кат. руху зросте замітно разом зі зростом кат. Народньої Партії. Тоді викажеться виразніше і вся внутрішна сила кат. руху, котра нині для постороннього глядача незамітна.

Тому незрозумілим є бажання деяких кругів, переважно комотних „кібіців", що спокійно дотепер приглядалися мозольній праці діячів кат. руху, бажання відділити і герметично заперти культурну частину кат. руху від політичної. Ніби забувають, що кат. рух є орґанічна цілість і відривати від няого одну складову часть значить цей орґанізм розбити, окалічити і зробити нездібним до життя. В хорв. кат. русі кожда частина має своє поле праці і прим. культурні товариства не мішаються до активної, дневної політики. Це самозрозуміле і тому дивними є голоси в останніх часах. що бажалиб якоїсь окремої аполітичної „кат. акції".

Хорв. кат. рух має вже свою традицію і він на далі розвиватиметься в дусі тої традиції, а знаменем того духа є: все національне життя, культурне соціяльне і політичне обновити у Христі, засади християнства здійснити в цілім явнім життю не входячи в ніякій компроміс з христовим ідеям ворожими силами.

А ми? — Чи нам не здавсяби подібний рух? Чи нашому життю не треба обнови, не треба цілющих соків христ. ідеалізму?

—•••—

Завмірання бавовняного промислу в Англії.

Ізза страйку вуглекопів грозить замкнення 70 фабрик у бавовняному промислі. Продукція в цій ділянці впала вже до половини й грозить їй іще дальше обмеження.

Англія ділиться з Італією впливами в Абісинії.

Між Англією й Італією прийшло до тайної угоди в справі поділу Абісинії на стрефу впливів між цими державами Англія задумує вихіснувати озера Тана для урегулювання Нілю та построїти залізницю через Етіопію. На заході панувавби вплив Англії, на півдні Італії.

ІТАЛІЯ.

Комуністична пропаґанда в Італії.

Часописи доносять про викриття комуністичної пропаґандової організації, яка працювала в Римі та в середущій Італії. Підчас ревізії в мешканні депутованого Маґінеґія найшли багато матеріялів пропаганди. У звязи з цим довершено богато арештувань.

Економічні реформи в Італії.

Рада міністрів рішила ряд розпоряджків, що мають побільшити деякі ділянки продукції та зменшити кошти цеї продукції. Між иншими ці розпоряди змагають: 1) до зменьшення коштів деяких сирівців, потрібних для продукції; 2) до зредукування витвору й продажі люксусових консумпційних артикулів. Рада міністрів ухвалила в тій ціли заборону будувати люксусові доми, а будувати тільки народні доми та доми для середно-заможнього населення та урядників; заборону отвирати аж до відклику нові бари, каварні, паштетарні, дансінги й т. п. Дневники можуть виходити в обемі найбільше до 6 сторін без побільшення формату. До освітлення та на паливо можна буде вживати тільки спеціяльної мішанини нафти з алькоголем. Роботодавців уповажнено до побільшення часу праці о одну годину. З залізним промислом, цементарнями й иншими галузями промислу заключено умову в ціли обниження кожтів сирівців потрібних на будову домів. Мають скликати комісію, яка візве роботодавців до отворення харчевих крамниць, щоби власним робітникам і урядникам доставити потрібних товарів по дешевих цінах. Власники млинів мають досталяти до торговлі муку з 15-відсотковою домішкою дешевшого збіжа.

Італія береться посередничити між Румунією та Радянщиною.

Як доносить »Дейли Телеґраф«, італійське правительство почало кроки, щоби довести до порозуміння між Радянщиною й Румунією. Коли виявилася можливість управильнення бесарабської справи, Авереску прибувби в вересні до Риму. Там у цьому часі ожидають Чічеріна для конферування з Мусолінієм. Щоденник завважує, що в останніх часах значно поменьшали пограничні тертя румунсько-російські.

Гуситські торжества в Празі без участи Італії.

Після донесень із Риму, італійське правительство поручило своїому заступникові в Празі здержатися від участи в торжествах Гуса. Цей розпоряд викликав у ватиканських сферах велике вдоволення.

РУМУНІЯ.

Гостра нота Румунії до Болгарії.

Румунське правительство звернулося до болгарського правительства з гострою нотою проти нападів болгарських банд. Румунське правительство думає, що Болгарія сама орґанізувала напади, щоби дістати від Ради амбасадорів дозвіл на більший контінґент поліції та війська. — Як зачувати, Бріян хоче посередничити в румунсько-болгарському спорі.

ЛИТВА.

Амнестія.

Президент Ґріниюс підписав ухвалений соймом закон про амнестію для політичних засудженців.

Зєднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

ЕСПАНІЯ.

Нові неспокої.

Положення в Еспанії щораз поважніше. Невдоволення в військових кругах із арештувань популярних ґенералів на приказ Прімо де Рівери довело поза Валенцією до ряду дальших іще військових виступів. Правительство не в силі в усіх случаях реаґувати відповідно, бо його впливи на комендантів поодиноких ґарнізонів за малі. Із богато міст доносять, що там прийшло до демонстрацій проти правительства. Військо не хотіло демонстрантів розганяти. Найбільше боїться правительство повороту військ із Марока, бо між ними богато прихильників револьти. Хоч правительство запорядило контролю над друкарнями в цілій країні розкидають в тисячах примірників відозви, що закликають до повалення Прімо де Рівери. Здогадуються, що ці відозви друковані в Франції.

ТУРЕЧЧИНА.

Другий заговір проти Кемаля паші.

Із Анґори доносять, що там викрили новий заговір проти президента держави Кемаля паші, що мав ціллю його усунення. Арештовано знов 300 людей.

ПЕРСІЯ.

Повстання загострюється.

Із Тегерану доносять, що положення в повіті Корасан стало таке поважне, що перський шах рішився по отворенні парляменту сам обняти команду над військом, висланим проти повстанців і збунтованих відділів війська.

ІНДІЯ.

В Індіях заворушення обхопили простір 800.000 квадр. кільометрів. Осередком цего руху місцевість Пабна. Із пімсти за давніщі кріваві бійки з Індійцями товпа напала на села, де живуть Індійці та грабує крамниці й житла. В Пабні магометане напали на індійську процесію та побили учасників палицями й камінням. До села Пабни вислано військо та відділи поліції. В ріжних селах магометане старалися освободити арештованих співвизнавців із рук поліції. Поліція мусіла вжити оружя. Богато людей ранених.

КИТАЙ.

Протибільшовицька акція.

Вислідом нарад Чанґ Тсо Ліна з маршалом Ву Пей Фу є рішення енергійно виступити проти правительства Кантону, що є під біьшовицьким впливом. Ву Пей Фу видав уже своїому військові відповідні прикази.

Почалася офензива проти червоної армії.

Вижиданий від довшого часу наступ зединених армій ґенералів Чан Тсо Ліна та Ву Пей Фу-я проти ґенерала Фенґа й народньої армії вже почався 10 ц. м.

АМЕРИКА.

Робітницькі союзи в Америці не пускають своїх членів до Радянщини.

Проектована прогулька Американських робітників до радянських республик не відбрдеться мабуть, бо найсильніше стовариш ення робітників »Федерація Праці« заборонило своїм членам участь у цій прогульці, а то з огляду на небезпеку, яка грозить учасникам прогульки з боку радянської влади, головно супроти цих, що не дадуться надути облудним запевненням радянської влади про економічний розвиток Радянщини й схочуть докладніше прослідити ґе, що діється в С. Р. С. Р.

МЕХІКО.

Конфіската церковних маєтків.

Мехіканське правительство переводить конфіскату церковних маєтків. Священики, що виповняють церковні обовязки, підлягають карам. Католицьким журналам заборонено критикувати ці зарядження.

Чума в затопленому місті.

В Мехіку місто Леон до половини під водою. Серед жителів затопленого міста вибухла чума. Померло на чуму вже 280 людей.

Антисемітизм і христіянство.

В останніх літах розвинувся в західній Европі сильний антисемітський рух. З під пера визначних письменників і учених вийшов цілий ряд голосних творів, що цей рух скріпили й поширили. Також і в нас, з нагоди ганебного вчинку російського більшевика Жида, Шварцбарда, заговорили деякі часописи про антисемітизм, ба навіть „Нову Зорю" посудили в антисемітизмі.

Тому не від річи буде застановитися над тим, яке повинно бути становище христіянина до антисемітизму. Або иншими словами: Чи христіянин може бути антисемітом?

На се питання годі дати просту відповідь: так або ні. Тут треба розріжнити. Є ріжні роди антисемітизму.

Доґматичний антисемітизм, що звертається проти науки жидівства, є для христіянина чимсь самозрозумілим.

В науці жидівства треба розріжнити кілька ріжних степенів розвитку: біблійне жидівство (до кінця доби Макавеїв); фарисейське жидівство (до около 200 р.); талмудійське жидівство (до около 500 р.); рабінське жидівство (до 19 ст.); модерне жидівство (від 19 ст.). В модернім жидівстві розріжняємо Жидів-ортодоксів і реформованих Жидів. Останні розпадаються на три ґрупи: поміркованого, ліберального й крайного напрямку.

Науку біблійного жидівства, що міститься в книгах Старого Завіту, уважають і христіяне Божим словом. Всі прочі степені жидівства, хоч як ріжні між собою, стоять у різкій суперечности до христіянства, заперечуючи Божество Ісуса Христа. Якенебудь порозуміння між ними й христіянством є виключене. Із сею „доґматичною нетерпимістю" можна одначе дуже добре погодити особисту, горожанську терпимість, з якою відносимося й до визнавців инших релиґійних суспільностей. З приводу противенства в науці не повинен бути проте христіянин антисемітом, ворогом Жидів у звичайнім змислі слова.

Якеж становище христіянина до расового антисемітизму? Чи слід погорджувати Жидами задля їх „раси", чи вільно насильно позбавляти їх набутих прав, проганяти з дому, переслідувати й уряджувати погроми?

„Расовий антисемітизм" не має ніякого оправдання. Сьогодня нема ніодного народу, котрий бувби „чисторасовий". Наука загалом не знає семітської раси, а хиба тільки семітську „язикову сімю", що враз із арійською творить „білу (кавказьку) расу". Загалом наука біольоґії і наука про часи висловлюються суттєві питоменности якогось „расового типу", про дідичність тілесних і духових питоменностей далеко скромнійше й далеко менше самопевно, як деякі полемісти і письменники романів. І чи супроти того оправдана й дозволена є боротьба на житте й смерть з цілим народом?

Христіянська любов ближнього не виключає ніодного народу. Тому антисемітизм противиться основі христіянства. Жиди, як і всі инші люде, є сотворінями Божими, нашими братьми і членами одної Божої родини. Хто навіть з якоїнебудь причини почувавби до питоменностей „раси" відразу і вважавби Жида своїм ворогом, то й такий не є звільнений від обовязків загальної любови ближнього: „Любіть ворогів ваших". (Мат. 5, 44).

А чи може бути христіянин приклонником політично-економічного антисемітизму? Також ні! Хиба, що він є вільний від пасивности і несправедливости.

Від часу збурення Єрусалиму були Жиди довгі часи мандрівним народом, були чужинцями між націями; їм не признавано рівноправности.

Їх правне положення було часто означуване давнійшим „церковним жидівським правом“, котре брало Жидів в оборону перед переслідуваннями. А жидівські переслідування були давнійше дуже часті й загальні. З Еспанії прогнано їх в р. 1492, з Анґлії 1290 до 1655; в Італії обмежувано їх права; так само в Франції, Німеччині і Росії (до революції). Еманципація їх почалася щойно з р. 1783 в північній Америці. Після сього набули вони рівноуправнення в Франції (1791), в Голяндії (1796), Прусії (1812—1848), Німеччині (1871—1919), Австрії (1849—1867), Італії (1870), Анґлії (1845—1859).

Рівночасно з політичним положенням піднеслося також господарське положення Жидів, головно завдяки їх визначному змислови до інтересів і неструдженій пильности. Жиди дійшли до великого впливу в торговлі, комунікації й промислі; вони добули великі богацтва. Загалом жидівське населення перевисшає що-до добробуту й богацтва населення християнське.

Того свого впливу Жиди часто надуживали. Боротися отже з сим надужиттєм вільно законними й дозволеними середниками, але треба перестерігати при тім правди й справедливости.

Передовсім правди, на що при переслідуваннях Жидів часто забувається. Згадаємо хочби про голосні „ритуальні морди“. Від 1236 р. начисляють до 150 „ритуальних мордів“, але ніодин з них, як се доказав Г. Л. Штрак, не видержує наукової критики. А хочби й трапився коли такий випадок, то всеж таки се не булоби в згоді з признаними жидівськими релігійними приписами. — Друга річ се справедливість. Тим, що справді провинилися, належиться кара, але годі провини узагальнювати, а і в каранню одиниць не слід пересаджувати.

Є ще один антисемітизм, а то культурно-моральний. Він походить звідси, що за великий процент Жидів знаходиться між студентами університетів, лікарами, адвокатами, професорами, письменниками, журналістами, видавцями ґазет, акторами і т. д. Сей факт впливає шкідливо на християнську культуру й мораль.

Боронити християнську культуру й мораль перед утиском і загладою, се річ без сумніву справедлива й добра, тому культурний антисемітизм у поміркованім виді є так само справедливий і добрий. Не слід одначе при тім забувати, що тими противниками християнської культури й моралі є передовсім одиниці відчужені від справжнього релігійного жидівства, одиниці, котрим в боротьбі проти Христа в немалій мірі помагають християнські апостати. А й самі християне пособляють сій поганій роботі купованнем протихристіянських книжок, часописів, відвідуванням таких театральних вистав і т. д. Боротьба з неморальністю, віднова християнського життя, спомаганне християнського студенства, християнської науки й преси, ось найкраща форма культурного антисемітизму.

Крайний отже антисемітизм є чимсь нехристіянським. Нема виходу: або бути християнином, або антисемітом.

Дописи.

Косів. (Хлібоїдське „віче“)

Дня 6. липня 1926 р. відбулося в Косові хлібоїдське віче при нечуваним терорі державної поліції. Наше громадянство хотіло гідно зареаґувати на деморалізаційну діяльність хлібоїдів і по нараді репрезентантів всіх українських партій рішено спільними силами всіх укр. партій уладити того самого дня в Косові всенародне українське віче.

Староста Пайончковский відмовив нам дозволу на це. Супроти цего наше громадянство змушене було зявитися громадно на хрунівськім вічу, щоби там прилюдно висказати волю укр. мас.

На порученє старости Пайончковского через три години поліційні орґани переводили арештування опонентів під багнетами відпроваджувано до арештів аж врешті на вічевій салі лишилося 20 (двайцять) продажників і 16 жандармів і то честне товариство ухвалило подиктовані старостою резолюції. В тій справі ми віднеслися до наших послів, а цею дорогою ми запитуєм ВП. міністра Млодзяновського чи йому відомо як то адміністраційні орґани придержуються конституції і чи правдою є, що Пан міністер Млодзяновский дав зобовязуючі приречення нашим укр. послам, що приписи конституції будуть обовязувати також адміністрацийних урядників відносно українського населення.

НОВИНКИ.

Празник Пресв. Серця Христового в Жовкві. Дня 11 ц. м. Жовква була свідком прегарного церковного торжества. — ОО. Василіяне кождого року уряджують в неділю по відданю празника Найсв. Евхаристії величавий празник Пресв. Серця Христового. Цего року для більшого звеличення свята прибув перемиський Владика Преосвященний Йосафат Коциловський. По торжественній архиєрейській Службі Божій двигнувся величавий і імпонуючий похід на базар, де уставлено осібний престіл. Сотки церковних прапорів о ріжномаїтних красках красувалися на повнім блеску ясного дня, а тисячі народа наповнили обширний базар. Підчас походу грала орхестра вихованків-ремісників ОО. Василіян.

Зачався молебен. По євангелію виголосив коротку проповідь о. Галущинський ЧСВВ. Відтак Преосвященний Владика уділив всім вірним Апостольського благословення. Найвищим моментом свята було публична й всенародна посвята тисячного зібраного народа Пресв. Серцю Христовому. Всі учасники цего торжества відійшли з великим вражінням в душі та серед піднесеного релігійного настрою.

Належить піднести з похвалою, що велике число наших так міських як і сільських дівчат явилося в українських строях.

Бунт у радянській маринарці. Після донесення з Москви в Севастополі вибух бунт моряків, що поставили ряд домаганє політичної й економічної натури та злагідненя гострої дисципліни, введеної в останньому часі. У звязи з положенням, що витворилося в Севастополі, виїхав там головний командант морських військ. Дійшла мабуть до поважних заворушень. У Севостополі завели стан облоги.

Катастрофальне пересунення землі. У голядських Індіях було динамічне пересунення землі, їзза чого понад 400 осіб погибло. 70,000 людей остало без даху. Шкоди загалом є біла 14 міліонів голяндських ґульденів.

Цего місяця сподіються нових землетрусів. Управитель сейзмоґрафічної стації в Фльоренції проф. Беданді заповідає, що в першій половині липня послідують сильні землетруси в богато місцях. Причиною цего явища скорчування земної шкаралущі й воно саме викликало останні землетруси в південно-східній части Середземного моря, в Австрії та на Суматрі. Ці трясення землі будуть у днях 9, 11 і 13 липня, а потім знов у другій половині цего місяця, та реченця ще не можна означити. Землетруси мають обхопити між іншими й південну та південно-східню Европу.

»Працювати й мовчати!« Керманич фашистівської партії в Турині видав зазив до фашистів, у якому звертає увагу на нечуване розповсюднення звичаю походів, пирів, фестинів та инших церемоній при найменшій нагоді. Він каже, що треба кинути ці коштовні демонстрації, шо не личать із економічним наказом хвилі, що вимагає від усіх як найбільшої ощадности. „Досить церемоній, свят і пирів!“ — каже зазив — „сьогоднішний Італієць повинен працювати й мовчати!“ Італійські часописи хвалять цей зазив і стверджують, що фашистівським стилем повинен бути стиль „геройський і французканський“.

День книжки в Еспанії. Королівським декретом установлено в Еспанії „День еспанської книжки“. По думці цего розпорядку дня 7. жовтня цо року всі міські управи зобовязані засновувати, зглядно збільшувати прилюдні бібліотеки та безплатно роздавати якусь скількість книжок між дітвору та вбоге населення.

Новий грізний вилив Прута. Ураган, що лютував між Ворохтою й Яремчем спричинив хмаролім, а наслідком цего новий грізний вилив Прута. Вода візбрала нагло й залила широко кількадесятьметровою течією, глибшою по над два метри від нормального стану, цілу долину Прута. Вода забирала й нищила все, що засягнула. Жертвою розгуканих филь упало життя кількоро дітей, що пасли на прибережних толоках гуси й худобу. Одно з таких дітей вода принесла аж до Коломиї, де виловили його вже неживе. У сусідній громаді Шепарівцях мало так утопитись шестеро дітей. Ріка викидає також, затоплену худобу та безроги. Крім цего наробило половіддя великих шкід у збіжу.

Румунія під водою. В Румунії повені ширяться щораз більше. В окрузі Каріови ріка Ію виступила з берегів і залила низше положені околиці. Мешканці забирають зі собою добуток, кидають хати й таборують на узгірях. У Костанці вода позаливала майдани до 70 цм. висоти. У Ґалаці багато домів завалилося. У дільниці Ґалаціоні 600 домів під водою. Комунікація з Бесерабією перервана.

Господарський розвиток Палестини. В останніх 5 роках привезли поселенці разом до 250 міліонів зол. Для 800 000 населення (самих Жидів з того 130.000) є це поважна сума. На розвиток промислу вложено від 1918 р. понад 80 міліонів зол. Звернено увагу не лише на піднесення ріжних галузей промислу але також і рільництва. Осушення багне для поширення посівної площі. Продукується богато пшениці, виноград, памаранчі і оливки.

Чому Мусоліні розійшовся з Фаріначім. »Дейли Гералд« довідується буцім із офіціяльного джерела, що останній розхід Мусолінія з його новим, а найзавзятішим противником у фашистівській партії Фаріначім мав дуже драматичний перебіг. Мусоліні загрозив Фаріначію, що викине його з партії; тоді амбітний ґенеральний секретар партії заявив, що Мусоліні ніколи не зважиться на це, а рівночасно мов на попертя цего твердження вдарив диктатора пястуком в чоло. Наслідком цего викинули Фаріначія з патії.

Страшний взрив стрілива. Як доносять із Довер (Держава Ню Джерзи) морський арсенал Лякеден-Мере знищив взрив. Простір на обсязі 25 квадр. кільометрів признано загроженим й замкнено кордоном війська. Взрив трівав у неділю без перерви ціле пополудне. До терену катастрофи годі було підійти, а вісти, що їх роздобули, дістали при помочі літаків. — Другий великий склад стрілива Пікеділі теж вилетів у повітря. Пікеділі був третім найбільшим складом стрілива. Були там переважно ґранати великого калібру. Шкоди обчислюють на сотки міліонів долярів. Докладне обчислення шкід утруднене, бо з огляду на це, що зриви ще повтаряються, змогли підійти до місця катастрофи тільки на пів милі. На вулицях міста поробили лазарети, де дають першу поміч жертвам катастрофи. Всеамериканський червоний хрест розвинув корисну поміч. Жильці околичних місцевостей думали спершу, що це землетрус і почали тікати з домів, через що збільшили ще число жертв. Фаховці твердять, що взриви стрілива, що є в арсеналі, потрівають іще цілий тиждень. Сліди взриву замітні в проміні 24 клм. Після останніх вістей число жертв із залоги виносить 12 людей, а число цивільних ранених перейшло 200. пропало 20. Остаточне число жертв можна буде ствердити що йно коли усунуть румовище. Останні вісти доносять про ще один взрив в Доверні. Там знов один із будинків фабрики пороху вилетів у повітря. Море полумя загрожує дальшим 14 маґазинам стрілива. Доси похоронили 18 жертв катастрофи.

На слідах убійника Оскілка. „Der Moment" у кореспонденції з Рівного доносить, що дотепер ішне слідство усталило, що в недалекому сусідстві з житлом Оскілка жив конфідент поліції. По вбивстві Оскілка цей конфідент нагло зник, а всякий слід по ньому загинув. Це викликало підозріння, що саме він був убійником. Прокуратор у товаристві вищих слідчих урядників подався на місце злочину, відкіля розіслано за конфідентом стежні листи

Холєра в Виленщині. У місточку Новосілці гродненського повіту сконстатовано один случай холєри. Для остаточного розсліду недуги виїхала туди лікарська комісія.

Куди щезали жінки? У Варшаві відкрили зорґанізоване бюро торговлі живим товаром. Вело його сім братів Мілєрів, перевозили жінки літаками та автами на чужину, де мали звязки з такими бюрами в Антверпії, Парижі та Буенос-Айрес. За кожну вивезену жінку до Арґентини брали по 2 до 3 тис. долярів.

Захист для збанкрутованих міліонерів. При одній з найрозкішніщих вулиць Нового Йорку стоїть величава будівля, а на ній напис: „Andrew Freedman Home" (Дім Андрія Фрідмена). У цему домі мають захист збанкрутовані міліонери. Не кожного збанкутованого міліонера приймуть тамі Такий збанкрутований міліонер мусить виказатися не тільки, що був міліонером, що стратив свої міліони, що має понад 60 літ, але й що є людиною з вишуканим поведенням. Тож звичайні ординарні паскарі не можуть там дістатися. Не дістануться там шулєрі й грачі, що здобуті сьогодні грою в карти міліони тратять завтра в грі. За те не є перешкодою до прийняття ні стан, ні раса, ні віра. Улаштування захисту надзвичайно розкішне. Є там білярдові світлиці, бібліотеки, іскрові апарати, навіть на покрівлі є город. Господарка ведена так, як у кожному люксусовому готелі Столова посуда з французької порцеляни та зі срібла, а столове білля як найроскішніще. Артистична теж обстанова спалень, що їх є 48. Служба дуже ввічлива. Тепер живе там 30 осіб. Засновником цего захисту Андрій Фрідмен, творець новойорської підземної залізниці, Він роздумував над цим, яка важка доля багатої людини, що нагло втратить майно й рішився побудувати для них захист. Дав на цю ціль 4 міліони долярів.

Новий великанський воздушний корабель „9 З-І" почали будувати в Злучених Державах. Технічну частину будови веде ґрупа німецьких інженірів з Хром Екенфом на чолі. Поємність його 196.000 куб. метрів. Скорість — 166 км на годину. На ньому є 8 моторів о 4.800 парових коней. Зможе підняти 100 подорожних, 12 тон вантажу і 6 тон почти. Корпус буде наповнений ґазом гелієм.

Славний ґодинник на Спаській Башті московського Кремлю має цікаву історію. Годинник цей зроблений ще в 1491 р. Медіоляні Петром Солярітом, переробив Голяндець Фремус в 1628 р. Привезено його в Росію за царя Петра Великого Тоді він грав голяндські пісоньки. У XVIII ст. його переробили німецькі майстри і він грав; „Ах майн лібер Авґустін" За Миколи І. він грав Преображенський марш, а за Олександра II. „Коль славен" Підчас революції ґодинник мовчав. а тепер грає „Інтернаціонал"

Нова виправа до північного бігуна. Після Бирдта та Амундзена вибірається тепер до північного бігуна американський дослідник Вількінз із цілою науковою експедицією, що прибула вже до Зітлю. Ціллю цеї експедиції відшукання невідомих суш коло північного бігуна. Капітан Вількінз здогадується, що основний розслід крижаних гір кругом бігуна доведе до відкриття цих суш. Експедиція числиться з великанськими труднощами, як пр. імла, та всеж таки сподівться добитися до мети. Експедиція пуститься до бігуна літаками.

Затроєння ґубами. У Львові при вулиці Цетнарівській живе вдовиця по урядникові Ганна Попович. Вона пішла в Цетнарівський ліс, що недалеко Личаківського цвинтаря, де назбирала якихось ґуб. Коли вернула до дому, зварила з цих гриб юшку. Коли зїла її, дістала сильних корчів. Покликали поготовля й дижурний лікар ствердив, що Поворичка сильно затроїлася. Недужу вдовицю перевезли в Загальний шпиталь.

Ґрадова туча. Дня 5 липня по полудні навістила Живець та околицю велика двоґодинна туча з ґрадом. Ґрад був величини ліскових горіхів. Туча наробила великих шкід. В огородах понищила городовину, а на полях збіжя, в Живці вода, що плила струями містом залила багато сутерин і пивниць.

Дитина народилася в літаку. »Ґоліят«, великий літак, що літає між Лондоном і Парижем, відлетів недавно з Лондону до Бурж, пристані літаків під Парижем із дванацяти подорожними і там виявилося, що подорожних було тринацять. Ось пані Лямже, жінка відомого париського ювілєра, що вертала до дому, бо сподівалася скорого материнства, повила в часі подорожі здорового хлопця. Буде це відай перша людина, що родилася не на землі а в повітрі.

Дитина ожила, мати померла з радости. В місцевости Скотники в родині Покорських померла остання донечка, кількалітня дитина. Покорським вимерли всі діти, а ця донечка була їх останньою потіхою. Одчаєві батька та неньки не було краю. На цвинтарі при страшному риданні батька й неньки стали прибивати віко домовини. На хвилину все втихло. І в цій хвилині почули з домовини репетування дитини й глухі удари до стіни домовини. Отворили домовину й побачили дівчинку живу, з покаліченими від ударів долонями. Мати скрикнула з радощів і впала нежива. Кинулися її рятувати, та все дарма — вона померла. Зболіле неньчине серце не видержало наглої радости — померла від нагального нервового потрясення. Щож до дитини, то лікарські оглядини ствердили, що й попередні діти поховано в лєтаргу, бо померли серед таких самих обявів.

Нові книжки.

о. Андрій Мельник. МАТИ-МАРІЯ МАТІНКА НАША. Рогатин, 1926, ст. 151, ціна 3·50 зол.

О. Андрій Мельник завдав собі похвального труду зібрати в одній книжці коротко всьо те, що відноситься до культу Преч. Діви на українських землях. І так по зясованню історії Марійського Культу в християнській старині й середновічу, подає нам о. автор славу Преч. Діви на українських землях у княжій добі, відтак перечисляє церкви під візванням Преч. Діви на Україні, а опісля монастирі під покровом Преч. Діви. Дальше говорить про Преч. Діву в українській апокрифічній літературі і в українській проповіди. В слідуючім розділі представлена Преч. Діва як прибіжище наших предків. Після сього перечислює о. автор наші найстарші чудотворні ікони Преч. Діви, а відтак ікони нові. Вкінци описує культ Преч. Діви в Гетьманщині й на Запорожю та говорить про Преч. Діву в проповіди XVII. ст.

При писанню своєї книжки користав о. автор з численних жнрел, як українських так і чужих (польських). Богато цінного історичного матеріялу — як запевняє о. автор — зібрав він особисто на відпустових місцях, де криються чудотворні ікони. Між вичисленими жерелами подана також книжочка: „Наші відпустові місця". В інтересі правди мусимо справити, що сю книжочку написав Андрій Веретельник, а видьв о. Лев Сембратович.

Ціль, яку заложив собі о. автор, звеличити Преч. Діву, зглядно причинитися до скріплення її культу серед українського народу. І сю свою ціль сповнив о. автор якнайкраще. Звеличники культу Преч. Діви, знаходять у книжці о. А. Мельника богате жерело історичного й лєґендарного матеріялу що до згаданого культу. Добре булоби тільки докладнійше відділити історію від лєґенди.

Нових українських чудотворних ікон начисляє о. автор 60 і подає їх історію. Се перша у нас повнійша статистика того роду.

За видання сеї книжки мусимо бути дуже вдячні о. авторови. Маємо надію, що вона розійдеться скоро і справді поширить та скріпить у нас культ Преч. Діви.

† Посмертна хроніка.

О. Михайло Мотюк, парох в Старуні, богородчанського повіту, помер 26 травня ц. р. в 71 р. життя. У покійному втратила Богородчанщина щирого робітника на церковному та народньому полі. Покійний був священиком 34 роки й увесь цей час повнив обовязки священика в богородчанському повіті: в Невочині, Богородчанах місті, Горохолині, Похівці й Старуні. В Старуні працював 20 літ. Скрізь, де був, оставив по собі гарну память у парохіян. Його заходами повставали економічні товариства, як спілкові каси, торговельні кооперативи, спілки взаїмного обезпечення худоби. Дбав теж про плекання при читальнях і церквах співу й його заходами повставали церковні й читальняні хори. Найбільшу пайку праці вложив у Старуні. Там прийшлося двічі будувати дім Божий. І оба рази його заходами побудовано величаві церкви. В. Й. П.

Із біржі.

Львів, 15. липня 1926.

Валюти.		
Доляри ам.	9·28—	9·30 зол.
Доляри кан.	9·08—	9·10 „
Кор. чеські	·27—	·— „
Фран. фр.	0·23—	·— „
Фран. швайц	1·78—	·— „
Фунти штер.	44·70—	·— „
Ліри італ.	0·31—	·— „
Шіл. австр.	1·30—	·— „
Нім. марк.	2.18—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця черв.	37·25—38·25	„
„ біла	34·35—35·25	„
жито	22—23	„
ячмінь	23—24	„
овес	28—29	„

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Das Evangelium der Wahrheit und die Zweifel der Zeit.

Apologetische Vorträge zu den Sonntagsevangelien des Kirchenjahres. Von Dr. **Jesef Jatsch**, Professor der Pastoraltheologie an der deutscben Universität und Universitätsprediger in Prag. Zweite und dritte, verbesserte Auflage. (3—5. Tausend.) 8° (VIII u. 480 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M. 9.—

Живемо в часах, коли протиреліґійні струї і ворожі христіянським правдам погляди втискаються в щораз ширші круги населення. Длятого душпастир-проповідник не може легковажити цеї сумної обставини і повинен у своїх приповідях пануючі загально блуди опрокидувати, а своїх вірних не тільки утвердити у вірі, але дати їм певного рода оруже в руки, щоби уміли свою віру боронити. — Нині є велика потреба практичних апольоетичних проповідей. Якраз в горі наведене діло дає зразок таких проповідей. Не якісь теоретичні блуди вибирає автор, але найбільше актуальні нинішні питання. І так між иншими темами порушає такі як: біблія і природні науки; вільна школа; цивільне супружя; добра й лиха преса; віра й знання; свобода думки; світська мораль; реліґія і політика; христіянське поняття про державу і пр.

Ті проповіди можуть віддати велику прислугу міським парохам і катехитам вищих шкіл.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung

Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 28. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 25. липня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА: В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орган Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Народність і церква. — Церковні справи на Вел. Україні (дальше). — Ісус Христос Бог і чоловік (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. — Наклепи в часописах. — Зі світа. — Політичний огляд. — Новинки. — Переписка редакції і адміністрації. —

НАРОДНІСТЬ І ЦЕРКВА.

(+) Вже від ряду літ стрічається будь в часописях, будь в дискусіях це питання про відношення народности до Церкви. Та розвязка його бував часто дуже неясна а нераз і зовсім хибна. Це спричиняє у многих людей замішання не тільки в питаннях але й в поступованню; і то у людей доброї волі, через що марнується не одна сила не одна добра справа.

Якщо тут ставимо розвязку цего питання, то ділаємо тій ціли, щоби дати читачам спромогу виробити собі ясний погляд в тій так важній справі, а відтак і напрям в поступованю.

I.

Між дочасними добрами, якими добрий Бог наділив людей, дуже визначне місце занимають такі як: народність і з нею звязані рідна мова, вітчина, себ-то рідний край, рідна культура а все те усовершується в осягненню своєї власної свобідної національної держави. Кождий нарід має Богом дане право плекати й берегти ті свої скарби а в їхній обороні годиться жертвувати майно а і життя.

На тій то основі любов народа й вітчини є правдивою христіянською чеснотою. Щоби одначе вона була чеснотою і то христіянською, мусить мати деякі прикмети, без яких вона стає або пустою фразою або й блудом.

Любов вітчини не основуєсь на якихсь, тільки почуваннях, настрою чи одушевленню котрі не дадуться підпорядкувати розумови. Противно вона є актом моральним, (етичним), в котрім ділає розум і воля. Почування та настрої є чимсь додатковим і відносно до успособлення одиниць ріжнородним а й до сути річи не конечним, а тілько психічно лучаться з любовю вітчини. Любов вітчини як чеснота є чимсь постійним і конечно мусить оказуватися відповідними ділами на вні. Любов вітчини, як христіянська чеснота, є не тілько ділом морально добрим, але сповнюваня для Бога і задля любови Бога набирає надприродного характеру і надприродної вартости. При тім для кождого правдивого христіянина є вона обовязуючою, а занехання її є провиною проти Божого закону.

Одначе христіянська любов вітчини не є найвищою чесностю, бо не на землі повна вітчина для чоловіка, а у вічности. Понад земську вітчину стоїть найвище добро, Бог. Длятого любов вітчини так має бути упорядкована, щоби відтак перемінилася в любов цеї вітчини, котра треватиме вічно, де вся ущасливлена людськість творитиме одно велике царство Божих дітей. Ми бо чужинці і подорожні на землі, шукаємо лучшої вітчини, котра є в небі. (Послания св. Павла до Филипян III, 20).

Якщо цей порядок не є захований, так тоді любов вітчини перестає бути чесностою і перетворюється в карикатуру або й провину. Особенно коли хто ставить земську вітчину, як найвище добро загалом з уймою для вічних надприродних дібр, як церква, релігія, віра, так тоді він перевертає цілий моральний порядок. Бо дочасні справи мусять бути підпорядковані вічним, природні надприродним а людські Божим.

Те саме діється, коли любов вітчини стає односторонною, з покривдженням других народів, взаімних зобовязань і морального закону. Тоді націоналізм стає пересадою національного почування, подібно як егоізм є пересадою упорядкованої власної любови.

Коли так поставили ми ясно границі любови вітчини, як христіянської чесноти, не буде вже тяжко зясувати, яке становиско займає католицька віра, католицька релігія й католицька церква зглядом народности як такої. Католицькі поняття й погляди приймають поодинокі народности як вислід Божої волі. І длятого католицька церква не стоїть ані ворожо ані осторонь народностей, но противно уважає, що вони є дочасним добром людей й вислідом розвою людськости. Розуміється, що й народність як і все проче на світі підчинене є моральному Божому законови. І для народа обовязуючими є Божі заповіди, а передовсім заповіди справедливости й любови. Нарід не є жерелом ні корінем закону, він не є етично суверенний ані автономний. Нарід посідає свої права від Бога в границях, котрі дав йому Бог. Тому ані народ ані держава не може стояти понад Церквою.

Є це нерозумним і злочинним, бажати, щоби Церква підчинялася у своїм діланню мнимим інтересам народа, бо в такім случаю Церква перестає бути Церквою, себ-то Божим царством на землі, а поневолення чи підкопування авторитету й прав Церкви скорше чи пізніще мусить шкідливо відбитися на народі чи державі. Церква, коли вона є правдивою Христовою обручницею і царською Божою донькою, радше позволить себе переслідувати, а ніколи не упідлиться так, щоби стала рабинею якоїсь нації чи держави. Длятого всякі т. з. „національні церкви" нераз так величані плиткими демаґоґами, є тільки тінею правдивої церкви. З Божої інституції стає вона чисто людською установою для чисто земських цілей.

Також ні один нарід на світі не має права поневолювати й опановувати чи кривдити инші народи, але противно всі народи й держави і краї повинні увійти у відвічний та всемірний плян Божий і при захованню повної індивідуальности та самостійности стреміти до створення одної великої Божої родини народів, основаної на справедливости і взаїмній любови.

(Кінець буде.)

Церковні справи на Великій Україні.

(Дальше).

Нова автокефальна Українська Церква.

Синод прав. Церкви України скликав II. Священий Собор Укр. Прав. Автокефальної Церкви на день 8. мая 1925 р., який постановив: „В полном согласии со словом Божиим, догматами и канонами св. Прав. Вселенской Церкви, мы настоящем об'являем, исходя из наличности догматико-канонических и национально-исторических оснований, как полномочные представители Украинской Православной Церкви мы признаем полную автокефалию Укр. Прав. Церкви, жизненно для Украины необходную и получившую благословение Российской православной Церкви. Братски просим Священный Синод Российской Прав. Церкви благословить сие деяние наше внушенное нам — верим — благодатию Всесвятого и Животворящого и Всепримирающого Духа Божия. Просим Вселенского и других Святейших патриархов и все автокефальные церкви иметь нас в братском и каноническом общении. Молимся о соединение всех и просим вознести о нас горячую молитву Триединому Богу нашему, Отцу и Сыну и Святому Духу да пребудем мы во веки в полном и нерушимом братском единении со всеми автокефальными Православными поместными церквами. Аминь".

Сю постанову затвердив московський третий Всеросійський Священий Собор дня 6. жовтня 1925.

Так отже маємо вже три повні автокефалії Укр. Церкви: Липківського, Погорілка і Обновленців. Ся остання випала найторжественнійше, бо її підписало 13 митрополитів, 22 архієпископів і около 20 епископів.

З нагоди проголошення сеї третої автокефалії настало на Україні велике торжество. Почалася писанина обіжників Синоду Укр. Прав. Церкви до епархіяльних управлінь, а звідси до благочинних, а вкінци до поодиноких релігійних громад або парохій.

Ось одно таке письмо:

„Епархіяльное Управление № 421 м. декабря, 15. дня, 1925 г. Могилев Под.

Копия.

Его Высокоблагословению о. Благочинному Лучинецкого Района протоерею Захарию Васильковскому — с. Троповой.

Преповождая при сем в копии указ Священного Синода от 28. ноября с. г. за № 11111, Могилевское Епархияльное Управление предлагает Вам немедленно ознакомить с его содержанием все подведомственые Вам прихода в целях неотложного празднования в день Рождества Христова установления и утверждения на Украине канонической и законной автокефалии Православной Церкви. При сем согласно роз'яснению разширенного пленума М(огилевского) Епарх. Управления от 10. декабря с. г. гими: „Боже великий єдиний" в тех приходах, где его незнают может быть заменен пением национальных коляд.

Председатель Управления Архиеп. Лолий
члены: свящ. Панов
Петр Пашута (псаломщик).

Обіжник.

До Могилевского Епархияльного Управления.

Післятого, як автокефалія Української Православної Церкви затверджена каноничним шляхом постановою III. Краєвого Собору російської Православної Церкви 6. жовтня 1925 року треба вживати всіх заходів задля переведення в життя Укр. Православної Церковної Автокефалії. Для того Священний Синод входить в безпосередні зносини зі всіма автокефальними церквами надсилаючи їм грамоти миру і любови во Христі, дїяння II. Всеукраїнського Собору від 8. травня б. р. і постанову III. російского Собору від 6. жовтня. Необхідно мають во всіх православних парохіях України утворити урочисте свято Автокефалії Укр. Прав Церкви. Згідно з постановою Свящ. Синода покликано до життя особливі комісії по автокефалії і українізації. Свящ. Синод пропонує всім епархіяльним Управліннням:

1) Обявити негайно всім православним парохіям, що урочисте свято Автокефалії Укр. Прав. Церкви призначено на перший день Рождества Христового.

2) Після Служби Б. Всечесні Епископи і Пан-отці мають оголосити народови а) діянія Свящ. Синода Укр. Прав. Церкви від 8. травня 1925 надрукованого в ч. 10 газети „Православна Україна", б) постанову III. Свящ. Собору Рос. Прав. Церкви, від 6. жовтня 1925 надруковано в ч. 23 „Український Православний Благовістник"; в) листи всесвітнього патріярха до голови Свящ. Синоду Укр. Прав. Авток. Церкви Митрополита Пімена.

3) Після оголошення сих історичних актів відправити благодарственний Молебен і провозгласити „Многі літа" а) Всесвітному Патріярху Василію III, Архіепископови Царгородскому і Нового Риму, б) всім иншим Найсвят. Патріярхам: Александрійському, Антіохійському, Єрусалимському, всім автокефальним Церквам Сербській, Ромунській, Еладській, Кипрській, Синайській, Буковинсько-Дальматинській, Босно-Герцеговинській; в) Свящ. Синодови Російской Прав. Церкви; г) Свящ. Синодови Української автокефальної Церкви, Голові Свящ. Синоду Митрополитови всеї України Піменови, міському Преосвященому, всьому освященному Соборови і всім членам Укр. Авток. Церкви, всім трудящимся напользу і славу своєї рідної Церкви і своєї рідної України Боголюбивої і Богом береженої; д) Боголюбивій і Богомбережній України і всій православній людности, її парафіянам і св. Храма цього і всім присутним.

4) Після Многолітствія рекомендується проспівати молитву за Вкраїну: „Боже великий єдиний нашу Вкраїну храни".

5) Всечесні Епископи, Пан-отці звертаються до народу з промовами про величезне значінє урочистого свята автокефалії в поміч для того має бути зразкова промова про Автокефалію Укр. Правосл. Церкви.

6) Все Світске Духовенство провадить з народом бесіди про стародавну боротьбу України і Козацтва та людности за свою православну віру, за свої народні звичаї та за привилегії своєї рідної Церкви.

7) Перший і другий день Різдва Христового зі всіма службами проводится збори зібрання) коштів на видання богослужбових книг на укр. мові і св. Письма. Українська автокефальна комісія, яка істнує при Священім Синодові працює зараз над провіркою текста Служби Божої, маючи на меті видання богослужебних книжок, св. Письма та історичних нарисів про церковну Україну.

Свящ. Синод Укр. Прав. Церкви покладає надію, що на це великої ваги історичної діло звернуть увагу всі всечесні епископи, всечесне презвітерство, христове діяконство, ввесь причет духовний, ввесь чернецький Чин, а також всі шановні православні громадяне Вкраїни із свого боку задля слави Божої, слави рідної Православної Церкви, своєї рідної правосл. України вживуть всіх заходів, щоб урочисте свято Автокефалії Укр. Прав. Церкви стало таким, якби воно повинно бути достойним великого значіння самого діла.

Голова Священного Синода Української Православної Церкви Митрополит Пімен, секретар Свящ. Синода епископ Серафим.

З оригіналом згідно, Архиепископ Лолій.

Нарешті отже й Московщина, хоч так довго боролася проти найменших спроб освободження української Церкви і яка виділа в сім церковнім рухови дух сепаратизму, зволила дарувати Україні автокефалію. Що причина не така тут ідеальна, видно з того, що на Україні були вже передтим дві автокефальні Церкви, самосвята Липківського і Погорілка, — або Діяльна Христа — автокефальна Укр. Церков. Ся нова автокефалія є найчисленнійша, вона є урядова. За цей дар автокефалії повинна бути Україна вдячна Московщині, але „timeo Danaos et dona ferentes". Придивімся ближше до лиця сій автокефалії. Хто сі Митрополити, архієпископи і епископи, що згодилися на автокефалію української церкви, яка їх вартість моральна і культурна? „От плодов їх — познаєте їх". Їх роботою — заточеннє правових епископів поза границі України в тій ціли, щоби самим засісти на їх столицях, або щоби не мати перед собою суперників.

Яка-ея третя автокефалія укр. Церкви — показується з того, що і сам Митрополит в Харкові, предсідатель Укр. Свящ. Синода — Пімен, і Архіепископ Лолій в Могилеві і другі не Українці і не уміють навіть по українськи говорити.

А яка мораль у тих обновленців? Хотячи збільшити число своїх парохій, висилають до парохій, де є вже священик, але з другої парохії, — свого кандидата, — особливо знаходяться такі охотники на ліпші парохії, а приїхавши до села, йдуть до церкви, промовляють до народа, агітуючи за собою — і всюди знайдуть якесь число собі прихильних. Як удасться вигнати свого противника, осідають на парохії. В с. Мала Косниця пов. Ямпільского над

Зеднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Р. Ю. БЕНЗН.

Ісус Христос-Бог і чоловік *).

„Я й отець, це одно" (Йоан X. 30).
„Мій Отець більший од мене"
(Йоан XIV, 28).

Оден учений матеріяліст сказав, що тайни Церкви в порівнанню з тайнами природи є дитячою забавкою.

Правда — він помилявся, але його похибку можна виправдати. Сам він каже, що в цій природі, яку добре знає, подибував скрізь нерівности та суперечности; з теольогії знав лише те, що найпростіше та найясніше.

Ми знову йнакше. Знаємо, що тайни природи належать до замкненого круга сотворених річий, а тайни ласки підносять ся до найвищої тайни вічного життя і несотвореного Бога. Тому й певно знаємо, що коли природа є такою таємною і замотаною, то ласка матиме ту прикмету в ще більшім, необчислимім степені. Кождій суперечности у світі матерії, де є замкнені й наші тіла, відповість сто суперечностий у духовій сфері, де жиє і ділає наш дух, (вже це саме є досить суперечне) приневолений піддатись обмеженням матерії, щоби виявити свою силу.

Щоби зустрінутись з тайною, вистане нам поглянути в те маленьке зеркало Надприродного, яким є ми самі, яким є наше »я« — і не потреба більше нічого, як лише слабонької нитки досвіду, котрий називаємо »духовим життям«.

Як то є нпр., що релігія є світлом у нашому замрачоному життю і є вона теж темною плямою в світі утіх; з одного боку вона одна творить наше життя вартним, а з другого знова є перепоною нашому вдовіллю? Що значать ці сумні і радісні тайни людського життя, що все перечать собі, а проте провадять разом до инших — славних?

Призадумайтеся над тим головним підкладом усіх тайн — над почуванням, котре називаємо любовю — і скажіть, чи є щось більше невияснене, як саме таке вияснення? А що то за почування, що перемінює радість у смуток, а смуток у порив радости? Що попихає чоловіка до втрати життя, щоб його вратувати? Що з гіркости творить насолоду? Що з хреста робить легке ярмо? Що приучує чоловіка знаходити свій осередок поза своїм кругом та тим більше тішитися, чим більше тратить радість? Що то за сила, що так часто наповнює нас розкішю ще заки заберемось до діла, а вінчає наш труд смерком внутрішнього замішання?

* * *

Коли отже наше внутрішне життя повне парадоксів та позірних суперечностий (а ніхто цього не заперечить, хто хоч трохи жив духовим життям), то тим більше мусимо сподіватись, що божественне життя Ісуса Христа на землі, життя, що є обєктивним світлом всесвіта відбитого в нас — буде на позір повне ще більших суперечностий. Розгляньмо події того життя і провірмо, чи так справді є. Щоб ми могли це ясніше пізнати, уявім собі досліди якогось дослідника, що ніколи не стрічався з християнським переданням.

Він починає очевидно читати зі здогадами, що те Христове життя є таке саме як і инших людий і що той чоловік є такий самий як і инші люди. А так читаючи, знайде він сотки доказів на потвердження своєї справи. Він бачить чоловіка уродженого з жінки, що дізнає голоду і спраги в дорозі; чоловіка, що зростає в мудрости, працюючого в робітні теслі; чоловіка, що тішиться і сумує, якого одні обманюють, а другі безчестять — одним словом чоловіка, що переходить усе те, чого людство зазнає — чоловіка, що вмирає так як і инші, якого складають до гробу.

Навіть чуда намагається він вияснити собі чудовим чоловіцтвом героя. Може уявити собі (як то справді один з таких дослідників сказав), що чар появи Христа був так великий, чар того простого, але досконалого чоловіцтва, що сліпі аби побачити його лице, прозрівали, а глухим отвиралися уха, щоби почути його голос.

Але читаючи дальше, вчений зачинає подибувати труднощі. Якщо той чоловік був лише чоловіком хочби найдоскональшим і найвизначнійшим, то як це діялось, що його святість прямувала шляхами відмінними від тих, що ними инші святі ходили? Инші досконалі люди чим більше усовершувались, удосконалювались, тим більше були свідомі своїх недостач, недосконалостий; инші святі чим ближче були Бога, тим більше жалувалися, що далеко від Нього; инші учителі духовного життя завсіди вказували поза собою, поза своїми недомаганнями той вічний закон, до якого зітхали. У цьогож чоловіка все було йнакше. Він представляючи себе світові, накликує людий, щоби йшли Його слідами, а не каже їм — як то чинили инші учителі людства — берегтися Його гріхів; цей чоловік не вказує цілі далекої і високої, але указує себе самого, як дорогу, що веде до Вітця; не віддає поклону правді, до котрої сам зміряв би, але подає себе за воплочення правди. Не лише не описує життя, до якого теж сам мав би надію колись піднестись, але приказує слухачам мати себе самого за їх життя. Не жаліється перед приятелями на проступки, котрі могли б на Ньому затяжіти, а навпаки завзиває своїх ворогів, щоб доказали

*) Вступ до книжки знаменитого англійського письменника-богослова п. з. „Парадокси католицизму".

Дністром двох священиків, — тихонівець і обновленець, спорили між собою в церкві, оден другого виганяв. Селяне дивлячися на се, обстали одні за одним, другі за другим. Зачалася в церкві бійка — полилася кров. Наступ обновленця не відніс сим разом успіху — церкву запечатали.

Взагалі, як хоче тут котра сторона здобути позицію, береся до підкупства людей горівкою, — збирає за собою партію і далі йде бійка, навіть при престолі в фелонах. Щож на се архієреї? Вониж тут першими моторами — і йдуть як офіцири перші до бою, але не все їм удаєся. В р. 1925 в Цвітну неділю задумав Архієпископ Лолій заняти собор у Винниці; з священиками зайшов бічними дверми і убрався до Служби Б. в асистою. Противника його не було, бо єпископ Амврозій арештований. Коли дізналися про се жінки, збіглися до собору і зачали кричати. А коли Архієпископ не робив собі нічого з того крику і продовжав Літургію, зачали жінки кидати на престіл ліхтарами; зачинено царські ворота. Були при тій комедії в церкві міліціянти, а коли їх заінтерпельовано, щоби зробили порядок, вони сказали: „Тут відділена церков від держави, ми не маємо права мішатися у внутрішні діла церкви" — і Архієпископ не здобув собору, а перенісся до Могилева над Дністром. Але й тут не заняв собора (бувша греко-кат. церква), тільки церков грецьку, (Колись були тут православні Греки, а священиками монахи атонські, тепер нема вже Греків лиш Українці, а Архієрей Москвич). (Кінець буде.)

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Організація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

З церковно-релиґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа проти необичайної жіночої ноші.

При нагоді прийняття кількасот членичь католицьких дівочих товариств дня 30 червня 1926 р. мав св. Отець промову, в якій виступив проти необичайної жіночої ноші й відкликався до жіночої гідности. Св. Отець сказав м. і.: »Ми певні, що католицька жіноча молодь видержить у своїому хрестному поході до оборони справжньої жіночости. Бо тут ходить не тільки про підчинення Спасителеві, але й про найприкметнішу честь жінки. Коли в жінок заникає змисл чистоти, смирности й чесности, то діється це тому, що вони затратили змисл власної гідности. Можна дуже легко пересвідчитися про перевагу цего, що в цій точці вчить церква, коли порівнаємо це з цим, що нашіптує світ. Церква вказує завсіди на славутній примір дів, святих, матерей, християнських мучеників і звеличує цей ідеал жінок передусім у величньому образі Пречистої Діви„ Церква представляє ці ідеальні постаті так високо, так гідно й так ніжно тому, щоби охоронити не тільки величність напімнення, не тільки християнську совість, але й людську гідність жінки перед зневагою. Противно світ, цей світ матеріялістичних поглядів, що за нього Ісус Христос, що молився за всіх, навіть за цих, що його розпняли, що навіть Юду, що вже був зрадив Його, назвав приятелем — не хотів просити, цей світ хоче відібрати жінці всякий змисл гідности цим, що збільшує наклін до безсоромности й необичайности в усіх видах, а передусім в одягах. Вистане цей натяк, щоби зрозуміти, що слід думати про теперішню жіночу ношу, в якій відкриваються всі перфідні заманення, як усі лихі наміри світа. Церква завзиває, щоби наслідувати приміри великих, святих, сильних, славних жінок, а передусім найвищий примір Пречистої Діви. Коли підніземо очі на ці приміри, то зазнаємо найвищих, найсвятіших і найчистіших вражінь. А світ змагає до цего, щоби ввагу жінки звернути на неправдиві, брехливі любощі, що в дійсности є тільки низькою обидою жіночої гідности. Не завсіди жадається від нас жертви життя. Та є инші роди мучеництва, що від них ніхто не може відтягатися, як постійність і видержність у сповнюванні обовязків, що їх вимагає християнське життя. Це саме й дороговказ та мета католицької діяльности«. Крім цего запорядив св. Отець знову, щоби жінкам у декольтованих одягах та коротких спідницях заборонити вступу до ватиканської палати.

АНҐЛІЯ.

Знесення обмежень католиків.

Під натиском публичної опінії і на жадання 180 послів із ріжних партій вніс теперішний анґлійський уряд проєкт закона, який знісби дотеперішні правні обмеження католиків в Анґлії. Дивно як у свобідній Анґлії могли ще й досі зберігтися приписи подиктовані релиґійною нетерпимостю з перед кількох століть. Ось деякі з них. Католицький священик, котрийби важився появитися в реверенді поза церквою і власним мешканням, підпадає карі 50 фунтів стерл. (2000 зол. п.). На католицьких церквах не має бути ні веж ні дзвонів. Монастирі платять »доходовий податок«. Записи на монастирі й удержувані ними заведення — неважні і т. и. Над деякими з тих перестарілих приписів життя перейшло давно до денного порядку. Але і тепер навіть по ухваленню урядового законопроєкту, льорд канцлер Анґлії не може бути католиком, бо він назначує на посади низші духовні англіканські чини.

Нахил до католицизму.

Але і між самими Анґліканами зростає останніми часами нахил до католицизму. І так рішено відповідно змініти книгу, де міститься анґліканське ісповідання віри. Цею справою має занятися парлямент. Вислали також своїх представників до Бельґії, де ведуться наради з примасом Бельґії над прилученням анґлікан до католицької Церкви.

Йому хоч оден ґріх, що Він поповнив би. Є в Ньому надзвичайна свідомість себе, яка однак не має в собі нічого з того »я«, як Його звичайно розуміємо.

Однак може бути, що цей дослідник приступить до Євангелія з новим здогадом. Помилився — думає собі — беручи це життя за людське життя. »Ще ніколи чоловік не говорив так, як цей чоловік« — повторить за Євангелієм. »Хто є цей, що вітри і море послушні Йому?« Як то може бути — питає сам себе — щоби чоловік міг уродитись без батька між людьми, як може встати з гробу третього дня по смерти? А на всякий випадок — як такі чудесні речі могли би бути приписані комусь, що не був би нічим більшим від прочих людий.

Учений починає тоді наново міркувати. »Отсе — говорить сам до себе — здійснилося старе передання містичне; отсе зійшов Бог, щоб замешкати між людьми — одинока розвязка всіх труднощів«. І знова, ще раз чує, що помиляється. Якже Бог може відчувати втомлення з подорожі, працювати в робітні і вмирати на хресті? Як може предвічне Слово мовчати трицять літ? Як може Безконечний лежати в гробі? Як може жерело життя підчинятись смерти?

Зневірений, киданий з одної теорії до другої, звертається до слів самого Христа, а його неспокій росте за кождим словом, котре чує. Якщо Христос є чоловіком, то як може казати: Я і Отець це одно? Якщо Христос є Богом, то як може твердити, що Його Отець є більший від Нього? Якщо Христос є чоловіком, то як міг сказати: Перше чим Авраам був, я є? Якщо Христос є Богом, то якже може називати себе сином чоловічим?

А коли звернеться до науки Ісуса Христа, то трудноші чимраз більше накопичуються, суперечности зростають.

Оце той, що прийшов усмирити людські терпіння, дати відпочинок струдженим, Він, котрого ярмо солодке, а тягар легкий — каже, що ніхто не може бути Його учеником, хто не двигає його хреста — тягару зі всіх найтяжчого. Оце лікар душ і тіл, що перейшов добре творячи і дав примір чинної ревности у службі Бога — каже, що мовчазне безділля Марії є найліпшою частиною, яка не буде їй віднята.

Є момент, де Він з лискавкою боротьби в очах звертається до своїх прятелів з наказом продати площу і купити меч, а в инший знова хвилині каже сховати меч до похви, бо Його царство не з цього світа. Оце чоловік мира, що сьогодня благословить миротворців, завтраж говорить, що прийшов принести не мир, а меч.

Називає щасливими тих, що плачуть, а приказує ученикам тішитись та веселитись до схочу. Чи є де подібні парадокси і такі труднощі до розвязки? Здається, що ні в Його особі ні в Його науці нема ні спочинку ні ясности. Що думаєте про Христа? Чий Він син?

Є зрозумілою річю, що тільки католицька наука дає ключ до розвязки всіх тих питань, а проте є це ключ, що — як взагалі всі спеціяльні ключі — є так дуже зложений, як дуже таїнственний є замок, що його лише він може отворити. Єретики оден за другим шукали розвязки і оден за другим упадали в похибки. Христос є Богом, говорили докети, вичеркніть з Євангелія все те, що свідчить про Його дійсне чоловіцтво. Бог не може терпіти, проливати кров, умирати. Бог не може відчувати знесилення; не може зазнавати людських смутків. Христос є чоловіком — каже сьогочасна критика — усуньте з Євангелія Його дівственне народження, Його воскресіння, бо ніхто кромі католиків не може приняти Євангелій так, як вони були написані.

Справді так. Кромі чоловіка, який вірить, що Христос є заразом і чоловіком і Богом, а віруючи щасливий хилить голову перед тим парадоксом парадоксів, що називають його воплоченням — ніхто инший не приймає тієї осліплюючої тайни, що дві природи: безконечна і скінчена злучені в одній особі, що Предвічний знаходить вислів у часі, а несотворений Сотворитель лучиться зі сотворінням; одним словом — ніхто кромі католика не може приняти усіх чудесних явищ у життю Христа.

Тепер перейдімо до тайн нашого обмеженого життя і так при тій далекій і мрачній паралєлі зачнемо розуміти.

Ми маємо тепер подвійну природу. Як Богочоловік є Христом, так душа й тіло є чоловіком.

І як дві природи в Христі — Його Боже єство злучене з досконалим чоловіцтвом становлять ядро проблєми, що уявляє Його життя — таксамо наше посвоячення з земною глиною, з котрої походять наші тіла, і з Вітцем Духів, що дунув у нас живу душу, вияснюють суперечности наших власних переживань.

Якби ми були лише звірятами, моглиб ми бути однаково щасливі так як звірята; якби ми були лише чистими духами затопленими в Бозі, то втіха ангелів була б нашою участю. А однак хочби ми приняли одну з тих альтернатив, то певно попали б у замішання. Бо якби ми жили як звірята, не могли б відчувати іхнього вдовілля, бо не позволила би нам на те безсмертна частина нашого єства; коли ж злегковажимо або заквестіонуємо правні вимоги нашого тіла, то воно само, понехане, згнете й убє нашого безсмертного духа. Лише узнання двох природ у Христі дає розвязку проблєми Євангелій; лише узнання двох складників нашої власної природи

ФРАНЦІЯ.

Теперішнє положення французьких конґреґацій.

У. »Реві де де монд« з 1 липня ц. р. є дуже повчаюча стаття про теперішне положення французьких конґреґацій. Пишуть там: »Ославлені конґреґаційні закони з 1901 р. все ще в силі й правне положення релігійних стоваришень від того року ще не змінилося. Силою закона з 1 липня 1901 заборонене всяке релігійне стоваришення, що не одержало декрету признання від держави. Їх членів можна поставити перед суд і він може засудити їх на кару від 1600 до 8000 франків, або на вязницю від 6 днів до 1 року. Усі громадяне, що давали захист конґреґаціям, підпадають цим самим карам. Засновники та зверхники цих конґреґацій можуть одержати подвійну кару. Новозаснування конґреґацій дозволене тільки за попереднім внесенням декрету міністерської ради. До цих постанов додано законом із 7 липня 1904 р. таке: Конґреґаціям забороняється всяке навчання. Конґреґації, що їм як научним орденам було дозволене навчання, мусять бути розвязані найдальше до десять літ.

Хоча від упадку Еріота »культурна боротьба« в Франції сильно ослабіла, та всежтаки є ще можність, що вона зірветься сьогодні чи завтра з новою силою. До цього існують все ще старі ворожі церкві закони, хоч і не завсіди примінюють їх із повною строгістю. До цих законів належать головно т. зв. конґреґаційні закони, що забороняють священикам лучитися в конґреґації й відбирають членам орденів всяку свободу навчання. До оборони прав католицького духовенства засновано в 1924 році дві організації, а саме товариство „Prêtres Anciens Combattants" (Pac), яке обнимає всіх католицьких священиків, що брали участь у світовій війні й товариство „Droits des Religieux Anciens Combattants" (Drac), до якого належать всі ці особи — теж світські й некатолики — що заступаються за свободу священиків. За „Drac"-ом заявилися такі політичні партії: L'Action Française, La Jeune Republique, Le Parti Populaire-Dèmocratique та La Fédération République. „Drac" виступає рішуче за свободою навчання й стоваришень католицьких священиків і монаших чинів. Товариство заявляє отверто, що це несправедливо, що католицьких священиків, із яких багато по геройськи жертвувато життям на боєвищах, а інші як воєнні каліки сповняють дальше свої священничі обовязки, трактують як безправних парій. Провідниками „Pac"-а й „Drac"-а є о. Берже, депутований із Бордо та Дон Мото, Венедиктинець з Ліґж. В останніх місяцях діяльність цих товариств сильно оживилася, що виявилося передусім численними зборами — У Люна парку в Парижі було на таких зборах 20 тисяч учасників.

Відбудова церков зруйнованих на війні.

»Нувель реліжіез« пишуть: Із великою жертвенністю приступає католицька Франція до відбудови церков, зруйнованих і ушкоджених у війні. Перед чотирма роками видали епископи вперше заклик, щоб приступити до цего діла в опустошених околицях. Тоді в пятьох днях зібрано 200 міліонів франків. Це було в березні 1922 р. Від тоді видано з цих грошей біля 125 міліонів. На 558 місцях відновлено богослуження, 337 церков викінчено сьогодні. Та всежтаки це тільки мала пайка з 2000 знищених і ушкоджених церков. Товариство відбудови церков одержало від держави приречення, що протягом найближчих 13 літ дістане 600 міліонів франків підмоги.

»Союз лікарів для розсліду уздоровлень у Люрді«.

Епископові Шепферові вдалося здійснити давне бажання заснування »Союза лікарів для розсліду уздоровлень у Люрді«. Ось важніщі точки статута: »Під назвою „Association médical de Notre Dame de Lourdes" утворено союз для всіх католицьких лікарів, що беруть участь у прощах до Люрду або цікавляться уздоровленнями в Люрді. Ціллю товариства затіснити звязки між усіми цими братами та влекшати розсліди чудес у Люрді. 2. Істнування цего союза не впливатиме ніяк на працю „Bureau des constatations médicales" „Лікарське розслідне бюро", що як доси все буде доступне всім лікарям, чи вони католики, чи ні. 3. Союз обмежує свою діяльність до релігійної й лікарської ділянки й незаймається ніякою політикою. 4. Предсідник „Bureau de constatations médicales des Lourdes" є заразом предсідником „Association médicale de Notre Dame de Lourdes". Предсідництво обняв епископ Шепфер, заступництво предсідника професор Давід із медичного факультету католицького університету в Ліль.

»Католицизм завершенням жидівства«.

Такий виклад матиме відомий париський о. Ораторіянець Діе на запрошення представників жидівства. Вони просили його, щоб в одній із великих париських саль дав виклади про релігію. Із таким проханням Жиди ще досі ніколи не звертались до католиків.

»Томістичний жіночий кружок«.

При »Інстітут католік« в Парижі істнує від року »Томістичний жіночий кружок« під проводом декана університету О. Пейльоба Ч. М. Завданням інституту помогти жінкам, що не мають середнього образування, в популярний спосіб пізнати християнську фільософію, догматику, мораль, св. Письмо, аскетику, містику, історію Церкви та літургіку. Крім цего теоретичнього знання мають жінки нагоду й практично задовольнити свою набожність на реколекції, що відбувається раз у місяць у неділю рано й предвиджує крім Служби Божої та проповіди, огляд та іспит совісти. Що пятниці сходяться жінки разом та під проводом Венедиктинок виготовляють священі одяги для вбогих церков та для місій. Рівнорядно з цим жіночим кружком влаштовано й мужеський кружок, що має цю саму ціль: поглиблення релігійного образування студіями над св. Томою.

Питанням державної єдиної школи

занимався останній католицький конґрес у Ліоні. Про вислід нарад пишуть: »Перед 80 роками знали в Франції тільки віроісповідні школи. Та зі скріпленням вільномулярства, що від 1877 р. сливе невпинно сильно впливало на французьке правительство, тріває вперта, систематична боротьба, що її ціллю відхристіянщення школи. Спершу нібито ввели в школу ще рід науки обичаїв, що признає істнування Бога та десяти заповідей Божих і не має обиджати ніякого віросповідання. Та з часом ця »невтральність« перемінюється в отверту ворожість. Імя Бога має зникнути з уст учителя, як усунули вже його з шкільних підручників та з наведених там клясичних цитатів. Духовним заборонено вчити. Із віросповідних шкіл стали вскорі твердині безбожности. Тесаме діється й в учительських семинарях, а вислід цего такий, що 120.000 учителів 80.000 признається до соціялізму революційного відтінку, а 15.000 поклоняється крайно-комуністичним ідеям. Тому масони й соціялісти думають, що вже наспіла пора здійснення останнього етапу »єдиної школи«. Плян цеї школи був уже давно готовий і Еріо вложив цей постулят навіть у свою правительственну заяву. Мали втягнути в це й Альзацію та Льотарингію. Та ці країни, де досі ще істнує віросповідня школа, сильно спротивилися цьому, а що Франція має тепер інші, фінансові клопоти, то покищо оставили шкільну реформу в спокою, але тільки покищо. Найбільша небезпека в цьому, що наука в цих школах від найнищих до найвищих кляс (цебто до університетських чи професійних студій) включно має бути безплатна. Це напевно знищить католицькі школи, бо вже тепер важко приходиться католикам зібрати фонди на вдержання своїх шкіл. В резолюціях ліонського конґресу кажеться, що єдина школа, яка зівсім нищить вплив батьків на дитину, бо вважає дитину власністю держави, вводить невільництво дітей, та що це одна з найбільших проб масонів, щоби відхристіянщити Францію, та що тому завданням французької католицької ліги є поборювання цего пляну.

АФРИКА.

Культурна праця католицьких місіонарів.

»Фрайбургер Нахріхтен« подають цікаві відомости про розвиток католицької Церкви в південній Африці. Країну, що біля рога Доброї Надії скольонізували спершу Голяндці, що здебільша були кальвіністами, а потім французькі Гугеноти. Аж до недавна був це важко доступний терен для католицької Церкви. Та в останніх роках за епископа о. О. Лірі, африканського уродженця католицька Церква в південній Африці поробила значні поступи. Засновано й побудовано цілий ряд церков і каплиць і вже минулого року поплила перша африканська проща до Риму та Люрду. Гієрархічна організація Південної Африки така: 1 апостольська делеґатура, 9 апостольських вікаріятів, 8 апостольських префектур, кругло 330 церков і каплиць і 400 священиків. Римсько-католицьке населення обнимає доси 65.000 білих ріжних національностей, 68.000 туземців і 14.000 мішанців, 3.000 колірових, 5 священиків муринів, 60 сестер із краю, 50 сестер-новичок, 10 братів-аспірантів, 15 студентів муринів. Значіння цих цифр оцінимо як слід тільки тоді, коли знатимемо, що в південній Африці на просторі величини як пів Европи живе тільки півтора міліона білих. Що тижня появляється католицький часопис „Southern Cross", а на півночі Унії тижневик „The Catholic News", та в мові Зулюсів „Ціндаба Цабатію". Доволі поширений місячний орган Ісусівців „The Zambezi Record". Як новітній апостол виступає в останніх часах о. Бернард Гис (Huss) із Марієнгіль, що крім англійської мови знає й мову Зулюсів та Басутів. Він невсипуще трудиться над цим, щоб завести соціяльні уліпшення в південних Басутів. В р. 1882 прибули до Наталю перші Трапісти й перейняли там місійну станицю

дозволює нам жити після Божих намірів. Шлях нашого життя духового чи фізичного підноситься і спадає залежно від того, котрий бік подвійної природи чоловіка бере верх. Часом релігія є тягарем для тіла, то знова радісним підемом душі; є вона одинокою річю, що чинить життя цінним, але буває вона й одинокою перепоною у вихісновуванню втіх життя. Змін цих сил не можна ані устерегтись ані переперти; це залежне від того, чи підлягаємо розстроєви чи вдержуємо нашу подвійну природу в незрушимій рівновазі. І так окончно не є нашою долею ні втіха звірят ані щастя ангелів, але людська радість. Ми є вищі від одних, а нижчі від других длятого, щоб увінчав нас Той, що обдарений таким самим чоловіцтвом, засідає на Божому престолі.

Оце наш вступ. Ми бачили, як парадокс воплочення годиться з подіями, поданими в Євангеліях, як цей найвищий парадокс є ключем всього. Побачимо ще, що він є теж ключем до зрозуміння инших релігійних парадоксів та трудношів, які представляє історія католицизму. Бо католицька Церква є розширенням Христового життя на землі; є отже дивною мішаниною тайн і природного розуму. Цю злуку неба й земли, глини й вогню може зрозуміти лише той, хто католицьку Церкву признає за Божу і людську рівночасно, бо Церква — це містичне відтворення у людський образ Того, що будучи безконечним Богом і вічним Сотворителем, зявився як раб, Того, що перебуваючи завсіди на лоні Вітця, зійшов з неба для нашого спасіння.

(Продовження буде).

ст. Мікеель (св. Михайло) та вскорі вже перенеслися на це місце, де тепер заснували Мерієнгіль. Там заснували вони до року кілька варстатів, друкарню та великі плянтації. В 1889 р. було вже 24 кільом. доріг, а крім цего 10 камінних мостів і дві греблі, з яких одна гнала турбіну. Рівночасно зайнялися вони й навчанням молоді в одній школі, а чотирьох між цими учнями було їх першими хрещениками. Також і дорослих вчили на фермі катехизму. Ігумен Франц наклонив дочку сусіднього фермера, що знала мову Кафрів, перейняти навчання в дівочій школі, а пізнійше виробив він плян заснування конґреґацій Сестер. Ця конґреґація дістала назву »Сестер Дорогоцінної Крови«. Їх монастир побудовано в віддалі 1 кільометра від монастиря Трапістів. У третьому році по заснуванні монастиря були вже сотки хрещеників. В 1886 р. побудовано над Полеля-Рівер місійну станицю Райхенав, що гарно розвивалася й у 1821 р. мала школи, що гарно розвилися й 3.288 католиків. У половині дороги між Райхенав і Мерієгіль засновано станицю Айнзіделн. Що вона лежала між протестантськими фермами, то спершу не мала великих успіхів, та в 1922 році навернулося кілька дістріктів. На південь від Райхенав засновано місію Кевляр. Тепер має вона 35.330 католиків. Рівночасно засновано станицю Маріяталь, вона має тепер 2.600 католиків. Невподалік цеї станиці є монастир св. Ізидора, що занимається управою поля й ріжними виробами та так здобуває засоби для удержання місії. В 1888 р. закуплено найбільшу ферму Трапістів Люрд. Сьогодні вона цвітучий осередок католицького життя. У цему самому році засновано ферму Ченстохова серед оселі негрів. Там є тепер цвітуча місія з 440 католиками. Найновіша оселя це Етінґ (Oetting). Вона в 1921 р. мала 1.917 католиків. Велика заслуга Трапістів біля піднесення матеріяльного положення Південної Африки побудуванням доріг, заснуванням зразкових ферм та наукою хліборобства й ремісла туземців.

Католицький султан.

Дар-ес-Салям одержало недавно католицького султана. Англійці затвердили вихованця швайцарської капуцинської місії в Дар-ес-Салям-і Йоахима султаном Квіру й підпирають його всею своєю силою. Новий султан, як і перше, грає в часі богослуження на органах та співає в хорі. Швайцарські Капуцини в Дар-ес-Салям-і заслужилися багато для успіхів тамошнього вікаріяту. Сьогодні числить цей вікаріят на 500.000 жильців 11.450 католиків, 1.400 катехуменів. Є 200 шкіл із 5.800 учнями.

Місійний корабель Пій XI.

Дня 27 червня посвятив кардинал Тозі, архієпископ місійний корабель довгий на двацять метрів. Це дар медіолянських кругів св. Отцеві. Корабель буде на Нілю служити тамошнім місіонарям й має назву »Пій XI«.

Наклепи в часописах.

Деякі наші українські часописи залюбки поміщують нібито дописи „своїх“ людей, котрих зміст не є нічим иншим як звичайною сплетнею якоїсь малої місцевости або й особистим порахунком „патріота“ дописувача. Особливо великою популярностю тішаться дописи на священиків. Часом недокінчений студент, а великий місцевий діяч зі своєї пустої голови не уміє щось путнього написати, а хотячи стати славним пише на свого пароха. Часто також селянин „радикал“ пописується тим самим патріотизмом. І так в „Громадськім Голосі“ стало є т. з. „Попівська хроніка“, де поміщається всякого рода небилиці на ріжних священиків.

Тим не думаємо твердити, що всі священики є ідейні, працьовиті, добрі душпастирі і робітники на народнім полі. Противно дуже добре знаємо, що є між ними якесь число нетактовних, інертних, деякі занадто матеріялісти, а на жаль є і негідні священики. Це однак не дає ще права редакції поміщати на них тенденційні, часто неправдиві і кривдячі дописи, як сталу рубрику в часописи. Чейже і в инших призваннях як між лікарями, адвокатами, учителями та урядниками і т. д. не всі є ідейні і не всі сповняють як слід свої горожанські чи національні обовязки. А преціньні один часопис не помістить легко, без застереження і без всякого дослідження допис на котрого небудь з тих інтеліґентів, як на священика.

В кінци ми не дивуємося таким крикунським та плитким часописам як „Громадський Голос“, „Воля Народа“ і пр., але зате можемо вимагати, аби ті часописи, що хотять уходити за поважні і серіозні не поміщали легкодушно кривдячих дописів та наклепів, передовсім коли ходить о достойну особу і коли зі змісту дописи видно, що дописувачем не кермує ніщо инше як особиста анімозія.

Тут маємо на увазі допись якогось добродія о. І. під заголовком „Лист з Америки“ поміщену в „Українськім Голосі“ з дня 18. липня с. р. ч. 29. Є це негідний наклеп і напасть на нашого епископа в Філядельфії Преосв. Константина Богачевського.

Дописувач, правдоподібно якийсь священик, називає свого епископа чоловіком „нещасної тактики, непомірковання та впертим“, не даючи на це ні одного позитивного доказу. — Чи справа з о. Глібом Верховським по правді так мається, як подає о. І. можемо сумніватися, бо треба би послухати і другої сторони. В кінци який епископ на світі при найлучшій волі не має клопоту з обсадою парохій священиками. — А вже крайно нерозумним є гіршитися з оригінального, сказати би дійсно американського дарунку, що його зробили монахині і діти-сироти своєму Епископови на імянини. Це було справді гарне і сердечно дитиняче. Не розуміємо, як може троха розумний чоловік називати це „обридливим комедіянством облесників“.

Виступ американської „Свободи“ не можна назвати инакше, як звичайним „простацтвом“. Бо милостиня чи жертва хотяй би на навернення китайських дітей не тільки не відовчить жертвувати на народні ціли, а противно тим паче зробить його жертволюбивим. Хто уміє дати на навернення поган, той дасть і на „Рідну Школу“, а хто гіршиться по фарисейськи добрим ділом, той певно потрафить і змарнувати народний гріш.

Інцідент в Шікаго також потребує ще вияснення. Вкінци тут Епископ Богачевський чейже не винуватий. Чи для епископа була тільки та одна дорога, яку подає дописувач, то ще велике питанне. Хто знає, може й Владика заняв якесь становиско і умів відповідно зареагувати, одначе часом второпність і тактика вимагає, щоби не трубіти на весь світ те, що зробилося або наміряється робити.

Часопис, що без розбору поміщає такі дописи, котрі нічим иншим не є, як особистими напастями, не тільки не сповняє свого великого завдання, яке має зглядом народа й суспільности, а противно ширить серед некритичних мас деморалізацію і спричиняє розлад та розбиття.

ЗІ СВІТА.

І. До штрайку в Англії.

Одним із найбільше болючих місць Англії є її велике безробіття. Число безробітних перед послідним штрайком виносило 1,280.000. Ціла ця „армія“ безробітних дістає підпору від держави, то значить же з оподаткування всіх мешканців Англії. Послідний штрайк побільшив це число недобровільних безробітних ще о кілька міліонів добровільних безробітних.

Штрайк вийшов від вуглекопів. Фактом є, що добування вугля в Англії при таких умовах, які нині істнують, не виплачується. Це твердять властителі копалень, це ствердили державою призначені комісії, цего не можуть заперечити робітники. Щоби добування вугля могло виплатитися, треба або знизити істнуючі платні, або підвисшити число годин робочого дня, або підвисшити ціни вугля. Инакшого виходу нема.

Вуглекопи рішили, що не дозволять ані на зниження платень ані на підвисшення числа годин робочого дня. Значить: лишалося би підвисшення цін вугля. Та тут лежить ціла траґедія Анґлії. Анґлія є майже виключно край промисловий та торговельний. Вона сильно переселена. 5/7 частий поживи вона мусить довозити з других країв. Живе Англія з промислу та торговлі. Щоби промисл та торговля могли розвиватися, вони мусять бути здібні конкурувати з другими краями. Але ці другі краї, а головно Німеччина, працюють нині вже о много дешевше ніж Анґлія. З кождим днем продає Анґлія менше товарів заграницю тому, що її товари — починаючи від вугля, яке диктує ціни також і прочих товарів — є за дорогі, та тому, що бувша анґлійська клієнтеля переносить свої замовлення до конкуруючих країв, де праця (а тим самим взагалі кошти продукції) є дешевша. Значить: всяке підвисшення цін вугля в Анґлії є виключене, коли вона хоче рятуватися від загибелі. Лишається всежтаки, чи по доброму чи по злому: або побільшити робочий день, або знизити платні, або частинно і одно і друге.

Анґлійські вуглекопи боронять свого т. зв. „життевого ступіня“ (standard of life) Вони не хотять принести цих жертв, які вже принесли другі кляси анґлійського народа. Фактом є, що платні вуглекопів є о много висші чим платні других анґлійських робітників. Вони осягнули ці високі платні в часі обезцінення валюти, а нині — коли англ. фунт штерлінґ має о много більшу ціну — вони не хотять нічого зі здобутих платень спустити. Не треба також забувати, що спір вуглекопів з властителями копалень тягнеться вже довгий час. Копальні працювали зі стратою. Щоби ці страти крити та в цей спосіб запобігти катастрофі, яку спричинилоби замкнення копалень через те, що вони не могли платити повних платень, англійське правительство згодилося тимчасово виплачувати вуглекопам державну підмогу. Знана річ, що держава має гроші з податків. В такий спосіб весь англійський нарід (а головно таки ці другі робітники, які мали менші платні чим вуглекопи) мусів своїми податками піддержувати високі платні вуглекопів, які самі є матеріяльно о много ліпше поставлені чим ті, які їх своїми податками на осягненім »життевім ступіні« мусять удержувати. Правительство призначило для розслідження ситуації в копальнях вугля спеціяльну комісію, яка ствердила, що при циніщних умовах копальні не можуть працювати, та висказалася будьто за зниженням платень, будьто за побільшенням робочого дня. Правительство налягло тоді на обі сварячіся сторони, щоби як найскорше погодилися, та оповістило, що в означений речинець відбере вуглекопам підмогу. Вкінці підмогу правительство відібрало, копальні мусіли застановити роботу, а на це вибух штрайк вуглекопів, до якого зі симпатії прилучилося і друге робітництво. Штрайк цей ловели соціялісти та комуністи.

Сумне в цім є це, що провідники анґлійського робітництва не хотять бачити цеї грізної ситуації цілого краю. Зі своїм демаґоґічним кличем: «Не допустимо до зниження платень ані до підвисшення робочого дня« — вони, вуглекопи, ставляться на абсолютно еґоістичнім становищі одної групи робітників, не оглядаючися на це, що тим вони нищать своїх-же братів, других робітників, які в засліпленню ще й помагають до знищення самих-же себе. Вони у своїм засліпленню не хотять бачити, що своїм нерозумом не поможуть ані собі ані нікому, а противно цілий край, а з ним і себе самих, пхають в руїну. Ось один примір, до чого може довести за-

сліплений соціялізм. Він весь загіпнотизований »розділенням внутрішних богацтв« забуває при тім, що ділити можна награбоване добро тільки доки є що ділити.

Соціялістичні провідники анґлійського робітництва вмовили в себе та хотять вмовити і в робітництво, що будьто робітники цілого світа стануть по їх стороні та підіпруть їх змагання. Забувають вони ось що: Правдива конкуренція існує межи державами (націями). Вона істнує вправді і внутрі держави поміж поодинокими галузями промислу, торговлі, праці і т. д. На цій внутрішній конкуренції опирається у великій мірі і боротьба клясів як хоробливий обяв тертя — та якраз задачю розумного, недемаґоґічного правительства є оце тертя внутрі держави звести „ad minimum“. У своїй найширшій формі конкуренція є міждержавна, міжнародна. Одиноким бажанням німецьких робітників є, щоби анґлійські вуглекопи побідили. Цю торговлю, цей ринок, який через цю »побіду« вуглекопів стратить Анґлія, зискає в більшій части Німеччина, де працюється за низші платні, де тому кошти продукції є менші, через те ціни продуктів низші, а тим самим конкуренція на світовім ринку лекша. Нехай собі анґлійський робітник, стративши можність заробітку, гине на своїх островах! Тоді »життевий ступінь« німецького робітника піднесеться. Отсе є боротьба за життя, а т. зв. »робітнича солідарність« це пуста фраза, якою можуть користуватися тільки демаґоґічні провідники-крикуни для замилення очий незрячим. Нехай собі анґлійський робітник гине! Тоді робітник в инших державах, де нинішні платні часто не досягнули ще навіть передвоєнної висоти, буде сміятися.

II. До плебісциту в Німеччині.

Часи зміняються...

Ще всім нам свіжо заховалася в памяти світова війна та її кінець: Тріюмф союзних держав та цілковите розбиття та знищення Німеччини. Здавалося, що довгі десятки літ Німеччина не піднесеться із політичної та економічної руїни. Від 1918 року пройшло заледви кілька літ. Та як за цей короткий час ситуація змінилася! Побідна Франція стоїть нині перед економічною руїною, яку їй готовлять її більше або менше радикальні, більше або менше ліві — та по своїй вартости всі однакові — демократичні та соціялістичні провідники. Анґлія, яку гірнича кріза підрізує в самих її основах, стоїть перед непевною будуччиною. На другім боці стоїть програвша війну Німеччина, яка — перетравивши щасливо революцію (»дарунок« Франції) — потрафила у своїй більшости обєднатися на економічнім полі; скупивши всі сили, всю енергію всіх клясів нації, вона взялася до праці. Здоровий розум та льояльність супроти маєстату Нації віднесли побіду над емоцією та демаґоґічними кличами. І Німеччина через свою працю йде стало на зустріч добробутови.

Замітне є, що цей процес економічної відбудови йде в парі з повільним, але сталим пересуванням Німеччини »на право« в думках її горожан. Ліві елєменти тратять очевидячки ґрунт під ногами. Доказом цего є і вислід послідного плєбісциту в справі вивласнення княжих земельних посілостей.

Соціяльні демократи і комуністи поставили домагання експропріяції (вивласнення) княжих земельних посілостей »без викупу«. В цій цілі вони зібрали 12½ міліонів підписів виборців, жадаючи, щоби в цій справі відбувся плєбісцит, цебто народне голосування. В Німеччині є около 40 міліонів осіб уповноважнених до голосування. Після Ваймарської конституції треба було для цего, щоби проєкт експропріяції міг перейти, щоби за ним висказалася принайменше звичайна більшість всіх до голосування уповноважнених, цебто понад 20 міліонів голосів. Тому праві німецькі партії постановили та видали заклик до своїх сторонників здержатися від голосування. Вислід плєбісциту: 14½ міліонів голосів за вивласненням, ½ міліона проти. Прочі громадяне від голосування здержалися, маніфестуючи цим, що вони є проти вивласнення. Головною причиною, що проєкт не перейшов є це, що через нього був загрожений взагалі сам пріпціп приватної власности. І чи може бути щось більше знаменного для оздоровлення Німеччини, в якій через попереднє обезцінення гроша приватна власність була діткнена в самих підставах!

Трудно сказати, що всі ці, що голосували, є монархістами та що Німеччина стоїть перед реставрацією монархії. Та все таки фактом є, що демократичні почування пігнали до урни богато менше чим половину виборців. Не треба також забувати, що плебісцит відбувся будьщобудь серед дуже сприятливих повоєнних обставин для соціялістів. Тому тим більшою є їх невдача.

Оцей послідний плебісцит не є нічим иншим як тільки одним із етапів пересування Німеччини »на право«. Він є заразом найліпшим доказом, що Німеччина приходить до себе.

Роман Метельський.

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ.

Українські посли в часі соймової дискусії над зміною конституції забирали само собою теж голос. Довшу промову виголосив посол С. Хруцький. Іменем „Українського Соймового клюбу“ заявив він, що для нього зрозуміле, чому правительство ніяк не хоче допустити до нових виборів. Причиною є це, що по нових виборах увійшлоб до сойму біля 50 нових українських послів. Від цеї можливости хочуть Поляки забезпечитися зміною виборчої реформи, знесенням посольської незайманности та знесенням пропорціональности при виборах. Дивується бесідник, що марш. Пілсудский так скоро закинув свої федералістичні концепції. Виходить, що й він боїться Українців. Українські посли — заявив пос. Хруцький — голосуватимуть проти зміни конституції та проти уділення уповноважнень правительству.

Українське Національне Демократичне Обєднання.

відбуло цілий ряд організаційних нарад та віч у ріжних місцевостях краю.

У Перемишлі

організаційна праця УНДО розвивається доволі гарно, По селах відбувся цілий ряд довірочних партійних нарад. Після організаційно-маніфестаційного віча відбулася в самому Перемишлі 11. червня ц. р. велика довірочна нарада, на якій було до 400 учасників. Політично-організаційний реферат виголосив д-р. В. Загайкевич.

Повітовий Народний Зїзд УНДО в Збаражі

був дня 13. ц. м. Були на зїзді відпоручники пятнацяти громад. Зїзд відкрив д-р. Анд. Гаврилюк. До президії вибрали п. Івана Ткача, господаря з Красноселець головою, а п. Мих. Топоровича з Черниховець секретарем. Відпоручник УНДО зі Львова п. О. Черкавський мав реферат про значіння політичної організації. По рефераті була жива дискусія. До Повітового Народнього Комітету вибрали: д-ра Андрія Гаврилюка (головою) о. Миколу Іванчука, Теофана Яремчука, о. Василя Зварича, о. Василя Стадника, Івана Цебринськопо, Юрка Табаку, Гриця Пастушенка, Івана Ванкевича, Андрія Данилевича, Михайла Лисогора та Івана Ткачука. Вибраний комітет відбув зараз по зїзді установче засіданнє.

Довірочна нарада в Бучачі відпоручників УНДО

відбулася дня 8. липня ц. р. Відпоручників було приявних 49. Головою наради вибрали д-ра Іл. Боцюркова. Реферат про політичне положення виголосив д-р. І. Боцюрків. Про завдання повітової політичної організації говорив дир. В. Маланчук. Вибрано Тимчасовий Народній Комітет, який має з кінцем липня скликати Повітовий Народній Зїзд.

Віче УНДО в Микулинцях

відбулося дня 5. ц. м. Було до 600 учасників. На вічу обміркували всі актуальні справи. Відкрив віче д-р. Р. Слюзар. До президії ввійшли о. Евген Лопатинський, пп. Лука Ракочий, Осип Федевич та Іван Костецький. Д-р. Степан Баран зобразив наше теперішне політичне положенне, а відпоручник УНДО зі Львова п. Олекса Черкавський говорив про значіння й потребу політичної орґанізації. Реферат про програму УНДО виголосив п. Олекса Гладишовський. Ухвалено резолюції проти теперішнього нашого політичного положення та проти поведення з нашими політичними вязнями, проти теперішньої системи в шкільництві та проти теперішньої земельної реформи.

Віче УНДО в Підберізцях, львівського повіту

відбулося дня 27. червня. Віче отворив місцевий організатор п. Василь Волох До президії віча покликали о. Сидора Сохацького, пп. Івана Конюха та Костя Царя. Реферат про політичне положення та про завдання Обєднання мав відпоручник зі Львова п. Іван Ліщинський. На віче прибули радикальні молодики й вони ставили запити, як відноситься УНДО до „Лугів“. П. Ліщинський вияснив, що УНДО піддержує всякий руханковий рух та стоїть при цьому, що руханкові й політичні товариства не повинні мішатися до політики. На політику „Луговців“ жалувався п. Конюх, а о. Сохацький напятнував шкідну роботу радикалів.

Віче УНДО в Хирові

відбулося дня 7. липня. Було до тисячки учасників. Віче відкрив короткою промовою п. Ф. Липецький. Предсідником віча вибрано о. декана Василя Олексина, його заступником п. Михайла Єдлинського, а секретарем п. Петра Чуквинського. Про наше політичне положення говорив відпоручник зі Львова п. В. Целевич. Опісля була оживлена дискусія.

Віче УНДО в Миклашеві, львівського повіту

відбулося дня 11. липня ц. р. Віче отворив п. Сень Попович. До президії віча покликано пп. Івана Бубелу, Хведора Чорного та Івана Поповича. Реферат про політичне положення Українців та про завдання УНДО виголосив відпоручник зі Львова п. Іван Ліщинський. Реферат про організацію мав п. П. Вишневський. Віче протягнулося понад 4 годині та й старші й молодь увесь час брали живу участь у нарадах.

Партія „Народньої Волі“,

що її засновником була колишня москвофільська молодь, по довгому ваганні на недавньому першому зїздові рішила перейти корпоративно, як зорганізована ґрупа в український табор, хоч і дозволено ще окремим членам партії признаватися до „русскости“.

Партія „народовольців“ по своїй програмі комуністична й як така вважає всякий національний рух тільки політичним засобом для соціялістичних цілий. Та як би там не було, цей зворот „народовольців“ свідчить про живучість українського народнього руху, а про мертвеччину москвофільства. Це й зазначують „народовольці“ в статті „Наше становище в національнім питанню“ („Воля Народа“ ч. 295 з 18. липня ц. р.). „Вони признають, що москвофільський напрям є тепер мертвою формою й доктриною позбавленою внутрішнього змісту, тому що він є орієнтацією на щось, що давно й безповоротно минуло, тому що з життям і живою політичньою дійсністю він не має нічого спільного, та що теперішне його „оживлення“ це відома польська політика, обчислена на ослаблення одностайного руху кожного непольського на-

роду". Значиться москвофіли комуністичного напрямку подчули, що москвофільство зівсім скрахувало в нашому народі й що під його прапором годі буде ширити соціялістично-комуністичні кличі й тому перейшли під український прапор. Виходить, що національні наші партії матимуть тепер скріпленого противника. Треба й нашому духовенству й усім, хто свідомий цего, що тілько в християнстві рятунок нашого народу, взятися до енергічнішої праці над християнським і культурним вихованням найширших верств нашого народу, щоб охоронити його перед скріпленим походом соціялістичних шкідників, що для більшого баламучення народу йдуть під прапором українства.

Нового гетьмана

вибрало собі „орґанізоване козацтво бувших українських армій 1917—1923 рр., а цим гетьманом Іван Полтавець-Остряниця. Про це оповіщують вони „Універсалом до українського козацького народу на Україні та поза нею сущого". Булоб воно смішне, коли не булоб сумне. Замість узятися до щирої та основної праці над українською еміґрацією, наші еміґранти, як не сваряться між собою то бавляться в ріжні універсали та вибори гетьманів без території. Готово прийти до цего, що в кожному більшому місті за границею буде сидіти український „гетьман" чи „президент" і вся їх діяльність обмежиться само собою до видавання „універсалів до українського народу". Справді влучно замічає „Діло" в новинці про цю „історичну подію" „Універсали до народу треба розклеювати на мурах здобутих міст, а не висилати в ковертах".

ПОЛЬЩА.

Голосування над зміною конституції.

По поладнанні зміни конституції в соймовій конституційній комісії передано законопроєкт на плєнум сойму. Дискусія в соймі над цим проєктом доволі широка. Національні меньшини заявились проти проєкту.

В понеділок 19. липня виголосив премієр Бартель програмову бесіду. Говорив він богато про це, що вже здобуло його правительство, та не представив програми на будуче. Премієр домагався ухвалення зміни конституції, бо, як казав, інакше руки правительства будуть звязані дотеперішним односторонним демократичним устроєм. Премієр згадав у своїй промові й про національні меньшости. „Правительство змагатиме" — говорив він — до безпосереднього контакту з широкими масами населення, а то шляхом оживлення адміністрації й урухомлення самоврядування. Правительство змагатиме до злаґіднення тертя поміж національними й віросповідними ґрупами, до витворення гармонії умов співжиття населення ріжної народности й культури й перестерігатиме пильно засад, що мають на увазі узґляднення життєвого інтересу меньшостей". Заповів також амнестію кар за проступки з мотивів національних і політичних. Заповів також приспішення викóнання земельної реформи, упрощення аґрарних приписів та ревізію шкільного закона з 31. липня 1924 р.

В дискусії над проєктом промовляло кількох бесідників, а опісля приступлено до голосування над проєктом закону про зміну конституції.

Параґраф перший про усталення буджету на найближчий буджетовий рік прийнято. Параґраф другий про знесення постанов, які торкаються пропорціональности виборів, відкинено поіменним голосуванням 179 проти 171 гол. Параґраф третій про піднесення віку активного виборчого права мав 185 голосів проти 180 при недостачі кваліфікованої більшости. Параґраф цей счеркнено. Параґраф четвертий про вік пасивного виборчого права зібрав 185 голосів проти 163 і також перепав задля недостачі кваліфікованої більшости. Параґраф пятий про посольську відповідальність зібрав 183 голосів проти 178. Його саеркнено також. Параґраф шестий проєкту говорить про втрачення мандату в разі витягання для себе користей від уряду. До нього зголосив поправку пос. Ліберман (ППС) того змісту, щоби жадання того ствердження могло виходити не тільки від маршалка сойму, а й від найвищої контрольної державної палати. Поправку принято 231 голосами рроти 109. Параґраф семий принято в урядовій стилізації. Параґраф осьмий (про права президента розвязати сойм і сенат) відслано до конституційної комісії. Параґраф девятий принято в стилізації комісії. Параґраф десятий (кожне воєвідство є окремим виборчим округом до сенату) відкинено. Перепало також внесення, щоби сойм і сенат мали по 100 членів.

Над 11 арт. голосовано після порядку усталеного на комісії. Що всі внесення враз із внесенням комісії впали, то зчеркнено перший уступ 11 арт., який говорив про право декретування президента в часі між каденціями сойму. Другий уступ 11 арт. (право спеціяльного закону про повновласти) принято, так як усталила його комісія, більшістю 259 гол. проти 93. При трстьому уступі цего самого артикулу, який говорить про спосіб видавання розпорядків президента, відкинено поправку в справі утворення державної ради, а цілий уступ прийнято. Прийнято теж дальші артикули (12, 13, 14 і 15) і так покінчено друге читання закону про зміну конституції. Третє читання відбудеться у четвер.

Опісля відбувалася дискусія над заявою премієра Бартля.

АВСТРІЯ.

Ювілей о. дра Зайпля.

Пралат о. д-р Зайпель, бувший канцлєр австрійської республики, святкує 80-ти літній ювілей своїх уродин. Із цеї нагоди всі віденські часописи з 20 липня помістили довші статті з оцінкою його політичної діяльности та зазначують його заслуги біля відбудови Австрії. О. д-р Зайпель, що брав участь на евхаристійному конґресі в Чікаґо, доси не вернув до Відня, мабуть щоб виминути овації із нагоди своїх уродин.

ЧЕХІЯ.

Чесько-німецьке порозуміння.

В чеських політичних кругах думають, що зложення мандату д-ром Бенешом вяжеться з цілою внутрішньо-політичною констеляцією. Утворення міщанської чесько-німецько-мадярської більшости уходить за певне. При такій більшости становище д-ра Бенеша як міністра, а заразом як члена сторонництва народніх соціялістів було поборюване й така більшість булаби неможлива. Німецькі аґрарії порозуміліся вже офіційно в цілому ряді важних справ із чеськими аґраріями. Так прм. мають парляментарно розвязати земську комісію. При лісовій реформі узґляднено богато домаґань Німців.

НОРВЕҐІЯ.

Фінансовий скандал.

Бувшого президента міністрів і міністра фінансів Берґера поставив парлямент 58 голосами проти 54 перед державний трибунал за надужиття через самовільне диспонування державними кредитами. Разом із ним обжаловують 6 членів Берґерового кабінету, з яких двох міністер війни Вефрінґ і міністер робіт Венґер є членами теперішнього кабінету Лікке-я. Останні два міністри в звязи з обжалуванням подалися до димісії. Ходить тут про уділення одному з найбільших норвеських банків „Norskehandelsbank" 25,000.000 норв. корон у часі банкової кризи в 1923 р. Премієр і міністер фінансів боявся відємних наслідків і затаїв уділення цего кредиту та не піддав затвердженню парляменту. Тимчасом інтереси банку стояли дальше лихо так, що в 1924 р. віддався він під державну контролю й дістав новий явний кредит у висоті 15,000.000 корон. Справа виявилася, коли й ця сума не вистала.

ҐРЕЦІЯ.

Відозва диктатора.

У відозві до народу стверджує ґен. Панґальос, що опозиційні партії виявили свою неміч, що не хотіли пристати на його предложення, щоби через нові вибори повернути до нормальних політичних відносин. Видно, що бояться висліду виборів. У цій відозві є теж бесіда про

викриття заговору на життя Панґальоса.

На це має влада достаточні докази. Мали найти лист ґен. Пластіраса, висланий 6 липня до одного з приятелів в Атенах із зазивом до прискорення замаху на ґен. Панґальоса. На прикінці відозви заявляє, що на перекір усім противникам диктатури дальше рішучо й консеквентно вестиме діло моральної й матеріяльної санації Ґреції.

Новий кабінет і нові вибори до парляменту.

Бувший міністер і президент летунства Ефтаксіс утворить новий кабінет, опертий на диктатурі. У відповідній хвилі нове правительство розпише вибори до парляменту, який матиме право піддати ревізії змінену Панґальосом конституцію.

Арештування.

Арештовано богато політиків і публіцистів під замітом участи в заговорі. Між ін. арештували бувшого президента міністрів Міхалокопулоса. Арештували теж редакторів часопису »Гестія«. Ґенералові Катамастазісові вдалося втекти перед арештуванням. Богато інших увязнених вислали на острів Наксос на Еґейському морі.

ФРАНЦІЯ.

Нове правительство Франції.

І знов нове правительство в Франції. Французький парлямент не ухвалив довіря правительству Бріяна-Кайо й члени правительства подалися до димісії. Причина така: Кайо домагався необмежених повновластей у використанні всіх засобів до фінансової санації. Фінансова комісія прийняла текст проєкту, що правительство може використовувати тільки ці засоби, що передбачені законом. Кайо відкликався до довіря парляменту. І в часі голосування, чи перейти до дискусії над правительственним проєктом чи відкинути його, внесення перепало 288 голосами проти 243. До нового правительства ввійшли: Предсідник кабінету й міністер заграничних справ — Еріо, міністер судівництва — Кольра, внутрішні справи — Шотамп, фінанси — де Монзі, війни — Пенлєве, мореплавства — Реноль, торговлі — Люше, просвіти — де Лядіє, публ. робіт — Ес, хліборобства — Кей, праці — Паске, емеритури — Бонне, кольоній — Дарія.

НОВИНКИ.

Ревізії сееред львівських Українців. У середу 21. липня переводили поліційні аґенти в ріжних українських домах ревізії. За чим шукають, не знати.

Смерть Дзєржинського. Із Москви доносять, що там помер в 49 р. життя Дзєржинський бувший шеф всесоюзної черезвичайки, а опісля комісар шляхів.

Страшні наслідки удару грому. Із Більська доносять, що там дня 15. липня пополудні вдарив грім двічи в захист на Клімочку в так зв. „Кліментінерґіте". У захисті було саме кілька осіб, що скрилися перед тучею. Від удару грому чотири особи згинуло, чотири важко ранило, дванацять легко.

Взрив пекольної машини на університеті. „Н. Й. Геролд" доносить із Сантіяґо, що на тамошньому університеті була експльозія. Здогадуються, що пекольну машину підложили студенти, невдоволені теперішньою управою університету.

Вовки в Радянщині. »Наркомзем« видав відозву, якою взиває до боротьби з вовками, яких скількість обчислюють на 100.000. Вони мали роздерти минулої зими сотки людей та до міліона худоби. Часто появляються вовки стадами навіть у великих містах. Спеціяльно грізне це нещастя з огляду на часті случаї скаженини, що появляється серед вовків, які заражують цею недугою собак і худобу.

Сліди відкриття Америки Норвежцями. В скандинавських джерелах є вісти, що Америку відкрили перші скандинавські вікінги ще в часах, коли в Київі кожив могутній князь Володимир Великий, а в Норвегії хоробрий Оляф Трігвазон, теж відомий із нашої історії. Сміливі Норвежці відкрили спершу Ісляндію, потім Ґренляндію, а там і Америку. Тепер, — як доносять із Спекан (Стан Ввошінґтон) відкрив норвежський учений Ороіеп недалеко цего місця на скелі написи, з яких видно, що біля р. 1010 прибула там експедиція, що складалася з 24 мужчин і 7 жінок і 1 дитини. Цю експедицію опісля вигубили тамошні Індіяне.

Відносини в Радянщині. Радянські часописи доносять із Перми на Уралі про таку подію характеристичну для відносин під правлінням радянщини: у Пермі вбив себе один із вищих урядників виділу просвіти. Звався він Богоявленський. Устійнено, що причиною самовбійства був донос молодшого сина, що належить до комосполу. Він доніс владі, що його старший брат, студент вернув самовільно з заслання, щоби побачитись з батьком.

Ровер-літак. Із Діжон у Франції доносять, що тамошньому робітникові вдалося построїти ровер у злуці з малим літаком. Винахідник, що доси держав свій винахід у тайні, почав тепер ряд прилюдних летів. На апараті, що він придумав, може він підниматися до висоти 40—80 метрів. Проби, що їх доси робив, дали корисні висліди. Коли цей апарат ровер-літак покажеться справді практичний, а до цего не дорогий, то вскорі зросте значно число летунів.

Відкрили нові поклади вугілля та соли. В околиці Кельц, у місцевости Рикошин проф. Іван Тарновський перевів досліди й відкрив поклади вугілля, камінної соли та потасової. Вугілля знаходиться в цій самій глибині, що й у Домбровському басейні.

Зударення поїздів на лінії Краків-Варшава. Між залізничими стаціями Плицьвією й Роговом на лінії Варшава-Краків прийшло 8 липня в четвер вечером до страшної катастрофи. На 83 км. від Варшавинедалеко за стацією Плицьвією в напрямі Рогова зударилися скорі поїзди, що йшли в противних напрямах. Купілевий скорий поїзд, що виходить із Варшави в напрямі Кракова о год. 6 вечером зударився зі скорим поїздом, що виходить із Кракова о год. 2.10 й приходить до Варшави о год. 9.10 вечером. Купілевий поїзд був переповнений подорожними. Поїзди зударилися коло год. 7.30. На шляху Плицьва-Рогів направляють залізничий міст недалеко стації Ліпці. Тому один тор на частині простору замкнений, а спеціяльно збудоване коліно вводить поїзди на цему відтинку на свобідний тор. Скорі поїзди краківський і варшавський мали тут вимінутися. Виминання поїздів мало відбутися так, що краківський поїзд повинен був спинитися під тимчасовим сигналом і перепустити варшавський поїзд. Тимчасом краківський поїзд, хоч був червоний сигнал на »стій«, не спинився. Варшавський поїзд був саме в повному розгоні. У хвилині, коли поїзди були на перехресті торів, краківський поїзд ударив в бік варшавського поїзду. Наслідки зудару були страшні. Три особові вози варшавського поїзду вискочили зі шин, один віз розторощило зівсім. У краківському поїзді розбило паровіз і бранкард. Із возів понеслися зойки ранених, плач жінок і дітей. Пасажири кинулися рятувати ранених. На місце подій вислано чотири рятункові поїзди. З під румовища розбитого вова добули тимчасом жертви катастрофи, обезображені тіла двох пасажирів, а саме Новака та Павловської. Дальше добули 8 осіб тяжко ранених і кількинадцять легше ранених. Серед легко ранених є посол Корфанти. Із Варшави виїхала зараз спеціяльна слідча комісія, яка устапила, що в місці катастрофи не було світляного семафора, тільки т. зв. сигнал на »стій«. Цего сигнала вживають рідко тай уставили його там щойно перед двома днями, тож машиніст міг його не замітити.

Неначе в кіні. Домінік Бер, літ 20, обмивач вікон у Новому Йорці впав із вісімнацятого поверха й тільки зломив собі ногу. Він чистив вікна на вісімнацятому поверсі й нараз утратив рівновагу та впав. Коли спадав коло сімнацятого поверха хопився за вистрім (газимс) і повис на ньому, однак вдарився ногою в мур і зломив собі ногу, та держався кріпко. Зібрав усі сили й видряпався на вистрім та дістався крізь вікно до середини. У шпиталі заявив, що як тільки виздоровіє, верне знов до своєї роботи, цебто дальше митиме вікна.

Жара в Америці. »Ню Йорк Геральд« доносить, що 3. ц. м. 700 тисяч людей виїхало з Нового Йорку над море, щоби схоронитися там перед невиносимою жарою. 150 тисяч самоїздів поїхало в напрямі озер.

Лік проти анґлійської недуги (рахітіс). В дослідно-хемічному інституті в Липську вдалося хемікам витворити штучним шляхом вітаміну „Д", що її недостача в поживі викликає в молодих осібняків обяви рахітісу, чи т. зв. англійської недуги. Опрацьована винахідниками метода позволяє домішувати в довільних скількостях новий препарат до всякого роду корму, чи до течі чи до густого харчу.

Літо буде дальше мокре. Обсерваторія в Оксфорді видала комунікат, у якому заповідає дальше трівання дощів у цілій Европі протягом липня та серпня. Ці гороскопи опирає обсерваторія на реляціях із Ґренляндії, які доносять, що крижані маси громадяться.

Есперанто в телеґрафічній комунікації. Радянське правительство оповістило розпоряд про введення мови есперанто в телеґрафічній комунікації Радянщини з цілим рядом держав м. і. з Польщею.

Арештування ватажка банди залізничих присицлячів. В селі Ромбєнь, лудзького повіту, придержали Матея Бобровського, в якого в часі ревізії найшли цілу хемічну лябораторію, де вирабляли наркотики, що ними присипляли подорожних у залізницях, а потім обікрадали їх. Слідство виявило, що була ціла банда таких присиплювачів, а Бобровський був ватажком банди. Ствердили теж, що Бобровський це той бандит, що в часі одного нападу в поїзді обтяв одній жінц два пальці, щоби стягнути перстені. В останніх місяцях Бобровський увихався в Закопаному, де називав себе „ґрафом Роґацьким". Повертався в товаристві богатих жінок, які потім окрадав.

Метрична система в Радянщині. Радянське правительство ввело з днем 1. липня ц. р. метричну тистему, як загально обовязуючу на території Радянщини.

Переписка Адмін. і Редакції.

о. Н. Филипів. Часопис заплачений тільки до кінця березня ц. р. Звідомлення з іспитів зрілости в наших школах подаємо радо, але лише на виразне бажання шкільних управ. На жаль деякі управи наших шкіл воліють в таких справах звертатися радше до комуністичних газет ніж до католицького часопису.

Із біржі.

Львів, 22. липня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·05—	9·10 зол.
Доляри кан.	9·00—	9·10 „
Кор. чеські	·27—	·— „
Фран. фр.	0·19—	·— „
Фран. швайц	1·77—	·— „
Фунти штер.	44·50—	·— „
Ліри італ.	0·30—	·— „
Шіл. австр.	1·20—	·— „
Нім. марк.	2.17—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця черв.	31·50—32.50 „
„ біла	28·75—29·75 „
жито	21—22 „
ячмінь	22—23 „
овес	6—27 „

ВЖЕ ВИЙШОВ

„ВІСТНИК МАРІЙСЬКИХ ТОВАРИСТВ".

Орган управи Мар. Т-ва Молоді.
Інформаційне письмо в ділах Мар. Дружин.
Виходить неперіодично.

Передплата на 4 числа 1 зол. (згл. 10 центів).

Одно число 30 сот. (згл. 3 центи по курсі).

Замовлення:

Управа Марійського Т-ва Мододі, Львів. почт. скринка 108.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі" Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

LUCIUS FLAVUS

Historischer Roman aus den letzten Tagen Jerusalems. Von **Joseph Spillmann** S. J. Achtzehnte und neunzehnte Auflage. (Gesammelte Romane und Erzählungen von J. Spillmann S. J. Volksausgabe I. u. II. Bd.) 12° (XVI u. 680 S; 3 Pläne.) Freiburg i B. 1926, Herder. Geb. in Leinwand M. 7.40.

Повість із часів зруйнування Єрусалиму. Сама тема цікава, а ще, коли повість вийшла з під пера такого визначного християнського письменника, як Йосиф Шпільман, то вже з гори можна бути певним про її артистичну, а ще важніше виховуючу стійність. Німецька критика вважає цю саме повість найкращим твором Шпільмана. І справді читається вона займаво, навіть із насолодою. Герой повісти, це величня стать, благородна лицарська вдача, що все змагає наперед тільки прямим шляхом і так доходить до пізнання християнської правди. Св. Павло, що з ним разом він сидить у тюрмі, хрестить його. Бере зам ту участь у здобуванні і зруйнуванні Єрусалима, вкінці як легат, так, як перше пережив як центуріон зрив заворушень. Бачимо в повісти провесну християнства на цих місцях, кудою ходив і вчив наш Спаситель. Пізнаємо зіпсуття римського світа та нелад за Нерона, життя римських легіонів і старинну облогу. Вкінці розвивається перед нами величава та страхітна картина зруйнування Єрусалима — словом автор подає нам світ індивідуальний, визначних характерів. Гарна й добра повість. Справедливо пише в передмові епископ Ротенбурга Павло Вільгельм Кеплер, що Шпільманові твори, це твори, що їх читання приносить богатий зиск духові, серцю й душі читача. „Шпільманові книжки — кінчить він — повинні замкнути католицькі доми для брукової літеретури й здобути собі право горожанства, як добрі приятелі католицького народу.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung
Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 29. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 1. серпня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА:
В КРАЮ:
чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Народність і Церква. — Церковні справи на Великій Україні. — Христовий воїн (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. — Ідеї в соціольогії (фейлєтон). — Франція перед катастрофою. — Радянське село будиться. — Політичний огляд. — Новинки. — Дописи. — Нові книжки й видання. — Оголошення.

НАРОДНІСТЬ І ЦЕРКВА.

(Кінець).

II.

(+) В попереднім уступі вияснили ми становиско католицької церкви до народности загалом, тепер подамо, які обовязки вкладає католицька Церква на вірних зогляду на їхню народність.

Церква вимагає, щоби кождий віруючий чоловік старався практично т. є. ділом виявляти свої національні почування, оскільки ті почування утотожнюються з любовю вітчини. Бо після науки католицьких моралістів, любов вітчини є і заповідю і чеснотою. Вже великий богослов св. Тома опрацював теоретично цей предмет. Після нього любов вітчини є християнською чеснотою, що основується в чинним і практичнім оказуванню *любови* вітчині, котра є підвалиною нашого природного істнування. В католицькій релігії і через католицьку релігію любов вітчини не є тільки природною чеснотою, але вивисшеною до надприродного порядку, а заразом очищеною і освяченою.

Кождий практикуючий християнин має релігійний і етичний обовязок, не тільки уникати провин, але й практикувати чесноти і тим чином все більше й більше освячувати і усовершати свою душу. Тим самим він повинен і мусить любити свою вітчину, бо інакше не може бути правдивим християнином. Св. Тома Аквинатський виразно каже, що чоловік під гріхом є обовязаний любити свою вітчину так, як є обовязаний любити Бога й родичів. Той обовязок заключається в четвертій Божій Заповіди.

Як при кождій чесноті, так і в любови вітчини може бути не тільки недомагання але й пересада. І одно й друге є провиною. Брак чи занедбання любови вітчини є гріхом, але й пересада в націоналізмі є церковно заказана. Так як еґоїзм є чимсь хоробливим, так і пересадний націоналізм, коли хто свою народність понад міру підносить і любить з кривдою другої чи других народностей, противиться Божому зарядженню і нарушує любов ближнього. Національний чи політичний фанатизм не можна брати за правдивий патріотизм. Любов до свого народу не сміє провадити до ненависти або поневолювання другого народу. Бо державна спільність і народність не є найвищою формою людського суспільства, а береження виключно національних інтересів не дасться погодити з вищими цілями людськости в культурі й релігії. Не дармо бувший епископ Трієру, Корум, називає пересадний націоналізм єресю і відступством від християнства.

Для нас католиків остає правилом, держатися золотої середини. Як все земське *так і земська вітчина є підпорядкованою* справам вічним. Наша властива й правдива вітчина в небі. Земську вітчину ми любимо задля небесної, а радше для Бога з тими ограниченнями, які нам ставить християнська етика в любові самого себе. Треба також памятати, що і ті, котрі належать до иншої народности, є дітьми нашого спільного небесного Вітця. І їм не можна відмовляти тої любови, котру ми винні прочим нашим ближнім. Також инші народности мають богато добрих прикмет, а наша подібно як другі — не одну лиху. Длятого кождій народности належить полишити право до істнування, повного розвою й свободи, бо кождий нарід у великім Божім світовім пляні має сповнити велике завдаиня в культурі і історії. Є це неоправданою гордостю, коли хто уважає, що його нарід є особенно вибраний і покликаний до сповнення якоїсь в хоробливій уяві вимріяної місії. Обовязок спільности не ограничується до одного народу чи одної держави, але він переходить границі племінні та політичні і розтягається на цілу людскість як на одну велику Божу родину. Тим одначе не думаємо зовсім захвалювати чи поручати космополиту, бо людскість не є якоюсь безцільною мішаниною племен, народів та держав, але гарно і мудро упорядкованою системою по Божій волі та Иого св. провидіння.

Шовінізм не має права істнування навіть з огляду на той нарід, що живе з иншим у ворожнечі чи боротьбі. Тут мусимо памятати, що християнство знає також любов ворогів. Маємо право боронити наш нарід аж до смерти і всіми дозволеними способами берегти його свободу чи самостійність. Одначе в хвилі, коли ворог не може, чи перестає шкодити нашій вітчині повинна устати всяка ворожнеча, а взаїмна християнська любов ближнього входить у всі свої права. Ненавидіти другого, понижати і шкодити йому з тої причини, що належить до другої народности, це не чесно, не полюдськи, а вже ніколи по християнськи.

Надто є ще одна перешкода в любови народа й вітчини, котру можна назвати злочином, а саме, коли хто під позором патріотизму відбирає народови найвищі йго добра як віру, релігію, Церкву. Ніякий зовнішний ворог не потрафить нанести тільки шкоди і недолі народови, як ті його сини, що видирають йому основу не тільки дочасного життя і розвою, але заразом і небесні добра.

Теперішний Намісник Христовий, св. Отець Пій XI., проголосив клич: Мир Христовий в Христовім Царстві". Кождий католицький нарід отже і наш український повинен піти за тим зазивом та практикуванням правдивої християнської любови вітчини співділати до здійснення цего ідеалу і тільки на християнських основах будувати щаслившу майбутність своїй вітчині.

Церковні справи на Великій Україні.

(Кінець).

Архієпископ не має з чого жити, бо православні тепер дуже зимні для Церкви і священиків; він приймає »всякое даяніе« і за це святить в батюшки. Недавно, 21 марта ц. р. заніс старий брат з Лядави гостинця від діякона і архиєрей обіцяв рукоположити його в священики. В Лядаві є священиком Тиравський, а його батько є у нього діяконом. Про симонію православія хиба не знає, а може то лиш так у обновленців водиться?

Про моральну і інтелектуальну кваліфікацію не питають. Кажуть, що архієпископ Лолій висвятив недавно одного бандита на священика, а що вже дячків, малограмотних, то і не говорити. У православних не чується браку священиків, бо їх є за богато — так, що не оплатиться бути священиком і много з них робить заяву, що доси вірив в Бога і обманював людей, а тепер хоче вже чесно працювати і кидає духовний стан, а йде на службу шпіонську. Шпіонів в рясах є дуже богато. Часто остерігають тебе зі сторони самих духовних: з тим батюшком осторожно, бо він тайний шпіон большевицький. Повну рацію мав посол до III-ої думи державної в Росії,

священик Сендерко, коли в своїх промовах виступав проти шпіонів в священичих рясах. Це було за царизму. Але чим горшок накипів, тим його і чути. В психольогії православного духовного в Росії було і видно є шпіонство.

Щож сказати про III. і IV. відлам православної церкви, про самосвятів і діяльників, або про Липківщину і Погорілківщину (Діяльну Христову Церкву)? У одних брак св. Тайн священства, у других хоч є св. Тайна хиротонії то нема Духа Церкви. У одних і других нема ні віри, ні пошани для Церкви та канонів, а за те повна демократизація Церкви, як і в обновленців.

Оден з висшої єрархії Д. Х. Ц. (Діяльна Христова Церква), епископ первомайський, надсилає до журналу »Червоний шлях« свої деякі уривки творів до друкованя і так пише: »Я людина теж і не голубої крови, у мене і кров і думки і дії червоні«. Яке поняття про стан епископського совершенства, який дух у того епископа? У нього і кров і думки і дії червоні! Це рекомендація для часописи, що з професії є атеістичною. »Із цивільних моїх творів — пише дальше цей владика автокефальної Укр. Церкви — надрукований лиш оден марш »Памяти червоних борців«. »Праця епископа мене не задовольняє і коли мої твори державним видавництвом і »Червоним шляхом« будуть надруковані (які скромні вимоги!) і коли я буду у ваших очах чоловік, то можливо, що я лишу свою працю«. (Значиться, скину духовну одежу). — Ось український епископ!

Чиж не плакати над цею церквою, що має таких пастирів і учителів?

Церкву на Україні вже »одоліли врата адові«, вона перестала вже бути Церквою, вже не є Христовою, нею управляють пастухи, наемники, або правдивійше, вовки. І не дивно, що ця Церква не має авторитету у народу, ані у правительства. Нарід не всюди розізнається в цих відтінях Церкви, не видить цеї пропасти, до якої довели самі епископи православну церкву і тому йде ще, хоч в малім числі, до тої церкви, шукає світла, тепла, шукає навіть в цих безбожних часах большевизму правди, але нема її кому подати, нема кому повести його до Христа.

Єрархія православної Церкви видить хіба цей сумний стан Церкви, стан, якого доси не було ще в українській Церкві, і для підпирання зарисованих глибоко стін цеї Церкви, вводять в Церкву демократію, судьбу Церкви віддає в руки світських людей, а навіть женщин, припускаючи їх навіть на собори! Але як не урятували її самі епископи, то не поможуть ніщо ані міряне, ані женщини. Христос не установив такої Церкви, де міряне малиби власть, бо Церков не може опиратися на »советах« епископів, мірян і жінок. Товпа не розбирається в річах віри. Це видимо з самого способу поступованя Христа. Коли Христос задав питання Апостолам: »За кого мають люде Сина Чоловічого?«, ученики сказали, що одні мають Його за Йоана Хрестителя, другі за Ілію, инші за Єремію або за одного з пророків. Товпа не знає Христа, не знає Його Правди, а лиш Петро дає правдиву відповідь. Людскість не може ввійти в відносини з Богом через загальне голосування, Христос не дав в Церкві власти товпі.

Чи лиш Москва і Константинопіль, та новий центр української Церкви, Київ, надають напрям українській Церкві? На Україну присилає свої розпорядження також Берлін, вже не жива, не православна Церква, але евангельська, і ця через своїх діяконів, архідіяконів, ангелів і архангелів (така єрархія священська) управляє з Берліна штундами на Україні, і має великий успіх. Штунда поширюється. Такі центри штунди, як Жардинівка, Озаринці і др., збирають коло себе українських селян, які видячи своїх священиків, переходять з церкви православної в штунду і там чують себе задоволеними; покидають церкву, будують собі молитвенні доми і слухають проповіди брата селянина. При тім йдучи за демократичним кличем, стають так певними, що наука голошена селянином є правдивою Христовою, стають так упертими в своїй вірі, що тяжко дуже їх навернути. Штундист називає священика діяволом і не дасться нічим переконати. Церкву оминають вони більше як шинки, знаку хреста не роблять на собі, ані не ставлять хрестів, образи всі повикидали. Деякі святкують суботу (так зв. суботники). Навіть по смерти не ховають тіла на цвинтарах, де є хрести, але за селом.

Як старовіри або старообрядовці є лиш Москалі, так євангелисти, сектанти, є майже виключно Українці. Сектантизм шириться на Україні в застрашаючий спосіб. А не забуваймо, що суспільне виховання молодіжи на Україні є наскрізь атеістичне, про Бога згадується між нею лише з ненавистю і погордою; релігію називається всюди по школах, при війську, на зібраннях — обманом, опіюмом і чимсь найгіршим. Можемо собі проте представити будучність українського народу. Часи передхристіянські були кращими, бо релігію християнську і Церкву представлялося як щось висше і краще від поганства, від культу Перуна, Дажбога, людности отвиралося очі на краще будуче з Богом, з Христом, вказувалося на ідеал християнської любови, любови Бога і ближнього: тепер показується одно: еґоїзм, гедонізм, утілітаризм.

Маючи перед собою стільки противників релігії, як державну систему атеїзму, антирелігійне виховання в школах, приютах, в родинах, а дальше природний нахил молоді до свободи (на мітингах молодіжи відзиваються голоси: долой родителей — розуміється за те, що не на всьо позволяють), спитаємо: чи спосібні представителі православної Церкви ставити чоло навалі хвиль безбожности? Чи може станути до борби з атеізмом Церков обновленців, що апробує всю виховну систему держави?

Супроти так сумного стану української Церкви, здавалосяби, що всьо вже пропало, що розклад внутр її приведе до цілковитого упадку духа християнства на Україні. І чи нема вже ані між тими архіереями, ані між иншим духовенством нікого, хто шукавби виходу з так сумного стану Церкви? Між висшим духовенством на Україні нема ні одного епископа, який дивившися на Церкву, як на інституцію Божу. Доси ні оден епископ не станув в обороні віри Христової, не забрав публично голосу, осуджуючи безбожність, загріваючи до християнського життя, вказуючи на науку Божественного Учителя, на науку Церкви. За оборону правд Божих не зроблять нічо большевики, бо вони глядять лиш, щоби не говорилося ніщо контрреволюційного і проти власти. На Різдво цього року (7 січня 1926) епископ Лолій в Могилеві з нагоди проголошення автокефалії Укр. Церкви анатемізував патріярха Тихона, а про Воплочення Сина Божого, про Його Рождество, про обовязки християнина для Ісуса Христа і Його науки, ніщо не сказав. З промови епископа можна було пізнати, чию славу і велич він голосить і кому він служить, бо не Христа розпятого проповідає він, але що инше. Жалуються православні епископи України, що між православним народом упадає віра, християнське життя, повага Церкви, але цеї віри вони його не учать.

Инакше мається річ з низшим духовенством. Між священиками є богато таких, що пізнають послідний стан розкладу православної Церкви, і многі заявили готовість приняти єдність з Римом, аби лиш рятувати свою Церков. Много є таких, що готовіби і зараз приймити унію, бо, як виражаються в своїх листах: »Я ду-

Христовий воїн.

Аж його за горло хворість ця схопила.
І до краю сили без милосердя змогла.
І все було, та йому все гасло. Часом
курка порпалася в поросі, а йому здавалося, що це хижий суп, і все було йому ворогом.

Сонце, що сипало з неба пожар золотий.

І ці Дунайцеві филі срібнолускі, шумні.

Дерев верховіття, розколисані листнею. Земля запашна, материнок пахощі, зазулинців синяві килими.

Усе було йому ворогом — так сатана підсував йому підшептом.

Тоді плакав.

До землиці рідненької, до мохів підстілки раменами припадав і мов дитина ридав.

Серце його просте й праведне не боялося смерти. Жаль йому тільки було безмежно відійти від цих красот.

Корчилося в нього серце. Якжеж це лишити? Довго добрий Бог позволив тішитися — та хоч дано булоб йому до кінця світа втішатися, ще не нагладівсябн доволі цим чудесам!

Порадили сусіди до міста, до доктора. У гуню зодягнувся святочну й поїхав.

Сказали йому, що треба зробити операцію. Перекрестився й пішов.

Бажав жити!

Не боявся, знав, що Бог є всюди й янголам своїм скаже берегти його.

Ішов спокійно.

Тільки блідий був та очі мав сумні.

Асистенти подавали йому маску.

Синє полумя спірту горіло під ванночкою з приладдям. Приготування йшли справно, без команди слова, кожен прилад мав своє місце і свою пору діла.

Старий верховинець глядів понад це все й наче був байдужим видцем, він, що в його горлі чигала страшна смерть і що його голосниці не мали вже ніколи видати звука, він, що по цій операції не мав уже поромовити словечка людської мови й мусів замовкнути на все.

Професор відчував усю траґедію положення, що в цій викладовій салі, на очах тільки свідків, ізза розпорошення вражінь тратила хвилево свою драматичність, а яка не переставала бути сумна мов могила, а бездонна як одчай...

Підійшов до верховинця, що йому мали закладати маску з хльороформом, поклав йому свою добру долоню на рамя й сказав просто:

— Чи знаєте, господарю, що по операції, що її мушу вробити, щоби врятувати вам життя, ніколи вже не говоритимете? Тож може хочете сказати щось в останнє в житті, щось, що маєте бажання висказати своїм голосом, заки вмовкне на все — скажіть, будь ласка!

Студенти поворохнулися в лавках із зацікавлення.

Сестра милосердя підійшла тихісько й усі ожидали цих останніх слів, від людини, що вже ніколи не мала промовити.

Може зажадає нотаря й схоче подати прикази останньої волі?!

Може до дому забажає писати, щоби відвідали його, або про майно заклопочеться?!

А він випрямився тільки й глипнув сумними очима в матове світлом вікно, що зза нього доходив щебет птичок.

Осміхнувся дивно й голосом дужим рівно промовив:

— Слава Ісусу Христу!«

Сила була тілька в простоті цих висловів, висказаних перед видом смертельної недуги, коли проста людина піддавалася людському знанню й науці, а не мала останніх слів ні для кого з близьких і ніщо не обходило її на землі, тільки в останнє прославити бажала Бога, Творця свойого й Господа, що Його з малечку так славити навчили батьки.

Що сила, що била з цих кількох слів, порушила слухачів. — — —

Підвелися.

І в мовчанці кілька хвилин стояли в увазі.

А він один, цей верховинець, старий, уважав це простим, як сам був простий і без жаху позволив присиплятн себе хльороформом — бо вірив, що з ним є Бог і як він усе славив Його, так Господь у небесах піклується ним.

Із польського переклав ал.

шуся в православній атмосфері«; многі виступають зі звязи з Церквою, а приступають тимчасом до нової, української. Многі вже від кількох літ носяться з гадкою приймити унію, але на перешкоді стоїть темнота народу. В селі Следі хотів священик перейти на унію з парохією, але люде зачали випитуватися сусідних монахів, що то є, і що їх священик хоче перевести їх на польську віру (католицька Церква тут переважно з Поляків або зукраїнізованих вже бувших Поляків).

Ідея єдости Церкви зростає. Приклонники унії видали обіжник (»Про церковний розкол«) і розіслали його до симпатизуючих священиків.

З відозви віє дух католицький, відчувається туга за єдиною, святою, католицькою Церквою. На цей обіжник написав оден з православних священиків орієнтації Тихонівської відповідь п. з. »Ответ стороннику унії на его »Слово о церковном разколе«. Відповідь написана плитко, в їдкім дусі, без глибших теольоґічних доказів православної Церкви. З відповіди занадто тягне цареславізм і пізнати автора тихонівця, приклонника Романових, особливо Петра І. Ще гіршою є відповідь епископа Барського Гавриїла. З цеї відповіди бє лиш неуцтво барського владики. Помимо однак ворожого становища православних архіереїв і деяких священиків, ідея єдности не осляблюється і прихильники унії стоять витревало при своїм, ожидаючи відповідної хвилі, щоби злучитися з єдиною, святою, католицькою і апостольською Церквою.

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Протест проти переслідувань кат. Церкви в Мехіко.

Кардинал-секретар Ґаспарі вислав на поручення св. Отця ноту до представників Ап. Столиці в ріжних державах з протестом проти реліґійних переслідувань в Мехіко. Нота вичисляє всі тяжкі кривди, які зазнала кат. Церква від мехіканського правительства. Між иншими кардинал-секретар пише: »Вашій Ексцеленції відомо, що Його Святість у глибокім болю з приводу переслідувань так визначної частини його стада, заявив на консисторі в грудні 1925 р., що супроти теперішнього гноблення кат. мехіканської Церкви всю свою надію покладає в Бозі, до котрого звертається щоденно в горячих молитвах. Ще недавно своїм відручним письмом поручив св. Отець Його Емін. Кардиналови-вікарієви візвати вірних м. Риму, щоби злучилися з ним своїми молитвами за переслідуваних мехіканських братів. В тім самім письмі Його Святість висказує бажання, щоби весь світ пішов за приміром римських католиків. Це бажання сповнено у великій мірі. А що недоля мехіканських братів трівае далі, тому треба помножити молитви за них. Папа поручив мені передати Вашій Ексцеленції, щоби Ви негайно повідомили про це дотичний епископат і так візвали всіх вірних злучити свої мольби з молитвами св. Отця. Його Святість бажає, щоби ці молитви назначено на день 1 серпня, як день памяти увязнення св. ап. Петра.

Ще з приводу ювілею енцикліки „Rerum Novarum".

Промова св. Отця Пія XI. з приводу святкування ювілею славної енцикліки папи Льва XIII. про суспільне питання була деякими колами зле зрозумлена. З того приводу урядовий орґан Ап. Столиці „Osservatore Romano" подає таке розяснення „Засади обіжника „Rerum Novarum", пригадані опісля папою Пієм X. в його Motu proprio з 22. XII. 1903 р., а відтак наново освячені словами Венедикта XV. (1919), ніколи не були нарушені у своїй неперервности. Так і теперішній св. Отець потверджує їх у днях присвячених споминови про них. Папа хвалить працю провідників »католицької акції«, що вони стараються провести в життя ці засади відповідно до змінених обставин, зміни стану річей і установ, що їх з конечністю приносить час. Отже не програма, не засади обіжника „Rerum Novarum" — як хто думає — змінюється. Можуть змінитися лиш способи їх здійснювання відоповідно до зміни обставин, річей і установ. А це ще не значить, що Церква керується якимсь опортунізмом. Згадана стаття гостро звертається проти перекручувань слів папи і каже: »Правдою є, що Церква, отже і католики — коли вона силою факту деколи мусіла принимати і послугуватися деякими урядженнями й системами, що не є згідні з християнською наукою, то їх не одобрювала, а навпаки їхні основи більше або менше отверто осуджувала, працюючи рівночасно усіми законними способами над перетворенням їх у християнськім дусі. І це є практична норма, котрої тепер тримається католицька акція, і котру св. Отець так урочисто зволив одобрити«.

Проти палення мерців.

Acta Apostolicae Sedis містять у 7 ч з 1 VII. ц. р. декрет св. Офіції у справі палення тіл померших. Є це інструкція для всіх епископів, у якій вказується на заборону палення тіл і пригадується відповідні постанови церковного права. На епископів кладеться обовязок пояснювати вірним, що вороги християнства тому захвалюють і пропаґують тілопалення, бо хочуть тим способом поволи ослабити повагу смерти і надію на воскресення тіла і так приготовити дорогу матеріялізмови. Для важних причин з огляду на суспільне добро можна у надзвичайних випадках позволити на палення мерців, тому що воно само в собі не є злом, але як звичайний, правильний спосіб похорону є воно безбожне й погане, противорічить церковній дисципліні від перших початків християнства і тому церковним правом є заборонене (кан. 1203, § 1). Особам, котрі самі призначили на спалення своє тіло, відмовляється церковного похорону. Натомість після декрету з 15. XII. 1886 р. не бороняться церковних обрядів і заупокійних молитов, коли йде про особи, тіла яких спалено не по їх власній, але чужій волі. Але в тім випадку конечно треба для оминення публичного згіршення пояснити, що спалення не розпорядив сам небіщик, але хто инший. Якщо не можна запобігти публичному згіршенню, треба церк. похорону занехати. У всіх випадках, де нема церковного похорону, не вільно попелу складати на посвяченому кладовищі. Колиби цього зажадала мимо того яка ворожа для Церкви влада, має відносний священик проти цього протестувати і здержатися від співділання. Вкінци декрет жадає, щоби духовенство публично і приватно вияснювало красу, хосенність і глибокий змисл церковного погребання.

Канонізація.

»Оссерваторе Романо« приносить відомости, що в Римі відбулася урочиста беатифікація двох Ісусівців: о. Саль і бра-

---

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні.

Ідеї в соціольоґії.

Нині вже кождому ясно, що соціяльні студії необхідно потрібні кождому суспільному діячеви. Суспільне питання є так пекуче, що можна сподіватися найгірших наслідків, коли завчасу не переведуться великі суспільні реформи; аґрарна реформа, внутрішня кольонізація, суспільна контроля великої індустрії, суспільне обезпечення і т. д. Ще перед більше ніж 25 літами заповів словенський фільософ, епископ Махніч, суспільно-політичну революцію в Европі, наколи розвій не поверне другим напрямом [1]). Ми ту революцію вже переживаємо. Лише великі суспільні реформи можуть припинити цілковитий упадок усього суспільного ладу. А для реформи потрібно студій: треба пізнати зло і його причини, треба простудіювати способи котрими можнаби зло перемогти, треба в фактичних обставинах примінити найліпший спосіб.

Немудрою булаби думка, що одна людина могла заволодіти всіми тими проблемами. Подумаймо лише собі, кілько проблєм криє в собі кожде з тих питань! Як надзвичайно тяжке питання аґрарної реформи! Чи держава уповажнена ділити великі посілости? Як треба їх ділити? Чи дати дотеперішнім власникам відшкодовання? В якій мірі? Як великі повинні бути нові посілости? Як унеможливити завелике дроблення посілостий? Як запевнити продукцію збіжа для міст й промислових країв? Що робити з лісами? чи мають вони перейти в державні руки, чи в руки кооператив, чи і їх треба також поділити? Як запевнити спільні пасовиска? Далі: як зберігти селянські доми? чи законом „про сталі доми" (homestead) чи реформою дідичного права? ітд. ітд. І далі проблеми поодиноких країв: що буде з хліборобом у Словенії, котрий задля підлійшої землі не буде встані знести конкуренції хорватського і сербського хлібороба? Як переіначити його господарку, щоби він знову не мусів лишати рідну землю і йти із вільної вітчини в чужину за море?

Кождий той фах потребує богато спеціялістів. Прим. аґрарна реформа вимагає соціяльних економів, аґрономів, правників, інжинірів, а також практичних хліборобів і кооператорів з поодиноких країв і околиць. Бо кожда проблєма є й загально суспільна, і господарська, і практична, і технічна і краєва. І всі ті проблеми можна обхопити лише спільними силами мужів спеціялістів. Тому треба всіми силами пропаґувати між нами фахові студії.

А щож діяти нам нефаховцям?

І з поміж нас виобразується оден або другий на фаховця на своїм окремім полі. А вкінци на всіх тих полях є багато дрібної соціяльної праці, для котрої потрібно не так теоретично фахового, як практичного знання, до котрого не так дуже тяжко дійти. Такою є праця над образованням, вихованням і орґанізованням народа, такою ще зокрема праця по ріжних кооперативах. Вся та праця соціяльно дуже важна, а приготовання до неї не є занадто тяжке. А далі нашою соціяльною задачею є посередничити між покликаними фаховцями і народом. Народ не має часто до тих людей довіря, мовляв по що треба науки в хлопських справах! Тому треба народови бодай в загальних лініях обяснити, про що ходить і чому мають в тім своє слово ріжні вчені люди. А наостанку — це вже в звязи з попереднім — при всіх тих питаннях потребують і фаховці і народ, всі насамперед великої орієнтації, якихсь загальних пізнань про спільні, суцільні напрями всіх соціяльних реформ. Помимо всеї ріжнородности творять всі ті питання »соціяльне питання«, котре має певну внутрішну, ідейну єдність.

І тут маємо ми окрему задачу. Тут є соціяльна задача всіх інтеліґентів: попри певне практичне знання придбати собі передовсім засадничу, ідейну орієнтацію. Коли заглянемо в світ, бачимо, як маси ґуртуються і відділюються в великі ґрупи: тут заступники господарського лібералізму, там приклонники соціяльної демократії, меньшевики і большевики, там знов християнські соціялісти і провідники християнської демократії. Той поділ є ідейний, поділ духів. А ті ідеї мусимо насамперед обхопити, пізнати, коли хочемо бути провідниками народа.

Тій орієнтації нехай послужить отсе

Введення в християнську соціольоґію.

1. Без метафізики нема соціольоґії.

Учені спорять між собою про те, чи

[1]) Порівнай: „Більше світла", Любляна 1912. ст. 241—75.

та Сальтамуш, Французів, які в 1592 р. згинули мученицькою смертю з рук французських кальвіністів.

НІМЕЧЧИНА.

Смерть епископа Кеплєра.

Дня 16. липня помер в віці 74 літ на серцевий удар епископ д-р. Павло Вільгельм Кеплєр у Ротенбурзі, де був епископом 28 літ. Епископ подався 7½ рано до своєї каплиці, щоб відправити Службу Божу. Коли станув до Служби Божої почув ослабленнє так, що мусів перервати богослуженя, Опісля стан його так погіршився, що що уділено йому Найсвятійших Дарів.

Д-р. Павло Вільгельм Кеплєр походить із старої семі вчених. Найславніщим представником цего роду був у 16 ст, астроном Кеплєр.

Д-р. Павло Вільгельм Кеплєр заки став епископом Ротенбурга, був професором новозавітньої екзеґизи в Тібінґені та в Фрайбурзі. Як богословський і культурно-історичний письменник розвинув був пок. епископ широку діяльність і здобув собі визначне імення.

ЮГОСЛАВІЯ.

Ухвали російських епископів на еміґрації.

Із Белграда доносять : Саме оповіщено офіційно ухвали собора епископів російської православної церкви за границею, що його наради покінчилися перед двома тижнями в Карловицях. Ці ухвали говорять між іншим : Собор не признав автокефалії православної Церкви в Польщі, бо вона оповіщена неканонічно. Собор відмовив признання самостійности православної Церкви в Фінляндії й титулу архіепископа Германа, голови цеї Церкви. Православні парохії в Чехословаччині признано за підлеглі владі митрополита Евлогія, а запорядження еп. Савватія, іменованого царгородським патріярхом признано неважними. Організацію YMCA. признано масонською й не заслугуючою на попертя.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ.

Жертвенність американських католиків.

У Зєдинених Державах начисляють повад 22 міліони католиків. Американські католики не належать до найбогатших клясів держави (найбільші богачі, міліонери це протестантські сектанти). Та мимо цього і помимо ріжнородного національного складу, католики можуть похвалитися кращим успіхом на полі орґанізації, ніж ріжні сектанти. А це завдячують вони своїй великій жертвенности. Гроші на орґанізаційні ціли мають із збірок по церквах. Там ніхто не відмовиться від лепти, хочби найменшої 25 центів. Крім того є ще спеціяльні правильні збірки на ріжні ціли, як *прм. на школи (одної неділі на католицький університет у Вашінґтоні)*, на будови, на ціли культури і ріжнородної пропаґанди. Деколи оповіщується з амвони заклик до складання більших пожертв (найменше по 20 долярів). Кождий дає, як може, старається платити ратами. Імена щедрих жертводавців оповіщують на церковних дверах. З величезних в той спосіб зібраних сум є можливо виплачувати парохам місячну платню біля 200 долярів, крім вільного мешкання. В той спосіб можливо також удержувати численні католицькі школи і богато католицьких часописів (крім одного щоденника самі тижневики).

З евхаристійного конґресу в Шікаґо.

Щойно тепер, коли світова католицька преса переповнена всякими звітами, *описами і вражіннями* з міжнароднього евхаристійного конґресу в Шікаґо, можемо уявити собі краще всю велич і блеск, яким американські католики дали вираз своїм релїґійним почуванням. Величезне, *тримільонове заокеанське місто*, в якому лиш одна третина мешканців католики, якого життя здавалось усе захоплене матеріялізмом, ураз змінилося не до пізнання, прибравшися у святочну одежу. Особливші почести з правдиво американським розмахом оказано високим церковним достойникам. Сотні тисячі народу з духовенством і представниками світської влади витали з неописаним одушевленням папського леґата кардинала Бонцано й инших кардиналів та епископів, яких привіз поїзд увесь мальований на червону, пурпурову краску. Число гостей конґресу перевисшало міліон. З найбільше величних моментів згадуємо тут привіт леґата в Колізею м. Шікаґо, де було зібраних 100.000 людей. Процесія першого дня, в якій брало участь 12 кардиналів, 3 апостольських *делеґатів, 57 архіепископів, 257 епископів* і т. д. У другім дні конґресу правив Службу Божу кардинал леґат на площі при участи 200.000 народа. Співав хор з 60.000 дітей. Третий день конґресу визначився зібранням і процесією самих жінок. Брало участь в ній чверть міліона жінок. У четвертім дни знову Служба Божа на площі вправ, знову сотні тисяч учасників і хор зложений з 30.000 студентів. Цего дня о 12 год. уділив кардинал-леґат зібраним папське благословенство, з яким лучиться повний відпуст. Останній день конґресу 24 червня визначився величезною процесією. Похід тягнувся пять кільометрів.

Кардинал Бонцано почетним горожанином міста Ню Йорку.

Місто Ню Йорк надало права почетного горожанства кардиналови Бонцано, що був папським леґатом на Евхаристійнім Конґресі в Шікаґо. У дотичній грамоті підноситься давнійшу діяльність кардинала в Америці і його високий уряд на теперішнім конґресі.

МЕХІКО.

В справі переслідувань католиків у Мехіку.

Нечувані переслідування й грабунок Церкви правительством мехіканського масона Калєса спонукали Святу Столицю обіжником до всіх дипльоматичних заступництв повідомити чужі правительства про противне праву народів поступувяння мехіканського правительства. Слід замітити що Церква не дала найменьшого приводу до способів, які водяться хіба на випадок воєнного конфлікту. Видаленя апостольського делеґата Куаруана виправдає мехіканське правительство хіба неправдивими видумками. Св. Отець поручає усему католицькому світові молитися в неділю 1. серпня за привернення волі католицькій церкві Мехіку та за спинення переслідувань.

ҐВАТЕМАЛЯ.

За приміром Мехіка.

Задивилася на Мехіко й середньо-американська держава Ґватемаля й собі взялася видалювати католицьких священиків, буцімто тому, що вони занималися політикою. Розпорядки в цьому напрямі Ґватемальського правительства це відбитка мехіканських розпорядків. Так 2,200.000 католиків одним махом позбавлено душпастирів

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а**

має соціольоґія студіювати лише те, що є, чи також те, що повинноби бути. (Пригадуємо, що розуміємо тут соціольоґію в ширшім значінню. Соціольоґія для нас це наука *про суспільство і його добробут* і тому обсягає також соціяльну економію). Дуже палко обговорювали сю квестію учасники зізду соціяльних політиків у Відни 1909 р. Вернер Зомбарт рішучо відкидав всякі етичні думки в таких справах. Противно заявляв проф. Филипович, що він досліджував і далі буде досліджувати соціяльні і господарські явища також з метафізичного становища. »Як ви не маєте те — говорив він — за екзактне і наукове в імя Боже, нехай вам буде, тоді хай те, що я викладаю, не називається наука, лише моє переконання про суть і розвиток соціяльно-господарських явищ«.

Сила ідей.

Для нас, що маємо в переважаючій більшости як життеву задачу, соціяльну працю між народом, не може бути тяжко рішитися за оден з тих двох напрямів. Для нас повинна бути теорія соц. студій призначена для практики. Зокрема мусимо у соціяльних науках відкинути позитивізм, котрий оглядається лише на факти. Соціяльні науки не повинні лише »реґіструвати«, що було, що є і що заповідається, але повинні також сказати, як повинноби бути, показати напрями здорового соціяльного розвитку, дати людськости плідні ідеї для благодатної соціяльної праці. Бо напрям соціяльного розвитку *призначує* також і чоловік. А чоловіка не водить лише нужда (потреба), але й думка. Чоловік це Прометей, єство, що думає і думками своїми вже наперед означує напрям соц. розвитку. Не абсолютно, не необмежено, та всетаки в великій мірі. Соціяльні науки це не природописні, як помилково думав Ґумпльовіч, в соціяльнім життю не рішають лише колективні інстинкти, але в великій мірі ідеї і вільні змагання. Часом ідеї спричинюють цілі революції; та не ідеї, котрі кажуть, що є, але ідеї, котрі голосять, що повинно бути.

А це вже метафізика!

А якжеж, метафізика! І власне тут гніздиться в Зомбартовім твердженню фатальна похибка. Зомбарт думає, що чоловіка, суспільність і її життя можна пізнати лише позитивно. А це рішуче неможливо. Без метафізики нема соціольоґії.

Ідеї в соціольоґії.

Вже зараз мусимо натякнути, що і матеріялізм і еволюціонізм і натуралізм — метафізика. Що людина також матеріяльне єство, що також розвивається, що вона є також в природі і підчинена законам — все то позитивні факти. Але хто каже, що людина це сама матерія, що вся вона розвилася зі звірини, що природа вичерпує все її життя, той вже зайшов в метафізику. Позитивний учений може лише з Du Bois Reymond-ом сказати: ignoramus, зі становища чисто позитивної науки цего не знаємо і знати не можемо. А коли можна другим способом, иншою дорогою дізнати щось висше або глибше про людину, про ціль і змисл її життя-буття, то ясно, що все те мусить мати також на соціольоґію рішаючий вплив.

Отже, чи скажемо, що чоловік не є ніщо инше як звичайна звірина, чи скажемо, що чоловік є чимось більшим від звірини, в кождім разі ми опинимося в метафізиці, наше розуміння буде метафізичне. І одно і друге розуміння має для соціольоґії основну вартість. Бо не може бути сумніву, що весь соц. розвиток, всі великі соц. і господарські бої будемо інакше просуджувати, коли уважаємо чоловіка за звичайну звірину, а знов інакше, коли маємо його за щось висше від звірини.

Коли чоловік є лише висше розвиненою звіриною, то і вся соц. і господарська боротьба буде звіряча. Ведуть її лише темні звірячі інстинкти без пізнання висших цілей, без свобідного рішення, без розуміння етичних вартостей; справедливости, любови, милосердя. Тоді не мають жадного змислу всі ті скарги на неправди, вихіснування, здирства, всі заклики до співчуття, людяности, справедливости, всі протести в імя свободи, рівности і братерства. Між звірятами панує лише інстинкт і фізична сила. Як тигр нападе на стадо і нищить його немилосерно, це його »право«, бо право для нього це сила й інстинкт. Таксамо і боротьба між капіталізмом і пролетаріятом булаби лише боротьбою інстинктів і сил. Капіталіст це тигр, а робітники стадо. Тигра можемо убити, але закинути йому не можемо нічого. І тут також рішалаби лише звіряча сила. Доки може капіталіст висисати, гнобити і визискувати робітника, доти це його »право«. А як злучені робітники повалять капіталізм і подопчуть капіталістів, буде це

Франція перед катастрофою.

I.

Чи міг хто думати ще вісім літ тому назад, що Франція, одна з передових побідних держав, Франція, яка диктувала »версайський мир« і перемінювала одним начерком пера цілу карту Европи, найдеться в 1926 році в такім розпучливім положенню, як нею побіджені держави в 1918 році?

Катастрофальний упадок французької валюти, страшне марево інфляції, внутрішнє розпруження, безрадність парляменту, упадаюче довіря широких мас у Франції до правительства, щораз сильнійші сепаратистичні кличі як пр. в Альзації і Льотарингії, у визволених краях з під німецького панування — це є тільки симптоми страшної кризи, яку Франція від довшого часу переживає.

Републиканець п. А. Тардіє слідуючо характеризує французькі відносини у своїм орґані »Репюблік де Бельфор«:

»Від квітня 1925 р. Франція находиться в острій крізі. Ми є вже в липни 1926. Що зроблено за цей час, що пропонується зробити? Від квітня 1925 р. Франція мала трьох президентів міністрів: Еріо, Пенлеве, Бріян і вісьмох міністрів фінансів. Це досить хиба! А які є нові проекти? Їх є — більше чим міністрів. Бо кождий з міністрів зрезиґнував зі свого проекту санації фінансів зараз по предложенню. Говорилося в тих проектах про податок з капіталу, про консолідацію державних бонів, про нові монополі і т. д. Однак жаден з тих проектів не введено в життя. Все ґра починається на ново новим міністерством, все говориться, що в попереднім міністерстві не було рівноваги в буджеті — при чім слідуюче міністерство не в стані цеї рівноваги вдержати«.

Такий образ нинішного стану Франції малюють самі републиканці...

Але причина цього стану не лежить в здібности і сприті того чи иншого міністра фінансів — ані в тім чи иншім міністеріяльнім розпорядженню: причин треба шукати в цілій політичній системі, яка довела Францію до того критичного стану.

II.

Франція може нині служити для всіх держав відстрашаючим приміром, до чого веде републиканско-демократична система. Навіть по побідній війні, навіть по цілковитій побіді ця система не веде до консолідації і внутрішнього скріплення, а до цілковитого розстроєния і повної руїни. Влада парляментарно-демократичних партій (а не »народа«) оперта все на дуже хитких, непевних основах. Вона держиться не на гармонійнім уґрупованню всіх продукуючих клясів і не на понадклясовім здержуючім принципі одної сильної влади, яка опирається на дідичности і авторитеті, а навпаки на боротьбі і демаґоґічнім цькуванню одних клясів проти других, на вільнім конкурованню амбітних одиниць о найвисшу владу і провід. Найважнійшим засобом цеї боротьби є демаґоґія, практикована на всіх полях та ділянках чи то т. з. соціяльної чи націоналістичної політики. Французький соціяліст поборює французького »правого« демократа — але оба вони живучи з тої »боротьби всіх проти всіх«, є представниками одної і тої самої парляментарно-републиканської системи: оба вони спираючися на своїх виборцях, мусять обіцянками і демаґоґічними кличами зеднувати собі своїх виборців. А за їх плечима стоять анонімні представники в більшій части інтернаціонального капіталу, для якого не важним є добро краю, консолідація і внутрішнє скріплення краю, а важним є в певній мірі спокійна, ніким необмежена спекуляція їхніми капіталами.

Що в дійсности так є, про це свідчить факт, що інтернаціональні капіталісти (в першій мірі американські, нюйорські банкірі) жадають нині від Франції сплати її военних довгів з відповідними процентами. Не помагають напади французької преси на »американський матеріялізм«, не помагає обурення Французів на це, що союзники оказуються невдячними за великі жертви (може і найбільші зі союзників) Франції в світовій війні. Французькі шовіністичні демаґоґи попадають щораз більше в залежність того інтернаціонального капіталу, якому Франція, коли на ній не можна більше робити спекуляцій, є зовсім байдужна. Вони можуть собі сказати словали німецького поета „die Gelster, die ich rief, die werd' ich nun nicht los".

III.

Велика французька революція і доба Наполеона підтяла давні основи французької могутности: вони систематично нищили все, що повільно надбали попередні покоління у тяжкій, повній жертв та зусиль боротьбі. Впали під їх ударом недобитки старого лицарського продукуючого земельного клясу, впала ослаблена влада королівська, врешті впала і громадська мораль, підкопана розкладом релиґії і Церкви.

Процеси громадського розкладу тягнуться довго тому, що натрапляють все на певний опір минулих здобутків. І коли Франція до нині держиться, то завдячує це тревання цим старим здобуткам, яких не могла до тла винищити републиканська Франція... Але нині цей републикансько-демократичний режім, опертий на плечах інтернаціонального капіталу, довів Францію до остаточности. Два виходи тільки тут можливі. Або внутрішня анархія і матеріяльна та моральна руїна — або відмолодження Франції в нових формах монархії.

IV.

Чи зможе французький монархічний рух, який так сильно тепер у Франції поширений, принести грядучій руїні кінець і завести новий лад?

Дідична монархія, оперта на всіх суспільних клясах, звязана сильною, незмінною владою монарха, скріплена духовим авторитетом Церкви, дає все запоруку сконсолідування внутрішних відносин. Це правило без виїмку відноситься також до, републіканізмом до краю знищеної, Франції. Але при тім всім одна тінь затемнює ясну ідеольоґію французького монархізму, якого представником є „l'Action Française": це її націоналістичні гасла. Кожда правова монархія є твором державно-політичним — а не націоналістичним. Кожда правова монархія спирається на всіх державнотворчих клясах, а не на одній ґрупі націоналістів чи якихсь инших преторіянцях, які хотять розтягнути свою владу на всі инші кляси суспільности. Зате націоналістична неправова »монархічна« ідея все веде до цезаризму, все склонюється до демаґоґічних гасел, все числить на настрій мас і грає на їх емоціях. Націоналістична »монархічна« ідея кінчиться все кондотієризмом, який на довгі літа робить неможливим орґанічну консолідацію даної нації в державу.

І цю слабу сторону французького монархізму використав фашист Ґрессен Валюа, який зорґанізував націоналістичну партію фашистів і в той спосіб став небезпечним конкурентом французького монархізму. Він є консеквентнійший чим ґрупа l'Action Française. Консеквентнійший, бо будує диктатуру на націоналістичних гаслах. І цеї конкуренції в націоналістичнім ліцитованню французькі леґітимісти з „l'Action Française видержати не зможуть. Вони або впадуть під ударом нової фашистівської диктатури у Франції — або остануть тільки тоді, коли місто націоналістичних гасел будуть держатися цього, на чім все держиться правова монархія: на державно-політичнім, клясово-територіяльнім принципі монархічної влади. Тоді і Франція може піти шляхом дійсної консолідації і тільки це може виратувати її від грозячої анархії.

З цего приміру Франції можна і нам богато навчитися. Можна бодай на живих примірах констатувати, що так републиканско-демократична як і націоналістично-фашистівська метода політичної орґанізації веде навіть старі і могутні европейські держави до руїни — а щож доперва нас, які на широких полях нашої руїни бажаємо ставити перші угольні камені під нашу власну державу.

Ось один примір більше, до чого веде демократія. Не помиляється цей, хто сказав, що демократія це смерть кождої нації, і то смерть повільна, невилічимими токсинами затроєного орґанізму.

В. З.

знов їх »право«. Хто що може, то і сміє. Обовязок і право, совість і моральність, етичні закони і відвічальність — це зі звірячого становища порожні слова.

Колиж чоловік є чимсь більшим від звірини, коли має розум і совість, коли озиваються в його нутрі накази моральних законів, коли він відвічальний за свої вчинки, тоді і осуд його діл буде цілком інакший. Людину, що бездушно вихісновує робітників, осудимо, на неї впаде засуд всіх добрих, всі, що мають почуття справедливости, стануть по стороні гноблених і будуть домагатися в суспільности помочи і оборони для подоптаного права. Розуміється, що й робітникам не позволять всего, осудять також їх насильство, призначуть такі відносини, яких вимагає і на які позволяє справедливість.

Соціольоґічне розуміння є отже при одній і другій пресумпції в своїй сути ріжне, а так само буде соціольоґія по сути ріжна.

Як і та ідея, мають також другі осередні метафізичні ідеї або їх неґації рішучий вплив на соціольоґічне розуміння і на саму соціольоґію. Такими ідеями є: Бог, посмертне життя, змисл життя.

(Дальше буде).

Радянське село будиться.

Побіч робітництва, що сидить збитою масою по містах і тому може краще виявляти свою волю, лежить прийдешня доля земель колишньої Росії виключно в селянстві. Хоча передусім впадає в очі все зростаюче невдоволення міських робітників, що його викликає інфляція, дорожнеча та політичне обезвладнення, то не слід забувати, що в Радянщині в пятьдесятеро більше хліборобів як робітників. Тому деякі замітні познаки в розвитку селянства, що в останніх часах виступають щораз виразніше й щораз частіше є предметом пристрасних вияв у радянській пресі — мають рішаюче значіння й є знаменною вказівкою на будуче.

Історія вчить, що ще ніяка революція не здійснила цілей, що виплили з абстрактного думання її керманичів, тільки пробила шлях новим силам, що мали основу в розвитку та здавна назрівали. Щораз виразніше видно, що й російська революція, хоч як завзято бороняться проти цего її духові провідники, служить тільки цему одному завданню. Основною проявою в цему змислі є сьогодні в Радянщині — це з дня на день стає ясніще — повільне назрівання селянства до влади.

Коли порівняти теперішнє положення на селах із положенням перед шістьма чи вісьмома роками, то впадає в очі передусім великий ступінь, що його зробили селяне в напрямі усамостійнення. В початках російської революції представляло сільське населення безбарву масу, що ні не привикла, ні не вміла виявляти свою волю. Селом кермували в автократичний спосіб ради, що в них засідали сливе виключно комуністи. Тоді були в ласці безземельні наємники. Тепер зівсім інакше. Селянська продукція творила здавна хребет народнього господарства. Щоби його скріпити, щоб зробити його корисним для себе, ра-

дянське правительство мусіло ступінь за ступнем уступати перед бажаннями селян-власників і сьогодні вони, як найкращі продуценти в хліборобстві, сливе необмежені господарі на селі. У сіль-радах творять некомуністи скрізь більшість, а місцями то й зівсім нема в них комуністів. Це незвичайно важне, бо з місцевих рад виходять ради більших обласних одиниць. Так пересуваються селяне виборами в щораз вищі інстанції: із сіл у громади, в округи, та в губерніяльні управи.

Теж і активність селянства сильно зросла. Урядові »Ізвестія« подають цікаві зіставлення, як звичайно відбувалися селянські зібрання давніше й як вони відбуваються тепер. У перших роках по революції відбувалися вони так: Предсідник — тоді все комуніст — говорить. »Точки дневного порядку треба ухвалити як поручено. Хто проти цего? Хто здержується від голосування? Стверджую, що ніхто. Прийнято. Напрямні з центральної управи: Хто бажає говорити? Ніхто! Голосуємо! Прийнято одноголосно. Чи має хто замітити що до резолюцій? Ніхто. Прийнято«. Селянин, що в Росії не привик був до таких зібрань і не бачив ніякої звязи між комуністичним дневним порядком і своїми хліборобськими інтересами — мовчав. Та потім мусів відчути новий більшовицький лад на своїй власній шкірі й коли хотів противитися тому, то сливе все виявлялося, що вінжеж сам голосував за цими справами, що їх не розумів зівсім на зібраннях.

Тепер не слідно вже зівсім такої пасивности. Після »Ізвестій« селяне навчилися виступати прилюдно й висказувати твердо та сміло свої думки. На гарні слова й пусті фрази селянин уже не дасть зловити себе. Вони навчилися вже думати. Перше трівали збори 30 хвиль, тепер займають вони кілька годин. А шабльонові резолюції, прийняття до відома, вияви предсідника — зникли вже майже зівсім. Щораз частіше натомість попадаються такі постанови: розглянути, утворити виділ, ще раз обміркувати й т. п. Селяне дозріли вже й стали політичною силою. Може найвиразніший доказ зростаючої сили сільського населення подає нечуване в Радянщині, що селянство всеї Західної Сибірі недавно офіційно домагалося знесення монополю зовнішньої торговлі.

Та вплив селян сягає також гень аж до міст. Сільське населення, що вимандровує до міст, вносить селянський спосіб думання та активність у робітництво й так творить собі по містах передню сторожу, що думає таксамо як селяне. Події з останніх часів серед робітництва дають на це доволі доказів. Тож зрозуміле, що ці самі »Ізвестія« в останніх днях були змушені прийти до такого алярмуючого твердження в комуністичному жарґоні: »Хвилі зростаючого фашизму обливають більшовицьку Москву вже з усіх боків«. Часопис вказує при цьому на щораз частіші прилюдні й неприлюдні вияви думок у провінційних містах і на селі.

В дійсности зростаюче число противільшовицьких голосів симптоматичне. Безліч дописів спадає градом на більшовицьку пресу. »Ізвестія« вибірають із маси письм типові писання. Пишеться там у цих дописах таке: »Не хочу служити якійсь означеній клясі, навіть хочби це була робітницька кляса. Хочу служити всему народові, що складається не тільки з робітників, але й із самостійних селян, ріжних службовиків, промисловців і т. п.« Інший пише: »Тільки коли я отверто й свобідно можу виявляти своє економічне, соціяльне й усяке інше пересвідчення, може мій голос мати значіння«. Це явні протести проти диктатури, такої як вона є в Радянщині. А найважніще, що це не відокремлені голоси, тільки що це початки бурі зростаючого народнього пересвідчення проти насильних норм думання й приписаних форм слова, значиться: поза напятнованим комуністами »фашизмом« боротьба за свободу думки й волі селянства.

У більшовицькій пресі коментують широко цю прояву. І стверджують, що в масах починає вже витворюватися означена ідеольогія. Ще, правда, не скристалізувалися загальні прямування й ріжні бажання в тверді, певні кличі й ціли боротьби, ще хибує кріпкого проводу цьому рухові. Та требаб більшовикам саме тепер завдати протиудар, бо в хвилі, коли з ріжних невдоволень виколяться сильні, певні домагання, що за ними стоятиме все селянство, сталаб небезпека така велика, що боротьба булаб безвиглядна.

Та до змагань селянства, що їх підпирають і широкі круги робітництва й державних урядників, прилучилися — на скільки на це позволяє урядовий комунізм — і визначні комуністи на чолі зі Сталіном. Вони пересвідчені, що тільки тоді зможуть опанувати народній рух, коли задовольнять їх домагання й так візьмуть їх під свій провід. Та як відомо, Сталіна й його приклонників усунули й правління захопила радикальніща середина, що жадає неподатного поступування. Та ледви чи буде це правління в силі перевести боротьбу з селянством у повні, до цего вже сьогодні стали селяне надто свідомі своєї сили й свойого впливу. Чого їм недостає, це відповідної, постійної орґанізації. Та це може здійснитися вже в найблизших роках. А коли вона, ця орґанізація буде, то й зверхній вид земель колишньої Росії, теперішньої Радянщини зазнає замітньої зміни.

Н. Б.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Масові арештування Українців.

Вже від кількох днів польські часописи приносять дуже алярмуючі вісти про „шпигунсвку орґанізацію", з котрою лучиться масові арештования Українців. Розуміється, що при тій нагоді сипляться на Українців всякого рода лайки почавши від „збуїв", „гайдамаків", „підпалячів" і т. д. Годі вичисляти всі ті „страшні" річи, які ніби-то відкрила поліція. „Ілюстрований Курєр цодзєнни" — говорить про нагромадження великих запасів матерялів вибухових, збруї, хемікалій, прецізийних фотографічних апаратів а навіть культури бакцилів для затроювання води й викликувании хоріб. Все те мало ніби то діятися під проводом німецького ґенерального штабу і за його грошевою підмогою. А деякі ще ліпше „поінформовані" польські часописи додають, що са сама орґанізація працювала аж на три фронти, бо не тільки для німців але й для большевиків та Литви. Арештования відбулися в Кракові, Перемишлі, Львові а навіть в Яричеві. Число увязнених осіб доходить до 100 осіб, а між ними в переважно українські студенти висших шкіл, деякі інтеліґенти, пані, панночки, військові особи, а небрак і одиниць з робітничих та селянськик кругів. Притім цікавою є та обставина, що слідство ведеся в Кракові і всіх увязнених відвозять прямо до Кракова. Півофіційяльна „Аґенція Всходня" лучить навіть цю аферу з діяльностю УНДО, хотяй до тепер не арештовано ні одного його члена ні у Львові ні на провінції.

Якщо взяти спокійно цілу ту справу, то на разі ніхто не знає нічого конкретного. Лайки ба й погрози польської брукової преси, виглядають радше на ґістеричний крик, як на річеві звідомлення або інформації.

Одно вже тепер дасться ствердити, що це не могла бути „шпігунська афера", як її залюбки представляє ворожа преса. Бож годі розумно припускати, щоби в такій справі як шпигунство могли бути заанґажовані люде всяких становищ і призвань і то так в великім числі і на так многих місцях. Надто німецькі часописи не тільки дементують але цитуючи звідомлення польської преси про викриття „шпигунської орґанізаеії" стверджують, що у Німців нема ґенерального штабу і тому напади з того приводу на Німців не мають ніякої основи. Другим майже певним висновком цеї болючої справи є, що тут велику відіграла ролю п р о в о к а ц і я. Це можна слушно заключати з краківського „Часу" котрий так пише в числі з дня 28. липня с. р.: „Органи безпеченьства, коли справа в початках дійшла до їхної відомости, не бажаючи передвчасним арештованням сполошити шайку, проводили обсерваціо при помочи с в о ї х л ю д е й а коли справа дозріла й всі нитки находилися в їхніх руках приступили до ліквідації з а г о в о р у" — отже не шпігунства.

Що властиве є на річи й яка мета цеї афери бодай в части покаже майбутня розправа. Не хочемо отже наперед висказувати нашого погляду. Певне що нині глухий біль проймає серце кождого Українця, бож нема сумніву що багато нашої молоді сидіти буде в темних та непривітних вязницях, багато може й зломиться, багото родин прикриті гірким жалем або й позбавлені свого становища та хліба. А тут не вільно цего жалю показати, тільки мовчати годиться, а при тім слухати всі ті лайки та глузования й погрози, що сипляться на шпальтах шовіністичної польської преси.

Ми дуже цікаві, яке то становиско занялаби та сама преса, якщо подібна подія сталабися була серед польського суспільства на території давної Росії чи Німеччини. Нехай панове редактори відповідять собі самі. В кождім случаю, ті панове мають дві душі, дві етики. Те саме, що у своїх нинішних державних мужів величають і підносять до геройства, те у чужих пятнують злочином.

ПОЛЬЩА.

Польські монархісти шукають короля в Еспанії.

Еспанська преса доносить, що делеґація польських монархістичних кругів зголосилася в цих днях до князя Аннертиса Бурбона, ожененого з графинею Замойською в Севігі з запитом, чи не хотівби прийняти польського престола. Гаафиня Брель-Плетер, що від якогось часу перебуває в Мадриті, посередничить в переговорах між деле ґацією польських монархістів і кн. Альфонсом, Як зачувати, еспанський король відноситься прихильно до цих плянів.

Внесення за поставленням Вл. Ґрабського в стан обжалування.

В днях 20, 21 і 23 ц. м. відбулися засідання надзвичайної соймової комісії, вибраної до розсліду винайму сірникового монополю. Пос. Вижиковський представив подробиці договору й між ин. вніс, щоб бувш. презид. ради міністра фінансів Вл. Ґрабського поставити в стан обжалування перед держ. трибуналом за переступлення конституційного закона й заключення договору шкідного для держави й суспільности.

Приготовляють декрети.

Від довшого вже часу в поодиноких міністерствах приготовили проєкти розпорядків, що їх мавби видати президент республики. В цих днях президент Бартель звернувся до всіх міністерств обіжником, в якому взиває до опрацювання програми законів, що малиб бути переведені на підставі повновластей. Декрети в першу чергу обіймуть питання фінансово-господарської натури.

Сенат радить над законом про зміну конституції.

Із сойму перейшли закони про зміну конституції до сенату. Дві перші статті соймового проєкту прийняв сенат без змін. Ці статті відносяться до усталення будженту на слідуючий рік та втрати посольського мандату на случай, коли посол одержить від правительства якунебудь особисту користь, стверджену найвищим судом. До третьої статті рішено ввести уступ, що вияснювавби докладно спосіб поступования, коли сойм чи прийматиме чи відкидати поправки сенату. Для зредактування цего додаткового уступа вибрано підкомісію. Прийнято теж поправку

сенатора Возніцького, що правительство має право господарити в межах минулорічного буджету аж до хвилі, коли новий сойм ухвалить буджетову провізорію, однак правительство мусить предложити цю буджетову провізорію соймови зараз, як він збереться. До 4 статті, що говорить про розвязання сойму, прийнято поправку сен. Кашніци, що на случай розвязання сойму вибори мусять відбутися в реченці приписаному виборчою ординацією та поправку сен. Возніцького, що цей реченець повинен бути віддалений від дня розвязання сойму найдальше на 80 днів, а не на 90, як говорить соймовий проект.

Зміну конституції й повновласти для для правительства ухвалено.

На четверговому засіданні д. 22. ц. м. приступив сойм до третього читання проекту закону про зміну конституції. У голосуванні над 11. статею привернено зчеркнений у другому читанні уступ, що надає президентові право видавати декрети з законною силою в часі, коли сойм і сенат розвязані. Рівночасно прийнято поправку посла Путка про вилучення з управнень президента виборчої ординації до сойму та сенату більшістю 280 гол. проти 94. Всі інші поправки до цеї статті й інших відпали, опіля цілий закон прийнято в третому читанні кваліфікованою більшістю голосів 249 проти 95.

При ст. 2 прийнято 165 голосами проти 156 поправку, щоби зі справ, що до них не можуть відноситися розпоряди вичеркнути справи, що відносяться до обовязуючого робітницького законодавства. Так надано правительству право декретування в цій ділянці. Прийнято теж поправку З.ІЦ. щоби вилучити з під повновластей шкільні закони та поправку ЗЛН. і ХД., щоби вилучити подружий закон.

Інші поправки відкинено, опісля приступлено до голосування над законом у цілости. Закон прийнято в третьому читанні. Це викликало великій гамір і стукання в пульпіти, так що предсідник мусів перервати засідання й скликати конвент сеніорів. По перерві предсідник заявив, що голосування було формальне й що повторення голосування неможливе.

На цьому вичерпано денний порядок. Слідуюче засідання назначено на пятницю, 30. липня. На денному порядку буде мабуть звідомлення конституційної комісії про внесення за розвязанням сойму.

За розвязання сойму.

Соймова конституційна комісія розглядала внесення клюбів ППС., Визволення та Хлопського сторонництва за безпосереднім розвязанням сойму з цим, що нові вибори, мають відбутися в жовтні. Референт пос. Недзялковскій вказав на конечність розвязання сойму в імя вдержання парляментаризму, опісля пос. Петрицький поставив внесення, що сойм рішає полагодити посольські внесення в справі розвязання сойму по рішенні питання зміни виборчої ординації до сойму й сенату. Внесення пос. Петрицького прийнято 17 голосами проти 13. Пос. Недзялковский зложив реферат, а референтом комісії вибрано посла Петрицького, референтом союза меншости став пос. Чапінський.

Переговори про заграничну позичку для Польщі.

„Information" доносить про переговори між групою американських банків і польським правительством про позичку для Польщі в висоті 50 міл. долярів, опроцентовану на 8%. Американські банки жадають далеко йдучих гарантій. Заразом доносить цей часопис про переговори польських промисловців із представниками Гардляна в справі позички для польського промислу 15 мід. дол.

ФРАНЦІЯ.

Ще раз новий кабінет...

Супроти заяви недовіря висказаного парляментом Еріотові, він зложив димісію кабінету, а президент республики поручив місію утворення нового кабінету Поанкаре, Він приняв цю місію й перевів ряд розмов із провідниками партій. Новий кабінет буде меньший числом, як попередні, Зогляду на ощадність знесуть становища державних підсекретарів. Поанкаре крім предсідництва перебере на себе й теку міністра фінансів.

Пляни Поанкаре.

Поанкаре рішив стягнути безпроволочно цілу другу половину залеглих податків.

Курс франка й кабінет Поанкаре.

На вістку про творення кабінету Поанкаре курс франка почав поправлятися, так що фунт штерлінгів можна вже було 22 ц. м. купити за 206 фр. без великого попиту.

Фінансові пляни Поанкаре.

Поанкаре домагатисяме відкинення всіх опозиційних інтерпеляцій.

Предложить ряд фінансових законів, а опісля палата приступить до голосування, щоби негайно рішити судьбу правительства. Фінансовий проект Поанкаре такий: 1) введення нових посередніх податків, 2) консумційні податки мають бути ухвалені не після ваги, тільки після вартости товару, 3) цілий ряд найвищих безпосередніх податків усунуть, щоби внеможливити неплачення цих податків. Мають теж упростити систему стягання безпосередніх податків. Як говорять, привительство Поанкаре задумує в переведенні своєї санаційної програми зчеркнути з буджету 800 міліонів. Цю квоту підвищать постепенно до 2 міліярдів протягом року. Також задумує правительство Поанкаре розписати примусову субскрипцію всіх громадян, передовсім посідаючих кляс та переведе добровільну конверзію висячого довгу.

Союз бувш. військових вплинув на утворення нового правительства.

Покликання Поанкаре до Елізейської палати відбулося серед нестрічаних доси в Франції обставин. В опівночі явилася в президента республики депутація воєнних інвалідів і бувш. комбатантів та вручила йому заяву, що зєдинені Союзи воєнних інвалідів військових фронтових рішили утворити виділ, що рішений радити без перерви й представити президентові республики свою рішучу волю. Ці союзи домагаються негайно, з поминеням усіх політичних питань утворення кабінету народньої відбудови, що бувби здібний викликати в усіх верствах народу довіря. Негайно, як депутація вийшла з Елізейської палати, президент республики запросив до себе Поанкаре. який згодився утворити кабінет і заповів, що на протязі дня предложить президентові листу кабінету.

АНГЛІЯ.

За повновласти для правительства.

Анґлійське правительство заявило, що хоч уже почалися парляментарні ферії, скличе палату на засідання в перших днях серпня, щоб ухвалила повновласти для правивельства на случай, колиб страйк виглярів не покінчився до цего часу.

Приявність ума міністра врятувала анґлійський кабінет.

В дискусії над проектом закона про реорґанізацію вуглевого промислу Лейбур Парті, користаючи з неприяви на салі богатьох консервативних послів, поставила внесення на відіслання проекту до комісії. Міністер Вворінґтен Евенз, коли побачив, що консерватисти в меншости, забрав голос і говорив так довго, аж зібралася відповідна скількість консервативних послів. У голосуванні внесення Лейбур-Парті відкинено 153 голосами проти 81.

Кілько коштує Анґлію вуглевий страйк?

В палаті громад подали до відома, що втрати з причини вуглевого страйку виносять 20 міліонів фунтів штерлінґів. Страти в експорті в корабельних і залізничих прибутках виносять 64 міліонів фунтів штерлінґів; убуток заробітків у копальнях 25 міліонів, в інших галузях промислу 10 міліонів; убуток наслідком зменьшення консумції зза зубожіння робітництва 20 міліонів фунтів штерлінґів.

АВСТРІЯ.

„Н. В. Таґблят" містить оригінальну статтю проф. Франца Петра з Лєобен. Автор, щоби позбутися безробітних радить утворити т. зв. господарський полк, до якого належавби кожен юнак від 18 до 22 літ. Час служби трівавби рік. По кількамісячній науці, узгляднюючи передусім загальні відомости та спорт, уживаноб цих новобранців до реґуляцій і направи доріг та вулиць, а передовсім до сезонових полевих робіт. За роботу платилосяб їм половину нормальної належитости крім харчів та житла. Такий „господарський полк", що складавсяб із 80 тисяч людей, що жилиб у карности в дисципліні, зменшивби значно число безробітних в Австрії, яка видає річно великанські суми на підмоги для безробітних, що деморалізують цих людей та приучують їх поволи до лінивства та до ведення безцільного життя з дня на день. Цей плян для Австрії дуже актуальний, бо там нема обовязку військової служби.

РАДЯНЩИНА.

Непорозуміння між керманичами.

Після вістей із Москви Зіновєва інтернували в його мешканні. Стережуть його аґенти черезвичайки. Лашевича по арештуванні замкнули в тюрмі в Москві, а підчинені йому полки з Лєнінґрадського рейону вислали на Ураль та в азійські землі. Говорять також, що Камєнева мають усунути зі становища народнього комісаря й то в найблищих днях.

ЛАТВІЯ.

Відповідь Латвії на радянські предложення що до ґарантійного пакту.

Латвійське правительство вислало вже відповідь на предложення радянського правительства в справі заключення ґарантійного пакту між обома державами. Латвійське правительство — говориться в ноті — по порозумінні з правительством Естонії, Польщі та Фінляндії заявляє готовість до переговорів на підставі предложення з дня 5 травня 1926 р. Латвійське правительство жадає крім цего, щоби в нарадах над ґарантійним пактом брали участь представники держав, що з ними Радянщина переговорювала або переговорює про заключення такого пакту.

БОЛҐАРІЯ.

Заручини короля.

„Ввестмінстер Ґазет" доносить із Софії, що болгарський корол Борис заручився з 18. літньою дочкою італійського короля Джованною. Король Борис їде до Люґана, де в палаті кн. Аости дожидатиме семя князівни.

СИРІЯ.

Пораження Французів у Сирії.

»Дейли Нювс« доносять, що Французи в останніх боях із Друзами потерпіли болюче пораження та по острілюванні позицій Друзів подалися назад аж до Дамаска. Друзи перетяли всі получення з Дамаском так, що годі довідатися про положення в місті.

Перемога Французів.

Із Байруту доносять, що Французи по важких боях віднесли велику перемогу над Друзами. Друзи оставили 200 вбитих і 300 бранців. Завдяки цій перемозі почався знов рух на залізничому шляху Багдад-Дамаск.

КИТАЙ.

Велика битва під Пекіном.

На північний-захід від Пекіна війська народньої армії заатакували на фронті 30 кіл. відділи ґен. Ву Пей Фу, що укріпилися здовж гірського хребта Ґаін Коу. Наступ відперто кріваво. На деяких відтинках фронту доходило до боротьби на байонети. Наступ військ народньої армії скріпився, бо ґен. Чанґ Тсо Лін вислав частину військ із пекінського фронту в напрямі на Мукден. Відділи, що наступали на Пекін від північного заходу супроти завзятої оборони військ Ву Пей Фу на позиціях між горами, перенесли головні наступи на гористі околиці на захід від Пекіна, після чого протибільшовицьким військам удалося дійти частинно на лінію

ріки Жуи Га, з якої відділи Ву Пей Фу виперли їх протинаступом. Та положення Пекіна настільки поважне, що те, що ген. Чанг-Тсо-Лін забрав відтам частину своїх відділів витворило чисельну перевагу народньої армії над відділами Ву Пей Фу. Цю перевагу використала народня армія й підсунулася так, що в Пекіні вже чути канонаду.

ІНДІЇ.

Релігійні заворушення в Індії.

В Індіях ідуть заворушення одно за одним. Або переходять Індійці з музикою попри мошею й магометане нападають на них, або магометане йдуть походом через індійську дільницю й Індійці там нападають на них. Останнє склалося 21 ц. м. вечером у Калькуті, Магометане влаштували процесію й ішли індійською дільницею. Індійці задержали спокій, поки процесія не найшлася між ними. Тоді стали вони стріляти з домів і кидати ґранатами. Настав переполох, що вскорі захопив усе місто. Поліція почала стріляти до Індійців, вбила одну людину й ранила кількох демонстрантів так тяжко, що мусіли забрати до шпиталю. Та цим зівсім не припинено заворушень, вони тривали ще ввесь день, а саме в дільниці Могурам, де зголошено до 40 важко ранених, здебільша магометан.

НОВИНКИ.

Особисті вісти. Впрсв. Митрополит Андрій Шептицький виїхав на довший час на лічення до Карльсбаду.

Маркіянове свято. До війни почав був у Галичині ширитися культ поета Маркіяна Шашкевича. На білій горі в Підлисі відбувалися всенародні зізди, в яких брали участь усі верстви нашого населення. Золочівські громадяне заснували в 1912 р. „Тов. ім. Маркіяна Шашкевича“, що мало на меті шарити культ поета, збирати пямятки, що відносяться до нього, влаштовувати виклади, сходини та прогульки іти. Перед війною товариство вело намічену статутом роботу й що року відбувалися ва Підлисецькій горі здвиги. Війна на довго припинила цю роботу. Та тепер товариство знов береться до живіщої акції. На горі хоче товариство побудувати хату, де буде й книжка, в якій записуватися муть відвідувачі, як це в на могилі Шевченка в Каневі. Зіздам на горі хоче товариство надати всенародній характер. Перший такий повоєнний здвиг буде 1. серпня в неділю, а в разі непогоди на слідуючу неділю 8 серпня. Свято почнеться в 10. год. рано. Насамперед буде архієрейська служба Божа, опісля пописи хорів, орхестр вправи пластунів і. і.

Трагічна прогулька човном по озері. Пять хлопців у віці від 10 до 20 літ плавало човном по Зеленому Озері, чотирнацять кільометрів від Вильна. Що не вміли добре веслувати, то судно вивернулося й усі попадали в воду. Трьох хлопців уміло пливати, та тільки одному вдалося вирятувати. Два инші пливаки старалися дістати до берега та їх хопилося двох, що не вміли пливати й усі чотири пішли під воду. Нещаслива ця пригода тим трагічніша, що годі було їм поспіти з помічю, бо беріг дуже грузкий, а озеро дуже глибоке, так, що хлопці втопилися в віддалі кількох метрів від берега.

Загадочна крадіж із мешкання міністра хліборобських реформ. У Вильні перебував міністер хліборобських реформ Станевіч для розсліду страт, що їх потерпів у звязи з крадіжю, доконаною в його житлі. Стверджено, що крадіжи допустилися не звичайні злодії, бо забрали богато документів і записок міністра, а також ряд научних праць.

Приватного майна царя Миколи II. не видадуть Радянщині. Радянське правительство звернулося було до Лондону й Вашінґтону з домаганням видання йому приватних банкових вкладів Миколи II. й усеї царської семії. По богатомісячних переговорах і Зединені Держави й Англія дали більшовикам відмовну відповідь.

Служниця побита панею скочила з третього поверха. У Рухлі Вальдман служила служниця А. Собеляківна. В неділю 25. ц. м. Рухля Вальдман кинулася бити служницю за це, що буцім то вона вкрала перстінь. Служниця не почувалася до вини та в розпуці кинулася з вікна з третього поверха. Перстінь пізніще найшовся. Собеляківна стрінувала по обіді скатерть через вікно, й не знаючи, що на скатерті є перстінь, викинула його через вікно враз із иншими відпадами на подвіря. Нещасна дівчина поломила собі руки і ноги та дістала внутрішнього кровотоку. Лікар ратункового поготівля дав їй першу поміч. Потім перевезли її до загального шпиталя, де аж на другий день відзискала притомність і в переслуханні зізнала, що скочила через вікно, бо не мала куди втекти перед ударами Рухлі Вальдман. На підставі цего переслухання Вальдманиху арештовано й віддано до поліційних арештів аж до покінчення доходжень.

Новий нешкідний ґаз. Від кількох днів німецька армія пробує новий ґаз, що є зівсім нешкідний. Ґаз цей витворює густу мраку, що заслоняє овид так, що всі, що знаходяться в проміні цего ґазу, є обезвладнені, та на здоровлю не поносять ніякої шкоди. Ґаз цей може ділати найбільше годину. Проби пороблені в цему тижні артилерією дали як найкращі висліди.

Дописи.

Глиняни. (Під увагу нашим театральним трупам)

Я хочу кількома словами звернути увагу нашим театральним трупам, які час від часу навідують наші провінціональні місточка, даючи по них вистави. Ходить мені головно о вибір програми, якою можуть вони заінтересувати провінціональну. ще може не так жадну ріжнородних ексцентричних вистав публику, та місто дати їй щось, що збудувалоби її духові браки та недомагання, вибирають теми із париського, крайно здеморалізованого життя, які виставлені сіють моральну руїну та несмак.

Я думаю, що театр, як установа культурно-педагогічна, а тимбільше своя рідна, повинен в першій мірі стреміти до осягнення тих додатних користей, які покриваються з ідеєю театру як елементом виховуючим, а всі прочі наміри як жадоба осягнення зиску і другі, повинні займати другорядне місце. Влучний добір програми та моральне поведення й карність членів театральної трупи не лише що ґарантують екзистенцію, але полишають гарні спомини у громадянстві, коли противні їм прінціли, зроджують апатію та огірчення.

о. Роман Ганас.

Нові книжки і видання.

X. Dr. Piotr Stach, Komunizm w pierwotnem chrześcijaństwie a czasy obecne. Lwów. Przedruk z „Gazety Kościelnej“ 1926.

Автор, професор св. письма на польськім університеті у Львові порушує в названій розправі дуже актуальну на наші часи тему.

Виходить з опрокинення ложного погляду деяких прихильників Маркса, неначе християнство взяло початок зі суспільно-релігійного руху жидівсько-римського пролетаріяту. Самого Ісуса Христа, не жахаючися богохульства, називають вони, як приміром Кавцкі і инші соціялістом і революціонером, за що відтак Римляни засудили Його на хрестну смерть.

На основі тексту Діян. євангельських, св. Луки і ин. основних пояснень св. Отців Церкви та католицьких егзегетів виказує, що спільність дібр першої християнської громади в Палестині, це не комунізм але овоч любови та добродійности. І хотяй перші християне в Єрусалимі радо позбувалися маєтків на річ убогих, то без жадного зовнішнього примусу і без ніякого заряджения духовної власти, а виключно з доброї волі та бажання як найдоскональше наслідувати Ісуса Христа.

Основно подає становище католицької Церкви а також піддержує які обовязки зглядом убогого пролетаріяту вкладає Церква на тих, що посідають земські добра.

Наконець подає цінні вказівки тим правдивим християнам, що поважно і ревно беруть свої релігійні обовязки. При зростаючій нині з дня на день що раз більшій нужді належить ограничити свої видатки до можливих границь, а решту призначити на допомогу потребуючим. Піддержувати що змога істнуючі добродійні установи і по силам співділати в розвязанню суспільного питання в дусі католицької Церкви.

Тим робом постепенно уступати буде неоправдана і штучно піддержувана ненависть пролетаріяту до Церкви, а християнська ідея побідить ложну ідею больщевицьку.

Й. Й.

Із біржі.

Львів, 29. липня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·05—	9·10 зол.
Доляри кан.	9·00—	9·10 „
Кор. чеські	·27—	·— „
Фран. фр.	0·22—	·— „
Фран. швайц	1·75—	·— „
Фунти штер.	44·00—	·— „
Ліри італ.	0·29—	·— „
Шіл. австр.	1·27—	·— „
Нім. марк.	2.17—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця черв.	31·50—32.50 „
„ біла	28·75—29·75 „
жито	24—24·50 „
ячмінь	22—23 „
овес	24—25 „

ОГОЛОШЕННЯ.

Головний Виділ Товариства „Просвіта“ у Львові уряджує при допомозі других українських господарських установ 7 місячний господарський курс в господарсько-садівничій школі в Милованні (Товмацького повіту).

Курс треватиме від 1 жовтня 1926 до 30 квітня 1927 року. Одночасно Головний Виділ проголошує вписи на приняття до школи 30 учасників з приміщенням і удержанням під отсими умовами:

1) зголошуватися можуть мущини у віці 16-30 літ, що скінчили найменше народню школу.

2) кожний учасник має мати свою одіж (в тім одіж до практичних вправ господарських, білля, 2 ручники і 2 простирала, подушку і покровець.

3) Учасник платить за удержання, опал, світло і науку та прибори демонстраційні по 5 долярів місячно.

Програма курсу (на основі програми затв. Міністр. рільництва з 29 жовтня 1923 ч. 2419—3—IV):

1) Предмети загальної освіти,

2) Основні відомости з науки природи, підготовлюючої до фахових предметів,

3) Фахові предмети: рільництво, годівля, молочарство, городництво і садівництво, орґанізація господарства, адміністрація і господарське книговодство, ветиринарія, пасічництво,

4) Питання з господарського законодавства і народнього господарства та кооперація,

5) Практичні господарські справи.

Зголошення на курс належить вносити поручено на адресу: Господарсько-садівнича школа в Милованні п. Стриганці. (Stryhańce). До зголошення належить долучити посвідку родичів, зглядно тої установи, яка на курс посилає, що зобовязується платити місячно подану вище квоту.

Про приняття і день приїзду повідомить Управа Львів, дня 24. липня 1926.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові

М. Галущинський вр. голова — *В. Мудрий вр.* секретар

ВАЖНЕ НА СЕРПЕНЬ!

ДОБРА НАГОДА В місяці серпні можна набути **по пів ціни** і по дуже знижених цінах слідуючі книжки:

Гарні й цікаві оповідання з лицарських часів, з перших часів християнства, як християн переслідували, за пригоди по світі й на морю. Всіх книжок 10. Кожда по 50 сотиків, (замість по 1 золотому). Можна набути всі, або одну, другу, чи кілька.

1. **В огні й крові.** — 2 **В копальнях Сардинії** — 3. **В підземеллях Риму.** — 4 і 5. **На темних стежках** 6-7. **Український Йов.** (2 томи . — 8. **На филях моря.** 9-10. **В печері пустинника** (2 томи).

Малий Петрусь 30 сот. (замість 60). — **Церков у боротьбі** 30 с. (зам. 50). — **Голос Ісуса** (в Найсвят. Евхаристії), нове видання 10 с. — **Під лелійним прапором** 10 с.

Замовляйте скоро у ВИДАВНИЦТВІ ОО ВАСИЛІЯН — ЖОВКВА.

Українські Кооперативи!

Спроваджуйте до своїх склепів книжечки до читання для сільської дітвори. Книжка — се також товар, на якім можна заробити о много більше, як на споживчих, текстильних або инших товарах.

Наколи дітвора заохотиться до читання книжечок — то із сего будуть мати Кооперативи великий зиск. Кожда дитина буде ходити тільки до Ваших склепів і гріш українського народу не піде в „чужі“ руки.

Великий вибір таких книжок має на складі:

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

— Пишіть по цінники й оферти! —

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 30. (Należyto zapłacc) Львів, 8. серпня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вул. Сикстуська ч. 39

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА:

В КРАЮ:

чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ:

Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна [illegible] ст.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Сумерк большевизму. — Пролетарське вільнодумство. — З церковно-релігійного життя. — Враження з Зарваниці (фейлетон). — Церковні відносини серед американських Українців. — Етика а соціольогія (фейлетон). — Поляки не мають католицької преси. — Політичний огляд — Добра влада і релігія. — Новинки. — Дописи. — Нові книжки і видання. — Оголошення.

Сумерк большевизму.

(+) Останніми часами зайшли в Москві події, котрі наглядно вказують, що серед комуністичної партії наступив розлам, а за тим може наступити цілковитий упадок совітського устрою Росії.

Відкриття заговору у нутрі партії та намір совітської влади насильно придушити його є знаком тяжкої кризи тим небезпечнійшої, що в заговір втягнене є військо.

Вже в 1921 р. були перші спроби опозиції. Малий гурток, бо тільки 28 робітників під проводом Михайлова, закинув Ленінови відступство від строґого комунізму і опуртунізм в поступованню. Одначе Ленінови не прийшло тяжко стероризувати противників і вони мусіли уступити. Колиж Ленін занедужав, так від того часу зачинається тиха ривалізація між комуністичними провідниками, котрий з них має захопити владу у свої руки. Перший Троцкий (його жидівська назва Бронштайн) намагався скористати з невдоволення, яке нуртувало в партії, став на чолі опозиції, щоби перепровадити т. з. демократизацію партії. Домагався свободи у виборі партійної управи, повної свободи критики й творення осібних гуртків у нутрі партії.

Зате Зиновєв*), бачучи в особі Троцкого небезпечного суперника, виступив проти нього з велокою рішучостю. Наслідок був такий, що Троцкий виїхав на „примусове лічення" на Кавказ. Надто відібрано Троцкому власть над армією, усунено його зі становиска „Реввоєнкомпреда" і „Воєнкома", себ-то з предсідника військово-революційного комітету і військового комісаря, а XIV. партійний конґрес уділив Троцкому остру догану.

Третий суперник крім двох названих був грузин Сталин**). Належав він до „трійці" в „політбюрі", котра в дійсности рядила цілою державою: А були це: Зиновєв, Каменєв (жид Розенфельд) і Сталин. Він помагав Зиновєву у боротьбі з Троцким але так, щоби в разі потреби мати за собою Троцкого у поваленню Зиновєва.

Це наступило минулої осени з нагоди XV. партійного конґресу. Тоді Сталин явно оскаржив Зиновєва, що прямує до розбиття партії, а що по стороні Сталина став Дзєржинські, Зиновєв вістав цілковито побитий. На конґресі не допущено його навіть до слова і на бажання Сталина усунено його з начальства петроградської комуни, а хотяй полишено його в „політбюрі", то зате викинено його найбільшого прихильника Каменєва.

Сталин був певний, що справа зі Зиновєвим покінчена. Тимчасом сталося інакше. Зиновєв дальше провадив заговір, тільки вже обережнійше. Його наміром було довести до повного замаху, повалити Стилина, а всю владу захопити у свої руки. Зєднавши собі Лашевича увійшов у контакт з військовими кругами, навязав переписку з партійними організаціями від Владивостока аж по Одесу. В самій Москві також зачав велику пропаганду. За його намовою якийсь Білинський в лісі під Москвою мав тайне зібрання заговірників, а охороняв його Лашевич висланими на це осібними військовими патрулями. Сам той факт, що таке тайне згромадження могло відбутися під охороною війська, вказує, що розлам в комуністичній партії є дуже великий.

Після всякої правдоподібности заговір Каменєва викрив Дзєржиньский. Знаним є це, що день перед смертю виголосив він довшу промову на повнім засіданню партійного „Цика" (Центрального виконавчого комітету). Дивне це, що ні одно слово з тої бесіди не дійшло до загального відома. Слідуючого дня Дзєржиньский виголосив промову на засіданню президії „Совнархозу" (Совіт народнього хозяйства), відтак вийшов, жалуючись на біль коло серця, а в три години пізнійше помер.

По похоронах Дзєржинського, Сталин рішив сейчас здавити заговір Зиновєва. Зиновєва усунено зі всіх його визначних становищ і як здається увязнено. Усунено також Лашевича, його війська післано аж за Ураль, багато увязнено, а деяких розстріляно.

З упадку Зиновєва знова скористав Троцкий. Він вправді помагав Сталинови, але так, щоби застерегти собі вплив своєї ґрупи.

Таке є положенна в совітській Росії. Здається, що довкола опозиції Зиновєва згуртувалися всі невдоволені елєменти. Розлам зазначився не тільки в партії але у війську і в чека. Вправді совітська влада заміряє знова примінити терор до невдоволених, однак опозиція тепер розпоряджає такою силою, що над Росією повстає марево крівавої внутрішньої війни.

Що з того вийде, годі на раві щось певного сказати. Навіть в приближенню годі предвидіти, як уложиться суспільне й державне життя на великих просторах нинішних радянських републик. Здається що там рішати буде селянство.

З долею совітської Росії рішатися буде й доля України. Тепер є остання хвиля, щоби українські центри за границею підняли однодушно акцію в тім няпрямі, щоби запевнити українським землям можливо найдальше ідучу свободу і самостійність.

Червона потвора большевизму переживає послідні передсмертні судороги, а міліони скованих кровавим терором очікують з нетерпеливостю хвилі, коли вона сконає, проклята тими, що невинно згинули й тими, що в недолі скитаються по чужині, не маючи спромоги вернути до своєї землі, до своїх рідних.

Дай Боже, щоби вже раз настав день відродження і правдивої свободи для тих народів, що так мучаться під совітським режімом. Дай Боже, щоби той день був днем воскресення свобідної України.

*) Мойсей Аронович Радомисльський — (також „Апфельбавм").

**) Йосиф Віссаріонович Джунґушвілі.

Пролетарське вільнодумство.

В повоєнній добі найгрізнійшим ворогом католицької Церкви являється вільнодумство. Коли йде про послідовно переведені, викінчені, світогляди, то такими є сьогодня тільки світогляд католицький і вільнодумний.

Батьком новітнього вільнодумства є Анґлієць Joh Anthony Collins (1676 до 1729). Вільнодумство розвинулося з анґлійського деізму; сильну підпору знайшло воно відтак в німецькім раціоналізмі і в ліберальнім рухови, що зродився з протестантизму. До світової війни рекрутувалися сторонники вільнодумства майже виключно з кругів інтеліґенції. Передовсім університети були в 19. ст. головними розсадниками вільнодумства. По війні стало инакше. З університетських катедр і посеред інтеліґенції лунає тепер клич: „Назад до метафізики", а зате вільнодумством перенялися широкі народні маси. Коли поминути головно жидівських провідників, то між вільнодумцями знайдемо сьогодня дуже мало людей з академічним образованнем. Навіть між соціялістичними академиками

не знайдемо богато сторонників вільнодумства. На зібраннях вільнодумців з 500 до 700 учасниками буває найбільше 5—6 академічно образованих інтеліґентів. Зате значну більшість сторонників вільнодумства творять робітники й низші урядники. Очевидно, що не бракує тут також молодіжи з „воєнним образованнєм".

Вільнодумці зорґанізувалися всюди в окремі товариства. Так пр. в Австрії є вони зорґанізовані в двох центральних товариствах; число всіх австрійських вільнодумців подають на 180.000.

Що до науки вільнодумців, то вони голосять, що держаться з далека від політики. Та се невірно, бо в практиці займаються вони також і політикою. На вільнодумних зібраннях йде явно соціялістична пропаґанда.

Провідники вільнодумців заявляють виразно, що всі вільнодумці є рівночасно соціялістами; між сими останніми йде також як найсильнійша пропаґанда вільнодумних ідей.

Ми згадали в горі, що вільнодумний світогляд є послідовно переведений й викінчений. Сим не сказали ми одначе, щоби він мав за собою льоґічне оправданнє. Про послідовність може тут бути бесіда лише о стільки, що вільнодумство є побудоване послідовно на зовсім означених світоглядних передпосилках. Основною доґмою вільнодумства є плиткий атеїзм і матеріялізм. Вільнодумці до сього явно та отверто признаються.

З окрема можна на вільнодумних зібраннях чути часто отсі два слова: розвиток (еволюція) і наука природи. Се дві головні гармати, що їх вільнодумці завсігди висувають проти католицької Церкви. На сміх збирає, коли чуєш, як люде, котрі скінчили заледви народну школу, покликуються на природні науки! В імя природних наук відкидають вільнодумці передовсім істнованнє духового, надзмислового світа. Метафізика для них не істнує. Тим самим не признають вони душі й Бога.

На місце сотворення й провидіння приймають вільнодумці еволюцію. Природним способом поясняють також повстаннє релиґії. Надприродне обявленнє є неможливе. Християнство се витвір жидівсько-геленістичної культури. Христос і Павло імовірно зовсім не жили, на всякий випадок не творили ніяких чудес. Католицька Церква се діло чисто людське. Мораль є змінна. Одним словом, вільнодумці навчають якраз цілком щось противного, як католицька Церква.

Спитаймо тепер, що спричинило в наших часах такий сильний розвиток і поширенне вільнодумства серед широких мас?

В першій мірі економічна криза й нужда. У своїй простоті й безкритичности приписує необразований чоловік всьо сучасне лихо Богови. Тому відвертається від Нього.

Дальшою причиною є нерозумне політиканство деяких церковних кругів, мішанне релиґії з політикою. В часі всесвітної війни прим. воюючі з собою сторони присвоювали собі взаїмно виключну опіку Бога, а коли та опіка явилася по стороні противника, з сього повставало недовірє до Божого провидіння.

Не без вини тут також дісгармонія між теорією і практикою в католицькій Церкві, пр. шовінізм деяких духовників, нечисте житте, скупство і тд. а простий нарід залюбки узагальнює такі хиби одиниць і переносить те своє недовірє в людей на Церкву. на Бога...

Велику поміч знаходить для себе вільнодумство в незнанню правд віри серед широких мас.

Вкінци богато лиха спричинює тут пропаґанда з боку ворогів релиґії, пропаґанда, що не погорджує ніякими середниками, хочби вони були і найпідлійшого роду.

Як боротися з вільнодумством?

Боротьба повинна йти трьома шляхами: шляхом економічного піднесення пролєтаріяту, шляхом наукового просвічення й релиґійного освідомлення.

При економічнім піднесенню пролєтаріяту християнська Церква може тільки співділати з иншими суспільними верствами; при науковім просвіченню може й повинна дуже богато зробити; а при релиґійнім освідомленню мусить і обовязана напружити всі свої сили.

Ось прегарне й спасенне поле діяльности і для нашого українського ревного духовенства!

—•••—

З церковно-релиґійного життя.

Посланнє Екс. Митропилита до духовенства.

В найновійшім числі „Львівсько-архієпархіяльних Відомостей" (ч. 213 з 5 липня с. р.) оголошене Посланнє нашого Високопреосв. Митрополита до Духовенства.

На початку дякує Митрополит духовенству (а рівночасно через духовенство і вірним) за доказы зичливости й любови, дані Йому з нагоди Його 25-літного ювилею.

Дальше розвиває Митрополит програму праці, яка по Його думці є найпотрібнійша і найбільше вказана для двигнення народу. Насамперед завзиває до праці над молодіжю, якої вихованнє в часі війни було дуже занедбане. Тому з натиском пригадує священникам їх обовязок катехізації в церкві і школі. Крім катехізму поручає Митрополит „Катехитичні проповіди", які саме вийшли в Ужгороді перекладом на нашу мову.

При тій нагоді пригадує Митропилит давне розпорядженнє щодо відчитування по Службі Божій на голос щоденних молитов. При тих молитвах „Отче наш" „Богородице Дівo" і „Вірую", мусять бути (крім українського тексту) відмовлювані також по церковному.

Опісля поручає Митрополит духовенству пильнувати, щоби вірні не занедбували Великодної Сповіди, причім зазначує, що картку при Сповіди можна від вірних задля евіденції відбирати, не вільно тільки при тій нагоді збирати роківщини для дяків, бо се здержувалоби людей від Сповіди.

В ціли поширення знання св. віри, поручає Митрополит закуповувати коштом церковної скарбони книжки релиґійного змісту до парохіяльної бібліотеки.

Митрополит взиває духовенство уряджувати й надальше в кождім деканаті місії (бодай три в році).

Візванням (після розпорядження Папи) до відправи якогось Богослуженя в намірену переслідованої мексиканської Церкви,

Вражіння з Зарваниці.

Навечеря празника св. Ап. Петра й Павла...

Неділешній, веселий настрій...

У просторах безмежніми филями розлилися світлощі сонця і спивають зі землі ранішні роси Білі хмарки, мов овечки, товпляться понад нами, а ми — з прапорами Христа — ідемо в Зарваницю. Ідемо до Божої Матінки з поклоном, з подяками і просьбами...

Ідемо з піснями на устах і з радощами в серці.

Радіємо, що з сонцем позаливаних піль збігся під прапори Христа наш працею втомлений люд і з утомою свойого тіла несе й утому свого духа до цілющого Джерела. Радіємо...

Радію й я — згуртувавши побіля себе своє духовне стадо — з тим золотом пшеничного колосся, що до сонця міниться, переливається мов радіння в відтінки задуми й смутливих настроїв...

* * *

Відпустові місця мають значний вплив на релиґійне життя деяких народів. Візьмім н. пр. таку чудотворну місцевість, як Люрд, а побачимо, що вона є начебто осередком католицького руху у Франції. Кількож то своїх світлих оборонців кат. Церква позискала в Люрд? Кілько підйому й сили в важких часах новітнього переслідування французьких католиків зачерпнула відтіля Церква? Кілько Божої ласки поплило лющого джерела в Люрд у засохлі дуванцуських безвірків?

народи з особлившим нахилом до ицтва. Є народи, що в їх традиції глибоко вкорінився покутний наклін звідування святих місцевостий та що зі своєї природи відчувають потребу поза русла буденщини вилити надмір своєї релиґійної емоції.

До тих народів поруч із прочими, головно славянськими, належить і наш, український.

Хто живе близько нашого простолюддя, цей знає, яким святочним і великим є день, у якому наш чоловік збірається в паломничу дорогу. Цей день є світлим промінчиком його сірого року, є днем примиренння, днем радости. Це для неодних може єдиний день у році, в якому заховається їх чорна журба в глибини свідомости. Многих паломнича мандрівка осінить надземною поезією життя ще більше, ніж Свят. вечір чи Великодна Неділя. Розгін до мирних хрестоносних походів у святі й чудотворні місця, початий нашими предками (Данило Паломник) тріває в нашому народі по нинішний день. Звідси й краще зрозуміємо знані „чудотворні ексцеси" по нашій широкій Україні, почавши з найдальших східних границь, а скінчивши на Струпкові.

Якимиж славетними середовищами релиґійного життя й джерелами благодатних впливів можуть бути наші такі широковзвісні чудотворні місцевости, як Гошів і Зарваниця. Вониж бо — поза своїм завданням промощувати й облегчувати духовну працю душпастирів своїми ласками — є, що так скажу, наймаркантнійшими носіями католицького розуміння відпустів на нашій землі і фактом самого свойого істнування закріплюють у народі католицьке догматичне поняття про чистилище. Поминувши їхні великі заслуги над очищенням душ од усяких, а передусім святотатських, гріхів — вони можуть мати ще більше значінне при майбутній констеляції уніонних заходів. Вони вкінці до якогось часу заступатимуть у нас релиґійні конґреси і зїзди.

Якжеж хотілосьби нам бачити ці святі місця на висоті своїх завдань!

Та — на жаль — Зарваниця ніколи не стояла на висоті своїх завдань. Ні передвоєнні, ні повоєнні часи не видвигнули Зарваниці понад подільські сірі лани до висот чистої атмосфери, на ті верхи ідейного, релиґійного змаганя, де не булоби трефового аса й ославленої валізи.

Та про це іншим разом.

* * *

Що народ хоче бачити Зарваницю світлою, хоче мати її предметом своїх благородних гордощів — дав цьому доказ на цьогорічний празник св. Ап. Петра й Павла. Великі маси народу зі своїм духовенством облягли зарваницьку церковцю і дорогого її Гостя, Преосвященного кир. Йосифа. Самочинно, відрухово — на саму вістку про побут Преосвященного Архієрея в Зарваниці — змученими ногами пройшли далеку дорогу і начеби устами своїх духовників кликали: В Тобі, Владико, єдина надія на піднесення Зарваниці. Хочемо, щоби духовне серце нашого Поділля било життям, щоб із чудотворного джерела, яке Ти Своєю рукою благословив — потекла ласка віднови в наші душі. Ти, Архієрею, найкраще знаєш довоєнну і повоєнну історію Зарваниці Причинися до її віднови і з унутрішної Богородичної скарбівні відпустового місця артеріями св. ласк злучи зі Зарваницею найдальший закуток нашого Поділля і Покуття...

о. В. Мельник.

—•••—

кінчить Високопреосв. Митрополит своє Посланнє.

РИМ (ВАТИКАН).

Дня 10. жовтня с. р. має Папа проголосити блаженними вісьмох мучеників з Дамаску, що в 1860 р. віддали своє життє за віру. Сімох з них є еспанцями, а оден австрієць (о. Енґельберт Колянд з Тиролю).

Ряд епископів і конґреґацій звернувся знов до Папи з просьбою канонізації Пія X.

„Osservatore Romano" з 12/13 липня с. р. займається соборами неєдинених задля привернення церковної єдности. Насамперед говорить про собор скликаний на гору Атос, котрий опісля відкликано. Як турецьке, так і грецьке правительство противилися сьому соборови; вкінци наступило знесення монашої атонської републики грецьким диктатором Панґальосом. Крім того протестували деякі епископи проти предсідництва на будучім соборі православного царгородського патріярха, як також проти того, що сей патріярх запросив на собор тільки так звану російську синодальну церков, а поминув сторонників Тихона й російських еміґрантів. Болгари були з того собору загалом виключені, бо їх уважає царгородський патріярх схизматиками. Серби домагалися, щоби перед зібранням собору відбулися передвступні наради, в яких взялиби участь усі православні церкви без виїмку. Тим чином розбилася спроба зєдиненя всіх православних. Другою спробою задля привернення церковної єдности була конференція в Штокгольмі, що має продовжати свої наради нарік від 13. липня до 21. серпня в Льозанні як „Друга загальна конференція протестантських церков". Як в Штокгольмі всякі доґматичні дискусії були виключені, так навпаки в Льозанні головним предметом нарад мають бути якраз доґматичні ріжниці. Сподіються приїзду на конференцію около 50 представників ріжних протестантських церков. Церквам, що не мають ніякого формального ісповідання віри, зарезервованих є 75 місць. Можливо, що в цій конференції візьмуть також участь анґлікане й православні.

ЗЛ. ДЕРЖАВИ.

Католики Зєдинених Держав є слабо заступлені в політичних тілах, хоч вони становлять около шесту часть всього населення. Так пр. в сенаті є всього чотирох католиків, в палаті депутованих 42. Вільнодумні зате мають в сенаті 64, а в палаті депутованих 304 своїх заступників, хоч їх є всього 3 міліони.

Славний кардинал О'Конель, архієпископ Бостону, обходив недавно 25 літний ювилей свого епископства.

Ми вже нераз згадували про надзвичайну жертвенність американських католиків на католицькі цїли. Приміром сього може бути також останній факт запису міліонового маєтку (1,850.000 долярів) на церковні цїли, зроблений одним пивоваром, Мілером.

Недавно перейшов на католицтво анґліканський епископ Др. фр. Кінеман з Делявари.

В Нюйорку є стовариштення католицьких акторів. На недавнім бенкеті, уладженім сим стовариштенням, взяло участь 1700 членів. На бенкеті був також місцевий кардинал Нацес.

Число розводів в Америці росте дальше. Статистика з 1920 р. вказує, що коли в останнім десятиліттю вінчання зросли до 10%, то число розводів збільшилося на 49%. Тепер те число поступає в гору з року на рік. Люде вінчаються нераз по 8 разів. В неоднім окрузі на два вінчання припадає оден розвід. — Після найновійшої статистики розводів було в р. 1924 вінчань 1,176.206, а розводів 170.808. В порівнанню з попереднім роком (1923) вінчання впали на 3·7%, а розводи піднеслися на 3·5%. Найбільше число розводів виказує держава Тексас. Тут на 71.086 вінчань було 15.375 розводів. На другім місци стоїть держава Illinois (13.658 розводів.) В Нюйорку на 56.677 вінчань було 4.622 розводів.

В Нюйорку, що здобув собі тепер задля безсоромних представлень по театрах і инших публичних льокалях імя модерного Вавилону, покликано до життя „моральний суд". Такий суд складається з шістьох мущин і шістьох женьщин, вибраних повітовою адміністраційною владою. Сі судді не знаються взаїмно. Вони відвідують представлення і здають відтак письменний звіт владі. Коли приписане число суддів осудить яке представлення, влада його забороняє.

МЕХІКО.

Протест епископів Мехіка.

Як протест проти нових протицерк. законів епископи рішили заперестати з днем 31. липня усіх релігійних послуг та відправи богослужень.

ШВАЙЦАРІЯ.

Шестий річний конґрес Міжнародньої Католицької Акції.

В Айнзідельн у Швайцарії відбудеться в днях від 11. до 15. серпня ц. р. Міжнародний Католицький конґрес у справі переведення окружного листу Папи Пія XI. про Свято Христа — Царя. Є це рівночасно шестий з черги річний конґрес Міжнародньої Католицької Акції. Конґрес відбудеться під проводом епископа з Кур Юрія Шмідта і архимандрита оо. Венедиктинів з Айнзідельн.

Церковні відносини серед американських Українців.

(Розмова нашого співробітн. з ред. Володимиром Б. Лотоцьким.)

Наш співробітник (—) мав розмову з редактором америк. »Свободи« Володимиром Б. Лотоцьким, що приїхав із Зєдинених Держав Півн. Америки, щоби відвідати рідну країну та родину.

— Пане редактор — говорив наш співробітник — мене цікавлять передусім церковні відносини серед Українців у Зєдинених Державах Америки?

— Серед Українців Зєдинених Держав перше місце занимає наша католицька церква грецького обряду — відповів п. Лотоцький. — Це не тільки тому, що Українців католиків грецького обряду в Зєдинених Державах Америки найбільше, але й тому, що католицька Церква грецького обряду, як серед Українців еміґрантів із Галичини, так і серед еміґрантів із Закарпаття має сильну та поважну орґанізацію. Сила й значіння католицької Церкви, грецького обряду головно в цьому, що вона має значне число відповідно образованих священників, щиро відданих праці на церковному й народньому полі. Правда, багато шкодило Церкві це, що протягом вісьмох літ не було свойого епископа. Та тепер іде до кращого. Епископ Богачевський забрався енерґійно та щиро до праці та почав скрізь заводити лад, де його не доставало. І тепер католицька Церква грецького обряду занимає в Зєдинених Державах Північної Америки під кожним оглядом перше місце серед наших еміґрантів. Всі инші Церкви мають куди меньший вплив і значіння.

— А як там, пане редакторе, з цими ріжними сектами, що тепер їх аґітатори з Америки взялися в нас ширити свою »науку«.

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 2

Етика а соціольоґія. [1])

Або — або. В чім є змисл життя? Чи може в самім уживанню без иншої цїли, як говорять одні, чи в праці над культурним поступом людства без огляду на другий світ, як кажуть другі, чи в праці у Божій службі, як научають треті? Чи є посмертність, чи ні? Чи є Бог, чи Його нема? Ті ідеї є також для соціольоґічної орієнтації першими і найвисшими дороговказами.

Як нема Бога, нема безсмертности, то знов моральні ідеї справедливости, обовязку, відвічальности будуть без змислу і значіння. Тоді найвисшою лінією всього соціяльного ділання бувби практичний розум і те, що виглядає для суспільства ліпшим. Та ніхто не бувби обовязаний признати суспільство як якусь єдність зі спільною метою, ніхто отже не бувби обовязаний іти тим напрямом. Якщо богатирі думають, що вони є чимсь висшим, висша верства, котрій другі повинні служити, то такої думки не булоби можна опрокинути жадним доказом, хиба знов лише доказом сили. І (ми знов опинилибися при максімі: Хто що може, то і сміє.

А як для кого весь змисл життя в самім лише вживанню, то й ціле його соціольоґічне розуміння буде тим керуватися: його вживання буде метою всього. Таке розуміння було в Римлян, котрі годували мурени (риби) мясом рабів, щоби були смачнійші.

А коли є Бог, безсмертність, коли є Божий закон, вічна санкція Божого закону, якщо той Божий закон проповідує також соціяльні обовязки і права, а також соціяльну відвічальність життя, дає всему життю моральний змисл, то тим самим і для соціольоґії є визначені великі напрямні, котрими вона не може і не сміє нехтувати. Суспільство повинно бути засноване sub specie aeternitatis, людські закони повинні бути в гармонії з законами Божими, в соціяльних установах повинна здійснитися справедливість, всі змагання повинні гармонізувати зі законами справедливости і любови. Тоді праця не буде простою забавою, середником уживання, ані самим здійсненням культурних змагань, але ділянням тої моральної сили в людині, котрою людина творить вічні вартости. Тому меншу вагу матиме зовнішність даної праці, чи вона є душевна чи тілесна, чи низька чи шляхотна [2]), кожна праця, котру людина сповняє в Божій службі для людства, є чесна і гідна пошани. Оден з найбільших містиків середних віків [3]) возив у монастирі гній, знаючи добре, що при найнизшій праці може випробуватися і найвисша духовість. Так сягають ті ідеї в глибини людських душ і із нутра зміняють і переіначують зовнішні соціяльні відносини.

Соціольоґія без тих ідей це мертва соціяльна механіка, щойно ті ідеї дають соціольоґії життя.

Ідеї в соціяльній економії. Вернер Зомбарт відкидує метафізичні ідеї, особливо відносно суспільної економії [4]). Але і то вже метафізика лише нездала. І соціяльна економія не є етично індіферентна. Пригадаймо собі те, що дотепер було сказано, а побачимо, що ми вже це доказали. Бо ми говорили про соціольоґію в найширшім розуміню, про соціольоґію, котра охоплює все життя суспільства, отже також господарське життя.

Але огляньмо ще раз ту справу!

Вернер Зомбарт признає, що багато соціольоґів розуміє етично також суспільну економію. Особливо німецькі соціольоґи: Рошер, Ваґнер, Шмолєр, Шенберґ. Ті національні економісти прийшли до переконання, що все суспільне життя треба мірити »етичним ідеалом«, бо мовляв, весь поступ повинен служити етичним цілям усього людського розвою. Отже це відноситься також до господарського поступу. Також в господарськім життю, кажуть

[1]) Продовження фейль. „Ідеї в соціольоґії", як дальша частина праці п з. „Засади соціольоґії".

[2]) У Римлян „artes sordidae" і „artes leberales".

[3]) Ruysbrock († 1381. „pater esstaticus" у Фавсті Гете).

[4]) У Braun-овім „Archiv f. soz. Gesetzgebung" (1897) 1-43; порівнай F. Walter, Sozialpolitik u. Moral, Freiburg im. Br. 1899.

— Цебто протестантський рух? — каже ред. Лотоцький. — Цей рух серед американських Українців тратить щораз більше вплив. І мабуть тому всякі »пречери« пішли ловити легковірних людей у Старий Край — бо в Новому Світі тратять ґрунт під ногами. Вони тепер в Америці мають всього на всього одну церкву в Ню Йорку. Мають, правда й свій духовний семинар у Блумфілді. Може вас буде цікавити, що в цему семінарі викладає бувш. посол до австр. парляменту д-р Лонгин Цегельський. Викладає він там українську мову й письменство та українську історію. Крім цего є ще між українськими еміґрантами кілька дрібних сект, та вони зівсім без значіння.

— А як там православна Церква.

— До православної Церкви належать передовсім переселенці з Великої України, значиться ці, що в Старому Краю були теж православні. Більшість їх належить до старої колись цареславної Церкви. Управляє тепер нею в Америці архієпископ Кедровський.

— Ну, а українська автокефальна Церква?

— Ця Церква, хоч не така слаба, як протестантська, всеж таки дуже слаба Попри інші причини це головно тому, що її священики це здебільша бувші дяковчителі та недокінчені ґімназисти з Галичини. Загалом головний контінґент неї церкви творять не православні з Вел. України, а Галичане, що з ріжних причин, часто особистих покинули грецько-католицький обряд. Управляє цею Церквою епископ Теодорович, що приїхав із Вел. України. Всіх парохій православної української автокефальної Церкви є мало що більше як двацять тай усі вони невеличкі. Орґаном їх є тижневик »Дніпро«.

— То значиться найсильніща й найважніща там наша католицька Церква, гр. обряду.

— Так — відповів редактор В. Б. Лотицький — і вона там має найбільші заслуги. Треба знати, що як усі інші народи так і Українці під впливом анґлійської школи та анґлійської мови в урядах і загалом в життю будуть поволи, але постійно винародовлюватися. А саме грецько-католицька Церква ще найдовше задержить їх при українському народі. Противно всякі протестантські секти тільки сприяють винародовленню наших переселенців.

На тім покінчилася розмова нашого співробітника з ред. Вол. В. Лотоцьким. Наш співробітник подякував ред. Лотоцькому за інформації та розпращався з ним.

Редактор Володимир Б. Лотоцький виїхав у вівторок 3. серпня з поворотом до Америки.

Поляки не мають католицької преси.

Львівська „Gazeta Kościelna“ (ч. 30 з 25. липня с. р.) жалується в передовиці „Słów kilka w sprawie naszej prasy katolickiej“, що польська суспільність не має досі католицької преси. Автор статті критикує вперед „Słowo polskie“, котре уходить за католицький орґан, і виказує ріжні промахи сього дневника проти католицької релігії. Передовсім дорікає „Słow-y pol.“ за те, що воно обстоювало участь Поляків у сьогорічнім злеті чеських Соколів.

Так само невдоволений автор становищем краківського „Czas-y“, котрий між иншим реклямує книжки, що знаходяться на індексі.

Два часописи, а се „Polak-Katolik“ і „Głos Narodu“, редаґовані вправді старанно і в католицькім дусі, але їх обєм за малий і невистарчаючий. Зрештою і „Głos Narodu“ має, каже автор, свої хиби.

Виходить, що в Польщі, хоч вона є каталицькою державою, нема католицької преси, нема ні одного поважного католицького дневника.

Не ліпше було також попередніми літами. Давнійший „Ruch Katolicki“ не мав фондів і був лихо редаґований. Так само не тішився доброю редакцією „Przedświt“. Сьому останньому часописови закидує „Gazeta Kość.“ між иншим і те, що „атакував президента Львова“...

Супроти того накликує „Gazeta Kość.“ польську суспільність до основання католицького дневника, який є конечно потрібний передовсім „w Małopolsce wschodniej“.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Віче у Львові в справі амнестії для політичних вязнів.

В неділю 1 серпня ц. р. відбулося ві Львові в великій салі Лисенка віче в справі амнестії для політичних вязнів. Віче скликала »Народня Орґанізація Українців міста Львова«.

До президії віча вибрано: п. Льва Петрушевича, головою, пп. Карася й Рибчука, заступниками, а пп. Желізка та Сказинського секретарями. Референт про справу амнестії політичних вязнів виголосив представник Центр. Ком. УНДО, адвокат д-р Олександер Марітчак. Референт представив тюремні відносини в Польщі на основі цитатів визначних польських державних мужів. Коли референт скінчив свій реферат, посипалася буря оплесків. В цій хвилі комісар Ваґнер заявив, що з уваги на настрій серед віченників, викликаний референтом, він розвязує віче. Та всетаки прийнято ще отсі резолюції:

1) Громадяне міста Львова, зібрані на вічу в дні 1 серпня 1926 р., закладають перед цілим культурним світом протест проти системи переслідувань у відношенні до політичних вязнів, а зокрема у відношенні до тисяч політичних вязнів-Українців, які опинились по польських тюрмах задля своєї політичної і громадянської діяльности та домагаються потягнення до відповідальности виновників безприміpного в історії положення політичних вязнів у Польщі.

2) Віче протестує проти провокаційної системи польських поліційних орґанів і проти орґанізування політичних процесів, які є вислідом шовіністично-реакційної системи правління в польській державі супроти поневолених народів і супроти трудових мас.

3) Віче домагається негайного звільнення всіх політичних вязнів з польських тюрем, привернення їм повноти горожанських прав та уморення всіх політичних процесів, яких основою є боротьба за національні і соціяльні права.

Після розвязання віча посли Васильчук і Пащук оповістили посольське звідомне віче. Та комісар і до цего не допустив. Посли вспіли лиш зложити протест та відчитати свої резолюції за амнестією політичних вязнів.

В справі арештувань головно серед Українців під замітом шпіонажі

видала прокураторія при окружному суді в Кракові комунікат, у якому заявляє, що вдалося зліквідувати шпіґунську орґанізацію, яка крім Кракова, Перемишля та Львова розтягала свою роботу й на Варшаву та Познань. Орґанізація старалася здобу-

---

вони, треба усунути всяке противенство з етичними засадами. І в господарськім життю не повинен осібняк самолюбно шукати лише своїх інтересів, але повинен оглядатися на засади справедливости. Лише тоді можливим буде у суспільстві правдиве щастя, коли в господарськім життю заволодіє категоричний імператив моральности і коли справедливість переможе самолюбство.

Це дуже поважні думки. Але Зомбарт знайшов у фільософії тих мужів велику похибку, котрої не можна затаїти. Ті мужі це в більшости еволюціоністи, для них етика зі всіма своїми законами і засадами це звичайний собі продукт еволюції. І на тім опер Зомбарт свій закид: як може кермувати еволюцією те, що саме є предметом еволюції? Як може бути над еволюцією щось, що є під еволюцією? Ті мужі могливби відповісти, що може щось, що вийшло з еволюції, впливати (ділати) на дальшу еволюцію; воно є під еволюцією минувшини, але над еволюцією будучности. Та то булаби лише льогічно добра відповідь, а з огляду на етику не малаби ніякої вартости. Етика, котра розвинуласяби, не булаби жадною етикою. Бо людскість спізналаби, що вона повстала через розвій, що ідеї Бог, Божий закон, безсмертність, відвічальність — це лише порожні, придумані фікції, а як може людський ум і людська воля коритися фікціям, про котрі людство знає, що це фікції і як зможе людина жертвувати ім свої особисті інтереси? Зомбарт, сам еволюціоніст, слушно відкинув таку еволюціоністичну етику. Та попри еволюціоністичну етику є ще друга, що опирається на абсолютних метафізичних правдах, етика, для котрої ідеї Бога, безсмертности, права і обовязку не є фікції, але жива правда. Супроти цеї етики не має Зомбартів закид сили так само, як безсилою є його спроба відділити соціяльну економію від етики.

Клясичні свідки. Ціллю соціяльної економії є матеріяльний добробут, котрий є лише частиною соціяльного добробуту. А знов соціяльний добробут може лише тоді бути справді соціяльним, коли буде поширений на всіх, коли всім уможливиться здобути собі своєю працею певний примірний добробут. А то можливо лише там, де панують закони справедливости і любови і так знова стрічаємося з етикою. Дуже гарно пояснює це великий московський фільософ Соловєв у своїй »критиці абстрактних засад«[5]). Як будемо розуміти людське ділання чисто економічно, добробут, то єдино раціональним господарством в господарстві буде економічний інтерес, і то для мене мій. Ваш інтерес мене лише на стільки цікавить, о скільки служить мойому інтересови. А коли противно вихісновування все служить мойому інтересови і збільшує мій добробут, то єдино раціональним господарством буде для мене, щоби все справді вихісновувати. Отже капіталістичне господарство це нічо инше як розумне господарство. Як обмежимося на саме економічне становище, то в людині нема нічого, задля чогоби вона була res sacra або особовість в правдивім значінню, нема жадної твердої точки, об котру розбиласяби всяка зовнішна сила, кождий зовнішний натиск, і всякий протест проти вихісновування одної верстви другою є лише висловом субективного хотіння, котре нікого не обовязує. Еґоїзм ніколи не обмежить сам себе в імени інтересу, але лише в імя повинности. Коли я можу другого вихісновувати і то вихісновування є в моїм інтересі, то я того не буду робити лише тоді, коли я свідомий, що таке ділення несправедливе, коли отже попри економічність признаю ще инші, чисто людські, моральні, етичні засади.[6]).

Цікаво, що те признають і декотрі соціялісти, прим. Українець Туган-Барановський. В соціялістичній теорії про вихісновування каже він, є дві річи: одна це певний обективний факт і друга це певний субективний момент. Обективний факт є у тім, що богатирі можуть лише тому жити без праці, бо бідні на них роблять. Це вихісновування. Але ми вихісновуємо також ліси, копальні, волів, коний і ніхто не нарікає, що це кривда. Отже вихісновування в карнім змислі має передумовою певні етичні відносини. »Без етичної ідеї про однакову вартість людської

[5]) собраніе сочиненій В. С. Соловєва, том. II. С. Петербуръ: Критика отвлеченныхъ началъ“, 153 ісл.

[6]) Op. c. 137, 138.

ти тайні акти й військові матеріяли, щоби передати їх одній із сусідніх держав. Провід орґанізації був у Кракові. До орґанізації належала переважно молодь обох полів. Всіх цивільних осіб арештовано доси 32. Всіх відставлено до арештів окружного суду в Кракові. Комунікат заперечує вісти, подані в польській пресі, що найшли при ревізії також оружя, вибухові матеріяли, культури бацилів і т. п. Вступні доходження військових і поліційних властей уже покінчені. Дальше слідство ведеться в слідчому суді в Кракові в найстрогішій тайні. Слідство потріває довший час. Із цего слідства не буде ніяких урядових вияснень.

ПОЛЬЩА.

Трибунал для судження послів і сенаторів.

На засіданні соймової конституційної комісії пос. Ердман реферував своє внесення в справі утворення трибуналу чести, зложеного з представників найвищого суду й адміністраційного трибуналу для осуду закидів послів чи сенаторів послам чи сенаторам, які нарушувалиб їх честь або обжаловували в державній зраді. Комісія згодилася на такий трибунал, а для правного сформулування проекту вибрала підкомісію. Ця підкомісія має прийти з внесенням уже на найблище засідання комісії.

Наради сенату.

Сенат вів дальше дискусію над проектом закона про зміну конституції та про повновласности. Промовляли пос. Познер (ППС), Здановський (ЗЛН), Туліє (ХД), Бяли (Пяст), Банашек (НПР), Возніцький (Визв.) і Черкавський (Укр. Клюб). По дискусії приступили до голосування. Всі внесення комісії що до зрівнання в правах сенату зі соймом прийнято 63 голосами проти 25, отже більшістю 2/3 частин, так як жадає конституція. Передусім прийнято внесення, які надають сенатові право ініціятиви. Закони вношені правительством можна буде спрямувати або до сойму, або до сенату з виїмкою фінансових законів, які муситься спрямовувати насамперед до сойму. Прийнято поправку, яка зрівнює сенат із соймом під оглядом права розвязування законодатних палат. Ухвалено теж зміни прийняті соймом. Найблизче засідання сенату буде в вересні, хіба що буде потреба скликати сенат скоріще.

Сойм буде скликаний на 20 вересня.

Конвент сеніорів відбувся дня 2 серпня. Маршал Ратай предложив програму праць сойму на найблизчий період та зазначив, що сойм буде скликаний 20 вересня ц. р. для ухвалення буджетової провізорії на четвертий чвертьрік. Із кінцем жовтня буде сойм скликаний на пятимісячну буджетову сесію. Крім цего радитиме над самоврядними законами. — Конвент прийняв програму до відома.

Відкинення внесення на розвязання сойму.

На засіданні сойму дня 2 ц. м. предложив пос. Петрицький (ЗЛН) звідомлення про посольські внесення на розвязання сойму. Внесення комісії пропонує, щоби сойм поладнав посольські внесення в справі розвязання сойму по порішенні питання зміни виборчої ординації до сойму й сенату. Внесення меньшости домагається негайного розвязання сойму й сенату й розписання нових виборів на день 31 жовтня 1926 р. В дискусії п. Чапінський іменем ППС, Хлопського Сторонництва та Визволення домагався негайного розвязання сойму й нових виборів 31 жовтня. В голосуванні ухвалено внесення більшости комісії 151 голосами проти 120.

АНҐЛІЯ.

Про судьбу вуглевого страйку рішить референдум.

Конференція відпоручників вуглекопів рішила перевести референдум у справі предложення епископів що до вуглевої кризи. Комісія поручає вуглекопам прийняття цих предложень. Звідомлення про переведення голосування в округах мають надіслати до центрального бюра вуглекопів у найблизшому тижні.

ЕСПАНІЯ.

Прімо де Рівера влаштовує плєбісцит.

Прімо де Рівера задумує перевести плєбісцит, який виявивби погляди Еспанії на дотоперішнє правління еспанського преміера. Покищо не знати ще реченця плєбісциту. Мабуть буде цей плєбісцит весною 1926 р.

Невдатний замах на Прімо де Ріверу.

Анархіст Масадже Дорент старався довершити замах на Прімо де Ріверу. Він кинув штилєт в напрямі замкненого самоїзда, що в ньому їхав Прімо де Рівера. Ніхто з осіб, що їхали самоїздом, не ранений. Виновника замаху негайно арештували.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ. П. А.

Президент Кулідж знов кандидуватиме.

Доносять, що б. амбасадор Гільд заявив після гостини в през. Куліджа, що през. задумує кандидувати знов в 1928 р.

Маршал Фош вірить у можливість нової світової війни в короткому часі.

Лондонський часопис »Віклі Діспеч« друкує розмову свойого співробітника з що мимо загально пануючого мирового настрою вибух війни може наступити в кожній хвилі. Маршал має докази, що в багато державах праці над видосконаленням знадобів війни ведуться дуже інтензивно. Вже в останніх часах довершено богато нових винаходів, головно в ділянці трійних ґазів, що зробилоб можливу війну куди страшнішою як війна в 1914—1918 р.

РАДЯНЩИНА.

Радянщина в трівозі перед міжусобицею.

У Петербурзі, чи то в Ленінграді викликали останні події трівогу. У тамошніх комуністичних кругах думають, що прихильники Зіновєва в порозумінні з Троцьким, пічнуть міжусобицю зі Сталіном. Сталін, свідомий впливів Троцького в армії, хоче дійти з ним до порозуміння. Переміщення відділів військ відбувається дальше. В Москві положення нерішене, а радше напружене, бо загально бояться, що Троцький, який перебуває серед вірних йому військ у Тверщині, рішиться на військову акцію для охорони своїх партійних приятелів. Радек оповістив у »Правді« статтю, в якій закликає до безоглядної боротьби з опозицією. Жалуються, що ніхто з живучих провідників не в силі заступити Дзєржинського. Опозиція тому так осмілилася, бо вважає, що по смерти Дзєржинського, надійшла відповідна хвилина до повалення теперішнього правительства.

Наслідник Дзєржинського.

Наслідником Дзєржинського на становищі предсідника Вищої Ради народнього господарства займенували Кубишева, дотеперішнього народнього комісаря робітничо-селянської контрольної інспекції. Боротьба за це становище велася до останньої хвилини між Кубишевим і Троцьким, що його »невтральність« у боротьбі Сталіна й Зіновєва збуджує дуже мало довіря в правительственних кругах. Кубишев був референтом на засіданні »Ціка«, що на ньому покарали Зіновєва та Лашевича. Він належить до крайнього відлому »Сталінівців«.

Поворот Красіна до Лондону.

Красін має під осінь знову обняти провід лондонської амбасади. Опозиція вважає це йменування відступленням теперішньої більшости від екстермістичної політики супроти заграничнього капіталу.

Арештування секретаря Дзєржинського.

У Москві арештували особистого секретаря Дзєржинського, Бялостоцького. Обжаловують його в безлічі надужить, що їх допускався, підсуваючи Дзєржинському папері звільняючі вязнів, що їх арештувало Ґ. П. У. За ці звільнення діставав він нераз дуже високі винагороди. В часі ревізії найшли в його житлі цілий склад дорогоцінностей.

Поляк віцешефом чрезвичайки.

На становище віцепрезидента колеґії державного політичного уряду ҐПУ, що його покинув Уншліхт, який став президентом ҐПУ, іменували Поляка Меньшинського.

Трівожний настрій в Петрограді.

Трівога у Петрограді зростає. Викрили нелеґальну друкарню опозиції Зиновєва, при чім прийшло до стрілянини між сторонниками Зиновєва і аґентами Ґ. П. У. Часть петроградської залоги готується до виступу. Проти урядових військ мають крім того виступити моряки і безробітні.

Заворушення в Тулі.

В Тулі збунтувалася інтернаціональна бригада. До збунтованих прилучилися ще 3 місцеві полки. Бунт зліквідовано при помочі урядових військ, що наспіли в пору. Збунтованих розброєно.

особовости стратилаби теорія про вихісновування все практичне значіння«[7]).

Впрочім і сам Зомбарт нехотячи це признає. Для нього ідеал соціяльної економії це »найвисіпа продуктивність«.

Якщо це є ідеалом, то господарство булоби тим ідеальнійше, чим більше підносиласяби продуктивність хочби навіть при помочи вихісновування робітників. І Зомбарт настрашився цеї послідовности тай каже, що ідеалом є найвища продуктивність, але так, щоби людина була осередком всієї соціяльної економії, щоби вона вся служила людині і то не лише власникови і підприємцеви, але всім. Кілько етики є у всім тім! Це етична засада, що господарство зі всім земним богацтвом повинно служити людині, а не людина господарству, а рівнож етичною засадою є твердження, що робітник є також тою людиною, котрої другий не повинен вихісновувати, хоч мавби на те силу і нагоду. І так одним одиноким словом повалив і опрокинув Зомбарт всю свою теорію про безетичну соціяльну економію. Це правда, що найвисшою економічною засадою є »чим більша продуктивність з чим меншими коштами«, але та економічна засада підчинена етичній засаді, »та не так, щоби людина була лише середником«, т. є вся продукція повинна служити людині і то людині з всіма відношеннями прав і повинностий супроти других.

Можна перевести аналізу всієї соц. економії і при кожнім розділі доказати етичні відносини[8]). Нема в господарськім процесі ані одної катеґорії, котра булаби етично індіферентна. Тепер власне була мова про продукцію, а таку саму вагу в соціяльній економії має поділ продуктів. Можна сказати, що суспільне питання, це питання про поділ. Продукується досить і забогато, та ділиться зле. Капіталізм вихісновує продуцентів — часть їх заслуги присвоює собі як зиск — а вихісновує також робітників консументів — присвоює собі їх заробок при помочи монопольних цін. Те заплутане питання є знов здебільша етичним питанням. Силою можна його розтяти і розірвати — орґанізований пролетаріят може силою здобути висші платні, та вони знова піднесуть ціни — лише етика зі своїми моральними засадами справедливости і любови може це питання залагодити.

Деб ми отже не поглибилися в соціяльні проблєми, всюди наткнемося на етику, а з тим і на метафізику.

Зі словінської мови переклав М. Фірак.

(Дальше буде).

[7]) Мих. Туган-Бароновський: Der moderne Socialismus in seiner geschichtlichen Entwicklung, Dresden 1908. 45.

[8]) Пор. Dr. Krek: Етичні основи господарської науки, Кат. Обрій, VII. (1903.) 369—383.

ФРАНЦІЯ.

Промова Поанкаре в палаті депутованих.

Дня 31 липня виголосив Поанкаре в палаті депутованих промову, в якій зазначив, що проєкти теперішнього правительства мають на ціли скору поправу фінансового положення та уздоровлення фінансів. Виступив проти ширення трівоги на валютовому ринкові та укривання загряничніх капіталів. Правительство бажає дати франкові реальну вартість і перед стабілізацією піднести його курс. Вкінці візвав палату, щоби підчинила партійні згляди санації фінансів.

Французький фінансовий проєкт.

Палата депутованих 350 голосами проти 201 ухвалила внесення, яким відкинула цілий ряд поправок внесених до правительственного фінансового проєкту та рішила приспішити дискусію над проєктом. Дискусія відбулася 30 липня.

Франція заспокоїть свої платности.

»Еко д Парі« запевняє, що недавня розмова Поанкаре з представниками найбільших париських банків запевнила правління, що державний скарб зможе без труднощів подолати платности, що припадають в днях 31 липня й 1 і 16 серпня, та що закуплено вже конечний запас девіз для державного скарбу.

Велика фінансова дискусія в французькому парляменті.

Палата прийняла дня 30 липня внесення, що в часі найблизшої фінансової дискусії, депутовані не мають права ставити додаткові внесення, або внесення на зміну правительственного предложення. Ця ухвала приспішить покінчення дискусії над правительственними проєктами, а заразом запевняє прийняття цих проєктів. Дискусія почалася дня 31 липня перед полуднем.

Добра влада і релігія.*)

La différence de religion defigure un Etat.
E. Bonoist.

Кожда добра влада, яка старається заховати внутрішній спокій в державі, згоду і гармонію межи її горожанами, мусить числитися з природними та історичними ріжницями, які в даній людській громаді з бігом часу витворилися. Вона не може ті ріжниці насильно нівелювати, або їх зрівнювати, бо це потягає за собою тільки заострення цих ріжниць зі шкодою для самої влади. Це є рід політичного самогубства.

Нині в Европі поширена т. з. республикансько-демократична система правління переживає власне тому остру крізу, яка загрожує її ексистенції, що опираючися на якійсь ідеальній, на землі не істнуючій рівности людей від їх уродження, нівелює проти законів природи, історії і традиції всі прояви громадського життя. Ця так високо републиканцями-демократами цінена »рівність« насильно нівелює всі прояви індівідуального життя даної нації: через політичну рівноправність в голосованню насилує індівідуальні прикмети людей, ставлячи на одну вагу найліпшого і найгіршого, насильною централізацією і бюрократизмом нищить усе провінціяльне життя, а підкопанням авторитету (де рівність, там нема авторитету!) розбиває всяку громадську орґанізацію, почавши від родини, скінчивши на корпоративних і професійних орґанізаціях та Церкві. Рівність демократична нищить в зародку всяку орґанізацію, бо нема орґанізації без авторитету, нема орґанізації без нерівности, без підпорядкованяся, без гієрархії **).

Цей брак рахованняся з індивідуальними проявами громадського життя полягає на слабости і нерішучости демократично-републиканської влади в горі і на браку дійсної єдности її. Слабість влади в горі, спричинена страхом перед народом-виборцем, підлягаюча все »каприсам« тих виборців, шукає відшкодовання в душенню всіх індівідуальних проявів громадського життя, які моглиби бути ій небезпечні; брак дійсної реальної єдности, брак тяглости постійної влади і її щоденні крізи шукає еквіваленту (рівновартости) в штучній механічній єдности, яка полягає на бюрократичнім, централістичнім, державнім апараті.

Наслідком цього є: уживання всяких півсредств у політиці, брак рішучої мужности і отвертости, брак бажання до поліпшення відносин, неохота до реформи і дійсного поступу. Демократичний републиканізм затроює кождий громадський орґанізм, приносить смерть кождій навіть найсильнійшій державі.

Під знаменем тої самої нетерпимости до індівідуальних проявів життя стоїть і відношення демократично-републиканського режіму до релігії і Церкви. Зорґанізована релігія, цебто Церква є сталою небезпекою для кождого републиканського режіму, тому він підкопує її на кождім кроці. Найскрайнійшою нетолеранцією супроти релігії і Церкви відзначається кождий републиканський лад. Наче глумом його золотої »свободолюбности« є факт, що перша французька република виступила проти релігійних конґреґацій і пішла хрестоносним походом проти католицької Церкви. Так розуміє демократ-републиканець свободу і рівність.

Внутрішня сила монархічної влади, опертої на зорґанізованих шарах громадянства, може без страху і небезпеки для себе рахуватися зі всіма індівідуально-природними та традиційно-історичними проявами в громадськім життю. Кождий монархічний режім це орґанічна сила і єдність нації. Орґанічна сила, яка виростає зі всіх зорґанізованих частей даної нації, а оперта на дідичній тяглости і неподільности влади. Єдність нації, яка є реально перзоніфікована в дідичнім роді монарха, який є заразом представником історично-традиційної тяглости і цілости цеї влади.

Дідична монархічна влада є независима від »каприсів« більшости, від парляментарного паразитизму — вона як влада сильна, орґанічна, авторитативна і зединююча, не боїться дати як найдальше ідучу індівідуальну окремішність громадським проявам. Як сильна цілість і єдність сама в собі вона лишає всі природні і історичні ріжности і ріжноманітности, вона навіть на них опирається і з них виростає. Як влада орґанічна, вона орґанізацій громадських не боїться, як влада єдности вона не централізує, а дає провінціям можність свобідного розвою, як влада авторитативна вона шанує кождий авторитет, почавши від авторитету родинного, скінчивши на авторитеті Церкви.

Тому кожда монархічна влада є в релігійних питаннях наскрізь толєрантна. Заступаючи клясово-територіяльний принцип, вона відноситься з толеранцією до всіх Церков і віроісповідань, які на її території находяться. Вона як влада не централістична і не нівелююча ріжниць, числиться зі всіма ріжницями, які на даній території є. Вона не спирається на одній Церкві і на одній релігії виключно (коли на її території таких Церков є більше), опрокидуючи другі, з тої причини, що її найвисшим законом є заховати внутрішню єдність і внутрішній мир. Вона з природи річи виминає релігійні боротьби і релігійний хаос, бо вони загрожують єдности і цілости держави.

Ось що каже в обороні монархічної толеранції французький протестант Франкус у своїй книжці »Монархія, символ віри одного протестанта роаяліста«:

»Чому — як деякі закидують — монархія має бути небезпекою нетолеранції? На мою гадку противно, її призначення, її предистинація є бути сторожем згоди. Першим інтересом пануючого, а заразом його задачю — а інтерес і задача в тім случаю є тотожні — є могучість монархії, цеб-то власне оминення домашних воєн і запевнення доброї національної гармонії. Уже самим своїм призначенням, самим становищем король буде великим творцем мира, а заразом буде ґварантувати всім їхні права.

Звісним толєранційним едиктом в Нант випередила Франція о цілі два століття другі европейські народи — а завдячує його Франція ініціятиві і характерности свого короля... република натомість ще скорше булаби цей едикт скасувала, чим монархія — а хто зна, чи взагалі вона такий едикт була в стані видати«.

А чи інакше було і у нас?

Монархічний лад на Україні так в княжім як і в гетьманськім періоді був толєрантним до всіх обрядів, які були повстали на нашій землі.

Знаємо, що Роман, князь галицький, знаний зі свого привязання до східної віри, підпирав матеріяльно і латинські монастирі, знаємо, що в галицькій Руси були признані рівні права так римо-католикам як і православним. Знаємо вкінци, що Великий Гетьман Богдан Хмельницький ґарантував всі права так римо-католикам як і православним. Так диктував розум державний, так диктувала рація правління і характер монархічної інституції.

Тому і у нас, де ми в наслідок історичного процесу на наших землях живемо, розділені на дві релігії, на дві Церкви, ту єдність і гармонійне співжиття межи нами може ґварантувати тільки одна монархічна влада. У нас не дасться примінити протестантська по походженню засада: cuius regio, eius religio (чия влада, того й релігія), засада, яка викликала страшні релігійні борби. У нас тільки та влада буде кріпкою і сильною, яка буде рахуватися з історичним повстанням двох вір у нас. Бо релігійна борба у нас, до якої мішається світська влада, веде прямолінійно до руїни. Історія релігійних межиусобиць у нас стоїть живо перед нашими очима. А історія все мусить учити.

Доц. Унів. Д-р В. Залозецький.

*) Радо містимо надіслану шан. автором отсю інтересну статтю. Одначе для оминення неясности зазначуємо, що як е з п а р т і й н и й орґан, не стаємо тим самим на певній означеній (в даним випадку монархістичній) політичній платформі. Редакція.

**) Цікавого читача відсилаю до розвідки Charles Maurras: Libéralisme et Libertés, Paris 1919.

Анґлійська торговля й Радянщина.

Ніяке з світових правлінь не ставиться так гостро проти Радянщини як Анґлія. Причина ця, що »банда космополітичних заговірників, що виринає з підземель міст Америки та Европи«, як заявив недавно один анґлійський міністер, — загрожує старинним, демократичним уладженням Анґлії. Здавалося навіть, що Анґлія зірве дипльоматичні взаємини з Радянщиною зза непорозумінь щодо підмоги Радянщиною вуглекопів. Та для анґлійського правительства ці підмоги були тільки дрібничкою й воно не думало робити з цього casus belli. Навіть Черчіль, цей самий Черчіль, що переговори Лойда Джорджа з »радянськими інтриґантами« назвав фатальним кроком, Черчіль, що сказав: »Я сподіюся дожити дня, що дасть нам у Росії цівілізоване правління, або що покінчить теперішні удані приязні взаємини з людьми, що чигають на нашу загибіль", — навіть він остерігає перед зірваннем взаємин із Радянщиною. На цій точці згідні зі собою й прихильники й найзавзятіщі противники Радянщини.

Міністер Черчіль сказав таке: »По зрілій розвазі всего положення ми рішилися, що тепер іще не пора, щоб ми могли зважитися на зірвання торговельних і дипльоматичних взаємин із Радянщиною.

Холодно й спокійно розважає Анґлієць положення. Дуже важна причина каже противникам Радянщини спинитися й вони спинюються. А головною причиною тут життевий нерв Анґлії, її світова торговля. Хоч Анґлія не має з Радянщиною ні приязного, ні торговельного договору, хоч ще в 1919 р. анґлійська торговля з Радянщиною не дала ні сотика, то тепер Анґлія перевисшила тут усі держави, навіть Німеччину, яка має договори з Радянщиною. Вже в 1921 р. дала зовнішня торговля Ан-

ґлії з Радянщиною девять міліонів фунтів штерлінґів, в 1925 зросла вона на 38 міліонів фунтів. Радянщина купує передусім в Анґлії машини, текстильні товари та кольоніяльні продукти, що їх ввозить або просто з кольоній, або через льондонський ринок. Анґлія купує в Радянщині сирівці, як дерево, лен, коноплі, зерно, масло, яйця, олії, шкіри. Австралія на своїй вовні, а Індії на чаю важко відчулиб недостачу вивозу до Радянщини. Дуже сприяло розвиткові торговлі прихильне становище робітницького правительства Мекдонельда. Хоч мужі з міністерства фінансів не хотіли тай не хочуть брати на себе ніякої відповідальности відносно торговельних товариств, хоч анґлійські товариства здебільша самі фінансували радянську торговлю, то саме ці товариства заявляють, що вони при своїх трансакціях, які перевищили міліярд, не втратили ні трохи й що ніодна радянська торговельна орґанізація не впала

Щож відграє тут головну ролю? Анґлія глядить у будучину — вона не хоче випустити з рук такого корисного ринку збуту своїх виробів та такого богатого доставця сирівців, вонаж свідома, що як не буде тут Анґлії, то на її місце прийде континент, передусім Німеччина. А крім цего Індії й Австралія теж сусіди Радянщини. І Індії й Австралія мають сильних конкурентів в Китаю, а ще більше в Японі, що пруться на радянські ринки. До цего приходить іще в Австралії расове питання та небезпека експанзії жовтих народів. І саме зогляду на кольонії годиться холодний Анґлієць навіть на взаємини із ненависним правлінням.

Анґлійський економіст сказав:

»Небезпечний вплив наступу на ріжні політичні области в Азії та в Европі, що в багатьох кругах вважається рівнозначним із виповідженням війни Анґлією Радянщині, не потребує надуми. Та зростаючий хаос, який наступивби тоді, мавби инший вплив на анґлійську торговлю на інших ринках Азії та Европи побіч Радянщини«.

Ось тут причина... Живуть із собою як собака з котом, хоч на Сході бурливі хмари згущуються над обома державами — торговля передусім.

НОВИНКИ.

Присуди. Як доносить ПАТ, дня 3 ц. м. окружний суд в Бидґощі засудив двох Українців, студентів політехніки, Андрея Борисевича і Йосифа Бронського на 8 літ тяжкої вязниці за злочин »зради стану«, поповнений через приготування актів саботажу і терору.

Землетрус в Японії. Дня 3 ц. м. був у Токіо і околиці сильний землетрус. — Є значні шкоди. Також і в Йокогамі відчули сильний землетрус.

Обовязкові ґазові маски. Один з послів анґлійського парляменту поставив проект, щоби всі анґлійські горожане обовязково придбали собі протиґазові маски. Внескодавець мотивує це тим, що майбутня війна буде переважно хемічна, і як така дуже небезпечна для цивільного населення.

Напад на форт у Модліні. Дня 31 липня в півночі чотирьох невідомих людей напало на військову стійку, що стояла на форті в віддалі трьох кільометрів від Модліна. Військова варта почула револьверові стріли, а рівночасно побачила людей, що підходили до порохівні. Варта відповіла зараз стрілами. Напасники втекли. Із усіх станиць почалася зараз стрілянина, щоби заалярмувати найблизчу команду. На місце прибула жандармерія, що найшла передусім мішочок пороху біля пів кільоґрама, що його кинули напасники. Напасників доси не зловили.

Подання в військових справах слід вносити до ПКУ. Д. О. К. подає: Хоч уже кілька разів звертано увагу на невідповідність спрямовування подань приватних сторін прямо до М. С. Військ із поминенням посередної дороги, такі случаї, що потягають за собою зворот актів до 1. інстанції й значне опізнення в полагоді справи, все повторюються. Тому знов пригадується, що одинокою владою, покликаною до принимання подань цивільних осіб у військових справах (рекурси, просьби за прийняття до війська, за дозволом на подружя і т. д.) є П. К. У. в місці постійного замешкання петента, зглядно адміністраційна влада І. інстанції. Крім цего всі вияснення подає устно й письмом властиве П. К. У.

Кілько в Польщі емеритів. Після стану з 1 січня 1926 було в Польщі 72.300 емеритів, удовиць та сиріт. Із цего австрійських емеритів (без удовиць і сиріт) 21.060, а польських 22.240 — значиться Польща має вже на 1.180 емеритів більше, як оставила їх Австрія.

Бунт вязнів у Ґрудзьондзі (Ґравденц). Дня 28 липня ц. р. в 7 год. рано вибух бунт у Ґрудзьондзській тюрмі. Кількасот вязнів, що відбувають довголітні кари, повибивали в усіх келіях вікна і забарикадувалися лавками та поломаними ліжками в середині й кричали: »Геть із нашими гнобителями! Хочемо їсти, хочемо хліба!« Із окликів видно було, що бунт не має політичнього характеру, тільки є протестом проти недостаточного відживляння вязнів. Прибуло більше поліції й в 9 год. рано вдалося зліквідувати бунт без розливу крови. Цих, що вважали їх провідниками бунту, здебільша Українців, позамикали в окремішних келіях. Столярські варстати, відкіля почався бунт, не ушкоджені.

Зєдинені Держави Півн. Америки хочуть купити »Діявольський Острів«. Між Парижем і Вашінґтоном ведуться переговори в справі купна „Діявольського Острова", відомого з Драйфусового процесу. Зєдинені Держави хочуть засилати там небезпечних бандитів, від яких Америка тепер роїться.

Хотіли підробляти доляри. Ряд берлінських друкарень одержав в останньому часі листи з Америки, Індій і Австралії з предложеннями фабрикації фальшивих анґлійських банкнотів. Німецькі фірми відіслали ці листи до анґлійських властей, які висказали їм за це подяку й прислали гонорарі в висоті 50 фунтів штерлінґів.

Часове обниження кар за незаплачення на час податків і стемплевих оплат. Міністерство фінансів запорядило в дорозі полекші, щоби податники, що заплатять перед 1. вересня ц. р. залеглі безпосередні податки й стемплеві належитости, були звільнені від законних кар за проволоку в висоті 4 відсотків і щоби побирати від них: на скілько залеглости вплатять до 15. липня ц. р. включно — 1 проц. місячно за проволоку. Коли вплатять ці залеглости від 16. до 31. липня включно $1^1/_2$ проц. В часі від 10. до 15. серпня ц. р. включно 2 проц., а в часі від 16. до 31. серпня ц. р. включно 3 проц. Після цего реченця не примінюватисяме цих полекш. Ухвалений законодатними тілами 10 відсотковий додаток, міністерство фінансів примінить тільки до цих податкових залеглостей, що не будуть заплачені до дня 1. вересня ц. р.

Катастрофа почтових голубів. В Парижі влаштували були на більшу скалю пробу справности почтових голубів і випустили біля 6.000 голубів, що мали долетіти з Франції до Лондона, Менчестера та Ліверпуля. Із цего числа тільки дуже незначна частина долетіла до місця призначення або вернула до голубників. Здогадуються, що біля 3.000 голубів утонуло в каналі Ля Манш внаслідок морської хуртовини, що тоді там лютувала.

Знов пожежа складу стрілива. Із Лондону доносять, що в/ Кампдеввенз згорів найбільший склад американського стрілива. В часі пожежі згинуло 30 вояків, що рятували склад ґазових масок.

Пожежа Голубицької пущі. Із Вильна доносять, що Голубицьку пущу обхопила пожежа. Село Липово, що лежить в середині пущі, облите морем полумя.

Катастрофа на Суматрі. На Суматрі панує страшна трівога. Щодень приходять трівожні звідомлення про розміри катастрофи землетрусу. Число жертв переступило вже 1.000 людей. Все ще лучаються нові землетруси. Підземний лоскіт в околицях гори Мерапі викликає побоювання дальших великанських ерупцій. Вулкан Мерапі від учера діяльний. На західному боці його шпилю видно отвір, яким добувається розпалена лява. Дощ попелу впав на село, що лежить на збочі Мерапі. Вода в околишніх ріках каламутна. Від середи 8. ц. м. плине широкою течією лява зі західнього шпилю Мерапі.

Церква побудована одним муляром. Медіолянський „Корєре деля Сера" оповідає, як один одинокий муляр із невеличкого села під Болонією вспів за протяг трицятидволітньої праці побудувати цілу церкву. В цих днях відбулося там посьячення цеї церкви. Построїти нову святиню на місце старої, дуже вже зруйнованої задумав місцевий приходник о. Бранкіні. На його прохання один із будівничих обробив плян готицької церкви, довжини 40, ширини 22, з вежею 44 метрів висоти. Та фондів на будову не було. О. Бранкіні мав усего 65 лірів. Свої клопоти оповів 36 літньому місцевому муляреві Мазолію. Коли Мазолі почув про клопоти приходника, заявив без надуми, що сам побудує святиню й справді взявся зараз до праці. Було це 28. вересня 1894 р. Тільки в найтяжчих працях, коли треба було двигати великі тягарі на значну високість, помагали йому місцеві селяне, коли покінчили хліборрбські роботи. За цю поміч діставали вони більшу плату, як сам муляр. І так цегла по цеглі, що їх трудящий муляр укладав денно до 800, росли мури святині. Аж одної днини не стало цегли. Тоді о. Бранкіні звернувся з проханням до знайомого власника цегольні й одержав до своєї розпорядимости дві печі. Місцеві селяне чергою звозили глину та випалювали цеглу. Так одержали 450.000 цегол, решту доповнено цеглами зі старої церкви, що її Мазолі теж сам розбирав, коли зайшла потреба. Піску довозили теж селяне, коли вертали з поля. Все це о. Бранкіні записував докладнісінько в книжці, посвяченій будові святині. Із цего літопису видно теж, що будову мусили тричі переривати зза недуги Мазолія. Вкінці по 32 роках цеї незвичайної праці, Мазолі покінчив будову. За цей час уложив він понад міліон цегол власними руками, що очевидно в останніх часах працювали вже повільніше, як з початку, бож Мазолі постарівся при своїй праці й має вже тепер 68 літ. Та будь що будь довершив він діла, що ним мало хто може похвалитися. Після записок приходника, сьогодні вже теж старої людини, коли починали роботу тисячка цегол коштувала 12 лірів, а в останніх часах 260! Відносно до цего праця муляря коштувала не багато, бо з початку брав він 2 ліри за годину, а в останніх часах заробляв, хоч італійська валюта так упала тільки 2 ліри 70 сентесімів за годину.

Експльозія в фабриці стрілива в Бидґощі. Із Торуня доносять, що дня 24 липня в Бидґощі в фабриці взривного стрілива прийшло до експльозії, що на щастя не забрала богато жертв. Вбило одного робітника.

Скрута польських університетів. Польські часописи пишуть, що сенат варшавського університету рішив у наслідок важкого господарського положення університету й важкої долі, яку годі предвидіти, здержати на рік 1926/7 виписи на університет. Праця в заведенні припинена. Нема грошей на лябораторійні роботи, змовна електрівня здержала доступ електрики, бо не одержала належности за електрику 59.000 зол. У такому самому положенні теж і львівський університет.

Лямпа до розпізнавання фальсифікатів. Як доносить „Берлінер Цайтунґ а. М." у заведеннях у Ганав, що виробляють кремінні лямпи, сконструювали апарат, що уможливлює моментальне розпізнавання фальшивих банкнотів, почтових марок, акцій та инших вартісних паперів. Це рід лямпи, що ньою насвітлюється розсліджуваний папір. Перед кількома днями демонстрували винахід у крузі знавців, банковиків та представ-

ників преси. Досвіди відповіли вимогам вповні. Так пр. із кількох родів паперу, що в денному світлі мали однакову краску, в освітленні цеї лямпи кожний виказував инший відтінок, так що вже на перший погляд можна було відріжнити папір ужитий до фальсифікату від банкнотового паперу. Крім цего освітлення цею лямпою виказувало всі вискробання, витертя ґумою та відчищення на папері, а також кожне дописання чи домальовання. Виказувала теж лямпа ріжниці в чорнилах, що годі було замітити голим оком. Ці ріжниці, що виявляються моментально дуже важні при розсліді автентичности чеків і підписів. Знавці думають, що винахід матиме рішаюче значіння в боротьбі з підроблюванням банкнотів і паперів.

Смерть польського поета Івана Каспровича. Дня 1. серпня помер в Закопаному, в своїй віллі найбільший сучасний польський поет, Іван Каспрович. Каспрович родився в 1860 р. Шимборі на Куявах, як син вбогого селянина. Ще як студента університету пруська влада арештувала його і засудила на кількамісячну тюрму. Опісля Каспрович перенісся до Австрії, до Львова й тут працював спершу в „Курєрі Львовськім", а потім у „Слові Польським". В 1904 р. здав докторат фільософії й уже в 1905 р. дістав на львівському університеті катедру порівнаної історії письменства спершу надзвичайну а від 1909 р. звичайну. Писав поезії, основані здебільша на народніх, польських мотивах. Був це без сумніву найбільший сучасний польський поет.

Вилив Сяну. Наслідком безнастанних дощів прийшло до виливу Сяну. Вилив для надсянського населення катастрофою. Вода знищила збіже в полі. Також передм. Перемишля Вовче й Побереже загрожені вилиром.

На Сибір! Усунений Зиновєв має піти на заслання в Сибір. Це розуміється по большевицькому називається дещо инакше, а саме: дворічною відпусткою, котру обовязково треба провести в Сибірі.

Утеча капітана-дефравданта зі Станиславова до Данцігу. В рейоновому Господарському Уряді в Станиславові викрито дефравдацію. В цему уряді був зайнятий капітан Семкович. Він саме допустився в цему уряді обманчої маніпуляції, при помочі якої здефравдував 60000 зол. Коли побачив, що його начальна влада стала близче розслідживати справу, не ждав на вислід, тільки зараз без зголошення покинув Станиславів. Приїхав залізницею до Львова, а відсіля втік літаком до Данцігу. Відсіля продістався мабудь до Німеччини.

Тридцять пять людей згинуло в полумині горіючого готелю. Славний американський готель „Hajnes Fells" в державі Ню-Йорк, згорів до нащаду. Гості, що мешкали в ньому, збудилися що йно тоді, коли полумя захопило сходи й стіни. Настав страшний переполох. Дехто вискакував із горішніх поверхів. Одна мати кинула з третього поверха дитину, а потім скочила сама. Дитина жиє, а мати важко ранена. Із під румовища добули 12 спалених на вугіль тіл, а 16 гостей і 7 осіб із готелевої служби не найшли доси.

Знова „Studiorum Ruthenum". „Діло" подає з віродостойного джерела, що теперішній міністр освіти Суйковский приступив до творення „Studium Ruthenum" у Кракові. Сим разом польський міністр резиґнує з опінії і співробітництва навіть українських академічних кол, бо до помочі взяв лише д-ра Романа Смаль-Стоцького.

Приловлення злодіїв церковного дзвона. В присілку Гарбарі в Ярославщині вкрали були злодії старинний церковний дзвін, що мав уже 771 літ. Дзвін цей, як антик, представляв просто казочну вартість. Тепер слідчій поліції вдалося приловити двох злодіїв цего дзвона, а саме Григорія Коцана й Людвика Сою, третього теж уже вислідили. Та на жаль дзвона не здобули назад, тільки поломані кусні. Злодії розбили дзвін на дрібні кусні й продали як старе залізо на „шмельц" біля 80 літньому ковалеві Чижові за 25 зол. В цю справу вмішані ще й інші.

Дописи.

Ясенів горішний. (Небувалий хмаролім на Гуцульщині). День 16.7. 1926 р. перейде до історії Гуцульщини як день стихійної руїни у селах над білим Черемошем. У тому дні перейшли над селами: Гринева, Яблониця, Ферескула, Полєнки, Довгополе, Стебні і тієїж назви буковинськими селами і буровій і град і злива така, що їй подібної найстарші люде не памятають. Не потоки а ріки з хмар заливали села. У білому Черемоші піднявся нараз 6 мтр. високий, водний вал, забираючи людей, худобу, хати, ліси. Усі городи, сіножати знищені цілковито. Страти в людях, худобі ще не зараховані. Жах і чорна розпука і голод налягли на знищені села.

А влада? Місто щоби зорґанізувати негайну поміч для зруйнованих сіл, вислала туди... податкового еґзекутора. *О. К.*

Нові книжки і видання.

Життя й пригоди Цяпки Скоропада Їх Ясности Вел. Комтура Залізної Остроги, Ґенерального Обозного куріня УСС. і проч і проч. Звіршував А. Тото-Долото Вільшенко, Пресової Кошової Кватири писар. Львів, Р. Б. 1926. Накладом „Червоної Калини".

Ось ще одна книжка, видана молодим, симпатичним видавництвом. Це героїчно-комічна епопея, поема недавно минулих „великих днів". У восьми піснях оспівує автор пригоди звісного усусуса Цяпки. „Пресової Кошової Кватири писар" — сам учасник подій — знаменито підхопив і майстерно передав юнацького, козацького духа, що навіть у найважчих хвилях не покидав нашого стрілецтва. Бадьорий, життерадісний настрій, щирий погідний гумор — знак здоровля й свіжости народу — живо нагадують колишнє наше січове лицарство. Герой Цяпка неначе уосіблення цього настрою — повно в його пригодах комічних моментів, що викликують щирий сміх...

„Ми сміх несімо в рідні хати
„Міцний неначе Мрочків рум.
„Хай віру в наші власні сили
„Розбудить сміх в душі раба,
„Бер'мо хлам на гострі вили,
„Наш клич: лиш труд і боротьба!"

Перша пісня оспівує життя героя до вибуху світової війни. Це часи, коли наростало молоде покоління інтеліґенції, що вийшло з під низьких сільських стріх. „Під оком батьківським" педаґогів, — що їх так тепло згадує поет — в атмосфері високого ідеалізму і нових кличів зростало це покоління ще несвідоме того, що так скоро прийде хвиля велика, коли для тих ідеалів треба буде жертвувати кров і життя. Дальші пісні поеми це життя Цяпки на тлі воєнної хуртовини — аж до сумного, трагічного кінця... З ласки червоних окупантів України Цяпка опинився на далекому засланню над північним Білим морем. А всеж таки не гине він, як не гине його й наша віра,

„що доспіє нива,
„Що сонце усміхнеться нам —
„Що ми діждемось свого жнива
„І дійдемо до щастя брам."

Гарна, чиста мова, легкий вірш, цікавий спосіб оповідання, а передовсім погідний гумор — ось прикмети формальної сторони твору. Не зменшать його вартости деякі чисто технічні хиби, а саме: за мало ілюстрацій, а за багато друкарських похибок. р-к.

Вписуйтеся в члени
Української Християнської Орґанізації
Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Із біржі.

Львів, 5. серпня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·13—	9·14 зол.
Доляри кан.	9·05—	9·08 „
Кор. чеські	·26—	·— „
Фран. фр.	0·72—	·— „
Фран. швайц	1·70—	1·75 „
Фунти штер.	43·50—	44·00 „
Ліри італ.	0·30—	·— „
Шіл. австр.	1·25—	1·28 „
Нім. марк.	2.16—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця черв. нового вр.	42·75	·— „
„ біла	—·—	·— „
жито	29·—	— „
ячмінь	22.—23	„
овес	27.—28	„

МАТИ-МАРІЯ МАТІНКИ НАША.

о. А. Мельника.

Можна замовляти в автора на адресу:

ВИШНІВ, п. Новосільці коло Журавна.

ЦІНА 4 зл. за примірник.

ВАЖНЕ НА СЕРПЕНЬ!

ДОБРА НАГОДА В місяці серпні можна набути **по пів ціни** і по дуже знижених цінах слідуючі книжки:

Гарні й цікаві оповідання з лицарських часів, з перших часів християнства, як християн переслідували, за пригоди по світі й на морю. Всіх книжок 10. Кожда по 50 сотиків, (замість по 1 золотому). Можна набути всі, або одну, другу, чи кілька.

1. **В огні й крові.** — 2. **В копальнях Сардинії** — 3. **В підземеллях Риму.** — 4 і 5. **На темних стежках** 6-7. **Український Йов.** (2 томи . — 8. **На филях моря.** 9-10 **В печері пустинника** (2 томи).

Малий Петрусь 30 сот. (замість 60). — **Церков у боротьбі** 30 с. (зам. 50). — **Голос Ісуса** (в Найсвят. Евхаристії), нове видання 10 с. — **Під лелійним прапором** 10 с.

Замовляйте скоро у ВИДАВНИЦТВІ ОО. ВАСИЛІЯН — ЖОВКВА.

Новість! **Новість!**

„Im Frühschein der Kultur"

Bilder aus Vorgeschichte und Urzeit von Prof. Dr. Johannes Ledroit Oberstudiendirektor in Bensheim. Mit 43 Bildern 8⁰ (X+258). Freiburg i. Br. 1926 Herder. Geb. in Leinwand M 4·80.

Автор з незвичайною старанністю зібрав всі навіть найдрібнійші документи археольоґічні, щоби в легкій повістевій формі представити нам побут преісторичної людини на ґерманських землях. І це може одинокий в тім роді живий та інтересний виклад, що мимо всього не стратив нічого на своїй науковій вартости. І українські читачі зможуть дуже багато вкористати з цеї праці німецького вченого, щоби познакомитись з найновійшими здобутками археольоґії та споріднених з нею наук. Книжка видана люксусово звісною накладнею Ґердера містить слідуючі розділи: Рання камяна доба. Доба каменя і рогу. Молодша камяна доба. Бронзова доба. Рання залізна доба. Пізнійша залізна доба.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung
Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 31. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 15. серпня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто поч. щад. Кра ч. 405.8

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА: В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

Релиґійна свобода в державі. — Боротьба проти релиґії. — Чого нас учить Америка? — Слава світа (фейлєтон). — З церковно-релиґійного життя. — Христіянська соціольоґія (фейлєтон). — Події в большевицькій Росії. — Політичний огляд. — До твоїх ніг. — Новинки. — Дописи. Нові книжки і видання. — Оголошення.

Релиґійна свобода в державі.

Право фізичного істнування і все, що з тим лучиться, узглядняє лиш змислову тілесну сторону чоловіка. Чоловік однак є на першім місци і передовсім духовоморальним єством, а найвизначнійшим знаменем його природи є с в о б о д а.

Одинокий чоловік зі всіх нам знаних світових істот є свідомий постановленої йому мети і прямує до неї добровільним підчиненням себе моральному законови. Все таки остає він паном свого ділання і длятого може відвернутися від призначеної йому цілі; він може переступити моральний закон.

Тимчасом людський закон в многих случаях обмежує уживання свободи у поодиноких людей і це не діється виключно з бажання визискання власти тих, що її посідають, але головно з того приводу, що необмежене уживання свободи всіх робить неможливим удержання етичного порядку і здійснення тих завдань, які має людскість сповнити на землі. Відношення особистих і спільних цілей є мірою в обмеженню між особистою свободою а світським законом. Це обмеження зі сторони світської власти ніколи не може піти так далеко, щоби збороняло чоловікови сповнити це, що йому приказує совість і моральний закон. А навіть, якщо він і провиняється проти морального закону, але не виходить поза границі особистих справ і нічим не нарушує права других чи суспільства, людський авторитет не має права змушувати до сповнювання його обовязків і приписувати йому порядок життя.

Для новітних народів, особливо коли христіянство війшло в світ, ясним є вага і ціна особистости а з нею і свободи. Ми хочемо самі будувати наше власне життя, ми хочемо в тих річах, що нас особисто дотичать, відповідати тільки перед Богом і нашою совістю; ми жадаємо простору для себе, де ніяка державна власть не має права увійти. Границі цеї особистої свободи в ріжних часах і в ріжних місцях не були все однакові. Тільки в деяких ділянках не може бути мови про обмежуваннє і нарушуваннє тих границь.

Передусім у двох випадках право людини на особисту релиґійну свободу не терпить жадного обмеження, а саме: коли ходить о внутрішне, релиґійне переконаннє та коли мова про зовнішне виявлюваннє свого релиґійного світогляду. Те право є абсолютне, необмежене, доки річ мається з релиґійними думками та почуваннями. Ясно преціньо, що весь внутрішний світ людини належить виключно до неї самої і стоїть поза можливістю чужих посягань. Оспорювано лише від давна право виявляти їх свобідно на зовні. Але й тут треба зазначити з натиском, що нікого не можна приневолити до сего чи иншого релиґійного вчинку, сего чи иншого релиґійного ділання. Дітей, очевидно, не маємо тут на думці, а се тому, що вони підчинені вихованню і карности. Чим красше стоїть справа релиґії, чим основнійше понимається її як стосунок поодинокої душі до Бога, воплоченого для людського спасення, тим більше незрозуміла буде думка про приневоленнє і насильство над другим. Кожда спроба сего рода, хочби навіть їй вдалося прикрити себе зовнішним позором релиґійного чину, прогрішується проти святости висше названих взаємин.

Далеко тяжше відповісти на питаннє, чи й на відворот муситься кождому зберегти його право підприймати тільки такі ділання, котрі відповідають його релиґійним переконанням, думкам та почуванням або котрі наконечно з них випливають, та чи дотичний осібняк є управнений поширювати своє власне переконаннє словом і письмом. З повисшим питаннєм вяжеться справа, на яку ще слід звернути увагу, тим більше, що вона є великої ваги у суспільнім життю.

Коли ми хочемо жити в згоді з нашими ближними, як сего жадає закон морального права, нам не досить занехати наступу на їх життє фізичне і на їх дочасну власність, але крім сего мусимо й щадити їх почування. Так наказує заповідь любови ближнього і сего зовсім слушно може жадати право. Держава карає зневаги і нарушення слави, а се тому, що добре імя і тихо признана або здогадувана чесність є конечною умовиною для успішних людських взаємин. Але вона карає також поповнене згіршеннє, захороняючи тим способом благородні почування горожан, за які припускає, що їх горожани мають і якими дорожаться або яких істнуваннє лежить в інтересі загального добра. На тім власне основується згіршеннє якогось вчинку, що його гіршачим діланнєм нарушується того рода почування.

Розмір і оцінюваннє тих почувань залежить від даного народу і часу. Так нпр. поганському поетови Фриніхосови присуджено відповідну кару грошеву за те, що при виведенню на сцені його одної трагедії, видці були доведені до плачу... Коли якесь релиґійне переконаннє жиє в данім народі, тоді завсіди так водиться, що всі противні йому вчинки і ділання уважається нарушеннєм слушних почувань, тим більше, о скільо сі останні загальнійші та глибше вкорінені у суспільність. Там, де є релиґійна єдність і де від непамятних часів практикована релиґія сталася пануючою і звичаєвою, кожда дійсна чи сповидна зневага навіть одної складової частини релиґійности, кождий промах супроти якоїсь практики уважається нарушеннєм і образою народного почування, що більше — уважається його наступом на підставові і найглибші основи суспільного життя. Всі бо моральні обовязки і всі правні уладнання осяйні тут якимсь висшим знаменем і то не завдяки релиґії, але радше вони самі остають з релиґією у внутрішній і конечній звязи. Всьо починаєть колибати, як тільки релиґія перестане бути невзрушною і недоторкаємою основою.

Та з того слідує можливість, що якраз завдяки високому ціненню релиґії, ставиться такі норми, котрі являються звичайним обмеженнєм свободи совісти для тих передусім, що то не годяться з тим високим ціненнєм. Се належить мати тепер на увазі, щоби порозуміти ту невмолиму строгість, з якою в минулих століттях переслідувано єретиків. Католицька релиґія в своїм повнім змісті, з усім засобом католицької науки і католицького звичаю не стояла якось поруч держави, але була з нею як найтіснійше злучена. Не було тоді державного тіла, котре булоб відлучене від релиґійно-церковної основи, ба навіть зовсім чужою була для сучасних сама думка про можливість такої держави. Й саме тому (а не тільки тому), що Церква напятнувала щось як єресь, та єресь була злочином, а єретик був ворогом суспільности, на якого наступалося з усею строгістю тодішного законодавства. А де противно нема, або вже нема, релиґійної єдности, там релиґійне почуваннє може бути незменшене в крузі поодиноких віроісповідань, однак право може заступатися і захороняти те, що відноситься до всіх. Так пр. держава може карати се чи инше, а що до решти не мішатися і лишити кождому в релиґійних справах невідповідальну перед правом свободу.

Здається, що при нинішних відносинах справа обмежування свободи дальше не піде. Причина сего не в тім, що враз з вірою у надприродне затратилося в широких кругах ціненнє релиґії; але тому, що свобода є єдиним оружям, яким модерний світ наново може бути відзисканий для релиґії. Духового не поконається матеріяльними орудниками, ані теж ними його не піддержиться. Безперечно, не істнує жадне право блуду і фальшу, але вірні мусять се перенести і стерпіти, що іновірці і невірні не доцінюють та легковажать якусь дорогу їм правду. Їм самим слід тим ревнійше віддати себе на її службу. Вільно їм однак, особливо там, де державні управнення виросли на почві христіянській і де велика більшість горожан належить скажім до католицького віроісповідання, жадати піддержки з боку держави.

Злука польської національної Церкви з православною.

В Західній Галичині, Конґресівці та Поморю є поширена між польським населенням „польська католицька національна Церква.“ Поважне число сторонників має ся Церква також у самій Варшаві. На чолі Церкви стоїть кс. Андрій Гушно, що видає часопис: »Polski Kościół Narodowy«. Сю Церкву в Польщі переслідувано. Передовсім переслідував її голосний бувший міністер освіти Ст. Ґрабський. Сі переслідування й пониження довели провідників польської національної Церкви до того, що вони стали шукати зближення й обединання з православною Церквою в Польщі. І справді, православний собор приняв сю Церкву дня 1. липня с. р. у свій склад. Умов приняття є 24. Ось найважнійші з них:

1) Спільні доґматичні засади для східної й західної Церкви з половини XI в. 2) нікейсько-царгородський символ віри; 3) західний обряд у польській мові для вірних польсько-православної Церкви; 4) Офіціяльна назва для польської національної Церкви буде така: „Polsko-Prawosławny Kościół Narodowy“; 5) Польська православна національна Церква признає юрисдикцію православного митрополита в Польщі включно зі синодом епископів у Польщі, а через них вступає в обединання з цілою православною Церквою з царгородським патріярхом на чолі; 6) епископи польської православної Церкви беруть участь в синодальних нарадах на рівні з епископами православними, але тільки тоді, коли розглядаються справи польської православної Церкви; 7) всякі доґматичні ріжниці мають бути усунені з релиґії та обрядів; православна Церква приймає вірування польської православної Церкви в месіянське післанництво (!) польського народу в справі зєдинення славянських народів, першим проявом якого є теперішне обединання; 9) польська православна національна Церква обмежує свою діяльність тільки до польського населення; 10) Причасте під обома видами; 11) целібат духовних осіб не обовязує за виїмком епископів; 12) о. Гушко приймає свячення з рук митрополита і епископів православної Церкви в Польщі; 13) антимінси і миро дістає польська Церква від православного варшавського митрополита.

Під актом угоди з боку Поляків підписані: о. Гушко, о. Петрушка, посол Осип Берек і посол Мартин Соха.

Замітне, що польська преса, як права, так і ліва, сподівться від того обединання обох Церков великих національних користей для Польщі. Преса думає, що при помочи польської православної Церкви зможуть Поляки спольщити українське православне населення. Так отже по загарбанню православних храмів і по „новій унії“ наступає третя „благодать“ на українське православне населення Польщі.

Боротьба проти релиґії.

(До останніх подій в Мексику).

Від 1 серпня ц. р. знаходиться мексиканська республика під папським інтердиктом. В церквах устали Богослуження, а вірним не уділяється ніяких св. Тайн, з виїмком Тайн найконечнійших.

Від 1606 р., коли то за понтифікату папи Павла V. обложено інтердиктом венецьку республику, папи не робили ужитку з тої церковної кари.

Після донесень з Ватикану, панує там погляд, що причиною спору між Церквою і державою в Мексику є охота президента Мексику Калеса загарбати в користь держави дорогою конфіскати великі церковні маєтки. В Ватикані не тратять одначе надії, що вдасться знайти ще дорогу до порозуміння між правительством і церковною владою. Помимо того в колах Ватикана слідно велику депресію з приводу розвитку мексиканських випадків. Передовсім папа є глибоко порушений подіями в Мексику.

Видалений з Мексику папський леґат Креспі удався до Сан Антоніо в Тексас. Він висловив надію, що спір в Мексику буде можна покінчити шляхом компромісу. В тім напрямі ішла також пропозиція католицьких епископів, щоби саме справу церковного статуту в Мексику предложити до порішення шляхом народнього голосування. Та цю пропозицію Калес відкинув. Відпала отже, бодай покищо, можливість часового завішення оружя в сутичках між католиками і правительством.

В самім отже конфлікті, як досі, не прийшло до ніякої суттевої зміни; та зовнішні прояви спору мабуть ослабли, бо з останніх днів нема відомостей про якісь острійші сутички або заворушення. Це свідчилоби за тим, що правительство опанувало положення, в чім без сумніву богато помогли йому фахові Союзи, котрі станули по стороні правительства і розвинули велику пропаґанду.

Ось низка останніх вісток з Мексику:

Ґрупа впливових фінансістів заявила правительству бажання посередничити в спорі і зазначила конечність скорої полагоди конфлікту з господарських оглядів, бо вже досі вибрано з банків суму вартости 8 міліонів долярів. Дальше відбирання вкладок моглоби викликати господарську крізу.

В вязниці мали знайти одного неживого епископа. Близших подробиць що до цього загадочного скону нема.

Часописи доносять, що бувшого міністра внутрішних справ Ґаіза Переца, найшли неживого з перестріленою головою.

По містах ідуть сутички між військом і населенням. Є вбиті і ранені.

Чого нас учить Америка?

Зєдинені Держави се край, у якім до недавна панувала релиґійна нетерпимість, а преріжні секти протестантські з погордою гляділи на католицьких еміґрантів, котрі несміло гуртувалися біля своїх убогих каличок. Нині становище сих останніх зовсім змінилося. 20 міліонів американських горожан належить до кат. Церкви і втішається повною свободою своїх прав. Передусім наглядною є ся переміна у великім місті Шікаґо, де недавно відбувся величавий Конґрес Евхаристичний. Руку до сеї незвичайної переміни приложили 2 тамошні архієпископи. Завдяки їх діяльности, католики і католицька Церква набрали такого значіння і впливу, що нині належать вони до верховодячих кругів.

Найкраще показалося се в часі останнього Конґресу. Можна сказати, що в той час не було людини, не було установи, починаючи від найвисших урядників у державі аж до звичайного горожанина, щоби не старалися попрацювати над успіхами Конґресу. Вся преса подавала обширні звідомлення, протестантські міністри йшли на випередки в виявах чемности і толеранції. Доми, зборища і клюби сектанські прикрашено папськими відзнаками, навіть жидівський рабін склав желання для поводжен-

Слава світа.

Більше як тисяча рук озвалося рясними оплесками, коли молодий мистець покінчив концерт. Це був його перший, великий успіх. Раз по раз мусів він виходити до одушевлених слухачів і слухачок, раз по раз нові филі подяки неслися з шумом до нього. Він був іще молодий і аж миготіло йому огниками люперед очима, як бачив, що його так величають. Перед його опянілим зором танцювали в повітрі золоті іскорки, мацісінькі зірочки, та для нього було це все небом повним розкоші. Та потім ущухли оклики... саля випорожнювалася тай він мусів подумати про відхід...

Важко прийшлося йому кидати білочервоно-золоту салю, що її наповняв іще блеск світла й пятьох хрустальних зеркал, що лисніли та бреніли всіми красками веселки й блеск його слави. Він оперся ще раз на матоволискучий, мармориий стовп, що біля нього стояв чорний магоневий фортепян. Голова в нього була горяча й холод мармора вменьшував горяч. Потім поклав він руку на сніжно-білі слонівкові клявіші фортепяна й кілька веселих акордів поплило зі струн. Він зачинив інструмент. Та гладив фортепян правою рукою й говорив:

— Ти поміг мені здобути славу й будеш уже всюди товаришити мені!

І де не грабби мистець, ніде не хотів користуватися іншим інструментом. Він сливе забобонно так зрісся зі своїм фортепяном, неначеб це було одушевлене єство й могло пімститися на мистцеві за його невірність. І мистець доглядав свойого інструменту, як лицар доглядає улюбленого коня, що про нього знає: »Ти, ніякий інший кінь несеш мене до перемоги!«

Та по десяти літах побачив мистець, що між цим линув від перемоги до перемоги, всежтаки, що мусить розлучитися зі своїм фортепяном. Він став славним мужем. Його образ у всіх технічних виконаннях і видах висів у богатьох кімнатах, де стояли фортепяни. Скрізь уважали, що не можна дати там кращої прикраси, як образ славного мистця, що до його слави змагало багато, та не осягнув ніхто. Там можна було бачити його в оливних красках у пишних золотих рямах, коли запросили кого до грошевитих людей, або до комерційних радників. В іншому місці споглядали жіночі очі з подивом на нього, бо його погляд, так думали всі, мав щось із Аполля й із Люципера заразом. Зновуж деінде гляділи розмріяні очі смотриків на нього, що висів над фортепяном до вправ і захоплені губи нарікали:

— Навіщо написав ти такий трудний твір — я напевно зблямуюся на шкільному музичному концерті!

Та це, що зза нього слези захмарюнього слези захмарювали дівочі очі, затемнити слави великого мистця. Хто зумів опанувати його мистецькі твори, в цего сяв його власний зір, що його звертав він із подякою до великого мистця, що отвирав перед ним нові країни ясніщої та глибокої як прірва краси людськости.

Та я хочу оповідати, як мистець розстався зі своїм фортепяном тай, яка історія судилася потім мистецькому фортепянові — так звали його рецензенти — в будучині. Одного дня зважився один із цих рецензентів на критику мистця, що його досі тільки подивляли. Критик найшов, що концертам величаного не достає частиночки (малесенької частиночки, казав він) із цих захоплюючих чарів тонів, що ще так недавно були неперечною власністю мистця. Може вина тут його фортепяна, думав цей критик — фортепян мистця починає саме старітися, зуживатися. Осуд попався перед очі мистця й так розпрощався він зі своїм фортепяном, що поміг йому здобути всі тріюмфи. І не погладила вже мило його рука гладкої політури, як він ув останне замикав фортепян.

А як минуло ще десять літ, вмовляли критики в мистця, що й він починає вже належати до минувшини. І коли йому говорили це досить часто, розпращався мистець із людьми, що їх втішав нераз. Дякували йому, як він грав перед ними востанне — та його вухо, що стало ніжніще, як були їх серця, чуло в оплесках людей подих осіннього шуму... а осінь настроює тужливо. І так мушу я сказати, що мистець відійшов від людей із цією тугою в душі, що є може найкращою подякою мистецтва цему, хто служив вірно не людям, але їй, дочці Вічности. Вскорі після цего помер мистець.

* * *

(Продовження буде).

ня Конґресови. Масони з тої нагоди висловилися як слідує: »Надіємося, що всі мешканці міста, без ріжниці релігії і раси, постараються показати своїм поступованнєм, що ми є народом гостинним і що вміємо зустрічати гостей сердечно. Теперішний Конґрес уважаємо подією першого ряду і горячо бажаємо, щоби він спровадив релігійне відродженне для нашого краю«.

Крім значіння релігійно-апостольського, Конґрес мав також значінне політичне. Заступник президента, витаючи папського відпоручника, зазначив, що американські католики є жертволюбивими патріотами, що свобода навчання в Зединених Державах запевнена конституцією і що несправедливо поступають ті уряди, котрі переслідують Церкву і релігію.

Чверть міліона мущин непроглядною лавою віддало прилюдну честь Н. Евхаристії і склали присягу шанувати начальство та стояти на сторожі справедливости і свободи. Подібно заманіфестувалася шкільна молодіж та жіноцтво.

Конґрес на американській землі дав іще нагоду всім европейцям навчитися взаїмної пошани, любови та учинности. Навчив також зацікавлення справами духовними та великої жертвенности для висших цілей. Боротьба партійна там іще незнане явище і тому на один поклик усе стає до одної роботи, якої вислід мусить чудувати весь світ. Тож і під сим оглядом Америка стає прикладом розумної тактики і будуючої життєвої практики.

Бачимо отже, кілько доброго і гарного навчає нас Америка і тому щиро слід нам побажати, щоби сей наглядний приклад поділав і на нас, та вщипив у нас передусім духа єдности, любови та жертвенности.

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Ватикан в обороні переслідуваних.

»Н. Вінер Таґблят« доносить з Риму з кругів зближених до Ватикану ось що: Коли мехіканський уряд думає, що він ізолював католиків свого краю від Ватикану, то помиляється. Лише через 40 годин не мав Ватикан безпосередніх вістей з Мехіку. Апостольська Столиця буде провіряти критично всі відомости, що бажають представити мехіканських католиків як небезпечних аґітаторів. Дипльоматам при Ватикані будеться подавати правдиві відомости про положення. Для полагодження мехіканських справ, буде встановлена осібна комісія під проводом св. Отця.

Основника католицького »Товариства приятелів Ізраіля« приняв недавно папа на авдієнції. В часі розмови заявив св. Отець, що він попирає »Товариство приятелів Ізраіля«, як також боротьбу проти нехристіянського антисемітизму.

АВСТРІЯ.

Заходами католицьких жіночих орґанізацій відбудуться в осени с. р. у Відні університетські курси для учительок катехіаму. Сімох професорів віденського богословського факультету зголосило на тих курсах свої виклади. Ціль курсів виховати жіночі апольоґетичні сили.

Шкільні католицькі орґанізації Австрії завели гарний звичай громадити молодіж, що кінчить школи і відбирати від них присягу вірности для Христа й Церкви. Таке свято відбулося сього року в Відні вже другий раз. На сьогорічнім святі взяв також участь апостольський нунцій.

Св. Отець висловив своє признання лінцькому епископови Ґфельнерови за його рішучу боротьбу проти неморальної жіночої моди. Після заряджения згаданого епископа мають відтепер дівчата являтися до миропомазання в приписаній епископатом одежі (суконки замкнені аж по шию, довгі низше колін, рамена прикриті бодай по лікті).

Тирольське краєве правительство видало недавно розпорядок в справі купелевих одягів. Сей розпорядок, викликаний згіршаючим і деморалізуючим поведеннєм купелевих гостей, одобрили й похвалили католицькі стовариш.ення.

Віденські католики, згуртовані в товаристві »Поміч для христ. подруж«, працюють від довшого часу над привернениєм родини христіянського характеру. З якнайбільшою ревністю старається згадане товариство усунути язву диких подруж, поглибити релігійність членів родини і навертати тих, що відпали від віри. Про успіх роботи товариства свідчить отся статистика: в р. 1925. звінчалося завдяки його заходам 550 диких подруж, а 234 дітей узаконено; до Церкви повернуло 110 апостатів; 11 дітей безконфесійних родичів приняло св. хрещенне; 119 осіб приведено до Тайни Миропомазання. Товариство уряджує численні курси й реколекції. Також живу харитативну діяльність розвиває товариство, роздаючи бідним біле, одежу, домашню обстанову, різдвяні подарунки і т. п.

У Відні істнує від 1922. р. товариство „Die Flamme", яке має на ціли пропаґувати звичай паленнія тіл. Останніми часами число членів того товариства значно зросло. Коли в р. 1922. було членів тільки 4236, то сьогодня є їх уже 56.100. Що до числа спалених, то статистика виказує таке: в р. 1923. спалено тіл 835, в р. 1924 — 1.424, в р. 1925 — 1.880. В перших чотирьох місяцях 1926. р. спалено вже 824 особи, з того 485 мущин, а 339 женщин; 415 спалених були членами католицької Церкви. — (Церква вважає акцію за паленнєм тіл — акцією протихристіянською; вона має на меті ослабити повагу смерти і надію воскресення тіл. Тільки в виїмкових випадках, з огляду на добро загалу, можуть епископи позволити на палення тіл, а в звичайних умовах канонічне право недозволяє на те. Особам, що самі зажадали спалення свого тіла, слід відмовити християнського похорону. Зате не відмовляється молитов і церковних обрядів тоді, коли спалення було не з волі помершого. Коли не було християнського похорону, то попіл не може спочивати на католицькому цвинтарі).

Ґенеральний секретар »Жидівського студентського світового Союзу«, Л. Штайніґ у Відни, оголосив недавно звіт про ціль і стан тої орґанізації. Ціль Союзу пособляти »відродженню жидівської нації«. Ґенеральний секретаріят Союзу знаходиться в Відні, а заграничне бюро в Лондоні. В жидівськім університеті в Ґрусалимі має Союз 7.500 томів. Сьогодня числить орґанізація 30.000 членів. — Рівнорядною католицькою світовою орґанізацією студентів є „Pax Romana"; ся орґанізація одначе і що до числа членів і що до своїх фондів стоїть на жаль далеко позаду згаданої орґанізації жидівських студентів.

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 3

Христіянська соціольоґія.

2. Чому говоримо про христіянську соціольоґію.

Коли отже мусимо соціяльні проблеми розглядати з певного метафізичного становища, то насамперед треба це становище зазначити.

Наша метафізика. Для нас (христіян) рішення не тяжке. Ми маємо метафізику випробовану в боротьбі через дві тисячі літ. Це „philosophia perennis", котру систематично обробив (хоч не без помилок) перший Аристотель, наново передумав Тома Аквінський, а на модерній науці випробував Мерсіє. Ця метафізіка дає нам також на вічности утверджену етику. Це та етика, про котру говорить Софокльова Антіґона, етика законів, »котрі не є списані, котрі не від нині і не від вчера, але вічні і незмінні«.

Позитивна наука ствердила факт, що моральна, етична дійсність є власностю всіх народів [9]). Являється лише питання: »відки має моральність обовязуючу силу, в чиїм імени вона приказує?« (Дюркгейм). Модерні пробують прояснити це на ріжні способи, та ніяк не годні уникнути альтернативи: або це єство Бог, або взагалі нема відповіди. Самі себе не можемо так зобовязати, щоби ми не могли себе також звільнити. Моральна повинність може настати лише з волі висшого єства. А де те єство, котре моглоби нашій совісти промовляти і приказувати? Дюркгейм думає, що цим єством моглаби бути суспільність і що божество це нічо инше як »символічно подумана суспільність«. Але це очевидно, що Дюркгейм поставив поняття коміть головою. Суспільність як Бога може собі уявити якийсь абстрактний фільософ, але ніколи звичайний розум простолюддя. А й ідея Бога мусить бути старша ніж перетворювання суспільности в Бога. Та найважнійше те, що суспільність - бог не може бути зачатком правдивої моральної безумовної повинности (обовязку). Дюркгейм мусів вкінци сам то признати. »Якби та зависимість від суспільства могла одержати моральну силу? Чому противно вона не сталаби ярмом і тоді булоб повинностю його чим скорше скинути« [10]). Страшну повагу морального закона, котрий відзиваєть-ся в душі без огляду чи нам це приємно чи ні, чи це по нашій волі чи ні, закона, котрий вимагає також жертви, відречення, самозатаєння, а навіть і життя, можемо зрозуміти лише так, що цей закон — Божий закон, що совість це лише вістник Божого закону [11]).

І справді! Коли Бог є »началом вселенної«, то він мусів вселенній призначити ціль і єствам втиснути свій закон як вираз своєї волі. Цей закон ділає в одних фізичною силою: ті єства мусять по тих законах жити; в людині, свобіднім єстві, ця примусовість і конечність противиться свободі, тому той закон є в людині законом розуму, совісти, котрий людину склонює, але не змушує, котрий їй приказує, але не силує — моральним законом. Людина обовязана після того закону жити і в її душі будиться свідомість кривди, якщо після нього не поводиться. Людина, котра цей закон переступає, це зла людина і хоч вона ґріхом спасе собі навіть життя, то зате стратить правдиву, найвисшу ціль життя« [12]). І все те дійсність і досвід справді стверджують. Нераз бачимо, як злочинець, що переступив моральний закон, не має спокою. Перед зовнішною карою він утік; через свій злочин не стратить нічо; злочином він придбав собі все, чого бажав — а мимо того для нього вже нема спокою. Вже Арістотель з глибокою психольоґією описав такого злочинця. Сам перед собою втікає і шукає товариства, щоби в нім перебути дні і ночі. В товаристві трохи призабуде, зате на самоті мучить його совість страшенно. Сам себе ненавидить. Бо в собі не має вже нічого, що булоби гідне любови й тому не може себе любити [13]).

Так погоджується індукція з дедукцією і це найкрасший доказ правди, що моральність не є ані індивідуальним ані соціяльним людським витвором, але що вона виринає з метафізичної сфери, з свідомости Божого закону.

А все те вчить також христіянство. Так другою дорогою приходимо до того метафізичного становища.

Етика philosophiae perennis це також христіянська етика; та сама наука про жерело і напрям моральности, ті самі перші моральні засади спільні обидвом, тій фільософії і христіянству. І тому звемо звичайно ту фільософію христіянською фільософією і соціольоґію, що основуєється на її засадах, христіянською соціольоґією.

Але є розуміється і друга, глибша

[9]) Се признає славний французький соціольоґ M. Durkheim (порівнай S. Deploige: Le Conflit de la Morale et de la Sociologie, Louvain 1911), богато матеріялу до того зібрав V. Catrein S. J. у великім творі: Die Einheit des sittlichen Bewustseins der Menschheit 3. B. Freiburg in Br. 1914.

[10]) O. c. 113.

[11]) „Lex vera atque princeps ratio est recta summi Jovis". Cicero, de lc. II c. 4.

[12]) ...propter vitam vivendi perdere causam. Juvenal Satir 8,80.

[13]) Ethic, IX. c. 4.

ІТАЛІЯ.

В жовтни с. р. відбудеться в Медіоляні »Конґрес Євангелія«. Теми нарад такі: Краса Євангелія; Євангеліє і наука; Євангеліє кодексом життя; Євангеліє і Церква; Поширювання Євангелія; Євангеліє в Церкві, родині і суспільности; Молодіж в Євангелію; Діти в Євангелію; Жінка в Євангелію.

МЕХІКО.

Переслідування католиків.

Св. Отець візвав, як звісно, за посередництвом епископів усіх католиків до молитви за тяжко переслідовану католицьку Церкву в Мексику. Відповідно до вказівок Апостольської Столиці застановив мексиканський архієпископ Moray del Rio, а дальше 7. архиепископів і 29. епископів Мексику на знак протесту проти переслідования всі Богослуженння в краю від дня 1. серпня 1926; рівночасно візвав епископат населення до бойкоту державних шкіл. Президента Мексику Калеса екскомуніковано. Наслідком сього потягнено епископів до судової відвічальности за нарушення конституції. Від дня 1. серпня с. р. почали страйкувати купці. Знаменне, що союз ремісників зобовязався попирати правительство в його боротьбі з Церквою. Мексиканське правительство намагається за всяку ціну перевести свою протицерковну політику. Вся поліція й військо в поготівлі. В приватних школах переводять уже строго закон, який забороняє навчати релиґії. Всіх священників зі шкіл віддалено. З прилюдних місць усувають хрести, образи зглядно статуї святих. Провідників »Національної унії для реліґійної свободи« увязнено, а їх заступників строго контролюють.

Минула неділя пройшла на загал спокійно. Католицькі церкви були переповнені вірними. Духовенство здержалося від відправи богослужень. Епископи видали обіжник, в котрім виступають проти обвинень їх через президента Каллеса і перечать, начеби католицьке духовенство противилося якимбудь розумним зарядженням. Духовенство лише не бажало *зректися* прав, котрі йому признані в у всіх цивілізованих краях.

Мехіканське міністерство внутрішніх справ видало розпорядок секвеструвати всі добра, що належать до католицьких церков аж до полагодження спору.

УГОРЩИНА.

З огляду на сильну пропаґанду, яку розвивають протестанти проповідями при помочи радія, заборонив архієпископський вікарій д-р Мешарос католикам прислухуватися проповідям і молитвам іновірців, пересиланим через радіо.

В часі сьогорічних Зелених Свят відбувся в Будапешті перший конґрес марійських конґреґацій. В конґресі взяло участь до 12.000 членів.

На Угорщині шириться манія поєдинкования. З сього приводу жадав не давно посол Лянґ в парляменті строгих мір з боку правительства.

За приміром католиків инших країв пішли також угорські католики і уряджують по церквах збірки на католицьку пресу.

ЮГОСЛАВІЯ.

В липни с. р. відбувся в Карловицях, осідку сербського патріярха, собор епископів російської заграничної православної Церкви під проводом митрополита Антонія. В соборі взяв між иншими участь митрополит Евлогій, голова православної Церкви на Заході, американський митрополит Плятон і богато инших епископів. Митрополит Антоній виступив на соборі з теорією, що Ісус Христос не терпів фізично, а тільки морально. Сі погляди оголосив він навіть в своїм катехізмі, який наказав увести до російських шкіл в Югославії. Проти Антонія виступив Плятон. Справу полагоджено так, що Антоній обіцяв усунути свій катехізм зі шкіл, а нову науку рішено обговорити на архієрейськім синоді. Другою причиною спору було бажанне усталити начальну владу російської Церкви на еміґрації. Такою владою хотіли признати епископський синод в Карловицях. Сьому оперлися Плятон і Евлогій, котрі остентаційно покинули собор. Инші епископи рішили дати їм якийсь час до надуми, по чім кинуть на них клятву. Сподіються, що Плятон і Евлогій не уступлять.

Вписуйтеся в члени
Української Християнської Орґанізації
Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а**

Події в большевицькій Росії.

Заскорузлий, сухий марксизм Леніна дійшов в Росії до найвисшого степення задеревіння. Того, що не хотів цьому повірити і котрий як сліпий сторонник большевицького Магомеда, підніс революту проти державно-капіталістичного напрямку, що тепер в курсі, Зіновєва, неструдженого фразеольога російської революції, усунено з комуністичної партії. Большевицький деспотизм, що повалив противників нового режиму, починає тепер звертатися також проти тих, котрі инакше викладають комуністичне »вірую«, чим ті, що стоять при кермі. І справджується впертий погляд, що всяка диктатура якоїсь партії кінчиться остаточно завсігди безмежним абсолютизмом одиниці. Чи упадок Зіновєва являється знаком, що доля російської революції сповняється?

Безсумнівно, що соціялістична система в управі господарства завела. Якраз робітництво потерпіло при тім найбільше. Поважна кріза по останніх жнивах приневолила Сталіна до великих плянів відбудови. В останніх місяцях переведено велику кампанію за ощадністю під кличем: »Для зекономізования совітського господарства«. Промислови відмовлено кредитів. Безробіття почало рости. Більше як 200.000 колишніх совітських урядовців зголосилося до бюра посередництва праці. Помимо звижки цін на товари годі було підвисшити робітникам їх платні. Без сумніву, та велика ощадностева кампанія була з господарського боку конечна. Але нема також сумніву, що та кампанія мусіла викликати богато невдоволення. Невдоволення використував Зіновєв, арґументуючи: »Це є державний капіталізм, а не соціялізм. Який це соціялізм, коли торговці, спекулянти, богаті селяне безнастанно збогачуються, а робітники і совітські урядовці стогнуть під важкими тягарами?«

Ще важнійшим фактом є зріст свідомости серед російського селянства. Офіціяльна московська »Правда« назвала зростаючу господарську і політичну рухливість селян навіть »фашизмом«. Ця зміна

причина, чому говоримо про християнську соціольоґію.

Соціяльні сили християнства. Християнство не лише має в собі все, що тільки правдиве своєю природною силою задумав людський дух, християнство має також для соціольоґії, для соціяльних студій і для соціяльної праці ще богато більше.

Насамперед подає християнство много ясніше і глибше розуміння природних етичних ідей: про змисл і ціль життя, про людську особовість, про свободу, рівність і братерство, про справедливість, про працю. Християнство відчинило погляд в безмежні глибини метафізичних правд про Бога, про людину, про вічність і так поглибило навіть етику. Звісна метафізична християнська правда,

»що ми батька одного сини,
брати всі люди, брати всі народи«
(Ф. Прешерен, визначний словінський поет),

має також для соціольоґії безмежне значіння.

З новим пізнанням дало християнство і новий дух. На основі правди про Бога батька всіх, про ласку і відкуплення проголосив Христос »нову заповідь«, заповідь любови, котра є в тім змислі специфічно християнська (порівн. Йоан XIII. 35). Коли модерні тільки балакають про альтруїзм, то це слово або є лише друге слово для християнської любови, або порожне слово без життевої сили. З духом любови сполучив Христос дух жертви, відречення і самозатаення. Християнська любов може здобутись на героїзм жертви. А якщо дарує самого себе, то тим більше дасть кождому, що його. І так є любов першою соціяльною силою, зачало всіх инших соціяльних чеснот, а особливо справедливости. Чоловік може оден другому відкрити правду без любови; але не може бути любови, щоби з нею не було і справедливости, а то іще більше[14]). Останним жерелом соціяльного зла є еґоїзм. А хто щиро мовить »Отче наш«, цей вже альтруїст.

На останку дало християнство разом з пізнанням і мотивами також нову силу з гори. Нічо не поможе все пізнання і всі заповіди, коли нема сили, котраби пізнання здійснила. Християнство має і роздає у св. Тайнах також сю надприродну силу, котра годна на землі завести панованнія любови і справедливости.

Розуміється, християнство мимо всього свойого ідеалізму, проповідує ще одну правду віри, котра має величезне значіння для соціольоґічного розуміння людського розвою. Це правда віри про первородний гріх. Мрії про загальний комунізм можливі лише там, де тої доґми не знають. Коли соціольоґ знає, що еґоїзм це жалісна спільна спадщина людського роду, котру кождий зокрема дістає, тоді не буде мріяти про загальний соціяльний лад, котрий бувби можливий лише при повнім панованню альтруїзму. Комунізм можливий лише там, де християнство являється у всій своїй повноті. Та наслідки первородного гріху безнастанно перешкаджають здійсненню тої совершенности і так людство під впливом християнства наближується до ідеалу, але ніколи не досягне його цілковито. А знова без християнства нема проти еґоїзму взагалі жадної ради.

Комунізм перших християн. Взірець такого ідеального комунізму (розуміється лише добровільного і частинного) дає нам перша християнська громада (в Єрусалимі), як її описують Діяння апостолів. Цей опис має отсі знаменні черти. Життевим принціпом громади була любов[15]). Така любов не позволяла, щоби одні жили в достатках, а другі в біді і злиднях і тому »ніякого убогого не було між ними«[16]). Ніхто самолюбно не замикав свойого, мовляв це »моє« (моє, це „зимне слово“ frigidum verbum, як сказав раз папа Григорій V.)[17]). Бо вони уважали все спільним. І в самій річи вони так робили, що бодай в части продавали свій маєток, гроші давали до спільної братської скарбниці і з неї наділювали кожного, кілько хто потребував[18]). Це були ідеальні відносини, котрі ніколи не здійсняться вповні і вже тоді натрапили на трудноші[19]). В меншім обсягу зберіглися такі відносини у християнських монаших чинах. А для загалу все треба буде шукати тої широкої середини, котра позволяє самолюбству то, на що може йому позволити без шкоди для суспільности і котра соціяльними законами заборонює вихіснованнія других.

І так дає християнство соціольоґії три елементи: глибше розуміння етичних ідей, духа і силу. Ті елементи проявило християнство в історії. Згадаймо лише історію христ. добродійности від перших початків до нині! Згадаймо всі добродійні установи, що їх християнство протягом віків створило своєю великою любовю до терплячих і убогих! Згадаймо братські орґанізації, при помочи котрих

[14]) Порівн. S. Thomas Aqu. Summa contra gentiles 1, 3, c. 130.

[15]) Всі були „одного серця і одної душі“.

[16]) Діяння ап. IV, 34.

[17]) І ні один з них, що мав, не казав, що се його, але було в них усе спільне. Діяння IV, 32.

[18]) Як кому було треба. Діяння II, 45.

[19]) Діяння V. і VI.

господарської фізіогномії Росії веде конечно до зміни в політиці. Совітська преса нарікає на байдужність виборців. По містах і селах більшість управнених до голосування держиться здалека від політичного життя. В міру, як большевизм наслідком господарських невдач мусить опиратися не тільки на терорі, але й на прихильности населення, відчуває він подвійно ту нехіть краю.

Революційні правительства не були в силі ніде довго удержатися. При помочи деспотичного терору могли вони вправді знищити своїх противників, та руйнуючий принціп, якого вони є носіями, не вдоволиться тими жертвами; він жене революційні сили до самовинищення. За побідною боротьбою ю власть у державі іде фанатичне змагання за впливи й становища. Ця фаза почалася в Росії зі смертю Леніна. Та познаки цеї фази були ще за життя червоного царя, бо инакше не мігби був стати на чолі держави Сталін, що репрезонтує поміркована совітську політику. Цей новий напрямок, як повчає нас упадок Зіновєва, хоче зліквідувати добу Робеспєра. Революції не є нормальними явищами в життю народів, а станом судорогів, котрі скорше чи пізнійше мусять скінчитися. Історія повчає нас, що революційний режім не є в спромозі спровадити виколіену державу на властиві тори. Революції лишають глибокі сліди. Вони не в силі утворити тревалого державного тіла. Вони як та буря, що може змінити вид якоїсь околиці, але не може захитати сили самої природи. Незнищимий життевий гін прикрасить знищену околицю знов зеленню й цвітами. Таке саме й з революційними перемінами. З румовищ повстає нова будівля, що мусить знов опертися на неповорушних основах релігії, авторитету й любови вітчини.

Так мусить статися і в Росії. Російське селянство є сьогодня більш, як за царату, осідком свідомого і через те змагаючого до вначіння консерватизму.

Инша річ, чи віднова Росії піде по бажанням російських еміґрантів. Тут треба сильно сумніватися. Як свого часу реставрація Франції не довела до ніякого трівкого висліду, бо казала вдоволитися тільки видом королівства, але не приміняла його соціяльної функції до змінених обставин, так само мало виглядів малаби реставрація Росії, колиби оперлася не на народі, а на тих колах старого режіму, котрі, подібно як французька суспільність перед революцією, стягнули на царат ненависть народу.

Тим самим, очевидно, абсурдом є сьогодня говорити про »одну, неділиму Росію«, абсурдом є мріяти дальше про поневолювання України.

Українська державність це історична конечність.

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

В справі українського шкільництва.

Українська Парляментарна Репрезентаціявислала дня 2 серпня своїх представників до міністра освіти проф. Суйковського. Наші посли представили міністрови, що вислід шкільного плебісциту не годиться з дійсним станом та що позаводжено богато польських шкіл всупереч обовязуючим законам.

Міністр освіти віддав на це таку відповідь: »Нехай українське населення (батьки дітей) вносять до мене прохання з зазначенням, що вони Українці, що їх діти говорять по українськи, що їх дітей є стільки-то і що вони прохають п. міністра, щоб і школа для тих дітей була ведена матірньою українською мовою«. Такі прохання обіцяв міністр прихильно розглянути і видати розпорядження, щоб українські діти мали українську школу.

Засідання Української Парляментарної Репрезентації.

Після закінчення соймової сесії зібралася дня 3 ц. м. Укр. Парляментарна Репрезентація на засідання. Предметом нарад була діяльність Президії У. П. Р. Сімох членів У. П. Р. заявили своє недовіря Президії і домагалися її перевибору з тим, щоби Президія складалася з представників усіх трох груп У. П. Репрезентації то є Селянського Союзу, УНДО і безпартійних. (Тепер до Президії належать самі лише члени Селянського Союзу). Деякі посли і сенатори гостро критикували діяльність президії, головно за її співпрацю з польською поміркованою лівицею. В обороні Прозидії станули члени Сел. Союзу і заявили, що радше виступлять із клюбу, але не згодяться на перевибори Президії. Одначе до голосування над тим, чи мають бути перевибори Президії, не прийшло. Воно відбудеться щойно на черговім засіданню У. П. Р. дня 1 вересня ц. р.

ПОЛЬЩА.

Закінчення літньої сесії сойму і сенату.

Новий закон про зміну польської конституції з дня 17 березня 1921 р., а також закон про повновласти вже одержали санкцію президента держави і оголошені у »Дневнику Законів«. Так одержав уряд бажану зміну конституції, що дає йому право розвязування сойму і сенату і повновласти видавання декретів зі силою законів. Тим самим порішено в користь сойму гостре непорозуміння між соймом а сенатом. А саме сойм відкинув деякі поправки, що їх поставив було сенат до згаданих законів. Тоді маршал сенату Тромпчинський станув на становищі, що проект закона повинен ще раз вернути до сенату. Зновуж маршал сойму Ратай був тої гадки, що остання постанова сойму є його оконечним рішенням і що проекти законів не мають вертати до сенату.

Дня 5 серпня, отже вже після оголошення обох законів відбув сенат пленарне засідання. Справу законів про зміну конституції і повновласти знято з порядку нарад як вже вирішену. Сенат приняв без змін новелю до закону про працю малолітних і жінок.

Відтак того самого дня відбув сенат ще одно засідання. На тім засіданню при-

---

розвязувало християнство в минулих віках суспільні питання [20]).

Справа невільництва. Одна з найбільших соціяльних реформ християнства це усунення невільництва. Хибною булаби думка, що християнство виступило з радикальним домаганням знесення невільництва. Декотрі модерні соціялісти хотять в той спосіб змінити по сути надприродний характер християнства, мовляв, християнство у своїх початках це пролєтарський рух. Рішуче ні! Воно не було ані пролєтарським, ані взагалі соціяльним рухом, лише спасенням людей з невільництва гріха на свободу божих дітий. В порівнанню з невільництвом гріха і свободою божих дітий здавалося тілесне невільництво і соціяльно-політична свобода так незначним, що апостол Павло говорив до невільників: не турбуйся, що ти невільник, але коли й можеш стати вільним, то радше використай [21]), бо ви всі є дітьми Божими по вірі. А мимо того Євангеліе силою своїх ідей стало також і соціяльною благовістю [22]). Дві ідеї перемогли невільництво в його нутрі так, що усунення зовнішньої соціяльної форми було лише менше важним питанням часу. Перша ідея, це ідея людської особистости і християнського братерства. Коли пан поцілував свойого невільника як брата в Христі, то для того пана той невільник не був уже правдивим невільником [23]). Друга ідея це християнська думка про працю. Старинні народи перед християнством уважали тілесну працю чимсь ганьблячим і низьким. Навіть Платон і Арістотель не могли позбутися того пересуду. Щойно християнство вернуло праці її честь, а неробству витиснуло пятно ганьби. І так невільник стратив характер невільника і невільництво щезло без сліду, не знати навіть коли [24]).

Християнські ідеї, християнський дух, християнська сила насамперед у нутрі перетворили людську суспільність, а потім вже самі від себе зачали змінятися зовнішні соціяльні форми, бо показалося, що вони суперечать змістови.

Чудово розвинув цю думку Ф. В. Ферстер (Förster) в своїм творі »Християнство і клясова боротьба« [25]).

»Кіріє - елейсон!«. »Це безперечне — каже Ферстер — що християнство є спасенне також для суспільства, а не лише для поодинокої душі. Та християнство має в соціяльній реформі свою питому методу. Шукайте насамперед царства Божого, а все проче доложиться вам. Це значить: поправте насамперед свою волю, своє хотіння, а з ним все, що у вас відпало від Бога, спрямуйте знова до пражерела всього життя. Де живе цей дух, там із всеї розбіжности інтересів настане висший лад: повсюди любов переможе самолюбство, єдність сваволю. Розпятий Христос є розвязанням всіх труднощів. Лише в тім змислі є християнство найбільша соціяльна творча сила. Коли забогато говориться про цей світ замість про другий, тоді мусять зівянути висші сили, котрі моглиби перетворити весь світ. Остане земля, але без Божого духа«.

Прямо потрясаючими є слова, що їх Ферстер висказав до католицьких священиків.

»Релігійне християнство це найглибша відповідь на соціяльну проблєму. Бо християнська релігія вказує на корінь всіх проблєм людського життя, на велике питання внутрішнього відродження; кличе роздвоєну людину до Одного, котрий всему дає життя, без котрого все гине. Знайти той осередок — ось спасення, а без того вся соціяльна праця марна. Кілько то біди приносить лише серце і характер людий і тут нічо не поможуть самі зовнішні реформи. Певно, що молодий священик повинен студіювати також господарські відносини, соціяльні рухи і основні змагання модерної техніки. В тім напрямі робиться досить мало. Треба пізнати світ, його життя і думки, щоби було можна мати вплив на нього. Більше ніж колинебудь треба нині ідеалізму на реалістичній основі. Та все те студіювання дійсного життя не повинно роздвоювати священика, але тут власне повинен він у цілій правдивости пізнати те єдине конечне... пізнати, як мало успіхів має вся соціяльна політика і вся організація, як мало сягає вона до коріння зла, наколи в кождій людині не обновиться соціяльна воля. З робітень, з робітничих віч, з домів нужди повинен священик вертати натхнений до Господнього престола і з новим досвідом вимовляти стародавне: кіріє-елейсон!« [26])

Тими ідеями, тим духом мусить послугуватися також соціольогія, коли не має бути сухою теорією, але здібною до життя і тому говоримо про християнську соціольогію.

Дальше буде.

(Переклав М. Фірак.)

---

[20]) Порівн. Harnack A. Mission u. Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhund. Leipzig 1907.

[21]) До Коринтян VII. 21.

[22]) Harnack: O. c. I. 129.

[23]) Порівн. лист ап. Павла до Філемона, де йде мова про невільника Онисима, котрого ап. Павло охрестив і післав до Філемона „Прошу тебе за моїм сином Онисимом, котрого я зродив в оковах (навернув його в оковах в тюрмі)... щоби ти приняв його на віки, вже не як слугу, але замість слуги яко улюбленого брата". 10. 16.

[24]) Kiefl: Die Theorien des modernen Socializmus

[25]) Christentum und Klassenkampf, Zürich 1908.

[26]) O. c. 21—23.

нято таке внесення: »Сенат стверджує, що при ухвалюванню проекту закона про зміну конституції виявилася розбіжність в інтерпретації конституції. Сенат стоїть на становищі, що такі справи треба полагоджувати виключно правним шляхом, тому закликує уряд до опрацювання проекту закону про установу, покликану до вирішування спорів, що повстають у інтерпретації конституції«.

Політичні ферії.

Посли і сенатори розїхалися на ферії, що тріватимуть до половини вересня.

Протест радянського уряду.

Радянський посол у Варшаві вніс іменем свого уряду протест до польського уряду проти будови польського воєнного порту в Ґдині. Радянський уряд стоїть на становищі, що будова нової воєнної пристані в Ґдині загрожує рівновазі на Сході Европи, тому просить перервати дальшу будову, щоби запевнити мир на Балтійському Морю.

О місце Польщі в Раді Союза Народів.

На засіданню соймової заграничної комісії постановлено домагатися від уряду видання ще перед осінною сесією Союза Народів збірки документів що до питання місця Польщі в Раді Союза.

Міністр заграничних справ Залеські у розмові з представниками заграничної преси сказав, що головним жаданням Польщі є одержати постійне місце в Раді Союза Народів.

В тій справі робить Польща старання в Парижі. Як довідується ґазета »Жечпосполіта«, Поанкаре є за тим, щоби Польща одержала постійне місце в Раді Союза, знову Бріян, спираючися на договорах в Льокарно, є гадки, що Польщі належиться лише нестале місце.

Реорґанізація православного духовного шкільництва.

»Курер Варшавскі« подає, що православний митрополит Діонисій звернувся до міністра освіти проф. Суйковського з проханням розглянути проект статута правосл. Церкви в Польщі. Після відвідин міністра у митрополита здержано ліквідацію православної духовної школи в Дермані на Волині, котра мала бути замкнена за почином кураторії шкільної округи. Судьба цеї школи буде рішена щойно у звязи зі загальною реорґанізацією православного шкільництва в Польщі.

Розпорядок про вільну торговлю валютами.

Міністр скарбу Клярнер приготовив новий розпорядок що до обороту валютами. По думці розпорядку буде дозволена вільна торговля чужими валютами внутрі краю за виїмком чеків і виплат за границею. Новий декрет буде в найблизших днях оголошений в »Моніторі« і буде обовязувати від 15 серпня.

Жидам вільно буде отвирати крамниці в неділю.

Між урядом а жидівським купецтвом ведуться переговори о дозвіл на отвирання крамниць у неділі. Справа ця мала бути полагоджена ще минулого тижня.

АНҐЛІЯ.

Клопоти Анґлії.

Наближається всеімперська британська конференція, в котрій візьмуть участь представники всіх британських домініїв. Сподіються, що на тій конференції поодинокі домінії будуть домагатися більшої самостійности для себе. Такі виступи вже заповідають події в поодиноких володіннях Анґлії. І так міністр ґірництва Південної Африки нарікає у своїй промові, що теперішня незалежність Південної Африки є хиба лиш у теорії. В Канаді відбуваються тепер вибори під кличем рівноправности. Теперішній голова канадійського уряду заявив, що він стремітиме до того, щоби парлямент в Отаві мав таке саме значіння для Канади, яке має анґлійський парлямент для Анґлії.

Невдоволення Анґлії з політики Франції.

Причиною невдоволення є справа Абісинії. Християнське цісарство Абісинії, що лежить у північно-східній Африці, є самостійною державою. В р. 1906 Анґлія, Франція й Італія заключили між собою договір, котрим заручили самостійність Абісинії і приняли т. зв. засаду »отвертих дверей«. Після війни Абісинія є членом Союза Народів і її чорний представник усе брав участь у Загальних Зборах Союза. У 1926 р. Анґлія заключила з Італією договір у справі Абісинії. На основі того договору Анґлія може при помочі Італії домагатися від Абісинії права ужити озера Кана для наводнення Судану, а Італія може числити на попертя Анґлії, коли схоче провести свою залізницю через Абісинію. Тоді Франція уражена, що її поминено, головно через свою пресу стала дораджувати Абісинії виступити проти Анґлії та Італії зі скаргою перед Союзом Народів. Абісинський уряд послухав ради і його справа вийде на порядок нарад найблизшої сесії Союза Народів.

БОЛҐАРІЯ.

Ґрізні непорозуміння зі сусідними балканськими державами.

Кривда Болґарії після світової війни має такий наслідок, що богато Болґар повтікало із під румунської, югословянської та грецької займанщини, потворили на болґарській території цілі відділи т. зв. комітаджів і звідси роблять набіги на ненависних сусідів.

В наслідок того югословянський уряд вислав Болґарії ноту, в котрій грозив, що югословянські війська увійдуть на болґарську територію, якщо Болґарія не спинить нападів банд. Крім того в тій справі вислав югословянський уряд письмо до секретаріяту Союза Народів. Югословянський уряд грозив дальше Болґарії гострими репресіями, що знову викликало в Болґарії сильне обурення.

Після донесення зі Софії уряди Югославії і Румунії звернулися спільно також до великих держав у справі діяльности Македонського Комітету в Болґарії і постійних нападів болґарських банд. В наслідок того представники Анґлії, Франції і Італії відвідали болґарського міністра заграничних справ і в імени своїх урядів порадили йому, щоби Болґарія поробила всі заходи для спинення набігів на югославянську територію. Міністр відповів, що болґарський уряд зробив усе, що тільки міг і що й на далі буде старатися о вдержання мира на Балкані.

ҐРЕЦІЯ.

Невдатний атентат на президента грецької републики.

Дня 8 серпня один Грек, на прізвище Анданопульос, хотів позбавити життя грецького президента Панґальоса. В часі, коли президент сидів при сніданню у своїй віллі, Анданопульос засівши в кущах під вікном, готовився до нього стрілити. Але варта в час замітила його і приарештувала. Як показалося, атентатчик недавно втік з вязниці, де сидів за вбивство офіцира жандармерії. В подяку за вратування життя президента в Атенській катедрі відправлено Богослуження.

НІМЕЧЧИНА.

Жадання зменшення окупаційної армії.

Німецький уряд звернув увагу тим державам, котрі є заінтересовані в справі Надренщини, що досі ще не зменшено окупаційної армії до мирної норми то є з 88000 до 50000 мужа, хоч таке зменшення приобіцяла свого часу Надренська Комісія. Відповіді заінтересованих держав очікують в Берліні ще перед засіданням державного кабінету міністрів дня 12. ц. м. Засідання це скликане є для обговорення справ заграничної політики.

РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ.

Большевицька межиусобиця.

Про міжусобиці в комуністичній партії Радянщини доносять щораз нові вісти. Як з одної сторони в центрах прийшло вже до деякого успокоєння, так знову з другої сторони видко, що межиусобиця поширилася на ширші круги і захопила ряди червоної армії і фльоти. Після військового бунту в Тулі, був бунт одного полку кавалерії в Мінську і двох піхотних полків в Одесі. Коли вірити румунським ґазетам, то збунтоване військо мало після кривавих боїв заволодіти Одесою. До них прилучилися ще й моряки чорноморської фльоти. »Аґенція Всходня« донесла про сильний повстанчий рух на Правобережній Україні, що має подекуди український національний характер. Дальше доносять про бунт чорноморської фльоти, заняття Херсоня і Керчи та про стан облоги в Петрограді і Кронштаді. Всі ті вісти радянські закордонні представництва рішуче заперечують.

Радянська преса доносить, що між урядом а опозицією ведуться переговори. В Москві порозклеювано відозви з підписом Рикова, в котрих закликається населення до задержання спокою.

»Ізвєстія« про опозицію в комуністичній партії.

Московський щоденник »Ізвестія« дуже гостро атакує опозицію Зіновєва. — В одній статті пишеться там, що в такій хвилі, коли зростаючі селянські і дрібнобуржуазні впливи вже продістаються і до міських »совітів«, тоді опозиція підкопує комуністичний устрій в Росії головно з особистих мотивів. Кличі опозиції прирівнує часопис до гарних обіцянок, котрі в парляментарних державах дають кандидати на послів своїм виборцям. Дальше стверджує стаття, що опозиція стремить виключно до особистих змін в уряді, бо знає добре, що вже часів »воюючого комунізму« не можна воскресити.

З приводу смерти червоного ката.

Дня 20 липня скінчив у Москві життя відомий Ф. Дзержинський, про якого ми вже писали. Його кінець викликав велике стрівоження серед комуністичних проводирів. Довший час не видавано офіціяльного комунікату про його смерть, щойно опісля сповіщено заграницю, що Дзержинський помер наслідком серцевої недуги. Найновійші вісти з Росії подають, що населення вперто говорить про вбивство Дзержинського його противниками, а деякі більше поінформовані твердять, що червоний кат Росії поповнив самогубство.

Нещасну славу »червоного ката« придбав собі Дзержинський на становищі голови чрезвичайки. На його розказ і під його особистим наглядом »чека« заливає Росію кровію міліонів невинних жертв. — Один російський професор нараховує, що Дзержинський за один місяць листопад 1923 р. стратив: 28 епископів, 1.219 священиків, 6.000учителів, 9.000 лікарів, 64.000 офіцирів, 260.000 жовнірів, 70.000 поліцейських, 12.950 поміщиків, 355.250 інтеліґентних одиниць, 193.290 робітників і 815.000 селян.

Як на один місяць, то чейже досить!

Зіновєв про судьбу комуністичної партії.

У париському комуністичнім часописі »Ле Нуво Сієкль« помістив Зіновєв отвертий лист до центрального комітету ком. партії. Зіновєв пише: »Це, чого боявся Ленін, саме тепер сповнилося. Сьогодні стоїмо пород лицем заглади партії. Замість чистого комунізму маємо могутню бюрократію і півбуржуазних дипльоматів. Робітники, селяне і червона армія глядять зі здивуванням на вчинки більшости ком. партії, що цілком зірвала з традицією нашої давної боротьби, а що ґірше, зі засадами комунізму. Дальше стверджує Зіновєв, що коли правляча кліка лишиться при владі, то треба сподіватися упадку взагалі цілого радянського устрою.

ФРАНЦІЯ.

Новий фінансовий проект.

Новий урядовий проект дає право французькому банкови купувати заграничну валюту і золото і випускати у відповідній скількости банкноти. Крім того творить Поанкаре т. зв. амортизаційну касу. Проект відповідного закона вніс Поакаре на спеціяльно скликані Народні Збори, що почалися у вівторок 10 ц. м. у Вер-

сайлю. Поанкаре хоче в той спосіб надати законови конституційний характер.

Що до випуски нових банкнотів уряд пояснює, що не треба його уважати за інфляцію, бо випущені на основі нового закона банкноти будуть мати повне покриття у закуплених девізах і золоті. Загально у Франції панує переконання, що цим разом фінансова реформа буде успішна. Про можливу невдачу неначе бояться писати. Всежтаки є голоси, що остерігають перед крайним оптимізмом. І так часопис »Депеш де Тулюз« пише: »Впрочім наше фінансове положення є таке, що нема такого способу, котрим одного дня можнаби це положення поліпшити. Ще довго буде франк низько стояти, ще довго буде тревати дорожнеча, іще довго гнести нас будуть тяжкі податки«.

А инший часопис »Вольонте« пише просто про нову масковану інфляцію: »Інфляція, купно заграничних девіз через Французький Банк з рівночасним випуском банкнотів. Ніхто нам не відбере певности, що ми стоїмо супроти господарської кризи, яка тим страшнійша, що край не є приготований до поборення її«.

Бріян про зовнішну політику Франції.

В розмові з париським кореспондентом »Нає Фрає Прессе« Бріян, теперішний французький міністр заграничних справ, сказав: »Я ніколи не принявби був мого уряду, якщо не бувби певний, що зможу продовжати свою дотеперішню політику. Поанкаре переняв владу лише в ціли розвязання фінансового питання. Його ім'я не означує зміни у програмі зовнішної політики.

»Моя політика — це політика Льокарна. Умови в Льокарно вже здебільша виповнені. Можу вказати на те, що я ще перед конференцією працював у напрямі злагіднення режіму в Надренщині. Инші договори, які ще чекають виповнення, будуть також виповнені. Можливо, що це вже булоби сталося, колиби не криза французького правительства. Само собою, що тут потрібна добра воля обидвох сторін. Останніми часами були в Надренщині деякі події, що заворушили публичну опінію у Франції, прм. всякі галасливі обходи. У деяких подробицях Німеччина залягає з розоруженням. Я цему не придаю великого значіння, але публична опінія непокоїться, коли чує, що розоруження Німеччини натрапляє на нові труднощі«.

Справа вашинґтонського договору.

Франція заключила недавно з Америкою договір про сплату своїх довгів Америці. Хоч публична опінія Франції є проти того договору, одначе французький премієр Поанкаре таки рішився виступити цього тижня перед парляментом з предложенням ратифікації договору, що його заключив в Америці французький амбасадор Анрі Беранже.

В тій справі звернувся бувший французький премієр Клемансо до президента Зединених Держав отвертим листом. Клемансо бажавби, щоби питання міжсоюзних довгів розглядано не лише з точки торговельних інтересів і заявляє, що Франція, котра стільки крови пролила у війні і так великі принесла матеріяльні жертви, не позволить себе продати навіть своїм приятелям.

Коли президент Кулідж довідався із преси про зміст листа, то передовсім заявив, що про такі справи говорить тільки через офіціяльних представників. Що до договору, то на думку Куліджа ця справа належить тепер до конґресу, котрий має потвердити заключений договір. Таким чином горячий відзив Клемансa стрінувся з холодною відмовою Куліджа.

Ширіть „Нову Зорю“

Заохочуйте знайомих до передплати.

До Твоїх ніг...

До Твоїх ніг з кервавими слідами,
До Твоїх ніг —
Несу моє безсилля, Христе!
Несу мої печалі, Боже,
Несу мій гріх!

До Твоїх рук, що хочуть пригортати,
До Твоїх рук —
Несу мої упадки, Пане!
Несу мою прискорбну душу
З лігвами мук!

На твоє серце, копієм пробите,
На Твою кров —
Несу заблукане пташатко:
Несу моє недобре серце
Й Його любов:

На Твої рани, кервами залиті,
На Твій же біль —
Несу мої трівоги, Вічний,
Несу все терня з мого роду
І з моїх піль!

До Твоїх ніг з кервавими слідами,
До Твоїх ніг —
Несу моє безсилля, Христе,
Несу моє ридання, Боже,
Несу мій гріх! —

В. Лімниченко.

НОВИНКИ.

Величавий обхід памяти Маркіяна Шашкевича. »Маркіянове свято«, про яке ми вже подали вістку в 29. ч., відбулося цього року дуже величаво в неділю, дня 8. ц. м. на Підлисецькій Білій Горі. Число зібраного народу було до 10.000. Архиєрейську Службу Божу відправив Преосв. Йосиф Боцян при співучасти кільканацятьох священиків. Гарну промову виголосив о. д-р Стефан Юрик. Відтак промовляв Преосв. епископ Йосиф, вказуючи на велику ролю поета-священика у розвитку національної української ідеї. Після Служби Божої відправлено панахиду за наших невідомих стрільців, похованих біля памятника Шашкевича. Пополудні відбулася народня забава при звуках музики з Підгорець.

Елєментарні нещастя. Сьогорічні градові бурі і виливи рік спричинили нашому рільничому населенню великі шкоди. Найбільше потерпіли такі повіти львівського воєвідства: самбірський, рудецький, перемиський і ярославський. В ярославському повіті Сян залив 15 громад і 2300 морґів та спричинив шкоду на 300.000 зол. Страти в повіті самбірським обчисляють на 1,100.000 зол. У справі допомоги потерпівшим рільникам поробило заходи у львівському воєвідстві Краєве Господарське Товариство »Сільський Господар« у Львові.

Допомоги для рільників що потерпіли від елєментарних нещасть. Покищо переведено негайну допомогу у формі 7-процентової позички платної по жнивах 1927 р. З цеї допомоги скористали до кінця липня отсі повіти; Городок 4.000 зол. Львів 1.500 зол., Березів 1.050 зол., Перемишль 1.500 зол., Лісько 750 зол., Стрижів 200 зол. З початком серпня одержало воєвідство на ту саму ціль ще суму 13.000 зол., яку комітет рільництва розділив на такі повіти: ярославський 5.000 зол., перемиський 2.000 зол., самбірський 2.000 зол., старосамбірський 5.000 зол., рудецький 2.500 зол., і добромильський 2.000 зол,

Сніги і бурі в Італії. Як доносять з Риму в Італії від довшого часу непогода. В горах біля Верони впав сніг. В Мантуї та инших місцевостях були сильні бурі при обниженню температури.

Зударення двох кораблів. На Еґейськім морю біля острова Мітілене зударився французький пароплав »Льотус« з турецьким торговельним кораблем. У наслідок цього турецький корабель потонув. Утонуло та кож 7 турецьких моряків, решту виратував »Льотус«. Коли »Льотус« причалив до Константинополя, прокуратор наказав арештувати офіцера корабельної варти.

Смерть від денатурованого спірту. В селі Зарічу на Виленщині один господар справляв весілля і подав гостям денатурований спірт, заправлений сахариною і черницями. Наслідки були страшні. 22 особи вже по випитю першої чарки попадали на землю в страшних болях. Дві особи, в тім сам молодий, зараз скінчили життя. Стан инших безнадійний.

Загадочна недуга на німецькім Шлеську. У кількох округах німецького Шлеську появилася епідемія недуги, якої характер і причини даремне силкуються розяснити Ґіґієнічний Інститут і Університетська Клініка в Бресляві. Досі записано понад 1.300 випадків занедужання.

Грецькі офіцири зрабували почту. З Атен доносять: Біля місцевости Пепора незвісні особняки напали на почтовий самохід і забрали 1 міліон драхм. Слідство виявило, що справниками нападу було кількох офіцирів ґарнізону в Яніні. Зразу хотіли справники ставити опір. Одначе поліції і жандармерії вдалося 4 з них арештувати. Инші втікли.

Б. цісар Вільгельм про мир. Герман Бернштайн, автор книжки »Шлях до мира« дістав від б. цісаря Вільгельма листа такого змісту: »Одинокою дорогою до мира є стверджения, що Німці не несуть вини за вибух світової війни, відтак уневажнення версайського договору і вкінци віднова в Німеччині монархії з цісарем. Без сповнення отсих умов ніколи не буде мира. Німецький цісар знав спосіб удержати світовий мир через 30 літ. З Божою помічю потрафивби не зробити ще й тепер. З найвисшого повеління його цісарського величества підписав ґр. Фінкенштайн.

Боротьба з шаранчею. Як доносять з Одеси, на Вел. Україні появилися маси шаранчі. Шаранча тягне в напрямі Севастополя колюмною довгою 8 км. До боротьби з нею стягнули військо, що розпалює довкола шаранчі огнища, а рівночасно з гори спускають на ню з літаків трійливі ґази.

Забобонний парлямент. В Єгипті уважають сову за віступа нещастя. Недавно трапилося там, що підчас засідання парляменту влетіла до салі нарад сова і спокійно сіла між послами. Зараз перервали засідання і щойно тоді відновили наради, коли вдалося спільними силами вигнати зі салі непрошеного гостя.

Найдення тіла льорда Кіченера. Підчас світової війни в 1916 р. Німці затопили анґлійський корабель в дорозі до Росії. Разом з цілою залогою утонув тоді і анґлійський міністр війни Кіченер. Тепер доносять з Лондону, що Анґлієць Повер віднайшов тіло Кіченера при берегах Норвеґії. Тіло мають перевезти до Анґлії і торжественно похоронити.

Змова на вимордування християн. »Берлінер Таґеблят« доносить з Єнуселиму, що Трансйорданські власти викрили там змову Арабів на вимордування християн. Християне зголосили протест до еміра і анґлійського резидента. Над місцевістю Кера, де мав відбутися погром християн, появився анґлійський літак. 50 родин Друзів виселено.

Мурин, що торгував Німцями. В Парижі перебуває тепер в гостях марокканський султан. Серед його »чорної ґвардії« звертає на себе увагу великанським ростом один мурин зі Сенеґалю. Про цього мурина оповідають ось яку історію. В часі світової війни служив він у сенеґальськім полку. Його сотня знайшлася в окопах зараз біля анґлійських військ. Трапилося, що в інтендантурі через похибку рахункового офіцира сотню Сенеґальців взяли за відділ мулів і сотня щось з тиждень замість харчів діставала порції сіна й вівса. Поки вияснилася похибка, мурини радили собі, як могли. Згаданий силач виходив у ночі з окопів, з ножакою в зубах діставався до німецьких становищ і брав у полон Німця, котрого відтак вимінював анґлійським жовнірам за консерви.

Відкриття невідомих гір тай озер у Канаді. В часі помірів, переводжених у Канаді урядом помірів країни, мірнича експедиція відкрила в рейоні між озером Атабаска й озером Невільників великий ланцюг гір, доси зівсім незнаних. Експедиція під проводом інж. Бляшета роз-

сліднла область горішнього бігу ріки Тельтзен Спавдефт, доси сливе невідомий, бо тільки з виправи Самійла Гірая в 1772 р. були про цю область реляції. Тепер відкрили там ланцюг озер довжини 270 кільометрів.

Панама в спіртовому монополі. Комісія, що розсліджувала діяльність спіртового монополю, попала на надужиття на шкоду державного скарбу, що перевисшають найгірші здогади. Зібраний матеріял так ревеляційний і так обтяжує ряд особистостей, навіть дуже голосних і віддаиих, що мусіли примінити спеціяльні засоби осторожности, щоб не було труднощів при веденні слідства. Сподіються, що вскорі виявляться подробиці цеї великої афери.

Страти спіртового монополю в Польщі. Люстраційна комісія, покликана до провірки господарки спіртового монополю ствердила, що держава стратила на тій господарці суму 150 міліонів зол. Проти президента монополю Подкоморського, начальника господарського виділу Щепанського і инших рішено перевести карне слідство.

Землетрус біля каналу Ля Манш. В обсязі каналу Ля Манш відчули землетрус, що трівав кілька секунд. В кількох місцях потріскала земля. Матеріяльні шкоди великі. Жертв у людях не було.

Комендант станиці поліції почтовим обманцем. Хтось невідомий підняв у кількох місцевостях перекази надані на почті Янчин на квоту біля 3.000 зол. Як виявилося, вони не мали покриття, бо зівсім не були вплачені. Арештовано управительку цего уряду й одну з урядниць під замітом мальверзації. Аж поліційна експозитура в Бережанах викрила, що злодієм був тут комендант станиці Вол. Копистинський. Він мав доступ до уряду, скористав із неуваги урядниці й перестампіліював приготовані перекази та виекспедіював їх, а відтак, коли був на відпустці, підняв ці гроші за фалшивим »доводом особистим«. Його замкнули в арештах окружного суду в Бережанах, а урядниць звільнили.

Зневаження американського посла румунським офіциром. На залізничій стації Цетатеа Альба повновласний посол Зєднених Держав Півн. Америки в Румунії, Кальберстен, що подорожує по Бесарабії, ізза спеки вийшов на перон без маринарки. Румунський полковник звернув йому на це гострим тоном увагу, не знаючи хто він. Прийшло до суперечки, серед якої полковник дав послові в лице.

Оплати в середніх школах. Для покритях адміністраційно-річевих видатків у державних середніх школах в шк. р. 1926/7 ввело міністерство просвіти розпорядком із дня 26 червня 1926 р. адміністраційну таксу в висоті 45 зол. річно від учня. Ці такси мають бути вплачені в піврічних ратах, а то в першому півроці „з уваги на конечність постачення палива" найпізніще до 5. грудня 1926 р. 25 зол., в другому півроці найпізніще до 5. березня 1927 р. 20 зол. Однак у виїмкових случаях, що заслугують на узгляднення, в двох рівних місячних ратах. У першому півроці до кінця грудня ц. р., в другому півроці до кінця травня 1927 р.

Із біржі.

Львів, 12. серпня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·00—	9·08 зол.
Доляри кан.	9·00—	9·00 „
Кор. чеські	·26—	·— „
Фран. фр.	0·72—	·— „
Фран. швайц	1·70—	1·75 „
Фунти штер.	43·50—	44·00 „
Ліри італ.	0·30—	·— „
Шіл. австр.	1·25—	1·28 „
Нім. марк.	2.16—	·— „

Дописи.

На Гуцульщині. Події малі й великі чергуються з круговоротною скорістю... Та з усіх подій одна виріжняється, піднімається на весь світ — се боротьба між христіянством і новітним поганством. З тісних кабінетів, словних диспут перенеслася на широкі простори міста і села. Боротьба тих двох світоглядів обхоплює усі царини людського життя. По плянови до подробиць обробленому ведуть її противники. Бій іде не лише о ідею, але і о носіїв її — священиків, що перші відчують усі тягарі програної.

Непомітно перекидається боротьба на неграмотну Гуцульщину. Зґальванізовані соціялістичною струєю міські радикали розійшлися по селах, втискаючи кождому й слабо грамотному безбожний, неетичний, демаґоґічний, руїнницький „Громадський Голос", якого кожде число се дійсна протирелігійна процесія по взорам з пятираменної імперії. З С.-Радикалами у тісному союзі наступають сектярі, висилаючи кождому читачеви „Гром. Гол." безвірну Віру і отуманюючу Науку.

Сама злоба дня домагається від священників зійтися, поділитись спостереженнями, вирішити напрямні — і їх виконати.

Тимчасом на Гуцульщині... тихо. *о. М.*

Біле коло Чорткова. В „Селянськім Прапорі" з дня 1. VIII. 1926 ч. 31, як в органі, що кольпортує зраду в нарід, стали мене на дивне диво вихвалювати та проголосили мене своїм приверженцем, хоч не давно ще в двох числах мене обкидували болотом наклепів. Отсим я перед моєю суспільностю заявляю, що як член УНДО з партією УНС не мав і не маю нічого спільного, що до п. Дмитрика орґанізатора цеї партії ніколи з нічим не звертався о поміч, що о вічу з 11. липня, яке урядило УНС на мою оборону, я нічого не знав аж по факті. Акцію вихісновування заколоту в селі, викликаного кількома киринниками на користь УНС, осуджую, як підлу та негідну. Прихильники мої, як що їм на моїй чести залежить, повинні знайти іншу дорогу оборони, а не в провокації наклеймленої суспільностю партії УНС. *о. Степан Гунчак.*

Нові книжки і видання.

Популярні катехитичні проповіди. Написав *о. П. Швілінські.* Переклав з німецької мови *о. Др. Яр. Левицький.* Часть перша. Про віру. Ужгород 1926, ст. 366.

„Популярні катехитичні проповіди" о. П. Швілінського, це оден з найкращих збірників популярних катехитичних наук. Проповіди короткі легко написані, справді популярні, переплітані добірними примірами і цитатами св. Письма. В першій части (Про віру) є всіх проповідей 8. Про вартість „Проповідий" о. Швілінського свідчить те, що наш Високопреосв. Митрополит поручає їх горячо в останнім числі „Львівсько-Архієпархіяльних Відомостей", наказуючи всім священникам закупити їх до своїх бібліотек. Побажатиби тільки друкарні оо. Василіян в Ужгороді, щоби так само видала ще другу й трету часть тих проповідей.

Das katholische Bildungsideal der weiblichen Jugend. Leitgedanken von **Dr. Franz. Gebn. Metzler.** Bregenz. Wien, 1924, ст. 104.

Das katholische Bildungsideal der männlichen Jugend. Leitgedanken von **Dr. Franz. Gebn. Metzler**, Bregenz. Wien, 1924, ст. 111.

В теперішній повоєнній добі виховання молодіжи, се питанне першорядної ваги. А в сім вихованню головною віссю, се ідеал виховання. Наведені книжки заслуженого німецького педаґоґа Др. Мецлєра подають нам ідеал виховання жіночої й мужеської молоді зі становища католицького світогляду. Одна й друга праця призначена в першій мірі для педаґоґів і виховників молоді, але з якнайбільшою користю для себе повинні з ними запізнатися також родичі.

Автор ставить ідеалом виховання католицької молоді загалом: зединення з Богом через Христа. Христос, Бог і Чоловік, се вихідна й осередна точка всякої культури і культурного стремління. Автор виходить зі становища, що нема ніякої ріжниці що до вартости одного або другого пола, а є тільки між ними ріжниця що до прикмет, але ті прикмети є однакової вартости. Католицьким ідеалом виховання **жіночої** молоді, се дівчина здорова, розумна, з серцем і характером, спосібна до свого будучого звання, з правдиво жіночим, дійсно дівочим і рівночасно материнським почуванням, дівчина, що думалаби по католицьки і по суспільному, що могла би служити родині, вітчині, народови й Церкві. Ідеалом знов **мужеської** молоді се: молодець здоровий, з ясною думкою, що добре ділає, з теплим почуванєм, з характером, спосібний до будучого звання, строго католицьких, але також наскрізь суспільних переконань, що міґби служити родині, громаді, народови, Церкві вітчині і цілій людській суспільности.

На основі так зясованих ідеалів розвиває автор дальше свої думки, подаючи вказівки й ради щодо тілесного і духового виховання, щодо релігійної культури й культури звання та культури суспільности. В другій части говорить про осередки виховання (родину, церкву, державу й школу), а в третій части про прикмети виховників.

Згадані книжки поручаємо ще раз горячо передовсім нашим педаґоґам, що вчать по **жіночих** заведеннях (учительських семінарах). Досвід нас переконує, що деякі з тих педаґоґів трактують невідповідно жіночу молодь, не розріжняючи окремих прикмет чи питоменностей дівчат і хлопців.

ЖІНОЧА ДОЛЯ, *щомісячний часопис для українського жіноцтва.* Коломия ч. 8. Серпень. Зміст: О. Галичанка: Найближці задачі сойму. Б. Баранова: Сучасні завдання українського жіноцтва. О. Кисілевська: Спаса. У. Кравченко: Поезії. Д-р В. Ю. Кисілевський: Турецька жінка. Міля Дороцька: Хто винен? О. Шепарович: Міжнародній Жіночий Конґрес в Парижі. Огляд діяльности секції »С. У.« Д-р Сімс: Що значить сильна воля. Тиждень дівчат. Лист з канадійської фарми. Про поміч в наглих випадках. Часть господарська.

Зеднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Вже вийшли

„Записки Чина св. Василія В."

Том II, вип. 1—2 з таким змістом:

I. СТАТТІ.

Український наголос на початку XVII-го віку (проф. І. Огієнко).
Лаврів (М. Голубець).

II. МАТЕРІЯЛИ.

Середновічні монастирі в Галичині (д-р І. Крипякевич).
Посіщенне мараморoських монастирів 1749 р. (под. о. Гл. Кинах ЧСВВ.)
Життєписи Василіян (под. Й. Скр.)
Катальоґ Прокураторського Архиву в Римі (под. К. Королевський)

III. MISCELLANEA.

Pro domo nostra (под. Редакція).
Уніятські могили на виленських кладовищах (о. Вол. Толочко).
Епитрахиль XVII в. з церкви с. Вольсвин (П. Холодний).
Краснопущанська леґенда (д-р В. Щурат).
Позабуті записки (под. Й. Скр.).
Д-р І. Франко і Василіяни (Й. Скр.)
На вічну память о. Г. Хватала ЧСВВ. (под. о. Гл. Кинах ЧСВВ.)
До історії о. Й. Скотинського (под. Й. Скр.)
Наші найблизші ювилеї (Редакція).
IV. Бібліоґрафія і Огляд надісланих книжок.

Ціна вип. 1-2 — злп. 15.— Замовлення і гроші слати на адресу:

Видавництво ЧСВВ. у Жовкві.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О.— Відвічальний редактор **Роман Гайдук.**— З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 32. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 22. серпня 1926. Рік І.

...одить
...
Редакції і Адміністрації: „Нова Зоря" Львів, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто почт. щад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА:
В КРАЮ:
Чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.
**
Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Духовенство і політика. — Закон про адміністрацію церковних дібр. — Кілька гадок під розвагу. — Слава світа (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. — Христіянська соціольоґія (фейлєтон). — Catholica Unio. — Політичний огляд. — Як довго жиють люде на світі? — Новинки. — Оповістки. — Біржа. — Оголошення.

Духовенство і політика.

На тему, чи духовенство може брати участь у політиці, розвелася недавно цікава дискусія в польській пресі. Се питання і для нас дуже займаюче. Польська преса закидає раз-у-раз українському духовенству, що воно політикує. Передовсім так звана католицька преса любить робити нашим священикам закиди під тим оглядом. Цікаво, отже, що думає та преса, коли те питання доторкає польського духовенства. Очевидно нам іде головно про принціпове рішенне сього питання.

Лівий „Przegląd Poranny" помістив статтю під заг.: „Духовенство і партійна політика", в котрій висказався за усуненнєм духовенства з політичного життя. Сю статтю поквапно перечитав „Czas", і помістив опісля подібну статтю І. Тарновського під заг.: „Духовенство і виборчі права", в якій радить духовенству „не користати з привілеїв пасивних виборчих прав".

Ось що пише Тарновський: „В самій річи треба признати, що не лицює з завданнєм священика брати участь в якихнебудь політичних боротьбах, що ведені для осягнення цілий тільки світських, які зі спасеннєм душі не мають нічого спільного, моглиби поставити його в ворожій опозиції з людьми, повіреними його душпастирській опіці. По думці наук Христа виключним завданнєм священика є душпастирство або береженне повірених йому душ та приєднуванне їх не для признавання таких або инших земських кличів, виборчих чи партійних, але високих кличів Божих, голошених Церквою, вповаженне в них віри в правду тих кличів і утревалюванне їх у тій вірі. Католицька Церква є видимою орґанізацією духового царства, котрим є Царство Христове. А Христос сказав: „Моє Царство не з сього світа". Отже орґанізація сього царства не може входити в склад земських політичних орґанізацій. Церква стоїть понад тими орґанізаціями і не повинна до них знижуватися. Інтереси Церкви в якійсь державі забезпечують „Конкордати", а Апостольська Столиця поручає чуванне над тими інтересами удержуваному собою в тій державі нунціеви.

Сей останній повинен знайти в сповнюванню своїх обовязків моральне попертє в католицькій суспільности даної держави, котра то суспільність повинна висилати в тій ціли до законодатних тіл представників з католицьким переконаннєм. Але тими представниками не мусять бути конечно священики. Кождий по католицьки думаючий чоловік зуміє їх тут заступити. А тимчасом священика на його властивім становищи ніхто не заступить. Зрештою практика виказала, що не завсігди політичні сторонництва, які мають в своїм гурті священиків-послів, боронять найліпше інтересів духовенства і з тими інтересами числяться. Ми мали докази сього при заключуванню Конкордату з Римом.

З того виходилоби, що без шкоди для інтересів духовенства і Церкви, а навіть з очевидною користю сеї останньої, католицькі священики можуть не користати з привилеїв пасивних виборчих прав. Се годиться також з поглядами Апостольської Столиці, котра, як відомо, висказалася під тим оглядом так само, жадаючи від наших епископів по переведенню останніх виборів зложення посольських мандатів. А коли церковний достойник має засідати в парляменті, то тільки з уряду, одержуючи там силою свого становища вірильне місце. Але ніколи не повинен ставляти своєї кандидатури, щоби змагатися з першим ліпшим і переходити з ним виборчу боротьбу. Така боротьба, необхідна при виборах, справді не лицює зі становищем і гідністю душпастиря й представника Христового Царства.

Христос, розсилаючи своїх апостолів в цілий світ, не висилав їх на ловлю виборчих голосів, а на ловлю душ".

На сі виводи Тарновського відповідає кс. Ф. Блотніцкі в „Gazet-i Kościeln-ій" (ч. 32 з 8. серпня):

„Дуже се всьо гарно, дуже солодко, але й дуже наївно або також дуже хитро написане, числячи на людську наївність. Сі виводи не видержують найменшої критики... П. Тарновский не хоче нічого знати про те, що деякі програми й політичні партії виступають у своїй діяльности ворожо проти тих Божих кличів, котрих сторожем і пропаґатором має бути священик. Контр-атака з боку духовенства проти таких програм і партій се також душпастирство. Священик має чувати не тільки над тим, щоби приватне житте його вірних було оперте на Христових принціпах, але щоби й горожанське життя на них опиралося...

Цитату з Євангелія про Царство Христове (що воно не з сього світа), годі приминути до обговорюваного питання. Щож до тої надоблачности церковної орґанізації, то слід п. Т. знати, що Церква помимо своїх духовних і надземських цілий складається з людей і є на землі. Тому мусить дбати за те, щоби мати тут на землі, серед людей, право до життя й розвитку, мусить старатись за те, щоби инші, низші орґанічації, не унеможливлювали їй тої праці... Що до фрази про „виборчі голоси" то слід сказати, що виборча боротьба є часто боротьбою не тільки за голоси, але й за душі.

„Gazeta Kościelna" кінчить так:

„Обовязком священика є поборювати політичні сторонництва, що підкопують віру і атакують Церкву.

Що до сторонництв, які є в своїх принціпах і тактиці в згоді з католицькою етикою, то ліпше булоби, щоби парохіяльні священики полишили свободу переконань своїм вірним і не анґажувалися самі надто в хосен того чи иншого сторонництва. Священики не заняті безпосередно парохіяльною працею можуть як горожане належати, а навіть брати діяльну участь в політичній акції кождого чесного сторонництва. Се може вийти тільки в хосен Церкви, бо слід входити всюди, де лише можна, щоби працювати для доброї справи.

В законодатних тілах повинно бути якесь (не завелике) число священиків, і то незгуртованих в однім сторонництві. Міряне, помимо найліпшої волі, не зуміють нераз належно вичути духа й інтересу Церкви та успішно боронити церковних справ. Коли хочемо, шоби законодавство було в Христовім дусі, то треба над тим чувати.

Старатися о мандат повинні з між священиків тільки уми світлі і характери сильні. Виборчим округом священика повинен бути або округ зовсім певний, де не треба зводити цілої виборчої баталії, або загрожений національно (sic!) чи релігійно, о скільки особа даного священика моглаби в тім випадку перехилити терезки побіди в хосен доброї справи. Зате округи, в котрих стираються зі собою сторонництва прихильні Церкві, не надаються як терен кампанії для священика...

В цілій акції, яку духовенство може розвинути в области політики, повинно проявлятися виразно, що священикам-політикам іде не про дрібні, земські ціли, але що вони і там, в політиці, є трибунами правди, сторожами Божих ідеалів, войовниками за Христове Царство на землі".

Подібно відповів І. Тарновскому також „Głos Narodu", цитуючи слова кольонського архіепископа Гайселя (Geissel) і покликуючися на вискази инших славних німецьких епископів, а навіть на слова теперішнього Папи Пія XI, висказані дня 9. вересня 1924 до італійських католицьких академиків.

Суть спору в тім, що все майже польське духовенство належить до табору ендеків, отже ендецькі часописи боронять тепер думку участи духовенства в політиці, а часописи иншого напрямку противні тій участи. Доля хотіла, що за участю польського духовенства в політиці промовляють якраз ті часописи, котрі українському духовенству числять за найбільшу провину те, що воно нібито політикує...

Вписуйтеся в члени
Української Христіянської Орґанізації
Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)
Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Закон про адміністрацію церковних дібр.

В ч. 2. „Львівсько-архіепархіяльних Відомостей“ (за липень с. р.) поміщений „Закон про адміністрацію церковних дібр“, зложений з 42 параґрафів.

Закон виданий з того приводу, що Конкордат з Польщею запевнив Церкві свобідний заряд її справами і майном, згідно з приписами канонічного права. Митрополичий Ординаріят оголошує отже епархіяльний закон про завідування і заступство церковного й парохіяльного майна.

В загальнім правилі, в § 1. говориться про те, що заряд церковним і парохіяльним майном і майном церковних та парохіяльних фундацій належить до Владики. Настоятелям поодиноких церков і парохій признається тільки співучасть у завідуванню майном. Майном стисло церковним (§ 3) завідують з рамени Владики парохи зґл. настоятелі церкви, при помочи й співучасти маєткової церковної Ради.

Перед обняттем заряду церковного зґл. бенефіціяльного майна, обовязані покликані до завідування особи зложити присягу і злагодити в трьох примірниках докладний інвентар цілого майна, з зазначенням предметів, що мають вартість археольоґічну або артистичну.

Завідуючі церковним (бенефіціяльним) майном обовязані справувати заряд (§ 5) з оглядністю доброго господаря і відповідають за свої занедбання. Провізоричні спори мають вони виконувати безпроволочно, не вижидаючи осібного поручення Ординаріяту. Церковні гроші, які зістають після заплачення видатків, мають вони корисно і безпечно льокувати. Уділювати з цих грошей якихнебудь позичок не вільно. Дальше мають завідуючі церковним майном провадити докладно і дбайливо книги доходів і розходів та щорічно предкладати належно замкнені і удокументовані рахунки безпосередній надзірній власти Важні документи мають переховувати старанно в парохіяльнім архіві.

Без дозволу Ординаріяту не вільно завідуючим церковним майном робити в тім майні ніяких важнійших змін і перерібок та позбувати або обтяжати корінне майно; не мають також права позбуватися недвижимостей та движимостей вартости понад 5 амер. долярів, або таких річей, що мають археольоґічну чи артистичну вартість. Особливо строго забороняється віддавати ґрунт під будову третим особам приватним.

Правні акти і контракти зі зобовязаннями, які переходять звичайну господарську адміністрацію, вимагають для своєї важности затвердження Ординаріяту (§ 7).

До заступства дотацій і фундацій при них на зовні покликані настоятелі церкви (парохи) (§ 8). У всіх важнійших справах покликаний до сього Ординаріят (§ 8).

Парохи зґл. настоятелі церкви покликані до судового заступства церков, дотацій і фундацій лише в провізоріяльних справах, в спірних і неспірних за біжучі доходи до вартости низше 20 ам. дол., зате всі справи про основне майно, як також справи про біжучі доходи понад 20 ам. дол. підлягають судовому заступству через Ординаріят (§ 10).

Без огляду на евантуальне уділення делеґації до судового заступства застерігається Ординаріятови затвердженне всіх угод, що відносяться до основного майна або до річей, які перевишшають вартість 20 ам. дол. (§ 12).

Кошти судових спорів покриває церква зглядно бенефіціянт (§ 13).

Парохіяльним майном завідує Парохіяльна Маєткова Рада. Про склад тої Ради, про вибори до неї, про її чинности й круг ділання, говорять §§ 14—31.

Надзір над завідуваннем церковним бенефіціяльним майном належить до Маєткової Деканальної Ради (§§ 32—37) і до Маєткової Епархіяльної Ради (§§ 38—42).

До Парохіяльної Ради належить місцевий парох або настоятель церкви як предсідник і 4 зглядно 8 членів, по половині іменованих Ординаріятом, а по половині вибраних парохіянами. Чинне виборче право до маєткової парохіяльної Ради мають всі сповнюючі християнські обовязки парохіяне без ріжниці пола, що скінчили 30 літ життя. Вибраних членів затверджує Владика.

До компетенції парохіяльної маєткової Ради належить справованне з рамени Владики заряду цілим майном місцевої церкви і її фундацій та завідуванне їх біжучими доходами.

Маєткова Деканальна Рада складається з місцевого декана як предсідника і 2 членів священиків, а то одного іменованого Ординаріятом, а одного і заступника вибраних кондеканальними.

До компетенції сеї Ради належить нагляд і контроля над цілістю основного майна всіх парохій, церков і фундацій та заряд майном і доходами опорожнених бенефіцій.

В склад Епархіяльної Ради входить Владика і 5 вибраних ним членів. Епархіяльна Рада є інстанцією відклику від рішень парохіяльних і деканальних Рад. До її компетенції належить також видаванне інструкцій для тих Рад.

Кілька гадок під розвагу.

В часі всесвітної війни зродилася у людей дивна психіка, а саме, що фінал ґіґантних змагань буде порогом, поза котрим пічнеться нове, спокійне житте, де люде будуть прямо ангелами.

Така думка обхопила теж і велику більшість нашої суспільности. Нині ми вже далеко полишили поза собою сей поріг, а спокійне життя навіть у снах не присниться і люде в ангелів не змінюються. Навпаки. Житте стає щораз тяжше, люде щораз гірші, атмосфера так дивно тяжка, так приголомшуюча, що з жахом приходиться нераз питати себе, чи то може вже останній акт страшної траґедії.

Так! Нас жде щонайменше дуже тяжка будучність, якщо з сего убійчого летарґу скоро і то дуже скоро не пробудимося та не візьмемо кріпко у свої руки чепиґів рала, неоглядаючися з тугою за минулим.

Ми священики мусимо раз сказати собі тверде слово правди, що останки хвиль передвоєнної ідиллі минули безповоротно, зате блискавичним ходом зближуються хвилі тяжкі, котрі прийдеться нам переживати, як каже св. ап. Павло: »В працях премного, в ранах без міри, у темницях пребогато, при смерти почасту, у дорогах почасту, у бідах од разбійників, у бідах од земляків, у бідах од поган, у бідах у городі, у бідах у гостині, у бідах між лукавими братами. У праці і журбі, почасти в безсонности, в голоді і жажді, в постах часто, в холоді і наготі«.

Але чи ми не впадемо знеможені, як не знемігся великий Апостол?

Слава світа.

(Дальше).

Фортепян мистця купив учитель музики. Це незавидне зайняття бути вчителем мистецтва, що його може вчитися неодин, що не має до цего освячення. Та вчитель музики щадив гроші рік за роком, аж міг купити собі цей фортепян, що про нього з гордощами опісля могтиме говорити, що великий мистець грав на ньому в днях свойого блеску. І не легко було вчителеві музики зібрати цю суму грошей, він мусів богато відмовити собі, мусів з малими хлопятками й дівчатками вправляти ніжні сальонові кусники, щоби опісля могти цими дітьми пописуватися перед іншими батьками і матірями. Мусів іти крізь вихри й негоди й крізь сніговії від хати до хати, та вкінці всеж міг купити собі фортепян мистця. І він був певний, що як тільки торкнеться клявішів, що на них здобував мистець свої тріюмфи, то на нього зійде дух мистця й мов надземське натхніння наповнить його могутніми, небосяжними думками, що ввесь світ обхоплюють, що даються уформувати тільки в мові тонів. І гляди, вчитель музики не обманувся. Був зимовий вечір, як двигарі принесли фортепян у його хатину, в одноповерховий домик у городі. Там жив він із жінкою. Дітей, що їм мігби виявити свою радість, вони не мали — а жінка мало спочувала з ясною радістю чоловіка. Він хотів викликати її з кухні, де вона варила саме вбогеньку вечерю — та вона назвала його радість дитинячою й оставила його самого. Це боліло вчителя музики... та потім зачинив він двері кімнати й грав для себе, самітний і повен тихого смутку. Та нараз зійшов на нього дух великого мистця й він велів йому забути, що він тільки вбогий вчитель музики в самітному, бідному домикові в городі, в якому можна жити бідно, без великих видатків. Слухай, як грав самітник! Був зимовий вечір і тихі сніжинки вилися сплетеними серпанковими таночками з неба на землю. Та він грав про миготливе спадання лискучої зіроньки... Грав про янгольські гарфи, що дзвеніли посеред цего танцю зірок солодкими тонами... грав про це, як розпукається пупліх рожі, хоч це був час Різдва й про тихий жар, що в співі соловейка... Христа дитини тиха хода була потім у його грі, а заразом і співання й дзвеніння весни й травня... а потім кількома акордами був він у сні літньої ночі, що лежить над заспаним, старинним містечком, коли починають бренїти срібні струни місяченька... а там шуміло море в його тонах із своїм припливом і бурями та зі своїм світлосинім сміхом... про все це грав учитель музики в цей зимовий вечір, коли внесли йому в хату фортепян мистця. І таких днів ласки мав він богато... а найбільше тоді, коли серце було в щерть наповнене горем.

Фортепян був його гордістю. Коли його учні й учениці приходили на пів години або й на цілу годину науки, то в малих уважав він, чи в них чисті рученята, а більшим говорив, хто грав перед ним на цему фортепяні в такому тоні почитання, неначеби бажав сказати: »Приступайте зо святим жахом до нього!« Тоді одного дня тижня прийшло дві малі дівчині, сестрички. Вони вклонилися, подали руку вчителеві музики й грали свої вправи. Перші степениці тонів... вище, низче, вище, низче й знову вище й низче, а потім маленьку пісоньку: »Дівчино, чогож ти плачеш?« або »Коли тужу за Рідним за Краєм«... або щонебудь, що дається грати невправним ще новикам. Для іншого булоб це мукою мусіти слухати раз-ураз одно й те саме, та він усе, як діти відійшли, сідав до фортепяну й грав. О, як він грав тоді. Тоді ставала одноманітність степениці тонів, що грали дві малі дівчинки, великою, безмежною одноманітністю життя, що колись цих двоєчко дітей обхопить у житті, в будучині, як обхоплює всяку людину в свої рамена, зодягнені в сірий плащ, витканий із ниток горя та марнощів. І в цю симфонію життя, що її відтворював учитель музики в тонах, вливався провідний мотив плачу людини, великий мотив терпіння, що проходить крізь усі симфонії життя. Та горі, як сяє зоряне небо над темними нічю левадами, так понад твердими й понад мягкими тонами знімався звук вічньої туги й перемагав усю боротьбу й знесилля й увесь плач і відчай у грі вчителя музики. Коли потім обі малі дівчатка приходили знову, споглядав він на них часто глибоким поглядом, неначеб хотів сказати: »О, діти, я глядів у таємниці вашого будучого життя, та потіштеся: все горе це тільки степениця тонів, що її можна грати в гору... все ясніще й чистіще й світліще! А коли ви робили це доволі довго, то все станеться вам гармонією!« І вчитель музики ніколи не стерпів, щоб не додати духа дітям, щоб діти не задовольнялися невірно взятим тоном, чи акордом, чи дісонанцією.

(Продовження буде).

Surge, qui dormis! і освідоми собі грозу хвилі!

Живемо на скравку нашої землі, де завдяки лучбі з апостольською Столицею ми священики осягнули належне образованне, глубоке реліґійне освідомленне і здатність високо і кріпко держати прапор Христа та йти в борбу за найсвятійші його ідеали.

Але освідомім собі рівнож, що сей скравок землі є маленьким острівцем, а довкруги розбурхані хвилі великанських океанів стихійно бють зі щораз більшою силою на нього.

І чиж можливо, щоби сей острівець не надщербили сі могутні хвилі. Чиж можливо, щоби в масах нові кличі, що схліблюють найнизшим інстинктам не полишили сліду.

Милий Боже! Тай сонце заслонюють нечисті чорні хмари так, що довго не бачимо його ясних, теплих лучів, ані благородного їх ділання не відчуваємо на собі. Тож здаймо собі добре справу з того, що довкруги нас діється і зрозуміймо, що нам треба дуже великої сили, дуже великої єдности, а передовсім дуже великої самопосвяти, щоби не тільки відвернути нещастя від нашого народа і вдержатися проти стихійної навали, але й бути готовими йти між тих, що спрагнені правди витягають руки з благанням о поміч.

Чиж маємо закопати талан, що нам дав Господь, в землю і дочекатися аж Він відбере його від нас і дасть кому иншому до орудування.

ОО. Брати! На нас пливуть страшні струї. З Заходу секти, зі Сходу проти християнська стихія, спинюються на нашім тяжко лихоліттем побитім народі і починають діявольське діло. А наш нарід є у виїмкових умовинах, котрих не можна порівнати з умовинами жадного иншого народа, ані з минувшини, ані тепер. Він душиться у тяжкій, пригнітуючій атмосфері, він бачить довкруги неправду і деморалізацію, він є свідком грубої наруги з найсвятійших річей. До того він убожіє з дня на день, з години на годину. Всі від нього чогось жадають. Він полишений морально і матеріяльно сам собі, не є в силі скоро зоріентуватися в тім хаосі, валиться тжко знеможений, а струї з Заходу і Сходу задержуються над ним, як той ворон та намагаються виклювати йому очи, щоб він не побачив вже більше правди. А в сьому мерзенному ділі помагають гайворонню діячі — демаґоґи, чужі і свої, вольнодумні, платні апостоли загибелі. Вони з цинічним усміхом, позбавлені моралі, під кутом видженя самолюбних інтересів вказують на Церков як на причину його лиха. »Реліґія, се опіюм для народа«, горлають одні. »Попи скрили перед тобою, народе, правду«, кличуть другі.

»Католицька Церква є твоїм ворогом«, нашіптують треті.

Одним словом повторюють на всі заставки клич діявола — поклонися мені, я дам тобі всі скарби світа!

А душа доброго, але нещасного народа, та душа naturaliter christiana кавенчить, вється з болю, помочи благає.

Таку поміч можемо і мусимо дати ми і тільки ми, якщо не хочемо, щоби страшні филі повени заляли його.

Велике завданне, що до нього покликав нас Бог, сповнимо легко, скоро тільки зможемо і схочемо створити сильну єдність.

ОО. Брати! Орґанізуймося до великого а святого діла. Одного тижня станемо всі до одного членами »Української Християнської Орґанізації«.

Одного тижня на Галицькій Землі понад 2.000 духовних.

Одного тижня на Галицькій Землі понад 2.000 церквей і всі церковні Брацтва.

Одного тижня стільких членів наших родин, а з нами нарід.

І до праці, муравлиної праці, зединені, сильні. Геть на бік всякі спори, партійність, дрібничковість! Гуртом вяжімся в тверду скалу Петра, в одну кріпку Христову Родину, а ворота адові не переможуть її!

Священик *Х. Н.*

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Протестанти у папи.

Від часів реформації прибули отсе недавно до Риму вперше два паломництва з Швеції і Норвеґії, Ісляндії і Фінляндії. В першім паломництві одна третина була протестантів. Друге паломництво числило 210 учасників, з чого 30 було католиків, а 180 протестантів. Всі члени паломництв були на послуханню у Папи.

АМЕРИКА.

Українці Підкарпатської Руси свому епископови.

Посвячення резиденції еп. В. Такача в Америці відбулося 4 липня ц. р. при участи 3 наших епископів: Діонизія Нярадія, Константина Богачевського і Василя Такача. На це дуже рідке торжество прибуло більше як 60 священиків і около 10.000 вірних. Проповідь виголосив еп. Няраді по українськи, о. М. Мороз по анґлійськи, а о. В. Ковалицький по мадярськи. Торжество закінчив сердечною промовою сам еп. Такач. Зазначуємо, що нова резиденція, це народний дар наших підкарпатських братів для свого земляка-епископа.

БОЛГАРІЯ.

Віроісповідний огляд.

Найновійша статистика подає, що королівство Болгарії має: 4,061.829 православних, 10.848 Вірмен, 5.677 протестантів, з котрих половина чужинців, і 690.734 магомеданів. Католиків нараховують на 42 тисяч 781. Богато з них наслідком реліґійної нетерпимости з боку Сербів і Греків у Тракії та Македонії, або опинилося в їх таборах, або покинули рідний край. Весною 1925 р. Апост. Престол назначив візитатора для Болгарії, котрого принято з великим одушевленням.

ПОЛЬЩА.

Polski Kościół Narodowy.

Найновійше число (16, з 15 серпня ц. р.) »Польскі Одродзоней«, орґану »Національної Церкви в Польщі«, поясняє, що перехід кс. Гушна на православє не означає ще підчинення православній єрархії цілої польської »Національної Церкви«. На православє перейшов тільки кс. Гушно зі своєю парохією Домброва. Причину переходу кс. Гушна на православє добачує »Польска Одродзона« в переслідуванню »Національної Церкви« правительством, з окрема бувшим міністром Ґрабським. В тім самім числі знаходимо дуже цікаву для нас заяву кс. Боньчака. Відпираючи закид кс. Гушна, будьтоби і він, кс. Боньчак, старався о злуку з православєм, пише кс. Боньчак: „Byłem raz u metropolity Djonizego z zapytaniem, czy byłoby możliwem wydzierżawienie nieczynnych cerkwi przez parafje Narodowe... Ponieważ z wydzierżawie-

---

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні. 4

Христіянська соціольоґія.

3. Релятивність у соціольоґії.

Тим, що так підчеркуємо природну христіянську соціольоґію, не думаємо сказати, що метафізика сама вистарчає. Навіть саме христіянство не вистарчає! Значить: христіянство має в собі сили, котрі моглиби весь світ перетворити і створити рай на землі, коби людство хотіло. Для св. Франциска з Асізу Євангеліє було всею соціольоґією і тою соціольоґією ущасливив він тисячі і тисячі людий, котрі опісля умираючи співали пісню сонцю. Та не ущасливив усіх.

Катехизм і соціольоґія. Се болюча правда, що первородний гріх лишив у людстві такі великі наслідки, що всі ніколи не приймуть всіх сил Євангелія. Тому потрібні ріжні соціяльні установи і соціяльні закони, щоби людство тримали в межах обовязку і справедливости[27]). Крім того соціяльний добробут обіймає ріжні умови, про котрі не згадує нічо ані природна етика, ані христіянство. Добровільне убожество це навіть для христіянського суспільства лише виїмок — належить лише до »евангельських рад« — а для тривалого і достаточного набуття матеріяльних дібр треба доцільного, орґанізованого господарства, про котре катехизм не вчить нічого. Катехизм нічо не каже, що найкрасше родить на цій або на тій ниві, не споминає про дренаж, комасацію, ані про насіння і ріжні породи, ані про знаряддя і машини, ані про екстензивне та інтензивне господарство. Катехизм нічо не знає про ріжні кооперації продуктивні, для закупна, споживчі, кредитові. Катехизм мовчить про професіональні орґанізації і клясові корпорації.

Тут зачинається етична релятивність (зглядність) у соціольоґії. Соціольоґія це не етика ані соціяльна етика, вона під етикою. В межах одного і того самого етичного закона є богато можливостий, котрі самі по собі етично байдужі (індиферентні). Котра можливість із господарського або соціяльного становища має більшу вартість, про те не рішає вже етика, але господарська і соціяльна наука.

З господарського боку суспільного життя-буття це само по собі ясно. Розуміється, що внутрішні відносини людини до господарства є завсіди етичні. Відносно внутрішнього думання, мотивів, стремлінь не може бути мови про (їх) індиферентність. Але чи в господарстві є ліпше обробляти землю худобою чи машинами, що треба думати про штучні навози, про чужі породи товару, все те господарські питання і на них може відповісти лише господарська наука. Етика тут мовчить.

Соціяльний і моральний лад. Менше ясною моглаби здаватися декому ся справа відносно соціяльних установ і законів. Мігби подумати, що всі соціяльні установи суспільности можна вивести (дедукувати) із загальних суспільно-етичних засад. Таку думку стверджувалаб правда, що жадного людського закону не можна зрозуміти якоюсь статичною теорією про міти без Божого закону. Соціяльний лад бувби лише в суспільности здійсненим (реалізованим) моральним ладом[28]).

В тій думці мішається правда з блудом. Соціяльний лад се справді в суспільности здійснений моральний лад. Та неправдою є, начеби соціяльний лад можна вивести просто із загально-етичних засад. Колиби було так, то соціяльний лад бувби вже від разу (a priori) означений і лише мало що далобся в нім змінити. Але ніде нема стільки змін, стільки безнастанного переображування, переформовування, як власне в соціяльних відносинах. Тут дійсно на око всьо релятивне: раз так, другий раз інакше, а там далі знов інакше, та жадної установи не можемо лише так на легку руку осудити.

Тому, що та справа дуже важна для доброго розуміння соціяльного розвою, а при тім і для оцінки ріжних соціяльних домагань, мусимо до неї близше приглянутися.

Щойно представлена думка малаби бути якоюсь етичною теорією про

[27]) Порівнай: Тома з Аквіну: Summa theol. 1—2, q. 95. a 1.

[28]) Так каже прим. проф. унів. в Оломуци др. Й. Кахнік у книжці „Ethica socialis seu Sociologia“ (Olomucii 1909) стор. 5 за др. Вільманом (Über Socialethik), що треба замість слова соціольоґія вживати соц. етика, бо мовляв, слово соціольоґія вживав перший Spencer, а він розумів суспільність зовсім біольоґічно і натуралістично Наша думка така: Можна написати соц. етику, але соц. етика, се не ціла соціольоґія, але служить соціольоґії як нормативна наука А то, що Спенсер розумів суспільність біольоґічно, ще не є достаточною причиною, щоби ми не розуміли її зовсім етично. І одно і друге є односторонне і тому неоправдане. Нам не треба її розуміти ані лише біольоґічно, ані лише етично, тільки соціяльно.

niem budynków cerkiewnych na użytek Kościoła Narodowego łączono unję z Prawosławiem, rozmowa moja z metropolitą na tem się skończyła".

Бачимо отже з цього, які є цілі й заміри польських національних церков.

РУМУНІЯ.

Справа конкордату.

Переговори між Ватиканом а румунським урядом о установленя статуту для католицького віроісповідання в Румунії почалися ще в 1920 р., а ще до сьогодні не доведені до успішного кінця. Це має свої особливші причини. Почав ті переговори у 1920 р. Авереску, продовжував їх у наступних роках Таке Йонеску, а відтак Братіяну. При тім кождий раз договори редаґовано на ново так, що досі є не менше як 8 начерків конкордату. В 1924 р. уложили оконечний проект, що складається з 24 розділів. Вже мав його Братіяну підписати, коли через вислід виборів мусів уступити і до влади знову прийшов Авереску. Цей вже мав конкордат остаточно заключити, тим більше, що король Фердинанд як католик був за скорим управильненням відношень між Румунією і Ватиканом. Але ліберали уважали, що конкордат є їх ділом і тому всіми силами старалися не допустити, щоби противний їм уряд уважав конкордат за свій власний здобуток. Проти підписання конкордату загрозили ліберали парляментарною обструкцією і вплинули на тод. міністра освіти Ґолдіса, що цей теж загрозив своєю димісією. Тепер черга на Авереску, від котрого сподіються католики сповнення їх бажань. Цими днями Авереску виїзджає до Риму.

ТУРЕЧЧИНА.

Стан католицької Церкви.

Після льозанського договору з д. 23 липня 1923, так розлога колись турецька держава числить лише 10 міліонів мешканців, замешканих на 1,286.800 квадр. кільом. (з того 27.200 квадр. км. у Европі). Дня 18 лютого 1926 р. парлямент у Анґорі постановив одноголосно впровадити в себе швайцарське горожанське право, в слід за чим правосильною стала релігійна свобода. До того часу кождого-магомеданця, що переходив на инше віроісповідання, карано смертю. Рідня мала обовязок власною рукою замордувати кождого відступника або віддати його судови. Знесено теж і многоженство. Магомеданські монастирі (теккес) перейшли на власність держави, черпеча ноша — заборонена. Знамя св. хреста наново усунено з християнських шкіл; тільки часово дозволено його вивішувати в каплицях. Натомісць обовязково має висіти на почетнім місци образ президента республики, Кемаля паші. Турецькі професори по тих школах мусять бути магомеданського ісповідання. — З католицьких установ істнує в Константинополи Апостольська Делеґатура, катол. Ординаріят для вірних східного обряду, Апост. Вікаріят лат. обряду, дальше є ще дієцезія смирненська, Апост. Префектури в Сирії, Киликії і Трапезунті. Крім того католики вірменського обряду мають 1 патріярхат, 1 архієпископство і 12 епископств.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Свято Гуса. — Злет Соколів.

Дня 6 липня ц. р. відбулося в Празі свято Гуса. Рівночасно скликано також »всеславянський« злет соколів. Злет розпочався 4 липня. Із Славян прибуло найбільше югословянських соколів. Католики у цім злеті не брали участи. Цим разом відбулося Гусове свято без провокацій католиків, головно завдяки заходам президента Масарика й міністра Бенеша.

Католицький німецький зїзд.

Дня 27 червня 1926 відбувся в Арнав семий східночеський (німецький) католицький зїзд. Учасників було 5000. Теми рефератів були між иншими такі: »Новітне невірство і суспільна небезпека«, »Значіння християнства в прилюднім життю«, »Царство Христове« і т. п.

Новий конґруальний закон.

Дня 19 червня 1926 приняв чеський парлямент новий конґруальний закон. Після цього закону основна платня всіх духовників признаних державою конфесій виносить на рік 8000 чеських корон (понад два тисячі золотих). Духовники, що не мають матури з середних шкіл, дістають платню меншу. Ті, що побирають рівновартні доходи з требів або з ерекціональних ґрунтів, не дістають ніякої платні. Рівночасно з цим законом приняв парлямент також новий пенсійний закон для учителів. Після цього закону найвисша платня народних учителів виносить 27.600 чеських корон (понад сім тисяч золотих).

Безконфесійність по школах.

В Пільзні, великім фабричнім місті, на 10,262 дітей в народних школах є тільки 5.090 католицьких. Безконфесійних є 3.607. На щастя, такий великий процент безконфесійних знаходимо тільки в Пільзні. В усіх инших місцевостях католицькі діти творять сильну більшість.

Палення тіл.

В чехословацькій державі спалено досі 12.495 тіл. Всіх крематорій є шість.

ЮГОСЛАВІЯ.

Число католиків.

В хорвацькій станиці, Загребі, на 135.000 населення є 110.000 римо-католиків, 12.000 православних, 9.000 жидів, 1.200 протестантів, 600 магометан, 400 греко-католиків і 1.800 осіб инших віроісповідань. — Число католиків в Білгороді виносить 15.000, православна церква має 5,454.212 вірних, одного патріярха, 27 епархій і 2.866 приходів.

Catholica Unio.

Як відомо, тим іменем названо бувше товариство, що називалося: Catholica Unio Ucrainae. Орґанізатором товариства уважається гр. Ґаллєна, Венедектинця, котрий оснував його у Відни з метою працювати над зєдиненнєм церков. Рухливий Венедиктинець в короткім часі зумів приєднати для сеї справи богато визначних одиниць і установ, а завдяки своїм звязкам, а ще більше своїм подорожам, був у змозі отворити крім віденської централі ще кілька філій у південних державах. Товариство заповідалося на причуд гарно. Бажаючи поставити його на тревалих основах, звернувся він з просьбою до Риму, щоби сей своєю повагою затвердив статути товариства. На дорозі станули ворожі українській справі чинники і через свого посла при Ватикані запротестували проти назви і статутів товариства Cath. Unio Ucrainae. Наслідком того орґанізатори були приневолені змінити первісну його назву на теперішну: Catholica Unio.

Від якогось часу не було жадної звістки про істнуюче товариство та про його діяльність. Щойно на днях появилася в німецькій пресі оповістка, котрою загрівається німецьких католиків поступати в члени

людську суспільність. Тут бувби можливий лише оден правдивий і дійсно соціяльно справедливий суспільний лад. Всі инші форми булиби лише несовершенними ступеннями до того єдино правдивого ладу, або навіть фальсифікатами. Зовсім противна тому є модерна теорія еволюції. Після сеї теорії кождий ступінь в соціяльнім розвою однаково оправданий, кождий є лише висловом можливим власне в даній епосі, з даною культурою, а всі вони релятивні, бо прецінь розвиваються не лише форми, але навіть сама етика зі всім правом і законами підлягає еволюції.

Св. Тома з Аквіну є і тут як і всюди великим мудрцем, що бачить гарну синтезу там, де другі хочуть добачити противенства. Ані статична, ані еволюціоністична теорія не є вповні правдива, але кожда має »своє право« і ті »права« не суперечать собі взаїмно, лише доповнюються у гармонійну теорію св. Томи.

Соціольоґія св. Томи з Аквіну. Божий закон — каже св. Тома — являється в душі як природний закон (lex naturalis). Розуміється, ми не повинні думати, що той закон виписаний в душі так, як десять заповідей на Мойсейових таблицях. Він обявляється в нашій природі, в наших природних нахилах, передовсім у нахилі жити як людина, після розуму. Все те, до чого має людина природний нахил, узнає розум за добре, а противне за зле. Діланнє, котре погоджується з природним нахилом, є доцільне і тому добре, а йому противне є недоцільне і тому зле. Так перша і найзагальнійша засада є: Роби добре, стережися зла. Инші засади приходять по черзі так, як чергуються природні нахили [29]). Розуміється, що потрібно рефлєксії, щоби людина природних нахилів не толкувала фальшиво. Тому має людина передовсім вроджений нахил все кермуватися розумом. Розум має контролювати також нахили, їх надрядність і підрядність і так висновувати і упорядковувати моральні засади [30]).

А що людина є соціяльне єство, то розум пізнає в природних соціяльних нахилах також перші соціяльно-етичні засади. Природний закон приказує всьо те, без чого людське співжиття неможливе, а заказує все, що йому противиться [31]).

І так із природних нахилів може розум виснувати цілий декальоґ: перші три заповіди відносяться до Божого панування, котре людина так сказатиб природно спізнає і тому мусить його признати; другі сім уладжують соціяльне життє. Так само може розум пізнати важні, загальні засади соціяльної етики. Якщо людина, соціяльне єство, котре може нормально розвиватися лише в суспільстві, а суспільність без авторитету неможлива, то тому стоїть соціяльний авторитет під охороною самого природного закону. А знова сам авторитет без законів не може уладнати суспільства, він отже є уповноважнений природним законом до давання законів, котрі вже через те природне уповноважненне мають обовязуючу силу.

Зміни природи і законів. Та вже тут є деяка релятивність. Св. Тома вказав, згідно з історією і етнольоґією на те, що найзагальнійші засади все і всюди є ті самі, хоч у практиці люди не все ними кермуються, але другорядні засади, котрі виходять з тих загальних, не є всюди ті самі. Св. Тома вияснив навіть психольоґічно, чому так є. Одна причина, се незвершенність людського пізнання [32]). Деякі народи, каже св. Тома, стоять умово на так низькім ступені, що жиють лише чуттевим і звіринним життем. Ясно отже, що такі народи можуть мати лише найзагальнийше моральне пізнанне. Вони нездібні до жадного хоч трохи глибшого розуміння людської природи і її моральних вимог [33]). Друга причина лежить в пристрастях і соціяльних пороках, котрі повони притемнюють ясне пізнанне моральних засад. Разом з умовим поступом і правдивою культурою поступає вперед також етика, а власне усовершується субєктивне пізнанне моральних засад, хоч самі засади в дійсности остають завсіди ті самі.

Та тут щойно починається саме те широке значінне релятивности. Загальні моральні засади мають свою вартість неґативно все і всюди, але позитивно дають особливо соціяльноу життю лише загальний напрям. В межах того великого, загально лише означеного напряму є багато можливостий і се залежить від місцевих

---

[29]) Порівн. Ss. Thoma Aqu.: Summa theol. 1—2 q. 94. a. 2.
[30]) O. c. a 4.
[31]) O. c. q. 94, a. 2.

[32]) L. c. q. 971. Видно, що є се в природі людського розуму, що постепенно піднімається від незвершеного до звершеного.
[33]) L. c. q 94 a. 4. і 6. Порівнай також Ethic l. 7. lec. 5.

товариства і поширяти його ідею між иншими. Між поданими інформаціями читаємо: Умовини легко сповнити: 1. Кождого дня відмовити дві короткі молитовки а) св. Йосафате, молися за нами; б) вислухай нас, благаємо, щоби Ти привів усіх блукаючих до єдинства св. Церкви. 2. На рік пожертвувати довільний даток для цілей товариства. Рівночасно довідуємося, що ще 18/IX. 1924 р. папа Пій XI. уділив для членів Cath. Unio ось які відпусти: *А. Повні відпусти* в день св. Йосафата (14. XI), в день Різдва, 3 Царів, Воскресення, Вознесення, Божого Тіла і Серця Хр; дальше в день Неп. Зачаття (8. XII), Благовіщення (25. III), Успення (15. VIII); в день св. Йосифа (19. III), Петра і Павла (29. VI), Всіх Святих (I. XI), св. Василія В. (14. VI), Золотоустого (27. I), Кирила і Методія (7. VII) і св. Климентія Гофбауера (15, III); в годині смерти для тих, що устно або принаймні сокрушеним серцем призовуть імя Ісуса. *Б. Частинний відпуст* 300 днів для членів, кілько разів відмовлять молитву: „Вислухай нас, благаємо, щоби Ти привів усіх блукаючих до єдин. св. Церкви". Всі відпусти можна жертвувати і за душі в чистилищі.

Тільки оповістка. В самій річи — діло симпатичне та хвали гідне. Та між тим одержуємо вісти, котрі в дечім захитали наше давне довіре для товариства, зглядно для його основника о. Ґаллена. Перш за все неясним являється його становище, політиканське — мабуть — і не щире, у відношенню до самих Українців-католиків. Фактом є, що гр. Ґаллен, чемно і по великопанськи умів відхиляти від себе всякі впливи деяких укр. одиниць, вибраних свого часи у Відни до виділу і перед ними зекривав мотиви своєї роботи. Дальше, його ненадійний виїзд до Америки ні трохи не позискує симпатії для його особи і його товариства. Вкінци, збиранне жертв у Америці для незнаних близше цілей через використанне пригожих обставин, наладнаних там останнім побутом нашого митрополита, ставить нас наконечно перед таємною акцією, до якої мусимо поставитися здержливо, поки не знатимемо в чім справа

Коли те все розважуємо, мусимо сказати, що симпатичній для нас Catholica Unio слід розяснити прилюдно свої наміри і ціли, якщо залежить їй на прихильности для неї з боку католицьких Українців. *Скр.*

—|—◆■◆—

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

В Луцьку голодує 80 політичних вязнів.

Ще 1 ц. м. почалися в Луцькій тюрмі голодівки політичних вязнів. Вони домагаються закінчення слідства та скорого суду. Богато з них сидить в тюрмі ще від квітня минулого року. Нікого до вязниць не допускають, а зойки й крики чути аж на вулицю. Зглядом голодуючих примінено насильне відживлювання. Справді страшно подумати, кілько то безвинних людей мучиться, а нема спромоги прийти їм з помічю..

Ще в справі опереткового універзалу.

Ми вже згадували в »Н. З.« про смішний чи божевільний помисл якогось Ів. Полтавця - Остряниці, проголосити себе »Гетьманом і національним вождом усієї України«. Можливо, що люде вже забулибы цю для нас болючу й компромітуючу фарсу, якби не нова інтриґа самозванця »гетьмана«. Ото для більшого баламучення і самореклями покликується він на так визначних наших людей як: С. Підгірський, С. Хруцький, Б. Черкавський і инші. Те надужиття імен наших політичних діячів змусило їх проголосити заяву, що вони не мають нічого спільного з комічною особою »гетьмана Полтавця-Остряниці« і його акцією.

Професор Кеммерер у Львові.

Як звісно, американський фінансіст проф. Кеммерер перебуває в Польщі, щоби прослідити економічно - фінансове положення і найти спосіб його поправи. По вступних студіях зачав проф. Кеммерер обіздку більших економічних осередків, а між иншими був також у Львові у днях 13 і 14 ц. м. Тут відбув він цілий ряд конференцій з представниками торговельних, промислових та фінансових інституцій, але виключно жидівських і польських. Зате нарочно поминено всі українські економічні, торговельні та фінансові установи.

Як бачимо, політичні польські круги з розмислом нехтують українське місцеве населення так, неначе воно не істнує. Безперечно, що на жаль Жиди є в торговлі та фінансах визначним чинником, одначе безцеремонно копнути місцеве автохтонне населення було цілком нерозумним політичним кроком.

Виразно називаємо це політичним кроком, бо чейже проф. Кеммерер не є такий короткозорий, щоби він не спостеріг, що Українців поминено умисне. Як чужинець і надто відпоручник чужої держави, в так делікатній справі, як фінанси, не міг виразно жадати розмови з українськими представниками. Думаємо одначе, що о скільки проф. Кеммерер буде уважати потрібним поінформуватися і про економічні відносини між Українцями, то певно знайде дорогу і спосіб.

Тут отже болючим є не инша річ, як повне нехтування сім-міліонового населення і то нехтування тими урядовими чинниками, котрі якраз покликані дбати про це, щоби заострення лагодити, а не погіршати.

Колись так поступала Австрія з Чехами, Німеччина і Росія з Поляками, а Мадяри з Хорватами.

БІЛОРУСЬКІ СПРАВИ.

Творення білоруської християнсько-демократичної партії.

Білоруський посол, римо-католицький священик, о. Станкевич орґанізує нову партію п. н. »Білоруська Християнська Демократія«, як кристалізацію вже істнуючого білоруського політично - громадянського і культурного напряму. Партія основує свою політично-громадянську і культурну працю на ґрунті християнської ідеольогії. Часопис »Беларуская Криніца« помістив у чч. 25 і 26 проект програми нової партії, що обнімає такі справи: I. Політична мета. II. Відношення до сусідів. III. Шлях до мети. IV. Самоврядування. V. Військо. VI. Політична й громадянська свобода. VII. Суд. VIII. Школа. IX. Релігія. X. Приватна власність. XI. Земля. XII. Впорядкування землі. XIII. Природні скарби. XIV. Осадництво. XV. Робітничі справи. XVI. Податки. XVII. Кооперація. XVIII. Допомога покривдженим війною. Політична мета партії: самостійна білоруська республика. З оглядів політичних і господарських БХД уважає корисним, щоби незалежна Біл. Республика війшла у союз зі сусідами, а передусім з народами литовським і українським, як природними своїми сусідами« (II. §.3). БХД є принціпово проти розділу Церкви від держави. Одначе, щоби уряд не міг використовувати релігії для політичних цілей, або піддержувати одну релігію проти другої, БХД уважає можливим розділ Церкви від держави для загального добра. Після переведення над цим проектом дискусії в пресі, відбудеться зїзд представників сіл і міст Східної Литви і Зах. Білоруси для остаточного прийняття програми і переведення орґанізації на місцях.

Політичний процес.

Дня 12 ц. м. почалася в окружнім суді у Вильні розправа проти 33 Білорусинів, обжалованих о державну зраду. На початку розправи ствердили оборонці, що як свідки виступають два поліційні конфіденти і то два рази під двома ріжними прізвищами. Тому оборона зажадала, щоби розправу відложено і згаданих конфідентів спроваджено до суду. Суд прихилився до домагання оборони і розправу відложено.

ПОЛЬЩА.

Міністерська нарада в справах Данціґу.

Дня 12 ц. м. в приявности президента Річпосполитої відбулася міністерська нарада при участи премієра Бартля, міністра скарбу Клярнера, міністра залізниць Ромоцького, представника міністерства закордонних справ Кнолля і ґенерального комісаря Польщі в Данціґу Страсбурґера в справі відносин Польщі до Данціґу. Порушено цілий ряд важних питань. Приняті постанови й рішення покищо не оголошені.

Предложення уряду про амнестію політичних вязнів.

Польські часописи подають, що пред-

і часових обставин, від людської вдачі і культури, котра можливість красше згоджуваласяби з соціяльним добробутом, котру отже требаби здійснити. Тут є жерело тої ріжноманітности соціяльних установ і законів[34]). Людські закони не є в більшости висновком (дедукцією) із засад природних законів, але лише доцільним пристосованнєм останних. А певну загальну засаду можна в життєвих обставинах пристосувати на ріжні способи, з котрих кожний має в собі щось доброго так, що тяжко сказати, котрий з них лучший. Тому нераз міняються закони в тих самих обставинах, бо часом здається, що дещо мотлоби бути інакше[35]).

Спитає дехто: а звідкиж мають людські закони свою силу, коли вони не є висновком, але лише пристосованнєм природного закона? Відповідь легка: з природнього закону. Природний закон приказує, що в суспільности має бути начальство і всі повинні коритись його розумним постановам.

Все то відноситься як до поодиноких законів, так і до основних соціяльних законів.

Влада і конституція. Клясичним приміром є проблєма влади і конституції. Яка повинна бути в державі влада і яка конституція? Природний закон каже лише, що в суспільстві має бути соціяльна власть, котра має наглядати за всею працею і заходами для соціяльного добробуту. А форми влади можуть бути ріжні: монархічна, аристократична, демократична, або ріжні їх комбінації: попри чисту республику прим. демократично устроєна монархія. Яку отже форму треба завести? Природний закон не приписує жадної, але полишив вибір і пристосованнє людському розумові і свободі. Народ може вибрати собі форму, котра йому найбільше подобається, коли лише не заподіє тим нікому ніякої кривди. Прегарні є думки св. Томи в тій справі. Насамперед підносить він демократичну ідею, бо свобода се умова веселої праці і поступу. Де нема свободи, там охоплює людий мертвеччина. Та все-таки монархія видається йому найкрасшою формою, бо дає державі сильну внутрішну єдність. Отже демократична монархія. Коли народ досить свідомий і сильний, нехай сам вибирає собі володаря, бо через вибір можна все одержати щось ліпшого, а при дідичности нема запоручення, що по добрім батьку прийде добрий син-володар. Але і дідична монархія має свої добрі сторони, бо через вибори можуть в державі повстати гострі внутрішні суперечки, котрі моглиби розвалити державу[36]). І так у всім тім є богато релятивного. Жадне володінне, жадна конституція не є чимсь абсолютним, що малоби вартість для всіх часів і народів. Певним є лише то: Чим більше народи поступають вперед, тим більше бажають володіти самі собою. Тому то бачимо, що всюди перемагає демократія.

Дальше буде.

(Переклав М. Фірак).

[34]) Порівн. St. Thoma; Summa theol. 1—2, q. 97. a. 1—3.

[35]) Thoma, Summa theol. 1—2, q. a. 5. a. 2.; q. 97, a. 1.

[36]) Summa theol. 1—2. q. 101. a. 1. — Politic. 1. 3. lect. 13. 14. Порівняй S. Deploige: Le Conflit de la Morale et de la Sociologie 340 і сл

ложення уряду дотично амнестії має обіймати тільки тих вязнів, котрі в дни проголошення засуду ще не скінчили 17 літ життя. Амнестія має бути проголошена осібним декретом міністра судівництва Маковського.

Нова дефравдація.

Дня 13 ц. м. військова жандармерія перепровадила ревізію в бюрі управи робітень амуніції в Мокотові і викрила надужиття на 30.000 зол.

Увязнено трьох цивільних урядників бюра. Слідство треває дальше.

Реорґанізація міністерства внутрішних справ.

В суботу дня 14 ц. м. відбулася в міністерстві внутрішних справ пресова нарада, де міністр Млодзяновський предложив основу й мету теперішних змін в адміністрації.

І так створено в міністерстві внутрішних справ пять департаментів. На чолі кождого департаменту є фаховий урядник даного відділу т. зв. директор департаменту, котрий заразом є безпосередним помічником міністра. Директором орґанізаційного департаменту є з правила підсекретар стану.

Надто означено точно відповідальність урядників і річеву контролю.

Скорочено відклики до вищих інстанцій так, що начальники поодиноких відділів одержали право остаточного рішення в справах меншої ваги, а директори департаментів одержали дуже широкі повновласти.

Вкінци переведено реформу бюрових праць і то головно з мотиву ощадности.

Польське ультіматум в Женеві.

Після вісток польської преси, мав польський уряд поставити в Женеві дефінітивні жадання і то у формі ультіматум. І так жадає: 1) Польща має вступити рівночасно з Німеччиною до Ради Союза; 2) Запевнення нового вибору Польщі на два слідуючі триліття; 3) запевнення, що Союз Народів не відкличе члена Ради перед укінченням тревання його мандату.

АНҐЛІЯ.

Анґлійський соціяліст про большевиків.

В анґлійськім часописі »Дейлі Герелд« бувший премієр Мек Донельд, обговорюючи м. и. книжку Троцького »Куди йде Анґлія«, пише: »Троцький, цей теоретик, цей орґанізатор червоної армії, не потрафив зробити ні одного кроку в напрямі здійснення соціялізму. Замість поучувати нас, краще хай оправдає себе і свою політику, що спричинила постепенний поворот Росії до капіталізму«. На доказ цього наводить автор признання Радека: »Раньше ми (большевики) думали, що нам треба винищити буржуазію — одначе бачимо тепер, що представники цего клясу можуть бути добрими директорами наших фабрик. І до цього Мек Донельд додає: »Щоби пересвідчитися о тім, Анґлійці не потрібують на це аж революції. Ми про це давно знали і заняли добре обдумане становище супроти представників вільних професій. Москва каже нам: оці люде вам після революції поможуть, якщо більшу їх частину насамперед вистріляєте. Але ми кажемо: вони краще нам поможуть і без революції. Росія не розвязала ні одного питання, які стоять перед ними. Большевики можуть у нас неодно навчитися«.

БОЛҐАРІЯ.

Спільний крок Югославії, Греції і Румунії проти Болгарії.

В Софії одержано відомість, що Югославія, Греція і Румунія рішилися на спільне стереження своїх границь з Болгарією. В тій ціли мають встановити військову надграничну смугу шириною 20 км. Команду над тою смугою мають віддати одному з ґенералів згаданих трьох держав. Установлення цеї смуги є нічим иншим як новою військовою контролею Болгарії поза її границями.

В Болгарії викликало це неспокій і болгарський уряд рішив проти цего протестувати в Союзі Народів, котрий недавно зніс військову контролю Болгарії.

ІТАЛІЯ.

Мадритський договір.

Італія заключила з Еспанією в Мадриті договір, котрим обі сторони зобовязалися взаїмно одна одну попирати. Еспанія зобовязалася попирати італійські інтереси на Середземнім Морю і в Африці, а Італія буде підпирати жадання Еспанії в Женеві. Загально думають, що через цей договір ще більше різко виявляться ріжниці між Італією і Францією.

НІМЕЧЧИНА.

Наради німецького кабінету міністрів.

З кінцем минулого тижня відбулося давно заповіджене засідання німецької ради міністрів, присвячене головно загранічній політиці. Після реферату міністра загр. справ Штреземана нарада займалася двома питаннями, а саме справою місця Німеччини в Раді Союза Народів і справою зменшення числа окупаційних військ у Надренщині. Що до першої справи кабінет не приняв важнійших рішень, очікуючи запрошення Німеччини на засідання комісії по реорганізації Ради С. Н. Після цеї комісії щойно порішить кабінет, що до участи Німеччини в Раді. Взагалі панує намір так довго не висилати делеґації на осінну сесію Ради С. Нар., доки не буде певним, що приступлення Німеччини запевнене, без всяких дальших трудощів. Що до другої справи, то німецький уряд одержав від французького міністерства загр справ офіціяльне повідомлення, що Франція вже в найблизшому місяці зменшить число своїх окупаційних військ у Надренщині.

Обхід семиліття ваймарської конституції.

Минулого тижня обходила Німеччина сему річницю проголошення ваймарської конституції. Цьогорічне републиканське свято випало дуже млаво і без всякого одушевлення. В Берліні участь населення в офіціяльних торжествах була дуже незначна. Деякі часописи замічують при тім, що тих кількасот людей, що зібралися під будинком парляменту, прийшли там головно на те, щоби побачити старого фельдмаршала Гінденбурґа і військову параду.

РУМУНІЯ.

Договір з Францією.

Румунія заключила з Францією договір на 10 літ, в котрім обі держави обовязуються до взаїмної помочі в разі нападення і ґарантують собі територіяльну непорушність в нинішних границях обох держав.

Справа Бесарабії.

Румунський премієр Авереску їде до Риму, де між иншими буде старатися, щоби Італія потвердила договір з 1920 р. між державами антанти а Румунією, котрим признано прилучення Бесарабії до Румунії. Коли Італія не схоче потвердити цього т. зв. бесарабського протоколу, то він тратить силу. Це можливо, бо Італія звязана також угодою з Радянським Союзом. Але з другої сторони і це можливо, що Італія за ціну концесій в здобуванню румунської нафти таки згодиться потвердити протокол.

РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ.

Над чим радив »Реввоєнсовєт«.

Як доносить виленське »Слово«, відбулося в Москві засідання Революційної Воєнної Ради. Уншліхт і Тугачевський були за аґресивною політикою і домагалися, щоби Росія зараз виступила проти західних своїх сусідів. Натомість Бубнов, Каменев і Буденний остро критикували таке становище, вказуючи на те, що червона армія не приготована до війни. Рада рішила звернутися до народніх комісарів з порученням, щоби з військових оглядів оминали всяких непорозумінь зі західними сусідами.

Що каже бувший російський визначний комуніст про свою партію.

Визначний член Всесоюзної Комуністичної Партії большевиків, який від 1917 року сповняв у СРСР ріжні важні уряди, Яків Іванович Бадьян, приїхав недавно з Росії до Берліна і тут містить у російськім еміґрантськім щоденнику »Руль« цікаві статті про комуністичну партію, з котрої виступає, розчарувавшися в її ідеольоґії, а зокрема в теперішніх її проводирях. Каже він, що прийшов до пересвідчення, що пануючий в Росії устрій є погубний для цілого людства. Ще ніколи в історії людства не було такого обману, яким опутано сьогодні робітників і селян в Росії — пише між иншим Бадьян. В одній своїй статті (ч. 1733), обговорюючи причини розламу в партії ВКП, каже:

»Ще одно важне жадання ми поставили комінтернови на десятому зїзді. Тоді коли ми кричимо, що в царських тюрмах діялися страшні річи, в дійсности ні одна влада як довго істнує людство, не поповнила більших проступків, як комуністична партія над нашими політичними вязнями, то є над нашими товаришами з инших партій. Історія революційних рухів не знає сотної части тих страхіть, що їх поповнила »Чека« на кращих синах і оборонцях робітничого клясу. Розуміється, що ми, робітники, не могли згодитися, щоби банди шантажистів панували над сірою невихованою масою з помічю своїх »Чека« і щоби чужі робітничому клясови люде, як прим. Самарський предсідник »Чека«, знущалися над бувшими соціялістами-революціонерами та иншими не співчуючими комінтернському ладови людьми...«

ФРАНЦІЯ.

Залізний картель.

В Парижі заключили представники трьох ґутничих союзів, а саме французького, німецького і бельґійського умову, котрою лучаться в один великий західноевропейський картель. На підставі цеї умови ціла західно-европейська продукція сталі й заліза буде під одною кермою. Французькі, бельґійські і німецькі залізні ґути перестануть між собою конкурувати, а спільно мають реґулювати виріб і ціни. Якіж причини цего економічного союзу, що має також і політичне значіння? До війни була Німеччина найсильнийшим продуцентом заліза і сталі; її залізна продукція сягала 29 процент цілої світової продукції заліза. Після війни і утрачення Льотаринґії з її великими покладами залізної руди, продукція Німеччини зменшилася о половину, а в 1924 р. творила лише 14.7 проц. світової продукції.. В тім часі французька продукція заліза піднеслася і осягнула 10 процент світової продукції. Але тут станув Франції на перепоні брак коксу. І звідси такий апетит Франції на німецьке поблизьке Поруря. Та як звісно, мимо всяких спроб Франції не вдалося вдержати довго Поруря і коли її війська мусіли звідтам уступити, тоді почали у Франції думати над угодою з ненависною Німеччиною. Ґрунт до теперішньої угоди приготовлявся поволи. Та остаточно рішила теперішня фінансова скрута Франції, а може вплинуло і тверде становище Америки в справі сплати французьких довгів. Факт заключення західно-европейського тресту має і для політичних відносин в Европі велике значіння. Ті самі чинники, що досі пхали держави до ворожнечі, тепер у власнім інтересі пертимуть до згоди. Так отже потверджувалисяби слова Бріяна, французького міністра заграничних справ, що теперішний французький уряд стремітиме до порозуміння з Німеччиною.

СОЮЗ НАРОДІВ

а національні меншости.

Незабавом мається зібрати Союз Народів в Женеві. Деякі уводяться надією, неначе тепер по майбутнім вступленні Німеччини до Союза актуальнішою стала справа національних меншостей.

Тимчасом на основі дотеперішнього досвіду і зі становиська, яке Союз Народів займає до цего, може найбільш пекучого питання виходить, що під тим зглядом годі сподіватися якої небудь зміни.

Союз Народів, котрий є властиво Союзом держав, завсігди ставиться неприхильно всяким бажанням меншостей, а особливо надаванню їм якоїсь автономії або більшої свободи. Провідною думкою Сою-

зу є державна суверенність і здрісне береження державного авторитету.

Сам спосіб трактования справ меншостей є так уложений, що радше треба його уважати за охорону держав перед жаданнями меншостей, як охорону меншостей перед кривдою держав. Якщо війде до ґенерального Секретаріяту яке предложеня або зажалення котроїсь з поневолених національних меншостей, то це письмо не доходить до відома всіх членів Союза, але тільки членів самої Ради і то доперва тоді, як Секретаріят узнасть за відповідне до предложення Раді. Дуже часто меморіял остає між паперами Секретаріяту. Надто держава, проти котрої звернене зажалення, має право цілий час обстоювати своє становиско і збирати противні докази чи матеріяли, коли національна меншість від хвилі внесення зажалення позбавлена всякої спромоги переводити доказ правди. — А і сам Союз Народів доперва тоді може заняти становище або повзяти рішення, коли з цілою скрупулятностю доказана буде »льояльність« даної меншости зглядом своєї держави. Вправді внесення жалоби національною меншостю до Союза неможе уходити за нельояльність, це однак не перешкаджає даному урядови підписаних на меморіялі потягнути до відвічальности »за очернювання держави«, як це було недавно у нас за внесення меморіялу о трактованню політичних вязнів.

З того слідує, що уводитися рожевими надіями, що ніби-то Союз Народів одного дня чи засідання порішить незавидну долю національних меншостей, є що найменше наївним і ломить енергію в народі. Противно, мусимо бути пересвідчені і вірити, що тільки власними силами, дорогою солідної орґанізації та розумної політики доберемося належної нам свободи.

Як довго живуть люде на світі?

Питання про давнину людського роду цікавить кождого чоловіка. Очевидно, що тут не може бути мови про докладне означення не то року, але навіть соток і тисячок літ. Загально час появи чоловіка на світі подають від 10 тисяч до 10 міліонів літ.

Питання про давнину людського роду цікаве передовсім для християн з огляду на те, що при означенню часу появи чоловіка покликуються часто на св. Письмо. А що числа св. Письма ріжняться значно від чисел подаваних наукою, то несвідомих людей може це легко збаламутити.

Треба відразу піднести, що св. Письмо нічого виразного про вік чоловіка не говорить. У нім нема ані згадки про те, що людський рід є такий а такий давний, або що Бог сотворив світ перед стільки а стільки літами. Можна отже хиба з инших даних св. Письма, котрі одначе самі собою нічого не говорять про вік людського роду, витягнути відповідні числа.

І так із родів 20 праотців, з котрих 10 жило перед потопом, а 10 по потопі, коли брати за основу звичайний текст св. Письма, обчисляють около 2000 літ. А що від Авраама до Христа минуло других 2000 літ, а від Христа до сьогодня знов 2000 літ, так отже вік людського роду виносивби округло 6000 літ. Таке число подає катехизм.

Та коли вже 1926 літ від народження Христа не мають в собі наукової певности, тим більше непевним і дальше від правди віддаленим мусить бути число 4000 літ до Христа.

Вже самі тексти Старого Завіту подають ріжні числа літ життя патріярхів; так пр. еврейсько-латинський текст числить від сотворення першого чоловіка до Христа 4.000 літ, самарянський текст 4.400, а грецький 5500. Один учений подає 200 ріжних чисел, котрі всі опираються на св. Письмі, а котрі що до віку чоловіка ріжняться між собою на близько 3.500 літ. Иншими словами: св. Письмо не містить в собі ніякої певної хронольоґічної системи, навіть найвисші числа не мають заруки правди і можуть бути так само фальшиві, як і найнизші числа.

Тому Церква ніколи не вязалася якимсь означеним числом, а числення 4000 літ від Христа ввійшло в звичай щойно в 16 століттю. В християнській старині і в середних віках брали звичайно число 5—6000 літ. Нема отже ані доґматичного рішення що до давнини людського роду, ані обовязуючої традиції. Число 4000 літ, яке приходить у катехізмах, деяких літурґіях або побожних книжках чи піснях, являється тільки побожною думкою без доґматичного зобовязання.

З огляду на те може наука без обави справжньої суперечности зі св. Письмом, установляти й доказувати вік чоловіка так високо, як це їй потрібно. Ми, християне, не маємо тут що боронити, а можемо сміло прилучитися до розумного поступу науки.

Перший крок робить тут історія. Вона одначе не відбігає далеко від Біблії. Найдавнійшою певною історичною датою є рік 4.241 перед Христом, коли то Єгиптяне завели свій 365-дневний соняшний рік. А що цю календарну реформу переведено напевно по потопі, то треба нам тільки дочислити до того числа літа до потопу і літа від Христа до сьогодня, а дістанемо вік чоловіка: 4241+2242+1926= =8409. Це найвисші числа, до котрих може дійти історія враз із св. Письмом.

Та крім істіорії має кождий нарід іще й свою праісторію, свою доісторичну добу, котра може сягати дуже глибоко в давнину.

В р. 4241 перед Хр. жив уже культурний чоловік з високим математичним знанням, зі знанням астрономії, з сильно розвиненою мовою, поділений на раси й держави. Такий розвиток не міг бути вислідом короткого часу. Пригадаймо собі, що чоловік мусів переходити добу кочівничу, добу життя в печерах, добу камінну і т. д. А до того потрібно не одної тисячки літ, щоби перейти з одного степення до другого.

Всі дальші змагання, щоби довідатися дещо певнійшого про вік чоловіка, належать до науки природи, що йде до цеї цілі двояким шляхом: вперед прослідже зглядний вік якогось означеного сліду людського істнування ц. є старається усталити, до якої доби історії землі належить якась находка; коли це їй вдасться, тоді старається усталити абсолютний вік того документу людського роду.

Першим питанням займається ґеольоґія. Після цеї науки всі певні находки прачоловіка належать до останньої доби історії землі, ц. є до ділювіяльної доби. Досі отже знаємо тільки ділювіяльного й нинішнього чоловіка. Третичнього чоловіка досі не винайдено, ц. є не знайдено досі слідів чоловіка, котрий живби в третичній добі, в добі, що попереджала добу ділювіяльну.

Колиби вдалося віднайти сліди третичнього чоловіка, а це можливе, тоді вік людського роду виносивби міліони літ.

Та покищо маємо тільки ділювіяльного чоловіка. Який може бути його вік? Повторюємо, що тут ані докладности, ані певности не може бути ніякої. Деякі учені подають число 16.000, инші 24.000 літ.

Одно певне: чоловік жие на землі кілька десяток тисяч літ. Скільки саме — на це відповість може колись будучина. Ми, християне, можемо супокійно дожидати якогонебудь висліду.

Нова праця про українську церковну архітектуру в німецькій мові. Сими днями виходить у Відні книжка, що зацікавить кожного, хто дорожить нашою рідною культурою. Є це праця українського вченого Д-ра В. Р. Залозецького п. з. **Gotische und barocke Holzkirchen in den Karpathenländern**. Книжку видає віденська накладня: Krystall — Verlag, Wien I. am Graben 29 a. Книжка прикрашена 126 таблицями та ілюстраціями в тексті. Оправлена в півполотно коштуватиме 17 шіллінґів.

НОВИНКИ.

Памятник на гробі бл. п. Антона Книгиницького. В неділю 15. серпня відбулося в селі Грабівці богородчанського повіту посвячення памятника на могилі бл. п. Антона Книгиницького котрий ціле своє 134-морґове господарство записав на Т-во »Просвіта«. Поставлений коштом »Просвіти« памятник посвятив місцевий парох о. Іван Ліцовський з о. Володимиром Винявським, парохом Іванківки. В посвяченню взяли участь крім місцевих громадян делеґати гол. вного Виділу »Просвіти«, делеґати богородчанської філії і мешканці сусідних сіл.

Новий управитель філії укр. ґімназії у Львові. Львівська Кураторія усунула дотеперішнього управителя філії укр. ґімназії у Львові, а на його місце призначила на управителя москвофіла проф. Вербицького, що досі був у Зах. Галичині.

Православна духовна ґімназія на Волині. До Кременця приїхала делеґація від міністерства освіти і митрополита Діонісія. Метою делеґації є оснувати в Кремянци 9-ти клясову духовну ґімназію, яка малаби заступити місце теперішньої духовної школи і духовної семинарії в Дермані. Викладова мова має бути українська і польська. Духовна влада старається, щоби в тій ґімназії забезпечити місце і російській мові.

Судова розправа проти б. редактора п. Козачука. Українська Парляментарна Репрезентація помістила свого часу в »Ділі« отвертий лист до православного митрополита Діонісія в справі вводження нового стилю в православній церкві. Цей лист передрукувало холмське «Наше Життя«, котрого редактором був тоді п. Степан Козачук. Цей лист у »Нашім Життю" прокуратура сконфіскувала, окрім того притягнула пана Козачука до карно-судової відвічальности, закидуючи йому підривання авторитету митрополита і протидержавну роботу. Розправа мала відбутися цего тижня.

Слідча комісія у справі вбивства Венклєра. Справа вбивства 30-літнього банкового урядовця Романа Венклєра у львівських поліційних арештах, про яку подала минулого тижня вістку львівська преса, не перестає хвилювати загал тим більше, що вбитий був Поляком. В тій справі назначено слідчу комісію, котра досі приступила в урядованню управителя арештів і инших поліційних функціонарів, а одного з них, Качора, веліла арештувати. Крім того розпорядила комісія ексгумацію тіла вбитого.

Дирекція залізниць у Станиславові не буде знесена. Міністр залізниць Ромоцкі будучи недавно в Станиславові, заявив делеґації станиславівських горожан у відповідь на її меморіял, що уряд не має наміру знести дирекції залізниць у Станиславові, тому що вона є потрібна з оглядів територіяльних і граничних.

Перехід православної парохії на унію. Польські часописи доносять, що минулої неділі відбувся у Вильні перехід одної православної парохії ґродненського повіту разом з парохом о. Камінським на унію.

Передісторичне кладовище. В селі Зенец, лодзького вой. знайдено понад 200 могил, що походять із бронзової епохи. В могилах найшли кости погребаних, а також урни з паленими тілами. Крім того багато всяких бронзових предметів, як перстені та инші прикраси.

Страшний вибух в угорській фабриці амуніції. Недалеко Будапешту на Дунайськім острові Чепель, де є одинока мадярська фабрика амуніції, дзволена Угорщині мировим договором, вибухло три склади, де містилося 30.000 кґ. пороху. Число ранених в наслідок вибуху є понад 300. Цілий остров має вид недавного поля битви. Вибух знищив богато будівель і ушкодив державну радіостацію.

Заслання Абд-ель-Кріма. Звісний вождь африканських Ріфенів, що довго змагався проти Еспанії і Франції, а відтак здався на ласку Французів, має піти з кінцем серпня на заслання. Французький уряд вишле його на Реюніон, один із своїх островів на Індійському Океані.

Новий страйковий рух в Лодзі. В кількох фабриках в Лодзі застрайкувало 2.000 робітників На недавнім вічу працюючих у торговлі, промислі і транспорті домагалися зібрані 8-годинного дня праці та инших полекш.

Землетрус в Анґлії. Минулої неділі відчули мешканці деяких околиць Анґлії легкий землетрус. Також у Льондоні відчули слабий землетрус. З місцевости Людлов доносять, що коло 5 год. ранком дався чути шум немовби улицями їхали важкі автомобілі. По короткій павзі дався чути голоснійший вибух Люде в страсі вибігали в сорочках на вулиці. З деяких домів попадали комини, на будівлях показалися щілини.

Везувій знову чинний. З Неаполю доносять що вулкан Везувій останніми часами знову вибухав. В ночі видко далеко добуваючийся полумінь. Сейзмоґрафічний Інститут впевняє, що нема небезпеки більшого вибуху.

Літаком з Кеніґсберґу до Харбіна. Німецька летунська експедиція товариства »Люфт-Ганза« скінчила свій лет від Кеніґсберґа до Харбіна.

Жертви гадюк. Щорічно в тропічних краях гине сила людей від укушення їдовитих гадюк. Минулого року в самих Індіях погибло від укушень 19.308 людей.

Спальні ваґони III. кл. Як доносять з Варшави, мають бути з кінцем ц. р. введені на польських залізничих лініях спальні ваґони III. кл. в числі 9, крім того 6. мішаних спальних ваґонів I. і II. кл.

Підвишка почтової тарифи. З днем 1. вересня мають подорожіти в Польщі почтові оплати як краєвих так і заграничних почтових посилок.

Кінець страйку різників у Львові. Тріваючий від довшого часу страйк різників у Львові покінчився в наслідок порозуміння на конференції страйкуючих, що відбулася у воєводстві. Ціни на мясо і товщі мають бути в недовзі знижені.

Середно-европейська господарська конференція у Відні. В осени ц. р. відбудеться у Відні середно-европейська економічна конференція. Конференція буде радити над справами комунікації між державами середної Европи. Зокрема радитимуть над залізничними полученнями, каналовою, річною й воздушною комунікацією, про телеґраф, телефон і радіо.

Присуд на католицьких священиків. В місті Коростень на Рад. Україні скінчився процес 13 католицьких священиків, обжалованих о контрреволюційну діяльність. Одного з них о. Жилінського засудили на кару смерти, прочих 12 на довголітню вязницю.

Самогубство радянського торговельного представника в Естонії. Радянський торговельний представник Лукист одержав з Москви письмо, котрим уряд візвав його до Москви. Останній речинець визначено на 8. ц. м. Після розмови зі спеціяльно присланим урядовцем посольства Лукист застрілився.

Новий спосіб консервования мяса. В Південній Африці винайшли новий спосіб забезпечення мяса від зіпсуття. Спосіб цей полягає на тім, що мясо дається до горячого плину, котрий по остудженню твердне Плин цей, якого склад є тайною винахідника, твердне вже по кількох хвилях і покриває мясо міцною плівкою еластичною мов ґума. Так законсервоване мясо ще по 50 днях може бути ужите до їди.

Незвичайна подія в італійській школі. В коедукаційному ліцею в Сасарі на Сардинії в часі іспитів на 72 учеників і учениць, здало іспит тільки трьох учеників, а всі інші ученики й ученици вийшли з відємним вислідом. По скінчених іспитах на корзі ученики й ученици влаштували спільно напад на членів іспитової комісії, ганьбили їх та вибили по лиці. Подія викликала таку авантуру, що мусіла інтервеніювати поліція.

Боротьба селян із жандармерією в Герцоґовині. В герцоґовинському селі Любені селяне напали на жандармів і вигнали їх із села. Коли жандармам прийшла підмога, вони вернули в село й почали стріляннну до селян. 18 селян згинуло, 40 було ранених. У боротьбі впало 50 жандармів.

Три пароплави затопилися. Три пароплави „Francscimv" „Peacyful" і „Nacoria", що плили до Малих Антілів, затопилися, при чому втратило життя багато подорожних і моряків. Загалом втратило життя 54 людей.

Масове затроєння вояків. У стаціонованому в Луцьку 24 п. п. занедужало оноді 120 вояків із обявами горячки 40 степенів і болю голови. Тому, що місцева санітарна влада не могла устійнити причин недуги, зїхав до Луцька санітарний шеф Д. О. К. Люблин і при помочі воєвідського начальника виділу здоровля в Луцьку, оглянув недужих. Усі вояки, що занедужали, одержали перед кількома днями нові мундури. Тому думали спершу, що причиною затроєння саме ці мундури, в яких могли бути заразливі грибики, або трійні барвники. Та розсліди виявили, що причиною масового занедужання було зіпсоване мясо, але зберіґане в міській різні.

Есперантський міжнародній літний університет. Другий міжнародній Університет Літний відбувався в Едінбурзі (Анґлія) від 31. липня до 7. серпня ц. р. Президентом іменований був проф. Шарль Ріше (Париж). Отворили такі факультети: медицини, загальних наук, лінґвістики, фольклюру й народньої пісні, міжнародного права. Відчити читали м. і. проф. Денель (Липськ) „Найновіщі добичі в теорії тифа" проф. д-р Фурнер д Альб (Лондон і Бірмінґем) „Будучина радія", проф. Комінзен (Ліверпуль). За старанням польських есперантистів запросили й Поляків — проф. Буйвід мав читати виклад п. н. „Людина й мікроби", а проф. Ґренками-Корнфельд про „польський фольклюр" та „народню пісню". Добре булоб, щоб і наші учені могли брати участь у таких викладах.

Оповістки.

До відновленого й поширеного (до 60 місць) у новім будинку **Інститута СС. Василіянок у Станиславові** приймається на удержанне учениці місцевих шкіл, (головно ґімназії, семінарії і народної школи). Опіка, (відповідний провід), поміч в науці, фортепян забезпечені. Кошти удержання помірковані, (не вищі від приватних станцій). В (нар.) **7. кл. школі вправ і на I. та IV. курсі семінарії** є ще вільні місця. Заведенне має права державних шкіл. Зголошення вже приймається. **Впис і вступний іспит 30. і 31. серпня 1926.**

1—2 **УПРАВА.**

Із біржі.

Львів, 20. серпня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	9·00—	9·04 зол.
Доляри кан.	9·00—	0·00 „
Кор. чеські	0·26—	0·27 „
Фран. фр.	0·24—	·— „
Фран. швайц	1·75—	1·76 „
Фунти штер.	44·00—	44·28 „
Ліри італ.	29·25—	30·00 „
Шіл. австр.	1·28—	0·00 „
Нім. марк.	2.16—	.— „

ЗБІЖА.

Пшениця нова з нег. доставою		41·50 „
„ біла	—.—	— „
жито нове	28·—	— „
ячмінь	—.—	— „
овес новий	24·—	— „

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15

Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі" Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

Шлюсарська артистично-будівляна робітня

Теодора Мрочка

В БУРШТИНІ (почта в місті)

виконує всякі залізні роботи: кручені сходи, залізні вікна, двері, огорожі, крати, хрести, конструкції копул, громозводи. Направляє молотілки, січкарні, млинки й помпи до колодязів (керниць.) 1—3

Unsichtbare Strasse.

Roman von **Marie, Eug. della Grazia**. 426 + IV. ст. 8⁰
Herder, Freiburg i. Br. 1926. Оправлена в полотно
6·40 нім. мк. (около 14 зол.).

Творчість авторки-конвертитки досягнула в тому романі верхів. Усі прикмети, що їх ми подивляли в инших її творах, а саме: мистецьке представлення, ціннй зміст, близина твору до життя — не могли представитися краще, як у „Невидимій вулиці". Сливе чи є в католицькій белетристиці Німеччини роман у такій могутній композиції та з таким розмахом написаний. Велике число типів, добрих і лихих, пролетарів і аристократів, чутливих черниць і холодних жорнірів, евангелія любови й ненависти — все те зливається в цьому творі в одну милозвучну симфонію, став повним, буйним життям на невидимім шляху, просвіченим світлом вічности. Книжка придасться дуже нашим бібліотекам, з яких користають інтетіґенти, тим більше, що нема в нас майже жадної католицької белетристики.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung
Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 33. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 29. серпня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Кс ща ч.

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орган Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Українська Християнська Орґанізація. — Конечно потрібна санація. — Слава світа (фейлєтон). — З церковно-релігійного життя. — З життя Українців-католиків в Канаді. — Політичний огляд. — Християнська соціольогія (фейлєтон). — Невтральна преса. — Новинки. — Дописи. — Оповістки. — Оголошення. — Біржа.

Українська Християнська Орґанізація.

(+) Центральний організаційний Комітет У. Х. О. задумує скликати в жовтні ц. р. перший зїзд членів Орґанізації, в першій мірі тих, що були діяльними як при її основанню так і дальшім поширюванню.

З того приводу бажаємо подати загалови наших читачів і членів короткий огляд дотеперішної праці і подати під розвагу декілька думок, що моглиби відтак стати предметом нарад і дискусії зїзду.

Вже минає рік, як за почином деяких людей з кругів нашого духовенства всіх трох епархій і світської інтеліґенції (гляди „Наші Вісти" ч. I) засновано Українську Християнську Орґанізацію. Оден рік в життю Орґанізації, це тільки незначний момент. Однак він може вказати, чи започаткована акція є в даній суспільности оправдана, чи дав вигляди на розвій і чи зуміє здійснити ті далекосяглі цілі, які вона поставила собі як свої завдання.

Короткий огляд того, що за оден рік Орґанізація осягнула, може дати відповідь на повисші питання.

Першим і найконечніщим ділом, котре Орґанізація мусіла створити, а без якого не могла би істнувати, це є преса. Як на наші теперішні відносини видавання часопису не є легкою справою. Вже сама фінансова сторона часопису при нашій економічній руїні представляє великі труднощі. Ті труднощі ще збільшуються, коли ходить о часопис, котрий не може послуговатися ані демаґоґічними кличами, ані сензаційно-крикливими вістями, ані рахувати на попертя впливових одиниць. До того часопис, котрий ясно, отверто і засадничо стоїть на строго католицькім світопогляді, не може очікувати великої популярности серед української суспільности, навіть між тими, що уходять за віруючих і привязаних до Церкви.

У нас на жаль релігійна самосвідомість, а ще до того з ясними та рішучими католицькими почуваннями ще, не обняла широких кругів. Ще є богато-богато людей, що в релігійних та церковних справах руководяться радше сентиментом, звичаєм, якимсь лише на пів свідомим розумінням ваги тих справ, часто вузкоглядним і зле зрозумілим націоналізмом, як ясним і рішучим пересвідченням.

Не дивно отже, коли Укр. Хр. Орґанізація почала видавати свій орган, то „Нова Зоря" стрінулася від разу з недовірям, підозрінням, з нехіттю, а навіть отвертим ворогуванням.

Помимо того „Нова Зоря" приєднала собі досить поважний круг читачів, особливо між священством і інтеліґенцією.

„Нова Зоря" станула від першої хвилі на ясним і отвертім католицькім становищу. Її метою є поглибляти, попирати й оборонняти католицькі погляди не тільки в справах чисто релігійних і церковних, але і в політиці, питаннях суспільних, культурних, просвітних та економічних. І так став наш часопис в обороні так часто понижуваного, оклеветуваного та опоганюваного авторитету церковної влади, особенно Папи римського та наших Владик. Рішучо поборює всякі протестантські затії, котрі користуючися розбиттям та замішанням, ширять баламуцтво та спричинюють релігійні межиусобиці. Отвирає очі на небезпеку большевизму і його страшні наслідки, щоби протиділати і свідомій комуністичній пропаґанді і цілком неоправданим симпатіям до большевизму, що на жаль ще нуртують в деяких кругах української суспільности.

Особлившу увагу звернув наш часопис на суспільну квестію. Направа суспільного ладу є нині питанням о всесвітнім значінню. Церква вже від давна, почавши від славнозвісної енцикліки великого папи Льва XIII, накликує до реформи на тім полі в дусі християнських ідеалів і Христової науки. І сучасне лихо, особливо клясова боротьба доти не буде усунена, доки не вирветься кореня цего лиха, себ-то ліберального капіталізму з одної сторони і безвірного соціялізму й протихристіянського комунізму з другої. Це тим важніще, що нині ревний священик у своїй душпастирській праці не тільки не може знехтувати суспільної квестії, але повинен доложити всіх старань, щоби вона було розвязаною в дусі Христової науки.

Тим ще не хочемо сказаги, що наш часопис є поставлений на належній висоті свого завдання. Ніхто може не є так свідомий його недомагань і недостач, як ми самі. Є ще цілі ділянки нашого життя, де не так ходить о вироблення собі понять і поглядів, як заняттє відповідного становиска.

В першій мірі ходить тут о становище до наших політичних партій і напрямів. Укр. Христ. Орґанізація не є і не може бути політичною партією і не думає її творити, а однак вона не може бути знова рівнодушною для політичного життя. Політика в нинішних часах, а ще до того у так політично невиробленім громадянстві, як українське, є дуже хитким полем, де оден нерозважний крок, хотяй би несвідомо зроблений, може нанести великі шкоди нашій Орґанізації, або й заломити навіть цілу її акцію. Ще найкращий вихід бувби, якщо знайшлисяби відповідні люде, котрі вмілиби створити політичну партію на правдиво християнських основах. Тоді така партія взялаби на себе політичні питання, а Орґанізація могла би посвятити більше енергії і часу своїм основним цілям.

Подібно мається справа з иншими нашими культурними, просвітними та економічними установами. Поневолена нація як наша, якщо хоче розвинути свої власні просвітні чи культурні установи, мусить згуртувати в них всі свідомі одиниці без ріжниці політичних чи ідеольоґічних напрямків. Підмог та особливших фондів нема.

З огірченням в душі дивимося, як з наших тяжких податків пливуть підмоги, і то великі, на інституції чужої пануючої нації, часто звернені проти нас самих. І ми приневолені складати останний гріш, щоби з бідою піддержати свої власні установи. Так мається річ з „Просвітою", „Рідною Школою", інституціями науковими, мистецькими і т. д. З того приводу ті установи не можуть мати виразної ідеольоґічної платформи крім, розуміється, загальнонаціональної. Центральні Управи мусять так лявірувати, щоби не знеохотити і не зразити ні одної сильнійшої національної партії чи напряму. Звичайно йдуть на компроміси.

Але зате інакше діється в поодиноких місцевостях, де панує дивна ріжноманітність. Є приміром ревний священик головою філії „Просвіти" чи кружка У.П.Т., так тоді всі читальні того рейону чи приватні школи прибирають характер установи основно християнської. І книжки і часописи там так дібрані, що не тільки не ображують релігійних почувань, але навпаки скріпляють їх і розвивають. Але нехай в якій місцевости увійдуть до виділу чи управи радикальні елєменти або й комуністи, так стає та інституція в їх руках полем поширювання їхньої ідеольоґії, розуміється противної християнській. Кождий бачить, як тяжко є заняти тут відповідне становище. Годі поборювати цілу установу, бо вона і одинока і потрібна та взагалі пожиточна, а знова годі мовчки дивитися і не реаґувати на шкідливий вплив та руїнницьку роботу в поосібних случаях. Тут знова булоби виходом творити свої установи із чисто католицьким напрямом, що однак вимагає великих зусиль та жертв і основно переведеної орґанізації.

Стільки на разі про сам часопис і його напрям. Дальші наші гадки про саму орґанізацію подамо в слідуючім числі.

Вписуйтеся в члени

Української Християнської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Конечно потрібна санація.

(Стаття надіслана).

Треба признати як дійсний, незаперечений факт, що наша інтеліґенція в повоєнній добі виявляє мало активности в громадській праці на політичнім, культурнім і економічнім полі. Та заразом треба признати, що є причини такої бездільности і то не тільки причини зовнішнього характеру, але причини внутрішної натури, які ми самі викликали і яких усунення виключно від нас залежить. — Бачимо ми прецінь всюди, що є ще спора ґрупа інтеліґенції, яка працювала перед війною на громадській роботі і працює нині, — маємо рівнож значне число нових повоєнних робітників.

Колиб хто з них переїхав і перестудіював відносини по всіх місцевостях Галичини від Мельниці по Лежайськ, а від Підволочиськ до Буківська — чи Мушини — переконавсяби, що майже скрізь, по наших селах, місточках і містах існують неможливі відносини. Рідко коли лучається, щоб найбільш працьовиті і найбільш заслужені наші інтеліґентні робітники тішились повагою, симпатіями і попертям своїх найблизших співробітників. — Звичайне поступованнє з ними є обмова, безтямна критика кождого в найліпшій вірі зробленого кроку, провокаційне підсуваннє хибних думок, щоб відтак »бити« противника своєю власною підлотою, а понад все безмежна демаґоґія, фантастичні кличі і пляни, і пятнованнє кождої тверезої думки як зради народних інтересів, національного відступництва і иншими подібними крепкими словами. — В дантейськім пеклі не знайти опису тих знущань і мук, які переходити мусять вірні найсвітліші наші люде за те, що мали відвагу в часі повоєнного, політичного заморочення сказати свою тверду думку про фактичні реальні можливости тодішнього політичного положення. — Відтак наступила близько дволітня ґризня, закидуваннє собі взаїмно всіх можливих злочинів і провин, ось що спричинило зневіру у богатьох чесних робітників. — Побіджала скрізь і всюди плитка демаґоґія, а всі тверезо думаючі, чесно понимаючі своє відношення до біжучих справ діячі мусіли, махнувши рукою, відійти в тінь перед сходячими сонцями хамського нахабства. — Слухаючи оповідань ріжних втаємничених про наших справді вартісних громадських діячів, що дали громаді творчу роботу, вжахнетеся, бо нам змалюють їх як звичайні кримінальні типи, малощо не поліційних аґентів ворожої держави, за те хвалити будуть всякі мірноти, належачі до кліки, яка на місцях демаґоґією, шантажом і плюгавленнєм всіх і вся вибилася на верх і хоче кермувати громадським життєм.

Відносини такі не можуть сприяти широкій участи в громадській роботі нашої інтеліґенції. Кождий знаючий відносини на місцях утікає від всякої стичности з такими кермуючими чинниками. Бо коли стане поперек кліці, може впасти на нього болото, яким щедро обкидують члени кліки всякого, хто хоче або може дізнатися, »які вони орли«.

Нема комітету, нема виділу, нема ґурта людей, які зійшлися до одної роботи, щоб між ними не було злоби, злости, нещирости, провокації і свідомого шкодженнія тій роботі, до якої ті люде зібралися.

Чи такі відносини можуть притягати людей до спільної праці? Чи можна серед таких відносин робити поступи вперед? Мізерні висліди всяких наших зусиль говорять самі про себе. Зауважити однак належить, що ніхто у нас не переводить евіденції і підсумків руїнницької роботи і хто знає, чи висліди руїнницької роботи не перевишають вартости нашого національного будівництва?

Вище представлені відносини по наших центрах і провінції уважаю головною причиною слабої участи в громадській праці нашої інтеліґенції. Є се дальше причиною того, що до активного спомаганнія наших Товариств, до членства і участи в ґуртовій роботі дає себе притягнути тільки незначне число міщанства і селянства. Нехай тільки покрасшають відносини серед нашої передової громади, а чисті, щирі, христіянські відносини між ними, взаїмна пошана, лицарськість в трактованню противника чи людини иншої поглядів, повага у відношенню до самого діла і людей, які його роблять, ореол успіху, який кожду роботу ведену в такій атмосфері супроводити мусить — приєднає до праці широкі кола громадянства — злучить їх в громаду »одною думкою скуту«.

Поправа тих відносин зависима тільки від нас самих. Перевести сю поправу є не тільки правом але і обовязком передовсім інтеліґенції духовної і також світської, яка стоїть на христіянськім становиску і уважає, що христіянська етика, любов ближнього, авторитет людей праці і заслуги, повинна бути на ново впроваджена у відносини нашої зовсім вже поганської суспільности.

Про практичне переведення сеї важної справи говорити на тім місци мало доцільно, так як відносини на місцях вимагати будуть всюди иншого поступованнія — всеж таки конечність негайної санації наших громадсько-товариських відносин повинна бути кождому ясна. — *(вл.)*

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа про пресу.

В розмові з одним представником американської преси сказав папа Пій XI. таке: „Преса се жерело, з котрого світ черпає богато доброго, але й богато злого. Зла преса є нещастєм для народу. Давній ідеал давати народови добру духову поживу, тепер зовсім призабутий. Сьогодня дбає преса тільки про те, щоби призбирати якнайбільше анонсів. Америка має велику пресу в матеріяльнім змислі. Та яка ріжниця між теперішною її пресою, а пресою її великого пресового піоніра, котрий про себе сказав, що не написав ні одної букви, котрої не мігби дати прочитати своїм дітям! Богу одначе дякувати, починає і в Америці йти тепер до ліпшого. Се тим більш потішаюче, що Америка має великий вплив у цілім світі. Також під моральним оглядом поправилася та преса. О, колиби ми мали вже раз чисту пресу! Тоді Церква не мусілаби вести так тяжкої боротьби...“

Собор протестантських церков.

Ми доносили вже свого часу, що протестантські церкви задумують скликати невдовзі свій собор. Отже такий собор має відбутися в Швайцарії, в Льозанні, від 31 липня до 21. серпня 1927. Числять на около 500 делєґатів та гостей. Сподіються також участи православних. Найважнійші теми, якими має займатися собор, є отсі: Природа або суть церкви, пастирський уряд, Тайни, єдність церкви і т. и.

Слава світа.

(Дальше).

Між ученицями вчителя музики була й одна молода дівчина. У дитячих роках, коли пальці ще гнучкі й шляхи мізку даються ще легко кермувати, чомусь мало займала її музика. Та в пізніщих роках, коли в молодій дівочій душі проснулися думання й наслухування та глядінння в даль, прийшла їй нараз любов до мистецтва тонів. Тепер бажала вона вчитися гри на фортепяні й довідалася, що вчитель музики дає добру науку. Так прохала вона в нього помочі. Вона була молода: можна було думати: втілений соняшний промінь, тільки що її соняшність мала щось із білого блеску лелії, а все її єство щось із чару весняної фіялки. Коли пройшла її перша година науки й вона сиділа при фортепяні з тихою зневірою в своє знання, трохи пригноблена, хотів учитель музики потішити її й заграв їй трохи. Та як поклав руку на клявіші, впала йому, він сам не знав відкіля, на думку мельодія Ґраля. І він грав: про святого Ґраля говорив він святими, чистими тонами мельодій дівчині, що сиділа біля нього й слухала його гри й що її очі від хвилини до хвилини все більше блестіли, бо вгадувала мову тонів ніжночутливою душею дитини Ґраля. І поволи стало це звичкою між ними обоїма, що по кожній лекції вчитель музики грав щонебудь молодій дівчині й без її попереднього прохання. Вона не говорила при цьому ні словечка, тільки слухала. Але з її на-пів розхилених губок — дитячі губоньки розхилюються так часом у сні — вичитував він слова, що її віддих не формував їх, а він всеж-таки чув їх. І так вів він розмову з ньою мовою своїх тонів. »Чому граєш такі тверді звуки?« — чув він, як вона питала. Тоді давав він їй відповідь, казав у своїх поезіях тонів мандрувати людям по ріни й камінні в гору до світячих вечірних хмар і до зірок сходячих... і чути було скрипіт їх ходи, що ньою мусіли здобувати собі ступені на непрохідній стежці... чути було, коли він опісля грав про радощі й величність й нараз увірвав наглою павзою — у мовчанці цеї павзи, як капали людські слези... та заразісінько затирала їх капотіння крицева, горда хода звуків, неначеб мали вони серед плачу розісміяні очі, а серед болю уста повні хвали й величности Бога. — Іншим разом почав учитель музики свою гру тонами, що їх сплітав зі собою, тони, що кололи й ранили болюче, неначеб хотів вити терновий вінець. Молоде дівча, що сиділо біля нього й наслухало, розуміло його вповні, мистця-музику. Та він, як бачив, що вона похилила гарну голівку, тоді чарівним мистецтвом розцвітав він на всему цему терні рожі. Червоні каплі іскрилися на них, та осяйне проміння окружало це терня та рожі й багряні слези серця... і пісні Вічнього почали співати й радіти в цему, що грав учитель музики дівчині. І так грав він усе нові мельодії, що їх сам творив для вражливої учениці своєї, що не знала більш тужливого й більш надійного бажання, як це, щоб колись дорівняти в грі своїому вчителеві. Це тужливе бажання додало пильности та вродженому хистові крил і так стала вона робити добрі поступи. А вчитель мав підставу до гарної надії: чи не вдасться йому вивести учениці до мистецтва, що його сам він не міг осягнути ніколи, бо мистецтво, що його любив він усією душею, давало йому в сорок годинах тижня хліб, а тільки в рідких годинах самоти перли. Із запалом узявся він за діло й уже бачив в уяві великий день, коли його учениця буде величаною мисткинею й скаже йому: »Тобі завдячую це, чим я є!«

Аж одна подія нагло порвала його пляни. У зимовий день, коли мороз проходив по лиці мов ножем, коли тільки вийти з кімнати, приніс собі вчитель музики на своїх ходженнях з огрітих кімнат на проймаючий холод на вулицях смертельну недугу. Обі малі дівчинки прийшли й мусіли відійти. Вони тішилися, бо тепер могли гуляти собі свобідно. Молода учениця прийшла й мусіла теж відійти. Вона була сумна, бо тепер прийдеться їй може довгі тижні не слухати, не чути ні пісень, ні леґенд, ні казок, ні богатих, глибоких симфоній, що ними обдаровував її доси її вчитель. Вона післала недужому китицю цвітів. Коли довідалася, що він приходить до здоровля, тоді зважилася просити, щоби пустили її до кімнати, де він лежав. Застала саме біля нього лікаря, що напоминав його, щоби шанувався та берігся, бо серце в нього не зівсім у порядку — та вчитель музики радів щиро, що його учениця, тайна носійка його надій, прийшла до нього. Коли вона вже хотіла відходити, прохав він її, щоб вона провела його до фортепяна, що його він так довго вже не

Місійні лікарі.

Уряд місіонаря є дуже тяжкий і небезпечний. Статистика виказує, що майже 50% місіонарів доходить лиш до 35-го року життя. З огляду на те потреба місійних лікарів показується дуже велика. Крім того і успіх місій далеко буває красший, коли ті місії в силі нести також лікарську поміч народови, серед котрого трудяться. Вагу місійних лікарів зрозуміли перші протестанти. Вони мають тепер 17 лікарських шкіл і понад півтора тисячки лікарів. В новійших часах почали й католицькі місії йти слідами протестантів. Передовсім Німеччина може виказатися під сим оглядом гарними успіхами.

ІТАЛІЯ.

Фашизм і католики.

Одна французька католицька ґазета помістила недавно статтю під заголовком „Фашизм і католики", в котрій читаємо таке: Діло Мусолінія є в сути річи антимодерне й протиреволюційне". Антимодерне, бо виступає проти всіх божищ нашого століття. Протиреволюційне, бо заперечує рівночасно всї великі революції: релігійну революцію з 16. ст., політичну з 18. ст., і соціяльну з 19. ст. В своїй першій парляментарній промові сказав Мусоліні про свій політичний напрямок: „Заявляю тут, що латинська й цісарська традиція Риму втілена є тепер у католицизмі. Одинокою обіймаючою світ ідеєю, котра сьогодня живе в Римі, се ідея, що сяє з Ватикану". Також другий визначний провідник фашизму (Gentile) бажає скріплення католицької віри й релігійної свідомости італійського народу. Ось його слова: „Держава, що не дбає про релігію, се ніяка держава; такою державою наша не хоче бути. Не слід також говорити: певно, що держава повинна дбати про релігію, але не про означену релігію. Таким чином можнаби також сказати: Слід дбати про поезію, але не про поезію Данта, Гомера чи Шекспіра, або якогось иншого означеного поета. Поезія є завсігди означена, а так само й релігія. А коли в Італії держава є діяльною совістю народу, совістю будучини, основаної на минувшости, совістю історичного, то нею є совість релігійна, католицька. Також для того, хто вірить іще в розвиток і зміну католицьких форм. Італієць у своїй фільософічній спекуляції, як також у своїм мистецтві був завсігди католиком і вперто опирався всякій спробі протестантських впливів". Наведені цитати вказують виразно на становище провідників фашизму супроти Церкви. При одній нагоді сказав іще Мусоліні отсі слова: „Фашизм не стремить до того, щоби усунути Бога з неба а релігію з землі, як се хотять деякі немудрі матеріялісти. Фашизм не уважає релігії винаходом „попів", ані підступом володарів задля визискування народу". Супроти того всі рішення фашистів у справі Церкви чи релігії се не поодинокі неповязані факти, а консеквенція їх заложення. Автор статті дивується тому італійському католицькому сторонництву, що воно опирається фашизмови й виступає проти нього, а навпаки, не попирає його. Фашисти завели по школах обовязкову науку релігії, привернули в усіх школах хрести, видали острійший супружий закон, що значно утрудняє розводи, побільшили платню для духовенства, признали монастирі й конґреґації, звільнили кандидатів духовного стану від військової служби, признали церковні свята, заборонили масонську пропаґанду; знищили неморальну, нерелігійну та ворожу народови пресу. Се всьо й богато дечого иншого доброго зробило фашистівське правительство. А католицьке сторонництво протестує! Протестує враз із соціялістами, большевиками, лібералами й масонами. Автор взиває тому католицьке італійське сторонництво змінити фронт супроти фашизму.

ЕСПАНІЯ.

Боротьба з неморальністю.

Митрополит Еспанії видав пастирський лист, в якім розвиває програму боротьби з неморальністю в моді, мистецтві й літературі.

Католицьке шкільництво.

Католицьке шкільництво розвивається в Еспанії щораз краще. Половина монаших чинів займається научуванням по школах. Крім того є богато католицьких приватних шкіл під управою мірян. І так „Союз католицьких жінок" в Мадриті удержує сам 54 школи з 11 689 дітьми. „Союз для удержання віри в Еспанії" має 46 шкіл з 9.000 дітьми.

ПОЛЬЩА.

Єзуїти на Білоруси.

Сеї осени отвирають Єзуїти свій новіціят в Альбертині на Білоруси. Кандидати, колиби були латинського обряду, мають змінити той свій обряд на східний. Хотяй новіціят — як оголошує кс. суперіор Східної місії оо. Єзуїтів в Альбертині під Слонімом — стоїть отвором для всіх націй й обрядів, та пожадані булиби передовсім кандидати з білоруських областей, для котрих недостача відповідних робітників у східнім обряді дається тепер найбільше відчувати.

Католицький зїзд у Варшаві.

В днях 28. до 30. серпня с. р. відбудеться в Варшаві католицький зїзд. В часі зїзду перевезуть мощі св. Станислава Костки з Полоцка до Пшасниша. Дня 28. серпня буде академія, а дня 30., на закінченнє, загально-католицький похід.

Місійний конґрес у Варшаві.

Дня 25. і 26. червня с. р. відбувався в Варшаві місійний Конґрес. уладжений епископом Нововейским з Полоцка. Перший день був посвячений місіям серед поган, переважо муринів, другий день місіям на „Kresach wschodnich" і загалом серед православних Виголошено відповідні реферати; на закінченнє відбулася музична академія. Дебати не були дозволені; не принято ніяких рішень. Серед відчитів виріжнювався реферат о. Володимира Пьонткевича, Єзуїта з Альбертина, де має свій осідок *східна місія* для навертання православних. Прелеґент доказував, що до Поляків переважно належить ширення католицизму на найблизшім Сході. Одні з присутних погоджувалися з тою думкою, инші противилися їй. Чути було навіть з обуреннєм висказані слова: „Сей реферат є для Польщі дуже шкідливий!"

Реферуючи отсей конґрес в „Gazet-i Kościeln-ій" (ч. 34) пише „Sigma" між иншим так: „Обширнійше поле до ділання отвирається серед православник *Укоаїнців* і в нашій державі і за її кордонами. Хтож має серед них працювати? З природи річи виходить, що *уніятське духовенство з Малопольщі*".

Вперше щось подібного читаємо в польській пресі, а з окрема в шовіністичній „Gazet-i Kościeln-ій"!

Затє серед *Білорусинів* „rozwinąć się może najpomyślniej działalność duchowieństwa polskiego. Tam też obok obrządku wschodniego znalazłby uznanie obrządek łaciński".

Слід при тім зазначити, що згаданий автор („Sigma") відпекується політики, а має на оці „виключно релігійні справи"! Облуда чи наївність?

торкався. Вона спершу вагалася з огляду на осторогу лікаря, та потім не могла опертися його проханням. Спертий на її плечі й рамя, подався він повагом до свойого інструменту. Його очі сяли, руки проймала тиха, ледви замітна дрож, як почав грати. Перші акорди його гри були темні та важкі. Йому самому здавалося, що не матиме в цій грі ніякого вдовілля й він перервав гру.

— Воно мучить вас? — спитала молода дівчина ніжним голосом. Він помовчав малу хвилину, а потім сказав:

— Треба перемогти себе!

І грав дальше. Із тількою силою грав він, що перед душею молодої дівчини простелився шлях, що губився в безмежі й неначе хтось, що його вона не бачила, хопив її за руку й якийсь голос говорив їй:

»Ходи, поведу тебе!«

Так могутнє грав, що навіть його жінка, що чейже ніколи не відчувала його музики, прислухалася в кухні біля багаття його грі й що навіть їй по кількох хвилинах прийшла думка:

— Тепер знову могтиме заробляти грошї.

Так, така сильна, така могутня була гра вчителя музики, що він сам забув і про місце й про час і про своє серце, ослаблене й недугою й попередніми недостачами й ішов на стрічу кращій будучині гордою, сильною ходою акордів. Перед його розясненим зором, та ще в далекій далі, сяло світло — до нього прямував він. Мряки клубилися на долинах... тоді підійшов він вище й пробивався крізь них. Все близше підходив він до світла... все близче... а тепер стояв він уже перед ним. Ах, воно світло, це світло... він мусів затулити очі долонями... а потім перехилив голову з легка на бік, так, що вона впала на рамя дівчини — і помер.

Коли хоронили помершого, то за його простою домовиною йшла вдовиця в чорному смутковому серпанкові, потім молода дівчина в чорному одягові, що в ньому її стать виглядала ще принадніще й дві малі учениці в темно-голубих моряцьких суконках. Обі малі учениці дістали нового вчителя... молода дівчина не шукала вже іншого вчителя. Вона й не грала більше... що вона відчула в останній годині в покійного вчителя в його музиці, це не могла дати їй уже ніяка музика світа. Коли шлах ставав їй за довгий, за тяжкий, то треба їй було тільки заплющити очі... і вона чула голоси, що кріпили її до дальшого ходу... бачила річи, що наповняли її радощами до дальшої мандрівки до — ну, так, до мети, що до ньої йдемо всі.

* * *

Удовиця по вчителеві музики була по смерти чоловіка в прикрій нужді. Вона одержала, в случаях смерти йде чейже так усе, деякі рахунки й не мала засобів, щоби заспокоїти їх. Вкінці випродала все з хатньої обстанови, без чого можна обійтися, а першим, на що поклала руку, був фортепян. Він попав ув авкційну галю й там мали його вскорі продати на прилюдній ліцитації.

У цій галі було богато ріжних річей. Лежали там килими з Персії та Туреччини, була там сальонова обстанова: марморний столик, що опирався на чотирьох грізних супах, біля нього шість привабних стільців із тоніськими крученими золотими ніжками й відповідна їм софа — все покрите золото-жовтим шовком, що вже місцями був витертий. Був там у куті грамофон. У ньому лежала все ще остання пластинка, що її вложив останній посідач грамофона колись давно. Був так так зв. вічний годинник, що його треба було накручувати тільки раз у рік. Там стояло на чорно полірованому стовпі марморне погруддя, мистецький твір, що над його викінченням молодий мистець, що працював і для хліба й для слави, помер. Можна було бачити ще невелику каплю крови на марморі, саме на цьому місці, де требаби собі уявити серце статуї — манісінька каплиночка крови походила з вибуху крови, що на нього помер молодий мистець. Був там великанський ґльоб неба: сонце місяць і зорі зображені були на ньому золотими точками та лініями на синьому підложі. Сама небесна куля лежала між лабами великої сфінкси з темної бронзи. Було там слонівкове розпяття. У споді хреста на малій срібній плиточці були виписані слова: „Господь сам один вистарчає". „Dios solos basta" — стояло там виписане, — розпяття походило зі старого еспанського монастиря. І між усіми цими річами стояв і фортепян покійного вчителя музики.

(Кінець буде).

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Привернення папської нунціятури в Чехії.

В найкоротшім часі має бути знову обсаджена папська нунціятура в Празі. Чеські католики очікують з великою тугою приїзду нунція і ліквідації непорозуміння між чеським урядом і ап. Столицею.

З життя Українців-католиків в Канаді.

В Канаді, в провінції Саскачеван, у віддаленню 271 анґлійських миль від міста Вінніпеґу, лежить містечко Йорктон. Йорктон має характер міста чисто хліборобського. Живе тут 5000 мешканців. Власниками хліборобських фарм у цілім окрузі кольоній Йорктону є Українців 30%. Вони походять з Галичини. Українці замешкують також західну часть самого Йорктону. Тут побіч величавої церкви, монастиря ОО. Редемптористів і монастиря Сестер Служебниць, знаходиться також Колеґія св. Йосифа.

Думка побудувати в Йорктоні українську Колеґію походить від ОО. Редемптористів. На цю думку погодився також наш канадійський епископ о. М. Будка. Було це в р. 1918. Ініціятори звернулися до »Товариства Поширення Католицької Віри в Канаді« і при помочи цього Товариства станула в р. 1920 величава Колеґія св. Йосифа. Кошти її будови виносили 130.000 долярів. До сколектування тої суми причинилися своїми жертвами і наші Українці в Канаді.

В Колеґії може помістится 100 студентів. Стіни кімнат в Колеґії обвішані переважно образами з української історії або української Церкви. Дуже богато цінних образів завдячує Колеґія нашому Митрополитови, котрий звидів її в р. 1922. В бібліотеці Колеґії переважно українські книжки.

Науку в Колеґії ведуть Брати Христіянських Шкіл з походження Ірляндці; між ними є також оден Українець. Роком 1925-1926 українська Колеґія в Йорктоні почала вже була шестий рік навчання.

Ціль Йорктонської Колеґії виховати в ній виключно українських хлопців гр.-кат. обряду, щоби ці хлопці не загубили віри своїх батьків та щоби колись по укінченню Колеґії могли заняти провідне місце як серед горожан Канадійців, так і серед Українців в Канаді.

Української мови, літератури, історії й ґеоґрафії учить світський учитель Українець. Реліґії учить о. Бахталовський. Решту предметів навчають по анґлійськи.

Принагідні гості, як також урядові чинники висказуються про колеґію з великим признанням.

Ученики Колеґії мають свій »Літературний Кружок«, котрий видає свою писану ґазетку українською мовою »Сяєво«.

В останнім році (1925/26) було в Колеґії 75 студентів. Між ними було кількох Анґлійців — решта Українці, переважно (80%) сини наших фармерів.

Отся то Колеґія св. Йосифа дала почин до скликання на день 6. липня 1926 великого зїзду Українців-католиків в Йорктоні. Скликанням і зорґанізованням зїзду займався »Орґанізаційний Комітет Зїзду«.

Зїзд ухвалив осьтакі резолюції:

Резолюції
ухвалені на великім Зїзді Українців католиків в Йорктоні, Саск. 6. VII. 1926.

Вступ.

1. Зїзд Українців Католиків в Канаді стверджує, що помимо всіх розбивань Церкви Святої — величезна більшість Українського Народу все була вірна своїй Католицькій Церкві, а тепер замітний навіть поворот інтелігенції до святої Католицької Церкви й її віри, що знаменує кращу будучність нашому всьому народові.

2. На тій основі слідне менше розполітикованнє, менше сварок релігійних і реліґійної ворожнечі, а тим самим піднесеннє морального уровення народу від часу останнього Зїзду Укр. Католиків в Канаді.

3. Не підлягав ніякому сумніву, що сі добрі прояви суть вислідом діяльности нашої Католицької Церкви та її орґанізаційної системи — а саме: підлягання в покорі і любові Апостольському Престолові.

4. Система Апостольського Престола, або кажучи в орґанізаційному значінню, система Єдиновластя в Святій Католицькій Церкві вишколює народні маси до признання твердої Єдиновладної Влади світської, що може вийти тільки на добро Державницькій справі нашого тяжко гнобленого, бездержавного Українського Народа. Се й пояснює факт, чому на всім просторі заселенім Католиками слідний нахил до признання Леґальної Влади Всеї України, мимо ріжниць віроісповідань, зовсім подібне, як в Німеччині, де маси полудневої Німеччини вишколені в католицькім дусі переважили побіду твердої Влади на півночі свого Краю.

5. Се також є основою співпраці Католиків з Січовою Орґанізацією в Канаді, котрої пошана до святої Церкви і святої віри та своєї Влади зовсім відповідає нашій Церкві!

Резолюції.

1. Перший Великий Зїзд Українців Греко-Католиків в Йорктоні-Саск., котрий зібрався на наради у святочний празник Пречистої Діви Неустаючої Помочі — віддає їй свій найглибший служебний поклін і припавши до стіп Всевишнього, просить Пречисту о всі потрібні блага всьому Українському Народові і успіхів в започаткованій праці Укр. катол. в Канаді. Зїзд витає всіх Українців словами „Слава Ісусу Христу“ і вносить мольби за душі всіх укр. героїв упавших в добрій вірі за Укр. Державність.

2. Зїзд сей стверджує, що укр. еміґрація в Канаді є у 90 процент католицькою еміґрацією, бо се еміґрація з укр. католицької Галичини. Але рівночасно сей Зїзд стверджує, що та много-сот тисячна укр. еміґрація занедбана дуже у справах віри не ізза своєї причини, але тому, що та еміґрація приїхала тут без своєї інтеліґенції — отже опинилася без верхів; без голови, а тому всякі несовісні люде стали баламутити ту велику укр. католицьку еміґрацію в Канаді. Зїзд стверджує, що та укр. інтеліґенція, що останніми часами заїхала до Канади, майже у 80 процент відноситься до справ катол. Церкви і Віри байдужно, а тому і та еміґрація остається далі без свого природного проводу. Та знова інтеліґенція, котра тут виховалась, майже вся є без віри і тому покинула свою Церков і перейшла для особистих цілей в табори ріжних сект, які тільки розбивають наш нарід в Канаді.

3. Через те, шо та велика укр. катол. еміґрація опинилася без помічників, а мале число нашого укр. катол. Духовенства не в силі обслужити тої великої еміґрації укр. від Атлянтику по Тихий Океан — тому і занедбана орґанізаційна праця тої еміґрації і тому ворог, який має до услуг нашу атеїстичну інтеліґенцію, може використувати наш нарід в Канаді, котрий о стільки спить, о скільки йому не помагає його віруюча інтеліґенція. Той нарід, однак, в коріни добрий, а навіть цілком добрий. Не він зробив і робить руїну, але його невіруюча інтеліґенція. Вона в ту руїну його потягає.

4. Зїзд бачить конечність виховування від тепер укр. катол. інтеліґенції в Канаді. Тому Зїзд стверджує конечність закладання укр. катол. нищих і вищих шкіл для Українців Католиків в Канаді.

5. Зїзд констатує, що укр. Колеґія св. Йосифа в Йорктоні, се дійсно католицька Інституція, ведена в укр. дусі і уважає її за Центр укр. виховавчого життя Українців в Канаді. Зїзд бачить велику будучність перед Українським Народом в Канаді, коли Він піддержить ту одиноку величаву Інституцію морально і матеріяльно (посилати хлопців тільки до Йорктону і жертвувати тільки на ту інституцію) і при тій нагоді Зїзд складає сердечну подяку Товариству „Поширення Катол. Віри“ в Канаді і його Голові, за так благородний дарунок, себто за Колеґію св. Йосифа в Йорктоні для Українців.

5. Окрім сего Зїзд стверджує, що поза Церковною Централею Українці Католики в Канаді не мають жадної Централі для національної і культурної роботи і тому Зїзд узнає за Централю такої роботи для всіх Українців Католиків в Канаді існуючу вже Централю Січову в Йорктоні, котрої Члени і вся праця співділають і гармонізуються з роботою нашої Церкви і Духовенства.

7. Зїзд взиває всіх Українців Католиків в Канаді — по всіх парохіях катол. закладати Відділи Січові і підчиняти ті Відділи істнуючій Централі в Йорктоні так, щоби в Канаді було стільки „Січей“, скільки наших парохій. Церкви сцентралізовані в собі, а „Січи“ в собі — і обі ті великі орґанізації помагатимуть собі спільно. Тільки тоді буде в нас лад, дисципліна і порядок.

8. Зїзд взиває Українців Католиків в Канаді взятися до позитивної роботи над зміцненням і перечищенням своїх парохій, та над орґанізованням з парохій Січових Відділів і тільки орґанізуючись самим, думати і вірити, що тим тільки способом переможемо і свого і чужого ворога.

9. Укр. Греко-катол. Всеч. Духовенство — з певністю споможе здійснення тих цілей. А споможе воно тоді, коли при помочи своїх статочних Громадян зачне піддержувати сильно Колеґію св. Йосифа в Йорктоні, коли при помочи своїх парохіян закладатиме „Січи“ для народної роботи і коли буде мати одну думку, а саме „Січ“ і Церков, як Централістичні Орґанізації, оперті на Єдиновластю і дисципліні — обі згармонізовані у співпраці відродять нас не лише в Канаді, але і там — в Европі!

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Конґрес національних меншостей а Українці.

З кінцем минулого року рівночасно з конференцією в Льокарно радив у Женеві перший конґрес орґанізованих національних ґруп в европейських державах. В конґресі тім взяли участь представники трийцяти національних меншостей. Сьогорічний II. Конґрес відбудеться також в Женеві у днях 25, 26 і 27 серпня. Між иншими радитиме конґрес над такими справами: 1) Звідомлення про стан національних автономій; 2) Забезпека свободи культурного розвитку; 3) Управильнення язикових питань; 4) Господарська рівноправність; 5) Державна приналежність і право горожанства; 6) Методи ліквідації непорозумінь між меншостями а урядами. Програма цього другого конґресу є вже ширша від програми першого. Як вказує остання точка, конґрес бажає зробити справу національних меншостей питанням міжнародної політики. Тому, що з Польщі віїзджає на конґрес аж пять делеґацій, то неначе у противагу їм їде туди і 5 польських делеґацій, а то з Німеччини, Естонії, Лотвії, Литви і Румунії. Народи, котрих делеґати беруть участь у конґресі, є справжніми національними меншостями, бо не замешкують більших суцільних територій як прим. Жиди і Москалі в Польщі. Натомість Українці і Білорусини в межах Польщі є на своїх територіях у більшости. Тому то Українці не братимуть чинної участи в конґресі. Всеж-таки на конґрес виїхала і українська делеґація, до якої належать: д-р Дмитро Левицький, сенатор Черкавський і д-р Олександер Марітчак.

Наша делеґація обмежиться до обсерваціі ходу нарад, старатиметься навязати контакт з представниками поневолених народів та инших національних меншостей, а що до своєї участи зложить тільки принціпову заяву. Мабуть таке саме становище займе і білоруська делеґація.

Бувший комендант бриґади УСС О. Букшований у львівській тюрмі.

Недавно повернув з Вел. України бувший комендант бриґади УСС Осип Букшований. За нелеґальний перехід границі польські власти його арештували, зразу посадили в борщівській тюрмі, а 21 ц. м. перевезли до Львова. Брукова польська преса, що живе зі сензації, наплела з того приводу повно нісенітниць про мнимого »коменданта української карної експедиції« і »ката польського населення«, що ніби то переслідований польською жандармерією втік на Радянщину, де перебував досі. Все те очевидно брехня. Як подає »Діло«, О. Букшований був підчас світової війни командантом сотні УСС. Опісля попав у російський полон, з якого втік і через Кавказ, Персію, Туреччину та Болґарію вернув до Австрії до своєї військової частини. Після перевороту 1918 р. іменовано його командантом леґіону, а опісля бриґади УСС, на якої чолі був аж до заломання галицько-української армії. Коли осінню 1919 р. УГА получилася з Денікіном, Букшований, будучи проти цеї злуки, уступив зі свого становища і вирушив з Камянця в глубину України, щоби приєднатися до повстанців. У часі тієї мандрівки попав у руки большевиків. Спершу запроторено його у відомім таборі під Москвою. Коли його випущено, заробляв як цивільна людина на прожиток у ріжних господарських установах, а тепер — видно — старався вернути до своєї тіснійшої батьківщини, що й довело його до польської тюрми.

ПОЛЬЩА.

Доповнення польсько-французького договору.

»Вольонте« з Парижа доносить, що на взір французько-румунського договору має бути переведений новий договір приязни між Францією а Польщею. Вже розпочато в тім напрямі переговори між Варшавою а Парижем.

Делеґація Польщі на збори Союза Народів в Женеві.

Як подають варшавські часописи, на час осінних засідань Союза Народів виїзджає з Польщі делеґація під проводом міністра закордонних справ Залеського.

Знесення Тимчасового Самоврядного Виділу.

Теперішній уряд має намір знести Тимчасовий Самоврядний Виділ у Львові, що мав сповняти чинности бувшого Краєвого Виділу. Хоч сойм ще досі не ухвалив законів про самоврядування для цілої держави, уряд хоче перевести одностайність державної адміністрації. А тому, що в инших польських дільницях нема такої установи як Самоврядний Виділ, тому для »уніфікації« мають його знести.

Два нові розпорядки.

На основі зміненого 44 арт. конституції і закона про повновласти видано два нові розпорядки, а саме про створення правничої ради і о правнім становищі чужинців. Перший розпорядок уводить в життя т. зв. Правничу Раду, що має на бажання уряду видавати свій осуд про нові проєкти законів і розпорядків. Другий розпорядок, що входить в життя від 1 січня 1927, обнімає приписи що до проживання чужинців у Польщі. За чужинця уважається кождого, хто не має польського горожанства. Дозвіл на візд до держави може бути чужинцям відмовлений, якщо вони грозилиби публичній безпеці і ладови, коли вже були видалені з Польщі, були карані за злочини і проступки в Польщі і за границею, є непожадані з огляду на публичне здоровля, або не можуть виказатись средствами удержання. Дозвіл на часове проживання дають консулярні уряди, а на стале — воєвідства. Чужоземці обовязані до 24 годин по приїзді зголоситися на поліції, а до вісьмох днів особисто зареєструватися. За невиконування приписів цього розпорядку можуть бути видалені і примусово відставлені до границі.

Засідання Ради міністрів у справі нац. меншостей.

Минулого тижня відбулося засідання Ради міністрів, на якому обговорено реферат ґен. Млодзяновского про політику уряду в справі непольських народів. Ґен. Млодзяновский пропонує деякі зміни в шкільництві, як управильнення справи утраквізації, признання права прилюдности деяким школам, створення професійних шкіл для Жидів і хліборобських для Українців. В рефераті порушена справа виконання закону про земельну реформу на українській і білоруській території. Як подає жидівський львівський »Таґблят«, між міністрами нема згоди що до відношення до меншостей. Міністр Млодзяновскі є за тим, щоби дати економічні уступки головно Жидам, зате Пілсудскі думає, що треба заспокоїти політичні домагання Українців і Білорусинів. Инша жидівська ґазета »Дер Момент« з 23 ц. м. висказує переконання, що переважить думка Пілсудского. По думці часопису новий курс в уряді виказує бажання заспокоїти в першу чергу жадання територіяльних меншостей. — Преміер Бартель є тільки проти господарського антисемітизму, що на думку автора статті годиться з переконаннями лівиці, що є від впливом »асиміляторів і вихрестів«.

АНҐЛІЯ.

Затяжний страйк англійських вуглекопів.

Страйк анґлійських вуглекопів усе ще тривав. Свого часу предложили епископи проєкт порозуміння в тій справі. Одначе на конференції делеґатів шахтярів цю пропозицію відкинули 367.650 голосами проти 333.036. Натомість зїзд представників вуглекопів уповноважив центральний комітет до ведення переговорів з власниками копалень і з урядом. Ці переговори ще тягнутись будуть довго, бо між обома сторонами є значні ріжниці як що до довготи дня праці так і що до висоти платні. Вуглекопи вже згодилися на обниження платні, але не хочуть згодитися на продовження дня праці з 7 на 8 годин. Також домагаються вуглекопи, щоби платні в цілім краю були однакові, на що знову не ґодяться власники копалень. Уряд намагається обі сторони довести до згоди, бо досі Англія має від страйку величезні шкоди.

Незалежно від переговорів, які провідники вуглекопів проволікають без кінця, знеохочені вуглекопи починають масами, вертати до праці. І так у ґрафстві Нотінґен і Дербі вернуло до праці 13.000 шахтярів, принявши 7 і пів годинний день

Др. АЛЕШ УШЕНІЧНІК.
Проф. Унів. в Любляні.

Христіянська соціольоґія.

Виборче право. Другий примір такої релятивности се виборче право. Св. Тома приводить один цитат із св. Августина, котрий свідчить, що вже той ґеніяльний ум добачував отсю релятивність у суспільних установах. Коли народ чесний, поважний, з розвиненим соціяльним чуттем, тоді — каже св. Августин — розумним є закон, після котрого народ сам вибирає собі своїх представників для ведення державних справ. Але коли народ зіпсований, коли при виборах голоси продаються і народ вибирає до влади підкупні одиниці, тоді лучше відібрати народови тее право і дати його лише декотрим, духовним аристократам[37]).

Так само треба рішати питання, чи виборче право має бути загальне, чи обмежене, рівне чи плюральне, абсолютне чи пропорціональне. Всьо те релятивне. В демократичній добі змаганнє за загальним, рівним і пропорціональним виборчим правом є цілком природне, але воно може принести щасте лише тим народам, котрі є чесні, свідомі і сильні.

Засада більшости. Дуже маркантним приміром соціяльної релятивности є засада більшости. В модерних конституційних державах рішає більшість і вона творить права. Але Пій IX. осудив засаду, після котрої число малоб рішати і творити право (Syll. № 60). Як то погодити? Дуже легко. Число не творить права. Право черпає свою силу із природного і остаточно з Божого закону. Божий закон дає соціяльному авторитетові і його рішенням моральну і правну силу. Але як має соціяльний авторітет виконувати свою законодатну власть? Можливі ріжні способи. Для добрих законів треба мудрости, знання дійсних відносин і любови до народа. Можливо отже, щоби король сам видавав закони, бо він повинненби всьо те мати. Можливим є, щоби король видавав закони разом з радою старших, аристократів серцем і духом. А можливе також і співділанне народа через своїх заступників. Тих заступників можуть вибирати професії, професійні орґанізації, а може їх вибирати весь народ разом без огляду на орґанізації, лише з огляду на число. В демократичній добі, котра ще не закінчила професіонального орґанізованння, инший спосіб ледви чи можливий. А коли при виборах рішає число, то і в законодавчій раді не може рішати нічо инше, лише число. То значить: за чим стоїть більшість, те уважається в даних обставинах найлучшим, соціяльно найвартнійшим і найбільше згідним з народною волею. Коли отже засада більшости є одним з можливих способів, котрим здійснюється законодавча воля, і коли в дійсних обставинах якийсь инший спосіб майже неможливий, тоді можна приняти той спосіб. Само собою розуміється, що рішенне більшости не все є найрозумнійшим, але то нічо не шкодить, бож закони зміняються і як покажеться, що який закон не служить правдивому соціяльному добробутови, може народ домагатися інакшого закону. Але все таки кождий закон є мимо своєї релятивности правдивим законом і накладає моральний обовязок, якщо тільки не противиться природному законови. Бо власне природний закон дає соціяльній власти ту леґітимацію, котра дає їй право в межах природного закону розумно рішати і призначувати, що уважає за найлучше. Що рішить соціяльна власть, тому Божий закон дає моральну і правну силу.

Соціяльне забезпеченнє. І так моглиб ми ще довго слідити за соціяльною релятивністю. Візьмім ще як примір із соціяльної економії: соціяльне забезпеченнє. Засадничий природний закон каже, що платні робітників мають бути справедливі. Ціни товарів повинні установлятися після вартости праці, а не вартість праці після цін. Праця повинна робітника виживити, тому робітничі платні повинні бути такі, щоби дійсно могли робітника виживити. Розуміємо тут робітників з їх родинами, бо по природнім законі мають робітники право оснувати собі родину, і тому праця повинна діставати таку платню, щоб нею можна було виживити себе і родину. Коли в даних господарських обставинах робітники не можуть самі себе виживити, то є се соціяльне зло, яке треба усунути. А усунути його можна в ріжні способи. Можна се зробити підвисшеннєм платні. Але часом може бути так, що платні можна підвисшити лише тоді, коли зміниться і перебудується цілу господарську систему. А доки се не станеться, треба знайти якийсь инший спосіб. Тим другим способом може бути соціяльне забезпеченнє, т. є робітники обезпечуються особливо на випадок, колиби платня ніяк не вистарчала на прожившленнє родини: на випадок

[37]) Summa theol. 1—2. q. 97. a. 1.

і давні платні. Те саме доносять із инших місцевостей. Числяться з можливостю повороту до праці 50 до 60 процент шахтярів уже в найблизших днях. Загальна сума тих шахтярів має після „Дейлі Мейль" бути 30.000. В богатьох місцевостях приходило до сутичок між самими робітниками та між робітниками а поліцією. Виїмковий стан в Анґлії має бути продовжений, що має затвердити парлямент на засіданню 30 ц. м. Є можливість також нового ґенерального страйку.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Боротьба з фашизмом.

Як відомо, останні вибори в Чехословаччині дали перевагу двом скрайним партіям: клерикалам і комуністам. Особливо зріст лівих партій налякав правицю, що почала тепер шукати помочі у зростаючім фашистівськім русі. В останніх місяцях чеські фашисти розвинули живу аґітацію, а на своїх зборах та вічах стали уряджувати маніфестації на честь ґен. Ґайди. Хтож такий Ґайда? Це молодий, 36-літний шеф чеського ґенерального штабу. Одна з тих цікавих постатей, що в деяких нинішних державах серед воєнної заверухи вибилися на чільні становища. Бувший австрійський підофіцер — дістається у російський полон, де вже у 1918 р. бачимо його ґенералом чеських леґіонів, що їх там творено заходами нинішнього чеського президента Масарика. На тім становищі бере зі своїми леґіонами участь у російській межиусобиці на Уралю і Сибірі, де лишив по собі сумну память у своїх бувших союзників. Після провалу адмірала Колчака змушений втікати через Владивосток і на японськім кораблі дістається до Франції. В Парижі записується до військової академії, відтак стає шефом ґенерального штабу чехословацької армії. Його то стали уважати чеські фашисти найбільше достойним стати чеським Мусоліні́ем. Але ліві партії спостерегли, до чого те все йде і почали гостру боротьбу проти будучого диктатора Ґайди. Йому закинули ні більш ні менш як шпигунську діяльність в користь большевиків і зраду держави. Військова комісія, що розглядала ці закиди, вправді не знайшла вини — але веліла йому податися на емеритуру. Суперарбітральна комісія признала молодого і здорового ґенерала неспосібним до дальшої військової служби і Ґайда пішов на емеритуру. Тимчасом і між самими соціялістами повстали непорозуміння, до чого причинилося поступування міністра зовнішних справ д-ра Бенеша.

Захитане становище Бенеша.

Щоби могти задержати на далі теку міністра, д-р Бенеш виступив з табору соціяльних демократів, а вступив до партії чехословацьких соціялістів. Але тут знайшов противника у д-рі Стжібнім. Ще більше захиталося його становище від часу останнього здвигу соколів у Празі. Праві партії закидають Бенешови, що його заходами розголошено заграницею справу Ґайди. Особливо завзято атакують його фашисти під проводом Глявачка. Справа так заогнилася, що Глявачек має виступити проти д-ра Бенеша зі судовою скаргою за зневагу чести.

БОЛГАРІЯ.

Болгарські справи на найблизшій сесії Союза Народів.

Хоч Болгарія у своїй офіціяльній ноті зреклася інтервенції Союза Народів, все-таки робить приготовання, щоби докладно представити Союзови своє положення. — І так готовить обширний меморіял про невиносиме положення болгарських меншостей в Тракії, Македонії і Добруджі. Меморіял жадає, щоби в мирових договорах були осібні клявзулі що до опіки нац. меншостей на Балкані. Софійський епископ Степан виїхав уже до Женеви, щоби справи допильнувати на місци.

Спокійнійший зворот у балканськім конфлікті.

Болгарський уряд запевнив через своїх представників уряди Анґлії і Франції, що пороблено всякі зарядження для запевнення повного порядку на сербсько-болгарській границі. Болгарський король Борис після свого повороту занявся особисто справою поладнання непорозуміння. В найблизших днях має бути вислана сусіднім державам нота, держана в умірко-ваним тоні. Також болгарська Церква звернулася до румунської Церкви з зазивом до співпраці над вдержанням мира на Балкані. Тільки що в Румунії цей зазив приняли не дуже прихильно. Софійський часопис »Дневник« доносить, що румунський міністр внутрішних справ Ґога видав розпорядок, що за життя кождого Румуна в Добруджі буде розстріляних 25 Болгар.

ГРЕЦІЯ.

Військова революція.

В ночі з суботи на неділю вибухла в Атенах революція. Ґенерал Конділіс, провідник народних републиканців опанував столицю. Ціла залога Атен станула по його стороні. До революційного руху прилучилася фльота і провінціональні залоги. Причиною революції було тиранське поступованнє Панґальоса, крім того внутрішні причини, як довго тріваюча господарська кріза, знесеннє свободи преси, падання валюти, зріст дорожнечі і загальне невдоволення. Всіх міністрів з Евстаксіясом на чолі арештували. Так само арештували президента Панґальоса, що саме виїхав на короткий відпочинок на недалекий острів Патрас. Його перевезли до Атен, а відтак на острів Єґіну. Адмирал Кондуріотіс згодився обняти становище голови Ради міністрів до часу переведення нових виборів. Провідники всіх політичних партій рішили на спільній нараді утворити коаліційний кабінет.

Повідомляють, що народ дуже невдоволений з републиканського правління та що є богато прихильників привернення монархії. Бувший грецький король Юрій, що живе тепер в Анґлії, дуже цікавиться останніми подіями в Греції, одначе заявив, що не має наміру вертати на трон, хиба що того виразно бажавби весь нарід.

ЕСПАНІЯ.

Справа Танжеру.

Над Ґібральтарським проливом лежить на африканськóму березі мароканський порт Танжер. Від 1904 р. це місто завдяки політиці Анґлії, що бажає собі скрізь забезпечити морські дороги, не є ані під властю французькою ані еспанською, а піддане під міжнародний заряд. З кінцем 1923 р. Франція, Анґлія та Еспанія підписали статут, котрим оконечно — як здавалося — переведено орґанізацію цеї области. Одначе Італія, тоді заявила, що не узнає цього статуту і нераз давала до зрозуміння, що цю справу вважає неполагодженою. Що більше, Муссоліні навіть став домагатися від Анґлії, щоби Італії було признане право співучасти в заряді Танжером. І здається, що Анґлія була навіть схильна поперти бажання Муссолінія. Та справа взяла инший зворот, коли еспанський диктатор ґенерал Прімо де Рівера виступив недавно з домаганням, щоби територію Танжеру просто прилучити до еспанських володінь в Африці, що зробило між дипльоматами велике вражіння. Тому, що недавно між Італією і Еспанією прийшло до заключення умови, стали підозрівати тут руку Італії. Італія числить при тім, що в разі заспокоєння бажань, вона має право на якісь відшкодовання на Середземнім Морю. Еспанія покликується на те, що під міжнародним зарядом Танжер є огнищем контрабанди зброї і амуніції і що населення дуже невдоволене з теперішньої управи. І справді небавом вибухли поважні заворушення. З другої сторони Еспанія загрозила виступленням з Ради Союза Нар., якщо її домагання не будуть сповнені. Щоби до цего не допустити, Анґлія і Франція готові відступити Еспанії провід в адміністраційній раді Танжеру. Щодо жадань Прімо де Рівера, то Анґлія стоїть на становищі, що так важна справа повинна бути предметом міжнародних переговорів.

МЕХІКО.

Релиґійна війна.

Мехіканський архіепископ звернувся іменем усіх католиків до президента Калєса з жаданням, щоби цей ужив свого впливу на Конґресі в напрямі зміни тих артикулів конституції, що відносяться до релиґії. В тій справі мали відбутися переговори між президентом а мехіканським католицьким епископатом. Однак досі Ап. Столиця не одержала жадного звідомлення про переговори.

недуги, нещастя, старости, немочі, безробіття і смерти. Те обезпечення можна знов перевести на ріжні способи: воно може бути добровільне, або обовязкове, професіональне або загальне, автономне або державне. Може обіймати лише одну верству, або більше, або всі. Можуть те обезпечення оплачувати лише роботодавці, а може всьо суспільство, бо робітничі звання сповняють соціяльну функцію і булоб справедливо, колиби і поміч у нужді була соціяльна. Так отже одним з многих способів є соціяльне обезпечення, котре простягається на всі робітничі професії і на всі випадки (недуги, нещастя, безробіття, неміч, старість і смерть) і вимагає помочі від роботодавців, робітників і від всього суспільства (у формі державної допомоги зібраної з податків).

Та досить тих прикладів соціяльної релятивности! Лише ще одно. Деколи йде та релятивність так далеко, що припускає навіть зло. Прим. завелика свобода в суспільстві може бути причиною великої соціяльної шкоди. Мимо того закони часом дозволяють на таку свободу, щоби запобігти ще більшому злу. Або друге: відсотки — се певного роду здирство (лихва). А прецінь соціяльне законодавство їх дозволяє, бо вони є в певних господарських обставинах »неминучим злом«.

Форми — змінчиві, засади — вічні. Чому так підчеркуємо ту релятивність? Насамперед тому, щоб уможливити правильно оцінити отсю абсолютність, з котрою нераз видаються осуди про ріжні »соціяльні постулятн«, так ніби лише те і те правдиве, а все проче блудне і соціяльно шкідливе. Багато разів маємо отже більше ріжних способів і нераз тяжко сказати, котрий з них найліпший. Часом щойно досвід мусить показати, що лучше. Тут треба студій, знання відносин і практичного знання: треба знати, що в инших сторонах показалося добрим, а що ні і чому.

А далі та думка дуже важна для розумних соціяльних витворів. Не є всьо так незмінним, як нам деколи здається. В людськім суспільстві є мало абсолютного, зате є багато релятивного. Представники февдальної доби не могли собі уявити, щоби колись могло бути інакше, ніж було за їх часів. Ми бачимо, що нині дійсно вже інакше і ніхто не твердить, що лише то є правдиве. Та хоч в соціяльнім життю є багато, багато релятивного, всетаки не всьо релятивне. Багато є можливостий, котрі можуть здійснитися, але вони можуть правним способом здійснитися лише на основі вічних моральних засад. Лише Божий закон дає соціяльним установам законність, а людським законам моральну і правну силу. Можливий є той або инший соціяльний лад — се релятивне; але кожний може по праву здійснитися лише тоді, коли в нім здійсниться моральний лад — і се вже абсолютне. Хвилеві форми — релятивні, їх життевий етичний принціп — абсолютний. Доки еволюціонізм так розуміє еволюцію, він не блудить, але блудить щойно тоді, коли всьо виводить з еволюції, навіть всю етику. Перші етичні засади походять з иншої, абсолютної, метафізичної сфери.

Переклав М. Фірак.

„Оссерваторе Романо" подає текст спільного пастирського листа мехіканського епископату. У тому листі епископи підчеркують нечувані державні приписи, які бажається назвати законами. Вони оповідають, що від 1917. р. вони обережно мовчали, бо протирелігійних приписів точно не придержуванося, так що церковне життя могло дальше розвиватися. Одначе виконний розпорядок з *2.* липня так сильно порушує церковні права і так противиться природним законам, а також і нарушує основні закони мехіканської конституції, що епископи не могли більше мовчати. У листі замічується, що є нечуваною річю, щоби чинности Богом призначені і поручені, які бережені є законами всіх цивілізованих народів, уважати за злочини, підлягаючі суворим карам. Епископи обовязуються всіми силами змагати до того, щоби змінено протирелігійні постанови конституції. На батьків родин кладуть обовязок не посилати дітей до тих шкіл, де їх релігійна віра булаби наражена на небезпеку. Просять також прийти з помічю бідним священикам.

НІМЕЧЧИНА.

Німецько-бельґійські переговори.

Вже від довшого часу ведуться між німецькими та бельґійськими фінансістами переговори, в якій спосіб моглаби Німеччина співділати при переводженім саме в Бельґії оздоровленню бельґійської валюти. В часі тих розмов обговорювано деякі проекти. Як відомо Німеччина в часі світової війни випустила в окупованій нею Бельґії великі суми паперових грошей, котрі відтак стратили вартість. Отже ті гроші малаби тепер Німеччина звальоризувати, що принеслоби велику пільгу бельґійським фінансам. За те Бельґія малаби дати свою згоду на переведення плебісциту у двох граничних містах Айпен і Мальмеді, що їх одержала на основі мирного договору. Ці міста є чисто німецькі, тому вони після голосования певно вернулиби до Німеччини. Це дуже занепокоїло Францію і французька преса підняла проти того крик, мовляв, Бельгія не має права самовільно зміняти границь, що їх витичили мирові договори. Супроти того німецький уряд видав комунікат, держаний в рішучім тоні, в якому підчеркує, що згадані переговори не велися ще між урядами, лише між фінансовими кругами обох держав, що одначе німецький уряд уважно слідить хід переговорів, бо уважає їх корисними для дальшого розвитку добросусідських взаємин між Німеччиною і Бельґією. Загально думають, що ця справа буде також предметом неофіційних розмов у Женеві,

Невтральна преса.

Щораз то частійше чуємо голоси католицьких епископів, голоси, що кажуть нам берегтися перед злим впливом часописів. — В Лімбурґу на 22. катол. зїзді всі сходини були присвячені пресі. Еп. Схрайнен сказав тоді між иншим таке: »Католицька преса це одно з наших найважнійших завдань, хоч на жаль мало християн це гаразд розуміє. Величезний вплив, який день по дневі здобувають на нас часописи, це не маловажна справа. — Кожний часопис має властивий собі напрям, і — особливо щодо релігійних проблемів — іде або з Христом, або проти нього. І так можемо вповні приміняти до цеї справи слова св. Письма: »Хто не є зі мною, той проти мене«. — А коли це правда, тоді клтолицький читач не може бути байдужим для напрямку часописів, що їх читає; бо якби там не було й який би цей християнин не був »самостійний і критичний«, то ніяк перед впливом стало читаної преси не встережеться. Якби католики були цього свідомі, то не требаби нам нарікати на факт, що стільки »невтральних« чи навіть ворожих релігії часописів шириться поміж віруючими. Кобі то всі вірні затямили собі слова пани Пія X-го: »Гарна це річ будувати церкви, відправляти місії, закладати школи; але всі ті добрі діла не багато зроблять, коли ви не вживете ще в боротьбі зачинно-відпірного оружя — що йому на імя »католицька преса«.

Підчас т. зв. »Неділі Правди« в тревірській дієцезії сказав місцевий епископ: »Остерігаю вас головно перед »невтральними« щоденниками й журналами для родин. Такі »невтральні« часописи стараються під маскою тієї мнимої байдужности втиснутися до католицьких родин. »Невтральна« преса це прапор людей без характеру й переконань. Числячися з інтересом, ця преса обминає свідомо всього, що вразилоб католицькі почування. Звичайно не атакує вона просто католицької релігії, а робить це рідко й скрито, при чім нераз підшивається під маску »правдивого« християнина. Але цеж саме вирахуванє каже тій пресі обминати також усякого становища, в якому требаб їй було щиро й отверто заявитися за католицтвом. Важні факти та події, що живо обходять катол. Церкву, поминає ця »невтральна« преса мовчки; коли часами й згадає що про них, то робить це зимним стилем, конвенціональним, а до того ще дрібним друком у невидній частині часопису. Натомісць зі захопленням і силою обговорює всякі мечі, театр, сензацію; своїм же читачам каже думати про катол. справи як хочуть, або й взагалі позабути про них зовсім. Де треба станути в обороні Церкви, там »невтральної« преси нема: вона боїться втратити невіруючих читачів і це їй не на руку. І так загальним своїм становищем доказує, що до католицького фронту не належить і що не бажає бути католицькою пресою.

Такі видання приносять релігії більше шкоди, аніж дневники взагалі ворожі для католицтва. Цих щирих ворогів кожний католик відразу пізнає й цуратиметься їх; натомісць не легко розріжнить ворога у »невтральних« часописах. До цеї то »невтральної« преси треба приміпити слова Вчителя: »Хто не зі мною, той проти мене« та слова з Обявлення св. Івана: »Колиби ти був зимний або горичий!« *(Л. К.)*

В місяці вересні с. р. вийде з друку

Історія політичної думки галицьких Українців

1848—1914, написана на підставі споминів **Д-ром Костем Левицьким.** Імя автора дає запоруку, що велика прогалина як в історії нашого національно-політичного відродження в Галичині так і в нашій мемуаристиці взагалі буде тим твором заповнена. Наше громадянство, а в першу чергу духовенство, що являється саме піонірами того відродження, знайде в тій книзі богато корисного і цікавого матеріялу.

Книжка обійматиме понад 30 аркушів друку і прикрашена ілюстраціями, буде коштувати 15 зол., а для Америки 3 доляри. — **В передплаті,** до вересня зложеній, книжка коштуватиме 10 зол., для Америки 2 доляри. Передплату треба слати на адресу:

ЦЕНТРОБАНК — »Краєвий Союз Кредитовий«, ЛЬВІВ, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

Початок шкільного року 15. вересня. Міністр освіти зарядив на внесення міністра внутрішних справ, що з причини епідемії красухи (шкарлятини) наука у всіх школах як державних так і приватних ічнеться щойно дня 15. вересня ц. р.

Додаткові поїзди на „Таргі всходнє". Між Варшавою а Львовом будуть курсувати від 4. вересня до 18. вересня додаткові поспішні поїзди. Ч. 907. виїзд з Варшави 19·15, приїзд до Львова 6·20 і поїзд Ч. 908. відїзд зі Львова 21·40, приїзд до Варшави 10·20. У поїздах буде I. II. і III. кляса і спальний ваґон.

Новий віцеміністр просвіти. Дотеперішнього заступника куратора львівської шкільної округи Станислава Гайчака іменовано віцеміністром освіти.

Дві жертви необережности. В селі Дроговиже коло Миколаєва над Дністром двох пастухів знайшло шрапнелевий механізм невистріленої ґранати Коли один з хлопців кинув механізмом о стіну, наступив вибух, внаслідок якого один хлопець згинув на місци, а другий покалічений також небавом помер. Стверджено, що ґраната не походила з военних часів, а належала до львівського 6. арт. полку, котрий був у тих сторонах на вправах остриии набоями.

З парцеляційної практики у Польщі. В біжучому році не розпарцельовано ще досі 50.000 гектарів землі, що була призначена до примусової парцеляції. Не розпарцельовано також всеї землі що згідно зі законом мала бути розпарцельована вже давнійше. І так за попередніх два роки осталося ще нерозпарцельованої землі 806.051 га. Ось як виглядає парцеляційний закон у практиці!

Судьба мурів б. василіянського монастиря у Вильні. Т. зв. новасиліянські мури у Вильні признала адміністраційна влада за власність держави. Православна консисторія віддала цю справу до суду і окружний суд присудив мури прав. консисторії. Одначе апеляційний суд зніс цей присуд, натомість потвердив адміністраційний розпорядок, що мури є власністю держави.

Божевільні в Америці. Нюйорський член конґресу Блек спинився у своїй промові над справою божевілля і доказував, що останніми рокам в страшний спосіб ширяться умові недуги. Так в однім стейті Ню Йорк є тепер 41.000 божевільних, а в стейті Пенсільванія — 20.700. Всіх умовонедужих є тепер в Америці 267.617, підчас коли в 1910 р. були їх лише 187.792. Блек із цього висновує, що недалекий вже час, коли модерний чоловік сучасного розторощуючого нерви віку буде примушений асекурувати ся від божевілля як і від инших випадків.

Чудо при вул. св. Зофії? В понеділок від самого рана почали збиратися на вулиці св. Зофії біля дому ч. 4. товпи народу, стягнені вісткою, що в згаданім домі явилося чудо. А іменно в мешканню сторожихи висіла стара ікона Матери Божої, яка після обтерти з пороху, будьтоби заясніла мов нова. Поліція повідомила про це римокатолицьку консисторію, котра веліла перенести образ до костела св. Миколая. В супроводі трох священиків образ перенесли до костела і примістили на стіні біля входу. В тій справі мав бути списаний комісійний протокол в приявности архієпископа Твардовского.

Обманство з труною Кіченера. Недавно подали світові часописи вістку, що якийсь Павер знайшов тіло б. анґлійського міністра війни Кіченера. І справді привіз він до Льондону труну і після величавого походу, який використали фільмові фотоґрафи, зложив її у призначене місце. Урядова комісія, що мала ствердити тотожність мерця, знайшла в труні тільки пісок. Тимчасом обманець Павер утік і досі його не відшукали.

Рік вязниці за зневаження хреста. Суд у Пйотркові засудив жидівку Вайнтраубівну з Ченстохови на рік вязниці за те, що на масковий баль одяглася в чернечу одіж з великим хрестом.

Статистика жидівської еміґрації у Польщі. На протязі минулого року виїхало з Польщі 27.000 Жидів. З того до Палестини поїхало 15.000, до Арґентини 5.500, до Злучених Держав 3.000, до Канади 1.000, до Бразилії 300, до Австралії 200, а невеличке число до Перу та Уруґваю.

Епідемія вибухів. Останніми часами раз у раз приносять часописи вісти про страшні експльозії вибухових матеріялів. Після недавної катастрофи зі складами амуніції в Америці, а відтак страшного вибуху порохівень в Угорщині довідуємося, що і в Швеції сими днями вилетіло у воздух кілька маґазинів пороху. Сталося це у північношведськім місті Кіруно. Сила вибуху була так велика, що цілковито знищила пять сусідних будинків. Вкінци в Бальтіморе (Злучені Держави) запалилося сім великих збірників, в яких було 25 мілионів літрів нафти, бензини та инших легкопальних матеріялів. Огнева сторожа довго не могла опанувати пожежі.

Важне для еміґрантів до Злучених Держав. Американські власти оповіщують, що лікарські оглядини їдучих до Зл. Держав будуть від тепер відбуватися в рідним краю еміґрантів, а не як досі на Еліс Айлєнд. Цей розпорядок входить в життя для Польщі від 1. вересня.

Радіо в поїздах. В Австрії мають від 1. вересня увести на пробу новість, що буде в своїм роді одинокою в цілій Европі. Именно подорожні будуть могти слухати в поїзді через радіо відчити. На разі буде ця новість уведена лиш на лініях Відень—Зальцбурґ і Відень—Вілян в той спосіб, що при кожнім поїзді буде один ваґон з антеною. У ваґоні буде 40 місць. За користування ваґоном побиратимуть 1 шилінґ від особи за одну годину.

Лік проти малярії. Трох німецьких вчених винайшли по десятилітних спробах протималяричний лік, котрий не тільки що краще може заступити досі уживану хініну, але цілковито вбиває бацили малярії. Досі малярія була страшним ворогом Европейців, у горячих краях, тому винахід цего ліку буде мати далекосягле значіння. Про цей лік подадуть винахідники докладнійший звіт на конґресі природників у Дісельдорфі, що відбудеться там у другій половині вересня.

Большевики касують неділю. Совітські власти Сахалінського округа рішили скасувати неділю, а день відпочинку перенесли на вівторок. До чого то доводить жидівська нетерпимість зглядом христіян.

Залізнича катастрофа в Німеччині. Дня 19. ц. м. о годині 2. в ночи сталася страшна залізнича катастрофа на лінії Берлін—Кельн біля стації Ляйферде. В наслідок того, що хтось повідкручував шруби від шин, скотився з залізничого насипу поспішний поїзд. Машина і 7 ваґонів розторощені. Погибло на місци 24 людей, богато покалічених. 25.000 нім. марок нагороди визначили німецькі власти за викриття справника злочину.

Крадіжі на почтах. Недавно арештували і відставили до вязниці в Стрию начальника почти в Журавні, Станислава Романовского. Романовский від довшого часу виплачував військовим інвалідам менші суми, задержуючи у себе чеки. В той спосіб присвоїв собі понад 10.000 зол. з інвалідських підмог. Справа виявилася щойно на реклямацію Союза інвалідів. Романовский удав божевільного. — В почт. уряді в Заболотові пропав з почтової каси грошевий лист з деклярованою вартостю 300 швайцарських франків, в якім в дійсности було 800 долярів. На слідство виїхав зі Львова делеґат дирекції почт і телеґрафів.

Небезпека для дітей. На польсько-німецькій границі в околицях Піли дуже ширить ся епідемія менінґітіс. На протязі кількох днів умерло 20 дітей. Найбільше паражені діти від 1—5 року життя.

Дописи.

З Гуцульщини. Радикальні демаґоґи від Маґури по Кути з нечуваним фанатизмом збіглися в Довгопіль на віче, де числили на велику участь у вічу місцевих керманичів. Бесідників було за богато, слухачів за мало, бо крім кількох пітьмаків і цікавих молодиць ніхто на вічу не явився. Місцевий і з сусідних сіл нарід зіґнорував радикалів, що від ряду літ сіяли по Гуцульщині незгоду, сварню і старалися безчестити прилюдно на вічу „попів", що ту в горах усюди працюють з саможертвою на Христовій і народній ниві. Радикальне віче зіґнорував весь місцевий і позамісцевий загал, а колиб подібні непрошені гості ещe раз мали відвагу в село загостити, нарід відправить їх в такий сам спосіб. Цікаве те, що против радикалів на Гуцульщині усюди нарід гуде, усюди чути лиш про наглий вилім з радикального багна, а все те в запорукою, що аж тепер Гуцульщина піде скорійшим кроком свого культурного і економічного розвою. Біда лиш, що між священиками мало інтересованих тою справою.

Оповістки.

В приватній жіночій учительській Семінарії СС. Василіянок в Яворові вступні іспити на I, II, III і IV. курс, а також додаткові вписи будуть відбуватися у днях 1. і 2. вересня с. р.

ДИРЕКЦІЯ.

До відновленого й поширеного (до 60 місць) у новім будинку **Інститута СС. Василіянок у Станиславові** приймається на удержанне учениці місцевих шкіл, (головно ґімназії, семінарії і народної школи). Опіка, (відповідний провід), поміч в науці, фортепян забезпечені. Кошти удержання помірковані, (не вищі від приватних станцій). В (нар.) **7. кл. школі вправ і на I. та IV. курсі семінарії** є ще вільні місця. Заведенне має права державних шкіл. Зголошення вже приймається. **Впис і вступний іспит 30. і 31. серпня 1926.**

УПРАВА.

Ширіть „Нову Зорю"

і

Заохочуйте знайомих до передплати.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

ПОРУЧАЄТЬСЯ Всеч. оо. парохам чесну, працьовиту та з довгою практикою **швачку всіх церковних риз**, яка на запрошення їде по парохіях і направляє дуже солідно і дешево навіть найбільше знищені ризи. Адреса: **Наталія Припханівна, село Пасічна, почта Станиславів.** 1—2

Із біржі.

Львів, 26. серпня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·97—	8·99 зол.
Доляри кан.	8·90—	8·92 „
Кор. чеські	0·26—	0·— „
Фран. фр.	0·22—	·— „
Фран. швайц	1·70—	1·75 „
Фунти штер.	42·00—	42·50 „
Ліри італ.	29·74—	—·— „
Шіл. австр.	1·28—	0·00 „
Нім. марк.	2.16—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. доставою		45·00 „
сел.	42 25	— „
жито нове	35·50	— „
ячмінь	—·—	— „
овес новий	24·—	— „

Шлюсарська артистично-будівляна робітня

Теодора Мрочка

В БУРШТИНІ (почта в місті)

виконує всякі залізні роботи: кручені сходи, залізні вікна, двері, огорожі, крати, хрести, конструкції копул, громозводи. Направляє молотілки, січкарні, млинки й помпи до колодязів (керниць.) 1—2

Важне для ОО. Духовних!

ПОПУЛЯРНІ КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ

о. П. Швілінського в перекладі **о. Д-ра ЯРОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО.**

Часть перша. ПРО ВІРУ. Ужгород 1926, ст. 366. — Поручені Впреосв. Митрополичим Ординаріятом!

Ціна одного примірника зол. 7·—, з почтовою порученою пересилкою зол. 7·50.

На замовлення висилає:

Адміністрація „Нової Зорі", Львів, вул. Сикстуська 39 а.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Das Jugendalter und sein Sinn

Von Dr. **Linus Bopp,** o. ö. Prof. an der Univ. zu Freiburg i. Br. Eine Jugendkunde zur Grundlegung der Jugendführung. 8° (VIII u. 340 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder. Gebunden in Leinwand M. 7·50 (яких 16·50 зл.).

Щоби виховати молодіж, треба її в першу чергу зрозуміти. До тієї ціли й іде згадана книжка. Розбираєть ся в ній силу проблємів, що конечні для зрозуміння молодечого віку (молодість і: спорт, полове життя, реліґія, збочення і т. п.). У многі з цих питань уносить автор нове світло, тому книжка конечна для виховників. Згадатиб іше, що автор розглядає душу не лише міських, але й сільських молодців та дівчат.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung
Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відповідальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 34. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 5. вересня 1926. Рік I.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська Ч. 39 а.

Конто щад. ч. .

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол. ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Христіянської Орґанізації.

ЗМІСТ: Непевне положення на европейському Сході. — Кілька гадок під розвагу. — З церковно-релігійного життя. — Про що пишуть часописи? Політичний огляд. — Слава світа (фейлєтон). — Зі студентського життя. — З дяківських справ. — Дмитро Бортнянський, як творець і реформатор (фейлєтон). — Поклик до складання жертв на викуп землі на „Маркіяновій горі". — Нові книжки і видання. — Дописи. — Посмертна хроніка. — Новинки.

Непевне положення на европейському Сході.

(+) Конфлікт між Анґлією а Радянським Союзом, який в сути річи є нічим иншим, як продовженням давної, старої ворожнечі Анґлії до Росії за супремацію в Азії, степенується щораз більше. Це слідує з анґлійської дипльоматичної акції у балтійських державах, в Польщі і Румунії. Надто в закордонних часописах щораз частійше появляються вістки про горячкові зброєння в Польщі і Румунії, котрі вправді польська преса стало заперечує. Вкінці сумерк радянської влади, не спокої і розлам в комуністичній партії, піддає бажану нагоду вмішатися у майбутню крізу теперішних Радянських Республик.

Тут треба справді подивляти клясичну анґлійську дипльоматію ведену »на століття і на континенти«, її обережність та зручність, яка вже нераз з успіхом заставляла чужі сили витягати для неї каштани з горіючого огня. Тепер видно ту саму зручність в політичній акції, яку не без успіху веде Анґлія у Варшаві, Ридзі та Букарешті. Її неміром є створити цілий протирадянський бльок держав від Балтику аж по Чорне Море, а затим в недалекій будучині зачати зачіпну акцію проти Радянського Союза, котра відтак може звернутися новою війною.

Найбільше клопоту в реалізації повисше згаданим анґлійським плянам робить Литва. Її непримиримe становище до Польщі з приводу все ще отвертого і загостреного питання Вильни спричинило, що її відносини до Радянської Росії є відмінні, чим прочі балтійські держави. В тій звязи майбутний литовсько-російський договір невтральности викликав і в Анґлії і в Польщі певного рода зденервування і невдоволення. Розходиться отже тепер, щоби якимсь способом вплинути на зміну політики Литви до Польщі. А що всякі намови та дипльоматичні заходи остали безуспішні, так треба ужити примусу. Нема сумніву, що польська військова управа стягнула на границі Литви дуже поважне число військ. Важним моментом є також напір маршалка Пілсудського на підвисшення кредитів для міністерства військових справ. До цего приходить велике збільшення воздушної фльоти і нове замовлення аероплянів у Франції. Все те вказує на приготовання до майбутньої війни. Про такі заміри змусити Литву до повної унії з Польщею виразно пише Нюйорський політичний тижневик Те Ню Репуб лік (The New Republic) і уважає як загрозу европейського миру на сході.

Цего є свідома і Радянщина і тому її преса поміщує стало алярмуючі вісти про небезпеку війни для Литви зі сторони Польщі. Розуміється, що так визначний дипльомат як Чічерін, вже давно провидів польсько-анґлійську дипльоматичну гру і уважає за свій обовязок переконати Литву про грізну для неї небезпеку. Його метою є приспішити і довести до кінця литовсько-російський договір, котрий на разі йде досить пиняво. Але і Литва, хотяй не обезцінює військових заряджень Польщі, не дасться легко застрашити.

Помимо всего близька війна на сході не видається на разі імовірною. Поминувши те, що навіть найбільше інтересована Анґлія не відважиться фінансувати таке ризиковне підприємство, важнішою є та обставина, що раз розпалений огонь війни не дасться зльокалізувати на Сході, але обійме знова цілу Европу. Це однак не виключає постійної погрози і пресії на Литву.

Надто в послідних часах розлам в комуністичній партії і заворушення в Радянськім Союзі незвичайно поліпшили положення Польщі, а тим самим політичні аспірації Анґлії. Почув це також і Радянський Союз і ось несподівано народний комісар для закордонних справ в Москві оголосив через совітську телеґрафічну аґенцію комунікат в справі мирового предложения варшавському урядови.

Польський уряд, як видно з офіціяльних звідомлень, приняв предложения дуже зимно і скептично. Тим пояснюється, що польський уряд не проголосив сам совітського комунікату, а дійшов він до загального відома дорогою через Берлін. Є ще і друга причина, длячого польський уряд так повздержно заховується до совітського предложения, а саме, що в мировім предложенню є зовсім полишена Румунія і балтийські держави, а це знова не годиться з дипльоматичними плянами Анґлії. З того приводу міністр закордонних справ Залеський заявив в польській амбасаді в Парижі, що в тій формі зроблене совітське предложения є не до приняття.

Добре поінформований краківський »Час« так пише про це предложения: »Польща зміряє до мирного пожиття зі своїм сильним сусідом, а її політика булаби нерозумною, якщо відкидалаби запевнення якогонебудь мирного пожиття. Але зроблене нам предложения мусить бути розсліджене під кутом загально европейського мира. Якщо окажеться, що російське предложения по правді до того зміряє, то польська політика цілком певно буде трактувати його реально. Наш мир з Росією буде одначе доперва тоді реальний, коли буде відповідати нашим приятельським відносинам до Анґлії, Франції, Румунії і балтийських держав. Під тим оглядом предложения російське мусить одержати належне вияснення, інакше є воно без вартости, а навіть шкідливе, о скільки моглоби ослабити наше становище зглядом наших союзників«.

З того бачимо, що Польща, знаючи внутрішне ослаблення Радянської Росії, чує тепер свою силу і тому так бундючно відноситься до предложения, котре тому рік назад булаби приняла з великим одушевленням і готовостю.

Так отже стоїмо перед якимсь новим розвитком випадків на европейському Сході. Для нас вони тим важніщі, що тут входити мусить також українське питання. Булоби це дуже наївним обманюватися пустою надією, що якась чужа держава, хотяйби нею мав бути Радянський Союз, постоїть за двигнення незалежної України. Якщо ми самі не створимо у себе відповідної сили й свідомість, так полишимося на дальше іграшкою чужої дипльоматії.

Кілька гадок під розвагу.

Зайвим булоби нині сягати памятю аж стокількадесять літ у минуле, вистарчить упритомнити хід воєнних подій хочби тільки з 1914 і 1915 р., щоби дати ясний доказ, як великим, а може й одиноким чинником на Галицькій области була тоді наша Церква, що ратувала наш нарід від загибелі.

В хвилі проголошення загальної мобілізації кинула нас судьба мов маленьке суденце на розбурхані филі шаліючого океану. Зовнішні і внутрішні вороги торощили його без пощади. Національна і расова нетерпимість, особисті порахунки, перемінилися в дикі інстинкти. Всяка свобода зникла, горожанські суди завішено, громадянство було віддане під самоволю полевих дивізійних катів, від котрих не було жадного відклику. Ледачі ґенерали без віри і совісти, послугуючися доносами мстивих клеветників, одним словом „umbringen" слали сотки наших невинних людей денно на шибеници. Мов за татарського лихоліття сковані ланцюгами, побивані штиками конвоюючих жандармів як марева воліклися наші люди ген по далеких шляхах Угорщини чи Тиролю у воєнні табори „Verrāte-рів". Молодий син нашого українського народа йшов хоробро в бій für Kaiser und Land, а його батько і мати гинули на вербі при дорозі.

»Іване без роду, Іване без долі«... ніссяся гомін розпуки по всіх усюдах Многострадальної Галицької Области. Ридало серце з болю на могилах мучеників та на згарищах наших осель.

А зі сходу і півночи котилися лявіною армії білого царя на нашу землю і під кличем »асвабадітельная война« освободжували нас з культурного дорібку. Тайна

охрана розбрилась як сарана від Збруча по Сян, втискалася в глибину душі нашого народнього життя, тероризувала, давила.

Нарід приголомшений, розірваний, позбавлений всякої лучби не тільки з культурними центрами, але навіть з сусідними селами і місточками даремно наслухував, чи не почує голосу потіхи від народних провідників. Їх не було. Чільні світські політики виїхали там, де їх кликав важкий обовязок. Ті, що поневолі остались на місци, не мали змоги, хисту і відваги стрінутись з народом — сеж були ц. к. урядовці, научені з поза бюрка говорити з народом. Тому заховувались пасивно, вичікуючо. Горстка витревальців-героїв опинилася сейчас в тюрмі, або на засланню, а горлаї-демаґоґи, що в часах мирної ідилі дуже відважно кидали високопарними фразами на право і на ліво, спасались бігством в безпечні місця оправдуючися »сакраментальним« — »нас буде треба пізнійше«.

І знов, як колись, лишилася народови Церква, лишився »хлоп і піп« на поталу немилосерних подій. А очі осталих звернулися як на одиноку надію, потіху і підпору, на люблену і цінену особу Митрополита.

Та мов грім з ясного неба поразила вість: Митрополит увязнений і вивезений.

Налетіле з північного-сходу гайвороння в рясах намагалося одним брутальним махом повалити одиноку ще остою реліґійно-національного життя — Церкву.

Та помилилися. Бо ось з наших домів Божих залунав клич: прийдіть до мене всі... і на цей голос прокинувся нарід знов з летаргу і кождої днини вже від ранного ранку облягав громадно престоли і разом зі своїми духовними слав могутню мольбу-благання: ратуй нас Христе, бо погибаємо. І цей момент був переломовий. Від тоді лучилися всі у спільній молитві і спільному терпінню. Одні других більше пізнавали, більше до себе зближувалися і хоч чужі по крови, почули себе рідними по вірі і мові. Духовний йшов між народ, ділив його горе, болів його болем. Йшла взаїмна поміч у матеріяльній потребі. Стихійно творилася сильна орґанізація, оперта не на писаних статутах, а на християнській любови. Церква згуртувала нарід - розбиток під свої опікунчі крила.

Зрозумів це ворог, почав замикати наші церкви, вязнити духовних. Але нарід вже не був пасивною, застрашеною масою, а зединеною, морально скріпленою силою. Він з дуже маленькими виїмками був щирим другом свого духовенства, стеріг тих, що їм грозила небезпека, переховував у себе, віддавав увязненим останну лепту, підходив сміло під удари салдатів, щоби попращатися зі страдальцями, передати харчі чи одіння.

А нині? Нині горлаї-демаґоґи, що то заховались, спасаючися бігством — »як дуже потрібні на пізнійше« — роблять вже роботу. Голосять народови: »Реліґія, це опіюм для людства« — відхристіянізовують його.

А який вислід цеї роботи? Певна загибіль для народа.

Тому будьмо готові не тільки до оборони, але і до боротьби згуртовані в

Українській Християнській Орґанізації.

свящ. Х. Н.

З церковно-реліґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

До просьб о канонізацію папи Пія X. прилучився недавно також чин ОО. Кармелітів. Таку саму просьбу вислав рівнож апостольський делеґат полудневої Африки іменем усіх підчинених собі католиків.

Конґреґація обрядів усталила геройськість Дон Івана Боска, котрий процес почався в 1917 р. Це усталення є передостаннім кроком до проголошення Боска блаженним, що наступить імовірно в р. 1929.

Та сама конґреція почала також приготовні кроки до провірення чеснот основниці інститута Нотр Дам (Alice Le Clere) в ціли проголошення її святою.

Конґреґація соборів видала розпорядок, силою котрого забороняє священикам невідповідні театри й кіна та в часі прогульок чи виїздів на купелі переодягатися по цивільному.

Після більш як трилітньої праці появився недавно світовий атляс протестантських місій, що дає докладний образ їх праць і цікаву статистику. Тепер розпоряджають протестанти понад 700 місійними орґанізаціями, що мають свої осередки в Північній Америці, Анґлії, середній Европі, Австралії і Новій Зеляндії. Тільки 380 тих орґанізацій висилає місіонарів у чужину. Загальний буджет тих орґанізацій виносив в році 1923 — 269,555.148 долярів; число місіонарів було 29.188, з того 11.444 мущин і 17.744 женщин. Велика частина цих останніх є жінками місіонарів. Місії працюють у 116 місійних областях, де навчають 8,2 2.378 учеників. Крім того мають іще вони 50.277 неділних шкіл, до яких ходить півтретя міліона учеників. На ці недільні школи видають орґанізації до вісім міліонів долярів. Само лондонське біблійне товариство поширило в рр. 1923—4 півдевята міліонів Біблій в 566 мовах.

По донесенням католицьких часописів продали протестантські біблійні товариства в р. 1925 — 30 міліонів Біблій в усіх частях світа. Само американське біблійне товариство напечатало св. Письмо в 175 ріжних мовах. Біблійні товариства роблять заходи, щоби і в усіх европейських готелях знаходилася Біблія. По німецьких протестантських шпиталях є Біблія в кождій кімнаті.

ГОЛЯНДІЯ.

Про теперішне католицьке життя в Голяндії реферував на останнім Евхаристичнім конґресі в Шікаго утрехтський архієпископ Ван де Ветерінґ. З цього реферату виймаємо деякі факти: Католицька голяндська Церква творить утрехтську церковну провінцію, що складається з архієпископства й чотирьох епископств. Вона поділена на більш як 1200 парохій. Число католиків виносить 2½ міліона. На кожду парохію випадає 2000 до 3000 душ. Число кандидатів духовного стану тут все дуже велике. Так звані малі семинарії числять 5.700 студентів, великі семинарії 2.000 кандидатів богословя. Католицьких священиків є тепер в Голяндії около 5.000. Третина з цього числа посвячується заграничним місіям. Потішаючим обявом католицького життя в Голяндії є передовсім евхаристійний рух. Евхаристійний Союз числить майже 100.000 членів в 165 відділах. Евхаристійних часописів є 7. Число приймаючих св. Причастя виносило в р. 1924 в поодиноких діецезіях від 7 до 20 міліонів. В 1925 р. було в Голяндії 1.917 приватних католицьких елементарних шкіл з числом учеників понад 330.000. В цих школах учить 10.000 учителів, з того третина є священиками. Католицьких учительських семинарій є 44. Католицьких ґімназій є 10 з 1.400 учениками, середних шкіл 19 з 2.300 учениками і ліцеїв 11 з 1.700 учениками. Крім того є 7 реальних шкіл з 300 учениками і 5 висших реальних шкіл з 200 учениками. До цього слід іще додати 38 торговельних шкіл з 2.500 учениками, 111 господарських шкіл з 3.000 учениками і 179 промислових шкіл з близько 17.000 учениками. Вінцем католицького шкільництва є оснований в 1923 р. католицький університет в Німвеґен, що числить тепер 300 студентів. Відповідно до цього розвинений також дуже гарно на кождому полі орґанізаційний рух.

ПОЛЬЩА.

»Кресовий« орган »Жице Волиня« доносить, що значнійша ґрупа православної інтеліґенції в Кремінци звернулася до архімандрита Морозова з просьбою, щоби прибув до них, бо вони задумують перейти на унію (очевидно »нову« унію) і оснувати свою власну парохію. Морозов негайно виїхав до Кремінця.

З нагоди переходу кс. Гушна на православє ліва преса почала домагатися леґалізації »Національної Церкви« в Польщі. Проти цього виступає різко ендецька преса. Передовсім остро проти »Нац. Церкви« виступив в »Курер-і Варшавск-ім« Адам Ґжимала Седлецкі. Він пише між иншим: »Римо-католицька Церква була і є одною з найсильнійших підойм польщини в Польщі... Від тисячу літ, від коли ми зросли з кат. реліґією, не було ані одної доби, в котрій Церква ішлаби в поперек польській нації... На кождому кроці наш клир зазначував свій патріотизм... Нашою національною Церквою є Церква римо-католицька, Церква Кордецьких, Церква епископів і священиків, висиланих за Польщу на Сибір, Церква священиків повстанців і мучеників«... — На це кс. Завадзкі в орґані »Національної Церкви, »Польска Одродзона« (ч. 17) дав дуже брутальну відповідь, виказуючи поіменно деяких церковних польсьих достойників, як вони ділали на шкоду Польщі.

Оден зі священиків »Національної Церкви«, кс. Яґодзіньскі, покаявся і повернув до католицької віри.

БЕЛЬҐІЯ.

Над ділом зєдинення церков працюють в Бельґії дальше дуже ревно. В цілому ряді бельґійських міст відбуваються від довшого часу прилюдні виклади про це питання. Передовсім мають вони на ціли викликати заінтересованнє східною Церквою. Виключно ділом зєдинення займаються два монастирі оо. Венедиктинів під проводом Dom Lambert'a Beauduina. Між співробітниками Beauduin'a є пять Бельґійців, оден Австрієць, оден Голяндець і двох Анґлійців. Оден з цих монастирів, в Pepinster, має займатися унійним рухом на Сході, а другий, в Schoolenhof, таким самим рухом на півночі (Голяндії, Скандинавії і Анґії). Тому самому завданню мають також посвятитися два женські монастирі.

Про що пишуть часописи?

„Słowo Polskie“ з дня 25. серпня п. р. містить статтю відомого загорілого повіниста *М. Прушинського* п. з.

„Współzawodnictwo Kultur“

Автор говорить на вступі що найвища культура може заблиснути й у народі, що на загал стоїть дуже низко, а поодинокі таланти сяють своїм ґеніем, як це було пр. в передвоєнній Росії. Говорить дальше про це, що кожен нарід повинен дбати попри творчу культуру заразом і про піднесення просвіти й життєвого рівня найширших мас та усувати прірву між верствами. Після цих гарних слів приходить автор ні з цего ні з того до змалювання культури в східних воєвідствах. І чваниться з гори, що Поляки під кожним оглядом випереджують значно Жидів, Українців і Білоруссінів. Саме ці землі видали найбільших польських поетів (Міцкевича, Словацкого) прозаїків (Сенкевича) вождів і діячів.

Натомісць культура має є на жаль у північних воєвідствах найнижша в Польщі, а в південних воєвідствах її стан теж не добрий. Під оглядом вироблення мови, вартости театрів чи книжок і часописів ідуть у першому ряді — чванится автор, Поляки, а за ними Жиди. Далеко по заду йдуть Українці, а ще дальше Білоруссини. Під всіми иншими оглядами стоять найвище Жиди, не виймаючи навіть чистоти (хоч це брудії) — а чудацькі жидівські забобони менше шкідні, ніж дикі маячіння не-жидів, що відносяться головно до „лічення“ недужих. По Жидах — чванится вдруге п. Прушинський ідуть Поляки. Культурний рівень Українців низкий, хоча цей народ має нераз великі артистичні здібности (народне прикрашуванне, різьба, гончарство, килими, писанки — пісні) і хист до торговлі. Білоруссини стоять найнизче. Передусім разить в Українців і Білоруссінів примітивний спосіб праці й у

деяких околицях аж дивна первісність ноші (личаки) й дому (хати без комінів) — польський мужик стоїть вище — чванiться без ніяких доказів автор вперто, хоч мусить бути свідомий цего, що воно є зівсім противно. Тепер саме маємо нагоду порівнати це „współzawodnictwo kultur“, бо маємо скрізь розсіяних мазурських кольоністів. Бачив я це в Бережанщині. Їду підводою стоїть ряд хат. „Це мазурські хати — пояснює мій господар — у нашого найбідніщого господаря чистійше в стайні, як у них в хаті — там разом із людьми й свині й корови, бруд і задуха такі, що годі видержати в хаті“. А моральна вищість Мазура над Українцем? Іншим разом іду полем і бачу снопи поскладані в копи не так як у нас кладуть, а сторчаком. „Чиє це поле?“ — питаю в стрічного господаря. „Мазурське“ — відповідає він. „Це також мазурське — показує рукою на незжату ще ниву, — на якій росло збіже рідке та мізерне, повне хабазя — не вміють ходити коло поля — додає господар, — а в дальшій розмові оповідає таке: „Минулого року буря занесла з мазурської ниви снопи на моє поле — я зібрав снопи й заніс Мазурови. Він дякує мені, а я кажу: „Нема за що!“ „Ой, ні — каже є за що, бо в нас на Мазурах, як снопи опиняться в який небудь спосіб із одної ниви на другій, то вже стають власністю цего, чия нива!“ А я здвигнув раменами — каже господар — та як мігби я використовувати чуже нещастя.“ От дійсні картини „współzawodnictwa kultur“. Правда, що неграмотність у нас ще досить велика, та кому має наш народ подякувати за це, та всеж таки самі Поляки признають нераз, що народня свідомість українських мас куди вища від польських не то з колишньої російської займанщини, але й хочби в краківському воєвідстві. *Подорожній*

Політичний огляд.

ПОЛЬЩА.

Пілсудський інспектором армії.

На засіданню Ради міністрів усталено текст проєкту декрету президента про іменування маршала Пілсудського ґенеральним інспектором армії.

Страшні відносини в варшавській слідчій поліції.

»Ґлос Правди«, орґан Пілсудчиків, містить статті про страшні відносини в варшавській слідчій комісії. Так пр. поліційний урядник Бахрах перевозив в своїм часі масово валюту за границю і перепачковував кокаїну, при чім уживав дипльоматичних пашпортів. Комісар Добецкі не вміє навіть писати. Він брав великі хабарі від злодіїв. Комісар Шафраньскі покінчив тільки дві кляси народної школи. І він брав від жидівських купців величезні хабарі. Не ліпший є урядник поліції Кармазин, що удержував зносини зі злодіями і брав від них хабарі. Таких випадків наводить »Ґлос Правди« безліч. За ці ревеляції дістає редакція анонімові листи, в яких інтересовані грозять редакторови смертю.

Польща і Союз Націй.

В переїзді до Женеви через Берлін заявив міністер Залеський в розмові з представником польської телеґрафічної аґенції, що Польща не має наміреня вирікатися жадань постійного місця в Союзі Націй і піддержує вповні своє становище. Супроти однак трудної міжнародної ситуації не бажає Польща робити нових труднощів. Для добра загальноєвропейської справи може рішитися на деякі уступки, вважаючи їх однак тимчасовими. Дальше заявив Залеський, що Польща є незалежна від німецьких жадань. Колиби навіть Німеччина осягнула своє наміреня вступу до Союза націй, то й тоді Польща піддержувалаби своє жадання що до постійного місця.

НІМЕЧЧИНА.

Три ноти конференції амбасадорів до Німеччини.

Конференція амбасадорів вислала до німецького правительства три дипльоматичні ноти в справі розоруженя. Перша нота відноситься до військових орґанізацій, друга до нелеґального побору рекрута, третя до нарочного утруднювання заряджень контрольної комісії. Конференція амбасадорів жадає, щоби в будучности зарядження контрольної комісії були безоглядно і негайно виконувані.

АНҐЛІЯ.

Маніфест „Лєйбур Парті“ про Польщу.

Независима „Лєйбур Парті“, що творить ліве крило цеї партії, видала маніфест, в якому звертає увагу світа на небезпеку війни з приводу загряничньої політики Польщі. Маніфест говорить між іншим: »Є загальна думка серед литовського й московського народу, що польський диктатор Пілсудський задумує довершити військового нападу на Литву в порозумінні з британським урядом загряничніх справ. Говорять про тайне порозуміння, яке предвиджує відшкодування Німеччини віддaнням їй частини польського коридора. Слід зазначити, що всі ворожі виступи проти Литви змінилиб у Радянщині взаємини радянсько-польські на ворожі. Це потяглоб напевно й інші держави й небезпека нової европейської війни булаб дуже велика«.

Вкінці маніфест взиває робітницький світ, щоби звертав на це письмо увагу й щоб домагався від правительства, щоби доставі стрілива, або грозі війни спротивилося так само рішучо, як перед шести роками, коли перепинено в Анґлії підмогу Польщі проти Росії.

Загострення страйкової ситуації.

Конференція між представниками вуглекопів і делеґатами правительства скінчилася нічим. Стрейкове положення погіршилося. Множаться сутички з поліцією. — Делеґація вуглекопів виїхала до Росії за допомогою.

РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ.

Совіти навязують зносини з Францією та Анґлією.

Рада народних комісарів поручила совітському представникови в Парижі зложити заяву французькому правительству, зобовязуючу до заплачення жаданого Францією відшкодовання в висоті 60.000 долярів в заміну за втрати понесені торговельними французькими колами в звязку з несподівано зарядженим совітами відроченням французької вистави в Москві. — Рішення ради народних комісарів робить актуальним питання зновлення переговорів

Слава світа.

(Кінець).

Часом нічю заводили річи в галі розмови з собою.

— Відкіля ти прийшла тут? — питала одна в одної — де дістанемося?

Така була все їх розмова. Тільки ряд запорошених книжок на гарно прикрашеній деревляній полиці — і фортепян не говорили ніколи зі собою. В розпяття не зважувалися питати ніколи новітні річи: килими, обстанова й марморне погруддя з каплинкою крови й ґрамофон. Вічний годинник стояв побіч розпяття й тому міг легко завести розмову з ним. А сфінкс із небесним ґльобом стояла напроти розпяття й безнастанно гляділа таємничими очима з під напів розплющених повік. Перед розпяттям мали всі ці річи тайний жах. Та мовчанка запорошених книжок і німого фортепяна лютила їх.

Та раз таки заговорив фортепян. Якийсь юнак у товаристві авкціонаря приніс оливну картину в пишних золочених рямах. Фортепян пізнав картину за першим поглядом: це був славній мистець, що перед богато літами грав на ньому свій перший концерт, який закріпив його славу. Стогін пронісся струнами інструменту, коли юнак послухався приказові авціонаря, що повелів йому: »Поклади картину там при стіні на фортепяні, там він найкраще надається!« А потім сказав іще авкціонар: »Завтра знов буде тут місце, бо завтра ліцитація«. Після цего вийшов разом із юнаком.

Останню ніч перед ліцитацією використали предмети в галі на це, щоб поговорити ще раз зі собою. Насамперед був великий гамір мови й відповідей, аж поки один із чотирьох грізних супів не приказав бути тихо.

— Хай кожне з нас скаже своє останнє слово, заки розстанемося — так запорядив суп.

— Останнє слово? — так почали килими. — Таке наше останнє слово: черевики з шовку й із золотими спряжками ходили колись по нас — золоті черевички й деревляні ходаки всі йдуть, де ведуть до могил стежки!

— Останнє слово? — спитала софа з золотистим шовком і стільці з тоніськими золотими ніжками. — Останнє слово таке: слави світа й часу ціль, це на кінці все тільки міль!

І чотири супи стиснули клюви та притакнули.

— Моє останнє слово — сказав годинник — таке: так, так, так, так: малесенькі часиночки, секундочки дрібні збираються до купочки й століття є цілі! Так, так, так, так!

— А моє останне слово — вмішався ґрамофон — мій покійний господар вложив у мене заки впав на серцевий удар: „Лиш раз у році цвіте май!“

І ґрамофон хотів заграти пісню, та як почав »Лиш раз у...« урвалася пружина й останній склад звучав як важкий скрегіт, неначеб він хотів душитися.

— Моє останнє слово — сказало марморне погруддя повагом і важко: уважайте: Що зробить людина і що вона ткає, це кров в ньої з серця, життя розідає! О горе людині, що хоч тілько вдарів долота дістане, холодним і німим тільки на віки погруддям остане!

А сфінкс глянула на розпяття й глухими звуками, що лунали то наче тріюмф демона, то наче ридання, промовила:

— Хто каже, що він знає, цей неправду звіщає!...

Розпяття мовчало, як завсіди. У його споді блищали тільки в лагідному сяєві місяця й зірок слова: »Господь сам один вистарчає!«

Всі річи в галі задержали й сьогодні свій жах перед розпяттям й не питали в нього. Та вічний годинник звернувся до книжок на деревляній полиці й до фортепяна й сказав:

— Сьогодні й ви мусите заговорити! Скажіть ваше останнє слово! Ваше перше й останнє слово!

Тоді сказали книжки на-пів придавленим голосом:

— Голосимо мудрість ми десятиліть, уста замикає нам порох століть!

Бронзова сфінкс осміхалася...

— А ти? — спитав тепер вічний годинник у фортепяна, що все ще мовчав. — Яке твоє останнє слово?

І стали струни фортепяна співати. Усе, що колись у минулому вони співали, тепер співали знову. Та співали вони зівсім інакше як досі: вище, богатіще, чистіще, ясніще. Вони співали про золоті та багряні сни, про славу... та було це тепер усе в світлі й сяєві затоплене, змагання наперед, що містилося в тонах і перший концерт, що колись грав його мистець на ньому, звучавби тепер біля співу цеї нічної години, як самі дісонанси. О, як дзвеніли струни! Вони самі з себе грали гармонію тонів життя... та тепер неслася понад ними переможна радість. Чудом торкані струни співали мельодії Ґраля, ясні як срібло, що блискотить у Велику Пятницю... та в ці мельодії впліталася гармонія сфер, світліща від золота пре-

з Францією в справі довгів царської Росії і тимчасового правительства.

Совітське правительство згодилося вислати до Анґлії 5 міліонів рублів в золоті як жадане забезпечення текстильних замовлень, пороблених совітами в анґлійськім промислі.

Торговельний рух між Німеччиною і Росією.

Торговельний рух між Росією і Німеччиною змігся значно в останніх часах. Німеччина займає тепер шесте місце між державами, що доставляють Росії промислові продукти. Росія здепонувала досі в Німеччині титулом заставу за торговельні зобовязання чистого золота вартости около 70 міліонів золотих марок.

Бунти в совітській армії і фльоті.

Несупокої в чорноморській фльоті тревають дальше. Команда зарядила переведення ревізії й арештовань навіть серед залоги кораблів, котрі вважано за найбільше вірні для правительства. Передовсім богато було арештовань по орґанізаціях комуністичної молоді в Севастополі в морських школах. — В Богодухові збунтувалися два полки. Військо прислане з Харкова розоружило збунтованих. Протидержавна аґітація тішиться великими успіхами також серед артилерійських відділів Богодухова. — Совітські війська ліквідують повстання в районі ріки Амударія. Це повстання вимагало майже двомісячних операцій більших совітських відділів. Повстанням проводили фахові офіцири б. царської армії.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ.

Заява Українців.

На конґресі національних меншостей відчитано заяву Українців і Білорусинів, що вони не візьмуть участи в нарадах, бо з них вилучено дискусію про територіяльне самоозначення.

Наради конґресу.

Минувшого вівторка почалися в Женеві наради конґресу національних меншостей. Перед отворенням нарад відбулися конференції делеґацій поодиноких національних меншостей над програмою, з якою думають виступити на конґресі і над тактикою. Вже тепер зазначилися головні лінії поступования поодиноких ґруп. Всі польські меншости творять оден спільний фронт. Так само між жидівськими меншостями дійшло до повного порозуміння. Головою жидівської делеґації став д-р Моцкін з Парижа. Між Німцями має бути незгода. Румунські Німці жадають створення спеціяльного Союзу націй для меншостей. Проти цього проекту виступають инші ґрупи. Крім того ряд поодиноких членів німецьких ґруп виступає з домаганням права самоозначення. Німецькі ґрупи є чисельно найсильнійші. — Конґрес вибрав 4 комісії: господарську, культурну й правнополітичну. Представники Союзу націй, що перебувають тепер в Женеві, заховуються супроти конґресу певтрально. На конґресі є репрезентовані між иншими польські меншости з Німеччини, Лотви, Литви, Чехословаччини і Румунії.

Наради конґресу отворив д-р Вільфан, посол до італійського парляменту. Його вибрано провідником конґресу. В конґресі бере участь 38 національних ґруп з 13 держав. Ґрупи українська, білоруська й литовська з Польщі не є офіціяльно репрезентовані на конґресі.

ІТАЛІЯ.

Розвязування католицьких орґанізацій.

З Мантуї доносять: З приводу останньої сутички між членами католицьких союзів молоді і фашистами, видало правительство міністеріяльний декрет, котрий розвязує всі католицькі орґанізації і замикає всі їх льокалі.

Масові арештования соціялістів.

Після донесень медіолянських часописів арештовано в Вероні 400 соціялістів. Арештования відбулися також в Падуї. Причиною їх — основання соціялістично-републиканської партії.

ГРЕЦІЯ.

Поголоски про контрреволюцію.

З Софії доносять, що після донесень з болґарсько-грецької границі, мала вибухнути в Греції контрреволюція. Осередком контрреволюції має бути Солунь.

Король Юрій їде до Атен?

В звязку з останніми випадками в Греції кружляють поголоски, що там проклямували монархісти знов монархію і що король Юрій знаходиться вже в дорозі до Атен. В кількох місцевостях прийшло до маніфестацій, в часі котрих підносили окліки в честь короля.

Панґальос інтернований на Креті.

Як доносять з Атен, бувшого диктатора Панґальоса перевезено на остров Крету і там інтерновано в форті Їздін. Кажуть, що відкрито заговір, ціллю котрого було освободження Панґальоса і вивезення заграницю. Викриття цього заговору було причиною, що бувшого диктатора вивезено скорійш на Крету.

Новий кабінет.

На засіданню під проводом адмірала Кондуріотіса провідники всіх політичних сторонництв постановили утворити фаховий кабінет з ґенералом Кондилісом в ролі премієра. В жовтни мають відбутися вибори до парляменту.

Кондуріотіс президентом.

Адмірала Кондуріотіса вибрано президентом Греції. Новий президент видав до народу таке письмо: »Диктатура ухилена, з нинішним днем обіймаю функції президента републики; на це становище покликали мене четверті Національні Збори«.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Арештования Українців.

Чеські часописи доносять, що на Закарпатській Україні змагається антидержавна аґітація. В останнім часі арештовано там чотирьох Українців за орґанізования заговору, котрого ціллю було відірвання Закарпатської України від Чехословаччини і прилучення її до Радянської України.

ПОРТУҐАЛІЯ.

В Портуґалії грозить нова революція.

Зі столиці Портуґалії надходять відомости, що там заноситься на новий переворот. Ходять поголоски, що противники теперішного правительства приготовляють державний замах. В місті настрій дуже напружений.

ЕСПАНІЯ.

Анґлія і Франція відкидають домагания Еспанії що до Танжеру.

Часописи доносять з Лондону, що анґлійське й французське правительство спротивилося уділенню Еспанії права адміністрації Танжером.

стольної чаші, що іскриться в ранішньому світлі багряних і темно-синіх ґотицьких вікон. Струни співали про невинність, що сміливо ступає своїми шляхами, неначе ведена янгольською рукою... співали струни про сильну, ясну, веселу, святу відвагу борців життя, що крізь горе життя й смерти йдуть напроти сонця золотого. Певно, воно було так: Духи буяли по струнах і збірали тони мов китиці золотистих стебелин повних важкого колосся... а тепер по короткій перерві, що здавалося підготовляла тільки найвище, останнє, неслася могутнім хором пісня: »Рідна країна душі гень там у сяєві, горі!«

Це було останнє слово фортепяна мистця. Бронзова сфінкс заплющила повіки й її лаби, що держали небесну кулю, неначе втратили силу.

* * *

На другий день рано відбулася ліцитація. Турецькі й перські килими дісталися до гостинниці й тепер ходили по них подорожні ріжного роду. Марморний столик із чотирма грізними супами продали в кавярню й там уживали його як столик до кави. Вічний годинник купили для бюра, а сфінксу купив Жид-торговець старинощами, старий як Агасвер. А ґрамофон пішов у шпиталь. Коли мав там грати вперше, спинився знов на трьох перших складах: »Лиш раз у...« й мусіли віддати його, щоб направити пружину. Та вскорі недужі не могли його слухати й він попався на під і в забуття.

А стільці з золоченими ніжками й софа з золотистим шовковим обиттям попалася старій панні, благороднього роду, бо їй здавалося, що ця обстанова так добре підходить до опірення її найлюбіщого в світі канарка.

А за фортепян змагалося двоє людей: довгокучерий студент музичної академії й молода дівчина. Можна було бачити з її зворушення й захвату, що її вяже з інструментом якийсь інтерес. Та коли ціна купна виросла до триста золотих, замовкла молода дівчина й студент остав переможцем.

Серпанок на виду дівчини не дав змоги приявним пізнати її й бачити дві важкі сльозини, що появилися в її очах, коли фортепян признали студентові.

Коли охочі до купна розійшлися, підійшла молода дівчина ще раз до фортепяна й погладила його легко й мягко рукою в рукавичці. Авкціонар думав, що вона хоче стерти порох і сказав:

— Ах, тут усе запорошується!

Потім купила молода дівчина в авкціонаря слонівкове розпяття, що його ніхто не старався набути й вийшла, сховавши розпяття в плащі.

На другий день прийшов студент із двигарями, щоб забрати фортепян. Він побачив, що непродана оливна картина стояла ще на фортепяні, вказав на неї рукою й сказав коротко:

— Кілько?

— Заплатіть, пане, бодай рями! — відповів авкціонар — скажім: трицять золотих.

— Двацять! — сказав студент і здвигнув раменами.

— Добре, про мене хай буде — двацять!

І люде забрали старий фортепян і картину в житло студента. Там повісив студент картину над фортепяном і вправляв, вправляв, вправляв день у день, щоб теж дійти раз до слави, що її здобув був великий мистець. Із *дра І. Клюґа.* пер. *Лотан.*

Зі студентського життя.

Перед нами новий рік студентського життя. Від нас студентів залежить, чи попливе врешті те життя правильним руслом, чи витворяться в цему році які реальні цінности, — чи витрачуватимемо далі сили і час на в нутрішні спори та безхосенні диспути. Во білянс минулого року дуже марний. Мимо формального знесення бойкоту обі досі розділені ґрупи студентів на ділі не зіллялися, бо ділили їх зовсім відмінні погляди на завдання студентів, що опинилися на польських Високих Школах. Партійніж переконання завершили розклад українського студентства. Тому й не диво, що »Студентська Громада« і на той рік обмежилася до ролі філії ректорської канцелярії (головний напрям її успішної праці це оцінка всякого рода прохань) — та невдячного забавового підприємства (шумні загально-студеатські вечерниці зі знанним недобором!). Що не без вини тут і славетний Виділ цего Товариства, Виділ, який не доріс до стоячих перед ним завдань, про це й не треба говорити. Та на щастя на його місце скоро прийде новий Виділ, вибраний — як можна сподіватись на зовсім нових основах, одноцілий в собі та вповні свідомий важких своїх завдань.

Одною з найважніщих справ, яку мусить перевести новий Виділ це скликання Загально-студентського Зїзду, з участю бодай усіх тих українських студентів, що студіюють на Високих Школах в Польщі. Метою того Зїзду булоб обєднання усього українського студентства в Польщі в одну

безпартійну (чи радше понадпартійну) суцільну орґанізацію, якаб перейняла на себе тягар боротьби за Українські Високі Школи на території західних земель України. До цієї боротьби мусимо приступити негайно, зі свіжими силами, з відмолодженим запалом. *Боротьба за У. В. Ш. це едина платформа Зїзду, на якій мусять обеднатися усі ґрупи українського студентства.* Бо Зїзд цей мусить випасти як найповажнійше, мусить виказати силу, а не розбиття нашого студентства — тоді, коли ходить о загально народні ідеали. Хтоб посмів нарушити його спокій і повагу мусить стрінутися з гідною відправою усього українського студентства. Сама орґанізаційна підготовка Зїзду, відповідні реферати та їх розділення це вже справи, що ними повинен зайнятися новий Виділ »Студентської Громади«, чи ініціятивний комітет, покликаний тим Виділом в порозумінні з усіми студентськими орґанізаціями.

Дальшим завданням, яке мусить перебрати на себе новий Виділ це боротьба за наше національне імя і права української мови на львівськім університеті. Кождий український студент мусить на всякого рода формулярах і при кожній нагоді заявляти себе лиш Українцем — »Русини«, »греко-католики« і всякі другі рутенці мусять стягнути на себе погорду не лиш студентства але й цілого громадянства. Їх імена треба подати до загального відома — а подбати про це повинен теж новий Виділ.

Поруч тих завдань мусить виповнити новий Виділ і завданне, для якого властиво »Студентська Громада« істнує. Зорґанізування допомоги бідніщим верствам українського Студентства, уможливлення їм дальших студій треба повести більш пляново, як досі. Кромі збирання пожертв треба зорґанізувати і посередництво праці і навіть самим творити варстати праці. При розділюванні допомог кожний студент, що її побирає повинен зобовязатися до праці на народнім полі і до звороту відповідних сум в хвилі, коли його положення на це позволить. В той спосіб витвориться вічний рухомий фонд допомоги студіюючій молоді. Грошевуж піддержку зі сторони ректорату належалоб на нашу думку обмежити до minimum — маючи на увазі те, що всяка матеряльна піддержка з того боку потягає за собою збільшення залежности Товариства від університетських чинників.

Ще одно врешті завданне чекає новий Виділ: ліквідація і провірка рахунків »Профоруса«. Справа ця дуже важна, і тому дивно, що її так довго замовчувано. Дві допомогові орґанізації поруч себе зайві, аґенди Профоруса безпечно може перебрати на себе »Студентська Громада« — чи створена майбутнім Зїздом загально-студентська орґанізація, — а кожний студент вже на Зїзді повинен дізнатися, як орудувано протягом кількох літ його грошем і на що пішли досить великі суми гроша, надсилані ще в останньому році з Америки. Я певний, що Профорус бувби давно здав рахунки, якби мав перед ким їх зложити, я знаю, що гроша того незмарновано, та мимо того ставлю домагання провірки рахунків на те, щоб не ширилася дальше серед студентства леґенда, яка підкопує добре імя нашої заслуженої студентської орґанізації.

Ст. Ст.

З дяківських справ.

Між дяками роздвоєнне не устає. Вони поділені на дві ґрупи. Перша гуртується в „Товаристві Взаїмної Помочі Дяків“, якого орґаном є „Дяківські Відомости“, що виходять у Львові, друга ґрупа, „ліва“, уважає своїм орґаном „Голос Дяків“, що виходить у Коломиї під радикальною фірмою „Запорожця“. „Голос Дяків“, як лицює врештою лівому радикальному орґанови, редаґований в дусі ворожім для Церкви й духовенства; його тактика криклива, брукова. „Дяківські Відомости“ відріжняються значно від свойого суперника; і нічого дивного, бо головою „Товариства Взаїмної Помочі Дяків“ є о. Ев. Дуткевич, Цей орґан редаґований поважно й тактовно.

Між обома органами йде безнастанна полеміка, котра може тільки поглибити пропасть між обома ґрупами.

В останнім числі (10) „Дяківських Відомостей“ поміщена передовиця: „Слова без діл — мертві“, в якій автор жалується на духовенство за його неприхильність до дяківських справ.

Дяківське питання для нашого церковного життя дуже важне. Деякі священики одначе не доцінюють тої його ваги, що слідно з їх поступування. Ми передаємо низше зміст згаданої статті, обіцюючи час від часу займатися дяківськими справами, щоби звернути на них пильнійшу увагу нашого духовенства.

Автор пише:

В році 1925, місяці липни, лискавкою перелетіла вістка по всіх деканатах львівської діецезії, що по кінець липня, а найдальше в початках серпня 1925 р. дяки будуть наділені ерекціональною землею від 4—8 гектарів. Кождий був певний, що дійсно люде, яким залежить на піднесенню нашої Церкви, котрі бачучи наочно положення нашого дяка, не будуть ставити перешкод, а підуть на зустріч нашим домаганням; та на жаль, завелись ми дуже.

В місяці жовтни виходить розпорядок на нашу некористь, котрим забороняється отцям парохам всякого рода тимчасового наділення дяків ерекціональним полем.

Від висшої власти церковної виходить знова розпорядок, котрий поручає урядам деканальним зібрати всі еляборати від отців парохів що є скількість поля ерекціонального, кляса, призначення для пароха, дяка і дальшої служби церковної, а вкінци виказати надвишку.

Повисші еляборати мали бути відослані до кінця грудня... Кождий деканат в иншій формі представляв справу, лише длятого, щоби не допустити до вирішення справи дяків і її замотати...

В місяци марті висша церковна власть знова уряґує по еляборати і видає новий розпорядок, котрим признає дякам по 5 моргів поля, а церковній службі, цебто паламареви 3 морги поля. В згаданому розпорядку є сказане, що землю, признану для дяка, церква купує від ерекції в той спосіб, що ерекція кредитує для церкви 5 моргів поля призначеного для дяка і 3 морги для церковної служби на так довгий час, як довго це поле буде призначене на висше згадану ціль, цебто для дяка і паламаря. Отці парохи по більшій части навіть не згадують про це своїм дякам, мовчать... Деякі запитані про це відповідали, що церква не має фондів на купно, не згадуючи про це, що поле призначене для дяка, має бути кредитоване формально... Наша справа буде так довго мертвою, як довго ми самі дяки будемо мертвими, як довго ми самі дяки за свою справу не схочемо сміло й отверто постояти, бо ситий голодного не знає...«

Мусимо тут від себе замітити, що заряджения церковної Власти дотично наділення наших дяків ерекціональної землею не можна брати за недоцінювання чи вмисне проволікування вивінованих дяків землею. Противно церковна Власть здає собі добре справу з ваги такого вирішення і тому не можна приступати до діла без належного підготовання. Загалом рішення в справах церковного майна не є так легкими, щоби їх можна було полагодити одним почерком пера. Не перечимо одначе, що в поодиноких случаях усякі священики не є прихильні тій справі і може умисно зволікають зі своїми еляборатом.

О. СЕВЕРИН САПРУН.

Дмитро Бортнянський як творець і реформатор.

I. Основні прикмети духовної музики.

По приняттю христіянства на Руси 988 р. прийшли перші співаки до нашої Церкви з Царгороду. Однак нічого опредїленого не можна сказати про прикмети і характер того першого нашого церковного співу сейчас по році 988, бо найстарші памятники є щойно з XII. століття. (Найстарший памятник »Стихирар« з р. 1157 знаходиться в синодальній бібліотеці в Москві). Без сумніву можна ствердити тільки те, що наша Церква не винайшла сама богослужебного співу, а дістала його вповні технічно готовим. Рівнож по крюкових знаках і по тексті тих найстарших богослужебних співацьких книг можна ще ствердити, що початок нашого церковного співу був славянський і то найскорше болгарський, а не впрост грецький. В часі приняття христіянства на Руси музика східної Церкви була вже цілковито опрацьована. Попри великі композиторські заслуги головним теоретиком і дефінітивним систематизатором схід.-церк. музики був св. Іван Дамаскин. Теорію схід.-церк. музики зібрав він у двох своїх теоретичних творах:

1) »Музична граматика«, 2) »Святоградець«.

Крім нього було много инших композиторів і теоретиків.

В чімже лежить головна ціха східноцерковної музики?

Три сущні елєменти вичерпують музику в нинішнім її розумінню: ритм, мельодія і гармонія. В церковній музиці першої тисячки літ по Хр. не можна говорити про гармонію, так як вона є винаходом щойно другої тисячки літ. Остає тільки ритм і мельодія. Ці два елементи лягли в основу схід.-церк. музики. Треба їх однак відріжнити від ритму і мельодії у нашім модернім розумінню.

Ріжниця ритму: Виходячи з засади, що музика має бути дальшим доповненнем слова, зглядно його значіння — домінуюче становище в духовній музиці має слово. Музика мусить вповні до нього примінюватися, бо є його виразом, продовженнем, а не на відворот. Музикальний ритм підчинений тут отже в цілости ритмові слова і положенне сильних чи слабих частей залежне від ваги слова чи його складу. Сей ритм духовної музики першого тисячліття зветься: ритм словесний або несиметричний. Можливою отже річю було, що під оден склад чи слово могло прийти кілька нот, зглядно знаків музичних, але ніколи не було допускаєме повторюваннє слова для цілий музичних, бо се булоби вже коштом тексту.

Ріжниця в будові мельодії: Пануючими системами в будові мельодії є у нас системи Дур і Моль. Тільки ті дві системи ріжняться характерами. В первісній христ. Церкві принято за основу в будові мельодії грецькі т. зв. лади, котрих було аж вісім, а кождий з них мав инший характер. З них витворилося в церковній музиці т. зв. »осмогласіє«. Визначається оно так як і грецькі лади строгою діятонікою. Хроматичні зміни недопускаємі. В духовній старій музиці не можна длятого говорити про Дур чи Моль, але про 1., 2., 3. і т. д. глас.

Принята з Візантії церк. музика мала ще одну знаменну прикмету. Від початку істнования христ. Церкви вона завсігди була виключно вокальною і ужиттє інструментів при Богослуженню було недопускаєме, а через Отців Церкви найрішучійше поборюване. Отці Церкви узаконнюючи тільки вокальний рід музики, руководилися приміром Христа і Апостолів, як рівнож тою визначною прикметою людського голосу, що він одинокий може получити текст і музику як найтіснійше, підчас коли музика інструментальна має більше характер світський і радше дає насолоду чим хосен. Отці Церкви як: св. Василій Вел., Іван Золот., Августин, Климентій прекрасно висловлюються в тій справі. Приміром св. Климентій Алекс., в своїм творі »Педаґог« каже: »Ми для прославлення Бога уживаємо лиш мирного слова (льоґос), а не тимпанів і не флетів, яких уживають люди воєнні, або при забавах, розбуджуючи ними свої пристрасти«. Не місце тут вичисляти мотиви, з яких Отці Церкви впровадили тільки вокальну музику до богослужебного вжитку. Ходить о сам факт. Зрештою примір Христа, що співав на Тайній Вечері, повинен бути незмінною основою для церковного співу: »основанія бо іного никтоже может положити, паче лежащаго, еже есть Ісус Христос (I. Кор. III. 11).

Ще одну прикмету має староцерковний спів, а саме він є монодичний, се є одно-тонний. Се мусіло вийти з природного порядку річи, бо грецька музика була

Все таки загал духовенства розуміє вагу дяківської справи і певно радо зі своєї сторони доложить рук, щоби це питанне було скоро й успішно полагоджене. Треба одначе і на це звернути увагу, що кириня коломийського радикального „Голосу Дяків“ є також перепиною успішнього полагодження цеї справи.

Поклик

до складання жертв на викуп землі на »Маркіяновій Горі«.

Від одного нашого свідомого громадянина і нашого предплатника одержали ми на днях отсе письмо:

Варшава, 21 серпня 1926. Хвальна Редакціє!

Навязуючи до Вашої новинки в ч. 31 про »Величавий обхід памяти Маркіяна Шашкевича«, дозволю оним, будучи сам учасником цего свята, що між зібраними там громадянами виринула гадка викупу кількох моргів землі довкруги Маркіянового Хреста і могили кількох незнаних Стрільців.

Цей викуп являється дійсно конечним зі згляду на підкопи каміноломів довкруги цего хреста і могили, о яких писало вже »Діло«, і які не лише загрожують цим нашим національним памятникам, але і перешкаджають таким великим здвигам народу.

Зі згляду на це, що тепер можна цю землю (після гадки людей обізнаних з тамошними відносинами) дуже дешево, бо по 20 долярів за морг набути, належалоб негайно збирати фонди на цю ціль, а тимчасом доси про це зовсім не чути.

Боячися отже, щоб ця справа не покінчилася на самих словах пересилаю в прилозі 1 амер. доляр на »викуп землі на Маркіяновій Горі“, отвираючи оним збірку на цю ціль, до якої прошу візвати українське громадянство в »Новій Зорі«, яке з певностю відгукнеться так в краю, як і поза його межами, бо культ Маркіяна росте з року на рік, на Маркіянові свята збираються щораз більші маси, а Маркіянова Гора набирає подібного значіння, як Шевченкова Могила.

З глибокою пошаною **Е. Л.**

П. Н. На 10 моргів треба 200 долярів, а чейже знайдеться 200 Українців, які зложать на цю ціль по 1 долярови.

Подаючи повисші слова до ласкавого відома нашого загалу, радо прилучаємося до цего патріотичного почину, щиро бажаючи причинитися до поширення культу великого будителя Галицької України, священика-поета Маркіяна Шашкевича. Сподіємося, що наше громадянство не тільки одобрить піднесений тут проект, але радо поспішить з жертвами »На викуп землі на Маркіяновій Горі«. Жертви просимо слати на адресу: **Редакція »Нова Зоря«, — Львів, Сикстуська 39 а.** з заміткою: »на викуп землі на Маркіяновій Горі«. Поіменний спис жертводавців буде поміщуваний час від часу у нашім часописі, а гроші передані осібному Комітетови.

РЕДАКЦІЯ.

Нові книжки і видання.

Записки Чина св. Василія Великого. (Analecta Ordinis s. Basilii Magni). Том II. Вип. 1—2, Жовква, 1926.

На зміст отсього випуску складаються такі І. статті; »Український наголос на початку XVII-го віку« (проф. Іван Огієнко) і »Лаврів« (Микола Голубець). Дальше йдуть II. матеріяли: »Середновічні монастирі в Галичині« (д-р Іван Крипякевич); »Посіщення мараморoських монастирів 1749 р.« (о. Г. Кинах ЧСВВ.); »Життєписи Василіян« (продовженне); »Catalogus Archivi Procuratoris generalis Ecclesiae Ruthenae in Urbe«. Між III. Miscelanea'ми: Pro domo nostra; Уніятські могили на волинських кладовищах; Епитрахиль XVII. віку з церкви с. Вольсвин; Краснопущанська леґенда; Позабуті записки; Д-р Іван Франко і Василіяни; На вічну память о. Германови Хватала ЧСВВ; До історії о. Йосифа Скотинського ЧСВВ; Наші найблизші ювилеї В четвертім відділі поміщена богата IV. Бібліоґрафія, а при кінци Огляд надісланих книг.

Ю. Р. Клук — Мазепинець. — **Дурні діти.** (Хроніка наших днів). Львів-Київ. Видавництво „У. П.“ Ст. 144.

Віночок для Страдальної Матери Божої на Білостоці в Лісках. Накладом Брацтва Страд. Мат. Божої на Білостоці в Лісках, 1926, ст. 50 (Печатня ОО. Василіян в Жовкві).

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Організація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Дописи.

На Гуцульщині. *(Сумний стан жнив).* „Всьо в ирті росте — плиєт“ з забобонним острахом говорили весною верховинці. І справді! Городнина і трави на очах виростали. Найстарші люде в горах не памятали такої надійної весни. Але сим не тішилися. „Як на біду всьо росте“. Чи з вікового, неписаного досвіду так прорікали? І вони не помилялися

У селах над Білим Черемошем перемінив хмаролім і городи і царинки у пустар; у Дземброні, Зелені, Бистрици, присілках Жабя над Чорним Черемошем, градова туча витовкла городнину і трави і перемішала з землею. Але сі шкоди не вичерпують ще всіх страт, що їх Гуцульщина у сім році зазнала.

Чим на Поділю жнива, тим на Гуцульщині сінокоси. По сінокосах обчислюють: щасливий — голодний рік. До стихійних нещасть у сім році прилучились безперервні дощі. Від половини липня по нинішний день 28. VIII. виказують щоденні записки 2 бездощеві дни. Доспілі трави у безнастанних дощах заникають; у довгій негоді покоси погнили. Тутешні люде заповідають по деяких знаках тяжкий рік: це худоба зі стеблами трави за зубами з паші вертає до дому. І вже відчувається недостача паші та її наслідки: масова випродаж худоби.

О. К.

† Посмертна хроніка.

Володимир Пещанський.

(10. XI, 1873 — 26. VIII, 1926.)

Уроженець лівобережної України, з давної козачої родини, спершу артилерійський офіцер в Ніжині, опісля студент Воєнної Медичної Академії в Петрограді, покінчив згодом інженерно-архитектурний інститут і став воєнним архитектом, дійшовши в 1917 р. до ранги генерала. Людина серіозна і енергійна, покійний залюбки займався памятками давної архитектури. особливо Києва, де відновив воєнний собор на Печерську св. Миколи, придаючи йому первісний вид часів Мазепи кінця XVII. в Києво-печерська Лавра, користуючися з його сусідства, він жив біля арсеналу против т. з. святих воріт Лаври, запросила його за свого архитектурного дорадника. Тут то виконав він враз із покійним академиком Покришкиним з рамени Імператорської Археольогичної Комісії реставрацію церкви Спаса на Берестові, розслідуючи первісні XI. в. останки її і новіщі форми прибудови і перебудови часів

лише монодична, отже і староцерковна, котра на її взірцях образувалася, могла лиш такою бути. Міг се бути спів збірний, однак завсігди однотонний, монодичний.

Музика отже староцерковна, котру приняла в цілости наша Церква і котра стала основою і взором нашої рідної духовної музичної творчости, мала такі основні прикмети: 1) словесний несиметричний ритм; 2) будова мельодії оперта на осмогласію; 3) вона була чисто вокальна і 4) монодична.

Вертаючи до квестії, що духовна музика повинна бути тільки вокальна, треба тут зазначити, що і західна Церква довго не допускала інструментальної музики до Богослуженя. Нині ужитте її є дозволене, однак зачалося то з простого надужиття декотрих ґалійських церков, в котрих то за Людвика (882) впроваджено орґани.

Примір тих церков стали наслідувати инші і ужиття інструментального супроводу при співі розширилося та увійшло в звичай. Коли декотрі Папи надармо старалися здержати розширення сего звичаю, тоді то Тридентійський Собор 1563 р., котрий, між прочим, радив і над піднесенням церковного співу, установив, щоби в Храмах не уживано инших інструментів крім орґанів.

На тих основах почала розвиватися і наша духовна музика. Перший отже спів нашої Церкви був мельодийний і в тім напрямі він розвивався аж до XVI. віку включно, як свідчать о тім богослужебні нотні книги. Гармонії в нашім значінню і не могло бути, бо Церква взяла за основу теорію грецьку, котра найважнійший для гармонії інтервал: терцію — уважала за дісонанс. Через те і не могло бути гармонії, бо консонанси признані тою теорією (октава, кварта і квінта) були не вистарчаючі.

Розвій гармонії процвив всеціло на Заході (Гукбальд, Ґвідо Аретинський і Франко з Кольонії). Звідтам спів гармонічний вже готовий передістається на наші землі, а випало се в часах, коли на Сході повстає Унія.

II. Стан української духовної музики перед Бортнянським.

Признанием терції і сексти консонансами положено початок правдивій гармонії, з початку у виді контра-пункту, а пізнійше, при кінци XVI. віку, в виді акордової гармонії. В протестантській Церкві впровадив акордову гармонію Лука Озіяндер, в західній кат. Церкві Вінкентій Ґалілеї по Тридентськім Соборі. В часах Унії бистрим кроком розширюється гармонічний спів на етноґрафічнім українсько-польськім пограничу. Обі сторони стараються мати як найґарнійший спів і сей антаґонізм пособлює його розвоєви.

Звісною є річю, що в 1604 р. був уже хор у львівськім брацтві. В бібліотеці луцького брацтва заховалося з того самого часу кілька партитур на 2, 3, 4 і 8 голосів. Мелетій Смотрицький чув у Вильні спів на 4 голоси.

В тім часі на Заході, в Італії, зроджуються нові музичні форми: опера і концерт, котрі дали італійській музиці ґеґемонію над цілою Европою на протязі майже двох століть. Настало зачадження італійщиною. Кожде місто старалося мати бодай одного капельмайстра Італійця, котрий обзнайомлював суспільність з італійськими творами. Той італійський концертний стиль забрив і до нас і не обходивби нас на тім місци, колиби не се, що він вдерся в нашу духовну музику і вспів у короткім часі опанувати хори наших церков навіть по найдальших закутинах. Напушиста італійська мельодія заволоділа цілою Европою. Все співалося і компонувалося на лад італійський концертовий. Слово, для якого продовження повиннаби властиво служити музика, пішло зовсім в кут. Не ходило там о зміст, тільки о ефект чисто музичний. Для більшої напушистости і для збільшення зовнішного ефекту, уживано при тих продукціях навіть ріжних фаєрверків, вистрілів армат, та ріжних подібних штучок. Так само був у моді спосіб співання, званий: »кратімата«, се значить: щоби можна витягнути на однім слові довший пасаж чи трель, вставлювано в середину слова ріжні склади, слівця без значіння приміром: ненене, нана, тете, ее, і т. д. Виходить з того куріоз, однак мода на то дозваляла. В той спосіб наші прекрасні старинні співи поважні і виражаючі дійсно духа молитви, заступлено творами, котрі ніколи не мали, не мають і не будуть мати артистичної вартости.

Ті отже Італійці забрили і до нас, чи то як капельмайстри, чи як співаки, чи як вчителі. Для нашої церковної музики було се з величезною шкодою, що ті чужинці, котрі не знали ані мови, ані духа нашої пісні, ані будови нашої церковної мельодії, ані акценту тексту, зачали писати до слів богослужебних пісень музику, власне тим італійським ладом.

(Продовження буде).

Петра Могили. А що він наприкінці XIX. в. пройшов Імперат. Археологічний Інститут у Петрограді і взагалі завсе цікавився старинною іконописю, яку в тому часови стали умієтно розчищати, та від сего часу користав з каждої нагоди, щоби пізнати іконописну техніку сучасних іконописців — старообрядців і давніх ікон, тож перевів реставрацію церковно стінописи Спаса на Берестові дійсно взірцево трудом братів Чирикових з Москви. — Тут-то за сею роботою була перша стріча директора Національного Музею у Львові, тоді воєнного заложника у Київі, з Покійним. На предложеня підписаного при першій змозі поселитися у Львові для реставраційної праці над музейними іконами, Покійний дав охоче свою згоду, бо Прикарпаття притягало його увагу глибокою давниною своєї іконописи, яку він пізнав з невеликої праці про „Галицько руське малярство" 1914 р. Тодіж було йому предложеним уступити Національному Музеєви збірку килимів і ікон, що було повторено із Львова в 1918 р. письмом у Херсон, де Покійний як генерал провадив летнище (аеродром). Оба предложення виконав Покійний у тяжкі часи страшного голоду на Україні, прибувши рівно перед 4-ма літами до Львова прямо у Національний Музей для фахової праці реставратора і приміщеня своїх збірок. Завсе скромний, глибоко ідейний і наскрізь честний, Покійний зеднав собі таку пошану основника Національного Музею, що став на його запрошення членом Кураторії Музею, якому віддав усю решту свого тяжко хорого життя. Остаючи в постійному звязкови з Управою музею, він приступив до праці про „Давні килими України, опрацював іконописну техніку, „Богородчанського іконостасу" і приготовив нариси перебудови і розбудови музею. А що настали часи тяжкої скрути грошевої, то виділ Наукового Т-ва ім. Шевченка на предложеня референта Музею запросив Покійного осінню 1925 р. до упорядкованя, висвітлення і опису збірки своїх килимів та давніх гафтів і вишивок. Праця в обох музеях дала Покійному повну основу приняти предложеня і план Управи Національного Музею приступити до розсліду українського людового орнаменту в його історичному ходови. З наміченого він встиг дійсно зразково зарисувати тільки орнамент черепя із „Золотого току" в Крилосі, що вкоротці появиться в печати. — Ще не зредагованими остаточно остались його дві статті про техніку і іконописні школи давньої Галицько-руської іконописи, які війдуть у збірну книгу про музейну іконопись XV—XVI в., як дуже цінний матеріял знавця. Хто мав нагоду приглядатися до праці Покійного за реставраторским столом у науковій робітні Нац онального Музею, як під острим ланцетом і за помічю ріжних мішанин, при постійному розглядови ікони через побільшаюче скло, счезала з ікони гидка поволока перемальовки і вікового бруду, а виринала міліметр за міліметром первісна краса ікони — сей зрозумів велику вагу глибокого і широкого знаня, та певности ока і руки в реставратора, тож і величезну втрату через смерть такої людини для науки. У нас на Україні є ще тільки два такі реставратори: Михайло Бойчук, виучень Парижа і Венеції, та Касперович — виучень Бойчука і Пещанського. У нас у краю небуло никого, хиба що покійний Крижанівський підходив здалека до сього питаня, хтоби захотів був скористати з великого незатаюваного знання давньої іконописної техники — Покійника.

А нагода була велика, бо Покійний провадив з поручення Отця Митрополита од осени 1923 р. до літа 1925 р. іконописну школу в Національному Музеєви для всіх, що бажали пізнати іконописну техніку і основи умієтної реставрації і консервації давніх ікон. Скористав із сього хиба П. І. Холодний, що з Покійним виконав фресковою техникою Розпяття з Пристоячими над дверми церкви св. Миколи на Жовківському. — Протягом 1925/6 р. Покійний провадив у мистецькій школі О. Новаківського курс хемії красок, за яким мав піти курс про архитектурний стаж в образах.

Погасло світло життя тихого працівника, дай Господь, щоби воно знов засяло ще кращою силою в праці хоч одного з тих, що біля нього мав щастє вчитися і працювати.

31. VIII. 1926. **І. Свенціцкий.**

Ширіть „Нову Зорю"
і
Заохочуйте знайомих до передплати.

НОВИНКИ.

Початок шкільного року. Як ми вже подали міністерство просвіти видало було телеґрафічний розпорядок, що з огляду на шкарлятину (красуху) шк. рік пічнеться аж 15 ц. м. Та за цим розпорядком появився новий розпорядок, який каже, що з огляду на заспокоюючі вістки щодо ширення шкарлятини, розпочаток науки в сільських школах буде в нормальному реченці 1. вересня, або трохи пізніще 6. вересня в усіх цих місцевостях, де по думці санітарної влади нема шкарлятини.

Нова почтова тарифа. Із днем 1 вересня ц. р. обовязує нова почтова тарифа. В краю: листи до 20 ґрамів 20 с., листи до 250 ґр. 40 с., до 500 ґр. 80 с. Листівки (переписні листки) 10 с. Друки до 50 ґр. 5 с., до 100 ґр. 10 с., до 250 ґр. 15 с., до 500 ґр. 30 с., до 1000 ґр. 40 с., до 2000 ґр. 60 с. — Поручення (доплата) 30 с. — Експрес (доплата) 50 с.. За границю: листи до 30 ґр. 40 с., за кожні дальші 20 ґр. 20 с. До Австрії, Чехословаччини, Румунії й Угорщини лист до 20 ґрамів 30 с. Листівки 25 с. До Австрії, Чехословаччини, Румунії, Угорщини 20 с. Поручення (доплата) 40 с., експрес (доплата) 80 с.

Земля, що замінє мерців у мумії. Жильці малого містечка Венцона, що лежить у підніжя Альп. користають із одинокого привілею. Кожен із них по смерти може легко й безплатно перемінитися в мумію, завдяки спеціяльним хемічним прикметам, що їх має земля на міському цвинтарі. Це явище було відоме з давна. Наполеон I. задумував навіть побудувати в Венціні родинну гробницю Бонапартів. Якийсь час хоронення на міському цвинтарі було заборонене, тепер комунальна знесла цю заборону, тож число мумій знов зростатиме.

Шкільна Матка Українців у Челословаччині. Дня 16. серпня відбулися в Ужгороді основуючі збори »Школьної Матки Русинов в Чсл. Республиці«. Предсідником вибрали д-ра Мих. Бращайка.

Дитина з серцем по правому боці. З місцевости Кук в державі Небраска в Америці доносять, що там народилася дитина з серцем по правому боці. Дитина живе здорова вже чотири місяці. Лікарі чудуються добрим станом здоровля дитини, бо лікарська наука твердить, що тільки в дуже рідких случаях може така дитина жити.

Взрив у фабриці пороху. В суботу в 4. год. рано наступив узрив, а потім пожежа в державній фабриці пороху в селі Бориошеві під Сохачевом, в віддїлі т. зв. бубнів. На щастя взрив не прибрав більших розмірів, бо тоді було там всего 20 кільоґрамів пороху. Фабричний будинок знищила експльозія. Пожежу загасила місцева пожарна сторожа й добровольча сторожа зі Сохачева.

Катастрофа товарного поїзду. В неділю 29. ц. м. в 6. год. рано між Торунем і Отлочоном виколіївся товаровий поїзд на бічному шляху. Паровик ушкодило, тендер роздавило й чотири вози розторощило, машиніста викинуло з паровика й він зазнав потовчень. Більше жертв в людях не було.

Протижидівські авантури в Парижі. Паризький бульвар Бельвіль був недавно видовищем протижидівської авантури. Ото вечером коло 10 год. почувся на вулиці вистріл. Замічено якогось осібняка, що втікав. Серед замішання поліція придержала якогось Жида Янкелевича, що торгував старими річами. Янкелевич заперечив, що він стріляв. Тому, що хтось пустив поголоску, що стріляючим був Жид, товпа намагалася дістатися до деяких жидівських льокалів, а одну каварню навіть досить понищено.

Мурин у бавовні. Недавно причалив до французької пристані Денкерк пароплав з вантажом сирої прасованої бавовни зі Злучених Держав. Коли відтак цю бавовну перевезли до одної ткацької фабрики, замітили на однім звою руді плями. Спершу думали, що це від вогкости кинувся грибок, тому дали бавовну до сушарні. При розпаковуванню звою знайшли робітники в середині тіло мурина, спрасоване тисненням гідравлічної праси на дошку. Французька поліція віднеслася до американських властей, котрі почали в тій справі слідство. Досі стверджено, що нещасний мурин був робітником у фабриці бавовни в Вірджінії. Перед кількома місяцями після суперечки з одним машиністом гідравлічної праси цеї фабрики, мурин кудись пропав. Поліція підозріває тут в злочині цего машиніста, котрого увязнила.

Де найбільше жінок, а де найменше. Найбільший відсоток жінок має муринська держава Уґанда (середуща Африка): на кожну 1000 мужчин є там 1.479 жінок. Найменше жінок мають Маляйські острови і Аляшка, де на кожну 1000 мужчин є 389 жінок. У поодиноких частях світа є таке відношення: в Европі на 1000 мужчин є 1.027 жінок, в Африці 1.045, в Америці 964, в Азії 961, в Австралії 937.

Продовження важности залізничих знижок. У звязку з продовженням ськ горічних шкільних ферій, міністерство залізниць продовжило до дня 15. вересня важність шкільних посвідок для одержання залізничої знижки.

Студенти вбили податкового побірця. В Ковлі найшли тіло побірця міських податків Томашевича. Убійники це студент політехніки в Данціґу Герман і Словіковскі, ученик мірничої й дорогової школи. Убійники, коли чули, що вже поліція на їх слідах, самі зголосилися на поліцію та призналися до вини.

Вилив Дунаю. Ізза зливних дощів, що впали в останніх днях, Дунай виступив з берегів. Долішна частина міста Суліна залита. Теж частина міста Ісацеа під водою. Передусім потерпіли від виливів громади; Вакарені, Лункавіта й Пісіка.

Вбивство місіонаря. Із Шанґаю доносять: Бельґійський місіонар О. Ruyffelaert сповняв функції вікарія в Свівіян від 1910 р. Недавно коли переїздив провінцією Шензі, зранили його тяжко бандити. Китайця, що товаришив йому, вбили. Місіонаря перевезли до недалекого містечка й там він помер.

Німецькі студенти проти двобоїв. На недавному конґресі німецького націоналістичного студентства в Авґсбурзі прийнято ось таку резолюцію: „Пятнуємо двобої, цей останок середневічного варварства, бо німецький нарід потребує в першу чергу людей великого ума й серця. А двобої не упляхотнюють молоді, лише ширять культ диких обичаїв". Коли перед війною піднесено цей сам клич, то тодішна націоналістична молодь була проти нього. За знесенем двобоїв були тоді крім лівих студентів лише католицькі студентські союзи.

Винахід ліку на гемофілію. Гемофілія, це недуга кровоносних судин. При тій недузі кровоносні судини є так ніжні, що мале уколення чи удар спричинюють сильне кровавлення, а в дальшім наслідку навіть смерть. На цю недугу терпів останній наслідник російського трону, а також теперішний еспанський наслідник трону. Досі на цю недугу не було ліку. Тепер доносять з Мадриту, що двох еспанських лікарів винайшли проти неї цілком успішний лік.

Чому подорожіло збіжжа. Останню звижку збіжевих цін пояснюють тим, що в деяких державах середної та східної Европи був дуже слабий урожай. Закуплена тими державами в Америці пшениця надійде щойно в жовтні. На деяку знижку цін збіжа в Польщі може вплинути те, що на заграничних ринках появиться багато румунського збіжжа. В Румунії, де цього року були найкращі на всю Европу жнива, хоче уряд знести цеї осени всі вивозові цла на збіжжа.

Крадіж цінної книжки. З бібліотеки Клюбу Національного Мистецтва в Ню-Йорку вкрадено недавно молитовник вартости 20.000 долярів.

Гармата що стріляє на 250 км. Французький часопис „Avenir" помістив недавно статтю п. з. „Німеччина готовиться до відплати". У тій статті пишеться, що в Німеччині винайшли електричну гармату, котра стріляє на 250 км. До цеї гармати винайшли також новий вибуховий матеріял, що може викидати стрільна вагою в 60.000 кґ.

Епідемія шкарлятини у Варшаві. У Варшаві чимраз більше шириться епідемія шкарлятини. У варшавських шпиталях є понад 700 хорих на шкарлятину. Через брак місця недужих будуть поміщувати в шкільних будинках.

Відкриття карлів білої раси в Австралії. Німецький природник Айдельберґ відкрив у глибині Австралії село, замешкане самими білошкірими карлами. Ростом вони не вищі як 1·30 дм. Мешкають у низеньких хатках з очерету або в печерах.

Взрив у фабриці стрілива у Франції. Із невідомих доси причин дня 30 серпня ц. р. прийшло до великої експльозії в військовій фабриці амуніції в Поант де Дебії. Коло 19 години далася чути страшна детонація. Наслідком потрясення повітря вилетіли шиби в сусідних домах. Три склади стрілива вилетіли в повітря. Пожарна сторожа, що складалася з 10 вояків, потерпіла рани. Зараз по події почали дохождження. На думку міністерства мається тут до діла зі злочинним замахом.

Напад на поїзд під Лідою. Дня 22 м. м. незнані люде напали на льокальний поїзд під Лідою й ограбили до останнього всіх подорожних. Поліції вдалося опісля ствердити, що виновники нападу перебувають в Новій Вілейці в Віри Булгаківської, б. жінки славного співака Шаляпіна. В часі піятики окружила цей дім поліція й виарештувала ціле товариство. Один із арештованих пробував ставити опір. Усіх заковано в кайдани й відставлено до Вильна. Стверджено, що нападу довершили: Антін Невярович і Сергій Пясецький, що прибули з Мінська Литовського. Оба призналися до нападу під Лідою та є сліди, що оба брали участь у цілому ряді бандитських нападів. Виявилося теж, що оба були більшовицькими шпігунами.

Катастрофа на морі. Радянський корабель »Буревестнік«, що їхав із Ленінґраду до Кронштату, зіткнувся з німецьким судном. Щоби виминути небезпеку »Буревестнік« подався нагально назад та попав при цьому на морську рипу й продіравив собі дно. На протязі чверти години корабель затопився, забираючи зі собою 150 людей залоги. Вирятувати не вдалося нікого.

Страшна експльозія бензини й нафти в Дрогобичі. У Дрогобичі в угловій каменици в Ринку й вул. Стрийська 1 є склад бензини й нафти Міни Левенберґ. Вчера в годинах пополудневих заїхав перед крамницю Левенберґової самоїздом шофер Осип Бяловонс і війшов до крамниці з банькою, щоби купити бензини — при тім курив папіроску. Син Левенберґової Йоахим звернув йому увагу, щоб загасив папіроску, бо про нещастя не тяжко. Бяловонс висміяв його й дальше курив папіроску, а потім кинув недокурок у кут. Поміст у Левенберджихи пересяк бензиною й нафтою й почав горіти, що призвело до взриву бензини. Опісля огонь, що шалів із живловою силою, дістався до пивниці аптики Тобіяшка та в маґазин Левенбержихи. — Послідувала друга страшна експльозія, що зелектризувала все місто. Дім Левенбержихи станув у полумі. Кинулися ратувати людей, що були в склепі та вже було за пізно. Троє люда згоріло в склепі на вуголь, один помер у шпиталі серем страшних мук. Двох тяжко ранених, один із них це Бяловонс. Лекше ранених 12 людей. Пожежа тривала до год. 11 в ночі.

Звироднілі діти. У Станіславові зголосився на поліції Онуфрій Гоголь за помічю та охороною перед власними синами, що його так жорстоко збили, що трохи не віддав Богу духа. В поліційному бюрі один із синів кинувся на батька серед гидких проклонів. Аж кільком поліціянтам вдалося видерти нещасну жертву з рук сина-ката. Молодий 17-літний Станислав є без зайняття, а старший 19-літний є склеповим субектом. Оба відповідатимуть перед судом за важке ушкодження тіла.

Засуд за підпали. Дня 31 м. м. оповіщено присуд в процесі, що вівся від трьох днів проти 40 жителів десненського повіту, обжалованих в спаленні 16 польських дворів. Молотовнікова засуджено на 9 літ тяжкої тюрми, брати Олехові на 12 літ тяжкої тюрми, брати Курти на 1 рік тяжкої тюрми, Юркевич і брати Мірові на 1 рік і 6 місяців тюрми й 22 інших обжалуваних на 1 рік тюрми. 12 обжалуваних суд уневиннив зівсім. Суд примінив заразом для всіх обжалуваних амнестію, силою якої зменьшено кару Молотовнікови та Олеховим на 1/3, а іншим на половину.

Із біржі.

Львів, 2. вересня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·95—	8·96 зол.
Доляри кан.	8·90—	8·93 „
Кор. чеські	0·26—	0·— „
Фран. фр.	0 25—	0·— „
Фран. швайц	1·73—	1·75 „
Фунти штер.	43·00—	42·50 „
Ліри італ.	29·05—	—·— „
Шіл. австр.	1·26—	0·00 „
Нім. марк.	2.13—	·— „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. доставою		44·00„
сел.	40 25	— „
жито нове	29·50	— „
ячмінь	—·—	— „
овес новий	24·—	— „

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення редакція не відповідає.

ПОРУЧАЄТЬСЯ Всеч. оо. парохам чесну, працьовиту та з довгою практикою **швачку всіх церковних риз**, яка на запрошення їде по парохіях і направляє дуже солідно і дешево навіть найбільше знищені ризи. Адреса: **Наталія Припхановівна, село Пасічна, почта Станиславів.** —2

МАТИ-МАРІЯ МАТІНКА НАША.

о. А. Мельника.

Можна замовляти в автора на адресу:

ВИШНІВ, п. Новосільці коло Журавна.

ЦІНА 4 зл. за примірник.

Шлюсарська артистично-будівляна робітня

Теодора Мрочка

В БУРШТИНІ (почта в місті)

виконує всякі залізні роботи: кручені скоди, залізні вікна, двері, огорожі, кратки, хрести, конструкції копул, громозводи. Напрявляє молотілки, січкарні, млинки і помпи до колодязів (керниць.) 3

ВАЖНЕ ДЛЯ ВПР. О. О. ДУХОВНИХ П. Т. ДЯКІВ І ЦЕРКОВНИХ ХОРІВ.

Вже вийшли з друку

Евхаристійні пісні

з нотами на мужеський і мішаний хор, як ч. 15 **Духовно-музичних творів о. Йосифа Кишакевича.**

Ціна окремого примірника зол. 2·50, з почтовою порученою пересилкою зол. 3·—.

Замовлення приймає:

Адміністрація „Нової Зорі“ Львів, вулиця Сикстуська 39 а.

Зеднуйте передплатників „НОВІИ ЗОРІ”!

Важне для ОО. Духовних!

ПОПУЛЯРНІ КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ

о. П. Швілінського в перекладі **о. Д-ра ЯРОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО.**

Часть перша. ПРО ВІРУ. Ужгород 1926, ст. 366. — Поручені Впреосв. Митрополичим Ординаріятом!

Ціна одного примірника зол. 7·—, з почтовою порученою пересилкою зол. 7·50.

На замовлення висилає:

Адміністрація „Нової Зорі“, Львів, вул. Сикстуська 39 а.

Вже вийшли

„Записки Чина св. Василія В.“

Том II, вип. 1—2 з таким змістом:

I. СТАТТІ.

Український наголос на початку XVII-го віку (проф. **І. Огієнко**).
Лаврів (**М. Голубець**).

II. МАТЕРІЯЛИ.

Середновічні монастирі в Галичині (**д-р І. Крипякевич**).
Посіщеннє мараморoських монастирів 1749 р. (под. **о. Гл. Кинах** ЧСВВ.)
Життєписи Василіян (под. **Й. Скр.**)
Катальог Прокураторського Архиву в Римі (под. **К. Королевський**)

III. MISCELLANEA.

Pro domo nostra (под. **Редакція**).
Уніятські могили на виленських кладовищах (**о. Вол. Толочко**).
Епитрахиль XVII в. з церкви с. Вольсвин (**П. Холодний**).
Краснопущанська леґенда (**д-р В. Щурат**).
Позабуті записки (под **Й. Скр.**).
Д-р І. Франко і Василіяни (**Й. Скр.**)
На вічну память о. Г. Хватала ЧСВВ. (под. **о. Гл. Кинах** ЧСВВ.)
До історії о. Й. Скотинського (под. **Й. Скр.**)
Наші найблизші ювилеї (**Редакція**).
IV. Бібліоґрафія і Огляд надісланих книжок.

Ціна вип. 1-2 — злп. 15.— Замовлення і ґроші слати на адресу:

Видавництво ЧСВВ. у Жовкві.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О.— Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Другий наклад по конфіскаті.

Ч. 35. (Należ. zapł. 4 em) Львів, 12. вересня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакц. і Адм. стр. „НЗ" Л...

Конто почт. ощад. Краків ч. 405.867.

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: Наша орґанізація. — З церковно-релігійного життя — Шпитальна кімната ч. 9. (фейлєтон). — Значіння гетьманської ідеольогії. — Сумно й погано. — Відносини в Радянщині. — Дмитро Бортнянський як творець і реформатор (фейлєтон). — Політичний огляд. — Комунікат до всіх філіяльних і читальняних Виділів. — Всі українські діти до Рідної Школи. — Новинки. — Нові книжки та видання.

Наша Орґанізація.

(+) В 33 ч. »Нової Зорі« писали ми про становиско і напрям орґану УХО, тепер посвятимо кілька уваг самій Християнській Орґанізації.

З листів і запитів, які до нас приходять, видно, що не всі члени й прихильники нашої Орґанізації здають собі справу з її завдань і мети. Деякі конечно хочуть добачувати тут, як не виразну, то бодай на час укриту політичну партію. Тимчасом вона не є чим иншим, як започаткованням між Українцями того руху, що нині в цілім католицькім світі зветься »католицькою акцією«, а котра повстала на заклик св. Отця Пія XI.

Вона має на меті згуртувати свідомих католиків Українців всіх станів і призвань без ріжниці їхних політичних переконань в тій цілі, щоби спільними силами співділати до здійснення у нашім народі і нашій суспільности цеї католицької ідеї, котра є виражена в окружнім письмі св. Отця про установу свята »Господа нашого Ісуса Христа-Царя«.

Иншими словами ходить о це, щоби Христові ідеї запанували у духовім культурнім життю. Щоби на місци нинішньої майже наскрізь поганської культури, відновити й на ново здвигнути християнську культуру. Нинішна культура, котра виросла на матеріяльнім світопогляді, не тільки не признає християнських ідеалів, правд, їх цінностей, але прямо нехтує їх і топче. Вона виродилася в культуру матерії й тіла, безстиду й наготи, де всі етичні поняття перевернені, страх і сором перед ґріхом та злочином зникли, де величається азійську змисловість, а одушевляється індійськими баядерами, де духа людського упідлено до раба матерії, а почитається тільки тіло, де мистецтво й література нуряються в гнилі змисловости і живе якимись хоробливими й ексцентричними ідеями та спекулює на найнищі інстинкти мас. Таку культуру муситься поборювати, а на її місце взновити культуру, де царем Христос, де царюють Його правди й закони, де узнається цінности душі, де володіють ідеї й ідеали над механізмом природи.

Ходить про це, щоби в економічнім життю народа запанували християнські засади, проти капіталістичних та комуністичних напрямів. Кличем та програмою тут повинно бути: нехай діється справедливість, а царює любов. Нехай ті, що здані тільки на працю рук, прийдуть до повного права в суспільному життю. Треба рівномірно цінити так капітал як і працю, а навіть ту послідню ставити на першому місци. В розділюванню дібр повинна наступити більша рівномірність, щоби ті, котрі працюють і хотять працювати, могли мати забезпечення так для себе як і для своїх родин. Треба, щоби законодавство брало в опіку рівномірно нагороду праці, як і дохід капіталу. До переведення християнських засад в економічному життю мусять згідно співділати два великі чинники: держава й Церква. Нехай держава свої закони основує на Божім законі, а Церква тоді свобідно може плекати християнські почування любови, послуху й підчинення авторитетови та вповати розуміння основних суспільних питань.

Ходить о це, щоби Христос був царем народів і держав. Є це ніщо инше, як правда Божого обявлення і Божий закон впровадити в публичне горожанське і державне життя. Ані держава ані нарід не є так автономні, щоби могли без нарушення морального порядку знехтувати Бога і Його права до людей. Противно моральний порядок домагається, щоби в законодатних установах держави християнські засади не тільки були признані і шановані, але стали основою цілого державного чи горожанського устрою.

Ходить вкінци о це, щоби Христос був царем родин. Здається, що ні одна суспільна установа так тяжко не потерпіла і не захиталася в останніх часах, як родина. Де нині шукати тих так благодатних в наслідках прикмет, якими християнство обдарувало родину! Розуміємо тут святе відношення мужа до жени, родичів до дітей, родини до домашньої служби, високе поняття християнського подружя, його єдність і нерозривність, непорочна чистість, котра вяже обі сторони аж до смерти; та велика відповідальність і обовязки родичів зглядом дітей і домашних, а пієтизм, пошана, послух і любов дітей до батька і матері. Від коли в життю народів і держав нехтується Христове царство і Його закони, від тоді видно щораз більший, щораз страшніщий занепад родини. Вже не узнається ні святости, ні нерозривности супружої звязи, неправні розводи множаться в застрашаючий спосіб, цивільні подружа впроваджують щораз більший хаос в родинне життя, а за тим іде моральне здичіння, розпуста і деґенерація цілих народів. Зникає цілковито розуміння і пошана достоїнства материнства. Дитина вже не є даром Бога, не є вручений Богом талант, не є потіхою і осолодою родичів, але уважається її тягарем, журою, непрошеним гостем і перепоною в уживанню світових розкошей. Двайцяте століття називають століттям жіноцтва, а на сором стало воно часом найбільшого упадку публичної моралі, якого не було від початків християнства, а заразом понизило воно жінку аж до пороху вулиці. А щож говорити про ту руїну родини, котру спричинили соціялістичні ідеї. Батькови й матері відмовляється всякого права, а й обовязків зглядом дітей. Дитина в їхнім поняттю є власностю держави. Всякого рода публичні інтернати, годівлі дітей, вакаційні оселі, табори мають заступити дитині родинний дім, любов матери і опіку батька. Чиж не остання це пора ратувати родину, котра є коренем людського суспільства! Як корінь затроєний і всихає, то що станеться з деревом!

Ось це ті великі християнські ідеї, котрі повинні зєднати й одушевити свідомі католицькі одиниці в нашім народі до спільної орґанізації.

Само собою розуміється, що така акція мусить стояти під проводом Церкви. З того приводу на чолі католицької акції став сам св. Отець, а Його бажанням є, щоби в поодиноких краях була вона підчинена церковному авторитетови. І інакше годі, бож тут ходить про велике апостольське діло, а така Орґанізація повинна бути орудником в руках Церкви до переведення її великих ідеалів.

На жаль і на тій ділянці випередили нас дуже инші католицькі народи. Ось недавно відбувся в Бресляв у Німеччині величавий католицький конґрес, якраз посвячений католицькій акції, де прибуло понад 80.000 учасників. Коли ми будемо спосібні скликати такий український католицький зїзд? Тому остання пора ревно взятися до великого й святого діла. В першій мірі повинні взятися до цеї акції наші душпастирі. Їхнім першим завданням буде вишукати й згуртувати коло себе свідомих католиків мірян так з рядів інтеліґенції, студентства, як і з міщанських, селянських та робітничих кругів, впровадити їх в розуміння цеї великої справи та одушевити їх до праці й боротьби за найсвятійші ідеали людскости.

Основні й загальні вказівки, як зачати й переводити таку орґанізацію в поодиноких місцевостях, подали ми в нашім інформаційнім письмі »Наші Вісти« ч. 1 і 2, а спосіб дальшої розбудови буде предметом найблищого зїзду орґанізаторів і відпоручників Укр. Християнської Орґанізації.

Вписуйтеся в члени

Української Християнської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна).

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Склад колегії кардиналів.

Недавно появився Папський Річник за рік 1925. З нього виймаємо отсі дати: Колегія кардиналів числила на початку 1925 року 69 членів, з яких 33 мешкало в Римі, а 36 поза Римом. Кардиналів Італійців було 33, Французів 7, Еспанців 5, Американців (Зединені Держави) 4, Німців 4, Анґлійців 2, а з Австрії, Чехословаччини, Бразилії, Голяндії, Польщі, Португалії і Угорщини по одному. Вісьмох кардиналів було монахами (2 Домінікане, 2 Єзуїти, 1 Венедиктинець, 1 Редемпторист, 1 Піярист і 1 з чину »Реґулярних каноніків«.

Відповідь на закиди мексиканського президента Калеса.

»Осерваторе Романо« помістило передовицю, в якій відповідає на закиди мексиканського президента Калеса, піднесені на адресу католиків. Цю відповідь вислав папський державний секретаріят усім державам, з якими стоїть у дипльоматичнхи зносинах. У відповіди говориться насамперед, що це смішно виглядає, коли правительство, котре почало в своїому краю безоглядне релігійне переслідування, старається оправдати тим, що звалює вину на безборонних переслідованих. Дальше читаємо там: »В усіх школах заборонено навчати релігії. Наука може бути тільки світська. Коли родичі згодять якого учителя (навіть не священика), щоби навчав їх діти катехізму, так карається їх гривною по 500 песос і 15-дневним арештом. Під строгою карою заборонено немексиканському священикови відправляти в Мексику якінебудь богослуження; до цього має право тільки мексиканський уроженець. Це смішне зарядження містить у собі суперечність: або виконування культу є дозволене, і тоді нікому не заборонюється його у вільному краю, або воно є протизаконне, отже повиннося його всім заборонити. Закон не тільки забороноє всякі релігійні стоваришення, але не позволяє також нікому жертвувати Богу свойого майна й своєї свободи, щоби посвятитися службі убогим і хорим, бо держава забороняє складати релігійні обіти... Священикам і монахам обох полів заборонено під карою 500 песос носити прилюдно духовні одежі або які інші відповідні відзнаки. А що монахи замість церковної одежі моглиби носити якісь инші виріжняючі їх відзнаки, пр. хрести, медалики і т. п., то ділом світського урядника осудити, які предмети підпадають під категорію заборонених законом відзнак. Наслідком того ограблено богато женщин з їх прикрас на шиї, бо в тих прикрасах були хрестики або медалики. Ба навіть уроджені в Мексику священики не можуть свобідно правити богослужень. Владі кождої держави мексиканського союзу прислугує право означувати число священиків. Длятого все духовенство обовязане представитися своїй світській владі в поодиноких державах, піддатися понижаючому переслуханню і відтак дожидати, доки з поміж ріжних священиків цей або той дістане від правительства дозвіл правити богослуження. Міська влада сторожить кожду церкву при помочи десятьох горожан, щоби ніякий священик без урядового дозволу не міг відправляти богослужень. А що ніоден зі священиків до того не приноровився, отже правительство обсадило всі церкви військом (від 31 липня, коли закон увійшов в життя). Коли проте від 31 липня не відправляються в Мексику богослуження, то хто цьому винен? А вжеж правительство, котре поставило умови, яких священики не в силі погодити зі своєю совістю. Колижби священики справді піддалися законови і згодилися добровільно на обмеження свойого числа, то й тоді не булиби ще забезпечені богослуження, бо правительство рішає, котрі церкви мають бути відчинені, а котрі ужиті на инші цілі. Рівночасно переходять у руки держави всі епископські й приходські будинки, семинарії й монастирі та прочі церковні будівлі. Коли закон Калеса є тиранський, то примінення його нагадує неронські часи. Крім видалення апостольського делеґата, якому годі було щонебудь закинути, і якого папері треба було пофальшувати, щоби могти оправдати його усунення, видалено цілі сотки священиків і монахинь, що не були мексиканськими уроженцями, протягом кількох годин при помочи військової сили, не позволивши їм взяти зі собою найконечнійших річей. Всі церкви замкнені, і то як мексиканських так і чужосторонних вірних... Вправді закон Калеса заявляє, що всі храми, призначені на богослуження, стають власністю нації, та коли вмішається яка сильнійша нація (як це було зі Зединеними Державами), то її Божі доми признається власністю справжніх посідачів, а не мексиканської нації«.

Родинний дім папи Пія X.

Дім, в якому народився Пій X., дарувала родина Сарто і Паролін місту Різе. Поєдинчий домик має бути удержаний в свойому дотеперішному стані. Вже тепер приходять численні паломники до Різе, щоби оглянути поєдинчий родинний дім великого й праведного папи.

Італійський летун у папи.

Італійський полярний летун ґенерал Нобіле був недавно на довшому послуханню у папи. Папа передав йому велику золоту медалю.

НІМЕЧЧИНА.

Католицький конґрес в Бресляв.

Німецький 65. католицький конґрес у Бресляві почався д. 21 серпня. Президентом його вибрано ренського намісника д-ра Горіона. На першому зібранню, дуже численному, виголосив привіт бреславський бурмістр і президент. В неділю 22 серпня, в присутности яких 80.000 осіб, відправлено торжественну Службу Божу. Нунцій з Берліна целєбрував, а кардинал д-р Бертрам виголосив проповідь. Він звеличував Ісуса Христа як »Царя Мира« і взивав до молитви за мир. По Службі Божій відбулося перше замкнене зібрання, на котрому склали свої звіти місцевий й центральний комітети. При кінці зібрання принято резолюцію в справі так зв. »римського питання«. Опісля слідувало перше прилюдне зібрання, в якому взяв участь нунцій Пацелі, кардинал Бертрам і бувший саський король. Зібрання відчинив довшою промовою президент д-р Горіон. В цій промові згадав він часи, коли німецькі католики мусіли ще добиватися права свобідного істнования в Німеччині монаших чи-

---

Шпитальна кімната ч. 9.

У кімнаті ч. 9 у шпиталі Пречистої Діви Марії в Н. лежало біля себе в чистих, біло лякерованих ліжках пять умираючих людей. Кого дали до цеї кімнати, то тільки на це, щоб умерти. Ці пять були: Гаврило Волинець 72 роки, вівчар, Петро Керницький, 53 роки, різьбар, Гнат Жилка, 61 літ, строяч фортепянів, Кирило Мартинович, 28 літ, огородницький помічник і Адам Шахів, 47 літ, волокита. Смерть звела тут цих пять людей, що шляхи їх життя ніколи не сходилися. Тепер мали вони в малих відступах один за одним відбути спільно останній шлях життя.

Вівчар Гаврило Волинець мав запалення легенів, що над ним не мав уже влади останочок життевої сили в виснаженому тілі старця. Він лежав сьогодні від ранку на вид безтямний, тільки безнастанно харчав, хоч сестра Антонія, що була при пятьох умираючих і молилася або ходила від ліжка до ліжка, могла завважити, що це харчіння завмірало поволи, коли тільки підійшла до ліжка старого Волинця й нахилилася над ним. Тепер було 3½ пополудні — він помре мабуть іще перед заходом сонця.

Різьбар Керницький лежав безнадійно на смертельне затроєння крови. І він на вид був у безтямі, та час від часу стогнав він болюче та стискав зуби зі скреготом. Так було сливе що три хвилині. І коли тільки дався чути оцей скреґіт, підходила сестра Антонія тихісінько від маленького вівтарика, що біля нього сиділа, до недужого й обтирала йому смертельний піт із густо поморщеного чола та з викривленого лиця зі срібним лискучим заростом. Він може пожие ще до завтра — сказав лікар.

Строяч фортепянів Гнат Жилка перебув учера важку операцію горла. Операція була даремна. Теперечки й його життя лічилося вже на години. Недужий усе ще був під впливом наркози. Його віддих видавав тон, наче зівсім далекий свист, як свист яструба в повітрі, що ось-ось запоре свої кигті в тіло жертви.

Огородницький помічник Кирило Мартинович упав із драбини та заломив собі череп і дістав потрясення мізку, що теж стало смертельне. Його свідомість, із виїмком коротких, ясних перерв, усе запоморочена. Та перед годиною підвівся він у постелі й нагальним рухом голови глянув раз на ліво, раз на право. Коли сестра Антонія підійшла до нього, глядів він на неї в задумі й питаюче сказав раз, двічі слово: »Неня!«... потім із усмішкою впав назад у мягкі подушки й у мягку несвідомість, що оповила вмираючого.

Останній із ряду був волокита Адам Шахів. Принесли його в шпиталь, як важкого пяного побив грець. На другий день, як його доставили, він проснувся й молитва сестри Антонії була вислухана. Шпитальний приходник міг і його приготовити на останній шлях і дати йому останне напуття, як одержали й інші чотири. Адам Шахів потім довго хлипав, а між тим говорив Отче наш, давні діточі молитви й уривки з церковних пісень. Потім запав у глибоку сплячку. Та дивним дивом перевивав він її словами молитви. Від полудня співав він то в звязи, то без звязи світські пісні хрипким, алькоголем знищеним голосом. »Я бажавби в Рідний Край«... так почав він співати. А потім став баламутити, мішати... і від години вже мовчав він знову, так що лікар думав, що його можна покищо оставити, бо другі недужі не чують його ніщо.

Сестра Антонія молилася за своїх пятьох недужих. Вона молилася за легку смерть для них і за ласкавий суд. Молилася до св. Йосифа, що її примітивна, маленька, статуетка стояла на простенькому кімнатному вівтарикові праворуч від її стільця. Із тихим брязкотом просувалися деревляні чотки проміж її пальці — чотки, що на них вона молилася вже двацять чотири роки. Бо так довго була вона вже в шпиталі Пречистої Діви Марії й перший, що тепер помре, буде одинацятьтисячний, що їх вона тут бачила на смертній постелі.

Весняне сонечко пестило ярі цвіти на білих столиках, що стояли біля пятьох біло лякерованих ліжок: тут фіялки, там проліски, а там первенці. А золоте сонечко повзло по пятьох лицях людей і бажало, щоб їх очі ще раз глянули на нього.

Та всі пять пар очей остали заплющені. Тепер було дуже тихо в кімнаті недужих ч. 9. Тільки старий Волинець харчав тихо, віддих строяча фортепянів свистів, чотки сестри Антонії брязкотіли ледво чутно, віддих інших ішов більше або меньше скоро й голосно, а заблукана бжілка жуміла перед шибами середнього вікна й шукала дороги на світло. Пять умираючих, здавалося, не відали вже ніщо про світ.

Так, їх змисли замкнулися для вражінь цего світа. Та їх душі, що збіралися в мандрівку у Божу Країну, були свідущі й бачили річи, що їх бачити можуть тільки душі, що готовляться скинути з себе одяг тіла.

(Дальше буде).

нів. Ніде в Німеччині не є заборонене католицьке богослуження. Католиків допускають тепер до найвисших державних урядів. Та не слід обманюватися цими зовнішними досягненнями. До передвоєнного стану ще далеко. З одного боку ті досягнення в прилюдному життю ще не утревалені, з другого боку стоять ще німецькі католики, особливо на шкільному полі перед тяжкими боротьбами. До цього прилучається релігійна байдужність і моральна неміч широких католицьких кол. Є небезпека, що й німецькі католики можуть стати, як деякі романські краї, армією офіцерів без вояків.

Опісля промовив кардинал Бертрам. Він взивав до повороту до Христа, до релігійного духа, до послуху Церкві, до моральної чистоти, жертвенности й єдности. Ціль конґресу приготовити дорогу Христови, як це робив св. Іван Хреститель.

По кардиналі передав нунцій Пацелі благословення від папи. Зібрані вислали до папи і до президента Гінденбурґа телеґрами з чолобитнею. Тепер почалися реферати.

Перший говорив парох д-р Кнебель з Бадену про »Христа як Царя й осередок усіх сердець«. Другий реферат виголосила княжна Фанні Штаргемберґ з Лінцу на тему: »Христос і родина«.

Перший реферат другого дня конґресу був на тему: »Християнські принципи в господарському життю«. Цей реферат мав професор д-р Вебер з Мінстеру. Основним християнським суспільним правилом поставив він правило: „Fiat iustitia, triumphet caritas". Слідуючий реферат виголосив проф. д-р Бавр з Бресляв на тему: »Христос царем в духовному життю«. Третим з черги рефератом був реферат директора д-ра Маєра (Кельн-Еренфельд) про »Ґереса як оборонця Христового царства«. Реферат займався головно відношенням Церкви до держави.

З инших рефератів слід піднести отсі: »Місійні обовязки нашої доби«, »Свобода совісти і національна єдність у школі«, »Як служимо Христовому Царству пресою«, »Франц з Ассісі, взір служби Христу в мірському апостоляті«, »Панування Христа в життю держав і народів«.

Конґрес тревав 3 дні. Слідуючий конґрес відбудеться в Дортмунді.

ШВАЙЦАРІЯ.

Інтерконфесійність і католики.

Швайцарський епископ з Льозани, Бессон, оголосив письмо, в якому говорить про інтерконфесійність та співпрацю католиків у інтерконфесійних зглядно невтральних ділах, ось що: Строго католицькі діла це ідеал. Ми вважаємо тільки такі орґанізації вповні вдоволяючими, котрі цілковито відповідають нашим принціпам. Ми є ворогами всякої інтерконфесійности. Та є немало таких діл, котрі не є католицькими. Яке повинно бути наше становище супроти них? На це годі знайти відповідь загальну й коротку. Та постановимо бодай деякі принціпи, що можуть послужити за правило поступування: Важне є, чи якесь католицьке діло прилучається до інтерконфесійного або невтрального постійно, чи лише переходово; замість справжньої співпраці треба вдоволитися тільки прислухуванням (пр. на засіданнях); католик, що бере участь у некатолицькім конґресі, зібранню і т. п., не може промовляти іменем своїх співвизнавців, котрі не дали йому до того ніякого мандату; католицьке діло ніколи не можна мішати з інтерконфесійним або невтральним, коли йде про релігійні питання; що до наукових інтерконфесійних або невтральних орґанізацій, то загалом співпраця там є можлива, але під умовою, що там іде справді про науку і що такі орґанізації не відносяться ворожо до католицтва; трудніша справа там, де йде про так звані добродійні діла. В таких ділах співучасть католиків з некатоликами може бути відповідно до особливших обставин, пожиточна або шкідлива. В краях і серед обставин, де нема конечности в такому співділанню, треба його оминати; в инших краях і серед инших обставин, автор не є ані за нерозумною фузією, ані за систематичною абстиненцією. Коли деякі орґанізації безконфесійного характеру, займаються пр. охороною дітей, жінок, невільників і т. п., то нема причини, а й небезпечно відтягатися від співпраці в таких орґанізаціях. Мусять одначе завсігди заявляти себе католиками.

Швайцарські епископи до мексиканського архіепископа.

В імени швайцарського епископату вислав епископ з Ґрінек д-р Шмід письмо до мексиканського архіепископа Йосифа Мори і-дель-Ріо, в якому запевняє мексиканських католиків про спочування з ними швайцарських католиків і прирікає їм молитовну поміч.

Інтернаціональна католицька акція.

»Інтернаціональна католицька акція« (Іка), якої мета зєдиняти великі католицькі орґанізації всіх країв задля виміни думок і спільної праці під національним, політичним і соціяльним оглядом, відбула між 9 і 15 серпня в Айнзідельн свій шестий конґрес. Заступлених було 30 орґанізацій і 14 держав, а саме: Німеччина, Австрія, Швайцарія, Бельґія, Франція, Анґлія, Голяндія, Італія, Чехословаччина, Угорщина й Литва. На конґресі було присутних 27 кардиналів і епископів з усіх країв. Предметом нарад було: »Суспільне Христове царство« по думці папської енцикліки „Quas primas". Слідуючий конґрес Іки буде обговорювати тему: »Католицька совість і модерне господарське життя«.

Університет в Фрайбурзі.

Католицький університет в Фрайбурзі розвивається дуже гарно. В минувшому шкільному році було 624 імматрикульованих слухачів, а то: з богословського виділу 249, з правничого 150, з фільософічного 113, природничого 112. Число чужинців виносило 236, а то з Франції 68, з Німеччини 43, зі Зєдинених Держав 34, з Голяндії 24, з Польщі 18, з Анґлії та Ірляндії 10, з Югославії 10, з Литви і Італії по 9, з Австрії й Угорщини по 4, з Люксембурґу 3, з Бельґії, Канади, Чіле, Колюмбії, Данії, Чехословаччини, Швеції, Румунії, Ліхтенштайну, Перу, Персії, Японії і Австралії по одному.

ПОЛЬЩА.

Торжества в честь св. Станислава Костки.

Дня 28 серпня відбулося торжественне переведення мощів св. Станислава Костки до Варшави. Ці мощі, привезені перед кількома місяцями з Риму, лежали якийсь час в полоцькій катедрі, осередку діецезії, до котрої належить Ростків, місце уродження святого. Мощі спочивали до суботи в варшавському костелі оо. Єзуїтів, звідки відтак перевезено їх до Росткова.

Католицький зїзд.

На католицькому зїзді в Варшаві ухвалено такі тези супружого закону: 1) Опираючися на Божому й природному законі, як також на основі постанов конституції, І. Католицький Зїзд домагається одноцілого для всіх дільниць управильнення супружого закону католиків згідно з приписами канонічного права; 2) І. Католицький Зїзд протестує як найенерґічнійше проти заходів введення цивільних вінчань, чи то обовязкових, чи факультативних і розводів; 3) Держава має право й обовязок означити чисто цивільні наслідки супружа в спосіб згідний зі справедливістю і природним законом.

В неділю 29 серпня відбувся величавий похід. Папа вислав зїздови привітну депешу з благословенням. У відповіди вислав зїзд депешу до папи, висказуючи в ній своє привязання до Риму. Вислано також спочуваючу депешу до мексиканських католиків.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Ліквідація православія на Закарпатській Україні.

Досі остає ще в руках православних 18 церков. Земплінська й ужгородська »жупа« зовсім уже очищені від православя. В бережській »жупі« лишилася тільки одна церква при православних, а прочі православні церкви знаходяться в »жупі« мараморошській. Є повна надія, що до кінця цього року всі церкви будуть знов належати до нашої гр.-кат. Церкви і тим самим устане грізний церковний роздор між нашими братами на Закарпатській Україні. — (За »Душпастирем«).

ДОЦЕНТ УНІВ.
Д-р Володимир Залозецький.

Значіння гетьманської ідеольоґії.

Gerade das scheint mir ja vor allem Fluch und Qual der modernen Welt zu sein, dass sie nur nebeneinander spielende individuelle Lösungen, keinen Gemeingeist, keine Autorität, keine Tradition, keine überpersönliche Realität der geistigen Richtkräfte kennt.

Ernst Troeltsch:
Der Histerismus und seine Überwindung.

Найбільшим каліцтвом громадянства, як живого орґанізму є відсутність ясних провідних ліній в його життю та діланню. Так само як одиниця, котра не здає собі ясно справи з того, для якої цілі вона живе і яку функцію вона сповнює для свого близшого і дальшого окруження себто для родини, кляси, нації та держави, є одиницею упослідженою і виколіеною — так само і громадянство, що не усвідомлює собі ясно питомих своїх функцій серед даних обставин і даного окруження є упосліджене хоре і ненормальне. Так проблєматичні одиниці як і проблєматичні громадянства не здібні до жадної творчої послідовної праці. Тому що підлягають змінливим каприсам настроїв, почувань та емоцій, вони стають скорше чи пізнійше добичею одиниць і громадянств, які мають тверді, сильні, ясні цілі: які знають, що хотять і вірують в се, що хотять!

Особливо в часах загального розкладу всіх понять і всіх цілей на всіх ділянках людського думання, а з тим ділання і творення, таке усвідомлення являється конечною потребою. Наскільки в часах усталених громадських форм життя така самосвідомість не грає першорядної ролі — настільки в часах неусталених громадських форм, в часах розбиття і розкладу цих форм така самосвідомість є одною з перших, основних завдань громадянства, яке в лябіринті хаосу хоче найти свій шлях до відбудови, до життя — а не до розкладу, до творчости — а не до руїни.

В ті часи така самосвідомість, така рефлєксія, таке суворе оцінення пройденого уже шляху, таке пригадування досвіду набутого на цьому шляху в пітьмі століть є питанням „буття або небуття" даного громадянства.

Дана ідеольоґія, яка цю ролю сповняє стає найпекучійшим питанням, стає основою будучности, рішає про уздоровлення або смерть даного громадянства, з якого вона вийшла.

Тому повстають питання вірности, правдивости, реальности і підприємчивости ідеольоґії, яка виросла серед даноно громадянства. „Кожда ідея не мусить конче бути добра тому, що вона стара, або зла тому що вона нова. Але коли якась стара ідея найшла своє оправданнє, тоді тягар сего доказу говорить сильно в її користь. Для себе ідеї є звичайно цінні, але ідея є все тільки ідеєю. „На чім в першій мірі залежить се на переміні її в практичний продукт"... каже зовсім слушно Генрі Форд.

Тому видвигаючи тут значіння гетьманської ідеольоґії хочемо спинитися на основах її оправдання иншими словами її життєздатности, її можливости перениманя та реалізації.

II.

Щоби дана громадсько-політична концепція могла найти своє оправдання в данім громадянстві мусить вона бути: 1) бути орґанічною, 2) реальною, 3) законною, 4) тяглою, 5) авторитативною, 6) універзалістичною, 7) активною.

1) Орґанічна громадсько-політична концепція є та, котра виходить орґанічно а не штучно з даної території-землі. Вона не може бути механічно перенята в иншого громадянства. Вона мусить числитися з тим природним громадським (суспільним) вер-

ствованнєм, яке на даній землі по попередних поколіннях остало. Вона мусить виходити з тих верстов, які найорґанічнійше, себто найсильнійше звязані з тою територією, з якої вона виростає. Вона спирається на орґанічно споєних т. з. спільним способом, спільним варстатом праці злучених клясах — а не на якихсь механічних, випадкових громадських угрупованях (партіях).

Такий орґанічний характер має гетьманська ідеольоґія. Тому точкою її виходу є земля і з тою землею споєний хліборобземлевласник. Без землі і її посідання і без з нею найорґанічнійше звязаних хліборобів ніякої державної трівкої влади на наших землях подумати собі не можна. Даючи так першенство цій клясі, яка по своїй чисельности і по своїй продуктивности є основним громадським чинником на Україні — гетьманська ідеольоґія є одинока дійсно природна, дійсно орґанічна та громадсько-політична концепція на нашій землі. Вона рівнож не насилує другі суспільні кляси, а навпаки дає їм змогу зорґанізуватися докола сеї основної кляси, все відповідно до його значіння, продуктивности і місця, яке вона занимає в громадським верствованню нашої землі.

2) Реальною є та громадсько-політична концепция, яка відповідає найбільше даному суспільному верствованню, яко на даній території витворилося. В наслідок обставин, що витворилися на українській території найсильнійшим елємєнтом на Україні є елємент осілий, що повстав тут в козацько-гетьманській добі. І так він найбільш надається під клясократичний метод орґанізації. Недостача елємєнту неосілого, кочовничого — далі недостача широких верств міщаиства та інтеліґенції робить метод орґанізації охльократичної (Росія) та демократичної (Польща) у нас нереальним з погляду будівництва державного на українській території, а не зпоза неї. Тому гетьманська ідеольоґія, як ідеольоґія державно-реальна спирається на єдино реальнім методі державного будівництва в нас, а саме на методі клясократичнім. Нереальним з тої точки погляду є натомість метод охльократичний та метод демократичний — який, як се історія уже нераз виказала замінює Україну в кольонію сусідних держав. Тут тільки можемо повторити наведений висказ, що коли якась стара ідея найшла своє оправдання, тоді тягар сего доказу говорить сильно в її користь.

Із клясовим принципом лучиться нерозривно принцип територіяльний. Гетьманська концепція не є екстериторияльно-націоналістична т. з. вона не опирається тільки на одній ґрупі мешканців України, які в імя націоналістичних кличів бажають завести націоналістичну диктатуру над другими мешканцями України — а вина спирається на всіх мешканцях Української Землі без ріжниці віри, культури і походження. Критерієм сеї концепції не є тільки національно-культурна приналежість — але в першій мірі політично територіяльна. Гетьманська концепція числиться з тими ріжницями, які є на українській землі — і хоче не тільки одну ґрупу, але всіх мешканців спільної землі, яких праця орґанічно з тою землею мусить притягнути, до державної праці. І се є тільки одиноко реальний метод будования Української Держави, бо він рахується з цими ріжницями, які є на цій землі — а які насильно без руїни цеї землі усунути не дадуться. Боротьба ріжних своїх і чужих націоналістичних ґруп, яка при націоналістичному методі творення Української Держави вибухне — доведе — як се уже нераз історія виказувала, неминуче до руїни Української Державности.

(Кінець буде).

Сумно й погано.

В 194 ч. „Діла“ з дня 3. вересня ц. р. появилася допись під заголовком „Церковні справи“ а підписана криптонімом о. С. В. Є це цинічний і простацький напад на наших церковних достойників, повний неоправданих закидів і кривдячих наклепів вимірений хиба на те, щоби підірвати всякий авторитет і ширити деморалізацію.

Якщо дійсно підписаний є священиком, то хиба вже не має ні священичого духа, ні совісти, ні почуття карности та приличности.

Це правдиво сумний і поганий обяв наших церковних відносин. І як довго еще повторятися буде того рода публичне згіршення! Перегляньмо всі поважніщі часописи культурних народів, хотяй би були і в своїх напрямах ліберальні і до церкви рівнодушні, так ніколи не найдемо подібного рода дописей чи статей, котрі цілком слушно можна назвати публіцистичним бандитизмом. Ніхто не подивується, як подібний пасквіль появиться в соціялістичній або радикальній часописи, котра за мету каже собі підривати повагу церкви і її вплив на людей, нічо вкінци дивного, як який невіруючий або звихнений чоловік, хотай би то був і Карманський, обкидує болотом епископів, але коли це робить священик і то з таким цинізмом, то по правді є велика **конечність санації наших церковних відносин.**

Вже час, щоби ті священики, котрі розуміють небеспеку такої руїнницької та деморалізаційної роботи заняли рішуче становиско і показали, що в нас ще є почуття і карности і пошани для наших епископів та що того рода виступи, як о. С. В. стрінуться кожний раз із осудом загалу духовенства. — *Священик.*

Відносини в Радянщині.

Перед кількома тижнями стали появлятися в світовій пресі статті Бадяна, довголітнього члена комуністичньої партії, ба навіть чекіста. В пих статтях, а також у прилюдних відчитах виступає він сміло й рішучо та отверто проти комуністичного інтернаціоналу й проти радянської влади. Не дається він нічим застрашити, ніякі погрози не роблять на нього ні найменшого враження. Із палкою пристрастю бореться цей простий робітник за справу й заявляє, що він бореться не за себе, тільки за всі міліони й міліони радянського робітництва й селянства, що вже ніщо не хочуть знати про теперішню радянську владу й роблять відповідальною цю владу за всю нужду, що розпаношилася в колишній царській Росії й із тугою виглядають дня, коли впаде ця ненависна влада.

Збити ревеляції Бадяна більшовикам не вдалося й радянська преса старається тепер на приказ Кремля вбити мовчанкою цю людину, що так сильно небезпечна радянському союзові. Влучно заявив Бадян на одному зібранні, що більшовицьким потентатам не остає ніщо інше, тільки або заявити, що він божевільний, або вбити його. Та ще є й третя можливість — додає він — вони можуть поширити вістку, що він провокатор і так остерегти світ, передовсім господарські круги перед цим, щоб заходити собі з Бадяном та брати поважно його ревеляції про відносини в Радянщині й няти віру його обжалуванням. „Та коли я справді провокатор — замічає Бадян — то я дуже лихий провокатор, бо все це, що я викрив про злочини пануючої більшовицької партії, все це, що я оповів про соромні діла Г. П. У. та про горе й нужду нашого робітництва й селянства,

О. СЕВЕРИН САПРУН.

Дмитро Бортнянський як творець і реформатор.

(Дальше).

Київський митрополит Евген Болховитинов говорить в своїм творі: »Историческое разсуждение о богослужебном пінії« так про нове, тоді гармонічне церковне співанє по церквах: »По незнанню сили і виразу многих місць наших церковних стихів, або по тій причині, що (ті Італійці) звертали головно вагу на свої музичні правила, обезображували текст, так, що у них не музика приноровлена до співаних слів, але ті слова тільки приложені до музики і то нещасливо. Здається, вони хотіли скорше дивувати слухачів концертовою симфонією, чим зворушувати серце словесною благочестивою мельодією і часто при тих їх продукціях, церква виглядала скорше на італійську оперу, чим на дім молитви до Всевишнього«.

З таких капельмайстрів, композиторів Італійців, котрі писали духовні твори в італійськім стилю, належить вичислити: Галюпі, видані його твори: три концерти: 1) »Услишить Тя Господь«, 2) »Готово Сердце мое«, 3) »Суди Господи«, крім того: »Слава Єдинородний«, »Благообразний Иосиф« і »Плотію успув«. Сарті, видані його твори: »Отригну сердце мое« на 6 гол., »Небеса повідаіоть« на 8 гол., »Нині сили небесния«, »Отче наш« на 8 гол. і Оратория »Тебе Бога хвалим«, виконана в Яссах, хором з триста людей з великою духовою і смичковою орхестрою, з дзвоном і гарматними вистрілами. Крім тих двох писали ще духовні твори: Мартіні, Салєрі, Чімароза, Попліс, Керцелі й инші, однак їх духовні твори досі незнані.

Російський історик Розумовський каже так про твори тих чужинців: »Ані один твір, ані виступ чужоземних капельників не признавався і нині не признається чисто мистецьким, клясичним у своїм змислі, ані в змислі церковнім, бо мельодія часто не відповідала текстови«.

Однак то зовсім не перешкаджало уживанню їх при Богослуженнях. Повстало маса хорів у митрополитів, епископів, архімандритів, любимців співу, а при парохіяльних церквах »хори вільні« — а всі вони виконували тільки італійські твори і співали тільки італійські мельодії, забуваючи на свої старинні напіви.

Пів-вікове панованнє італійської музики оставило глибокі сліди на нашій духовно-музичній творчости. Вплив італійської музики мав однак подекуди і добрі наслідки. Вона спричинила головно: підйом загально-музикального розвитку, розширення музикального кругозору, виніжнення музикального смаку, а вкінци найважнійше, пробудження своїх рідних творчих сил і талантів. І дійсно, з того зачадження італійщиною пробуджуються свої рідні таланти, котрі хочуть привернути давні права рідних мельодій. Їх поява означає реакцію на італійщину.

Перші українські духовні композитори були: Березовський, Ведель, Дехтерів, Давидів і Бортнянський — всі сучасники і всі ученики Італійців. Ріжняться між собою тільки тим, що, відповідно до їх таланту, вплив учителів Італійців і італійської музики на їх самостійну творчість був ріжний. Близше до Італійців стоять: Ведель, Дехтерів і Давидів; дальше: Березовський і Бортнянський.

Ведель, Артемій-Лукіянович (1770 до 1806) був учеником Сартія. Учився в київській духовній семинарії, співав в архієрейськім хорі, потім був дириґентом військового хору ґенерала Леванідова в Київі. Мав дуже гарний тенор. Його духовні твори не були друковані. Рукописи тих творів схоронені до нині в київській дух. Академії. Близші дані про Веделя можна знайти в »Журналі Міністерства Нар. Просвіщенія« з р. 1878 і в автобіографії Турчанинова. Написав слідуючі твори в стилю концертовім: 1) Помилуй мя Господи яко немощен есьм, 2) Услиши Господи глас мой, 3) Покаянія отверзи ми двер — Ґ-дур, трійо, 4) Боже законоприступниці возсташа на мя, 5) Ко Господу внегда скорбіти, 6) Слава Єдинородний, 7) Іже Херувими — Ґ-моль, 8) Милость мира — Ґ-моль, 9) Отче наш — Ґ-моль, 10) Да ісполняться, 11) Достойно есть — Ґ-моль.

Три перші уважані за найлучші.

В його творах домінує арійозний, мельодійний елемент. По черзі блестять красою поодинокі голосові партії і ходи, осібні фіґури і обороти, з ущербом гармонічної повноти, і коштом самостійности дру-

все це остане незаперечено правдою".

„Хоч як більшовики казяться, вони не в силі заперечити, збити це все, бо я сам брав участь у цему всему, я сам був чекістом, я мав у червоній армії високе політичне становище, мав також високі економічні становища в радянщині. Цих моїх виявлень чейже не можу я відкликати".

Щож таке оповідає Бадян? Зворушиво змальовує він, як некультурні маси великанської російської держави колись справді в більшости вірили в комунізм і в комуністичне правління, що по безупинних боях міжусобиці остало при кермі. Потім виказує Бадян, що радянський робітник і радянський хлібороб поволи, та постійно відвертається від радянської влади тому, що вона здавлює всяку свободу в нутрі краю й велитенські суми видає на світову комуністичну пропаґанду. Після розчарування, прийшла ненависть, а там і свідомість, що це правління не поправить ніколи долі робітництва й селянства, що все що комуністи вчать тільки мана та ошука, що їх правління мусить бути повалене, а ні то народи радянського союза пропадуть. Дуже пристрастно, але й дуже ясно малює Бадян цей трагічний хід розвитку народів Радянщини.

Домагання правої робітницької опозиції, (що після Бадянових помічень не обмежується на праве крило партії, але числить багато міліонів прихильників між безпартійними робітниками й селянами) міститься в цьому: остаточне розвязання комуністичного інтернаціоналу та припинення всякої комуністичної пропаґанди в найріжніших державах світа та щоб комуністична партія зреклася в нутрі радянського союза впливу на державний апарат, цебто партія, тому що вона творить зникаюче малу меньшість у краю, не повинна бути пануючою, упривілійованою клясою; допущення свободи преси й тайного, рівного, безпосереднього й загального права голосування, зречення монополю зовнішньої торговлі та знесення кари смерти. Після твердження Бадяна кладе права опозиція робітництва головну вагу на домагання розвязання комінтерну та знесення монополю зовнішньої торговлі. Змальовує Бадян безнадійний стан, що панує в Радянщині й виказує яке це божевілля, шо з радянського союза видається великанські суми на світову комуністичну пропаґанду тоді, робітництво й селянство Радянщини нидіє в нужді.

Із їдким глумом питає Бадян, що це за „робітницько-селянське правління", що власним робітникам і селянам витягає гроші з кишені, щоб кинути ці гроші в пащу німецьких чи анґлійських комуністів, щоб тут чи там викликати невеличке комуністичне заворушення. Права комуністична опозиція домагається, щоб зівсім спинити світову комуністичну пропаґанду; щоб велитенський комуністичний апарат із своїми 1200 урядниками забрався з Москви. Робітництво й селянство Радянщини не хоче дальше годувати цеї банди, а таксамо й сто тисяч „політичних еміґрантів", що з цілого світа збіглися на Радянщину й кажуть собі виплачувати місячно по 50 рублів на кошт населення Радянщини.

Щож до монополю зовнішньої торговлі, то він доводить тільки до безприкладного дорожіння заграничних товарів, до збогачення певних паскарських кругів, а загал населення терпить від цего, не має найконечніших предметів потреби й ходить у лахах. Робітник і селянин Радянщини висміває всю цю банду в Кремлі, що щодень говорить про величні здобутки більшовицької революції, а не в силі доставити населенню найконечніших товарів. Усі ці фрази про диктатуру пролетаріяту, про селянсько-робітницьку владу, про зріст соціялізму і т. п. населення вже зненавиділо й це населення не таке вже дурне, щоб няло віру всім цим більшовицьким казкам, тільки стоїть на становищі, що такий „соціялізм", що під ним усе значно дорожче як у т. зв. буржуазних державах — не здатний нінащо. „Ви не можете уявити собі" — каже Бадян — як ми ненавидимо всі ці фрази й як проклинаємо партійну кліку, що пробує живити нас всіми цими нісенітницями. Нам впала заслона з очей і ми свідомі, що ні Сталін, ні Риков, ні всі, що з ними, коли не завернуть, ніколи не виратують країни з економічного хаосу й не утворять нам життя гідного людини".

По думці Бадяна, аж тоді світ цінитиме Радянщину й аж тоді народи великанської держави почуються вільними й могтимуть дійти до добробуту, коли повалять пануючу партійну кліку.

Щодо сили опозиції, то Бадян каже, що так як він думає 30 відсотків членів комуністичної партії, а поза партією міліони робітників і селян. Права робітницька опозиція найсильніща на Півдні радянського союза, в области Волги та на Сході. Зазначує Бадян, що прірви, яка витворилася в пануючій партії, вже не засипати. Є тільки дві можливости: або партійна кліка згодиться на домагання правої опозиції, або країні грозить загибіль. *І. Ф-ий.*

Політичний огляд.

ІЗ УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ.

Віче УНДО в Холоєві, в Радехівщині

відбулося дня 29 м. м. На віче прибули відпоручники: зі Львова п. О. Черкавський, як відпоручник Ц. Ком. УНДО та о. д-р Пеліх і адв. д-р Селезінка, як відпоручники Пов. Нар. Ком. в Радехові. Віче отворив гарною промовою о. Мирон Коритко. До президії вибрано: о. д-ра В. Пеліха, п. Вас. Олійника та п. Стечишина. Про політичне положення референував відпоручник зі Львова п. Черкавський. По рефераті розвинулася жива дискусія. Закінчив віче-промовою о. д-р Пеліх.

Віче УНДО в Залізцях.

На Спаса відбулося віче УНДО в Залізцях. Промовляв посол Козубський. Комісар розвязав віче зараз по перших словах, а о. д-ра Іщака арештовано за протест. Заспівав »Не пора«... На поліції о. д-ра Іщака випустили без списання протоколу. Тільки комісар староства Жечинський пригадав о. д-рові конкордат і казав поліції зробити донесення до прокураторії.

НА БУКОВИНІ

під румунською владою не легко живеться нашому народові. Румунія знищила вже всі наші довоєнні здобутки й старається вбити всякі прояви українського життя. Тепер нема на Буковині вже ні одної української народньої школи, нема ґімназій, ні реальної школи, ні вчительського семінаря, ні українських катедр на черновецькому університеті. А перед румунською окупацією в 1918 р. було на Буковині 216 чисто-українських народніх шкіл, було 5 українських ґімназій, учительська жіноча й дві мужеські семінарії, а на черновецькому університеті було чотири українські катедри. Перед останніми виборами до парляменту правительство Авареску видало розпорядок, на основі якого по всіх

гих голосів, навіть тих, що ведуть мельодію.

Властива його заслуга та, що він старався погодити музику з текстом, старався дібрати мельодію відповідаючу текстови, старався ілюструвати текст музикою.

Дехтерів, Степан Аникієвич (1766 до 1813). Співав хлопцем альтом в хорі ґрафа Шереметева. Учився так, як і Ведель у Сартія. З ним їздив він до Італії. Опісля студіював в московськім університеті. По скінченню наук зістав дірігентом орхестри і хору ґрафа Шереметева. Духовних творів написав около 60. З них більша часть се концерти. Його твори писані в тім самім дусі, що Веделя, однак стоять низше їх. Лише декотрі нині співаються. Жадний твір не був друкований. Визначаються всі тим, що є дуже мельодійні.

Давидів, Степан Іванович, (1777 до 1825). Учився рівнож музики у Сартія. По скінчених науках був директором царських театрів у Москві. З його творів були видані: 13 концертів і повна літурґія. Писав концерти чотироголосні і дву-хорні.

Концерти 4-ро голосні: 1) Тебе Бога хвалим, 2) Хвалите Господа з небес, 3) Се нині благословите Господа, 4) Слава во вишних Богу, 5) Обновляйся Новий Єрусалиме, 6) Ісповімся Тебі Господи, 7) Возвесу Тя Боже мой, 8) Воспойте Господеви, 9) Висшую Небес, 10) Предстательство Христіян.

Концерти дво-хорні: 1) Слава во вишних Богу, 2) Господи, кто обітает, 3) Господь на небеси уготова.

Духовно-музичні твори Давидова відзначаються звучностю, внішним блеском, смілими рухами мельодії голосів, місцями повнотою гармонії і бистрою модуляцією. Вони стоять висше творів Веделя і Дехтерова що до гармонічної повноти. Однак нема в них тої самостійности ведення голосів, якою визначаються твори Березовського і Бортнянського — його сучасників. В напрямі мольодійнім, його твори є в тісній залежности від італійської школи. З зовнішної сторони твори його мають характер подвижний, торжественний, маршовий.

Березовський, Максим Созонтович, (1745—1777). Родився в Глухові, Чернигівської ґуб. Образування дістав у київській духовній академії. За свій прекрасний голос взято його до придворної капелі. Теорії учився у Італійця Цопписа. В 1785 р. висилають його до Больонії, де учиться дальше у Мартінія. Його побут в Італії се один тріумфальний похід. За його феноменальні спосібности многі музичні академії в Італії вибирають його своїм почесним членом. В больонській академії вирізано його імя золотими буквами на мраморній плиті. Мимо того всього покинув він Італію з туги за вітчиною. В р. 1774 він надіявся, що в вітчині приймуть його гідно, однак в Петербурзі не знайшов він симпатії, бо підозрівано його в українськім патріотизмі. Не дістав жадного відповідного місця. Крім сего заздрісні вороги переслідували його на кождім кроці. Заведений в надіях і притиснений нуждою, попав у розпуку, збожеволів і поповнив самовбійство. Написав дуже богато духовно-музичних творів. Одні з них друковані, другі позістали в рукописях.

Найважнійші з них: друковані: 1) Вірую, 2) Концерт: »Не отвержи мене во время старости«, 3) Творяй ангели — Причастен, 4) В память вічную, 5) Чашу спасенія, 6) Во всю землю ізійде віщаніе їх.

Рукописні: 1) Літурґія, 2) Концерт »Отригну Сердце«, 3) Милость і суд воспою, 4) Слава во вишних Богу, 5) Хвалити Господа з небес — Причастен, 6) Блаженні яже ізбрал, 7) Не імаши іния помощи. і много иных.

Твори його означають значний крок в еманципації з Італійщини. В многих случаях і напрямах вони самостійні, а що для нас найважнійше, вони носять на собі народне пятно. Велика композиторська техніка, згода тексту з музикою, самостійність ведення голосів — се прикмета його творів. За найлучшій його твір уважається концерт: »Не отвержи мене во время старости«. Сей твір є уважаний за клясичний. Однак його твори не були достаточно розширені і оцінені з тих самих причин, з яких не міг одержати гідного собі становиска в Рідній Землі.

(Продовження буде).

школах, де до недавна була викладова мова українська, заведено по дві години української мови. Та зараз по виборах »вияснили« цей розпорядок так, що українська мова вводиться не як предмет, а тільки можна вживати її до помочі, заки учні не вивчать румунської мови. Та буковинські Українці не дають за виграну. З початком серпня ц. р. відбулося в Чернівцях велике віче в шкільній справі. У вічу взяло участь велике число селянства й робітництва, а також значне число жіноцтва та інтеліґенції. В ухвалених резолюціях запротестувало віче проти нищення української школи, привернення довоєнного стану українського шкільництва, а крім цего введення українських шкіл там, де за Австрії ще не було української школи та заснування українського університету.

Та не обмежується румунська влада на нищенні школи. Ось як доносять часописи, секретар внутрішніх справ Бускан видав розпорядок, яким забороняє ввіз українських книжок, музичних нот, картин — взагалі якихнебудь українських друків. Важко живеться нашим братям під румунським правлінням, та коли вони не втратять віри в рідну справу, коли будуть невсипуще й одностайно працювати, даремні будуть всі ворожі зусилля Румунів — правда переможе.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

То таке виробляють із нашим народом Румуни. Та вони дикуни тай нащадки римських розбишак, що їх Римляне аж сюда засилали за кару — та куди сумніще, коли з нашим народом виробляють таке на Закарпатті, що не кажім все-таки висококультурні, а до цего ще й брати Славяне Чехи. Тай Румуни всеж-таки взяли Буковину силою проти волі населення, а Закарпатська Україна прилучилася добровільно до Чехословацької республики на основі договору. Тепер »брати« Чехи ломлять усі зобовязання й перемінюють Закарпатську Україну в чеську кольонію. Засівають її чеськими школами, до українських шкіл насилають учителів Чехів, учителів Українців тероризують, слідять, а вчителів Галичан видалюють зі служби. Та все це пуста робота. Свідомість серед закарпатських Українців росте все більше. Для успішнішої оборони рідної школи заснували собі закарп. Українці, як ми вже писали, »Шкільну Матку Русинів«. Живого народу не знищать хочби й пекольні сили.

Розмова б. гетьмана Скоропадського з німецьким амбасадором у Москві.

У берлінській українській кольоні викликала велику сензацію довша конференція бувш. гетьмана Павла Скоропадського з німецьким амбасадором у Москві Рантцавом. В часі конференції говорили про загальне положення на Україні. У берлінських політичних кругах заповідають, що б. гетьмана Скоропадського прийме президент німецької республики Гінденбурґ.

ПОЛЬЩА.

Сойм.

Найблизче засідання польського сойму буде дня 16 вересня ц. р. Мабуть предложать на цему засіданні проект буджетової провізорії на четвертий чвертьрік.

Покінчення робіт місії Кемерера.

Роботи місії Кемерера покінчені. Меморіял уже готовий. Проф. Кемерер мав ураз із усею місією виїхати з Польщі 7 ц. м. та після останніх вістей відізд ще відложено. Дня 22 ц. м. кидає проф. Кемерер Европу. В Зєдинених Державах задержиться коротко, бо їде до Болівії та Еквадора, щоб зреорґанізувати тамошні фінанси.

Реорґанізація міністерства хліборобства.

Після реорґанізації президії Ради міністрів, міністерства справ внутрішних і міністерства військових справ, приступлять у найблизчому часі до реорґанізації міністерства хліборобства.

Державна комунікаційна Рада.

У звязи з твореннім міністерства комунікації знесуть державну залізничу Раду, а на її місце утворять державну комунікаційну Раду. До цеї Ради ввійде Рада водних доріг і залізнича Рада.

5.000 залізничих робітників пенсіонують.

В найблизших днях пічнеться реорґанізація залізництва спенсіонованням 5000 неетатових робітників. Всі вони на підставі нового закона одержать емеритуру з зачисленням усіх літ праці при залізницях. Цих робітників заступлять молодші сили.

Зміна на становищі шефа ґенерального штабу.

Доносять, що шеф ґенер. штабу ґен. Піскор має уступити й перейти до тісніщої воєнної ради, як заступник предсідника. Його наслідником має бути командант О. К. Торунь ґен. Бербецький. На його місце мають іменувати одного із інспекторів, мабуть ґен. бриґади Орліч-Дрешера.

Поворот марш. Пілсудського.

Дня 5 ц. м. вернув марш. Пілсудський з Вильна, де відбуваються маневри кавалерії в районі Підбороддя, до Варшави й відбув півторагодинну конференцію з премієром, опісля відібрав службові рапорти. Приїзд вяжеться із працями над воєнним буджетом. В найблизчих днях вертає марш. Пілсудський до Друскенік.

Збільшення шлеського воєвідства.

Як доносять із Варшави, в міністерстві внутрішних справ роздумують над проєктом зміни шлеського воєвідства, а саме до цего воєвідства мають прилучити повіти ченстохівський та бендзінський, а з Краківського воєвідства хшанівський повіт. Кажуть, що мін. Млодзяновський є прихильником цего поділу.

Чутки про уступлення мін. Суйковського.

Ходять чутки про це, що міністер просвіти Суйковський має небаром уступити.

Арештування комуністів у Варшаві.

У Варшаві викрили таємну друкарню. У звязи з цим викриттям арештували біля сто осіб, сливе самих молодих людей. — У льокалі, куди часто заходили посли з незалежної хлопської партії Балін, Воєвудзький і Шапір, найшли багато комуністичних відозв. Прокуратура домагається видачі судові згаданих трьох послів. В домівці посла Баліна перевела поліція ревізію.

Воєвода познанський Бнінський послом при Ватикані?

Правительство хоче за всякий спосіб позбутися познанського воеводи Бнінського, та доси це не вдалося. Тепер ходять чутки, що правительство хоче предложити йому посольство при Ватикані.

Прибутки в державних підприємствах на 40% меньші, як в буджет. прелімінарі.

Виявилося, що заповіджена міністром фінансів санація державних господарських підприємств, яка мала піднести їх рентовність, була невідповідна. Прибутки з цих підприємств є на 40% меньші, як предвиджені в буджетовому прелімінарі.

Бажань державних службовців не можна тепер заспокоїти.

У премієра Бартля та в міністра фінансів була делеґація урядницьких стоваришень у справі підвищки урядницьких платень. Та й премієр Бартель і міністер фінансів заявили їм, що не можуть заспокоїти домагань державних службовців, хоч правительство оцінює вповні їх критичне положення. Дуже сумніве, щоби вдалося в буджеті на четвертий чвертьрік вложити якунебудь суму на підвишку платень державних службовців.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Затвердження предложення комісії для перебудови Ради.

Рада Союза Народів затвердила предложення комісії для перебудови Ради Союза Народів що до прийняття Німеччини на постійного члена Ради Союза Народів і що до побільшення числа непостійних місць до девяти.

Еспанія уступає на якийсь час із Союза Народів.

Дня 3 вересня перед полуднем наспіла до секретаріяту Союза Народів нота еспанського правительства зі заявою, що Еспанія на якийсь час уступає з Союза Народів. До такого рішення спонукала еспанське правительство конечність підержання авторітету Еспанії, якій Рада Союза признає в своїх проєктах місце, що не відповідає її становищу.

Праці Ради С. Н.

Рада С. Н. прийняла в суботу 4 ц. м. звідомлення в справі приватного виробу оружя та в справі внесень: польського, фінляндського і французького, що до спрецизування рішень проєкту С. Народів в справі процедури підмоги в разі аґресії. Із огляду на дразливість справи статті 16. пакту С. Н-дів рішила Рада покищо не дискутувати над цими внесеннями й відіслати їх до комісії Ради для справ розоруженя та до мішаної комісії й постійної дорадної комісії для справ військових, морських і летунських.

Перше повне зібрання Союза Народів.

Перше повне засідання С. Н. почалося дня 6. ц. м. Отворив його промовою президент С. Н. Бенеш.

Після офіційної лісти С. Н. в цему сезоні заступлені в С. Н. 48 держав, Німеччина буде 49. По промові Бенеша вибрано як звичайно комісію до провірення повновластей членів С. Н. По полудні вибрано предитента, а саме югославянського міністра зовнішних справ Нінчіча.

На слідуючому зібранні на порядку дня були такі точки: 1) просьба Німеччини за приняття до С. Н., 2) справа постійного місця Німеччини в Раді С. Н. та побільшення числа місць непостійних до 9, 3) розслід предложення комісії, що занималася справою укладу Ради Союза. способу виборів непостійних членів та системи мандатів.

АНҐЛІЯ.

Понова переговорів до покінчення вуглевого страйку.

На засіданні конференції відпоручників вуглярських союзів рішили більшістю 337.000 репрезентованих голосів проти 225.000 уповажнити виконний комітет розпочати знов переговори про порозуміння в вуглевому промислі.

Продовженя виїмкового стану в Анґлії.

Палата громад прийняла правительственне внесення про продовженя повновластей для правительства та виїмкових законів на слідуючий місяць, коли в цему часі не покінчиться вуглевий конфлікт.

Приказ арештувати радянського аґента в Анґлії.

Поліція поручила еміґраційній владі арештувати совітського провідника професійних союзів Томського, що в найближшому тижні має прибути до Лондону на засідання конґресу професійних союзів.

ЕСПАНІЯ.

Стан облоги.

Правителььтво зогляду на численні случаї зломання дисципліни військовими віднеслося до короля, щоби він проголосив стан облоги в цілій Еспанії та видав декрет про завішення всіх вищих офіцирів і командантів артилєрії.

Плєбісцит в справі діяльности Прімо де Рівери.

Часописи доносять, що міністерство внутрішних справ дозволило центральному комітетові патріотичної Унії влаштувати в днях 11. до 13. ц. м. всенародній плєбісцит про діяльність теперішнього правительства, а передусім про діяльність Прімо де Рівери

ГРЕЦІЯ.

Непорозуміння.

Часописи повідомляють, що ріжниця думок між провідникеми партій і Конділісом вже тепер призвала до чималих непорозумінь. У жовтні зійдеться парлямент і тоді виявляться певно настрої ріжних ґруп населення.

КИТАЙ.

Війська кантонської армії провокують Анґлію.

Із Аннаму доносять, що війська кантонської армії стріляли до суден японських і анґлійських, що плавали по ріці Янґ Тсе Кіянґ. Має бути багато ранених і вбитих. Заходить можливість поважних сутичок із

патролюючими англійськими канонірками. Думають, що в разі сутичок Англія зараз обсадить кантонське побережя.

Заломання офензиви червоних військ.

Офензива військ кантонської влади здовж ріки Янґ Тсе Кіянґ припинилася. Після вістей народні війська почали вдатну контрофензиву.

ЗЄДИНЕНІ ДЕРЖАВИ.

Зєд. Держави П. Ам. не змінять становища в справі довгів.

Президент Кулідж є думки, що нема причини робити якінебудь зміни в правительственній політиці що до питання довгів, що їх поробила заграниця в Зєдинених Державах Півн. Америки.

КОМУНІКАТ

до всіх Філіяльних і читальняних Виділів.

Кінчиться праця в полі, а наближається час другої не менше важної праці на освітній ниві. Осінно-зимова освітна кампанія ставить перед нами дві справи, які мусять стати предметом уваги Філіяльних і читальняних Виділів, а далі й усіх членів Товариства „Просвіта". Тими справами є: свято книжки в місяці жовтні і 2) свято „Просвіти" в місяці грудні. Тільки один місяць полишається для підготовлення всього потрібного до відсвяткування першого свята і не цілих три місяці для відсвяткування другого. Тому до підготування і переведення обох свят належить зараз приступити.

Філії повинні скликати відповідні наради і на них запросити членів Товариства, відпоручників читалень і громадян, які цікавляться і дорожать освітною справою задля виміни думок і підшукання найлекших і найвідповіднійших способів відсвяткування обох свят. Читальняні Виділи виберуть зпоміж себе Комітети, завданням котрих буде ці свята гідно відсвяткувати. Якщо Філії зауважать, що деякі місцевости і читальні не відгукуються на зарядження Філій, тоді мають для таких місцевостей-читалень скликати районові наради і на них перевести ухвали відповідно до ухвал Філіяльних нарад.

Ні одна освітня установа не може і не сміє відтягнутися від відсвяткування цих свят.

В тій так важній роботі не сміє забракнути ні одного свідомого громадянина ні ні одної свідомої громадянки.

Пригадуємо при цьому Виділам Філій і читалень справу поголовного членства. До нині наші зусилля і домагання в цьому напрямкові не стали дійсним фактом. При всій енергії, витраченій на ту ціль, удалося до 31. серпня 1926 одержати вкладку тільки від 5799 членів на загальну суму понад 25000 злотих пол. А самі тільки читальні (є їх зараз 2700) і члени читальняних Виділів (маємо їх 3510) повинні зложити річну належну членську вкладку у висоті 5400 амер. долярів, плачених в золотих по курсі дня вплати (вкладка членів-передплатників) і 72358 злп. (звичайна членська вкладка).

Для докладного образу подаємо кількість членів у поодиноких повітах краю: Белз—37, Бережани—93, Бібрка—43, Богородчани—20, Болехів—39, Борщів—125, Броди—55, Бурштин—24, Буськ—42, Бучач—59, Войнилів—22, Галич—32, Гвоздець—23, Глиняни—69, Городенка—74, Городок яг.—9, Грибів—5, Грималів—38, Гусятин—35, Копичинці—74, Делятин—55, Динів-Стрижів—50, Добромиль—24, Долина—43, Дрогобич—127, Жидачів—65, Журавно—16, Жовква—64, Заболотів—25, Заліщики—74, Збараж—47, Зборів—24, Золочів—21, Калуш—113, Камінка стр.—16, Козова—52, Коломия—323 Комарно—56, Косів—27, Краків—26, Краковець—3, Кути—10, Ланцут—29, Львів місто—1019, Львів-повіт—87, Любачів—11, Мостиська—14, Мельниця—31, Надвірна—99 Нове Село—27, Новий Санч—11, Олесько—25, Перемишль—190, Перемишляни—26, Печеніжин—30, Підгайці—45, Рава руська—26, Радехів—39, Рогатин—192 Рожнітів—47, Рудки—13, Самбір—55, Самбір ст.—20, Скалат—53, Сколе—42, Снятин—77, Сокаль—144, Солотвина—20, Станиславів—228, Стрий—56, Судова Вишня—32, Горлиці—14, Тороспо—8, Ліско—35, Сянік—21, Ясло—3, Теребовля—59, Тернопіль—203, Тисьменица—45, Товмач—31, Тлусте—16, Турка н/Стр.—22, Угнів—21, Ходорів—95, Цішанів—5, Чортків—36, Щирець—45, Яворів—41, Янів к/Львова—10, Ярослав—42, Волинь—23, Зах. Галичина—37, Велико-Польща—54, ЧСР—4, СХС—11.

Взиваються також всі Філії і читальні до вирівнання залеглостей за Н. Пр. А. Т. Б. П. і побрані в коміс книжки, які виносять зараз 36290 злотих 64 гр., а які стають причиною спізнень просвітянських видань.

З кількости членів Товариства, з кількости дарів на просвітні змагання, мусимо зрозуміти, що живемо серед українського народу та що поміч і любов його оточує наше просвітне Товариство.

В час тяжкого лихоліття не повинно і не сміє бути байдужих.

Тому до діла повні віри і енергії.

У ЛЬВОВІ дня 5. вересня 1926 р.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові

М. Галущинський вр. голова — *В. Мудрий вр.* секретар

Всі українські діти до Рідної Школи!

За кілька днів (15. вересня) по містах начнеться шкільна наука.

Вже тепер увихаються ріжні темні індивідуа надсилані організацією народовою, магістратом, чи шкільними інспекторами і стараються стягнути українські діти до польських шкіл. Вони з одного боку страшать неосвідомлених наших громадян, що будуть платити кару як не пішлють дітей до державної школи, а з другого боку: „В приватній школі треба платити, а в державній наука даром".

Це все неправда! Хто посилає дитину до української приватної школи, той вповні виконує шкільний обовязок і не підлягає ніяким карам. Від незаможних родичів не побирається в наших приватних школах ніяких оплат за їх діти, а платять тільки ті, яких стати на шкільну оплату(цілу чи знижену). При цьому слід додати, що в державних школах мусять всі діти (отже й українські) складати датки на „повітшну фльоту", „дар народови для T. S. L.", „поґотовє пшеіфґазове" і т. п. а все це виносить більше чим навіть повна оплата в приватних школах „Рідної Школи" УПТ-ва.

Тому не дайтеся ані перемовити, ані настрашити і всі як один запишіть Ваші діти тільки до українських приватних шкіл „Рідної Школи".

Додаткові шкільні записи відбуваються у всіх приватних школах „Рідної Школи" **в днях 12, 13 і 14 вересня 1926 р.** перед полуднем і пополудни.

У Львові є такі приватні всенародні школи „Рідної Школи":

1) **На стрийській дільниці:**
   а) VIII-клясова дівоча школа ім. Т. Шевченка — при вул. Мохнацького 12.
   б) V-клясова хлопяча школа ім. Т. Шевченка — при вул. Мохнацького 12.
2) **На городецькій дільниці:**
   а) VII-клясова дівоча школа ім. Грінченка, при площі св. Юра ч. 5.
   б) VII-клясова хлопяча школа ім. Грінченка — при вул. Городецькій 95.
3) **На жовківській дільниці:**
   V-клясова мішана школа ім. Короля Данила — при вул. Жовківській 62.
4) **На личаківській дільниці:**
   V-клясова мішана школа ім. Князя Льва — при вул. Крупярській ч. 15.
5) **На Клепарові:**
   IV-клясова мішана школа ім. Івана Франка.
6) **На Левандівці:**
   IV-клясова мішана школа „Рідної Школи".

В других містах і місточках, де вже є приватна всенародня школа „Рідно Школи" — то тільки до неї записувати свої діти. А де ще нема приватної школи, там її негайно заложити.

Народня Орґанізація Українців міста Львова.

НОВИНКИ.

Страшний ґураґан навістив вечером 26.8 ц. р. Зборівщину аж до Залозець. Тисячі кіп гречки і останки незабраного вівса рознесло по полях; виломало богато дерева. Найбільшу шкоду понесло село Присівці. Вже війна змела село з поверхні, а війська розібрали нову гарну мурована церкву. В році 1919 в маю буря завалила провізоричну церкву, а останній ґураґан підніс на два метри в гору нову дубову церкву, і здусив так страшно, що не лишив ані одної цілої крокви даху, а в стінах поломав на 7 цалів грубі дубові стовпи. Шкода рахується на тисячі золотих.

Шкільні оплати. Міністерство віросповідань і просвіти завело в державних ґімназіях на цей шкіл. рік адміністраційну таксу в висоті 45 зол. від учня на покриття адміністраційно-річевих видатків, цебто на паливо, світло, вдержання порядку, бюрові видатки, дрібний ремонт, улаштування шкільних льокалів, шкільні помочі й інші видатки. Цю таксу мають платити учні в двох піврічних ратах, а саме в першому півроці 25 зол., а в другому 20 зол.

Новий великоруський часопис у Варшаві. Цего місяця стане виходити в Варшаві великоруський тижневик „Родное Слово", як орґан великоруської меншости в Польщі та в балтійських державах. До співробітників належать визначні великоруські письменники й публіцисти та спеціяльні діячі, горожане Польщі, Естонії, Латвії та Фінляндії. Редактором тижневника є предсідник Союза великоруських дневникарів і письменників Португалова.

Холєра в Лодзі. В Лодзі занедужала жінка на холеру. Поготівля Каси Хорих перевезло недужу до шпиталя пошестних недуг у Радгощі. Оглядини ствердили діяґнозу недуги.

Передісторичні розкопки. Під Вістоніцями на Моравії є славний терен викопалищ. Недавно відкопали там сліди первісних людей та 14 мамутів.

Нова виправа до північного бігуна. Як доносять із Риму, ґенерал Нобіле приготовляє нову летунську виправу до північного

бігуна, опрацьовану по плянові Мусолінія Для довершення цего наміру побудують літак більшого обему ніж „Норж“. Будова літака потрівае рік.

Бандитський напад у Варшаві. В ночі з 1 на 2 вересня до дому при вул. Маріянській число 3 в Варшаві, прибуло чотирьох бандитів. Коли дозорець отворив їм браму, вони звязали його та його жінку й дітей і зажадали, щоб видав їм 5000 зол. Перевернули все в хаті та забрали 125 зол. і втекли. Слідство виявило, що бандитів наслав бандит Зелінський, а ціла виправа мала характер пімсти. По нападі вбили бандити поліцієнта. А над ранком на Волі замітила поліційна патруля підозрілих осібняків, що стріляли до поліцієнтів і вбили 30-літнього постерункового Оляка. Бандити покинули добичу, що походила з грабунку при вул. Маріянській.

Програв 50 тисяч золотих у карти. Один урядник із Великопольщі дістав у спадчині 50 тисяч золотих. Узяв ці гроші в банку в Познані та пішов до ресторану, де зустрінув трьох обманців, які втягнули його до гри „в три карти“. Протягом кількох годин програв усю спадчину.

Кілько їдять мяса в ріжних краях. Перше місце щодо консумції мяса занимає Австралія, там зїдають до 119 кільоґр. річно на голову. Інші краї йдуть у такому порядку: Зединені Держави 68 кільоґр., Аргентина 63.5 кґ., Анґлія 55·3 кґ., Німеччина 49·2 кґ., Франція 34·5 кґ., Швайцаря 34 кґ. Найменше мяса їдять Італійці, бо всего 12·2 кґ. на голову.

Ураган в Еспанії. Часописи доносять із Мадриту: Скорий поїзд Барцельона—Валенція виколіївся наслідком великого урагану. Згинуло 20 людей, важко поранило 36 людей. Нагальний ураган навістив Катальонію Кастилію та Естрамадору. У Барцельоні й околиці катастрофальні опади наробили великих шкід, при чому згинуло 36 людей. В Сан Бандельо в часі бурі наступила експльозія, що знищила пять домів. Пять людей убитих, три ранених. В окрузі Катальона згинуло понад 30 людей. Матеріяльні шкоди виносять кілька мільонів пезетів.

Б. президент Польщі Войцеховський професором. Часописи пишуть, що в шк. році 1926/7 бувший президент польської республики Станислав Войцеховський викладатиме про кооперацію в Вищій Торговельній Школі. Рада Товариства Кооператистів іменувала п. Войцеховського своїм членом і заразом висувас його на директора наукового інститута Кооперації. Цей інститут, що істнує в Кракові, мають від нового року перенести до Варшави.

Еміґрація до Канади. Тому, що виявилося значніще запотребування хліборобських робітників, головно в західних провінціях Канади, канадійське правительство спричинило значне збільшення хліборобської еміґрації з Польщі до Канади. Докладних даних що до числа еміґрантів ще не оповістили, однак із поверховних обчислень виходить, що протягом першого півроку ц. р. прибуло до Канади біля 6000 робітників еміґрантів із Польщі, з чого дві третині української народности й одна третина польської.

Знов летунська катастрофа. Минулої неділі прийшло в Заморському повіті, на полях фільварку Суловец, до летунської катастрофи. Саме в часі осіду на зґаданих полях двох літаків типу »Поте 15« один із них із невідомої доси причини злетів і розбився. Пільот пор. Ґодек погиб на місці, а обсерватор пор. Тухолко тяжко ранений.

Землетрус на Азорах. В часі землетрусу на Азорах зовсім знищило місто Горта на острові Фаялі. Біля 80 людей вбитих, богато ранених. Багато домів завалилося. Еспанське правительство вислало кружляк для ратункової акції. Після дальших донесень ранених 400 людей, а ввесь острів Фаяль представляє купу румовища. У богато місцях потворилися щілини в землі. Вулиці протягом кілька хвилин покрило румовище з домів, що валилися. Понад 400 домів знищило. Населення обозує під голим небом.

Ураган із воздушною трубою. В повіті Камінка Струмілова нагальний ураґан із воздушною трубою заподіяв великі шкоди. У лісі в Сільці Беньківському на просторі кільканацяти морґів повиривало дерева.

Зміна реченця виплати урядницьких платень. В міністерстві фінансів розважують проект зміни дотеперішнього реченця виплати урядницьких платень — замість 1. дня місяця — кожного 16. дня місяця. Переведення цеї зміни довершилиб так, що в дні першому місяця, що в ньому ввелиб цю зміну, урядники й державні функціонарі одержалиб зачетну позичку в висоті половини звичайних місячних платень, а в 16. дні цего місяця нормальну платню, — так що слідуючу місячну платню виплатилиб їм що йно в шіснацятому дні слідуючого місяця. Причиною задуманої зміни реченця виплат має бути усунення кредитових і технічно касових труднощів та це, що більшість прилюдних данин вливає до державних кас у першій половині кождого місяця — тому тепер треба позичати на платні в П. К. О. Банку Господарства Краєвого, в Банку Польському — що спричиняло кошти.

Знесення становищ віцевоєводів. Міністерство внутрішних справ задумує в коротці знести становища віцевоєводів у воєвідських урядах. Функції віцевоєводів сповнятимуть окружні командати державної поліції.

700 людей у Варшаві недужих на шкарлятину. Епідемія шкарлятини шириться в Варшаві дальше. Шкарлятину занесли до Польщі з Румунії й із Радянщини. У варшавських шпиталях є тепер біля 700 недужих на шкарлятину. Говорять, що тому, що в шпиталях за мало місця, недужих міститимуть у шкільних будинках.

Напад бандитів на автобус. Минулого тижня напали бандити на автобус, що їхав із Варшави до Пултуска й віз 14 подорожних. В дорозі тріскла опона на одному з коліс самоїзда й шофер спинив самоїзд та забрався до направи. Була 1 година в ночі. У цій хвилині вискочило чотирьох бандитів із придорожних кущів, загрозили подорожним револьверами та зажадали від них видачі грошей. Стрівожені подорожні віддали готовиком біля 3000 золотих та всі дорогоцінности. По обрабуванні подорожних бандити замкнули їх на ключ в автобусі. Слідство, яке почала поліція, не дало покищо ніяких вислідів.

Нові книжки і видання.

Vademecum українського студента. Зредагована колеґіяльно-практична бібліотека. Львів 1926 стор. 64. 8⁰. Зміст цеї потрібної книжечки такий: Вступні замітки. 1. Справа вибору звання і студій. 2. Перспективи праці в українській кооперації. 3. Українське високе шкільництво. 4. Орґанізація високого шкільництва в Польщі. 5. Стара і нова ординація навчання. 6. Університет короля Яна Казимира у Львові. 7. Як станеш адвокатом, суддєю? 8. Як станеш учителем ґімназії, учителем семінарії або торг. школи? 9. Що це є магістерії? 10 Як станеш лікарем? 11. Як станеш інжиніром? 12. Як станеш фаховцем торговлі і кооперації. 13. Як станеш ветеринарним лікарем? 14. Як станеш учителем руханки? 15. Приписи про нострифікацію заграничних наукових дипльомів. 16. Як осягається степень доктора? 17. Університетські формальности та іспити. II. Орґанізація студентського життя: 1. Студентські товариства взагалі. 2. Міжнародні етудентські орґанізації. 3. Орґанізація українського студентства. 4. Студентські орґанізації члени Цесуса. 5. Орґанізація українського студентства в краю. 6. Орґанізація польського студентства.

Українська школа (давніще „Наша Школа“- Р. II. (XI) Т. I. (XXXV) Зш. (15—16) (57—58). **Видання Товариства „Учительська Громада“** у Львові. Редаґує Колеґія. За редакцію відповідає **Юрій Рудницький.** — **Зміст. Др Остап Макарушка**: Батьківські кружки. — **Д-р Ярослав Гординський**: Основи наукової критики поетичних творів. — Реферат тов. Е. Грицака. — Михайло Рибачек (некрольоґ). — Огляд журналів. — Рецензії. — З товариства „Учительська Громада“: Комунікат Виділу. Комунікат Виділу Філії „Учит. Громади“ в Станиславові. Правильник похоронного фонду. Фонд власної хати. До всіх Філій і Кружків Товариства. стор. 48 8⁰.

Осип Турянський: Боротьба за великість оповідання — Київ — Львів — Рогатин 1926. Видавництво „Журавлі“, число 4 серія I. стор. 80—8⁰.

Душпастирь официяльний орґанъ епархіи мукачевской. Число 7. 1926 септембрій. Рочник III. Виходить кождого місяця раз крім липня й серпня. Редакція: Ужгород, вул. Капітульна ч. 3. Адм. епископська канцелярія. Передплата на рік 80 Кр. В Америці 3 дол.

Із біржі.

Львів, 9. вересня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·95—	8·98 зол.
Доляри кан.	8·90—	8·93 „
Кор. чеські	0·26—	0·— „
Фран. фр.	0 25—	0·— „
Фран. швайц	1·73—	1·75 „
Фунти штер.	43·00—	42·50 „
Ліри італ.	33·00—	—·— „
Шіл. австр.	1·26—	0·00 „
Нім. марк.	2.13—	.— „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег. доставою	43·00	„
сел.	40 00	— „
жито нове	28·50	— „
ячмінь	—.—	— „
овес новий	23·50	— „

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Das Exerzitienbuch des hl. Ignatius von Loyola.

von Meschler Moritz, S. J. erklärt und in Betrachtungen vorgelegt. Nach dem Tode des Verfassers herausgegeben von Walter Sierp S. J. Zweiter Teil: Ausführung der Betrachtungen. Erste Hälfte. (Exerzitien-Bibliothek. Erläuterungen der Exerzitien und Aszese des hl. Ignatius von Loyola. Herausgegeben von deutschen Jesuiten. Zweiter Band.) 12⁰ (XXXII u. 372 S.) Freiburg i. Br. 1926, Herder. M. 5·—; gebunden in Leinwand M. 6·40.

Названа книжка належить до ряду праць т. з. **„Реколєкційної Бібліотеки“.** Це другий том реколєкційних розважань звісного письменника і аскета М. Мешлєра Т. І. Зміст цего тому становить 11 розважань про основні правди про ціли чоловіка й сотворінь. (26 розважань про вічні правди, про ґріх, пекло, смерть і т. и.), відтак вступні розважання про Христове царство і 21 розважань і з таїнств дитинячого віку Іс. Христа. — Прочі реколєкційні розважання будуть поміщені в третім томі.

Прикметою цего дуже цінного твору є удатність і ясність у представленню порушених правд духовного життя і притім краса бесіди і природність у формі. З огляду на це книжка та, це дуже практичний підручник до проповідей і реколєкцій, а також для піддержання власного духового життя.

Книжку можна замовляти на адресу:

B. Herder & Comp. Verlagsbuchhandlung

Wien I. Wollzeile 33.

При замовленню просимо покликуватися на наш часопис!

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 36. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 19. вересня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації:

„НОВА ЗОРЯ"
ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто по[ч]щад. К[а]
ч. 40[5]

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА
В КРАЮ:
чвертьрічно 4 зол.
Місячно 1·50 зол.
ЗА КОРДОНОМ:
Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

З Т: Вступлення Німеччини до Союзу Націй. — Значіння гетьманської ідеольоґії. — Шпитальна кімната ч. 9. [фейлєтон]. — З церковно-релігійного життя. — Моя місійна поїздка на Підляше. — Дмитро Бортнянський, як творець і реформатор. — Міжусобиця в Китаю. — Політичний огляд. — Слово до духовенства Косівщини. Новинки. — Дописи. — Нові книжки і видання.

Вступлення Німеччини до Союзу Націй.

Женева, осідок Союзу Націй, мала дня 10. ц. м. свою сензацію. Цього дня вступила Німеччина до Союзу Націй і до Ради того Союзу, і то як великодержава, займаючи постійне місце поруч Англії, Франції, Італії й Японії. Розуміється, що враз із Женевою був у захопленню наслідком згаданної події і ввесь „політичний світ".

Цілий акт приняття Німеччини носив на собі знамя театральности. Були гарні промови, оплески, висвітлювання. Передовсім хвалять дуже краснорічивість французького представника Бріяна.

Коли прийшла означена година і коли всі члени Союзу крім Німців зібралися в салі нарад, головний секретар Союзу увів на салю німецьку деле[ґ]ацію зі Штреземаном на чолі. Світляні апарати пішли в рух.

Після втихомирення виголосив теперішний президент Союзу Нінчіч нічим не замітну промову, якою привитав Німців і висловив з приводу їх вступлення до Союзу свою радість.

Тепер забрав слово німецький міністер заграничних справ і голова німецької деле[ґ]ації, д-р Штреземан. Зміст його промови був такий:

„Німеччина буде співпрацювати з якнайбільшою льояльністю в усіх завданнях Союзу Націй. Від хвилі покликання до життя Союзу Націй минуло вже з горою шість літ, отже, як видно, була потрібна немала еволюція, щоби цілість політичного положення була того роду, що сталась можливою участь Німеччини в Союзі Націй. З окрема в нинішній добі культури моглоби бути людство виставлене на найбільші небезпеки, о скільки не вдалосяби створити і забезпечити такі умови, які позволилиби народам виконувати серед мирного суперництва завдання, визначені їм судьбою. Ніякий нарід, що належить до Союзу Націй, не зречеться ні на дрібку свойого національного життя. Німеччина вже перед своїм вступленнєм до Союзу Націй дбала про те, щоби працювати в напрямі мирного співділання. Про це свідчить між иншим ініціятива Німеччини, що довела до заключення договорів в Льокарно, свідчить про це також розємні договори, заключені Німеччиною майже зі всіми її сусідами. Німецьке правительство промовляє в імени значної більшости німецького народу, коли заявляє, що з цілим віддання[м] буде брати участь у сповнюванню всіх завдань Союзу".

Д-р Штреземанови відповів Бріян. Він сказав між иншим: „Поля боротьби ще майже вохкі від пролитої крови народів, котрі так недавно взаїмно мордувалися. Тепер зібралися вони разом в особах своїх представників, щоби спільно співпрацювати в дусі мира. Теперішна хвиля криє в соб[і] для народів великі надії і обітниці. Ніколи вже більше воєн, ніколи ніяких брутальних кровавих рішень, а тільки рішення шляхом розємного поступування й закону. Рівнож і Франція бажає приступити до співпраці в дусі щирого пое[д]нання в усіх питаннях, у котрих іще досі є ріжниці поглядів. Німеччина може числити на добру волю Франції. Але не слід терпіти в Женеві духа нездорового націоналізму. бо цей розятрює народи і веде до стану, який був перед війною".

Промову Бріяна оплескували ще більше, як промову Штреземана. На цьому покінчилося те „історичне" засіданнє...

Погляди европейської преси на значінне вступлення Німеччини до Союзу Націй є ріжні. Загал і французької і німецької преси, головно урядової і півурядової є однаково вдоволений, але причини того вдоволенна тут і там дещо відмінні. Очевидно, і цьому ніхто не буде перечити, що в Женеві довершився акт дуже важний і богатий в наслідки. Та в кождому випадку не слід його переці[н]ювати. Цікаво, що Французи бачать у вступленню Німеччини до Союзу свою перемогу, а Німці знов свою. Хто кого перехитрив, покищо годі сказати.

Німецька преса, що стоїть здалека від правительственних кол, не дуже то одушевляється Женевою. Вона підносить, що Бріян не сказав в своїй промові ніодного зобовязуючого слова. Дальше невдоволена вона тим, що над Реном стоять дальше французькі війська і мабуть не зараз покинуть там свої становища. А вкінці підносять також знаменний факт, що деякі місця з промови Бріяна, а саме ті, що відносяться до Рену, зараз скоре[ґ]увала урядова французька преса...

Та всеж таки Німеччина виграла в Женеві дуже богато. Від 10. ц. м. ввійшла вона в родину европейських держав, і то з голосом важким, хто знає, чи для середної й східної Европи не рішаючим. Тим самим ослаб тут вплив французький. Відчувають це добре ті держави, котрих доля є тісно звязана з Францією. Так пр. „Nowa Reforma" пише: „Коли до Союзу входить держава, що числить 60 міліонів населення, яке має першорядний промисл і відзначається високою цивілізацією, то хиба тільки десь у якімсь загумінку можна не розуміти, що це факт першорядного значіння для Німеччини, для Союзу, й для Европи, а бодай чи не для світа". А в краківському „Czas-i" читаємо: „Булоби помилкою з нашого боку, коли би ми тої зміни не признали і з нею не числилися, опираючися в нашій політиці на пересвідченню, що ми належимо до [ґ]рупи побідних держав, а Німеччина до побіджених, та що ми можемо в спорі з ними числити на якінебудь значнійші симпатії чи поміч тої пів сотні европейських і позаевропейських держав, які є звязані Союзом Націй".

Коли глянути на згадану подію з нашого становища, то здається, що й ми не маємо чого нею одушевлятися. Правда, що тепер французький голос буде куди слабший, правда, що ряд держав, неприязних до наших опікунів тепер у Союзі Націй значно скріпився, та чи з цього покращає наша доля? Ми вже нераз завелися на тих, що могли нам помогти і вже нікому не повинні більше вірити. Сьогодня кождий дбає тільки про себе. Нам треба надіятися виключно тільки на наші власні сили, нам треба працювати над освідомленнєм, над культурним і економічним піднесенням нашого народу, а решта прийде сама.

ДОЦЕНТ УНІВ.
Д-р Володимир Залозецький.

Значіння гетьманської ідеольоґії.

(Кінець).

3) Законність даної ідеольоґії полягає на її санкції, на її висшім ірраціональнім оправданню.

Таку санкцію передає даній ідеольоґії історія і традиція. Ідеольоґії не можна видумати якимось раціоналістичним, розумовим способом. Видумана раціоналістична ідеольоґія (як пр. партійні програми) не є ідеольоґією законною, понадіндівідуальною, бо хто може заручити, чи якийсь другий »книжник« не видумає ліпшої, раціоналістичнійшої.

Цему запобігти може тільки ідеольоґія законна оперта на законній, ірраціональній надіндівідуальній санкції: таку санкцію дають їй тільки закони історії і традиції.

Одна з наймогутнійших духових ідеольоґій, якою є католицька Церква, завдячує свою силу історичній традиції, в якій вона находить своє оправдання і невисихаюче жерело її животности. Като-

Redakcja Czasopisma „Nowa Zorja" Pr. 418|26 W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny we Lwowie, orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, że treść odezwy umieszczonej w czasopiśmie „Nowa Zorja" Nr. 35 z dnia 12 września 1926 pod tytułem: „Wsi ukraiński dity do Ridnoji szkoły" w ustępach między słowami: Hromadiane!... a: W druhych mistach, zawiera znamiona zbrodni z § 98 ust. b) uk., że zatem zarządzona przez Prokuraturę dnia 9 września 1926 i w tym dniu wykonana konfiskata jest usprawiedliwiona i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowanego.

Zarazem wydaje się nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk z 17 grudnia 1862 Dzpp. Nr. 6 ex 1863 tj. zasądzenie za przekroczenie za grzywnę do 400 zł. — We Lwowie, dnia 11 września 1926. Hawel.

лицька Церква це могутній будинок, опертий на плечах століть, це неперервна традиція, завіщання цілої европейської людскости...

Ці приміри учать, що значіння і могутність кождої ідеольоґії лежать в її минулім, в її традиції.

Тому і гетьманська ідеольоґія переймає свою законну санкцію з історії. Бо в чім маніфестувалася через століття Українська Державність — як не в Гетьманщині? Хто переняв від вмираючої Руси завіщання Української Державности, як не Гетьманщина? Хтож вкінци дав основи під витворення »Козацької Нації«, як знова не та сама Гетьманщина?

Тому одинока гетьманська ідея має за собою в нинішній добі цю історичну і традиційно-законну санкцію: вона глядить одинока на кілька століть державної думки на українській землі.

Знищимо її, здремо з неї маестат української державної думки — то докажемо тільки це, що не вміємо себе самих шанувати, потомків тих, що колись з великим трудом і жертвами, кровю і залізом творили лад на нашій землі.

4) Тяглість, цебто незмінність даної ідеольоґії лежить в її твердій, незмінній точці опору. Таку незмінність і незаступимість дає тільки персоніфікація даної державної ідеольоґії в Особі і в Її Роді. Тяглість її лежить в принципі дідичности. Це є одинока можливість в людських відносинах заховати тяглість ідеольоґії, яка тільки тим дідичним способом може бути закріплена. Так як в родині певні традиції, певні моральні і етичні засади переходять з покоління в покоління, так само і державні традиції мусять в однім роді, що цю традицію персоніфікує, переходити з покоління в покоління. Щоби ця тяглість була законна, мусить вона опиратися на традиції, цебто на певній понадіндівідуальній засаді, опертій на історії, а не на случаю. Такою ідеольоґією законної тяглости і сталости є законно-дідична гетьманська ідеольоґія, оперта на історичну традицію, на персоніфікуючім Роді.

5) Авторитативною є кожда державна ідеольоґія, яка спирається не на терорі, не на »суверенним народі« — але котра визнає найвисший, на законній дідичности опертий авторитет Голови Держави.

Авторитативна влада конечна є в громадянствах, які складаються з расово неусталених відмінних одиниць, які побудовані є не на внутрішній єдности одної реліґії, одної культури, одного походження — а на крайних ріжницях реліґійних, культурних та національних. Авторитативна влада конечна є рівнож для громадянств, яких з природи річи тяжко здисциплінувати, в яких є сильний нахил до індівідуалістичних хотінь. Розбіжности тих чинників мусить бути протиставлений над тими ріжницями стоячий незмінний авторитет, який персоніфікує єдність нації.

Такою авторитативною ідеольоґією є гетьманська ідеольоґія, яка рахуючись з ріжницями пануючими на наших землях і з нахилом до індівідуалізму, протиставить їм принцип Єдности, який лежить в Авторитетности Влади.

6) Універсалістичні ідеольоґії спираються не тільки на засадах, які мають значіння для одного громадянства, але які опираються на певних всеобовязуючих загальних законах цілої европейської людскости. Такою універсалістичною ідеольоґією була християнська віра і наука, яку переняло крім духовенства і середновічне лицарство і вкорінило її у всіх тодішних державах Европи. Засади шляхотного поступування супроти побідженого ворога, супроти слабшого, здержливість (la mazura), щедрість (largezza), засади поводження в товаристві і супроти жінки (cortesia)*), вірність Пануючій Династії, глибока реліґійність і покора, ці засади оперті на глибокій християнській вірі, були частями цего універсального світогляду, який обовязував не тільки одну вибрану націю — але всіх без виїмку.

Подібним образом і гетьманська ідеольоґія спирається на тій новій універсалістичній ідеольоґії, яка в повоенній катастрофі з загального хаосу поволи родиться. Вона іде в парі з трьома універсалістичними течіями, які в Европі відмолоджуються: 1) з відродженням реліґійности, без санкції якої не може обійтися ніяка монархічна влада; 2) з відродженням лицарськости, яке є основою кождої тревалої, дідичної, та законної Влади; 3) з відродженням ідеольоґії осілої, хліборобської, яка протиставиться в імя творчости і продуктивности ріжним нині поширеним »космополітичним«, »інтернаціональним« спілкам для експльоатования повоенної руїни і хаосу*).

7) Активність даної державної ідеольоґії полягає в тім, що вона твориться активною меншістю і передається пасивній більшости. Її хід не є з долини до гори — але з гори в долину. Вона не спирається на демаґоґічних кличах, які впливають на широкі маси, а спирається на зорґанізованій меншости найактивнійших, найліпших і найхосеннійших одиниць з поміж кожної кляси, які силою своєї більшої активности, здатности, посвяти і жертви для загалу заслуговують на цей провід і в очах мас мають на цей провід моральне оправдання. На такій активній меншости спирається і гетьманська ідеольоґія.

В кількох важнійших точках ми старалися звернути увагу на значіння гетьманської ідеольоґії, та зрозуміємо, що неможливо дати повний образ її в короткій статті. Хто бажає поглубити свої відомости про гетьманську ідеольоґію і пізнати глибше її творчу будуючу силу, того відсилаємо до повної картини її, яка находиться в »Листах до Братів Хліборобів« Вячеслава Липинського.

*) подає E. Wechsler: Kultur des Minnesanges

*) Замітним явищем є пр. австрійський хліборобський конґрес в Відні, який межи иншими жадає: Заміну нинішного парляментаризму клясовим принціпом, який заступає природне верствованне національного орґанізму. Се заступництво не має бути у Відни — а в иншім місці, бо хлібороби не потребують законів, які повстають під натиском улиці і служать партійним цілям.

Зеднуйте передплатників „НОВИИ ЗОРІ"!

Шпитальна кімната ч. 9.

(Дальше).

Ґаврило Волинець помер, як годинник по полудні показував 3¾ години. Його тіло вмирало, та його душа мандрувала. Вона йшла самітна темним шляхом. Та на скраю цего шляху стояли всі ці господарі, що в них служив старий у довгі роки свойого життя. Тамечки сиділи або стояли вони й щось змушувало його, мандрівника перед кожним з них окроме спинитися й глянути йому в лице.

Деякі мали ще вид живих, інші мали вигляд покійників.

Там стояв його перший господар, багатий хлібороб. До нього став він на службу дванацятилітнім хлопцем сиротою перед шістьдесяти роками. Із вигляду був він покійник.

— Гаврило, — казав цей перший його господар тепер — я заподіяв тобі колись багато кривди, чи можеш простити мені?

— Радніcько, господарю, радніcько — відповів Гаврило Волинець. — Ви не думалиж так злеї І хай Господь Бог простить так мені, як я вам прощаю!

Та тут уже й не видно було господаря. Гаврило Волинець ішов дальше темним шляхом, що йому судився. Аж побачив на сірому камені край дороги другого свойого господаря. Це був дідич, що в нього вівчарив він трицять літ. Гаврило Пізнав його зівсім добре знову. Дідич був у ловецькому одязі знову, як колись. Та голову схилив він низько на груди, немов під тягарем важкої журби. Тепер глядів він повагом, змученим зором перед себе й сказав:

— Волинець, ви знаєте, що я велів вас замкнути за шкоду в череді, хоч знав, що ви ніщо не були винні. — Волинець — говорив дальше дідич у ловецькому одязі, а стогін ніcся з його слів — Волинець, це замкне передімною небо, коли ви не простите мені!

Так говорив він. А Гаврило Волинець обняв свойого колишнього пана, що сидів тепер край темного шляху на сірому камені й сказав:

— О паночку, якжеж мігби я замкнути перед вами небесні ворота, коли сам Господь має їх мені отворити? Встаньте, встаньте пане, я все простив, я все забув!

Та як хотів хопити свойого колишнього пана за руку й підвести його, то й його не бачив уже.

І знову йшов Гаврило Волинець темним шляхом.

У далекій далі побачив він тепер таке світло, що його ще ніколи в житті не бачив, не пригадував собі, щоби колинебудь бачив. Усі краски й жари були в цему світлі й блеск світової й вечірньої зірниці, чистий блеск снігу Святвечера, ясність повного відблеску цвітів травневого ранку, жар літного полудня над дрімучими лісами й ланами золотистими, прозора ясність осінних днів, що в них останнє проміння сонця всякає в земленьку, ясносерпанкова глибінь світанків і тихорозливна велич місячних ночей — усі краски й жари були в цему чарівному світлі, що його мандрівник оглядав у далі на темному шляхові. Та нараз закрила йому це світло якась темна стать, що стояла перед ним і заступала йому дорогу. Гаврило глянув у гору — він пізнав у стати парібка, що з ним разом служив ув одного господаря. Палка перепалка, що в ній не була Гаврилова правда, поріжнила їх і вони розійшлися ворогами. Тепер стояв цей другий перед Гаврилом Волинцем і заступав йому дорогу та не говорив ні словечка. Та Гаврило почув, що в ньому знімається велика радість, що міг тепер поговорити ще раз із товаришем зі служби. І він станув на вколішках перед ним і благав у покорі:

— Прости мені, брате!

І колишній товариш його похилився та поцілував старого вівчаря, що був його ворогом, у чоло й промовив:

— Мир хай буде із тобою!

А потім зник. Тепер міг Волинець знов бачити світло, а воно, це світло сяло тепер іще чарівніше, як передше. Воно слало проміння на темний шлях, що лежав іще перед мандрівником, так, що темінь тікала й шлях ставав ясний, щораз ясніший. Тепер прояснювалися й скраї й поле праворуч і ліворуч шляху. Глянь, осьтамечки прослалася пишна голуба левада зо сотками тисяч маніських, ярких цвіток-зірочок. Вівці й ягнята зі струнками, золотими ніжками та зі срібнобілим лискучим руном паслися на леваді. А серед них стояв молоденький, промінногарний вівчар у додільному, підперезаному одязі, білому мов сніг і зі золотою палицею в руці. Молоді, легконогі хлопята услугували йому, що виглядав мов князь. Хлопята грали на лискучих сопілках мягкі, солодкі пісоньки, що поривали красою.

Гаврила Волинця тягнуло щось до вівчаря непереможною силою. Нараз почув шум, шелест і свист у повітрі, неначеб осінні й зимові вихри неслися понад голими стернищами й понад мокрими, холодними та мрачними левадами. Та тепер розумів він уже мову сопілок пастушків — а вони кликали до нього:

— Гляди, ти колись зносив це!

Потім бачив він лискучі хрусталики сніжинок і леду, що колись били його в лице до крови, коли відбував далекі дороги в службі своїм господарям і дістa-

З церковно-релігійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Папа про міжнародний мир.

В письмі, висланому на порученнє папи державним секретарем кардиналом Ґаспарі предсідникови „соціяльного тижня“, що недавно відбувся в Le Havre, читаємо такі слова: „Коли народи є розділені між собою кордонами, що це не значить, що вони не мають цікавитися своїм поступом і своїм взаїмним добробутом. Забуттє тої правди спричинило сумні наслідки, і не трудно ствердити, що навіть найновійший мир був більше миром номінальним, як справжнім; він не був у силі усунути поважних труднощів, що їх бачимо ще й сьогодня“.

Нове стоваришення католицьких студентів для попирання місій.

Недавно основано нове стоваришенне католицьких студентів для попирання місій під іменем „Academica Unio Catholica adjuvans Missiones“. Ініціятива вийшла від бельґійських університетів. Основи того руху такі: Народи Сходу роблять не тільки скорі поступи в присвоюванню собі европейської культури, але й самі мають свою власну стару та високу культуру; ця культура може бути найкращим мостом між образованими обох культурних світів. Длятого буде це з користю для обох сторін, коли католицькі студенти Европи будуть цікавитися культурним життєм місійних країв, будуть переймати всьо, що моглоби послужити до поширення католицької культури в тих краях. Першим кроком на тому шляху є привернення приязних взаємин з академічними колами Індій, Китаю і Япану. Пересічний Европеєць мало що знає про духове життє позаевропейських народів. Хто з нас признає, що в Індіях є 17 університетів з 67.000 студентами, а всі вони є поганами? Япан має 32 університети, а тільки 4 найбільші з них мають 25.000 студентів. Хто знає, що в Япані в 1922 р. напечатано 13.081 книжок і виходило 4562 часописів та журналів? Китай має свої аґностичні й протестантські університети, а в Москві є навіть болшевицький китайські університет. Протестантські студенти вже від давна зрозуміли ті завдання і їх орґанізація „The World's Student Christian Federation“ числила в 1920 році не менше як 200.000 членів.

ПОЛЬЩА.

Незавидна доля німецьких католиків.

В часописи „Дас Нає Райх“ з 4. вересня ц. р. поміщена є дуже цікава стаття Др. Альфреда Альбрехта з Праги під заголовком: „Мартирольоґія німецьких католиків у Польщі“.

Автор жалується на систематичне переслідування німецьких католиків. Це головно відноситься до мешканців польського горішнього Шлеську, де на звиш міліон мешканців живе 350.000—380.000 німецьких католиків, отже майже одна третина населення. На основі договору заключеного в Женеві, німецьким католикам має бути запевнена повна свобода так в приватних як і публичних релігійних обходах і ніяк не можна в богослуженях обмежувати їм уживання німецької мови. І коли в цивільнім урядованню удалося відпоручникови Кольндерови впровадити досить можливі відносини між польськими урядами а німецьким населенням, то на віроісповіднім полі вражає нечувана нетерпимість.

Сумним обявом є це, що провід у тій нетерпимости веде шовіністичне польське духовенство при помочи всяких „кресових“ і „повстаньчих“ народових орґанізацій. І так в одній місцевости, коли з церкви виходили діти по першім св. причастію в біленьких строях, напали на них члени вище названих орґанізацій і обкидали тером та болотом за це, що священик промовляв до них в церкві в німецькій мові.

На безнастанну нагінку наражене є товариство німецьких католиків і всякі інстанції тут не помагають.

Забороняється їм богослуженння та набоженства в німецькій мові навіть в тих місцевостях, де переважає німецьке населення. В Лодзі, де є 12.000 Німців, не мають свого душпастиря, а щоби могли молитися в матерній мові, то користають з дозволу й гостинности протестантів, котрі кождої неділі відступають їм свою церкву на одну годину.

Польські душпастирі не оказують найменшого заінтересования вірними німецької народности, а часто відмовляють їм сповіди тільки тому, що сповідаються в німецькій мові.

Повищі обставини змусили німецьких католиків віднестися з зажаленням до Апостольської Столиці а відпис цего зажалення вручено кардиналови Ґаспарію, секретареви стану.

НІМЕЧЧИНА.

Церковне життя в Німеччині.

Після найновійшої статистики з 1924 р. є в Німеччині 21 міліонів католиків (33% загального населення). Активних душпастирів було 16.354, отже один священик припадав на 1282 душі. Крім цих душпастирів було ще катехитів і инших світських духовників 2.631, а монахів-священиків 9.972 В р. 1924 виступило з католицької Церкви 22.430 осіб. Тільки половина з цього числа перейшла на протестантизм. Від 1919 р. втратила католицька церква в Німеччині через виступ 183.908 членів. З цього числа вернуло назад до католицтва (в 1920—1924 рр.) 12.189 осіб. В тому самому часі (1919—1924) перейшло до католицької церкви 49.126 осіб. Загальна втрата для католицької Церкви виносить отже 122.593 членів. Іще більші втрати мав протестантизм; Від 1921—1923 було там виступів 522.434. — Процент мішаних подруж від 1919 значно піднісся. Число вінчань, де обі сторони були католицькі виносило в 1923 році 145.704 (супроти 153.356 в р. 1913); зате в тому самому часі (1913—1923) число мішаних подруж піднеслося о 15.856. В 1923 р. припадало в Німеччині на 5 подруж одно мішане: Для протестантів не мають мішані подружя того значіння, що для католиків. В 1923 р. було у протестантів тільки 9·6% мішаних подруж. — Важним мірилом релігійного й церковного життя є статистика Великодного Причастя. Числа під цим оглядом не є відрадні. Тільки 57% німецьких католиків виповнило в 1924 свій Великодний обовязок. Коли узгляднимо, що на 100 душ припадає 23 дітей необовязаних до Причастя, тоді відношенне покажеться красшим. Так отже на 100 душ обовязаних до Причастя буде тільки 77, а число тих, що не виповнили свойого Великодного обовязку спаде на 20 на 100. Відраднійше виглядає число церковних похоронів і хрещень. З католиків, що померли в 1924 році, поховано по церковному 94%. В тімже році охрещено 99·6% всіх дітей з чисто католицьких подруж; дітей з мішаних подруж охрещено по католицьки 43·4%. — Що до шкільництва, то в 1921—22 р. на 52.763 прилюдних народних шкіл було 15.009 (28·4%) католицьких, 29.439 (55 8%) протестантських, 207 (0·4%) жидівських, 5.939 (11·3%) паритетних і 2.169 инших. З загального числа учеників народнах шкіл 8,770.122 було католицьких 36%, протестантських 62·4%, а решта жидівських або инших віроісповідань. Супроти року 1911—12 число католицьких учеників зросло в 1921—1922 о 70.000, а число протестантських впало о 300.000. Католицька молодь радше горнеться до гуманістичних шкіл (в р. 1921—1922 католики становили там 27·2%, а протестанти 57·1%), як до реальних. Між студентами висших шкіл католиків є 26·5%, протестантів 68 1%, жидів 7·4%, инших віроісповідань 7%. В висших державних урядах католики заступлені слабо; між 680 висшими міністеріяльними урядниками було католиків тільки 81 (11·9%).

Книжковий й часописний рух.

Основане в 1844 р. Товариство Боромея числить тепер понад 4.000 місцевих ґруп і належить до найрухливійших варстатів католицького народного образования в Німеччині. Товариство мало недавно свої річні загальні збори, на яких рішено поширити випозичальняний рух і втягати до роботи академічні кола. — Від 2 до 7 серпня відбувся в Бон над Реном курс для основнійшого образования католицьких книгарів. — Християнсько-суспільний пражський часопис „Deutsche Presse“ оголошує таку статистику: Перед війною появлялося в Німеччині річно около 35.000 публікацій, отже близько 100 денно. В часі війни число публікацій впало так, що в 1918 р. було їх тільки 15.000. Опісля те число постійно зростає. В 1919 виносить воно вже понад 22.000, в 1920 р. 28.000, в 1921 р. 30.000, а в 1922 р. 30.800. Як перед війною, так і тепер найбільш поширена є наукова література, а передовсім фільософічно-релігійна й белєтристична. Дальше йдуть видання для молоді, публікації з области мистецтва й спорту. — Цікава є статистика книжкового експорту. В 1913 вивезено з Німеччини 150.000 сотнарів книжок, а 1925 тільки 43% попереднього числа. — Часописів є тепер в Німеччині 3.257, а то: в Прусії 1.844, в Баварії 431, в Саксонії 241, в Віртенберзі 175, в Бадені 148, в Тірінґен 131, в Гессен 81, в Мекленбурзі 70 22, в Ангальт 22, в Ліппе 12 і т. д. З тих часописів появлялося 1.967 на тиждень шість раз, 117 сім раз, 1 вісім раз, 3 одинацять раз, 43 дванацять раз, 7 тринацять раз, 2 вісімнацять раз, 2 девятнацять раз, 7 пять раз, 73 чотири рази, 568 три рази, 255 два рази і 205 оден раз. Безпартійних часописів було 1.682 (51·7%), націоналістичних 439 (13·5%), центрових 292 (8·9%), баварської народної партії 100 (3%), німецької народної партії 65 (2%), демократичної 109 (3·6%), соціял-демократичних 162 (5%), міщанських 114 (3·5%), комуністичних 39 (1·2%), урядових 127 (3·9%), ліберальних 45 (1·4%), людових 12 (0·3Р%), приязних державі 17 (0·52%), конфесійних 10 (0·3%), аґрарних 24 (0·7%), малих ґруп 11 (0·4%). Найбільш часописів виходило в Берліні, а саме 103, відтак йде Мінхен (25), Гамбурґ (18), Бресляв (18), Кольонія (15), Липськ (14), Дрезден (14). В Прусії випадав один часопис на 20.705 мешканців, в Баварії на 17.168, в Саксонії

вав за це скупий шматок хліба. І знову грали лискучі сопілки пастушків: »Тепер найдеш спокій і мир!«

Гаврило Волинець мандрував голубою левадою з яркими зірками-цвітками немов у любому сні. Він проходив проміж вівці й ягнята, а вони тулилися срібнолискучим руном ніжно до нього й гляділи на нього так ясно й мудро, неначеб вони мали людські душі Він ішов так легісько, мов линув. А як по хвилині глипнув на себе, то його старий вівчарський сердак став одягом, білим мов сніг. Він зчудувався... та тут стояв він уже перед вівчарем і бачив його безмежну красу тай велич. В Гаврила аж сліпило очі, так що він упав долі. Він торкнувся золотого краю білого вівчарського одягу, що мав його на собі величній та такий безмежнолагідний вівчар. А потім глянув Гаврило на вівчаря...

І отворилися уста Гаврила Волинця до славословлення:

— Господи! — кликав він — о мій Господи й Спасе!

І він хотів цілувати його ноги в золотих сандалах.

Тоді промовив вівчар лагідно й добряче:

— Ходи, ти добрий і вірний слуго!

— — — — — —

Сестра Антонія чула, як недужий Гаврило Волинець закликав тихо. Коли вона нахилилася над його постілю, очі в нього були широко отворені й сяли. Потім погасло їх світло.

Вона замкнула вмерлому очі. О год. 3.58 вписала вона його в книгу покійників. Потім станула на вколішках перед кімнатним вівтариком і молилася за душу старого вівчаря, що відійшла в країну вічности. (Дальше буде).

на 20.637, в Віртемберзі на 14.824, в Баден 15.701.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ И ІРЛЯНДІЯ.

Товариство св. Івана Золотоустого.

Під протекторатом кардинала Bourne основано „Товариство св. Івана Золотоустого", якого ціль праця над зєдиненням східних Церков з Церквою латинською. Члени товариства мають працювати над усуненнєм всяких непорозумінь між Церквами, студіювати східні літурґії і т. д.

Вуглекопи до епископів.

Католицькі вуглекопи Анґлії, Шотляндії і Валії звернулися до своїх епископів з просьбою о посередництво в спорі за платню, покликуючися при тому на енцикліку „Rerum Novarum". В просьбі заявляються вуглекопи противниками соціялізму й комунізму і запевняють про свою вірність для Церкви.

Чи Шекспір був католиком?

Отже питаннє стало актуальне з приводу одної публікації. Досі уважали Шекспіра на певно протестантом і то пуританином. Тимчасом у ніодному його творі нема найменшого ворожого виступу супроти католицької церкви; а тоді такі виступи з боку протестантів були в загальній моді. Навпаки, Шекспір представляє завсігди священаків у симпатичному світлі, а за те висказує на адресу пуританів не одне ґірке слово. Він зовсім не обожає Єлисавети, а його приятелями були католики (Єзуїт Simon Hunt, Carl of Southampton). Мати Шекспіра була католичкою. Як католик мав так Шекспір умерти.

Старокатолики признають анґліканські свячення.

Недавно заявив старокатолицький епископ д-р Кеннінк з Утренту анґліканському примасови з Canterburg Рандальови Cantuar, що старокат. признають важність анґліканських свячень. Того самого погляду є також православні. Папа Лев XIII. заперечив тим свяченям важности.

В оборонї конфесійної школи.

Славний анґлійський педаґоґ Sir Michael Sadler оголосив недавно книжку, в якій являється великим прихильником конфесійної школи.

Конґрес релиґійно-ліберального жидівства.

Від 10. до 13. липня радив в Лондоні всесвітний конґрес релиґійно-ліберального жидівства. Рішено оснувати „Світовий союз релиґійно-ліберального жидівства". Конґрес стоїть на тому, що Боже обявленнє треває дальше і що треба слухати пророків.

МЕХІКО.

Правила поступования для переслідуваних католиків.

Мехіканські епископи видали ось такі правила поступования для своїх священиків і вірних на час теперішнього переслідуваннія: I. Для священиків: 1) Відтягніться на час від свойого священичого уряду. Церкви не опускайте. Коли з церкви проженуть вас насильно, поручіть догляд над нею якомусь доброму католикови, що мешкає близько церкви. 2) Коли вас звільнять з вязниці, вертайте назад до своєї церкви. Більше слухайте Бога, як людей. 3) Вірних слід поучити, щоби не ходили на акатолицькі богослуженнія. 4) Поучити вірних про екскомуніку тих, що беруть участь у нападі на церкву. II. Для вірних: 1) Де нема священиків, там хрестити мусять міряне. 2) Де вмираючі немають спроможности приняти розрішення, там слід їх напімнути, щоби викликали звершений жаль. 3) Що до супружа, то в нормальних обставинах не має перед Богом значіння ніякий звязок, коли його не поблагословить Церква. Для надзвичайних випадків дасть епископ у свій час відповідні зарядженнія. 4) Школу, ворожу Церкві, слід замкнути. Шкільні книжки, які діти дістають до рук слід провірити і блуди справити. 5) Вірні повинні знати, що не вільно їм бунтуватися або уживати якогонебудь насильства щоби відзискати відняті католикам права. Їх заховання повинно бути чисто пасивне. 6) Міряне повинні вязатися в мирні й легальні орґанізації. 7) Ціль орґанізацій буде постаратися вперед про злагодженнія, відтак про реформу, а вкінці про знесеннє переслідуючих законів. 8) Католики мають строгий обовязок брати участь в виборах і голосувати за кандидатами найменш ворожо настроєними супроти нашої релиґії.

Вписуйтеся в члени

Української Христіянської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Орґанізація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

о. Омелян Ґорчинський.

Моя місийна поїздка на Підляше а енунціяція Еп. Г. Пшездзецкого на Евхаристийнім конґресі в Шікаґо.

На евхаристійнім конґресі ц. р. в Шікаґо промовляв на східній секції польській підляшський епископ Генрик Пшездзецкі. Ціла його промова була переповнена запевненнями про безсторонність для обох обрядів, про рівність латинського і греко-кат. духовенства, про любов взаїмну, про мрію привести до злуки східної із західною Церквою.

Та коли прийшов до зясованнія способу навернення, висказав переконання, (зовсім противне до переконання папи Урбана VIII.), а именно, що Схід слід навернути не через унію, не серез Українців, а власне через Польщу.

А арґументує названий епископ в той спосіб: Населення радо переходить на католицизм, але не хоче стати греко-католиками. А що, каже епископ Пшиздзецкі, мусимо поступати по совісти, то годі наклонювати людей до того, чого вони самі не бажають.

Заки подамо до загального відома голоси самих інтересованих, а саме представників населення, серед якого епископ Пшездзецкі сподіється успіхів своєї ґіпотези — нині поділюся з особистими переживаннями на території Підляша, де перебував я в половині квітня 1923 р.

Ціллю моєї поїздки було якраз: наочно переконатися, яке успособлення українського населення відносно гр.-кат. обряду, відносно Унії.

Маючи зі собою „Celebret" від Митрополичого Ординаріяту, мав я намір побути в тамошних околицях Володавського і Більського повіту що найменше з два тижні. Сподівався я радше трудностий зі сторони властий адміністраційних і поліційних, чим зі сторони духовних католицьких властий. Та звичайно діється те, чого чоловік найменше сподіється.

Заїхав я до села Коденець, громада Дубова Колода, пов. Володава, до хати одного з найвизначнійших громадян, до п. посла на сойм у Варшаві, до п. Стефана Маківки.

В селі застав я ще стареньких мешканців, що були уніятами в дитинстві і ще памятали насильне впровадженнія пра-

---

О. СЕВЕРИН САПРУН.

Дмитро Бортнянський як творець і реформатор.

Новий очерк історії гармонічного співу нашої Церкви зачинається властиво аж від часів Бортнянського. Духовно-музикальна творчість того часу зачинає постепенно освободжуватися з музикальних традицій італійської школи. Вона еманципується потрохи з зовнішного блеску коштом їх внутрішного змісту, а на перший плян виступає текст і по його змісті розпоряджає музикальним матеріялом.

Музика духовно-музичних творів того очерку є по свому характерови переважно проста, доступна чувству і поняттю кождого, мила і ніжна, з релиґійним настроєм глибоко віруючої душі, глибоко мистецька, і на кінець, що дуже важне, своїми мельодійними прикметами більше національна, чим музика попереднього очерку.

Концертова італійська музика того очерку сходить на другий плян. Замість того композитори пишуть духовно музичні твори, відповідаючі потребам Богослужения і засобам звичайних хорів. Церковна стара мельодія богослужебних книг, в наслідок успокоєння і втишення від захвату чужою музикою, а зросту народного почуття стає предметом особливої уваги. Її зачинають учитися аматори старини, археольоґи і не рідко служить вона для композиторів матеріялом в їх праці.

Бортнянський, Дмитро Степанович, уродився 1751 р. в Глухові, в Черніґівській ґуберніі на Україні. Помер 1825 р. За його прекрасний голос взяли його за цариці Єлисавети семилітним хлопчиком як співака до придворної капелі. Капелею управляв тоді Ґалюппі. У него учився Бортнянський теорії, а коли Ґалюппі виїхав на старість у рідну Венецію, на приказ цариці Катерини вислано за ним і Бортнянського, де він доповнював своє образування. З першу учився він у того таки Ґалюппі, а опісля в знаменитого в той час теоретика о. Мартіні. В Італії відвідав він Венецію, Больонію, Рим, Неаполь і другі тодішні музичні центри. Всюди запізнавався з клясичними творами західних старинних композиторів. Коли мав 28 літ, вернув 1779 р. з Італії. В 1799 р. назначили його дірігентом придворного хору, а потім директором капелі в 1796 р.

Діяльність Бортнянського як директора придворної капелі стає важним моментом в історії нашого церковного співу. Від того часу зачинається постеепенне освободженнія від впливу чужих композиторів, які внесли були в наш духовний спів елементи світської музики, не зважаючи на згоду музики з текстом богослужебних пісень, та на богослужебне призначення своїх композицій.

В своїх творах, держаних в концертовому стилю, Бортнянський є дальше представником італійської школи. Він продовжає діло музикального підйому, зачате на наших землях Італійцями. Здобутки загально-музичної теорії і гармонії приміює він в духовній музиці не тільки в творах чисто ориґінальної інвенції, але і при вбиранню наших церковних напівів місцевих як рівнож і старо-церковних мельодій у новочасну тоді гармонію. В тім є він наслідником Ґалюппого і Сарпого, але ріжниця одна: що він розуміє і глибоко відчуває текст і духа молитви, відчуває її в рідному дусі, нам близькому так, що здається, що ті мельодії, написані над текстами — немов нам виняті з під серця, з глибин нашої душі. Вже твори Веделя, Дехтерова, Давидова і Березовського означають початок еманципації з Італійщини. Однак у них, в їх творах можна показати цілі місця, перенесені з опер їх учителів — італійських капельників. Щойно ґеній Бортнянський умів ужити цего штучного апарату зі всіми тоді новочасними приборами для сфотоґрафування української душі і чуття. Отже Бортнянський великий не тільки як знавець гармонії і контрапункту взагалі, він великий і дорогий нам, як творець народної церковної гармонічної музики, бо вона почала своє істнування від тоді, коли вперше стара мельодія богослужебних книг і мельодія напівів стала основою для гармонічної праці, хоч вже по системі чужої музики. Бортнянський хотів навіть старинні мельодії зібрати і видати в крюках, а потім опрацювати гармонічно, що вже зачав був робити — і створити в той спосіб своєрідний контра-

вославія. До них належала між иншими рідна мати п. посла.

Дізнавшися, що приїхав уніятський священик, люди ті, не перестрашилися, не віднеслися з упередженням, як потвердив у своїй промові еп. Пшездзецкі, але противно, з радости плакали: »Діждалися ми — як казали — ще раз в життю побачити наново те, що нам насильно забрано«.

Село, до котрого я заїхав, числить душ около 3000. Населення українське. Церква, яка є в селі, колись була уніятська. Коли більшість населення ще не вернула до села з евакуації в часі світової війни — адміністраційна власть відобрала православному українському населенню згадану церкву і віддала 200 латинникам, які находяться в селі.

— Нехайби уже брали — сказав до мене поважний господар, бувший уніят, старенький Васильчук — я хрещений, я вінчаний по уніятськи, нехай буде Богу невимовне, вложив я в ту церкву з тисячу рублів і инші зложили так само — нехайби і вони (латинники) взяли ту церкву — але чому нам не позваляють помолитися в тій церкві, чому не пошанували того, що було в церкві?

Для пояснення додам, що іконостас з Церкви усунено, а як зізнали люди в селі — орґаніст порубав і спалено його в печі приходського дому, лат. о. пароха.

Згаданий господар, старенький Васильчук їздив з проханням громади до Варшави, до міністра просвіти, щоби віддали церкву. Міністр відповів: »Це неможливе, бо це була церква уніятська«. То дайте нам уніятського священика, такого, як був давнійше. Міністр приняв відповідний меморіял і порадив людям віднестися в тій справі до Риму.

Та люди не писали, бо настали репресії для населення: Старця Васильчука замкнули до вязниці на три дні, а коли пускали, пояснили: »Нехай Васильчук не влучи сен до Варшави«.

Вість, що до села Коденець заїхав уніятський священик, стрілою розійшлася по цілій околиці.

До хати, в котрій я замешкав, зачали сходитися щораз то нові люди. Бо правду сказавши, не є так, як голосив епископ Пшездзецкі, що люди радо приймають латинство, противно люди бояться »польської« унії, як кажуть, в тій унії треба на польське присягати. Бо на жаль латинство тут так звязане з польськістю, що і одна і друга сторона »католик«, а »Поляк« уважає за синоніми.

Коли я поверховно розглянувся в окруженню, рішив я поробити заходи, щоби для населення відправити Богослуження. В тій ціли треба було зголоситися до місцевого лат. пароха Франца Шимкуса, утікача перед большевиками з Лятичева. Показав я парохови письмо Митрополичого Ординаріяту. Парох перестрашився. Думав, що я може приїхав уже на стало до села. Я успокоїв, що мій побут хвилевий. тоді заявив мені: »Без позволеня біскупа не моґен позволіць ксендзу одправяць«.

Очевидно моя авдієнція скінчилася, я мусів удатися до Седлец, до епископа латинського, власне до епископа Генрика Пшездзецкого, який мав таку гарну промову на конґресі в Шікаґо.

Вправді парох радив мені звернутися до о. декана в Парчеві, але коли мені пояснено, що той ксьондз ворожо відноситься до українського православного населення, я рішив поїхати до Седлец.

Тимчасом, нім я поїхав до Седлец, раненько приходить до хати, в якій я мешкав, двох жандармів з постерунку віддаленого 10 км. від Ополя. Запитали о легітимацію. Люди доповіли мені. Як я лиш приїхав вечером, одна латинничка пішла пішки на поліцію і наговорила там, що приїхав чужий уніятський священик відбирати церкву.

По тім інциденті поїхав я до епископа до Седлец. Призначено мені авдієнцію на 5 годину по полудни. Перше питання, яке поставив мені епископ було: »По цо теж ксьондз пшиехал?«. По тім вступі розпочали ми розмову, яка тревала до 9.45 год. вечером. Змістом цеї розмови було менше більше те саме, що говорив той самий Владика в Шікаґо. На кождім кроці зазначував мені, що є епископом »сполечней мілосьці«, що хвиля додавав, що для нього обряд є малої ваги, головна річ католицька Церква, і власне з тої причини не може мені підписати »Целебрет«, бо боїться перенесення боротьби галицької на терен своєї епархії. Мусить поїхати, нібито, до Нунція спитати, чи має мені підписати »Целебрет«.

Отже вийшло шило з мішка: не населення не хоче уніятських священиків — не хоче їх польський епископ, боїться боротьби о право, боїться, щоби люди не освідомилися, щоби не домагалися того, що їм належиться. Бо иншої боротьби на галицькім терені українське священство не провадить.

Коли я дав слово, що я не приїхав в ніякій політичній місії, то епископ заявив мені, що сейчас по моїм приїзді до села дістав депешу про мій приїзд з рівночасним звідомленням о »занепокоєнню« серед населення.

Як відоме вам — сказав дальше мені епископ — що усі латинські епископи на »всходніх кресах« (з виїмком Галичини) мають від Риму судовластя над обома обрядами, пр. епископ Луцько-Нестомірський має власть відправляти в обох обрядах. У виду того — каже еп. Пшездзєцкі — коли люди схочуть уніятських священиків, тоді нехай звертаються не до Львова, а до мене, а хотяйби треба було сто уніятських священиків, я про них постараюся, однак зазначую, що до політики не позволю їм мішатися (подібно як і своїм), бо вони будуть під моєю юрисдикцією.

По довгих короводах підписав мені вінци епископ »Целебрет«, але лиш на 3 дні.

Між иншими висказав своє бажання, щоби я замешкав у лат. пароха і щоби я промовляв до пароха по польськи.

Очевидно я з місця відмовився то виконати. Епископ хотів мені пояснити, чому ставляє таке домагання.

Місцеві люди — казав мені — не охотно звертаються до уніятських священиків — хочуть латинських.

Розуміється, що це було незгідне з правдою. Твердження це може відноситься лише хиба до тої жмінки »перевертнів«, як називає населення, латинників.

Корінне населення противно з отвертими руками зверталосяби до наших священиків, радше навіть як до православних, бо ті православні у великій скількости або Москалі, або занадто рабського уложення, як то мені пояснили люди в згаданій мною місцевости.

Здобувши підпис епископа, вернув я до Коденця. В суботу 14 квітня 1923 р. відправив я читану Службу Божу. По полудни заповів людям вечірню. Коли пішов я до о. пароха за ключами, заявив мені: »Ключів нема, мати косцельного забрала ключі і втікла в село, бо люди бояться, щоби не відобрано їм церкви-костела«.

Я довідався пізнійше, що таке сталося за тихою згодою лат. пароха.

Коли я відправляв читану Службу Божу, лат. парох вийшов на двір; латин-

---

пункт — однак смерть перервала цей великий плян.

Безперечно, що коли будемо глядіти з точки музики чисто духовної нинішними очима на духовні твори Бортнянського, то знайдемо там богато такого дечого, що противиться духовним засадам церковної музики. Пр. він часто уживає імітації, що потягає за собою нерівночасне виголошування слів з тексту поодинокими голосами. Часто для потреб мельодії позваляє собі Бортнянський на повторювання слів, що очевидно відбувається коштом тексту. Текст через це нарушується інтересам музики, яка як відомо повинна бути підпорядкована потребам тексту.

Мимо того всего твори Бортнянського стоять без порівнання висше від композицій чужинців, що писали твори для нашого церковного Богослуження. Його природний талант і національне почуття для своєї української мельодії не позволили йому вийти поза властиві границі. Він старається передати духа церковних пісень в артистичній гармонічній формі, але відповідаючій характерови грецького Богослуження і тій задачі відповів у великій мірі.

В оцінці творів Бортнянського висловився великий росийський духовний композитор Львов ось як: »Всі музикальні твори Бортнянського дуже близко зображують слова й духа молитви; при зображенню слів молитви мовою гармонії, уникав Бортнянський таких получень акордів, котрі крім ріжнородної звучности нічого більше не висказують, а котрі вишукується хіба на це, щоби показати суєтну ученість композитора (якраз в тім містилося лихо італійського впливу на церковний спів); в своїх перекладах духовних пісень він не допускав ані одної фуґи і в наслідок того не розсіває цего, що молиться німими звуками і не вивисшує бездушної насолоди слуху над насолоду серця, що уважає на співаючого пісню. Бортнянський зливає хор в одно пануюче почуття, в одну думку і хоч передає свої почування то одним то другим голосом, то звичайно закінчує свою пісню загальною однодушностю в молитві«.

Не менше підхлібна є думка Берлійоца про Бортнянського: »Його твори — говорить він — проникнуті правдивим релігійним почуттям, не рідко навіть певного рода містицизмом, що заставляє слухача впадати в стан глибоко настроєвий. Крім того, у Бортнянського є рідкий досвід в розґрупованню вокальних мас, добре тінювання, звучність гармонії, і що дивно неймовірна свобода розположення партій і легке трактування правил, котрих так держалися його попередники як і сучасники, головно Італійці, що їх він є учеником.

Духовно - музичні
ТВОРИ БОРТНЯНСЬКОГО

дадуться поділити на:

А). Твори до богослужебного безпосереднього ужитку, з тих а) оригінальні, б) переклади з напівів.

Б). Твори оригінальні написані в формі концертів, що не служать до беспосереднього богослужебного ужитку.

В). Гимни і частні молитви.

А). Оригінальні твори і переклади богослужебні:

ЧАСТЬ І.

а) Духовні трія в числі 8:

1). Ісполла е ті деспота. 2). Да исправиться молитва моя ч 1. 3). Да исправиться молитва моя ч. 2. 4). Да исправиться молитва моя ч. 3. 5). с. т. с. ч. 4. 6). Архангельский глас: Вопіем Ти чистая (знаменного напіва). 7). Воскресни Боже. 8). Надежда і Представительство. 9). Три-голосна Служба Божа, заключаюча в собі: Слава Єдинородний, Іже Херувими, Вірую, Тебе поєм, Достойно єсть, Отче наш, Хвалите Господа з Небес.

Б). Чотироголосні твори.

10) Слава Єдинородний, (Київського напіву). 11) Іже Херувими ч. 1. Es-dur. 12) Іже Херувими ч. 2. d-moll. 13). Іже Херувими ч 3 F-dur. 14). Іже Херувими ч. 4. C-dur. 15). Іже Херувими ч. 5. F-dur. 16). Іже Херувими ч. 6. F-dur 17). Іже Херувими ч. 7. D-dur. 18). Достойно єсть F-dur. 19). Ангел вопіяще a-moll (грецького напіву). 20). Отче наш. 21). Хвалите Господа з небес ч. 1. F-dur. 22). Хвалите Господа з Небес ч. 2. C-dur. 23). Да ісполняться уста наша (Київського напіву). 24). Слава Тобі Боже наш (Припіви на молебні І. Христа). 25). Многая літа (велике і мале). 26). Слава і нині; Діва днесь (болгарського напіву). 27). Господи, силою Твоєю возвеселиться цар. 28). Под Твою милость (грецького напіву). 29). Ірмоси першої садмиці вел. пост. (грецького напіву). 30). Нині сили небесния (Київського напіву). 31). Нині сили небесния (старинного напіву). 32). Вкусите і видите ч. 1. 33). Вкусите і видите ч. 2. (перерібка з дву-хорного). 34). Тіло Христ. прийміте (київського напіву). 35) О Тебі радується. 36). Чертог Твой (київського напіву). 37). Благообразний Йосиф. 38). Прийдіте, ублажім Йоскфа.

(Продовження буде).

ники робили йому викиди, на що пустив мене в церкву. Парох тоді сказав — як мені оповів свідок тих слів: »Я не моґен ніц зробіць, он ма позволене од біскупа, не хцеце, жеби в косьцельє одправял, можеце сен бунтоваць«.

Очевидно парохіяне пішли за вказівками свого пастиря.

Хоч в моїх руках була згода лат. епископа, я мусів відправляти вечірню на дворі під церквою.

Хоч не було ніякої аґітації з моєї сторони, хоч зібралися вірні, хоч з правного боку усе було в порядку, двері католицького храма зачинено перед католицьким священиком.

В неділю 15 квітня 1923 р. мав я відправляти торжественну Службу Божу о 11 год., по скінченню відправи в лат. обряді.

Щоби не допустити до відправи в обряді греко-католицькім, лат. парох не відправляв того дня навіть для своїх вірних.

На вістку, що має бути уніятське Богослуженнн, зійшлася з околиці маса народу (около 5000).

Це занепокоїло латинників. Один із них на кони обїхав всю околицю, щоби стяґнути усіх 278 душ з околиці (це число автентичне, подав лат. парох). Латинники Коденця (около 200 душ) думали, що будуть силою відбирати їм церкву, змобілізували тому усі свої сили.

Зближалася година відправи. Коли я прийшов під церкву, донесли мені: Церква зачинена. Я рішив відправляти на дворі. Товпи станули півколесом, зачали робити приготовання до уладження престола.

Нараз дався чути голос: »Отвєра сен косьцюл«. Дивлюся і очам не вірю: лат. парох несе ключі (хоч казав, що їх не має) і отвирає церков.

Пояснили мені люде пізнійше, чому наступила зміна.

Люди ходили до війта, до жандармерії, а опісля коли сказали ксьондзови, що є свідки того, як він радив людям: »можеце сен бунтоваць« — парох мав збліднути і це вплинуло на його рішення таки отворити церкву.

По Богослуженню, по науці люди зворушені просили, щоби удатися в околицю, однак я не міг, бо мав позволення від епископа Пшездзецкого лиш на три дні. Отже люди хотіли гр.-кат. священика, не хотіли його лиш латинники.

Я порадив людям, щоби самі і инші їхали до Седлец до епископа Пшездзецкого з просьбою о гр.-кат. священика. І люди їздили і просили, однак просьби їх були не узгляднені, а як прислано в декотрі місця священиків, то латинського обряду, а до них люди не мають довіря.

Такий є фактичний стан серед українського населення.

Тимчасом польський епископ заявляє перед світом, що населення хоче латинських священиків.

Така заява перечить дійсности. Не робіть перешкоди нашим галицьким українським священикам, позвольте їм короткий час працювати хочби і побіч латинських священиків »східного обряду«, а само населення покаже, до котрих священиків має довіря і в чиї руки хоче зложити піклування над своїм спасенням. Не голосіть лиш пустих фраз про свою любов для усіх обрядів — але ділом покажіть, що в дійсности ціллю вашою є не поширювання польськости на кресах, але спасення людей і злучення усіх в одно стадо під одним пастирем.

Міжусобиця в Китаю.

Від трьох літ борються зо собою три китайські вожди: Чанґ Тсо Лін у Манджурії, Ву Пей Фу в середущому Китаю й Фенґ Ян Сіян в Монголії й у Кантоні.

Кожен із цих вождів користується підмогою якоїсь великодержави. За вплив на Китай воюють між собою Япан, Анґлія, Америка тай Радянщина. Япан підпомагає Чанґ Тсо Лін-а, Анґлія Ву Пей Фу-а, а Радянщина Фенґ Ян Сіян-а. Америка в останньому часі на спілку з Радянщиною підпомагає Фенґ Ян Сіяна. Виходить, що хоч Америка з Радянщиною не ладнають, та це не перепиняє Америці підпомагати більшовицького вождя.

За протяг трьох літ три китайські вожди билися в найможливіших комбінаціях: насамперед Ву Пей Фу в союзі з Фенґ Ян Сіяном воював із Чанґ Тсо Ліном, опісля в союзі Чанґ Тсо Ліном ішов проти Фенґ Ян Сіяна.

На прикінці минулого року Фенґ Ян Сіян зєднав був собі частину Чанґ Тсо Лін-ової армії й розбив його так, що перед остаточною загибілю врятувала його тільки підмога Япану. Він зайняв уже був навіть Пекін і вже бувби зєднив Китай на платформі крайного суспільного радикалізму. Та от Анґлія на спілку з Японом довели до загоди між Ву Пей Фу-ом і Чанґ Тсо Ліном і вони оба за ґроші Анґлії та Япану зорґанізували наново армію й розбили Фенґ Ян Сіяна. Фенґ Ян Сіян утік у Радянщину, а його армія пішла на північний захід від Пекіна й там вона захистилася на дуже важко доступній верховині в Нанкав.

Перед двома місяцями Ву Пей Фу та Чанґ Тсо Лін вдарили на Фенґ Ян Сіян-ову армію. Дві неділі велася завзятуща боботьба, аж нараз наспіли вісти, що червона армія Фенґ Ян Сіяна кинула Нанкав і подалася до Калґана, до Монголії. Війська союзників пустилися за ними в погоню. Та виявилося, що це уступлення червоної армії було тільки підступом, щоб заманити війська союзників як найдальше на захід. Тимчасом на їх затилях і південному крилі появилися війська радянської республики в Кантоні, що істнує вже два роки. Ву Пей Фу мусів завертати назад із півночі та перейти до дефензиви на півдні.

Після останніх вістей радянські війська беруть верх. Ву Пей Фу важко ранений, часописи доносять вже навіть про його смерть. Та Чанґ Тсо Лін захопив Пекін і хоче за всяку ціну викинути від там радянського посла Карахана.

Хаос тепер у Китаю, трівога — та всеж таки з цего хаосу певно народиться новий Китай, що небаром, як скріпне може загрозити Европі. *Н. Р.*

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ.

Політичний рух в У. Н. Д. О.

якось припинився, притих — може винна тут українська вдача — скоро розпалюється та скоро й спалюється.

Рухається зате дальше Українська Соціялістична Радикальна Партія.

Воює демаґоґічними кличами, неперебірчивими словами, як і на своїх вічах, так і в своїому орґані »Громадському Голосі«. І чим село темніще, тим там скорше здобуває собі терен — бо тільки в темних селах можуть припасти до смаку демаґоґічні та неперебірчиві, а то й простацькі вигуки — що ними вміють орудувати знаменито й аґітатори з У. С. Р. П., як і їх колишні партійники, а тепер противники з під стягу Даниловича. На 12 вересня скликала була УСРП

повітову конференцію У. С. Р. П. ві Львові

всіх делеґатів повіту.

Дня 1 вересня відбулася

повітова конференція У. С. Р. П. в Косові.

Приявних було 18 делеґатів із 9 громад. У звідомленні подано, що стараннням УСРП влаштовано в серпні два віча в Жабю 15 серпня й у Довгополі 19 серпня.

Ці самі повіти, де розвивається радикальний рух, є заразом тереном »діяльности« хлібоїдів Даниловичівців. В повітах, де національна свідомість стоїть вище, не мають більших здобутків ні радикали ні хлібоїди. Само собою, що винувати тут треба за темноту не селянство, а таки нашу інтеліґенцію, що не працювала там бодай так, як в інших повітах над просвітою та національним освідомленням населення.

Соціялістичні українські партії

за приміром національних партій, що зєдналися в УНДО, хочуть теж обєднатися в одно. У цій справі ведеться тепер дебата в партійних орґанах: в донедавна ще москвофільській »Волі Народа« й у хлопському »Нашому Житті«. Ходить саме про обєднання »Селянського Союза« з партією народовольців. »Наше Життя« чваниться, що в колишній російській займанщині, яка тепер дісталася під Польщу, партія »Селянського Союза« має перевагу, за те сильніща націоналістична струя в Галичині. Щоб там знищити націоналістичні партії, треба обєднатися з тамошними соціялістичними партіями. Таких партій у Галичині є дві: Українська Соціялістична Радикальна Партія (УСРП) й партія »Народної Волі«. Поєднатися з УСРП не вдалося, хоч велися довго переговори, бо вона проти більшовиків, тож остає тільки партія »Народньої Волі«.

В Тернопільщині

знов арештування.

В неділю 29 серпня арештовано в с. Острові господаря Михайла Анткова, парібка Омеляна Ячмінського та робітника Н. Бутинського — усіх під замітом державної зради з § 58 к. з. (комуністична аґітація). Під цим самим замітом арештували в сусідному селі Березовиці Великій селянина Мих. Білого. При ревізії в Анткова найшли завязаний пакет з комуністичними брошурами. Ці брошури передав йому Ячмінський, що приніс із Тернополя, де був на радикальному вічу. Антків член УНДО і з комунізмом не має ніщо спільного. Говорять, що тут є робота доносчиків, партийних сторонників Анткова.

На Закарпатській Україні.

Управа Христіянської Народньої Партії відбула дня 3 ц. м. в Ужгороді засідання, на якому посол о. А. Волошин подав обширне звідомлення про політичне положення. Опісля обмірковували політику самої Закарпатської України супроти того, що чеське правительство веде політику ворожу Українцям. Рішено проти цего зробити всі дозволені політичні кроки враз із другими партіями, що готові боротися за правду й права народа.

ПОЛЬЩА.

Засідання сойму відложили.

Соймова канцелярія оповіщує, що маршалок сойму визначив пленарне засідання сойму замість на 16-го ц. м. — на день 20-го ц. м. на 4 год. попол. На денному порядкові перше читання буджетової провізорії. Причиною відложення засідання сойму було здається це, що не покінчено ще перебудови соймового будинку.

1400 соймових інтерпеляцій.

У президії ради міністрів є тепер 1400 соймових інтерпеляцій у найріжнійших справах. Більшість інтерпеляцій остало ще по попередних правительствах. Тепер працюють над виготовленням відповідей на всі ці інтерпеляції. Ці відповіди перешлють маршалкові сойму, який передасть їх інтерпелянтам. Крім цего надходять нові інтерпеляції. Від 1 ц. м. вплинуло до 100 інтерпеляцій.

Міліонові втрати польських банків на турецькому спіртовому монополі.

»Курер Польскі« подає сензаційну вістку про втрату 9 міліонів долярів, що її потерпіли польські банки в стараннях про винаєм спіртового монополю в Туреччині. До конкурсу станули капітали німецькі зі швайцарськими й польські з італійськими. Оба концерни подавали по три міліони долярів. Німеччина піднесла ціну до 12 міліонів долярів, а польський пред-

ставник без порозуміння з Італією подав теж 12 міліонів. Швайцарські й німецькі банки усунулися, а також Італія, коли довідалася про таку високу ціну, теж усунулася. »Курер Польскі« домагається вияснень у цій справі.

Буджетова провізорія на IV. піврік.

Буджетова провізорія на IV. піврік була предметом нарад засідання ради міністрів у пятницю 10 ц. м.

Проєкти нових фінансових розпорядків,

Міністерство фінансів опрацьовує тепер проєкт розпорядку про льокації капіталів інституціями публичного права і невласновільними особа та проєкт розпорядку про нагляд над банками й проєкт розбудови міст. Ці проєкти мають обмірковувати на найблищому засіданні ради міністрів. Крім цего на покінченні є закон про комунальні каси ощадности та про реґулювання обороту касовими білєтами.

Представники румунського штабу й французькі офіцири в Варшаві.

Дня 10. вересня прибули до Варшави представники румунського ґенерального штабу з ґенералами Мунтеану та Еляде на чолі. Дня 11. ц. м. прибули до Варшави офіцири французької ескадри — де були три дні.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Прийняття Німеччини до Союза Народів.

Дня 8. вересня на Зборах Союза Народів прийнято однодушно всіми 48 голосами Німеччину до Союза Народів. Опісля голосовано над другою точкою в справі постійного місця в Раді С. Н. для Німеччини та збільшення постійних місць із 6 на 9. Цю точку дневного порядку прийняли теж усіми 48-ма голосами.

Приїзд німецької делєґації до Женеви.

Німецька делєґація прибула до Женеви дня 9. ц. м. Дня 10. ц. м. отворив предсідник Нінчіч засідання повідомленням, що повновласти німецької делєґації зівсім в порядку й візвав німецьку делєґацію, щоби зайняла призначені для ньої місця в салі нарад. О год. 4. почалося пополудневе плєнарне засідання Союза Народів, на якому розглядали дальше звідомлення Ради Союза.

Еспанія зголосила виступлення.

Нота Еспанії, що нотифікує секретаріятові Союза Народів її виступлення, подає, що Еспанія робить це з жалем, та в пересвідченні, що це не принесе шкоди Союзові Народів. Заразом дякує еспанське правительство всім заприязненим державам, що дали докази пошани для Еспанії.

Наради в справі непостійних членів.

Наради в справі непостійних членів Ради Союза Народів на протяг трьох літ ведуться дальше. Головними кандидатами є Голяндія, Польща та Румунія, а також Швеція.

Ратифікація льокарненських договорів.

Супроти вступлення Німеччини до Союза Народів увійшли в життя льокарненські договори. В понеділок 13. ц. м. відбулася в кабінеті ґенерального секретаря Союза Народів Сід Еріка Дрімонда виміна ратифікаційних документів льокарненських договір.

Польща сподіється дістати півпостійне місце.

Поляки сподіються, що дістануть при голосуванні вимагані дві третині більшости на трирічне місце в Раді С. Н. з правом поновного трирічнього вибору.

АНГЛІЯ.

Страйк вуглекопів треває дальше.

Канцлєр фінансів Черчіль розіслав власникам копалень предложення в справі покінчення вуглевого страйку. Тільки один власник згодився на предложення, всі інші відповіли відмовно. Також і конґрес трейдюніонів відкинув внесення про покінчення вуглевого страйку.

ІТАЛІЯ.

Атентат на Мусолінія.

Дня 11. ц. м. вісімнацятилітній каменяр Ернето Джованіні (так назвав він себе при переслуханні пізніще ствердили, що він зветься Лючеті) довершив атентату на Мусолінія. Мусоліні їхав зі своєї вілі до міністерства закордонних справ, як молодий чоловік кинув бомбу. Бомба відскочила від авта й вибухла перед автом та поранила 8 прохожих. Мусоліні велів шоферові їхати дальше. З нагоди щасливого вирятування Мусолінія відбулася величезна маніфестація. Мусоліні виголосив промову до маніфестантів, у якій сказав, що слід зробити кінець атентатам. Лючеті є анархіст і прибув для виконання атентату з Франції, з Марсілії. Мусоліні заявив торговельному секретареві при англійській амбасаді, що атентати на його життє безцільні, бо йому виворожили, що він умре своєю смертю, не нагальною, а вірить у ворожбу.

Наслідки атентату на Мусолінія.

Обурення зза атентату на Мусолінія звертається не тільки проти опозиції, але головно проти еміґрантів та проти Франції, що дала захист еміґрантам. Домагаються негайного привернення кари смерти та видачі Францією всіх італійських еміґрантів Поліція здогадується, що Лючеті є знарядом широко розгалуженого заговору й тому переводить численні арештування.

ЕСПАНІЯ.

Плєбісцит випав на корись Прімо де Рівери.

Плєбісцит улаштований прихильною диктаторові „Патріотичною Унією“ випав у його користь. За ним заявилося до 8 міліонів людей. Голосування відбувалося так, що принимали тільки голоси за Прімо де Ріверою. Велике число населення здержалося від голосування. Збирано голоси всюди: в кінах, театрах, ресторанах і на майданах. Дуже завзята була аґітація на провінції. Аґітаторів, що виступали проти участи в голосуванні, арештували.

Засуд противників.

Воєнний Трибунал у Сеґовії засудив команданта артилєрійської школи, що дав почин до бунту проти Прімо де Рівери на кару смерти, та король замінив йому кару на досмертну тюрму. 30 старшин артилєрії засуджено на тюрму. — Міністер війни наділив всіх жовнірів артилєрії чотиромісячною відпусткою.

Новий рід парляменту.

Прімо де Рівера заявив, що після голосування скличе новий рід парляменту, що складатисяме з 30 людей, вибраних на три роки фаховими союзами. Цей парлямент ухвалить нову конституцію.

ГРЕЦІЯ.

В Греції дальше кипить.

Рішення грецького правительства розвязати народню ґвардію, викликало в ґвардії обурення й старшини ґвардії підняли бунт. Однак на обіцянку, що старшини матимуть змогу дістатися за кордон, де діставатимуть свої платні, а рядовиків приділять до жандармерії — провідники бунту згодилися на здачу оружя. Та, як лише правительственні війська подалися до міста — бунтарі пробували захопити міністерські будинки та телєґрафічний уряд. Прийшло знов до стрілянини, яка покінчилася повною невдачею бунтарів. Та зліквідування бунту республиканської ґвардії ще не покінчило метушні. Повідомляють, що на Атени йде з великою армією ґенерал Плястірос, щоб повалити теперішне правительство.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Також грозить переворот.

Центр. Комітет соціялістичної партії в Чехословаччині видав відозву до народу, якою взиває загал покінчити вже раз зі скандальними аферами та надужиттями, що підкопують добру славу Чехословаччини. Говорять, що соціялісти підготовляють переворот.

Слово до духовенства Косівщини.

(Допис)

Цей допис прислав нам один священник із Косівського повіту. Містимо його з деякими тактичними змінами. — **Ред**

В червні с. р. відбулася в Косові анкета з рамени „Рідної Школи“. Відтак розіслано по усіх священиках відозви з заявом складати місячні жертви на просвітних і економічних орґанізаторів повіту і то під загрозою репресий. Ухвалено утворити орґанізаційний комітет, щоби перебрав на себе обовязок удержувати сталих орґанізаторів з місячним видатком 1000 зол. Податки на сю ціль має кождому горожанинови назначити осібна комісія. На анкеті мали бути приявні деякі священики, котрі мабуть згодилися на предложення, щоби кождий священик правив місячно один акафист на... удержання орґанізаторів (!?).

Рішення анкети подано до відома обіжниками в непринятій у нас формі, бо з погрозами за невиконання.

Певна річ, що наше духовенство косівського повіту мимо станового оподаткування і сталого місячного датку на „Рідну Школу“ при лихих матеріяльних відносинах здобулосяб і на удержанне вище згаданої установи, коби тут не крився зловіщий підступ. Ціла анкета відбулася в атмосфері радикальних подвижників, котрі між населенням Гуцульщини попирають так для нас ворожий радикальний рух. Маємо яскравий недавний примір при орґанізації робітництва на Гуцульщині. Наші священики хотіли посвятити всі свої зусилля в цілях орґанізаційних робітництва, а радикальні провідники напали на них у бруковому „Громадському Голосі“, називаючи їх ворогами орґанізацій на рівні з жидами, а свою руїницьку роботу продовжують дальше по радикальних вічах і в названому часописови. Нема священика в горах, щоби не впав жертвою нечесного наклепу в часописах, що становить щоденну лектуру деяких одиниць, котрі були учасниками анкети в Косові. Ми душпастирі не можемо легковажити це, що робітничі орґанізації на Гуцульщині радикального покрою, котрих програмою мала бути боротьба з визиском жидів, стали піємонтом кирині зглядом священиків та їхньої діяльности. Не можемо забути, що на всенародньому вічу у Красноїлі радикали відібрали голос нашому священикови, а на товариських сходинах називається священиків словом: клїка. Нехай не буде зайвим пригадати і це, що ніхто инший, як „орґанізатори“, виключили сьвященьство від уділу в орґанізації робітництва.

Нема сумніву, що в історії розвитку українського народу в останнім столітю українське духовенство має перворядне значіння і сьогодня ще в многих місцевостях священик є прямо одиноким чинником економічного і просвітного руху. А тимчасом тут в горах накидають нам орґанізаторів для народа шкідливого, а для нас ворожого напряму, щоби усунути нас від праці і тим чином підкопати наш вплив на нарід.

Всечесні Отці! Кожда установа просвітна чи економічна, яка буде ділом Вашої мозольної праці, а де Ви стоятимете, як голова і провідник, — ся установа буде мати характер христіянської установи. Там книжки і слова і вплив, яких жерелом станете Ви, скріпить реліґійні почування. Але якщо не дай Боже, творцями якоїбудь установи стануть радикали, або увійдуть до виділу, таке тоді вона стане їх забороло, а їх вплив буде ворожий христіянському світоглядови. Коли ми є провідниками духовними повіреного нам стада, то чому не маємо так само повести того самого стада на шлях просвітного і економічного розвитку тим паче, що тішимося дякувати Богу у людей тим великим впливом, якого і партийні противники нам позавидіти мусять. Тому caveamus, бо „время люте“ надійти може! Вони вже сьогодня нас хотять усунути від громадянської праці, але ще оглядаються за нами, бо їм від нас гроша треба, а ще більше впливу до здобуття, але готов прийти час, що вони в своїй фанатичній ненависти до нас, нас

копнуть і забудуть сю обставину, що ми колись їм в пригоді стали.

Безумовно, що цему сприяє особливші відносини Косівщини. Це повіт територіяльно широкий, нарід слабо культурний, тому вузкоглядна демаґоґія станула тут сильною ногою своєї позірної виграної. Справа тут стоїть так, що священики властиві народні робітники не тішаться повагою, симпатією і попертям своїх співробітників, але плитка критика безглуда і обмова неразморально-чесного кроку, підла провокація, підсуваннє хибних думок, — отсе овочі, що їх священики тут збирати мусять.

Причиною того сумного стану річи се одна хиба, що духовеньство Косівщини бере незначну участь у громадянському життю. Правда, велика розлогість повіта в части оправдує, але нігде правди діти, у нас задержався давний консерватизм гірський і легковаження обовязків, що тісно вяжуться з нашим станом. А так воно бути не повинно. Якщо ми священики станемо культурними подвижниками нашого народа, то тоді в повіті покрасшають відносини й надамо рухови християнський напрям, а гідним, розсудним і поважним трактованнем нашого противника, запевнимо собі світлу побіду.

Поправа відносин у Косівщині лежить виключно в руках священиків. Маємо нарід ще добрий і послушний, будьмо отже ми священики його провідниками і не даймо собі сего так важного становища з рук вирвати, жадним ворожим або підозрілим чинникам, а то тим паче, що нові часи вимагають від нас священиків попри душпастирську працю ще совісної праці на народній ниві. Возьмім собі за примір австрийське духовенство, яке згуртовалося під прапором народного визволення і повоєнного відродження. Нема там области, де би не видко було праці священика, а се є запевненням на довгі часи поваги, значіння і життя німецького духовенства, що ніколи не числило на фарисейські уклони і брехливі слова пошани, але сталевою енергією праці поступає в перед, не оглядаючись на жадні згляди.

Того побажатиб і нам.

На це все звертаю увагу Всечесних Отців, як також на скритого ворога, який наче біблійний демон прибирає ріжні види своїх ганебних вливів.

Тому братися нам до праці! Безумовно що деякі священики лиш в добрій вірі хотіли вдоволити на згаданій анкеті „безробітних орґанізаторів“. Розуміємо і це, що деякі старші священики вже то з немочи або з перетяженнія занять по своїх розлогих парохіях, не можуть посвятитися тяжкій та відвічальній праці на суспільнім чи просвітнім полі.

Нехай тоді звернуться о поміч до молодого свого сусіда, котрий певно не відмовить своїх услуг. Зате старший віком і досвідом священик може служити парохіянам радою в культурній праці, а це часом має далеку більшу вартість чим криклива акція загорілого і молодого та недосвідченого священика. Отже не оглядаючися на т. зв. „орґанізаторів“ треба цим священикам братися до великого діла, енергічно й розважно, а культурна праця в християнськім дусі запевнить нам і йому й вплив серед нашого глибоко реліґійного, хоча не все освідомленого населення.

свящ. *П. Осторожний.*

НОВИНКИ.

Нові податкові запорядженнія. Небаром має міністерство фінансів видати розпорядок у справі переводженнія екзекуції. А саме, кожного податника мають повідомити на три дни наперед перед реченцем, коли має відбутися екзекуція. Міністерство фінансів ураз із міністерством промислу й торговлі має опрацювати проект зниженнія оборотового податку для гуртової торговлі на 1 відсоток. Також мають видати розпорядок, яким заведуть одностайне поступованнія супроти ремісників. Досі бувало, що ремісників зачисловали чи то до категорії робітників, чи то до категорії купців і через це податкова скаля не була однакова. Це недомаганнія мають тепер усунути.

Незвичайне весілля. У Косцежині в готелі відбулося незвичайне циганське весілля. Червоне вино й шампан лилися струями, а добірних страв було через край. Весільні гості прибрані в весільні одяги, циганським звичаєм багато обвішані узорічям у золоті та зріблі. Особливістю цего весілля було це, що молода, циганського походженнія була нинзвичайно вродлива, а молодий, родовитий Поморянин, здав недавно іспит зрілости й задумуиав посвятитися правничим студіям. Щоби догодити своїй гарній жінці, кинув ці наміри й разом із її земляками вестиме циганське життя.

Замах на автомобіль у Бохні. Оноді вечером п. Осип Ляско вертав автом із Тарнова до Кракова й замітив на передмістю Бохні Поодедвоже велику бельку, положену поперек дороги на містку. Щастя, що шофер замітив бельку завчасу й спинив автомобіль тай так оминули грізну катастрофу. У нас уже писалося про часті замахи на автомобілі в краківському воєвідстві. Та це були замахи по селах. А цей останній склався вже в межах міста. Пан Прушинський певно засиспить і ці напади до обявів вищої культури.

Залізнича катастрофа. Дня 2. ц. м. прийшло на стації Холм до залізничої катастрофи. Наслідком цеї катастрофи знищило зівсім, велитенську американську льокомотиву та часть товарових возів. Крім цего поранило надкондуктора та баґажного. Катастрева склалася в часі бігу поспішнотоварового поїзду, наслідком цего що обсунувся залізничий тор недалеко зворотниці. Перші розсліди устійнили лихе наставленнія зворотниці та лихий стан тору. Зворотничого Зельтенрайха арештовано.

Два грабункові вбивства під Дембіцою. В селі Оґака, біля Дембіци напало трьох опришків на дім господаря І. Павелка, що збуджений голосним поведенням опришків наробив крику. Тоді один із опришків, що сполошені пустилися тікати, стрілив із револьвера до Павелка та ранив його в черево. По пятьох годинах Павелко помер. Усіх напасників поліція вже приловила. Цеїж таки ночі в селі Наґочин, біля Дембіци вдерлися до дому Ст. Котка, найбогатшого господаря цего села три замасковані опришки й збудили господаря тай домагалися, грозячи револьвером, щоби видав гроші. Коли господар, щоби задовольнити домагання опришків, повів їх до комори, щоби видати їм гроші, нагло один із опришків вистрілив із револьвера й убив Котка вистрілом у голову. Після цего злочинного вчинку опришки зрабували більшу скількість вартісних паперів і дещо готових грошей та втекли; вистріливши ще двічи до Котчихи, що кликала помочі. На сліди опришків ще не попали.

Українська торговельна школа в Ужгороді знищена. Ужгородська »Свобода« з 9. вересня ц. р. пише: »Як довідуємося з „S. V.“ до української торговельної школи в Ужговоді зголосилося тільки 7. учнів, а з цих не мали доставочного підготування 5 (провалили їх при вступному іспиті) і тому „sa nebude na škole vyučovať“. При цьому хвалиться дописувач, що до 1. кляси чеської торг. школи зголосилося 57 учнів, а прийа прийняли 38, із цих 21 Жидів, а 17 християн. Із християн є 17 Чехів, 2 Мадяре, 1 чеський Німець і 1 Українець. До цеї вісти маємо додати — пише »Свобода« — що до української кляси зголосилося багато більше учнів, та їх не хотіли прийняти, відсилали до Севлюша. А ще й це важне, що конкурсу що до прийняття не оповістили в українських часописах. Словом Геростратн штучно знищили цю школу. За це передусім має відповідати шкільний реферат і цивільна утрава«.

Народнє свято Словаків у Турчанському Св. Мартині. Дня 29. м. м. передали святочно нову гарну палату »Матиці Словенської« в Т. Св. Мартині й відкрили статую Світозара Гурбана Ваянського. На цему святі явився й президент чехословац. республики, окруженний сливе всіми членами правительства й командантами війська. Там були всі словацькі епископи, сливе всі посли й сенатори, а народу зібралося з 10.000, можна було видіти всі словацькі народні ноші. Закарп. Українців заступав пос. **о. Авг. Волошин,** як відпоручник »Просвіти«. Свято почалося в церквах богослуженнями, а потім перед новою палатою »Матиці Слов.« привитали президента. По відспіванню гимнів і по вступній промові предсідника »Матиці« епископа Маріяна Благи, говорив і президент Масарик. Він пригадував усім потребу порозуміння, щирої праці для народу й для республики та для побожности. За цим слідували привіти сенату, посольської палати, академії, університету й усяких товариств. Говорив і пос. о. Волошин. Після цего відслонили памятник Світозара Гурбана Ваяського, письменника й будителя Словаків у найновіщих часах (урод. 1847, умер 1916). Святочним бесідником був міністер д-р Юр. Славік. Опісля відбувся прием представників правительства й відпоручників, а по полудні була етноґрафічна маніфестація.

Із біржі.

Львів, 16. вересня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·94—	9·00 зол
Доляри кан.	8·93—	8·95 „
Кор. чеські	0·26—	—·— „
Фран. фр.	0·25—	—·— „
Фран. швайц	1·74—	1·75 „
Фунти штер.	43·50—	43·69 „
Ліри італ.	0·32—	—·— „
Шіл. австр.	1·26—	—·— „
Нім. марк.	2.13—	2.14 „

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег.	доставою	42·50„
сел.	38·75	— „
жито нове	27·50	— „
ячмінь	24.25	— „
овес новий	23·—	— „
ячмінь пашний	24·25	— „
гречка	27·—	28·— „

Важне для ОО. Духовних!

ПОПУЛЯРНІ КАТЕХИТИЧНІ ПРОПОВІДИ

о. П. Швілінського в перекладі **о. Д-ра ЯРОСЛАВА ЛЕВИЦЬКОГО.**

Часть перша. ПРО ВІРУ. Ужгород 1926, ст. 366. — Поручені Впреосв. Митрополичим Ординаріятом!

Ціна одного примірника зол. 7·—, з огляду на підвишку почтової тарифи з почт. поруч. пересилкою зол. 7·75. — За післяплатою зол. 8·—

На замовлення висилає:

Адміністрація „Нової Зорі“, Львів, вул. Сикстуська 39 а.

Видає і редаґує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Ґольдмана, Львів, Сикстуська 19.

Ч. 37. (Należytość pocztową zapłacono ryczałtem) Львів, 26. вересня 1926. Рік І.

Виходить що тижня

**

Адреса Редакції і Адміністрації: „НОВА ЗОРЯ" ЛЬВІВ, вулиця Сикстуська ч. 39 а.

Конто щад. ч. 4[illegible]

НОВА ЗОРЯ

ПЕРЕДПЛАТА

В КРАЮ: чвертьрічно 4 зол. Місячно 1·50 зол.

ЗА КОРДОНОМ: Річно: 3 ам. доляри або їх рівновартість.

**

Ціна числа 35 сот.

Орґан Української Християнської Орґанізації.

ЗМІСТ: За католицьку школу. — Шпитальна кімната ч. 9. (фейлєтон). Націоналістична й патріотична ідеольоґія. — З церковно-релиґійного життя. — Дмитро Бортнянський як творець і реформатор [фейлєтон]. — Ворожий Українцям напрям чеської політики на Закарпатщині. — Політичний огляд. — Від Адміністрації. — Новинки. — Дописи. — Комунікат.

За католицьку школу.

В деяких державах йде тепер завзята боротьба за школу. Очевидно, не за свою, рідну школу. Культурний світ не знає боротьби за рідну школу. В усіх культурних народів прийшли вже давно до того погляду, що школа може бути тільки рідна. Школа нерідна, де вчилиби дітч чужою їм мовою, можлива сьогодня хиба в некультурних державах.

Культурний світ знає иншу боротьбу, не менш важну, а ще й важнійшу, як ту першу, як боротьбу за рідну школу. Сею боротьбою є боротьба за школу релиґійну, за школу католицьку.

Давнійше всі школи були релиґійні. Опісля лібералізм постарався за те, що по школах залишено вправді науку релиґії, але сама школа стала світською інституцією, незалежною від впливу Церкви. Се був перший поважний крок до школи безвіроісповідної, до усунення зі школи науки релиґії, до позбавлення її зовсім християнського характеру. Се друге завдання виповняє тетер послідовно дитина лібералізму — соціялізм. Всьо йде по плянови. На зїзді масонів в Лондоні в 1919 р. порішено преці, що за упадком престолів мусить послідовно піти упадок вівтарів. І соціялісти переводять тепер сей масонський наказ у всіх державах.

Очевидно, що й католики не сидять із заложеними руками, а стають і собі до боротьби за школу. Соціялісти за школу безконфесійну, католики за школу конфесійну, християнську.

Як оправдують католики своє домаганнє релиґійної, католицької школи?

Кождий католик обовязаний дбати про те, щоби й його діти були виховані на примірних добрих католиків. А бути примірним, добрим католиком се не мала річ. Се значить, що треба знати основно свою віру і її характерно визнавати. Се значить вести безнастанну геройську боротьбу зі злим духом, світом і самим собою; боротьбу, що кінчиться щойно зі смертю.

Примірний католик не вдоволяється тим, що вислухає в неділі і свята Служби Божої, що раз до року в Великодному часі висповідається й запричащається. Ні, він відвідає церкву також в часі вечірних богослужень, як недільних, так і повседневних. Коли можливо, він кожду свою щоденну роботу зачне від вислухання Служби Божої; він старається бодай раз у тижні, якщо не кождої днини, приступити до Господньої Трапези. Він не залишить ніколи нагоди вступити до відчиненої церкви і зложити поклін утаєному в Пресв. Евхаристії Ісусови Христови.

Він, примірний католик, є ревним членом брацтва або католицьких товариств, членом Марійської Конґреґації, він радо віддає свої прислуги опіці над убогимп. Він причиняється по своїм силам до буцови й удержання церков, і де треба, спомагає духовенство.

Для примірного католика супруже се свята річ; він не лякається приросту своєї родини. В його хаті знаходиться хрест на почесному місці, а святі образи прикрашують стіни його кімнати. Він усуває зі свойого дому всьо, що ображувалоби віру й моральність.

У нього всі встають рано, щоби перед роботою був час змовити ранішні молитви; не опускається також молитва перед їдою і по їді, а перед спанєм збираються всі разом, щоби відмовити вечірню молитву.

В домі примірного католика обходять належно всі свята й пости.

Примірний католик ані сам не придержується поганої, неморальної моди, ані не стерпить її серед своєї родини. Він читає тільки католицькі часописи, а не стерпить в своїй хаті невтральної й ображуючої мораль літератури. В його родиннім кружку весело й приємно.

Він старається, щоби й свої діти виховати в вірі його батьків, щоби вони могли діставати католицьку науку. Йому не байдуже, з ким вони пристають, як забавляються, що читають; він тішиться, коли його дитина вибере священичий чи монаший стан.

А коли смерть застукає в його двері, він чимскорійш посилає по священика, щоби ніхто з його домашних не скінчив свойого життя без церковної потіхи, На померших памятає він безнастанно, замовляє Служби Божі за них і жертвує їм відпусти.

Але примірний католик живе не тільки серед своїх чотирох стін по приписам своєї віри. Він являється і в прилюдному життю вірним підданим Христа-царя.

Він слухає своєї законної влади, бореться з соціялізмом і комунізмом, виступає проти вільнодумства й невірства та отверто й відважно висказує свої переконання.

Він відкидає клясову боротьку й шукає розвязки суспільного питання в тому напрямі, який вказує католицька Церква.

В сповнюванню своїх обовязків, у виборі орґанізацій, котрих хоче бути членом, при виборі кандидатів до всяких законодатних і заступчих тіл, кермується він завсігди своїм католицизмом, Він спомагає всякий католицький рух радою і ділом.

Одним словом, все з характером, що є в силі понести всяку жертву, коли сього домагається Божа слава.

Не легка отже річ бути добрим, примірним католиком.

І до вироблення такого геройського характеру, котрий мусіби з такої боротьби виходити завсігди витязем, малиби вистарчити дві години на тиждень науки релиї та кілька в роді спільних богослужень?

Хотяйби навіть катехит виповняв свої обовязки якнайкраще, хотяй бувби якнайревнійшим священиком і якнайліпшим педаґоґом, хотяй не опустивби ні одної години, то все таки відповідь на повисше питанне мусить випасти заперечуюча.

Скільки то дітей не користає належно з науки ізза неуваги, природної обмежености, неприсутности в клясі! Як часто годі дитині погодити те, що чує від катехита, з тим, що бачить у инших дітей або в дорослих!

Чи родичі в силі доповнити те, чого тут не достає? Вони або не вміють того зробити, або не мають на се часу. Катехит отже полишений тут на свої власні сили при двох годинах науки на тиждень!

Так бути не повинно! Католики повинні добиватися того, щоби ціла шкільна наука відбувалася в католицькому дусі. Тут не йде про католицьку науку релиґії, а про католицьку науку світських предметів. До науки релиґії не потрібно конечно будувати аж школи; її можна уділяти і в церкві.

Школа потрібна до науки світських предметів. Знаменем школи не є отже наука релиґії, а наука світських предметів. Коли наука світських предметів є міжконфесійна, невтральна або безрелиґійна, тоді й ціла школа є міжконфесійна, невтральна або безреліґійна, без огляду на те, чи катехитови позволяється ласкаво відбути його дві години релиґії тижнево, чи не позволяється. Колиж наука світських предметів є католицька, то тоді тільки школа є католицькою школою, хотяйби не в ній, а тут в церкві уділяв катехит науки релиґії. Католицька світська наука, значить: католицький учитель, виключно католицькі ученики, католицьке урядження школи, католицьким духом пронизаний науковий матеріял, католицькі книжки й наукові середники.

Невтральна світська наука се абсурд!

Можна пробувати усунути з книжок до читання й писання, з пісень, з науки природи, ґеоґрафії й історії, всьо, що відноситься до Бога й релиґії; можна пробувати; се ніколи не вдається, але хотяйби й вдалося, тоді вислідом того не булаби ніколи наука невтральною, а безрелиґійна. Бо науковий плян, що з принципу промовчує Бога й релиґію; науковий плян, що на години читання й писання ставить дітям перед очи образ життя, в котрому не згадується про його початок і кінець; науковий плян, що не дає місця для релиґійної пісні; науковий плян, що поучує вправді діти про природу, але що не звертає серця й розуму дітей на того, котрий сотворив ту природу; науковий плян, що учить історії, але не вказує

на того, в котрого руках спочиває доля народів; такий науковий плян можна називати невтральним, але він є в дійсности безрелігійний, безбожний. Сам Бог сказав: „Хто не зі мною, сей проти мене". Наука світських предметів без Бога се наука проти Бога!

Як науковий плян, так само й особа учителя не може бути невтральна. Учитель може старатися скрити перед дітьми свій світогляд. Та се йому не вдасться. Око в дітей бистре! По кількох днях пізнають вони наскрізь свого учителя. Чим невтральний учитель ліпший, тим небезпечнійший, бо має більший вплив на молодіж.

Невтральна світська наука отже се абсурд.

Зовсім инакше з католицькою світською наукою. Вже по зовнішному виді шкільного будинку, по хресті на видному місті, образови або статуї, можна відразу побачити, яка в ньому відбувається наука. Так само внутрішне урядженнє є католицьке (хрести, святі образи на коридорах і на стінах кімнат, статуї і т. п.). Тому що в такій школі самі католицькі діти, нема обави, щоби тут прийшло коли до образи їх релігійних почувань з боку товаришів. Католицький учитель є свідомий того, що він заступає католицьких родичів, що є співробітником слуг Бога й Церкви. Він не залишає найменшої нагоди, щоби в діточу душу впоїти християнські погляди. Його життє є згідне з його словами.

Науковий плян католицьких шкіл опертий на католицьких принціпах. Всьо стремить до того, щоби дитину відвернути від злого, а навернути до доброго. Чи при науці читання або писання, чи при співі або ґеографії, історії або природі, католицький учитель має все нагоду вказати на Бога, на його провидіннє, на його прикмети, на його доброту, красу і т. д.

Навіть при таких предметах як рисунки і жіночі ручні роботи вибирає католицька школа відповідні моделі, що мають відношенне до релігії й літургії.

Ось яка ріжниця між католицькою наукою і невтральною!

Ясно отже, що обовязком католиків старатися всіми силами про те, щоби їх діти мали щиро католицькі школи.

Для католицького населення — католицькі школи!

Зеднуйте передплатників „НОВІЙ ЗОРІ"!

Доц. Унів. Д-р В. Залозецький.

Націоналістична й патріотична ідеольоґія.

Für Länder wie Italien ist der Nationalismus nicht nur ein Verbrechen, sondern eine Torheit; und Torheit ist für die Völker schlimmer als Verbrechen...
Francesco Nitti.

Ніколи так гостро, як в нинішній, повоєнній Европі не зарисовувалися ріжниці між тими обома, зовсім противлежними ідеольоґіями. Ніколи навіть в наполеонській добі, в якій зродився новочасний націоналізм, не виступали так сильно ті ріжниці, які стоять нині перед кождим чесним провідником-політиком та патріотом горожанином та домагаються своєї розвязки.

На перешкоді розвязки цего важного проблєму стоїть перемішання і захаотизованнє понять про громадсько-політичні явища. Їм треба протиставити ясність і очеркненість цих понять. Тож з тої причини, що політична наука та штука не може і не сміє послуґуватися тільки імпресіями, тільки імпровізаціями в подаванню образів — цілей людського хотіння, а мусить ясно, холодно, очеркнено ставити ці цілі так, щоби той, що веде і той, який за ним ступає, не загубилися в хаотичній темряві, а ступали на певнім ясно освітленім шляху до певної, ясної цілі...

Квінтесенціональна ріжниця обох ідеольоґій є та, що вихідною точкою націоналістичної ідеольоґії є абстрактне поняття Нації [1]), а не реалізація політично-територіяльних стремлінь, яке завершується в Державі — а навпаки основою патріотичної ідеольоґії є Держава-Батьківщина, цебто реалізація політично-територіяльних стремлінь даного громадянства.

Як націоналістична ідеольоґія виходить з поняття нетериторіяльної, абстрактної, бездержавної »нації«, так патріотична ідеольоґія опирається на конкретних реальних стремліннях політично-територіяльних даного громадянства, які находять свою реалізацію в Державі [2]).

Націоналістичну ідеольоґію можна собі подумати без Території-Держави, патріотична ідеольоґія без Території-Держави немислима [3]).

З цеї загальної характеристики обох ідеольоґій випливає їх зовсім відмінне примінення в політичнім життю і зовсім відмінні наслідки цего примінення.

1. Націоналістична ідеольоґія.

Націоналізм, цебто націоналістична ідеольоґія є передовсім ідеольоґією неорґанічною. Відкидуючи головну основу всіх здорових, політично-громадських явищ, якою є територія і свідомість цеї території націоналістична ідеольоґія є висловом не всіх мешканців даної території, які з тою територією способом свого життя, своєї праці та продукції є звязані — а якоїсь ґрупи цих мешканців, котрі в імя якихось племінних, расових, культурних чи віроісповідних інтересів, інтересів, які часто противорічать інтересам цеї землі, творять такі чи инші політичні уґрупованнє.

Націоналістичні ідеольоґії ніколи не можуть обхопити цілости інтересів всіх мешканців даної землі-території, а навіть противно, вони шкодять цій цілости, висуваючи домаганнє тільки якоїсь одної націоналістичної ґрупи.

Неорґанічна структура демократично-республиканських політичних систем найбільше сприяють якраз націоналістичній ідеольоґії. Механічна централізація, перевага міст над провінціями, усунення хліборобських та взагалі продукуючих елементів в таких демократично-республиканських системах, далі нахил до радикальної демаґоґії, парляментарної анархії та партійної корупції сприяє в найбільшій мірі націоналістичній ідеольоґії. Націоналізм стає тоді таким самим партійно-демаґоґічним ґаслом боротьби всіх проти всіх як соціялістичні ідеольоґії. Між ними нема основних ріжниць в методі політичної боротьби.

І так як ціла континентальна демократично-парляментарна система є явищем політично-громадського розкладу, так само і націоналістична ідеольоґія є явищем деструктивним, неґативним, руїницьким. Вона хоче штучним, механічно-словесним ґаслом заступити саме те, що республикан-

[1]) Се демократичне поняття Нації є чисто словесне, літературне — а не реальне дійсне та орґанічне Воно не виростає зі стремлінь всіх мешканців даної території, а заступає тільки певну ґрупу людей, які під ґаслом „Націоналізму" беруть собі монополь на то представництво. Тому протиставиться орґанічне реально-територіяльне поняття політично-патріотичне

[2]) Пор. „Листи до Братів Хліборобів" В. Липинського IV. р. 122—124.

[3]) В. Липинський називає клясичним приміром націоналізму Жидів „націю позбавлену зовсім почуття патріотизму, але посідаючу найсильніще між всіми націями почуття екстериторіяльної віроісповідної солідарности. Нація найбільш націоналістична, найменьш патріотична" і найменьш здатна до політично-державного життя.

Шпитальна кімната ч. 9.

Найблизчий, що до нього в шпитальній кімнаті ч. 9 підійшла смерть, був Гнат Жилка, строяч фортепянів.

Сонце хилилося саме до заходу, як його душа почала розставатися з тілом. Недужий став неспокійний і торкався разураз покривала дріжучими пальцями білих рук, змережаних синіми жилками. Сестра Антонія поклала йому руку мягко й немов успокоюючи на чоло, що все більш і більш хололо.

— Зближається його кінець! — подумала вона й відмовляла нишком молитви за вмираючих.

Так, це зближався його кінець; умираючий Жилка бачив у смертних судорогах річи, що їх сестра Антонія не могла бачити.

Він бачив себе, як сидів біля фортепяна, що мав його настроїти. Фортепян був отворений так, що видно було лискучі струни. Та Гнат Жилка знав у цій хвилині: він і цей інструмент були одно ество. Його серце лежало в цих струнах, що були розіпняті тут перед ним. Тепер ударив він тон, що задзвенів чисто, ясно та звучно. Гнат Жилка чув цей тон, але й відчував його теж заразом як думку й як почуванне. Він відчував його як спогад чогось у житті, ні як багато спогадів про річи в його житті, що були такі чисті, ясні та звучні як цей тон, що його саме добув він із фортепяна, що не був нічим окромішним, тільки творив одно з ним. Ці спогади, так відчував він, лежали глибоко під його свідомістю й перлися тепер і повагом виринали в гору в ясне світло. Однак це їх піднімання було безконечно трудне й болюче так, що він стогнав і свист його віддиху переходив у пхинькання. Та справді тепер стояв один із цих чистих, ясних спогадів мов любий, ніжний звук: ненька. До нього прилучився другий: його дитячі літа... третій: його суджена... і всі вони дзвеніли ясно й весело. На радощах ударив він тепер другий тон... третій... а потім повні акорди обіруч... усі вони дзвеніли чисто, ясно та весело. Нараз, як він знов торкнувся клявішів, пронісся пронизливий стогін у його грі. Він глянув: одна струна зівсім спустилася. Коли він вдарив її з окрома, дзвеніла бляшано, хрипко, дзенькітливо, пусто. І заразісько добувалися ще з більшим трудом, ще болючіш нові спогади з нього.

Він шукав у своїому житті, безнастанно добуваючи тон, що вже сливе зівсім став німий. Де було щось таке спущене, таке пусте, таке пірване, як ця струна? Ах... тепер виринула в ньому думка гірка й болюча, що звалася: Бог. І кілько раз він ударяв у пусту, спущену струну, все відбивалося в його нутрі: »Боже... Боже... Боже... о Боже!« Він не зівсім забув його, свойого Бога, бідний строяч фортепянів на багатьох і на далеких мандрівках свойого життя... та тоді як померла його суджена, щось пірвалося в його душі... Тоді поріжнився він із Богом і вже не було правильного звязку між ним і Богом.

— Ах, так не може вже бути ніякої гармонії — подумав умираючий тепер і разураз добував пустий тон — ти мусиш це змінити!

І він старався напняти знову спущену струну. Та як не старався, все відчував страшний біль, що пронимав його тіло й душу аж до останнього волоконця. Мав враженнє, що якась невидима рука вириває з його душі все, що не було в ясних, чистих і світлих спогадах. Мав враженнє, неначеб ця спущена струна мала безліч горішніх і долішніх тонів, що всі треба було враз із ньою змінити. Таємнича рука, він чув це, стягала всі струни цих горішніх і долішніх тонів ураз із ньою. І Гнат Жилка чув, що згине з болю та горя. Та нараз зникла страшна мука й якийсь голос говорив:

— Тепер грай!

Він грав. Спершу боязко, потім могутніми вдарами опускав руки — на біле покривало? Ні, на фортепян, що при ньому він сидів, що в ньому було його »я«. Струна в струну напняті — і цього не міг ніхто бачити крім нього. Сестра Антонія хотіла втишити його руки й старалася ніжною насилою зложити їх разом... та він виривав їх і грав дальше на своїх невидимих клявішах. Вона бачила, як він зарив голову назадгузь у подушці... та він сидів перед своїм таємничим інструмен-

сько-демократичний систем знищив, а саме здорову, на консерватизмі оперту реальну силу і міць Нації.

Там, де в дійсности вже єдности Нації нема, де зломано консерватизм, а необмежений нічим поступ жене Націю в пропасть, там, де партійна боротьба догризає останки здобутих тяжким зусиллям основ орґанічної Нації — там націоналізм мусить пустими, демаґоґічними гаслами кричати про Націю, забуваючи, що словесний крик ніколи не може заступити реально-істнуючої і тому того крику не потребуючої Держави - Нації.

Націоналістична ідеольоґія ціхує також всі незаконні абсолютні монархії і диктатури. І тут вона служить гаслом демаґоґічного гіпнотизування мас і то найчастійше в цілях імперіялістичних, заборчих. І тут психольоґічний підклад націоналістичної ідеольоґії подібний як в демократичних республиках, тільки принимає певні на зовні звернені войовничі ознаки. Ось як характеризує сучасний італійський націоналізм Франческо Нітті [4]):

»Національна держава опирається на націоналізмі, на недовірю супроти других Націй, на програмі насильства, одушевлення й війни. Націоналізм не означає любови до Батьківщини, але опирається на ненависти до других країв. Кожда національна держава може розвиватися тільки зі шкодою других націй. Націоналізм для нації є те саме, що біґотерія для релиґії: зниження і пониження взнеслої Ідеї. Націоналізм кождого народу стремить льоґічно до геґемонії над другими народами; так націоналізм перемінюється все в імперіялізм зі шкодою національної ідеї.

Націоналізм в Італії мусить викликати з природи річи націоналістичні рухи німецькі, французькі та славянські. Націоналізм є для Італії як не джерелом безплодної ненависти, то може навіть прямою дорогою до самогубства. Це є програма будучого зубожіння, позбавлена зовсім розуму...

Це відноситься до Італії, нації державної, побідної в війні... а в якій мірі мусить це відноситися до націй недержавних та побіджених у війні!

2. Патріотична ідеольоґія.

Вихідною точкою патріотичної ідеольоґії є територія і свідомість цеї території. Тому патріотична ідеольоґія звязана орґанічно-життєво з територією і всіми її мешканцями. Переважають у ній інтереси територіяльні місцеві, цебто інтереси мешканців цеї землі, які з тою землею звязані життєво. Не закон раси, племени, релиґійного віроісповідання, а закон Землі-Батьківщини є основою тої ідеольоґії.

Тому ідеольоґія практична спирається на природнім ґієрархічнім громадськім верстованню, де кожда кляса і кожда зорґанізована по своїому способові праці одиниця сповнює природну їй тільки орґанічно дану функцію. Тому патріотична ідеольоґія спирається на співжиттю, на співділанню на рівновазі всіх так матеріяльно як і духово продукуючих кляс Землі-Батьківщини, з якої вона родиться. Маючи на увазі все інтерес цілости Землі - Батьківщини, патріотична ідеольоґія в імя любови до тої Землі старається про мирне співжиття горожан одної землі — а оминає внутрішні тертя, внутрішну боротьбу при помочі одного понадклясового, понадіндівідуального монархічного принципу.

Концентруючи в собі інтереси всіх мешканців даної території, виступаючи проти поневолення одною клясою всіх других громадських верств — патріотична ідеольоґія є висловом всіх реальних дійсних сил даної території. Нація, яка виростає з патріотичної ідеольоґії, це не якийсь невловимий літературно-словесний фантом, не демаґоґічно-партійне гасло, не боротьба репрезентуючих Націю націоналістів — з ненаціоналістами, а реальна сума сил всіх мешканців даної території.

В противенстві до націоналістичної ідеольоґії ідеольоґія патріотична є ознакою осілого хлібороба, а не спекулюючого в тій чи иншій формі інтернаціонального кочовика - спекулянта [5]).

Патріотична ідеольоґія все заступає і до упавшого боронить місцеві, територіяльні інтереси, як супроти внутрішнього руйника демаґоґа так і супроти ненаситного інтернаціонального капіталістичного спекулянта.

О много конечнійшою, для еґзистенції майже необходимою є ідеольоґія патріотична для націй, які мали колись Державність, її стратили, а хотять її відродити. Відродження Нації в Державу може відбутися тільки на основі патріотично-територіяльної ідеольоґії. Націоналізм, який нищить, як ми це бачили, здорові державні орґанізми, стократ небезпечнійший і погубнійший для громадянств, що відроджуються [6]). Замість консолідувати всіх мешканців спільної території, замість витворювати межи ними спільність інтересів — він розріжнює їх щораз сильнійше і витворює внутрішну боротьбу своїх проти своїх, яка кінчиться розгромом та руїною.

Це нам треба тямити, нам, які носимо ще на собі кровавi пятна невблаганих історичних законів, які в 1918 році націоналістичним повстанням проти Гетьманської держави, єдиної політично-територіяльної реалізації Української Державности немилосерно нас покарали.

---

[4]) Francesco Nitti „Bolschewismus Fascismus uud Demokratie" 1926. Хоч і з загальними демократичними поглядами автора не ідентифікуємося, то обсервація шкідливости націоналізму є дуже влучна

[5]) Уже нині видно, хто стояв і стоїть за плечима французького націоналіста; се той інтернаціональний біржевий спекулянт, котрий для своїх спекуляцій вів Францію і нею узброєну Росію на кровaву світову розправу. Нині жадає звороту капіталів і далі спекулює на.., руїнах Франції!

[6]) Нації, які втратили свою самостійність, можуть відзискати її тільки патріотично-територіяльним способом політичної орґанізації. Таким шляхом приміром орґанізувалися Чехи в боротьбі за територіяльні права королівства Чеського. Таким шляхом появлялася і в нас територіяльно-патріотична ідеольоґія консервативної Руси в добі Стадіона На жаль відступленє від тої ідеольоґії потягнуло дуже тяжкі наслідки за собою, які відчуваємо по нинішний день. Параліжувати можуть наслідки тільки відродженням, реґенерацією патріотично-територіяльної галицької ідеольоґії.

Ширіть „Нову Зорю"
і
Заохочуйте знайомих до передплати.

том і могутньо закидав голову, обсипану буйними кучерями молодощів... і грав на всіх струнах свойого єства чарівну пісню в честь і велич Бога.

— Боже! — так думав він саме — прости мені й дай мені тепер іще раз зачати, я зроблю тепер краще!

І тепер задзвеніли всі світлі, чисті та ясні спогади його життя ще раз... і він знав тепер зівсім яснісінько, що кожен мольовий тон, що був там вложений у його пісню життя, був на відповідному місці тай був конечний у величавій красі й гармонії цілости...

І зняв він руки в гору мов у захваті: звуки орґанів і шум багатьох гарф плили з далі до нього... золоте, багряне море звуків, вище понад усі земські мірила краси... янголятка співали в хорах на два, три, шість, девять голосів так роскішно, о так роскішно й повно блаженної, втішної, як до величини сфер стилізована радість звучної гармонії.

Одно словечко ще прошептав Гнат Жилка:

— Аллилуя!

Потім опали його, все ще в німому захваті підняті руки на покривало й не грали вже...

— — — — — —

Сестра Антонія замкнула йому потемнілі очі. Потім вписала в книгу недужих: »Гнат Жилка помер 6.48 вечером. А потім молилася за другого покійника з цего дня.

(Дальше буде).

З церковно-релиґійного життя.

РИМ (ВАТИКАН).

Св. Отець про спорт серед молоді.

»Міжнародні змагання в руханці та спорті між католицькими стоваришеннями Европи«, що мали відбутися з початком вересня в Римі, відкликано, бо, як пише »Осерваторе Романо« з 30 і 31 серпня, »після гідних пожалування подій в останньому часі церковна влада не вважає доцільним зкермовувати гурти молодих католицьких руховиків із ріжних італійських міст та з заграниці до Риму«. Натякається при цьому на гідні пожалування фашистівські напастування католицьких нарад студентів в Мачераті, що мусили перенестися до Асісі та напади на католицьких пластунів, коли вони вертали з праці до Кастільоне делле Стівієре в Мантуї. Із нагоди відкликаного міжнароднього католицького спортового свята орґан католицького спортового союза »Студія« містить письмо св. Отця про »Католиків і спорт«. Зміст письма такий: Найблизчий здвиг католицьких спортових стоваришень Італії дає св. Отцеві нагоду висказати радість із́за поступів та побажати сміливим по христіянськи збратаним рядам осягнення цеї мети, що до ньої їхні спортові стоваришення повинні змагати як до найвищої й найблагороднішої мети. В журбі запевнити людині, а передусім молоді відповідне добро не може стоваришення не дбати про фізичне усовершення цих, що становлять найкращу його надію, бож таке усовершення на основі приповідки: »В здоровому тілі здорова душа« вяжеться з духовим поступом. Стоваришення не може не дбати заохочувати цих виховників молоді, що вірні основам христіянської мудрости, щоб працювали над повним згармонізуванням виховання тіла юнака з розумовим, моральним і релиґійним вихованням і цим, що розумно дбатимуть про здоровля й тіло, також і на цему шляхові плекатимуть піднесення духа, Його діяльність само собою буде живіща, коли в підчинених спосібностях найде здоровий і слухняний знаряд«.

»Рим і міжконфесіоналізм«.

»Осерваторе Романо« з 30-31 серпня протестує проти відбуття міжнароднього конґресу для морального виховання без »огляду на ріжність раси, національности й релиґії«, що має відбутися в Римі від 28 вересня до 2 жовтня під протекторатом італійського короля, президента міністрів Мусолінія та підміністра Феделя. Завданням цего конґресу має бути уложення загального, »понадконфесійного« морального кодексу. »Осерваторе Романо« замічає, що до почесного комітету запрошено й чимало масонської бюрократії. Для будистів, Жидів і протестантів може й може бути спільна мораль, що їх мораль коріниться в св. обявленню. »Навіть колиб ці, що влаштовують конґрес — кінчить »Осерваторе Романо« — не оставили на боці католицизму, то й тоді не булоб на конґресі місця для католиків, бо правда, що її висловом є католицизм, не працює ніколи разом із блудом. Зазначуємо ще раз, що без католицизму всякий почин, всяке підприйняття чи конґрес для морального виховання в дійсности є актом ворожого заперечення Божого Давця всего добра, а практично це пуста академія. Католики вважають заповіджений конґрес позитивним і прямим наступом на цей найвищий духовний і моральний учительський уряд св. Отця, що проти нього римський конґрес наміряє висказати своє заперечення й зневагу. Ми відповідаємо на це горячим протестом і заявляємо голосно й святочно, що для 300 міліонів розсіяних по всій землі людей і для всего італійського народу »Міжнародній конґрес для морального виховання« від двацяти століть є в Римі без

перерви, в найвищій власти Церкви, у соборній Церкві, від осередків культури аж до найдальших гряниць, де в тіни хреста місіонар молиться, навчає й трудиться«.

ЗАКАРПАТЩИНА.

На днях іменувала Апостольська столиця о. Петра Павла Ґойдіча, монаха Чина св. Василія Вел. з Ужгороду Апостольським адміністратором Пряшівської Епархії. О. П. Ґойдіч ур. 17 липня 1888 р. Вже як світський священик вступив до новіціяту ОО. Василіян в Мункачеві 1922 р., якраз тоді, коли галицька Василіянська Провінція обняла Закарпатську і переводила реформу тамошніх Василіянських монастирів. О. Ґойдіч визначався все великою ревностю і апостольським духом. Нового Апостольського Адміністратора чекає велика й тяжка праця, але коли милосерний Господь кличе на так відповідальне і тяжке становиско, то певно й додасть сили до успішної праці.

ІТАЛІЯ.

На віднову базилики св. Павла.

Італійське правительство рішило призначити на відбудову базилики св. Павла 3,300.000 лірів. Цю суму виплатять у трьох річних ратах. Базилика св. Павла одержить нові вікна з лискучого алябастру. У притворі базилики уставлять статую св. Павла високу біля пять метрів, на три метри високій підставі. У звязи з відбудовою задумують і будову нового шляху, що вестиме в правого берега Тигра могутнім мостом до великого майдану перед церквою.

Італійське правительство проти неморальної преси.

Італійське правительство наказало префектам Італії виступити рішучо проти неморальної, сороміцької преси та проти брошур і видівок цего рода. Коли попадуться такі видання в торговлях, то слід їх конфіскувати. Розсилку таких видань треба спиняти всіми способами.

Проща католицької італійської молоді до Кастіліоне делле Стівіере.

Проща католицької молоді Італії до Кастіліоне делле Стівіере до святині св. Альойзія стала одним із найкращих свят ювилею св. Альойзія. Число молодих прочан виносило більше як 30.000. Були заступлені трохи не всі стоваришення північної Італії. О півночі з 22 на 23 серпня читав о. Пранціні понтифікальну Службу Божу, а по ній слідували безперервно Служби Божі аж до 9 години рано. О 9-ій год. почалася процесія. За рядами молоді слідувало духовенство й епископи. В поході несли золоту урну з лобиною Святого. За юнаками слідували 31 жовтня дівчата. 600 членицъ католицької молоді Італії відбуло пощу до Кастіліоне.

Релиґійне стоваришення для поширення католицької преси.

Релиґійне стоваришення для поширення католицької преси заснував у 1924 р. о. Дон Альберіоне (Дієцезія Альба в півн. Італії). Це стоваришення має тепер 13 священиків, 40 студентів богословія, до 300 семінаристів, що ходять іще до ґімназій, та до 300 жінок і дівчат, між ними чимало вчительок. Стоваришення має дві ріжні ґрупи членів. Одна ґрупа це члени працівники, а друга зовнішні члени, що підпомагають товариство молитвами та річними вкладками. Головне стоваришення обнимає одну вітку чоловіків і другу жінок. До першої вітки належать священики, семінаристи й братчики. Одні з них вибразовуються на письменників, другі вчаться на друкарів. Жіноча вітка має теж поодинокі відділи, що теж працюють у користь католицької преси. Стоваришення видає тепер 11 тижневиків і багато місячників. Пустило в народ до 300.000 примірників дешевого видання св. Письма, заснувало 650 прихідських бібліотек, влаштувало 80 католицьких книгарень релиґійного письменства. Політику виключило стоваришення зівсім із обсягу своеї діяльности. Тепер заснувало стоваришення осідок і в Римі і видає тут популярний прихідський часопис.

Про культурну боротьбу в південному Тиролі

вручило південно-тирольське духовенство пропамятне письмо італійському міністрові Феделею при нагоді його побуту в Боцені. В письмі говориться на основі папських послань і дієцизальних статутів, що рідна мова це єдиний засіб до науки дітей катехізму й влити в них розуміння краси католицької віри. Із цего слідує, що заборона вчити німецьких дітей катехізму німецькою мовою це важке утруднення, коли не внеможливлення науки релиґії. Письмо домагається на прикінці »приміни католицьких основ в повному обсязі, в усіх законах і розпорядках« і звертається з цим до прихильних католицизмові мужів фашистівського кабінету. Та письмо остало без наслідків, бо зараз після нього появився шкільний розпорядок, що гострістю перевисшив усі попередні розпорядки.

Нове повне видання Анунціевих творів

має появитися під почесним протекторатом італійського короля й міністра президента Мусолінія. »Осерваторе Романо« протестує проти цего пляну й заявляє, що книжки Анунція шкидні для молоді та крім цего поміщені на індексі.

ФРАНЦІЯ.

Французька брошура п. н. »Релиґійна війна у Франції«

подає, що в дієцезії Соасон на 530.000 католиків тільки 50.000 прийняло великодне св. Причастія. Одна парохія з 666 душ мала тільки 80 людей на недільній Службі Божій і тільки 7, що прийняли великодне св. Причастя, між ними тільки один мущина. Інша парохія з 436 мешканцями мала 25 людей на недільній Службі Божій і 25 приступило до великодного св. Причастя, між ними теж тільки один мущина. Місто Соасон має само три парохії з 8000 католиками в одній і по 3000 в двох других. На недільній Службі Божій найбільшої парохії буває до 1800 людей і тільки 1200 сповняє свій великодний обовязок, між ними тільки 280 мущин. У двох інших парохіях тільки 45 людей бере участь у недільній Службі Божій, а до великодного св. Причастя приступило всего 150 людей, між ними 15 мущин.

Одну третину, а то й половину дітей не хрестять

уже в крайніх париських дільницях. „Les

О. СЕВЕРИН САПРУН.

Дмитро Бортнянський як творець і реформатор.

Духовно-музичні ТВОРИ БОРТНЯНСЬКОГО

ЧАСТЬ II.

Твори дво-хорні.

39. Слава Єдинородний. 40. Іже Херувими. 41. Нині сили небеснія (київского напіву). 42. Вкусите й видите. 43. Вечери Твоєя Тайния. 44. Да мовчить всякая плоть человіка. 45. Творяй ангели своя духи 46. В память вічную ч. 1. Es-dur. 47. В память вічную ч 2. B-dur. 48. Во всю землю ізиде віщаніе їх ч. 1. C-dur. 49. Во всю землю ізиде віщаніе їх ч. 2. C- ur. 50. Радуйтеся праведні о Господі. 51, Явися Благодать Божія ч. 1. A-dur 52. Явися Благодать Божія ч. 2. C-dur. 53. Явися Благодать Божія ч. 3. G-dur. 54. Явися Благодать Божія ч. 4. C-dur.

ЧАСТЬ III.

а). Твори чотироголосні.

55. Тебе Бога хвалим ч. 1. F-dur 56. Тебе Бога хвалим ч. 2. C-dur. 57. Тебе Бога хвалим ч. 3. F-dur. 58. Тебе Бога хвалим ч 4. B-dur.

б). Твори дво-хорні.

чч. 59—68. „Тебе Бога хвалим" — від 1—10. I. D-dur, II. C-dur, III. C-dur, IV. B-dur, V. C-dur" VI. C-dur, VII. C-dur, VIII. D-dur, IX. C dur, X. B-dur.

Б). Оригінальні твори в формі концертів.

ЧАСТЬ I.

33 концертів чотироголосних.

69. Воспойте Господеви піснь нову (I). 70. Торжествуйте днесь всі люблящії Сіона (II). Господи силою твоєю возвеселиться цар (III). 72. Воскликніте Господеви вся земля. (IV). 73. Услишить Тя Господь в день печали (V). 74. Слава во Вишних Богу (VI). 75. Прийдіте возрадуємся Господеви (VII). 76. Милости Твоя, Господи во вік воспою. (VIII). 77. Сей день єгоже сотвори Господь (IX). 78. Пойте Богу нашему, пойте (X). 79. Благословен Господь, яко услиши глас (XI). 80. Боже, пісньнову воспою Тебі (XII). 81. Радуйтеся Богу помощнику нашему (XIII). 82. Отрягну сердце моє, слово благо (XIV). 83. Прийдіте воспоєм людіє (XV). 84. Вознесу Тя, Боже мой, царю мой (XVI). 85. Коль возлюбленна селенія Твоя Господи! (XVII). 86. Благо есть ісповідатися Господеви (XVIII). 87. Рече Господь — Господеви моєму (XIX). 88. На Тя Господи уповах (XX). 89. Живий в помощи Вишняго (XXI). 90. Господь просвіщеніе моє XXII) 91. Блажені людіє (XXIII). 92, Возведох очи мої в гору (XXIV). 93, Не умолчим никогда Богородице (XXV) 94. Господи Боже Ізраілев (XXVI). 95. Гласом моім ко Господу возвах (XXVII). 96. Блажен муж бояйся Бога (XXVIII). 97. Восхвалю імя Бога моєго з піснею (XXIX). 98. Услиши Боже глас мой (XXX). 99. Всі язици восплещите руками (XXXI). 100. Скажи ми Господи кончину мою (XXXII). 101. Вскую прискорбна еси, душе моя (XXXIII). 102. Да воскреснет Бог (XXXIV). 103. Господи, кто обитает в жилищи Твоєм (XXXV).

ЧАСТЬ II.

10 концертів дво-хорних.

104. Ісповімся Тебі Господи. 105. Хвалите От роци Господа. 106. Прийдіте і видіте діла Божія 107. Хто взидет на гору Господню. 108. Небеса повідають славу Божію. 109. Хто Бог велій, яко Бог наш 110 Слава во вишних Богу. 111. Воспойте людіє боголіпно в Сіоні. 112. Се нині благословите Господа. 113. Утвердися серце моє о Господі.

В) Гимни і частні молитви:

114. Предвічний і необходимий (гимни на 1 голос). 115. Коль славен наш Господь в Сіоні (на 1 голос). 116. Гимн Спасителю. 117. Коль славен (на 4 голоси]. 118. Молитви перед обідом і вечерою і по них.

І. Опери.

1. „Алкид", перший раз виставлена 1776 р в Венеції, опера в двох діях. 2. „Креонт" 1. раз вист. 1777 в театрі Бенедиктинців. 3 „Квінт Фабій" 1. раз вист. в 1779 р. в Модені. 4. „Ле Фасон" 1. раз вист. 1786 р. Павловську.

II. Музика камеральна.

Квінтет C-dur.

III. Инші твори:

1. Симфонія B-dur [септет]. 2. Твори для сольоспіву з фортепяном. 3. 30 арій на спів з орхестрою. 4. 16 хорів з орхестрою з рос. текстом. 5. 61 концертів, сонат, увертур, маршів і ріжних творів на дуту орхестру 6. Кілька творів до лат богослужения з орхестрою.

Як бачимо, спадщина по Бортнянськім і в ділянці світської музики не мала. Біда тільки тому, що ці твори не всі видані, богато з них ще до нині знаходиться в рукописах в Італії, а богато криється в бібліотеці придворної капелі в Петербурзі.

БОРТНЯНСЬКИЙ — А МИ.

В попередній части ми запізналися з творчістю Бортнянського і як бачимо, його спадчина велика не тільки в ділянці духовної музики, але і в ділянці світської. Мимо цего його твори в нас майже незнані. Отже ми самі не знаємо свойого духа-великана. Ріжні причини на це складаються:

1) Перша причина це та, що Москва на силу Бортнянського анектувала, післала на науку, зробила придворним композитором і визискала його талант.

2) Друга причина це та, що його уважають виключно духовним композитором. Мала скількість наших музиків, переважно світських людей, не надто цікавиться духовно-музичною творчостю; з другої сторони в наших духовних сферах нема рівнож майже ніякого зацікавлення духовно-музичною стороною нашого Богослуження, тому то його твори з виїмком кількох, головно на галицькім ґрунті, не спопуляризовані і не розсліджені.

3) Третя причина, і мабуть найблизша, в тім, що у нас музична культура дуже мала в порівнанню з велитнем Ґенія Бортнянського, що його творів ми не в силі навіть були добре пізнати, бо не мали сил на їх виконання.

І одній і другій і третій причині можна зарадити і треба зарадити:

1) Першим нашим святим обовязком є передовсім сказати собі: Бортнянський наш — і тільки наш. Дає нам на це повне право по перше: його походження, а по друге: його твори, котрі по своїй будові і по своїй фактурі чисто українські. Нічого не вдіяв мундір директора царської капелі. Нічого також факт, що світські

Dossiers de l'Action populaire" занимається питанням, як цему зарадити. Сливе не можливо на всі ці недбалі, а то й злої волі семї вплинути інакше, тільки треба ходити від хати до хати й апостолувати. Є стовариш ення, що мають це завдання, та їх діяльність не вистарчає.

Наука катехізму фільмом.

У Франції виготовили саме десять фільмів довжини 450 стіп до науки катехізму. На висвітлення кожної фільми треба десять хвилин. Цих десять фільм занимається 7 св. Тайнами й Службою Божою. Всі функції Служби Божої представили священики париської дієцезії. В приготуванні дальший ряд фільм, що зображує історію св. обрядів від найдавніщих аж по сьогодні.

Евхаристійний рух серед католицької університетської молоді

знаходить вислів у нічному почитанні найсвятіщих Тайн. Бордо це осередок такого реліґійного руху. Це нічне почитання відбувається так: академики збираються в каплиці св. Магдалини й нічне почитання починається співом усіх зібраних. Потім говорить проповідник проповідь на відповідну духовну тему. По проповіди вглиблюються приявні студенти в зміст думок, що їм піддає священик. Від часу до часу співають евхаристійні пісні. Рівночасно приступають охочі до сповіди. По півночі студенти причащаються. Часто перед властивим духовним святом відбувається виклад із світляними образами на якусь духовну або культурну тему.

Понад 54 прощ до Люрд

привезли в т. зв. »білих поїздах« 50.000 чан із усіх сторін Франції. »Білі поїзди« призначені для недужих, що їх прибуло до Люрд 3000. При цій нагоді відслонили »благодарний памятник союзників«, що має висловлювати подяку за здобутий мир. »Білі поїзди« влаштовані зівсім як санітарні поїзди й мають власних доглядачок і лікарів та духовників і помічні особи.

ЛАТИНСЬКА АМЕРИКА.

Недостача священиків.

Північ »бразілійського союза держав« числить 13,309.000 жителів. Ледво 300.000 з них протестанти. Всі інші католики з виїмком 300 до 400 тисяч поганських Індіян. На цих 13 міліонів католиків припадає 1000 тубольчих священиків. Само собою, що через це положення католицької Церкви дуже важке. Вигляди на усунення недостачі священиків у найблизчій будуччині некорисні. У 1924 р. мала північна Бразилія девять семінарів, в яких образувалося тубольче духовенство. На протязі 25 літ не висвячено більше як 570 священиків. Від 1889 р. (проголошення республики) працюють там европейські монаші чини, та без огляду на великанські зусилля й жертви, не вдалося їм доси виобразувати значнішого приросту тубольчого духовенства.

В Уруґваю як у Мексику.

Республика Уруґвай від 30 літ під соціялістичним режімом. Її президент Серато член »червоної партії«. В останньому десятилітті зірвані взаємини зі св. Столицею й католицька віра перестала бути державною вірою. Насамперед завели розводи подруж, потім прийшло радикальне усвітщення школи. Нечисленні школи, що є доси під кермою духовенства, контролюють так гостро, що контроля переходить у шикану. Християнські свята знесено правительственними розпорядками, а на їх місце введено національні свята. Так пр. із Христового Різдва зроблено »День Семї«. Назви Великодня й Зелених Свят такого самого роду. Недільного спочинку не признають зівсім. Є тільки обовязок дати робітника і урядникам один якийнебудь день у тижні спочинку. Поселяне, що прийшли з рідної країни з реліґійними почуваннями, не чують нераз місяцями Божого слова. Католики сходяться тільки в каплиці й там учителька або жінка мирового судді відчитає рожанець і на цьому кінчиться. Велика маса сільського населення байдужа. Великоміська товпа безвірна й простацька й не рідкі случаї, що юрба підростків гонить за священиком або черцем.

Протестантські місіонарі зі Зєдинених Держав Півн. Америки

підпомагані багатими й правильними датками, розвивають у Південній Америці велику пропаґанду, та ця пропаґанда обмежується на давно вже приєднані для християнства прибережні полоси. Ця обставина спонукала предсідника одного з цих місійних товариств сконстатувати ріжницю між давніми католицькими місіонарями й новітніми протестантськими пропаґандистами. Ці давні оо. місіонарі виставляли на небезпеку своє здоровля й життя й продіставалися навіть у пустарі. Коли вони починали своє діло, виглядали ці побережа, де тепер протестантські місіонарі проповідують по містах і користуються залізницями, так самісінько як тепер праліси, що їх оминають протестантські місіонарі. При тому ці католицькі місіонарі віддали неоцінені прислуги для землепису й народознавства, що признає й зівсім неприязний Церкві, Гумбольт.

Вписуйтеся в члени

Української Християнської Орґанізації

Річна вкладка від 2 зол. (для незаможних довільна)

Адреса: **Укр. Хр. Організація Львів, вул. Сикстуська 39а.**

Ворожий Українцям напрям чеської політики на Закарпатщині.

(+) Вже від року дається запримітити зміна чеської політики на Закарпатщині. Зміна в тім, що знехтовано особливше становище цеї країни, а порішено насильно зчехізувати її і так раз на все злучити її з Чехословаччиною. Головним товчком цего нового політичного курсу це зміна відношення до заграниці спричинена польсько-чеським зближенням.

Закарпатщина має 570.000 населення, а в тому 450 000 приналежних до українського народу, (хоча вони залюбки називають себе Русначками). Силою Сан-Жерменського договору приділено цю кра-

---

його твори писані на російський текст. Мельодика його українська, а про це власне ходить в композиції. Його твори це образ української душі. Через те вони, мимо своєї досконалости, ніколи не були в Росії занадто популярні, бо, мовляв, Бортнянський надто держиться »Кієвскаво распева«, а мельодика його надто солодкава, так, що Ґлінка позволив собі навіть назвати його »Сахар Медович Патокін«. На Україні натомість спопуляризувався скоро, хоч і тут була деяка неохота до нього, однак натури більше політичної чим артистичної.

2) Друга причина справа пізнання творів, і розповсюднення їх, залежить вже таки від наших музиків світських і духовних і від накладців. Їм треба цю справу полишити.

3) Здається найважнійша третя причина незнання Бортнянського і якогось відчуження, це та, що його твори виросли далеко понад нашу голову і ми не знаємо, з якого боку до них взятися. У нас тепер дійсно такий стан, що нема кому виконати його творів, щоби вони вийшли в цілій своїй красі і дійсній вартости. Головно в Галичині, де твори Бортнянського полишені виконанню хорам духовних семінарій в перерібці на мужеський хор, або ґімназійним хорам, хоч і мішаним, однак за слабим і силою і музичною зрілостю до їх виконання. Тут вже причина глибша і рада на усунення її лежить в пляновій праці над відродженням нашої музичної культури взагалі. Що дійсно стан музичної культури в нас фатальний, в це хіба не сумнівається ніхто, хто має який такий погляд на культурний розвиток народу, до якої то культури належить музика даного народу в першу чергу, бож вона зеркалом його культури.

Може тут хто спротивитися, та скаже: якже це? Чейже відома музикальність українського народа!

Це правда, та передовсім треба відріжнити музикальність від музичної культури. Не можна тих двох понять ідентифікувати. Будова слухових нарядів і психічний устрій чоловіка є жерелами звукових вражінь. Від степення тої слухової вражливости залежить більша або менша музикальність даної індивідуальности. Отже вроджену спосібність і легкість реаґування на звуки під зглядом слуховим і чутевим називаємо музикальностю.

Якщо музикальність, навіть пересічна, лучиться в гармонійний спосіб з інтеллектом і спосібностями естетичними (то є вражливостю на прояви краси), тоді щойно повстає музична культура.

У нас музикальність в цілім народі є велика, але культура музична або ніяка, або дуже мала, а коли подумаємо собі число сорок міліонів народу, то таки скажемо: ніяка. У нас кождий концерт світить пустками, бо ніхто не відчуває потреби слухати його і не розуміє його. Поважно камеральної музики у нас зовсім нема. У нас не можна зібрати хору, бо замало є тих, котрі відчувають в тім задоволення своїх культурних потреб. У нас не удержиться ніяка музична школа, бо батьки вважають, що це люксус учити дитину музики.

Щож це все говорить про музичну культуру?...

Причина цего низького стану музичної культури в нас Українців лежить головно в недостачі підстав музичного образування кождого інтеліґента. Недостача основних відомостей з обсягу теорії, історії музики, форм музичних, а отже відомостей, що чейже становлять інтеґральну часть в загальнім гуманістичнім образуванню, є головною причиною певного збочення понять, байдужности, нераз ігнорації в справах музики.

Кождий інтеліґентний чоловік має певний засіб відомостей з наук стислих, природничих, хоча ті відомости є направду спеціяльностю і нераз вимагають інтензивної умової праці. Чогож отже музика, що має величезне значіння в культурнім життю людства, що є куди приступнійшою спеціяльностю, коли ходить про елементарне пізнання її основ, історії і форм — легковажена, недоцінювана нашими школами, а дальше з консеквенції ширшим загалом інтеліґенції. Наука музики і співу в наших загально образуючих школах хоч уділяється, то трактована по мачушому. До нині не приноровляється випрактикованих школами західних держав метод — а тільки зовсім механічно використовується музикальність наших дітей і молоді, учиться їх по слуху на память пісні, створюється такі механічні хори, а в результаті з такої ніби »науки« співу наша молодь не виносить ніякої музичної інтеліґенції.

Длячого відомости приміром з математики, фізики чи хемії малиб мати більше значіння зі становища інтелектуального, чим відомости з музики зі становища культури і штуки? Чейже коли ходить про сторону утилітарну, то льоґаритми, наука про ріжнички, про інтеґрали, теорія про нескінчені числа — становлять так трудну спеціяльність, що потреба тих теорій являється в щоденнім життю кождого інтеліґентного чоловіка майже ніяка. Колиж ті трудні річи викладається в школі, то не тільки длятого, щоби збогатити ум, розширити умовий горизонт, але щоби научити комбінувати і думати. Науки сти-

їну до Чесько-словацької республики з тим, що вона одержить повну самоуправу. І самі Чехи не вірили, щоби та країна могла при них довго вдержатися й уважали її за певного рода депозит, котрий по усталенню положення в Східній Европі треба буде звернути вже то Україні, вже то Росії. Свій інтерес бачили Чехи в тім, щоби та країна під ніякою умовою не припала Мадярщині, але творили для них коридор до Східної Европи.

Таке становище чеського уряду рішало також і про політику на Закарпатщині. Як звісно ще дуже національно й політично невироблене населення Закарпатщини розбилося на два національно-культурні напрями: український і росийський.

А що з початку не було певне, чи Українцям удасться створити свою державу, чи знова Росія не посягне по Східну Галичину, тому і Чехи підпомагали оба напрями: вже то русофільський, котрий відповідає їхним зовнішним аспіряціям і симпатіям, вже то український, котрий знов сильно розвивається за співпрацею свідомих одиниць із Східної Галичини.

Колиж відтак Польща Риським договором 1921 р. запевнила собі Східну Галичину а 1925 р. антанта признала їй заняття цеї країни, тож тоді для Чехів Закарпатщина стратили значіння коридоря. За тим прийшла охота цю країну зробити на постійно приналежною до Чехословаччини, а тим самим і змінити політичний курс. З початку оказалася та зміна тим, що дали велике першенство русофільським змаганням. Це спричинило і поширення комунізму серед убогого населення, але й скріпило авторитет чеської влади.

Вкінці 1925 р. наступило польсько-чеське зближення. Наслідком того правительство зачало вже впрост ворожо відноситися до українських провідників і цілого українського руху. В першій мірі відбилося це на школі, котру обмежують щораз то більше, насилають Чехів урядників і учителів на місце Українців, а цілу країну віддають на поталу скорумптованих чеських леґіонерів.

В останніх часах цей ворожий напрям перейшов у формальне переслідування Українців. Під позором відкриття нібито тайної орґанізації „Розбуджена Україна", котра мала стояти в тісній сполуці з галицькими Українцями і їм помогти в боротьбі з Польщею, переведено численні арештування. Всюди переводять домашні ревізії і всякими способами тероризують українське населення. Тим способом замкнений зістав перстень поневолення українського руху. Без Чехословаччини цей перстень від Балтику до Чорного моря бувби прірваний. Це одначе повинно нас побудити до тим більшої активної праці над національним і державним освідомлюванєм українського населення.

Політичний огляд.

УКРАЇНСЬКЕ ЖИТТЯ.

Делеґація печеніжинських Українців у куратора Собінського.

Дня 17. ц. м. була в львівського шкільного куратора Собінського делеґація з Печеніжина, а саме селяне Юра Чупрей тай Іван Дувірак під проводом посла Хрущького. Справа така: Дня 20. трав'ня 1925 р. кружок У.П.Т. в Печеніжині вніс подання на дозвіл отворення приватної школи. В вересні 1925 куратория зажадала розміру шкільних саль від урядового техніка, опінії лікарія про гіґієнічний стан саль та відомостей про кваліфікації вчителів. В грудні 1925 прийшла з куратории відмовна відповідь, бо вимір вікон в техніка й у лікаря ріжниться на 6 цм. ширини. Щоб не марнувати часу, ведено приватні лекції по домах девятками. Усіх дітей училося осьтак 50, а в цему шк. році 129 Пос. Хрущький звернув куратореві Собінському увагу на несправедливе трактування українського шкільництва й домагався корисного поладнання справи — притім мусив звернути увагу куратореві на невідповідне його поведення з делеґацією.

Боротьба за рідну школу в Рівенському повіті.

В Рівенському повіті зажадав для своїх дітей української школи цілий ряд сіл — та все ще багато сіл доси мовчить.

ЗАКАРПАТСЬКА УКРАЇНА.

Інтерпеляція в чехословацькому соймі в справі упорядкування границь Закарпат. України.

Посол о. Августин Волошин вніс у чехословацькому соймі інтерпеляцію в справі упорядкування словацько-українських границь Закарпатщини. Ще в 1919 зійшовся був 8 членний комітет: чотири члени з українського боку (др. Антін Бескид, Евген Пуза, Омелян Невицький і о. Августин Волошин) і чотири з чеського. На основі етноґрафічних карт. проф. Нідерле й проф. Томашівського признали й чехословацькі члени неспірною українською територією область на південний схід від лінії Регетівка, Геральтівці — Ганушівці, — Сона — — Собранець — Чоп. На цій незаперечно українській території знаходиться до 200 сіл із 100 тисячним населенням, серед якого не більше як 12 про. не-Українців. Спірною територією признано область на захід від цеї лінії до лінії Торисе — Банське — Требишово — Чоп. Українські деле'ґяти заявили, що' згодяться на найдемократичнійший плебісцит чи конскрипцію, тільки, щоб це було під наглядом невтральної комісії. Та справа досі неполаднана. А радше ладнають її без згоди Українців у їх некористь. Від Закарпатської України відірвали 36 сіл і прилучили до словацької кошицької жупи. Проти цего — кажеться в інтерпеляції — запротестували всі політичні партії закарпатсьої України й наслідком цего ці села остали й надальше при Закарпат. Україні: Справа затягнулася вже кілька літ і тому інтерпелянти домагаються остаточного її порішення та утворення нової підкарпатсько-української ужгородської жупи.

РАДЯНСЬКА УКРАЇНА.

„Українізація"

Славна Українізація на радянській Україні — це властиво примус усяких московських зайд навчитися писати й говорити по українськи. Московщина щораз більше насилає їх на Україну, щоб держати при їх помочі Україну в своїх лабетах. Тай тота »українізація« йде дуже пиняво (пишуть так самі радянські часописи), а всякі вищі урядовці та специ Москалі, таки отвперто заявляють, що їм не треба знання української мови.

ПОЛЬЩА.

Сойм.

Соймова сесія зачалася в понеділок 20 ц. м. Вона має потрівати тиждень. На денному порядку: 1) буджетова провізорія на IV. чвертьрік, 2) відкритий лист бувш. премієра Влад. Грабського, 3) ратифікація польсько-румунської конвенції. По тижневих нарадах през. Мосціцкий замкне на основі декрету сесію сойму. Буджетову сесію сойму скличе на 30 падолиста ц. р.

Заграничні довги Польщі.

Заграничні довги Польщі виносять тепер біля 3.400 міліонів золотих, цебто на одну голову всего населення припадає 120 золотих довгів. Найбільше задовжена Польща в Зединених Державах Півн. Ам., а саме 2 і пів міліона золотих. Друге місце займають сукцесійні довги по Австро-Угорщині, що виносять понад 350 міліонів золотих. Франції винна Польща понад 280 міліонів золотих, в Анґлії понад 230 міл. золотих, в Італії 165 міліонів, в Швайцарії 169,352.000 зол.

Розширення доходового податку на селян.

Міністерство фінансів опрацьовує проект розширення основ доходового податку, так щоб ним обняти й селян. Доси платили селяне доходовий податок що йно від 30 гектарів землі, після проекту малиб платити вже від 15 гектарів.

Правительство супроти справи підвишки урядничих платень.

Центральна комісія професійних союзів

слі природничі мають служити до збогачення інтеллекту. Такі самі задачі в нашім життю духовнім має сповнити красне мистецтво, однак не привязуємо до нього тільки значіння, що до наук природничих. Уважається за нечесть скомпромітуватися в річах пр. математики, чи фізики, але не відчувається того, коли в обсягу красного мистецтва, в загальному образуванню, дадуться завважати недостачі. Через таке власне образування, загал нашої інтеліґенції, виключаючи одиниці, нині не має найменшого зрозуміння до найпримітивнійших потреб, проблемів мистецтва і не здає собі справи з виховуючого значіння музики.

Колиж тут ходить нам спеціяльно про нашу духовну музику — то мусимо з жалем сконстатувати, що та галузь по наших духовних семінарах трактована зовсім анальоґічно як загальний спів і музика по середних школах. Поза найзагальнійшими практичними відомостями з осмогласія — наш богослов нічого не виносить більше з тої галузи. А чейже хіба він головно є покликаний до цього, щоби знати свій церковний спів, його теорію і історію і щоби його двигнути. І як довго в наших духовних семінарах не зроблять з церковного співу, з його теорії і історії поважного предмету, так довго нема надії на систематичний зворот до ліпшого в тім згляді.

Реасумуючи все сказане — коли не хочемо липитися зі своєю вродженою музикальностю послідними в музичній культурі — мусить наступити зміна. Всяка спроба піднесення нашої музичної культури повинна знайти признання в загалу і матеріяльну і моральну підпору всіх інтеліґентних загально-культурних товариств, як також інституцій фінансових і економічних.

Тоді щойно, коли зросте у нас музична культура, відчуємо, що Бортнянський із його творами дійсно наш. Ми його зрозуміємо, ми щойно тоді переконаємося, що мельодії Бортнянського — це наші, що його музика глибоко коріниться у минувшині української культури.

Безперечно вартість Бортнянського є головно в його творах чисто-вокальних, бо музична культура у нас процвітала головно у напрямі чисто-вокальнім, а Бортнянський є її вицвітом. Значіння проте Бортнянського для української музики і культури взагалі величезне. Він підніс хоральний стиль до можливих границь і вибив на нім народне пятно. Сліди наслідування цего українського стилю можемо знайти у Стеценка і Вербицького. Він витворив своєрідні гармонічні і контрапунктичні нюянси.

Появу Бортнянського належить уважати як епоху в нашій музиці і культурі. Належить проте розбудити пієтизм до Бортнянського і його великих творів і створити умовини, серед котрих Бортнянський не бувби нам чужий, то значить піднести музичну культуру, дбати про образування музичне, своє і молоді популярними відчитами, ширити серед загалу зацікавлення до музичних наук і через те все створити атмосферу, в котрійби Бортнянського трактовано на рівні з другими нашими великанами духа — що йому і слушно належиться, бо він — як Шевченко у безсмертних словах — вирізьбив і змережав українську душу у безсмертних тонах.

(Кінець).

державних урядників одержала з президії ради міністрів повідомлення, що всі відомости в справі піднесення податків для побільшення урядничих платень безпідставні. Правительство цікавиться поправою долі урядників, та доси не рішило ще нічого.

Проєкт буджевого прелімінаря на 1927 р.

На одному з найблизчих засідань Ради міністрів розглядатимуть проєкт прелімінаря на 1927 р. Буджет не переступить загальної суми 1.750 міліонів золотих. На загал предвиджують побільшення прибутків державного скарбу з монополів тай инших підприємств і з залізниць. Независимо від нормального буджету правительство має предложити т. зв. інвестиційний буджет, що виносити ме 150 міліонів золотих. Узгляднені будуть у цьому будови залізничих шляхів і битих шляхів та будова залізничих варстатів й цілий ряд інвестицій конечних для піднесення хліборобства Польщі.

Посол Бирка проти Ґрабского.

Посол Бирка, як пишуть польські часописи, виготовляє широкий меморіял, що вияснить напади б. премієра і м. фінансів Влад. Ґрабского проти трьох членів спеціяльної соймової підкомісії для розслїду надужить в сірниковому монополі й проти посла Бирки, що в цій справі є клясичним доказовим свідком.

Увільнення ґенерала Мальчевського з тюрми.

Рішенням військової влади ґен. Мальчевського звільнено 20. ц. м. з тюрми ґен. Мальчевський відповідатиме вже з вільної стопи за обиду підвладних.

СОЮЗ НАРОДІВ.

Вибори непостійних членів до Ради Союза Народів.

На засіданні Збору Союза Народів з 16. ц. м. переведено вибори на несталі місця в Раді. Участь у першому голосуванні взяло 49 держав, тож абсолютна більшість була 25 голосів. Вислід був слідую чий: Колюмбія 46 голосів, Польща 45, Чіле 43, Сальвадор 42, Бельґія 41, Румунія 41, Голяндія 37, Китай 39, Чехословаччина 23, Персія 20, Португалія 15, Фінляндія 14, Ірляндія 10, Уруґвай 9, Канада 2, Естонія 2, Сіям 2. Тільки 8 перших держав одержало зразу абсолютну більшість і мусіло відбутися між Чехословаччиною, Персією, Португалією і Фінляндією тісноще голосування. Найбільше голосів одержала Чехословаччина. Опісля поділено поміж вибраними членами Ради Союза мандати на три, два і один рік. Трилітний мандат признано Польщі 44 голосами, Чіле 41 голосами, Румунії 30 голосами. Двохлітні мандати признав Збір Голяндії (47 голосами), Колюмбії (47), Китаєві (43). Решта держав: Персія, Чехословаччина і Сан Сальвадор дістали однорічні мандати.

По голосуванню предложила Польща на письмі просьбу за признанням їй права реелєкції по скінченні її мандату. Піддано її внесенне під голосування, у висліді чого Польща дістала право реелєкції 36 голосами проти 8 голосів. Кромі цього, віддано 4 білі картки. Слідуюче засідання відбудеться в суботу, 18. вересня ц. р., на якому будуть розважані резолюції та постанови, приняті в комісіях Збору.

ФРАНЦІЯ.

Конференція Бріянда зі Штреземаном.

По нарадах Ради Союза Народів вибралися Бріян і Штреземан в дорогу до сільця Туарі, що лежить 20 кільометрів від Женеви вже на французькій території. Приготування до цеї конференції робили в тайні, вибір місця зустрічі був теж покритий таємницею й виїзд відбувся серед всяких осторожностей. Знали на загал, що оба дипльомати мають зустрінутися, не знали тільки де саме. Конференція відбулася в Туарі, в готелі „Лежер“, відкіля розкривається гарний вид на Женевське озеро й на Монт Блянк. Наради тривали 4 годині. Коли пізніще кореспонденти допитувалися Бріянда про предмет нарад, він ни сказав їм ніщо, тільки сказав, що може їм подати заголовок до статті, а саме: »Таємниця в Туарі«, а колиб бажали писати фейлетон, то радивби зачати: Як зачиналися наради Монт Блянк була покрита мрякою, а потім розяснилося. Це натяк про корисний вислід нарад.

АНҐЛІЯ.

Ще справа вуглевого страйку.

Зараз після повороту Бальдвіна до Лондону зібрався кабінет для обмірковання вуглевого положення. Рішено запросити провідників вуглекопів на конференцію. Правительство задумує теж почати наради з вуглевими підприємцями над справою компромісової формули. Із кількох вуглевих округів надходять вісти про нові заворушення.

РАДЯНЩИНА.

Звідки йдуть гроші на анґлійський страйк.

Гадка про світову революцію не дає спокою російським большевикам. Це й зрозуміле, бо саме їх істнування залежить від того, чи скоро буде ось та світова революція. Тому то так жадно нотує вся радянська преса всякі вістки про заграничні страйки й заворушення. У них бачить вона іскорки, що їх можна роздути у великанську пожежу жадучої світової революції. Для тієїж цілі не щадять вони ні заходів ані гроша.

Останніми часами набрала розголосу справа спомагання большевиками страйкуючих анґлійських вуглекопів. Факт спомагання є безсумнівний і його самі большевики не заперечують. Одно лише цікаве, звідки большевики беруть ці без сумніву великанські суми на свою заграничну пропаґанду. Висоту цеї суми годі точнійше означити, бо це тайна самих большевицьких »верхів«. Натомість можливе хоч приблизне обчисленнія тих сум, які йдуть на підмогу анґлійським страйкуючим вуглекопам. Цеї спроби піднявся один німецький фінансіст з Ессен, котрий недавно мав нагоду на місци пізнати відносини в Радянщині. Большевики призначили для страйкуючих вуглекопів одноденну заробітну платню, котру обовязково стягають щомісячно всім робітникам як фізичним так умовим. Отже неправдою є, немовби це була добровільна жертва радянського робітництва! Дальше подає згаданий автор на основі офіційних даних радянської статистики імовірну висоту місячної допомоги анґлійським вуглекопам. Ця сума виносить щонайменше 13,000.000 руб. на місяць. Але не те важне. Важнійше тут це, що в Рад. Союзі нема нормальних валютових відносин. Радянська валюта має характер внутрішно-краєвий і тому большевики для своєї заграничної пропаґанди потребують валюти, що має міжнародню вартість: долярів, фунтів і німецьких марок. Звідкиж беруть отже большевики чужу валюту. По всій віроятности головно з одного жерела, то є із **Заграничної Торговлі** „Внєшторґ“ тримається в торговельних зносинах такого правила: продавати тільки за **готівку** а купувати тільки на **кредит.** Так прим. від Німеччини жадають кредитів на 300 міліонів марок на 9—18 місяців. Конкуруючі заграничні фірми в погоні за ринками збуту звичайно годяться на це і большевики роблять не злий „ґешефт“, бо можуть все розпоряджувати значною готівкою в чужій валюті на аґітаційні цілі. Так іменно є з анґлійським страйком. Як виказує статистика, продає Рад. Союз Анґлії своїх сирівців пересічно на суму 40,800.000 руб. у місяць. Коли приймемо, що для страйкуючих анґл. вуглекопів дають большевики місячно 13,000.000 руб., то побачимо, що 31% усього радянського експорту до Анґлії йде на підмогу страйкуючим в Анґлії. Те саме, що робиться в Анґлії, діється мабуть скрізь, де сягають впливи московського Комінтерну. Весь тягар цеї большевицької пропаґанди несе не хто инший як українські й російські селяне, робітники й інтеліґенція. А помагає в тому большевикам теж не хто иньший, як загальний міжнародній капітал, котрий бажаючи осягнути свої цілі, разом з тим помагає большевикам в їх руїницькій роботі.

Дальші підмоги для анґлійських вуглекопів.

Дня 19. ц. м. вислано до Анґлії суму 15 тисяч фунтів штерлінґів, як дальшу підмогу для страйкарів. Радянська преса зазначує, що акція збірки нових капіталів на підмогу вуглекопам ведеться дальше. Воно тим потрібніще, що треба числитися з тривання страйку ще бодай дванацять тижнів.

ІТАЛІЯ.

Масові арештування і ревізії.

Дневники доносять, що поліція в Римі в ночі з 17 на 18 вересня арештувала біля 335 людей і перевела 600 хатних ревізій. В Медіоляні перевела поліція хатну ревізію в републиканського посла Хівци, бо підозрівали, що посадник Ґарарі, якій утік, а якого назвище лучать із замахом на Мусолінія, скривався в Хівци.

ҐРЕЦІЯ.

25. серпня мало прийти до грецько-турецької війни.

Панґальос, що сидить у тюрмі заявив в інтервю, що дня 25. серпня цебто в три дні по його поваленню мав він виповісти війну Туреччині, щоби зайняти східну Тракію для Греції. Цей плян мав бути бистро переведений, без попереднього повідомленя про нього шефа ґенеральної булави й міністра військових справ. Панґальос сам обробив стратеґічний пляй і тільки Конділіс був втаємничений у ці наміри. За причину наглого виповідження війни мала послужити конфіската майна грецьких виселенців у Туреччині. Одна визначна військова особистість одної з балканських держав мала дня 25. серпня цебто в день виповідження війни Туреччині прибути до Тракії й підписати з Грецією балканський офензивний договір, який запевняв Греції її границі в часі війни. Ця держава мала теж спільно з Грецією взяти участь у воєнних операціях.

УҐОРЩИНА.

Проєктований анархістичний замах у Будапешті.

Поліція одержала з Парижа повідомленя, що тамошня анархістична централя вислала до Будапешту двох угорських анархістів Евґена Машака та Евґена Бередю для виконання замаху на одну визначну особистість. Після паризького повідомленя оба анархісти мали 19. прибути до Будапешту. Доси не вспіли викрити їх.

ЯПАН.

Замах на японського престолонаслідника.

Із Ню Йорку доносять, що якийсь Японець крізь отворене вікно в будинку анґлійської амбасади в Токіо кинув із вулиці штилєтом на амбасадора. Амбасадор вийшов ціло. Виновник замаху втік. Здогадуються, що тут ходило про замах на японського престолонаслідника, що гостив саме в анґлійській амбасаді.

РУМУНІЯ.

Опір Румунії проти договору з Італією.

У політичних кругах думають, що в жовтні прийде до димісії міністра заграничних справ Мітілєну. Його місце займе посол у Лондоні Тітолєску. Причиною невдоволення в краю зі змісту італійсько-румунського договору приязни, що Італія не заґарантувала границь Бесарабії й на випадок нападу на Румунію обіцяє тільки політичну й дипльоматичну поміч.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА.

Фашистівський рух.

Чеські часописи подають, що фашистівські орґанізації в Чехословаччині відбувають тепер дуже пильно вправи в стрілянні. Цими вправами кермує сам ґен. Ґайда, який заразом відбуває часті конференції з офіцирами армії.

Перед деґрадацією Ґайди.

„28 Ріян“ потверджує вістку про намірену деґрадацію ґен. Ґайди. Як причину подають брехливий „опис життя“, який предложив Ґайда. Деґрадацію мають приспішити так, щоб парлямент станув перед

довершеним фактом. Правительственні круги побоюються його реактифікування й тому хочуть унешкодливити його завчасу.

ПОРТУГАЛІЯ.

Неспокої.

Із Лізбони докосять, що правительство наказало арештувати полковника Альмеїду, що видав до армії проклямацію, що кабінет подався до димісії й що він обняв президентуру міністрів.

Від Адміністрації.

Із цим числом „Нової Зорі" розсилаємо почтові складанки (чеки) і просимо використати їх для пересилки передплати на надходячий (IV) чвертьрік.

Адміністрація.

НОВИНКИ.

Благословення Св. Отця. Святійший Отець передав на руки Митрополита Андрея Шептицького для „Богословії" особливше Апостольське Благословення, а для Духовної Семинарії у Львові також благословення на портреті з власноручним підписом і 5000 лір.

Нахабність. У священика в Ферескулі явилися два радикали Микола Дмитраш тай Іван Кочерган та домагалися від нього, щоб зідзвонив на радикальне віче в новопобудованій церкві. Це що найменше радикальна нахабність.

Грою „в три карти" пописуються на ярмарках і відпустах ріжні обманці. До цеї гри втягають вони несвідомих людей і спершу дають їм навіть виграти, а потім обманством обіграють їх до останнього сотика. Тому треба скрізь остерігати наших людей, щоб не давалися обманцям втягати до гри.

Каригідна іграшка з життям лісових робітників. Є в Кутах, містечку на Гуцульщині, повітова каса хорих. В її управі засіли сливе самі Жиди. Треба завважити, що 80% усіх своїх приходів стягає названа Каса хорих із Гудулів. Вже раньше з рамени цеї каси зорґанізовано в селі Жабю першу поміч у нещасливих випадках. Красше місце на сю ціль годі винайти. Бо Жабе найблизше до лісів, що на просторі 60 км. тягнуться на полудне від него геть аж до Закарпатскої України. У місци 2 лікарів і совісний аптикар. Від коли Жиди перебрали управу каси хорих, здержали провокацийно плату лікареві в Жабю й не вирівнали аптекареві належитости за лікарства з кількох місяців. Зрозуміле, що лікар і аптикар зірвали звязки з касою хорих. Наслідки каригідного, жидівского поступования відчули перші лісові робітники-Гупули. Від тепер (під цю пору) найблизшим перевязним місцем є Косів або Кути у відалі 90 км, від місця нещасливого випадку. До того камінисті, вибоїсті, від закінчення війни не поправлювані дороги збільшують в часі перевозу терпіння покаліченого робітника й ускладнюють його хоробу. Вина за такий стан спадає виключно на теперішну жидівську управу, що з життя христ. робітників зробила собі іграшки.

Друкарська пісня. З нагоди 50-ліття Т-ва »Огнище« (товариства львівських друкарів), вийшла у Львові 12 вересня ц. р. »Однодівка«. (4 ст.), котра зачинається осьтаким віршом: »Друкарська пісня. — Ми — сімя байдужа що до націй — Друкарі, друкарі, Щільно, міцно в дружній ми зєднались праці, Бо пролетарі! Чи-м не військо нашої країни, Ми хоча й без гармат? Ворога. друкарські фарби Бють болючиш, брат! Ми руйнуєм капітал і трони Краще куль — друкарі, Ширим правду, волю, навіть за кордони, Рушим вівтарі. Темряви позбавить батьківщину — Завдання в нас тепер... Гей, до праці! Форму з талерав машину! Накладай папер!«... — Так виглядає друкарська »пісня«, такою »поезією« прикрашена »Однодівка« українських друкарів! »Ми — сімя б а й д у ж а щ о д о н а ц і й...«! Чи так само пишуть товариші Поляки? Мабуть ні. Це тільки право рабів так писати. Колиж така байдужність »що до націй«, то пощо мучитися над »ширенням правди й волі, над позбавленням батьківщини темряви«? Чи не краще пристати до такої нації, де цей труд буде злишний? Що до »рушення вівтарів«, то цього хиба нема чого боятися. Орґанізація з такими чільними інтелектами, як »поет« п. Ев. Богуславський і редактори »Однодівки«, що той »вірш« п. Богуславського випечатали (і то вже з нотами!) — нікому не страшні. »Ш и р и м о п р а в д у«... Так співає »поет« Богуславський в згаданій висше »Однодівці«, а зараз низше на 3 ст. тої »Однодівки« читаємо таке: »В Жовкві істнує друкарня оо. Василіян. Чин св. Василія одержав концесію в и к л ю ч н о на с в о ї ц е р к о в н і в и д а н н я. Та з часом Василіяне почали приймати й инші роботи...« На це мусимо відповісти коротко: »Однодівка« пише свідомо б р е х н ю, бо оо. Василіяне мали відразу необмежену концесію на всі роботи.

Апеляційна розправа вбійника Ліндого. На день 18 жовтня визначили в найвищому військовому суді розправу сержанта Тшмелевського, засудженого на 10 літ тюрми за вбивство Губерта Ліндого.

Вивіз збіжя з Польщі за границю в останніх часах устав сливе зівсім. Не переводять сливе ніяких трансакцій. Припинення вивозу спричинили з одного боку високі ціни збіжя, а з другого намір закуплення т. зв. збіжевих резерв в нутрі держави.

Дописи.

Бразілія (Робота п. Карманського й компаній Схизма в Бразілії.) Перед війною і з самого початку війни жилося нам добре. Всч оо. Василіяне приїзджали до нас, кріпили, учили, заохочували, тай ми були вдоволені. Хоча якесь сотворіння з Росії зявилося тай піддавало нам свої думки, то хто там слухав. Аж війна прийшла. Молилися ми, збирали жертви, не жалував ніхто, бо це на Україну. Сі грошенята звабили й патріотів. Прибув славний Козій, прибув Бодник, набили кишені підступним способом, тай слух запав про них Приїхав славний П Карманський. Представник уряду, бувший секретар Ватикану і ніби професор гімназіяльний. Утішилися наші отці, утішився народ. Одна сила до праці більше. Був у Прудентополі, збирав народну позичку, організував народ На зборах (двох) були всі отці, та здавалося, що таки до чогось ми дійдемо Нікому на думку не прийшло, кириня криється в його думках, коли він навіть представляв, щоб заложити кооперативу і банк. Нараз виїхав з Прудентополя. Орґанізує все, але без і проти священників. Видає ґазету „Український Хлібороб" і став президентом Укр їнського Союза. Чим пересякла ця людина, то вистане взяти в руку одно число його часопису Нарід, що знає оо. від початку, здвигає раменами, як може бути такий Українець! Давний його складач М С. Дніпровий не хотів всьому потакувати, то двічи напали на него в ночи. Утворив зі своєї чесної компанії боївку на оо. Василіян. Щоб позбутися оо Василіян з Бразилії, мала убивати компанія й ще має називатися український Союз. Компанія чесна не спить, аж тричі намагалася напасти на отців, але Господь милосердний має більше сили. Охоронив к ждого перед нападом. Коли К. побачив, що ще не вдається, післав донос до Бразилійського Уряду, що оо. Василияни з Прудентополя виступають проти краєвої мови. Прибув інспектор, оглянув, похвалив школи в парохії, де працюють оо Василияне. Не лиш не замкнув ніодної школи, але кільком школам дав підмогу. Чужинці обурилися та називали це інтриґою. а компанія Карманського ґуртується ще коло него. Вигнали одного Кобилянського, бо так Карманський сказав, а сам держиться корита, що приготовив собі. Церква йому ще стала на заваді. Мовляв, теперішні отці не говорять на проповідях ніщо про Україну. Хоча тепер показалося і фактами можна доказати, як липкі, підлі руки має ця людина, але всеж ще отці мають голос. Справа ця йде легко. Вспоминаються деяких рахунків, а коли витягнулося трохи гроша, про що весь Перпа говорив, т еба віддати. Починає в своїй гнилій часописи про церковні брацтва Біднязі мало приносить друкарня, здалобся ще заглянути до церковних кас. Та не вдалося тут збаламутити народу й він зачав вихвалювати автокефалію Розум ється наших Українських Епископів, паплюжиться, де тільки вдастся. Написав до Канади по автокефальних. Обіцяв дати їм часопис, яко їх орґан, а він мав бути лиш редактором за доброю платнею. Як низко впав професор — представник — римський богослов! В маю прибув із Америки Микола Зьомбра, автокефальний свящ. Вже в S. Paulo говорив, що їде на поклик Карманського. Прибув до порту з бородою, але скоренько скинув її До каплиці в Порті не хотів добрий народ пустити його. Пішло це до власти, тай жовніри отворили каплицю, бо ця каплиця не записана на епископа, а головою комітету церковного, приятель і підданий Карманському, ограничений п. Мазуришин, що ледво з трудом підпише себе.

Вдалось підступом і за аґітацією недобрих одиниць вступити до других трох каплиць. Одна оселя близько Порту — Леґру держиться свойого. До цеї каплички горнесь весь нарід, бо за Зьомброю ідуть лиш всякого рода шумовини. Вони і так передше не держались церковці. Зьомбра собі також не аби яке зілля. З великою приємностию говорить проти свят. Отця — проти св. Йосафата, против всякого брацтва Н. С. У. Тепер шибається в околицях Дорізон—Маршаль—Малєт. Ганить католицьку Церкву, а нарід тягне до автокефалії. Всюди говорить „Проч з Римом — проч з Єзуїтами, та іти до прадідної своєї української Церкви". Нарід темний записується, а передовсім ті, що не мають місцевого сьвященника. Прийде час, що народ прозріє, та буде гнати і його дяка, що завсігди пяний. От і таке то маємо ми з ласки славного Карманського.

Кольоніст.

КОМУНІКАТ

в справі Свята Книжки.

Всі філії і читальні мають доложити всіх зусиль, щоби в їх місцевостях перевелено Свято Книжки.

Відповідний реферат належить замовляти в канцелярії нашого товариства Ціна реферату враз із пересилкою 50 грошів, котрі треба присилати почтовими марками в ковертах письмом з замовленням.

Рівночасно подаємо до відома, що через нашу канцелярію можна замовляти нововидані бібліотечні катальоґи. Ціна одного аркуша 15 грошів. (Один аркуш вистарчає на 40 книжок).

Коли хто хоче, щоби йому переслати катальоґ в оправі, ціна оправи буде залежати від величини і якости оправи.

У Львові, дня 13. вересня 1926 р.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові

М. Галущинський вр. голова — *С. Маґаляс вр.* заст. секр.

Із біржі.

Львів, 23. вересня 1926.

Валюти.

Доляри ам.	8·98—	9·00	зол
Доляри кан.	8·93—	8·95	„
Кор. чеські	0·26—	—·—	„
Фран. фр.	0·25—	—·—	„
Фран. швайц	1·73—	1·74	„
Фунти штер.	43·68—	43·69	„
Ліри італ.	0·32—	—·—	„
Шіл. австр.	1·26—	—·—	„
Нім. марк.	2.13—	2.14	„

ЗБІЖА.

Пшениця двір. з нег.	доставою	46·00	„
сел.	42·75	—	„
жито нове	32·00	—	„
ячмінь	27.25	—	„
овес новий	23·—	—	„
ячмінь пашний	24·25	—	„
гречка	27·—	28·—	„

ВЖЕ ПОЯВИЛИСЯ З ДРУКУ

КАЛЄНДАРЕЦЬ „НАШОГО ПРИЯТЕЛЯ" і **СТУДЕНТЕЬКИЙ КАЛЄНДАРЕЦЬ „ІДЕЯ"**

на 1927 рік.

Зміст літературної части:

1. Божа доброта.
2. Річне добре діло.

1. Чим побідимо?
2. Цінні ради й зо[лоті зерна.

Оба калєндарці обіймають змістом 48 стр. двокраскового друку, в окладинці з гарними вінєтами. Подають: скорочений калєндар від жовтня до грудня 1926, повний калєндар, виказ постів та передбачуваний стан погоди на 1927 р., розклад їзди залізницями, почтову тарифу, поділ годин, цінники цікавих книжок, много здорових думок — сентенцій та анонсів.

Ціна одного примірника лише

30 сотиків.

Спішіть зі замовленнями, доки стане, по адресі:

МАРІЙСЬКЕ ТОВАРИСТВО МОЛОДІ

Львів, скритка почт. 108.

Видає і редагує Комітет У. Х. О. — Відвічальний редактор **Роман Гайдук.** — З друкарні А. Гольдмана, Львів, Сикстуська 19.